

**“...O, Kendisi İçin
Bir Şey
İstemiyordu!..”**

...durup durup, hatırlıyordum; kafamda sanki bir şimşek aydınlığı; ne vesileyle, hangi münasebetle Şükran (Kurdakul) aklıma gelse -Paris 'serencam' ımızda, bir başka bin yıllık dostum Tacettin Karan ile, dilimize pelesenk ettiğimiz- o mısra, bir hüzün kervanı halinde, zihnimden geçiyor:

"... gün gibi âyân oldu içime/ encâmı fenâdır bu gidişâtın!.."

Onun bir şiirinden miydi, yoksa 'fedailer mangası' nın başka bir şairinin mi, unutmuşum; unutamadığım, bin yıllık bir dostumun, dönüşü olmayan o yolculuğa hazırlandığı!. Her defasındaki telefondaki sesi, kulağımda biraz daha kırık, hatta uzak; "-...biliyorsun, artık göremiyorum; üstelik ilaçlar beni bunaltıyor!..."

Eşi az bulunur bir 'fikir ve sanat işçisi' idi; biz o 'fedailer mangası' nın (Dinamo, A. Kadir, Rıfat Ilgaz, Ö. F. Toprak, Suat Taşer, Akıncioğlu, Cahit Irgat vd.) ikinci kuşağıyız; biz, yâni kimler: Enver Gökçe, Ahmed Arif, Arif Barikat, Şükran Kurdakul, Berin Taşan, vs. İçimizde, yalnız Şükran ve ben, şiirle yetinmedik; o, daha o yıllarda, İzmir 'in çok da elverişli olmayan koşullarına rağmen, iki dergi çıkarma teşebbüsüne katılmıştı: 'Adım Adım' ve 'Genç Nesil' (1947 Sonbaharı). Mektupları beni, o sırada neredeysem (İstanbul, Bahçe, Sındırgı) orada bulur; dergilere katkım, onunkiler gibi, şiir olarak görünürdü: '941'de İzmir', 'Cemşid Hun'la Hasbıhal', vs. Peki ya onun katkısı? Meselâ Beklenen';

"...tamamiyle gönül verdik macerasına dünyanın/ Hangi derdin sevincin bizim oldu ki/
Vapurlarda trenlerde görmezlikten geldik yüzünü/ Bir gün olsun içimizi bile kıpırdatmadı/
Çizgileri çehrenin/ Dünya asırlardan beri döndü dolaştı/ Asırlardan beri anan ağıladı senin...?"

"...hangi derdin hangi sevincin bizim oldu ki/ Güya yirminci asırdadır yaşadığımız günler/ Dünya dönmekte berdevamdır/ Şimdi bir parçan gece işinde/ Bir parçan güvertelerinde gemilerin/
Hudutlarımızda nöbetimizi bekleyen/ Asker tarafın da vardır..."

O kalın, o yüreklendirici gülüşüyle...

... sanırım Sındırgı 'da, yeşil yansımali yaprak zengini, bir yaz tatili; hiç beklemediğim bir mektup: Naci Ağbiy (Sadullah) İzmir 'de günlük bir gazete çıkarıyormuş; Şükran ona yardımcı oluyor; ne gönderebilirim, göndermeliymişim! 'Havadis', İnönü Cumhuriyeti 'nin 'karanlığında', yoksul ama yürekli bir gazete idi; Nâzım 'ın ancak kısa elyazmalarını görebildiğimiz Kurtuluş Destanı 'nın, ayrıntılı ilk parçalarını orada okumuştuk. Aramızda ne zaman o bahis açılrsa, gözlerindeki pırıltılar hem yoğunlaşmış, hem çoğalmıştır.

Erzincan dönüşü; terhis olmuş; İstanbul 'da Yeşilçam 'parantezini' yaşamaktayım; Şükran, Gümüşsuyu 'nda 'Ataç Kitabevi' ni açmış, her cumartesi beraberiz. Ardı ardına, adı değişen dergiler çıkarıyor, niyeti yayıncılık; o buluşmamızın nedeni bu, ama neden o gün Beyoğlu Postahanesi 'nde gerçekleşmişti, hatırlamıyorum; mevcut yayınevleri, birikmiş şiirlerimi yayımlamıyorlar; Şükran o kalın, o yüreklendirici gülüşüyle: "-... gel, ortak basalım!" demişti; bunu söylerken bazı 'şûyî' dostlarının (bir kısım solcular) ona kızacaklarını bilmiyor muydu; evet bilirdi ama, aldırmazdı: olay sayılan 'Ben Sana Mecburum' u, arkasından 'Belâ Çiçeği' ni, en mühimi 'Kurtlar Sofrası' nı o yayımladı; hayli hacimli olduğundan, paramız yetmemişti; romanı bir kerede basamamıştık, ikiye bölünmüştü; ilk cildini İstanbul 'da gördüm, ikincisini Paris 'e gönderdi; Neuillysur-Seine 'deki yalnızlığıma!

Bekliyorum - bekliyorsun - bekliyor...

Şükran (Kurdakul), bir başkalarının yaşantısından da, aklından da çıkabilir; benim, -yâni 'dava arkadaşı' nın- ne yaşantısından çıkar, ne de aklından; ama çıksa da üzüntüye mahal yoktur: o da, başta Nâzım 'ın bulunduğu, fedailer mangası' gönüllülerinin, yanına gitmedi mi? Hepimiz orada buluşmayacak mıyız? Şu anda onlara, kim bilir neler anlatıyordur; artık 'Yürüyüş' gibi, 'Pınar' gibi, 'Başak' gibi, 'Yeryüzü' gibi, 'Beraber' gibi, biri çıkıp biri batan dergilerin, kaybolduğunu mu; Post/Modernizm 'hainliğinin', yalnız 'Toplumcu Gerçekçi' sanatçılarımızı değil, 'Eleştirel Gerçekçi' olanları da, unutturmaya çalıştığını mı; yoksa.. evet yoksa, Kemalizm/Sosyalizm bileşkesinde, yeni bir 'dip dalgası' nın yükseldiğini mi?

O zaman gel de, 'Beklenen' in son mısralarını hatırlama:

"... Tamamiyle gönül verdik macerasına dünyanın/ Kalplerimiz ıstırapı peynir ekmek kabul ediyor/ Harmanlardan tut mağden ocaklarına kadar bizim/ Memleketim yemekten içmekten kesilmiş/ Bekliyorum - bekliyorsun - bekliyor..." (Genç Nesil, Ekim 1947, İzmir)

Cumhuriyet, 03.01.2005

“Gâzi'nin, O 'Dev' Yalnızlığı!...”

Ne çetin bir 'dev' yalnızlığı içindeymiş! Çevresinde yaşamış olanlardan, hangisinin hassas ve akıllı 'hatırasına' el atsam; bu gerçeği yoğun bir sis halinde, görmüşümdür: Hasan Rıza Bey (Soyak) sayfalar boyunca, imâ eder durur; Fâlih Rıfkı Bey (Atay), üstelik sosyal haritadaki yerine koyarak, tarif etmiştir:

"... Mustafa Kemal'le, samimî olarak, yalnız Gökalp kolundan -yâni 'ırkçı' ve 'gelenekçi'

olmayan, Batı kültür ve medeniyetçisi- Türkçüler, işbirliği etmişlerdir. Sayılarının ne kadar az olduğunu söylemekten sıkılırım; pek çokları, Mustafa Kemal gibi bir kurtarıcının her yaptığıının, - kendi inançlarına aykırı da olsa-, doğru olduğu fikrine bağlı idiler; pek azı, yapılanları anlayarak ve onlara inanarak; pek çoğu Mustafa Kemal'e bağlı olarak, ona inanarak yürümüşlerdir..."

"...Atatürk, ileri atılışlarında; daima statükocu, el altından sinsi sinsi, Tanzimat bürokratlarının, pasif dayatışına uğramıştır. Gerçekte Atatürk Partisi, 'millet içinde' değil 'kendi partisi içinde', azınlıkta idi. (buraya dikkat!) Ölümünden sonra parti güdümü, bu inançsızların eline geçti. (Sizce kimleri kastediyor?) Türkiye'nin Atatürk sonrası ve Demokrasi Tarihi; dünya tarihine, karaktersiz aydınların, bir millete yapabilecekleri kötülükler örneği olarak; ve Kurtuluş tarihi ise, sağlam karakterde bir aydının, nasıl mucizeler yaratabileceğinin örneği olarak geçecektir..." (bkz. 'Çankaya')

Durumun 'vahâmetini' daha açık, nasıl söylesin?

'...halkla kaynaşmak', asıl kime düşer?

O nesil yalnız bizde değil, -meselâ Çin 'de ve Rusya 'da da 'Çağdaşlaşma' yı, 'Batılılaşma' yla karıştırıyordu. Osmanlı 'nın Teceddüt Tarihi', Batı 'dan -yâni Düvel-i Muazzama 'dan, yâni Emperyalizm 'den- medet uman aydınların tarihidir (yine öyle değil mi?); 'Yeni Osmanlılar' da, 'Jöntürkler' de, Padişah ve Halife'nin saltanatına karşı olmuş; yarı inkılapçı, yarı 'komprador alafrangası' olarak, kapağı mutlaka ya Paris 'e, ya Londra 'ya, ya 'Viyana'ya atmışlardı; bulabildikleri çözüm, Tanzimat 'tır, yâni altıyüz yıllık Devlet-i Aliyye-i Osmaniye 'yi 'batıran' süreç! Türklerde, Mustafa Kemal Paşa 'Kurtuluşu' Doğu 'da gören ilk ihtilalci idi: Dersaadet 'ten Avrupa başkentlerine değil, Samsun 'a gitmiştir.

O, Tanzimat 'oligarşisi' nin (Bürokrasi+Komprador Burjuvazi+Münevverân), ne türlü bir belâ oluşturduğunu, Fâlih Rıfkı Bey 'den (Atay) yıllarca önce (20 Mart 1923) söyleyecekti:

"...aydınlarımız arasında çok iyi düşünenleri vardır ama, genellikle şu yanılgıya düşeriz; inceleme ve araştırmalarımızda, daha çok kendi ülkemiz, kendi gelenek ve göreneklerimiz, ya da ihtiyaçlarımızı temel almalıyız; aydınlarımız, belki bütün dünyayı, bütün öteki milletleri tanır, ama kelimizi bilmeyiz..."

"...aydınlarımız, 'milletimizi en mutlu millet yapalım' der; 'başka milletler nasıl olmuşsa, onu da aynen öyle yapalım' der; ama düşünmeliyiz ki böyle bir düşünce, hiçbir dönemde başarı kazanmış değildir: Bir millet için mutluluk olan şey, diğer millet için yıkıma sebep olabilir; aynı neden ve şartlar, birini mutlu kıldığı halde, diğerini mutsuz edebilir. Onun için bu millete gideceği yolu gösterirken; dünyanın her türlü ilminden, icatlarından, gelişmelerinden yararlanalım; fakat unutmayalım ki, (buraya dikkat!) asıl temeli kendi içimizden çıkarmak zorundayız..."

"...milletimizin tarihini, ruhunu, geleneklerini; doğru dürüst ve sağlam olarak görmeliyiz. (buraya dikkat!) itiraf edelim ki hâlâ ve hâlâ, aydınlarımızın gençleri arasında, halkla ve halkın alt kesimleriyle yakınlık gerçekleşmiş değildir. Memleketi kurtarmak için, bu iki kesim arasındaki uygunluğu (uyumu) sağlamak gerekiyor; bunun için de, biraz halkın yürüyüşünü hızlandırması,

aydınların da çok hızlı gitmesi lâzımdır; fakat halka yaklaşmak ve halkla kaynaşmak, daha çok, daha fazla, aydınlara düşen bir görevdir..."

'Dip dalgası' ne durumdadır?

G eçenlerde, '...sizin 'dip dalgası' ne durumdadır? Bu çıkmazdan, nasıl kurtulacağız?' diye soran bir emekli albay'a Gâzi Mustafa Kemal Paşa 'nın bu sözlerini okudum, hayret ve dehşet içinde dinledi; sonra da dedi ki: "-...üzerinden üç çeyrek yüzyıl geçmiş, durum aynı görünüyor; bu nasıl olabilir?.." Şaşkınlık da, dehşet de, yanlış ve yersizdi; soru da: İnönü Cumhuriyeti' yıllarında, devletin kültür politikası 'resmen' yeni bir Tanzimatçılık olursa, sonuç başka ne olabilirdi ki?

Bunu da, nereden mi çıkardım? Göreceğiz...

Cumhuriyet, 05.01.2005

“...İleri Bir Tanzimatçı’ Ne Demek?..”

...Fâlih Rıfkı Bey (Atay) o günleri anlattığı eserinde; aslında, bir hayli yakından tanıdığı 'Milli Şef' i nasıl târif etmiştir, bakar mısınız?

"...İsmet Bey, hiçbir zaman 'devrimci' olmamıştır. İlk gençliğinden beri, tanışma fırsatını bulduğu insanlara, kendini saydıran ve sevdiren, bir 'vazife adamı'dır: o, bir 'düzen adamı'dır, 'hiyerarşi adamı'dır: 'ileri bir Tanzimatçı' idi!.." (bkz. Çankaya, Cilt. 2)

İşin çarpıcı yanı şudur ki, 'Hatıralar' ında 'Milli Şef' bu tesbiti basbayağı doğruluyor: Terakkiperver Fırkası 'nı kuran ve Gâzi 'ye karşı muhalefete geçen, eski 'silah arkadaşları 'yla aralarındaki farkı anlatırken, demiştir ki:

"...Terakkiperver erkânı reformcu kimselerdi ama, 'Osmanlı Reformcusu' (yâni 'Tanzimatçı') idiler: ben dâhil hiçbirimiz, reformculukta Atatürk metodlarını daha evvel görmüş, düşünmüş, benimsemiş değiliz. (yâni, hiçbirimiz Atatürkçü değiliz diyor) Atatürk Metodları (yâni 'devrimcilik') meydana çıkınca, ben sükûnetle vaziyeti mütâlâa ederek, 'hâlin, zamanın tedbirleridir' diye düşünmüşümdür. Atatürk'le konuşmalarımızda, 'yapılabilirse, bu şimdi yapılır' dediği zaman; benim inanmam, ötekilerin korkması: farkımız bundan geliyor!.." (bkz. Hatıralar, cilt. 2)

...Mahiyet' değil 'derece' farkı...

G örülen ne? Terakkiperver erkânıyla, Milli Şef arasındaki fark; hakikatte, 'mahiyet' farkı değil, 'derece' farkıdır: her iki taraf da, Mustafa Kemal 'in 'inkılapçılığına' sahip değil; 'önceki kesim', daha Osmanlı 'reformcusu' (yâni Halifeci ve Padişahçı, yâni 'İngilizci') oysa İsmet Paşa, başka ve yeni bir 'reformcu' tipi ama, o da aslında 'Tanzimat aydını', yoksa, Gâzi 'nin cumhurbaşkanlığı makamına kurulur kurulmaz, Terakkiperver Fırkası 'takımını' niye 'alayıyla' etrafına toplasın. Yeni Türkiye 'nin, 'milletimizin tarihini, ruhunu, geleneklerini doğru dürüst ve sağlam olarak

görmesini', zorunlu sayan Gâzi 'ye rağmen; açıkça 'Perikles devri' diye anılan bir çığır açarak, devletin 'milli eğitimini', Yunan/ Latin (affedersiniz ama, yâni Tanzimat) temeline niye kaydırırın?

Abartıyor muyum, hayır! 'Millî Şef' in o tarihteki kültür danışmanı Nurullah Ataç, CHP 'nin 'nâşir-i efkârı' 'Ulus' gazetesindeki köşesinde, aynen şu satırları döktürmüştü:

"a/ ...bizim 'devrim' dediğimiz hareketin amacı, bu ülkeyi Batı ülkelerine benzetmektir: devrimcisi ile, gelenekçisi ile..."

"b/ ...biz görüyoruz eksiğimizi: Yunanca öğrenmedik, Latince öğrenmedik, Avrupalıların eğitiminden geçmedik; onun için, ne denli uğraşsak, Avrupalılar gibi olamıyoruz, buna üzülüyoruz..."

"c/ ...gençleri, kendilerine hür edebiyatı öğreterek kurtarabiliriz. Eski Yunaneli'nin, eski Roma'nın edebiyatını; Platon'un, Aristophanes'in, Euripides'in, Herakles'in, Vergilius'un eserlerini okusunlar; onların etkisi ile Avrupa edebiyatlarının eserlerini okusunlar..."

Hepsi bu kadar mı, hayır! Neredeyse yirmi beş yıl önce kaleme aldığım bir 'Söyleşi' de, bakar mısınız ne demişim:

"...buna karşılık Ataç, Halk Mûsıkisi'ni sevenleri 'uygarlığa düşman' saymakta; aydınları, 'bu lâubâllilikten vazgeçirmek gerektiğini' ileri sürmektedir; 'o zaman, Alaturka Mûsıkî'den de, belki kurtulmuşuz'; 'Divan Şiiri'ni okumamak gerekmiş'; onun için de, 'severekten, yüreğimiz kanayaraktan kapatacağız Divan Şiiri'ni' dememiş midir?" (bkz. 'Hangi Atatürk')

'Kültür, zeminle mütenasıptır...'

O ysa Mustafa Kemal Paşa , onun bu söylediklerinin tam karşısını düşünüyordu; zaten öyle de yapmıştı; daha Cumhuriyet 'in ilânından önce (Temmuz 1921) verdiği bir 'tarif' te -tadını çıkararsınız diye, kelimesi kelimesine aktarıyorum- demişti ki:

"...şimdiye kadar tâkip olunan (Tanzimatçı) tahsil ve terbiye usûllerinin, milletimizin tarih-i tedenniyatında en mühim âmil olduğu kanaatındayım. Onun için 'millî' bir 'terbiye programı'ndan bahsederken, eski devrin hurâfatından ve evsâf-ı fitriyemizle hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, Şarktan ve Garbdan gelen bilcümle tesirlerden uzak, seciye-i milliye ve tarihiyemizle mütenâsip bir kültürü kastediyorum..."

"...çünkü dehâ-yı millîmizin inkişâfı, ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir. (buraya dikkat! Lâalettâyin bir ecnebi kültürü, şimdiye kadar tâkip olunan ecnebi kültürlerin tahrip edici neticelerini tekrar ettirebilir. Kültür (haraset-i fikriye) zeminle mütenasıptır, o zemin milletin seciyesidir..." (bkz. Enver Ziya Karal, 'Atatürk'ten Düşünceler')

Fâlih Rıfkı Bey, ilk 'Kemalistler' i anlatırken, ne diyordu bilir misiniz? Şunları:

"...bizler, 'Türkçülük'le idealsiz kalmaktan ve boşlukta sallanmaktan kurtulmuştuk. 1923'te Atatürk, Meşrutiyet milliyetçilerinin de hayallerini çok yukardan aşip giden devrimlerini

tasarladığı vakit, onu inanarak anlayanlar ve anlayarak ona sarılanlar, hep Türkçüler olmuştur..." (Bkz. 'Batış Yılları')

Peki, hep öyle kalmışlar mıdır?

Cumhuriyet, 07.01.2005

“...Gâzi'nin 'Nokta-i Nazarı'!..”

... - Mustafa Kemal Paşa dahil, - Türkçüler'in 'Milli Mücâdele' deki katkıları ve fedakârlıkları; ne reddedilebilir, ne de inkâr; bu böyledir de, sonraki yıllarda, -Mustafa Kemal Paşa dahil-, Kemalistler'in takındıkları tavrın sebebi nedir? Sanırım bunu kavrayabilmek için, daha Müdafaa-i Hukuk'un ilk yıllarında, İstanbul Türkocağı'nda, en önemli Türkçülerimizden birinin, şu söylediklerini bilmek, üzerinde düşünmek, iyice anlamak gerekiyor.

"... Bizde Türkçülük akımının, gitgide iki kola ayrıldığını iddia etmek istiyorum. Bu akımı, şimdi moda olan tâbirlerle târif etmek istersek, birisine 'Demokratik Türkçülük', diğerine 'Emperyalist Türkçülük' diyebiliriz..."

'Türkçülüğün' iki türü...

"... (Buraya dikkat!) 'Demokratik Türkçülük' milliyet esasını, her millet için bir hak olarak kabul ediyor ve Türkler için talep ettiği bu hakkı, diğer milletlere de aynı derecede hak olarak tanıyordu. 'Demokratik Türkçülük', ihtimal ki Türklerin çoğunluğu, diğer milletlere mahkûm durumda bulunduklarına; ve hatta hâkim sayılanların bile, iktisadi ve kültürel olarak, yalnız mahkûm değil, adeta bağımlı olduklarına; ve bu nedenle, haklılığa dayanarak, kurtuluşun mümkün olacağına inanmaktan kaynaklanmakta idi. Bundan başka 'Demokrat Türkçüler', Türk'ün mevcut birikmiş kuvveti, şimdilik kendi kendini yaşatmaya ancak yeter diye düşünüyorlardı; diğer milletleri temsil etmek şöyle dursun, yönetmeye çalışmanın bile, o kuvveti zayıflatmaya neden olacağından zararlı sayıyordu..."

"... 'Emperyalist Türkçüler' ise, daha çok Avrupa Nasyonalistlerine benziyorlardı; herkes için geçerli hakka değil, sırf kendi kuvvetlerini arttıran milliyetçiliğe taraftar idiler. (Buraya dikkat!) 'Demokratik Milliyetçilik' hakka dayanan ve sadece savunma amaçlıdır; gasp edilen hakkı almaya, gasp edilmek istenilen hakkı savunmaya çalışır; 'Emperyalist Milliyetçilik' ise saldırganıdır; diğerlerinin hukukuna tecavüzü bile onaylayarak, kendi milliyetini güçlendirmeye çalışır. 'Saldırgan Milliyetçilik' dünyada henüz bitmiş değildir; fakat zannediyorum ki bu tür milliyetçilik, er geç sona ermeye mahkûmdur: Rusların, Avusturyalıların ve Almanların başlarına gelen, bir gün olup diğer Emperyalistlerin de başlarına gelecektir..."

Gerçekliği ve sağlamlığı, günümüzde bile geçerli olan bu sözlerin sahibi; Gâzi'nin safında 'İstiklâl Harbi' ne 'fiilen' katılmış olan, Türk düşünürü Yusuf Akçura'dır; Kemalizm'in oluşturulmasına katkıları inkâr edilemeyecek olan bu fikirlerin, daha Müdafaa-i Hukuk Doktrini'nin henüz oluşturulmaya başlandığı yıllarda, bu kadar açık ve net olarak ortaya konulduğu görülürse, Mustafa Kemal Paşa'nın yıllar sonra (1927), 'Büyük Nutuk' ta aynı bahse dokunurken, şu söylediklerine hiç şaşmamak lâzımdır.

Gâzi diyor ki...

"... Muhtelif milletleri, müşterek ve umûmi bir unvan altında cemetmek ve bu muhtelif unsur kütlelerini, aynı hukuk ve şerâit altında bulundurarak, kavi bir devlet tesis etmek, parlak ve câzip bir nokta-i nazar-ı siyâsidir. Fakat aldatıcıdır. (Buraya dikkat!) Hatta, hiçbir hudut tanımayarak, dünyada mevcut bütün Türkleri dahi bir devlet halinde birleştirmek, gayr-ı kaabili istihsal bir hedeftir. Bu asırların ve asırlarca yaşamakta olan insanların; çok acı, çok kanlı hâdisat ile meydana koyduğu bir hakikattir..."

"... (Buraya dikkat!) Panislâmizm, Panturanizm siyasetinin muvaffak olduğuna ve dünyayı saha-i tatbik yapabildiğine, tarihte tesadüf edilmemektedir. Irk farkı gözetmeksizin, bütün beşeriyete şâmil, cihangirâne devlet teşkili hırslarının netâyici de tarihte mazbuttur. Müstevli olmak hevesleri mevzu-u bahsimizin haricindedir. (Buraya dikkat!) İnsanlara, her türlü hissiyât ve revâbit-ı mahsûsalarını unutturup; onları uhûvvet ve müsâvât-ı tamme dairesinde birleştirecek, 'insanî bir devlet' kurmak nazariyesi de kendine mahsus şerâite maliktir..."!

Gâzi, Türkiye Cumhuriyeti 'nin hangi prensibe oturduğunu, bu sözlerden sonra, şöyle ifâde edecektir:

"... Bizim vuzûh ve kaabiliyet-i tatbikiye gördüğümüz meslek-i siyâsi, 'Millî Siyâset'tir. Dünyanın bugünkü umumi şerâiti ve asırların dimağlarda ve karakterlerde temerküz ettirdiği hakikatler karşısında, hayalperest olmak kadar büyük hatâ olmaz. Tarihin ifâdesi budur; ilmin, aklın, mantığı, ifâdesi böyledir..." (Bkz. 'Nutuk' Cilt II.)

Bu 'tefrik' niye?..

G erek Yusuf Akçura 'nın, gerekse Mustafa Kemal Paşa 'nın; Türkçülük 'te böyle bir 'tefrik' yapması nedendir? Bunda hiç şüphesiz, Akçura 'nın Çarlık Rusyası 'nda ve Osmanlı 'da; Gâzi 'nin ise, İttihatçılar 'ın -bilhassa Enver Paşa 'nın- Pan/Turanizm ve Pan/İslâmizm teşebbüslerinde yaptığı, vahim yanlışların önemli rolü olmuştur.

Mesela ne gibi mi?

Cumhuriyet, 10.01.2005

“Haklı Çıkan Kuşkular!..”

... İtalya, Dersaadet 'te 'Hürriyet' in İlânı'nı müteakip, Trablusgarb 'a (Libya) saldırınca; Devlet-i Aliyye, Roma 'ya ilân-ı harp etmedi. Neden? Payitaht meseleye öyle soğuk bakıyordu ki; savaşa katılmak için Derne 'ye gönüllü giden subaylara, -bu arada Mustafa Kemal 'e-; durum anlaşılmasın diye, sahte pasaport veriliyor. Yoksa 'İttihatçılar', 'gizli' dönemlerinde; toplantılarına Selânik lokallerini açmış olan, Macedonia Rissorta (mason) locasına, birikmiş borçlarını mı ödüyorlardı?.

'Jöntürkler' in arkasındaki 'ecnebi' - yâni emperyalizm- desteği' küçümsenemez; Hürriyet' in ilânı üzerine, Kayzer Wilhelm 'in, 14 Ağustos 1908 'de, olaya ilişkin raporunun altına, aynen şu derkenarı yazdığını kim biliyor?..

"... ihtilâl, Paris ya da Londralı Jöntürkler tarafından değil; ordu tarafından, ve de 'Alman subaylar' olarak bilinen, Almanya'da eğitim görmüş Türk askerleri tarafından yapılmıştır. Tümüyle askeri bir ihtilaldir. Her şeyi denetimleri altına almış subaylar, kesinlikle Alman dostudurlar..."

Kısacası, 'Fransızlar ya da İngilizler yapmadı, biz yaptık' diyor. O zaman soru şu mu: Enver Paşa 'nın önce Turancılığı, sonra İslamcılığı; İngiltere 'nin Türk ve İslam sömürgelerini, ayaklandırıp dağıtmak isteyen Berlin 'in, dürtüsü olamaz mı? Hele Türkiye 'den kaçtıktan sonra, Parvus Efendi kanalıyla Karl Radek 'le temasa geçip, giderek; Moskova 'ya, yâni Bolşevikliğe ulaşmış; Ruslarla, bu defa Cihan İslam İhtilali' ne kalkışmış olduğu, bilinirse!..

Gazi 'nin itirazı Türkçülüğe değildi, Türkçülüğün ecnebinin maksatlarına âlet edilmesine idi. Nasıl ki, din düzenindeki itirazı da, İslam 'a değil, İslâm 'ın ecnebi tarafından Türk 'e karşı kullanılmasına idi. (Şimdiki gibi mi?)

Haksızlık etmeyelim!

F âlih Rıfki Bey (Atay) kuşağının yaşadığı bir gerçeği, zamanında şöyle saptamıştır:

"... 1908 Meşrutiyeti'nin en büyük eseri, bizim kuşaklara Türkçülük ülküsünü vermek ve dilimizi Türkçeleştirmeye götürmekti. (...) Türkçüler de; Osmanlılar, hele sonraları pek azıtan İslamcılar arasında, bir avuç kişi idiler..."

"... 'Genç Kalemler'de Ömer Seyfettin, Ali Cânîp ve arkadaşları; 'Türk Ocağı'nda Hamdullah Suphi ve 'Yeni Mecmua'da Ziya Gökalp ve onlarla birlik çalışanlar Türkçecilik ve Türkçülük yolunu açmışlardır. 'Genç Kalemler' dile hizmet etti. Türk kadını ilk defa -kapalı da olsa- Türk Ocağı sahnelerinde konser verdi. 'Yeni Mecmua'da Ziya Gökalp ise Türkleşme ve Garplılaşma hareketinin 'fikriyatçısı' olmuştur..." (bkz. 'Batış Yılları')

On yıl kadar önce, konuya eğilmiştik; Türkçülük 'teki iç dürtü'nün 'mahiyetini' incelerken, işaret etmiştim:

"... Türk Ocaklarını, Ziya Gökalp ve Hamdullah Suphi, 1913'te kuruyor. Anlamli tarih, Balkan Hezimet'i'nin hemen sonrası! Gerilerden bir yerden, Pan/Turanizm etkili olsa da; (aynı hayal, Sultan Galiyef'i de etkilemişti) asıl amaç, İmparatorluğu oluşturan Sırp, Hırvat, Rum, Bulgar vb. etnik grupların, emperyalist destekli 'milliyetçilik' iddialarına karşı; artık muhtevânı kaybetmiş Osmanlılık kavramıyla değil, Devlet-i Aliyye'nin unsur-u aslisi Türklük kavramıyla dikilmiş olmalarıdır: Harıl, harıl, kendini Müslüman olarak tanımlayan ahâlîde Türklük bilincini uyandırmaya çalışıyorlardı."

"... Kurtuluş Savaşı'nda Ziya Gökalp'in, Gâzi'ye iltihakı; Pan/Turanizm hayalinden vazgeçmesi, neyi belirtir? Türk Ocakları'nın ırkçı/Turancı olmaktan çok -söylem öyle gibi görünse de- Türk'ün

ulusallığını ve bağımsızlığını değil mi? Hem de kimlere karşı? 'Sistem'in güçlü yayılmacı devletlerine! Peki bunda hiç mi anti/emperyalist bir edâ yoktur?..."

"... Gâzi'nin Cumhuriyeti, Türk Ocakları'ndan neden rahatsız olmuştu? Muhtemelen 'ittihatçılığın', daha çok da Enver Paşa 'Turancılığı'nın yuvası olmaları kuşkusundan! İtalyan ve Alman faşizminin Türkiye'deki 'köprübaşı' olabileceği kimsenin aklına gelmemiştir. Oysa '40 karanlığı'nın Türkçüleri, 'yurttaş' hitabını 'kandaş'la değiştirecek kadar, işi Rosenberg ve Gobineau 'ırkçılığına' dökmüşlerdi..." (Cumhuriyet, 1 Kasım 1996)

Olayın arkasında 'mihver' mi vardı?

O olayın arkasında 'Mihver' in olduğu hissediliyordu, iddia da edilmiştir ama, kanıtlaması zordu; ancak yıllar sonra, Nazi Almanyası Sı Dışişleri Bakanlığı'na giren Kızılordu 'nun, ele geçirdiği belgeleri yayımlaması önemli ipuçları verdi. Diyorum ki;

"... dahası -günahları boynuna- bazı Türkçüler'in hangi utandırıcı koşullar altında, ırkçılığa yuvarlandıklarını açığa çıkaran, şu türden şifreler de dikkati çeker. 5 Aralık 1942, gece saat 02.30'da 'özel treni'nden Nazi Dışişleri Bakanı Von Ribbentrop'un Ankara'daki Alman Büyükelçisi Von Papen'e çektiği 1526 sayılı telgrafın metni, aynen şöyledir:

"...büyükelçiye özel / 20 Kasım tarihli ve A/6154 numaralı raporunuza cevaben, Türkiye'deki dostlarımızı içinde bulundukları güç durumdan kurtarmak üzere, size beş milyon altın Alman Markı iletilmesini emrettim. Bu parayı cömertçe kullanmanızı ve bana raporla durumu bildirmenizi rica ederim / Ribbentrop" (Alman Dışişleri Dairesi Belgeleri / Türkiye'deki Alman Politikası (1941/1943) s. 87. Havas Yayınları. 1977).

Kemalizm, işin içinde 'ecnebi' olursa kuşkulandır. Haksız mıymış?

Cumhuriyet, 12.01.2005

“...Gâzi'nin, Aradığı 'Fark'!..”

...Kemalizm, Türkçülüğe karşı olamaz; neden, çünkü kendisi Türkçü 'dür; Kemalizm , dine karşı olamaz, çünkü onu yasaklamamış, sadece toplumsallıktan bireyselliğe çevirmiştir ki, 'medeni dünyanın' tavrı da budur; sonradan laikliğin, biraz da mütecâviz yorumu, Müdâfaa-i Hukuk Doktrini 'nin, başat karakteri Anti/emperyalizmi gizlemek isteyenlerce öne çıkarılmıştır; yoksa okuyunuz Gâzi 'nin İslamiyet, Halifelik vs. hakkındaki konuşmalarını; önce bilgisinin derinliğine şaşıracaksınız; sonra mü'min Türk halkına olan saygısına!

Bir örnek ister miydiniz, buyurun:

"...Allah birdir, büyüktür. Âdat-ı ilâhiyenin icâbatına bakarak diyebiliriz. İnsanlar iki sınıfta, iki devirde mütalaa olunabilir. İlk devir beşeriyetin sebâvet ve şehabet devridir; ikinci devir beşeriyetin rüşd devridir. Beşeriyetin birinci devrinde o, tıpkı bir çocuk gibi, tıpkı bir genç gibi, yakından, maddi vasıtalarla kendisiyle meşgûl edilmeyi istilzam eder. Allah, kullarının lâzım olan

nokta-i tekâmüle vüsûlüne kadar, içlerinden vasıtalarla dahi, kullarıyla ıstığâli lâzime-i ulûhiyetten addedilir..." (Kasım 1922)

Hep düşünmüşümdür, acaba arasak günümüzde bu üslûp ve edeble din-i mübini anlatabilen, kaç dini bütün Müslüman bulabiliriz? Ya da mesela, şu sözleri:

"...Cenab-ı risâletpenah efendimiz, ehl-i islâmın, ehl-i kitabın malûmu olduğu üzere; yaradan tarafından, dini gerçekleri insanlığa duyurmak ve anlatmakla vazifelendirildiler. Ve ismi 'peygamber'dir, yâni haber ulaştırmakla görevlendirilmiştir; Cenâb-ı Hak, Kur'an'ın değişmez hükümlerinde, kendisine saltanat, emirlik, padişahlık vermiş değildir; hükümdarlık vermiş değildir, peygamberlik göreviyle gönderilmiştir. Elbette, gerçek vazifesinin olgunluğuna sahip olan Canâbı-ı Peygamber, bütün dünyaya bu gerçeği tebliğ etti..." (İzmir Kasrı Mülâkatı, 1339 (1923))

Meraklısı soracaktır...

İyi de, şimdi meraklısı soracaktır; peki, o 'İstiklâl Mahkemeleri' , o sıra sıra asılmışlar, o 'Bursa Nutku' ne anlama geliyor? Hiç merak edip kurcaladınız mı? Ben kurcaladım: Söylev ve demeçlerinde, 'mürteci' suçlamasını, Mustafa Kemal Paşa , asla vecibelerini yerine getiren, 'dini bütün' yurttaşta yöneltmiyor; 'mürteci' dedikleri, daima 'ecnebi' dürtüsü ve teşvikiyle, ülkenin 'tam bağımsızlığına' ve 'özgürlüğüne' karşı, 'dini kullanmak' isteyenler.

Onun indinde, Şeyh Sait mürteci dir, amacı 'Kürtçülük' olan isyan, 'Şeriat isteriz' diyordu; istediği, Halife ve Padişah'dı, yâni İngiltere Devleti fehimânesi 'nin himayesindeki Sultan Vahdettin! Onun indinde, Derviş Mehmet ve 'avenesi', yâni Kubilay 'ı kör bağ bıçağıyla ensesinden kesenler, 'mürteci' ydi; zira amaçları din-i mübine saygı sağlamak değildi; o bahâneyle anti-emperyalist, yani ulusalcı, yani Kemalist Türkiye 'nin, yeniden 'Sistem' in kontrolüne girmesi idi. Gâzi 'nin, Bursa Nutku'nda 'ben bizzat onların düşmanıyım' dediği; hiçbir zaman 'mütedeyyin', yâni dini diyanetiyle haşır neşir, namuslu ve kendi halindeki vatandaş, olmadı; aksi halde, devletin laikliği, onun ölümünün arifesine, (1937) kadar gecikir miydi?

Kaldı ki, Müslüman'ın hasıyla, daima iyi geçinilmiş, çok sıkı işbirliği yapılmıştır: sadece, 'Börekçizade' Rifat Hocaefendi 'yi, 'Sütçü İmam 'ı, vd. hatırlamak yeterli.

Börekçizade Rifat Hocaefendi...

B aşka bir münasebetle, sanırım dokunmuştum: Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti 'nin Hey'et-i Temsiliyesi, (Gâzi ve arkadaşları) Ankara 'ya intikal ettiklerinde, Cemiyet'in kasasında hepi topu 48 kuruş para vardı; idari işlere bakan Mazhar Müfit Bey 'in (Kansu) çekmecesinde de, hatırlı misafirlere kahve yapabilmek için sakladığı, iki adet kesme şeker! O zaman, Paşa 'yı ziyarete gelen Ankara Müftüsü Börekçizade Rifat Hocaefendi, vaziyetin vahametini muhtemelen kestirerek, kendiliğinden halktan topladığı bin lirayı, getirip onlara bağışladı: bin lira o zaman, bir servet!

Hepsi bu mu? Hayır! Bilindiği üzere, Şeyhülislam Dürriyade, Yunan uçaklarının Anadolu 'ya yağdırdığı bir fetvasıyla, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını 'dinen katli vâcip' ilân etmişti;

Börekçizade Rifat Hocaefendi, Ankara çevresindeki vilayet ve sancakların müftüleriyle bir toplantı yaparak; Şeyhülislam 'ın bu fetvayı işgal altında verdiğini, binaenaleyh, dini bakımdan geçerli olamayacağını, ilan etti. Onlar da, kendi fetvalarının altına mühürlerini bastılar, hepsi muteber, görevlerinin bilincinde, hocalardı:

Şeyhülislam Dürriyade ile aralarında fark, (buraya dikkat!) Gâzi 'nin ve Kemalizm 'in, mütedeyyin kesimde mevcudiyetine hassas olduğu farktır: Şeyhülislam, ne yazık ki 'ecnebi'nin dürtüsüyle hareket ediyor, ülkesinin 'hürriyet' ve 'istiklâlî' aleyhinde bulunuyordu; Börekçizade Rifat Hocaefendi ve onu destekleyen öteki müftüler, bu 'hürriyet' ve 'istiklâl' için savaşmanın, din-i mübin'in bir gereği, -gereği de laf mı, 'zarûreti'- olduğuna inanmışlardır; hayatları pahasına 'vaziyet aldılar'.

Yanlış bilmiyorsam, Börekçizade Rifat Hocaefendi, Türkiye Cumhuriyeti'nin, ilk Diyanet İşleri Reisi olmuş, vefatına kadar bu görevde kalmıştır: Nur içinde yatsın!

Cumhuriyet, 14.01.2005

“...Ufukta ‘Ulusalıcı’ Sosyalizm!..”

... 'Anadolu İhtilâli' nin o en sıcak yıllarında, Mustafa Kemal Paşa , bazı hallerde sonu kötüye varan, anlaşmazlıklar içinde idi; buna mukabil, en umulmadık bir şekilde, 'Bolşevikler 'le anlaşmasına ne demeli? Dilimde pelesenk olmuştur, söyleyip dururum:

a/ Kurtuluş Savaşı'nın ve Anadolu İhtilâli'nin en muhâtaralı aşamalarında; en ünlü Türkçüler de, en ünlü Müslümanlar da, en ünlü komünistler de Gâzi'nin yanı başındaydılar.

b/ Bolşevikler'in tâlihsizliği -belki Anadolu'nun tâlihi- kalkıştıkları Dünya İhtilâli'nin; Emperyalizm'in yeryüzünü, bir ahtapot gibi kollarıyla kuşattığı, bir dönemde vukû bulmasıdır. Bu, XIX. yy. boyunca 'karşıt' sayılan 'Ulusalçılık'la 'Sosyalizm'i fena halde birbirine yaklaştırmıştı.

Asya, Afrika ya da Güney Amerika 'daki; XX. yy. 'Ulusal Demokratik Devrimleri 'nin -hemen tamamının- Sosyalizm 'e yakınlığı su götürür mü? Dahası, 'Sovyet Bloku' yla, 'III. Dünya Hareketi', 'Beyaz, Hıristiyan ve Batılı' Emperyalizm' e karşı; XX. yy. boyunca hep yan yana, hatta iç içe olmadı mı? Demek ki 'Ulusalıcı Devrimciliğin' öncüsü 'Anadolu İhtilâli' nde, başka türlü olamazdı: Mustafa Kemal Paşa , Meclis Reisi sıfatını alır almaz, Vladimir İlyiç 'ten yardım talebinde bulunmuş; o da, bilindiği gibi Gâzi 'ye ve 'ihtilâli' ne arka çıkmıştır.

Peki, bu 'girizgâh' niye? Önce, ilk Meclis'teki iki 'fırka' nın, düpedüz 'komünist' olmasının nedenini anlamak için; sonra da Komintern 'in Müslüman kesiminde Sultan Galiyef 'in yardımcısı olan Mustafa Suphi Bey 'in; Ankara 'da oluşturulan Sosyalist/Kemalist bileşkede yer almayı neden talep ettiğini; ve Gâzi 'nin bunu niye kabul ettiğini kavrayabilmek için! 'Kapitalizm'in Son Aşaması: Emperyalizm', Batı Avrupa'da 'Amele Sınıfı'nı içinden çürütmüş; Üçüncü Dünya'da ise 'Ulusalçılar'ı, Sosyalistlerle iş ve eylem birliğine götürmüştü. Hadi bunu benden duymuş olmayın da, 'Batılı' aydınlarımızın kabul edebilmesi için, ünlü bir 'Batılı' söylesin!

İşin ucu 'Jakobenler'e dayanıyor...

"... ulusun toplumsallaşması, doğal sonucu olarak, Sosyalizm'in 'ulusallaşmasını' getirir: 'Ulusal sosyalizm' teriminin, bir Nazi icâdı olmadığını söylemeye gerek bile yok. Bu terimin ilk kez, Frederick Naumann'ın oluşturduğu aydınlar grubu tarafından; 1885 yıllarında, Almanya'da kullanıldığı sanılıyor. (Fakat) Milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki 'ittifak', Jakobenlerin 'ihtilalci milliyetçiliği' içindeki ilk tohumlarına kadar geri götürülebilir. Jakoben geleneğinin güçlü kaldığı Fransa'da, 'Sol', ardı ardına gelen sonraki ulusal krizlerde -1871'de, 1917'de ve 1940'ta-; 'Sağ'ın 'uzlaşmacı' ve 'teslimiyetçiler'ine karşı, 'ulusal çıkarların' koruyucusu olarak öne çıktı. Ancak ittifakın tarihi, modern biçimiyle, Lassalle'in eğittiği Bismarck'a kadar dayanır; Bismarck Alman işçilerine, keskin ve amansız bir milliyetçilikten kazanacakları ne çok şey olduğunu gösterdi..."

"... aynı dönemde, o zamana kadar görülmemiş bir şeyi -halk yığınlarının milliyetçiliğini- tanımlamak için, Büyük Britanya'da 'aşırı milliyetçilik' terimi bulunmuştu. Bir on yıl sonra da bu, karşı taraftan Harcourt'un ünlü sözleriyle, "Biz şimdi sosyalistiz" sözleriyle yanıtlandı. Tory (Muhafazakâr) demokrasisinin başarıları, Joseph Chamberlaine'in kariyeri ve Liberal Parti'nin 1906'dan sonra, kapsamlı toplumsal reform tedbirlerini kabul etmesi... bütün bunlar, Milliyetçilik ile Sosyalizm arasındaki yakınlaşmanın ilk belirtileriydi. 'Ulusal' politika, bundan sonra, halk yığınlarının desteği üzerine kurulacaktı; karşılığı, halk yığınlarının ortaklaşa çıkarlarının ve tutkularının aracı haline dönüşmüş olan 'ulusa bağlılık'tı..." (Edward Hallett Carr , "Milliyetçilik ve Sonrası" , s. 33/34. İletişim Yayınları.)

Niye kaçınılmazdı?

Bir 'Batılı' nın, manasını handiyse şıp diye kavrayacağı bu satırların; ülkemizdeki bir toplumcuya ya da siyasi iktisat meraklısına çetrefil gelmesi; besbelli, toplumumuzun, Batı 'daki 'klasik gelişme şeması' na uymayışındandır. Bunda muhakkak ki, o yöredeki 'mülkiyet' idraki ve uygulamasıyla bizim bu taraflardaki mülkiyet idraki ve uygulamasının birbirine uymayışı, hatta karşıt oluşu yatıyor. Orada derebeyi, yalnız arazisine değil, arazinin üstünde yaşayan halka da, neredeyse sahip iken; bizim burada, tımar ve zeametın mülkü, sahibinin değil; hatta, bunu işletsin ve kullansın diye ona veren Padişah'ın da değil, doğrudan doğruya Allah'ın idi. Osmanlı 'nın, Batılı derebeylerini 'taklidi' ne sahip olabilmesi için, zaman içinde Rumeli âyânlarının peydahlanması; hatta bunların Padişah 'a kafa tutması gerekmiştir.

Bu yüzden, XIX. yy. nihayetine doğru Batılı toplumlarda, 'mülk sahipleri' ile 'mülksüzler' ; yâni Burjuvazi ile İşçi Sınıfı (Proletarya) arasındaki farkı -fark da lâf mı, düpedüz karşıtlığı- ifade edebilmek amacıyla; bunların 'iki millet' sayılması bizim için anlaşılmas, en azından zor anlaşılır bir şey! Halbuki, 'mülksüzler' in -yâni işçi sınıfı ve ortaklarının- yersiz yurtsuz, dolayısıyla 'vatansız', yâni 'beynelmilel' sayılması, doğrudan bununla ilişkiliydi; zira, 'vatan' sadece 'mal sahipleri' ne ait kabul edilmisti.

Emperyalizm, sömürge soygunundan metropole aktardığı servetle; XX. yy. başlangıcında bu açığı kapatmış; işçilerin 'beynelmilelliği'ni ortadan kaldırmıştır: Sosyalizm'in Ulusallaşması, artık kaçınılmazdı.

Cumhuriyet, 17.01.2005

“...‘Kapitalizm Afeti’ ve Onun ‘Çocuğu’!..”

...Joseph Nehama 'yı, Batı Avrupa 'daki 'meraklı', iki muazzam eseri, 'Yahudi/İspanyol Sözlüğü' ve 'Selânik Yahudileri Tarihi'yle tanırmış; doğrusu Paul Dumont 'u okuyana kadar, benim, varlığından bile haberim yoktu; meğer o, Tanzimat Selânik 'inde, bu önemli eserlerini vermekle kalmamış; aynı zamanda, Jean Jaures 'den esinlenmiş bir Balkan Sosyalizmi 'nin de 'mübeşşiri' olmuş! O kadar ki, Benaroya ve 'amele arkadaşları', ondan aldıkları ilhamla, 'Selânik İşçi Birliği 'ni (Selânik Amele İttihâdı) kurmuş oluyorlar ki, Devlet-i Aliyye 'deki ilk sendikadır.

Önce biz yaşamışız...

Ne tuhaf! Emperyalizm 'in 'beslemesi', Batı 'lı İşçi Sınıfları'nın,, yeryüzünün geri kalanındaki haksızlıklara aldırmayıp, kulakları üzerine yatacaklarına da, ilk tanık olan bu amele örgütüdür. Zira, Hürriyet 'in ilânıyla beraber, İtalya o tarihte Osmanlı toprağı olan Trablusgarp 'a (Libya) saldırıyor; amaç nettir, Osmanlı'dan koparıp sömürgeleştirmek!. Daha da tuhafı, Bâbîâli yâni Devlet-i aliyye, buna çıt çıkarmaz da, kim itiraz eder, bilir misiniz? Selânik 'teki 'Amele İttihadi' ; bağlı bulunduğu Brüksel Enternasyonal 'ına; oradaki delegeleri vasıtasıyla, müracaat üzerine müracaat edip; hiç olmazsa Enternasyonal 'ın, bu açık ve haksız işgâli protesto etmesini talep eder; cevap 'eveleme geveleme', yâni 'oyalama'dır; sonunda iş, Brüksel 'in, 'Canım ne diye büyütüyorsunuz, sorunu Masonlar vasıtasıyla çözeriz' cevabı mertebesinde, soysuzlaşır. (Bkz. George Haupt/Paul Dumont, 'Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalist Hareketler', Gözlem Yayınları, 1977)

İşte bu, bilâhare Edward Hallett Carr 'ın kitabında sözünü edeceği, Batı Proleteryası 'ndaki 'yozlaşma' nın -yoksa 'semirme' nin mi demeliydik?- bizim bu taraflardaki ilk görüntüsüdür.

Batı'da iki 'ulus' kaldı mı?..

Peki o ne diyordu? Sanırım Endüstri Devrimi 'nin, soyup soğana çevirdiği işçileri vatansızlaştırıp, uluslararası (beynelmilel) bir sınıfa dönüştürmesi yüzünden, Burjuvazi ile Proletarya 'ya oralarda 'iki ulus' denildiğini görmüş; aradaki uçurumun, XX. yy başına doğru Emperyalizm 'bereketi' sayesinde kapatıldığına ulaşmıştık.

"...1900'lerin başlarında, 'iki ulus' arasındaki 'uçurum'; bütün Avrupa ülkelerinde öz olarak kapatılmıştı. Ulusun Burjuvazi'ye (orta sınıfa) ait olup, işçinin anayurdunun bulunmadığı XIX. yüzyılda, Sosyalizm 'beynelmilel' (uluslararası/enternasyonal) idi. 1914'te yaşanan kriz, bu bakış açısının, geri kalmış Rusya dışında, her yerde eskimiş olduğunu bir çırpıda gösteriverdi. İşçi yığınları, çıkarlarının nerede olduğunu, içgüdüsel olarak görüyorlardı..."

"... (sonuçta) Lenin, kendi ülkesinin yenilgisini, Sosyalist bir amaç olarak ilân etmekte; 'sosyal şövenler'e karşı 'ihanet' feryatları koparmakta yalnız kalmış bir sestî. Uluslararası (Enternasyonalist) Sosyalizm, acıklı bir şekilde çökmüştü; onu yaşatabilmek için, Lenin'in

giriştiği umutsuz artçı hareket; sadece Rusya'da ve orada da devrimci koşullar kaldığı sürece, anlam taşıdı. Fiilî olarak 'İşçilerin devleti' yerleşince, 'Tek Ülkede Sosyalizm' mantıksal sonuç oldu: Rusya'nın sonraki tarihi ve Komünist Enternasyonal'ın (Komintern) trajikomedisi; Milliyetçilik ile Sosyalizm arasındaki 'ittifakın', sürdüğünün, parlak bir göstergesidir..." (Edward Hallett Carr, 'Milliyetçilik ve Sonrası', s. 33-34. İletişim yayınları)

Demek ki neymiş? Emperyalizm 'in son aşamasında, Sosyalizm, ister Batı 'da isterse Doğu 'da, yaşayabilmek için Ulusalçılık la el ele vermiş, iç içe geçmiş! Bunu Türkiye Cumhuriyeti 'nde de görmek, görmek de söz mü, yaşamak mümkündü.

Gâzi'nin tavrı nettir!..

Osmanlı 'Sosyalizm' i, bir manada 'Frenk' ti; handiyse, 'komprador', 'dışardan gelme', 'Batı' nın ciddiye almadığı; zaten örgütlenmesi de, bunun kanıtıdır: Bir tarafta, Batı ülkelerinde öğretim ve eğitim görmüş, çoğu 'Sabatayist' ya da 'alafranga Komünistler'; bir tarafta, çoğu Türkocağı Aydını, ucu Mustafa Suphi üzerinden Sultan Galiyef 'e uzanan, 'alaturka', ya da 'ulusalcı' Komünistler! Bu iki 'takım' Cumhuriyet tarihi boyunca da çekişmiş, gerçek manada uzlaşmamıştır.

Gâzi Mustafa Kemal, Marksist ya da sosyalist değildi; 'Emperyalizm' kavramını, 'ilk defa Ruslardan işittiğini', Meclis kürsüsünden söylemiştir; ne var ki, Emperyalizm 'le mücadelenin ancak 'Anadolu İhtilâli' nin Sovyet İhtilâli' yle yandaş olmakla, başarıya ulaşabileceğini görmüştü. Tavrı nettir: Nasıl ulusal demokrat devrimi, Türkler, kendi koşulları içinde, kendileri yapıyorlarsa; Sosyalizm 'i de, aynı şekilde, kendi koşulları içinde, kendileri yapmalıydılar; onun için, herhangi bir dış müdâhaleye meydan verilmiyor, buna mukâbil, Dr. Tefik Rüştü Bey (Aras), yeni Türk devletinin Komintern 'e (III. Enternasyonal) üye yazılabilmesi için, özel murahhas sıfatıyla Moskova 'ya gönderiliyordu.

Türkiye Cumhuriyeti, Anti/Emperyalist bir savaşı kazanmıştı, kendisini 'Mazlumlar' la beraber, onlardan yana telâkki ediyordu. Yoksa, Müdaafaa-i Hukuk Cemiyeti' nin -ve Ankara Hükümeti' nin 'nâşir-i efkârı'- Hakimiyet-i Milliye gazetesinde, sözgelişi, şu türden başyazılar yayımlanır mıydı:

"...en büyük düşman, düşmanların düşmanı, ne falan ne de filan millettir: Bilâkis bu, adetâ bütün dünyaya hâkim olan 'Kapitalizm Âfeti' ve onun çocuğu olan 'Emperyalizm'dir. Artık bütün dünyanın anlamış olduğu bu hakikat, bizde de tamamen idrâk ediliyor..." (Hakimiyet-i Milliye, 20 Temmuz 1336/1920)

Cumhuriyet, 19.01.2005

“...‘Gün’, o ‘Gün’ Olmasın?!..”

...Alphonse de Lamartine , -hem 'devrimci' , 'soylu' , hem 'düşünür' - o Fransız; Osmanlı 'yı, uçsuz bucaksız imparatorluğunu, zaman içinde 'yekpâre' koruyamadığı için, neyle suçlamıştı; 'öteki' halklarını önce 'evcilleştirip' , sonra 'özümsememek' le! Fikrince, Roma 'nın yaptığı gibi,

Osmanlı halklarına, din olarak İslam, dil olarak Türkçe dayatılsaydı; Devlet-i Aliyye 'ilelebet pâyidâr' , olabilirmiş! (bkz. Türkiye Tarihi) 'Gel gör ki Asya 'lı kavimlerde, Avrupa 'lıların aksine, böyle bir yönetim geleneği yoktur: Acaba hangisi daha 'beşerî' ?

'Batı' , -isteyen Emperyalizm anlayabilir-, üçüncü ülkelere bulaştı mı; hemen oracıkta, kendi 'İslamcılığı' nı, kendi 'Türkçülüğü' nü, kendi 'Komünistliği' ni örgütler; bu, yalnız Türkiye 'de değil, her yerde böyle olmuştur; halen de böyledir; uygulamasını, şu yakınlarda Sovyetler 'de, Yugoslavya 'da, Gürcistan' da, Ukrayna' da gördük; ülkemizde de bugün bile, meraklısı isterse; kaşla göz arasında, Batı yandaşı Müslümanlığı, Batı yandaşı Türkçülüğü, Batı yandaşı Sosyalistliği sayabilir: Aslında, 'Sistem 'in bir süredir 'evrensel ideoloji' konumuna taşımaya çalıştığı 'Küreselleşme' budur, ki, yerküre'de Emperyalizm' in mutlak hegemonyasını ifade ediyor.

Gâzi yaşarken de, Gâzi 'den sonra da, benzer bir konjonktör yaşanıyordu: İslamcı kesimden de, Türkçüler arasından da, Komünistler 'de de; daima 'hürriyet' ve 'istiklâl' yandaşı 'Ulusalçılar' mevcut olmuş; buna mukabil, diğer bazıları, Anadolu yarımadasındaki yaşantının, ancak, 'Sistem'in olmazsa olmaz bir cüz'ü haline dönüşürsek, yaşanabileceğini savunmuştur; bir bakıma, bilerek bilmeyerek, Lamartine 'in, Abdülmecit 'e tavsiye ettiğini; Tanzimat sadrazamlarının, -bilhassa Keçecizade Fuat Paşa ile Âli Paşa 'nın,- önerdiğini yapmak!

Kemalizm , bunun tam aksiydi; hep öyle kalacaktır: Gerçek İslamcılık , gerçek Türkçülük , gerçek Sosyalistlik de!

O 'müdafaa-i hukuk' tablosu...

...çünkü 'klasik toplumsal ve ekonomik gelişme şeması'nın; -hele Sömürgecilik yeryüzüne egemen olduktan sonra- her yerde eşit aşamaları gerçekleştiremeyiş, 'sermaye gücüne' karşı 'üretim güçleri' nin 'yükselişini' aynı hız ve yoğunlukla sağlayamıyor. 'Sermaye gücü' (buraya dikkat!) hele "sömürgeciliği", 'küreselleşme' aşamasına dönüştürdükten sonra, üçüncü ülkelerdeki 'kırılma noktalarını' kolayca bulup, ele geçirebilmektedir; bu da, (buraya dikkat!) o ülkelerin sağlam güçlerine, 'teslim olmamak' için, bir araya gelmek, ortak bir direnişe yönelmek zorunluluğunu doğuruyor.

Türkiye'de başka türlü olmamıştır: Batı ittifakı ve NATO üyeliğinden bu tarafa, 'Sistem', ekonomiden kültüre, savunmadan eğitim ve öğretime, bütün 'ulusal' kalelerimizi düşürmek peşindedir; 'dil'ini ve 'din'ini açık açık, göstere göstere, dayatmaya başlamıştır; geçen yüzyılın başındakine benzer, bir dünya savaşı 'mağlubu' olmadığımız halde, aşağı yukarı aynı muâmeleye mâruz kalmaktayız. O zaman, hangi kesimden olursak olalım, o dönemdeki benzerlerimizin, ne yaptığına bakacağız; çünkü onlar, 'muzaffer olmuşlardır'.

Hanidir, yazıp çizerken olduğu kadar, söyleşirken de: o Müdafaa-i Hukuk 'tablo'sunu, gözler önüne getirmeye çalışıyorum: 1920'li yılların, Gâzi ve Şehid Ankara'sında; Gâzi Mustafa Kemal Paşa, bir yanına Ziya Bey'i (Gökalp) almıştı, bir yanına Yusuf Akçura'yı; Mehmet Akif Bey, hiç uzağında değildi, 'İstiklâl Marşı' ona rica edilmiştir; Börekçizade Rifat Hoca Efendi'yle, eylem birliği yapıyorlar; dahası, Bakû'da, İttihatçılar'ı etkisiz kılıp, TKP'yi örgütleyen Mustafa Suphi Bey, -ki Galiyef'ten ruhsatlıdır-, Paşa'dan, Ankara'da mülâki olmayı rica ediyor ve ricası kabul

ediliyor; esasen o da, 'Sosyalist Sol'da görünen Ethem Nejat Bey de, Şevket Süreyya Bey de, formasyonu itibarıyla, 'Türkocağı Aydını'dırlar; Nâzım Hikmet de, Vâlâ Nurettin'le 'Anadolu'ya iltihak etmiştir.

'Ecnebi' gurbetinde, 'vatansız' ölüm!

'Öbürleri' , 'manda' ya da 'himaye' taraflısı 'Batı yandaşları' ; İslamcı olarak da, Türkçü olarak da, Sosyalist olarak da; halktan -yâni bin yıllık Tarih'ten- yana olmamayı; 'asrîlik' , müterakki' olmak, ya da 'halife' ye sadakat'ın gereği diye, benimsemişlerdi: âkıbetleri hazindir: 'Yüzellilik'lerden Kâmuran Bey'i (Bedirhan), Paris sürgününde, 'hasbelkader' görmüş oldum (1949): Allah kimseyi o hale, o çaresizliğe düşürmesin: St. Michel'de, Dupont Kahvehanesi'nden henüz çıkmıştı; yalnız ve çaresiz, şemsiyesine sığınmış; soğuk yağmur karanlığı içinde adeta kayıp, âkıbetine doğru yürüyordu: 'Ecnebi' gurbetinde, 'vatansız' bir ölüm!

Gün, 'o gün' olmasın?

Cumhuriyet, 21.01.2005

“..‘Dip Dalgası’ Yükseliyor”

... Gecenin bilmem kaçı, saat üç buçuk filân; camlardan bakıyorum, Çekirge 'deki (Bursa) otelin zirvesinden, Uludağ 'ın eteklerinde şehrin ışıkları, gökten yere inmiş bir Samanyolu izlenimi veriyor: demek, gecesi, gündüzünden daha güzel ve etkileyici!

Birden o çağrışımlar: 40'lı yılların sonu, İstanbul 'dan Şirket-i Hayriye 'nin bir vapuruyla (hangisi? Dilnişin mi? Neveser mi?), Yalova üzerinden (yoksa Mudanya mıydı?) Bursa 'ya gelmişim; henüz Kız Lisesi 'nde yatılı okuyan, Zehra 'yı göreceğim. İçimde pır pır eden, bir de ihtimal: Bursa Mapushanesi 'nde yatan Nâzım , dış tedavisi için, bazen faytonla şehre çıkıyormuş; acaba görebilir miyim?

Akşam saatlerinden beri, otelin loby 'sinde, Bursa 'lı aydınlarla, ya bunları, ya bunlara benzer şeyleri konuştuk; meselenin farkı şuydu ki, ben hayatı ve aksiyonuyla 'müsellem' -hatta 'müseccel' - bir solcuyum; onlarsa, 'müsellem' ve 'müseccel' , bir sağcı: zira, Bursa Türkocağı 'nın davetlisi olarak, orada bulunuyorum, yakın geçmişin onca tatsız, hatta acı hatırasına rağmen, kırk yıllık dostlar, ya da 'dava arkadaşları' gibi, 'memleketin halini', Türkiye 'nin nereye sürüklenmek istediğini konuşuyoruz: aramızda karşılıklı saygı, sevgi, hatta güven: en ufak bir serzeniş yok, hiç tartışma olmadı: inanılır gibi mi?

İnanmalısınız! Uykuya varmadan, son düşüncem ne oldu? Acaba 1919 'da 'Kemal'in Neferleri' de, böyle bir 'halet-i ruhiye' , böyle bir dayanışma içinde miydiler?

'Somut ve toplumsal ilk kanıt!..'

B u türden davetlere icabet edemiyorum: ne yaşım müsait, ne yaşantım; bitirmek sorumluluğunu hissettiğim, kapsamlı edebi tasarılarım var; kışta kıyamette, öyleyse niye,

yollara düşüp Osmanlı 'nın Hüdavendigâr bölgesine gidiyorum? Karşı konulmaz önemi ve cazibesi, şurdan geliyor: çağrışı yapan, Bursa Türkocağı 'dır, sadece bu bile yeter, Türkocağı der demez, birbiri ardına yanıp sönen nice yurtsever aydın, birbirine zincirlenmektedir: Yusuf Akcura, Mustafa Suphi, Ziya Gökalp, Şevket Süreyya, Ethem Nejat, Hamdullah Suphi ve daha niceleri; üstelik, aynen şu sıralamada yaptığım gibi, bu defa davet sahipleri arasında, ADD 'liler, çeşitli solcu yurtseverler, hatta işçi sendikalarından, 'emekdaşlar' bulunmaktadır. Başka türlü, acaba şöyle diyebilir miyiz? Hanidir lâfını edip durduğum, o 'Dip Dalgası' var ya; onun yurtsever bir şairin, asla gerçekleşmeyecek bir hayali olmadığı meydana çıkıyor; tam tersine, sağcısının, solcusunun, ortacısının, yürekten katıldığı, çetin bir gerçek bu; kanıtı da, elle tutulurcasına görülebilecek, bu ilk somut ve toplumsal 'kanıt'!..

Gidilmemek olur mu? Olmazdı elbet! Tayyare Kültür Merkezi , bir başka çağrışım yumağı: o yıllarda, yanılmıyorsam, Bursa 'nın en 'müteber' sinema salonuydu; şimdi artık bir metropole dönüşen şehrin, kültürel nabızı olmuş; daha kapısından girerken, heyecan verici bir kalabalık, yoğun bir ilgi! İlginin 'mana ve ehemmiyetini' ; söyleşiden önce ve sonra, oracıkta yaptığımız imza saatlerinde, en çok alâka gören kitapların, isimleri tâyin edecek: eskilerden, 'Hangi Atatürk?', 'Hangi Batı?', 'Batı'nın Deli Gömleği'; Yenilerden 'Allahın Süngüleri', 'Yıldız Hilal ve Kalpak', 'Dönek Bereketi'!. Türk halkını uyurgezer sanıp, türlü sahtekârlığı deneyenler; onun ne kadar uyanık olduğunu, sadece şu seçtiği kitaplara bakıp, kestirebilirler.

Peki, 'Dip Dalgası' ?

AB muhipleri...

A maç ortaklığı açık ve ortada, zaten söyleşiye verdiğim başlık, o her zaman tekrarladığım: 'Parola: Vatan', İşareti: Namus!'; İzmir 'in istirdadı sabahı, Alsancak 'taki 'Üç Şehitler' in yazıtı; bu her şeyi ifade ediyor. 'Derin' Türk halkı, 'komprador alafrangası' 'monşerlerin ve cicibeyler'in, ona yutturmaya çalıştığı 'acı ilacın' -zehrini de diyebilirsiniz- tamamen farkındadır; tepkisini, hangi soydan, hangi boydan; sağ sol, hangi boyadan olursa olsun, bu salona böyle yığılarak gösteriyor. Yağmura ve soğuğa rağmen, iki bin kişiye yakın 'Kemal'in Neferi' , salonu, iki balkonu ve koridor boşluklarını doldurmuştu; adeta nefesini tutarak, söylenenleri dinledi; gerekli gördüğü yerde, tasvibini ve heyecanını, alkışlarıyla kanıtladı. Bursa Cezaevi dolayısıyla, hele onlara, Nâzım 'ın annesi, Celile Hanım 'ın, Vâlâ Nurettin Bey 'e yazdığı 'dramatik' mektubu okurken, ne kadar saygılıydılar: çıt çıkmıyor! Düşünebiliyor musunuz, on sene evvel, hangi 'ülkücu buluşması' nda, Nâzım 'dan söz edebildiniz?

'Dip Dalgası' , aslında bu toprakların 'vatan' ve 'namus' bilincini somutlaştırıyor; içinizden meselâ hangi gerçek 'solcu' , şu satırların altına imzasını atmaz?

"... 'AB Muhipleri', kendileri açısından 'gâzi, şehit, vatan, millet; bağımsızlık, egemenlik, bayrak, millî marş, başkent, millî sermaye, millî devlet' gibi kavramların; -'AB Kitabı'nda yeri olmadığından-, bunların hızla ortadan kaldırılma çalışmalarını, gece gündüz anlatıyorlar, dinliyoruz..."

"... 'Numaracı cumhuriyetçiler', 'bölücüler' ve diğer 'işbirlikçiler' kaç kişidir? Onları 'tetikleyen' hangi etnik ve Euro'tik (parasal) sebeplerdir, bilemeyiz. Ama şunu çok iyi biliyoruz ki, İstiklâl

Savaşı kahramanlarının, 'kanla, irfanla kurdukları' millî devletimizi; AB yollarında perişan edip yıkmak istiyorlar." (Turgay Tüfekçioğlu/Orkun, Ocak 2005)

Mustafa Kemal Paşa 'nın, masmavi aramızda olduğunu, o gece Bursa 'da apaçık gördüm.

'Dip dalgası' yükseliyor.

Cumhuriyet, 24.01.2005

“...‘Sağ’ ve ‘Sol’ ‘Nerede’ Birleşir?..”

...harp çocukları erken büyür, hatta yaşlanır; çünkü barış zamanında, insan yoksul ve çaresiz bile olsa, belirli bir istikrar içindedir; oysa savaş, her yerde ve her zaman, istikrarsızlık demektir: harp çocuklarının 'yarını' yoktur!

Bu sebepten bizim kuşak, erken büyüdü: II. Dünya Savaşı biz ortaokulda iken başlamıştı; lisenin son sınıfında iken sona erdi; 'orta öğretimimizi' savaş içinde yaptık. 1939 sonbaharında, Almanya Polonya 'ya saldırmıştı, bir süre sonra Karşıyaka 'da (İzmir) fırınların önünde ekmek kavgası başladı; sonra ekmek dahil, nice şey 'karne' ye bağlanacaktı. Olanca rezilliğiyle, 'Soğuk Savaşı' yaşadığımız da hesaba katılırsa; her türlü savaşın içyüzüne merakımızı mâzûr görmek lâzım.

O merakla ben, II. Dünya Savaşı ertesinde, olup bitenlerin içyüzünü öğrenebilmek için, bir sürü kitap okumuşumdur; bunlardan bazıları 'Müttefik' liderlerinin, 'zirve toplantıları' nı anlatan eserlerdi; o kitabı bir sonbahar akşamı bitirdiğimi hatırlıyorum, çok da şaşırdığımı; zira hepimizin Sovyetler tarafından ortaya atıldığını sandığımız 'Boğazlar Sorunu' nun, gerçekte Müttefikler (İngiltere ve ABD) tarafından gündeme getirilmiş olduğunu öğrenmiştim; daha da tuhafı, Sovyet Dışişleri Bakanı Molotof 'un, 'hazırlıksız yakalandıklarını' belirterek müzakerenin ertelenmesini istemesini de!..

Handiyse bir 'yeraltı' ilişkisi mi?

İşin aslını, çok yıllar sonra bir Yunan gazetesinin verdiği haberi okuyunca, anlar gibi olacaktım; Sovyet Bloku 'nun dağılıp gitmesi; Batılı Sistem 'e bölge üzerindeki eski hesaplarını gerçekleştirmek imkânını sağlamış olacaktı ki, yazılanlar aynen şöyleydi:

"...ABD'nin bölgedeki politikasının, dolaylı ve kademeli bir şekilde, Ege'de ve Boğazlar'da yeni bir uluslararası statü uygulanmasını öngördüğü biliniyor; bu gelişme yeni enerji hatlarının oluşturulmasıyla ve Hazar Denizi'nden Batı'ya açılacak boru hattının kontrolüyle ilgilidir..."

"...geçmiş yıllarda Batı, Boğazlar'ın Türkiye'nin kontrolünde olmasının, eski SSCB'nin Akdeniz'e inmesine bir engel oluşturduğuna inanıyordu; şimdi Batı'nın çıkarları değişmiş olduğundan, Rusya ve Batı arasında, Boğazlar konusunun uluslararası bir platforma getirilmesini sağlayacak bir anlaşma sağlanabilir..." (Eksusia, 27 Mayıs 1997)

İşin tuhaf ve ilginç olan yanı şurasıdır ki aynı senenin sonbaharında, Türkiye 'nin en ünlü ve büyük holdinglerinden birisinin en önde gelen ismi, gazetelere fütursuzca şu demeci veriyordu:

"...Boğazlar'ın bugünkü statüsü değiştirilip, Türkiye bunlar üzerindeki egemenliğini, özerk bir kuruma devretmelidir. (...) Bu kurum da anonim bir şirket olabilir; bu şirket, yalnız Boğazlar'dan geçişi düzenlemekle kalmaz; iyi bir işletmecilikle, gemilerden büyük ölçüde para da kazanabilir. Her yerdeki Boğazlar'ın geçişi, özel yönetimlerin denetimi altındadır; Panama ve Süveyş kanalları örnekleri ortadadır. Türkiye'nin de bugün, yapması gereken budur. (...) Bir kanunla bu değişiklik gerçekleştirilebilir. Biz de şu anda bu düzenlemeyle ilgili bir kanun tasarısı üzerinde çalışıyoruz, bunu yakında hükümete sunacağız..." (3 Ekim 1997)

Sanırım böylece Batılı uluslararası şirketlerin ve devletlerin, Türkiye üzerindeki planlarıyla, dışarıya gittikçe daha çok bağımlı Türk sermayesi ve sermayedarları arasında, handiyse bir 'yeraltı ilişkisi' olduğu anlaşılıyor ama, başlangıçta kimse bunun farkında değildi...

Sevres'in ayak sesleri...

...Yooo, affedersiniz; durum aslında biraz, -biraz mı, yok canım epeyce- farklı! Zira her iki kesimden birden, üstelik hem öfke, hem kaygı sayhaları yükselmşti; hele bu tepkilerden birisi, o tarihe kadar kimsenin aklına gelmeyecek bir kesimdendi, yâni Türkçüler 'den! 'Yeni Hayat' dergisinin kapağında, çok anlamlı, sonraki yıllarda çok kullanılacak bir başlık: 'Sevres'in Ayak Sesleri'!

"...Sevres Anlaşması'nın 37/61 maddeleri Boğazlar Rejimi ile ilgilidir; bu rejim, Süveyş Kanalı için öngörülen rejime benzer; 37. maddeye göre Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ve İstanbul Boğazı'nda, barış zamanında ve savaş zamanında, bütün devletlerin ticaret gemilerine ve savaş gemilerine geçiş serbestliği tanınacaktır. (...) Boğazlar'dan geçişi düzenleme ve düzeni uygulama yetkisi, Türkiye'nin temsil edilmediği bir milletlerarası komisyona tanınmıştır..."

Ve derginin, buna haklı öfkesi: "...bizim yolumuz Yusuf Akçura, Ziya Gökalp ve Atatürk yoludur, bunun için Cumhuriyet'e ve laiklik'e sahip çıkmak; Emperyalizm'e karşı savaşmak; akıl, mantık ve bilimsellikten sapmadan; gerçekçilikten uzaklaşmadan, ama cesur adımlar atmak zamanı gelmiştir..." (Ekim 1997)

Peki ilginç olan ne? Şu ki, aynı tarihte, Sağ'dan bu tepki gelirken, Sol'dan - Cumhuriyet gazetesinden, (bkz. 27 Kasım 1997) hemen hemen aynı tepki yükseliyor; böylelikle Müdafaa-i Hukuk günlerinden beri, iki taraf Türkiye 'nin bağımsızlığını korumakta birleşiyordu.

Bursa'da geçen gün, Türkocağı'nda yaşadığımız gibi mi?

Cumhuriyet, 26.01.2005

“...En Vahimi, ‘Aydınların Yabancılaşması’!..”

...zaman, hatıraları bulanıklaştırıyor; o yüzden, kesin konuşamıyorum: acaba hangisi

söylemişti? 'Medeniye' hocamız, -o tarihte henüz doğent- Ferit Hakkı Bey mi; yoksa kürsünün sahibi, -sakalı hariç, her şeyi ile 'dört dörtlük Osmanlı' - 'meşhur ve müleham' Ebû'l Ulâ Mardin Bey mi? Cumhuriyet 'in her icraatını, gizli bir istihzayla anlatmak alışkanlığı; Mecelle 'ye büyük hayranlığı hesaba katılırsa, muhtemelen ikincisi!..

Anlatılan şudur: Gâzi , 'yeni Türkiye 'de toplumun, artık Medeni Hukuku 'nu, Mecelle 'yle yürütemeyeceği görüşünde imiş; zamanın uzmanlarını toplayıp, yeni düzene uygun bir 'Medeni Kanun' tedvir etmelerini istiyor; bunun için onlara sanırım üç yıl da süre tanımış; gel gör ki süre bittiğinde, 'ulusal' uzmanlarımız Gâzi 'ye rejimin temellerine göre oluşturulmuş, yeni, özgün ve ulusal bir yasa getirmemişler; onun yerine İsviçre Medeni Kanunu 'nun 'şartlarımıza uydurularak' kabulünü önermişler; esasen, öyle de yapılmış!

Ne yalan söylemeli, daha o tarihte, bu davranış beni utandırmıştı; bilahare Türk Ceza Kanunu 'nun İtalyan, İdare Hukuku 'yla ilgili kanunların Fransız Hukuku'ndan aktarıldığını öğrenince, utancım daha da büyüdü; çünkü başarısızlığımıza anlam veremiyordum, ancak yıllar sonra 'olay' ın aslında 'ecnebi' nin uyguladığı 'kültürsüzleştirme operasyonu' yla ilgili ve onun tabii neticesi olduğunu anladım: Emperyalizm, göz koyduğu ülkeyi öz kültüründen soyutladı mı; o ülkenin aydını yaratıcılığını kaybeder; artık 'yaşantısı' gibi, 'eserleri' de 'kopya'dır!

Gâzi'nin önüne çıkan 'talihsizlik' buydu!

Aydın 'çare'yi 'ecnebi'den beklerse...

B ursa Türkocağı 'ndaki kalabalık ve heyecanlı toplantıda, muhatap olduğum sorulardan birkaçı, aynı sorunla ilgili idi: "...memleket yanlış yolda, işler sarpa sarıyor, ama yol gösteren yok, biz ne yapacağız?.." Tuhaftır, soru sahipleri, cevabı bulmakla mükellef olanın da, kendileri olduğunu ne biliyor, ne kestirebiliyor; anlamıyor da: çünkü 'kopya', 'alafrangalık' sahici 'yurttaşlık bilincini' bulandırmış; artık 'meseleyi va'z etmek' ve 'ulusal çözüm bulmak' kabiliyeti yok; böyle bir soruyu sordukları anda, yetersizliklerini itiraf ve çareyi başkalarından -muhtemelen 'ecnebi'den- beklediklerini açıklamış oluyorlar. İyi de, 'kültürsüzleşme' dedikleri, 'bizâtihi' bu değil midir?

Söyler dururum, asıl sorun -sanıldığı ya da gösterilmek istendiği gibi- halkımızda değil; tam tersine, (buraya dikkat!) ona kılavuzluk etmesi gereken aydınlarımızın 'yabancılaşmasında'dır; bu 'yabancılık' toplumun 'ulusal idrakini' tahrip ediyor; aydını, öz ülkesinde, 'ecnebi'; halkına ters gelen bir kütürün 'temsilcisi' durumuna düşürüyor ki, bunun en korkunç neticesi 'ulusal'a 'ilgisizlik', hatta düpedüz 'kayıtsızlık'tır; en irkiltici sonucu da, 'bilmem ne yapacağız' kötümserliğine düşmüş bu takımın, o kötümserliğin ana sebebi olan 'kültürsüzleşme' yi hâlâ benimsemeleri; yani mesela 'alafrangalığı' önemseyip; çocuklarını 'ecnebi misyoner' okullarına göndermekte devam etmeleri oluşturuyor.

Bilir misiniz ki, Yusuf Akçura gibi bir 'ulusallık' devi, bu tehlikeli duruma, daha 1932' de Tarih Kurumu' nun ilk Kurultayı 'nda parmağını basmıştı; Cumhuriyet Maarifi 'nin hazırlattığı ilk tarih kitaplarını; bakar mısınız, nasıl yerden yere vurmuş:

Kim 'aksini' söyleyebilir?..

"...Fransız tarihçileri 1789 İhtilâli'ni abartıp şişirmişlerdir; ve bu maksatla, ondan önceki devirleri ve başka ülkelerde gerçekleşen değişiklikleri, pek silik geçirirler. Halbuki hakikat böyle değildi. Maarif'in Müfredat Programı, Fransız İhtilâli'ne -Fransızların deyimiyle- 'hakiki mevkii'ni' vermek üzere tertip edilmese de, (kitabın yazarı) Ali Reşat Bey, Program'dan daha çok, (çevirdiği) yazara sadık kalmıştır. 1848 İhtilâli için de aynı şey geçerli idi..."

"...Hele iktisadi meseleler ve bunların tarihteki rolü, yine Müfredat Programı'na uygun anlatılmamıştır. (Buraya dikkat!) İktisadi meselelerle izah edilebilen Emperyalizm ve dünyanın Avrupa tarafından istilası ve taksimi mevzularında; vuzûhsuz, nâkıs, yanlış ve sırf Avrupa'nın sınıfsal çıkarlarına göre söz edilmiştir. Bu kısmı yazılırken, kitabın yazarı adeta Türklüğünü unutup Avrupalıların dünyayı istilalarına 'fetih' namını vererek, onların adeta haklı; bu Müslüman kavimlerin, memleketlerinin ve servetlerinin, sırf Avrupalıların çıkarları uğruna gasp edilmesi hadisesini de, haklı görmektedir..." (bkz. 1. Türk Tarih Kongresi, Konferans ve Zabıtları, 1932.)

Gâzi 'nin ve Anadolu İhtilâli 'nin talihsizliği, acaba -bazı lider arkadaşları gibi- 'tarafı geçinen' aydınların da, 'ileri Tanzimatçı' olmaları değil miydi? Hanidir içinde yuvarlandığımız keşmekeş, düpedüz onların 'marifeti' ; bunu kim inkâr edebilir?

Cumhuriyet, 28.01.2005

“...‘TEKEL’i Savunmak, ‘Vatan’ı Savunmaktır!..”

...şu hepsi doğru, hayli uyarıcı ve 'bittecrübe sâbit' satırları, kim yazmış olabilir?

"...'özelleştirme', rekâbet değil, 'tekelleşme' getirir; Türkiye'de, 'özelleştirme' olan her sektörde, 'tekelleşme' eğilimlerinin arttığı, ya da mutlaka 'tekelleşme'nin olduğu, sâbittir. TEKEL'in tasfiyesi de, sektörün rekâbete açılmasına hiçbir katkı sağlamayacak, kamu tekelinin yerini, en acımasız pazarlama stratejilerini uygulayan 'yabancı' tekeller alacaktır..."

"...'özelleştirme', 'yeni sömürgeciliğin' en sinsi aracıdır. (buraya dikkat!) 'Liberal ekonominin gereği' diye kitlelere yutturulan 'özelleştirmeler'; gelişmekte olan ülkelerin, sinai kalkınma motoru olan kaynakların, yabancı küresel güçlerin denetimine geçmesini sağlayan, en etkili araçtır. 'Özelleştirmeler', ekonomik ve siyasal bağımsızlığın, sonunu getirir. TEKEL, ekonomik bağımsızlığımızı sürdürmemizin, en önemli dayanaklarından biridir; o nedenle TEKEL'i savunmak, vatani savunmaktır!.."

Kuşkusuz yazmış olan, her kimse; herhalde Başkan Bush Jr 'a, Allahın günü 'Uzaydan gelen ses' veya AB 'nin, ülkemize sağlayacağı nimet, ya da hâlâ küresel işadamları saltanatı süren, falanca 'müflis' milyarderin, 'çapkınlıkları' üzerine ahkâm kesen, Media 'mız değil! Bu satırlar, büyük bir sendikanın Genel Yönetim Kurulu 'ndan çıkmış; bu ses, İşçi Sınıfı 'ndan yükselmiştir; merakı celbeden nokta, artık özgür addedilen basınımızda -solcu geçinen bazıları dahil- bu uyarıların nedense hiç yankılanmayışı!.. Sık sık, ülkemizde varsayılan demokrasinin, düpedüz 'total' olduğunu söyleyip durmaz mıyım; alın size elle tutulabilecek, taş gibi bir kanıt daha...

'Topallık' asıl nerede idi?

M eraklısı elbet biliyor: yeryüzünün en büyük 'Demokratik (Burjuva) Devrimi, Fransız İhtilâl-i Kebiri' dir ki ülkedeki egemenliği 'bilâ- kayd-ü-şart' Soylular'dan Halk'a geçirmiş; iktidarın ancak, onun tarafından serbest seçimlerle belirlenebileceğini; çoğunluğun 'iktidarı', azınlığınsa 'muhalefeti' oluşturacağını ilân etmiştir. Aslında ihtilâli yapanlar, şehirli (burjuva) tüccar sınıfıyla, ameleler (işçi sınıfı) ve köylülerdi; bunların ilkinde (Liberal, ya da Muhafazakâr) Sağcılar, sonrakine (Sosyal Demokrat, Sosyalist, ya da Komünist) Solcular denilmiştir. Demokrasi halkın (seçmenin) tercihi göre, bu iki güçten birinin yönetimi ele almasıyla, ötekini denetimi (muhalefeti); uygulamasıyla yürür; her iki tarafın da birer 'yaptırım gücü' mevcuttur; burjuvazi, 'Sermaye Gücü' nü, İşçi Sınıfı ise, 'Üretim Gücü' nü kullanır; ilkinde 'Lokavt' , ikincisine 'Grev' denir.

Türkiye Cumhuriyeti 'nin kendisine örnek edindiği, Batı demokrasilerinden hangisini ele alsanız, 'Sistem' in böyle işlediğini görürsünüz. Türk Demokrasisi'nin 'topallığı', hareket ve ilk uygulama aşamasında, işe Solcu ve Sol'dan başladığı halde; sonradan İşçi Sınıfı'nı (Üretim Gücü'nü) devre dışı bırakmasından ileri geliyor , öyle ki, Sol 'un klâsik partileri (Sosyalist, Komünist vs.) yasaklanmakla kalmamış; sendikaların faaliyeti de iyice kısıtlanarak, -hele son yıllarda KİT 'lere inhisar ettirilmiş; 'özel' sanayi işletmelerinde Sendikacılık handiye yasaktı. Bu durum elbette Türkiye 'de Demokrasi 'yi, demokrasi olmaktan çıkarıp, belirgin bir oligarşiye (Burjuvazi+ Bürokrasi) dönüştürüyordu.

'Topallık' işte burada idi, çünkü çaresiz kalırsa itiraz edip, 'Üretim Gücü' nü -yâni Genel Grevi - kullanamayan İşçi Sınıfı , duruma baş eğmiş; sendikalar ise basbayağı 'devlet dairesi' ne dönüşmüştü.

'Özelleştirme'yle mücadele ülke savunması'

İ tirafa mecburuz: bu 'topallık' , 'Emperyalist 'Sistem' in dışardan 'özgürlüğümüzü' kısıtlayıp 'bağımsızlığımızı' hiçe saymasını kolaylaştırmıştır. İşçiler, gerçek bir demokrasinin ancak Sosyalizm 'e açık bir halk rejimi olduğunu, yeni yeni anlıyorlar; hele KİT 'lerin -yağma Hasan 'ın böreği- dağıtılması; yâni haksız ve hileli 'özelleştirmeler' , yalnız günlük nafakalarını değil, geleceklerini de tehdiye başladı. İşte Genel-İş Sendikası Yönetim Kurulu 'ndan yükselen çığlıklar, buna karşıdır; bu da yükselen 'dip dalgası' nda, demokrasinin sol kolu işçilerin de, yerini aldığına önemli bir işaret; Sendika 'Genişletilmiş Başkanlar Kurulu' , olaya ağırlığını nasıl da koymuş, bir bakar mısınız:

"... Türkiye'yi, ekonomik ve siyasal anlamda zayıflatma; 'küresel' güçlerin, bölüşüm sahası haline getirme oyunu; büyük bir dikkat ve titizlikle, sürdürülmektedir. Ne yazık ki, siyasal iktidar ve küresel güçlerin işbirlikçilerinin ortaklığı; bu tezgâha, her gün yeni bir ilmik atmaktadır. SEKA, Köy Hizmetleri'nin kapatılması, TELEKOM, TÜPRAŞ, SSK Hastaneleri'nin devri ve en nihayet TEKEL; bu tezgâhın, son ilmikleridir. İşler tamamlandığında, resmin bütünü ortaya çıkacak ve geriye Türkiye diye bir şeyin kalmadığı, anlaşılacaktır. 'Özelleştirme' karşıtı mücâdele, sadece ilgili kurumların değil, ülkenin savunulmasıdır. Mücâdele artık hattan çıkmış, satha yükselmiştir..." (17 Ocak 2005)

Durumun ciddiyeti, (yoksa vahâmeti mi?) açıkça görülüyor. Yanlış mıyım?

Cumhuriyet, 31.01.2005

“...‘Yanlış’ın Adı, Yoksa, ‘Bush Jr.’ mı?..”

İyi de, ülkemizde Emperyalizm 'in 'davuluna oynayanlar'; Bush Jr. 'in, ipe sapa gelmez atıp tutmaları karşısında, AB 'nin (özellikle Fransa ve İngiltere 'nin) hoşnutsuzluk demeçlerine, ne diyecekler? Londra, Washington 'ın İran Saplantısı 'na katılmıyor; Paris, Avrasya Platformu 'nun Rusya 'sına, 'resmen ve alenen' kur yapıyor:

"...Avrupa'da güçlü bir Rusya'ya ihtiyacımız var; bu Rusya, Demokrasi, hukuk devleti, insana saygı, fikir çoğulculuğu gibi değerler üzerinde, yükselen bir Rusya'dır; bu değerler Paris için olduğu kadar, Moskova için de ortaktır, bu devletin sorumluluğudur..." (Cumhuriyet, 21 Ocak 2005)

Oysa Başkan Bush Jr., yeni 'yemin töreni' nde, 'Haçlı Seferleri 'ne hazırlanan Katolik bir kral gibiydi; ABD 'nin yeryüzü hâkimiyetini, 'yıldızların ötesinden aldığı bir talimat üzerine örgütleyeceğini' ilân ediyor; yeni moda bu ya, 'emperyalist saldırganlık', bu defa, buram buram kilise kokan bir Mistisizm 'le gizleniyor. 'Mumaileyh', özetin özeti; 'dünyaya barış getirmek amacıyla'; -Irak gibi, İran gibi, Suriye gibi- özgür olmayan ülkeleri 'özgürlüğe kavuşturacak' mış; başka bir deyişle, 'Amerikan Mandası' altına alacak!

Bunun ne demek olduğunu, en iyi anlayacak olan, elbette Türk halkıdır. 20 'li yıllarda, Washington 'ın bu işe Türkiye için kalkıştığını kim unutmuştur? Deneseydiler, o zaman şimdikinden çok daha kötü bir çıkmaza girmiş olacaklarını; Irak tecrübesi de kanıtlamıyor mu?

Şaşılacak ne var?

BBC 'nin, yirmi bir ülkede yaptırdığı kamuoyu araştırmasının sonucu; Başkan Bush Jr. 'in 'ayakta rüya gördüğünü' kanıtlamaktadır: Dünya, ABD 'den nefret ediyor, hele III. Dünya 'nın Brezilya (78), Arjantin (79), Türkiye (82) gibi ülkelerinde güvenlik açısından Washington 'ı, olumsuz görenlerin oranı, çok yüksek. Dahası, 'ABD'nin dünya sorunlarındaki etkisi, sizce olumlu mudur olumsuz mu?' sorusuna söz gelişi bizim halkımız yüksek düzeyde 'olumsuz' cevabını vermiş, yüzde 621 (Milliyet, 21 Ocak 2005)

Doğrusu, hiç şaşmadım! Şaşıtım, bazı yorumcuların bu sonucu, 'münhasıran' Irak'ın işgaline tepki diye değerlendirmesi.. zira meraklısı bilir; son genel seçimlerden bu yana, aynı 'tesbit' i ısrarla tekrarlıyorum; halkımız, son iki genel seçimde asıl tercihini, oy verdiği partilere değil; oy vermeyip, 'baraj'ın altına süpürdüğü partilerle göstermiştir: DYP, ANAP, CHP, MHP, vd... Bu partiler, neresinden bakılsa Türkiye'yi, şimdi içinde çırpındığı bataklığa, son yarım yüzyılda sürükleyen iktidarların, ortaklarıdır, halkımız, onlardan esirgediği 'itimatla', uyguladıkları ABD/AB yandaşı (aslında 'bağımlısı' mı demek lâzım) dış politikayı asla onaylamadığını gösteriyordu; zaten, iktidarı denememiş partilere oy yığması da, 'belki 'lere bağlı bir ümidin sonucu!

Ulusal seçimlerinde, ABD/ AB yandaşlığını alaşağı eden bir ülke halkının, Bush Jr. gibi diktatörlük heveskârının siyasetini onaylamayacağı, öngörülemez mi? Hele başından beri iddianın, terorizm kisvesi altında ama, bir Hristiyanlık/ Musevilik ve Müslümanlık davası olarak va'z edilmesi, Washington 'ın sandığından çok daha deneyimli ve uyanık Avrasya 'nın, tepkisini yoğunlaştırıyor; daha da yoğunlaştıracaktır. Üstelik Amerikan halkının protestoları bile, "sa majeste" nin ne 'çıkamaz', ne kadar 'yanlış' hayaller içinde yüzdüğünü göstermiyor mu? Hele şu pankartlara bakın! "Kahrolsun Kral Bush!", "Bush Azledilmelidir!", "En Kötü Başkan!", "Amerika'nın Taliban'ı!..", "Savaş Suçlusı!..", "Vietnam'ın Arapçası, Irak!.."...

Değiştirilse, ne farkedirdi?..

...ama dikkat! 'Beyaz Saray 'daki "zat-ı muhterem 'in değiştirilmesi; ne ABD 'nin, 'dünya egemenliği' hırs ve hayallerini yok eder; ne de AB 'nin 'Keşifler'den bu yana sürdürüregeldiği, Roma İmparatorluğunu ihya hayallerini değiştirir; Batılı, yaradılıştan ırkçıdır; kendinden olmayanı aşağılar, hor ve hakir görür; sömürgecilikle geçen yüzyıllar, bu eğilimini çok daha pekiştirmiştir, bu bakımdan Reagan 'ın -ki başka bir Bush Jr da oydu- gidip, mütebessim ve çapkın Clinton 'ın gelmesi, nasıl 'Sistem' in ana politikası olan, 'Yeryüzü Egemenliği' ni değiştirmediyse; şimdi Bush Jr. 'ın gidip, yerine mütebessim ve çapkın bir başka 'Demokrat 'ın gelmesi, sadece "zevâhiri" kurtaracaktır.

Yeryüzünün öteki halkları, bundandır ki geleceklerini ve özgürlüklerini güvence altına alabilmek için, Avrasya Platformu, ya da Latin Amerika Halkçılığı türünden, Mazlum Milletler Dayanışmacılığı 'na gitmek; mevcut dayanışmaları, çok daha pekiştirmek zorundadırlar.

Yalnız onlar mı, canım? Bizim bu taraftakiler de!..

Cumhuriyet, 02.02.2005

“...‘Özgürlük Savaşçısı’ mı; ‘Petrol Avcısı’ mı?..”

...o yazıyı okurken, sürüklediği şaşırtıcı film kareleriyle birlikte, hiç beklemediğim bir çağrışım: meydana, disiplini sınırsız, düzeni kusursuz, yoğun bir kalabalık; aynı kelimeleri, aynı tempoyla tekrarlıyor: "-...heil Hitler! ...heil Hitler!.." . Arkası sıra, gözlüklü, zayıf bir yüz; düşünceli bir Nazi aydını: Führer 'in Propaganda Nâzırı Goebbels; II. Dünya Savaşı 'ndaki Nazi zaferlerinde oynadığı rol, reddedilemeyen adam; mağlubiyet kesinleşince, eşi ve çocuklarıyla birlikte, intihar ediyor.

Bu sadece dini bir akım değil...

O kuduğum yazı, beni kaptığı gibi acaba neden; Nazilerin, görkemli ama kan ve ölüm kokan 'tragedya ortamına' taşıdı? Birkaç satırına hele bir göz atınız, haklı mıyım, haksız mı, göreceksiniz:

"...Bush Kongre'deki 'yemin töreni'nden önce, Saint-John Kilisesi'ndeki âyinde idi; tören dolayısıyla alınan olağanüstü güvenlik önlemleri çerçevesinde, Kongre binasının yakınlarına,

uçaksavar füzeleri yerleştirilmişti; Hava Kuvvetleri'ne bağlı, F-15 ve F-16 savaş uçaklarıyla; E-3 havadan erken uyarı uçakları da, son günlerde Washington göklerinde, aralıksız uçuşlar gerçekleştiriyordu.."

"...Kongre binası, Beyaz Saray ve ikisi arasında yer alan Pennsylvania Caddesi ve civar yollarda, özel koruma tedbirleri alındı. İkinci Bush Dönemi kutlama etkinliklerinin bedeli 40 milyon doları buldu. Bush, töreni için Washington'a gelen ailesinin; tam 146 üyesini, Beyaz Saray'da ağırladı; konuklarına sarayı gezdirdi, ziyafet çekti..." (Cumhuriyet, 21 Ocak 2005)

Törenin ve Bush Jr üslûbunun, düpedüz faşizan çağrışımlara neden olduğunu, yalnız ben mi hissetmişim? Hayır! Aynı izlenim başkalarında da uyanmış, söz gelişi, (yazar) İbrahim Karagül diyor ki:

"...bu sadece dini değil, aynı zamanda Anglosakson faşist bir akım, henüz bu tarafı tartışılmıyor: Geçen yüzyıl Avrupa'yı saran Faşizm, bu kez ABD'yi sarıp dünyaya yayılabilir. XXI. yy. bütün dinlerin öne çıktığı bir dönem olacak; bütün dinler, siyasi karar mekanizmalarında önemli yer tutacaklar..." (Akşam, 23 Ocak 2005)

Acaba bilmeyen kalmış mıdır? Monopolcü (Tekelci) Kapitalizm, Emperyalizm aşamasında düpedüz Faşizm 'e dönüşür; 'Faşizm'in 'dış politikası' ise, -Nâzım Hikmet 'in daha 30 'lu yıllarda altını çizdiği gibi- '...harptir!'. (bkz. 'Alman Faşizmi ve Irkçılığı' .) Başkan Bush Jr da, aynen Mussolini ve Hitler gibi, barış vaatleriyle savaşları örgütlüyor: Birleşik Amerika 'nın savunma holdingleri, galiba hiç bu kadar kâr etmemişlerdi.

Çomağın iki 'ucu' da pis!..

...halbuki, 'mesele 'nin tartışıldığı platform, ne kadar dinsel ve dindar görünmektedir; bu yüzden bir ilâhiyatçının olaylara tercüman olmasında, yarar da görülebilir; bakar mısınız bu konuda Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Zeki Arslantürk neler demiş:

"...Bush, Evangelizm'in bir kolu olan Radikal Baptist'tir; inancına göre, III. binyılda Hz. İsa dünyaya yeniden gelecek, bin yıl hüküm sürecek, müşrikleri temizleyip, ona tâbi olacaklarla yeni bir dünya kuracak. Bu nedenle Bush, kendisini tam anlamda Mesih gibi görmese de; Hz. İsa'nın geleceği yer olan Ortadoğu'yu, o güne hazırlamakla görevli sayıyor. Bundan vazgeçmeyecektir. Evangelist Tarikatı'ndaki Baptizm'in ve Metodizm'in kolları, Yahudilikle dirsek temasındadır. Yahudilikle Hristiyanlığı birleştirmiş, kardeş yapmış bir mezheptir bunlar. Mesih'in geleceğini hazırlamak fikrinde ortak hareket ediyorlar. Bundan da Bush, kendine bir görev çıkarıyor; bu nedenle Ortadoğu'yu Hristiyanlaştırmak istiyor; bunu, misyonerlerin başı olarak amaçlıyor..." (Akşam, 23 Ocak 2005)

Oysa New-York Times gibi bir gazetede, Bush Jr 'ın bu tutumunu eleştiren bir Sosyoloji profesörü, Orlando Patterson; bambaşka ve çok da dikkate değer şeyler yazmıştır:

"...Bush Yönetimi, 11 Eylül'ün ardından Özgürlük/Diktatörlük/Terör arasında bağlantı kurmuş; ve 'diktatörlükleri Yok etme' misyonunu edinmiştir. Oysa her diktatör 'terörist' değildir; buna örnek olarak Arjantin, Brezilya ve Şili yönetimleri gösterilebilir. Bush Yönetimi yanlış irtibat

kurmaktadır, zira teröristleri pekâlâ özgürlükçü bir rejim de besleyebilir; bu bakımdan Bush Jr'ın, amaç olarak tespit ettiği şeylere ulaşmak için seçtiği yol yanlıştır: Irak'a özgürlüğün silah yoluyla gelmeyeceği o kadar açıktır ki, Bush'un özgürlük kavramının altında 'başka şeyler olduğu', bu sözün, Başkan'ın ağzında, (asıl) anlamını yitirdiği meydandadır..." (Akşam, 23 Ocak 2005)

Bana sorarsanız, yazının başlığı; Orlando Patterson 'ın ne demek istediğini, çok daha açık ve seçik, çok daha anlaşılabilir hâle koymuş 'Özgürlük Savaşçısı' mı, 'Petrol Avcısı' mı?

Yaaa!

Cumhuriyet, 04.02.2005

“...‘Kahrolsun Faşizm’, Kimin Sloganı??...”

(Tespit/1. "Hepsinde değil, birkaç gazetede, şu haber resmiyle birlikte görüldü; ülkemizdeki siyasal kargaşalık düşünülürse, anlamsız da sayılmaz:

"...Yıllarca Sol gruplar tarafından kullanılan 'Kahrolsun Faşizm!' sloganı, Ülkü Ocakları'nın, ABD Başkanı George Bush Jr'ı hedef alan, afişlerine de yansdı. Ülkü Ocakları'nın Ankara'nın bazı sokaklarını süsleyen afişinde; Alman diktatör Adolf Hitler'le ABD Başkanı Bush'un resimleri yan yana yer aldı. Afişlerde, 'Kahrolsun Faşizm' sloganının yanı sıra, Sol örgütlerin simgelerinde yer alan yumruk figürü ve 'Müslümanlar Küfre Karşı Tek Yumruk' ifadesi dikkati çekti!.." (Hürriyet, 28 Ocak 2005)

Türkçüler' in, İsmail Gaspırnskiy' den (Gaspıralı) bu yana, Emperyalizm 'e -dolayısıyla Kapitalizm 'e- karşı olduğunu, düşündüğüm ve yazdığım için; ne afişe şaşmıştım, ne de 'Kahrolsun Faşizm' sloganına; aslında Faşizm , 'totaliter' bir sermaye diktasıdır ki, ırkçılıkla alâkası; zamanın Almanya 'sında, Yahudi Sermayesi'nin, Cermen Sermayesi'ni denetime kalkışması yüzündendir; bu manada, ne Franco, Hitler kadar ırkçıydı, ne de Mussolini; Türkiye 'den gitme bazı Musevi ailelerinin, Fransa işgal edilince, Alman işgal bölgesinden, İtalyan işgal bölgesine kaçtıkları, bilinir. Irkçı/Turancı ya da daha sonra, Ülkücü diye adlandırılan (buraya dikkat!) Türkçüler'in, işi ırkçılığa, Müslümanlığa, ya da ikisine birden yoğunlaştırması; Türkçülüğün ruhundan ve temellerinden çok, o sıradaki uluslararası konjonktürün, Batı'ya -yâni Emperyalizm'e- Türkiye'de bu türden sorunların çıkartılmasını gerektirdiğindendi...

Şimdi bizzat 'Alafranga, Batılı ve Beyaz' Emperyalizm; Müslümanlığın 'ılık ve onlara uysal' ; - deyim yerindeyse 'alafranga' - bir çeşidini; Türkler 'in ta kendisine ve Müslümanlıklarına karşı kullanmaya kalktıysa; yeni durum değerlendirmeleri yapan gençlerin, yeni çözümlere varmasına şaşılır mı? Hem, benim çok sevdiğim bir atasözümüz vardır; biraz değiştirerek söylerim ama, sanırım daha doğrusu budur: Ne demişler: 'Türk'ün akli geç gelir.. ama gelir!')

'Tek ülkede sosyalizm'in asıl anlamı...'

(Tespit/2 "... Lâf tabii burada, Edward Hallett Carr 'ın Sovyet İhtilâli 'nden itibaren, Sosyalizm'

'in ulusalcılığa yöneldiğini saptamasına geliyor. İlk tanıdığım 'Ulusalcı' Komünistler, Senegal' den 'Fildişi Sahili 'nden, fakülte öğrencisi zencilerdi; yâni Doktor M'ba ve arkadaşları; ikinci Paris dönüşümde, Hasan' a (Tanrıkut) durumu anlatmıştım, epeyce tartıştık; henüz gidip durumu yerinde görmediği için, söylediklerim ona ya ters geliyordu, ya da abartılmış; ne yazık ki, Beyoğlu 'nda, Meşrutiyet Caddesi 'ndeki Lala Kiraathanesi 'nde (ilk değil, ikinci 'Lala' , önceki az daha ilerde, sazlı sözlü bir yerd; Dario Moreno 'nun şarkı söylediği yer) o yıllarda, ben de, 1921 tarihli Sovyet/ İngiliz Anlaşması' ndaki o malûm ve mahûl maddeyi henüz okumamıştım; bilgi noksanımız çok, üstelik elimizde henüz, İnternet gibi bir kolaylığımız da yoktu; oysa Anlaşma 'nın 'madde-i mahsusu' nda deniyordu ki:

"... Özel olarak, Rus Sovyet Hükümeti -başta Hindistan ve Afganistan bağımsız hükümetleri olmak üzere- Asya Halklarını; askeri, diplomatik ve herhangi bir eylem ve propaganda biçimiyle, İngiliz çıkarlarına veya İngiliz İmparatorluğu'na karşı, düşmanca eylemlere teşvik etme girişimlerinden, imtinâ eder (çekinir)..." (bkz. 'Ulusal dergisi' , Güz 1997 sayısı, s. 99)

Aslında, 1917 Sovyet İhtilâli 'nde, 'zurnanın zırt dediği yer' , işte burası! Komintern , -yâni III. Enternasyonal - Devrim 'in uluslararası düzeyde sürdürülmesini savunuyor; oysa Sovyetler Birliği Yönetimi ve Bolşevik Partisi, Ukrayna ve Kırım 'da açlıktan ölen onca insanı, Beyaz Ordular 'ın yaptığı tahribatı, daha da yapabileceklerini düşünerek, 'Ulusallığa' -yâni bir bakıma, 'Tek Ülkede Sosyalizm' fikrine- yatıyorlar.

İşte bunun 'nedeni' araştırılmalıdır.

Bozkurtlar, 'yanılıyor' mu? Hayır!..

K endi kendime, 'adını koymak lâzım' demiş, öyle de yazmıştım: Kimse açıkça itiraf etmese de, III. (Komünist): Enternasyonal 'in kuruluşu, Bolşevikler dolaylı olarak II. Enternasyonal 'e üye oldukları halde, II. (Sosyalist) Entarnasyonal 'in Sovyet İhtilâli 'ni bir 'dünya ihtilâli' ne dönüştürmeye yanaşmayışdır; tartışılan sebebi, Rusya 'da İşçi Sınıfı 'nın azınlıkta oluşuydu; gizli sebebiyse; 'Beyaz, Batılı ve Hıristiyan' ülkelerin, Sosyalistleri 'nin de, Batı Emperyalizm 'inden yararlandığı; Mazlumlar 'ın soygununa katıldığıydı. Hadi en iyisi bu değerlendirmeyi, işin erbabı yapsın; daha o zaman Batı 'ya şiddetle karşı çıkan Sultan Galiyef , demişti ki:

"... Doğu'nun Batı sermayesi tarafından sömürülüşünün derecesi hesap edilebilse; buradan hareketle, Avrupa ve Amerika uygarlığının; ve gürültücü Burjuva Kültürü'nün kuruluşundaki dolaylı katkıları ölçülebilseydi; Beyaz'ların maddi ve manevi zenginliklerinin büyük bölümünün, her renkten, her ırktan milyonlarca yerli emekçinin kanları ve alinteri pahasına toplanmış, Doğu'nun artıklarından faydalandığı görülecekti... ('Türk/Diplomatik' dergisi, sayı 37/38. Ocak/Şubat 1998)

Şu kadarcık aydınlık bile, 'Bozkurtlar' ın yeni afişlerinde 'Batı Faşizmi' nin adını koyup, öyle çağırmış olması; şaşkınlığı ya da bilgisizliği göstermiyor; tam tersine, Türk 'ün aklının geç de olsa geldiğini gösteriyor; yanlış mıyım?

Meraklısı için NOT: **Cumhuriyet** 'te ilk başladığım sıralar, sorunu ayrıntılı olarak ele almış,

işlemiştim; o '**Söyleşiler**' , şu iki kitapta bulunabilir: '**Bir Sap Kırmızı Karanfil**' ve '**Sultan Galiyef/Asya'da Dolaşan Hayalet!**' ; hem **Sağ** 'ımıza, hem **Sol** 'umuza 'şâyân-ı tavsiye'dir.

Cumhuriyet, 07.02.2005

“...‘Olmaz Olmaz’, Deme!..”

(Tesbit/3. "...acaba XXI. yy. başlangıcında, Ülkücü delikanlıların afişinde, Başkan George Bush Jr. 'ın koluna, Hitler 'in 'gamalı haç 'ını taktıran düşünce, şu müthiş tesbitin tabii bir sonucu sayılamaz mı?"

"...son yüzyıl içinde Müslüman dünyasının tümü, Batı Avrupa Emperyalizm'i tarafından sömürüldü ve onun ekonomisine maddi dayanak oldu. Bu olay Müslümanların dinlerini derinden etkiledi. Batı Emperyalizm'i başlangıcında, 'Haçlı Seferleri' biçiminde yayıldı; daha sonra, ekonomik fetihlere dönüştü ama Müslümanların çoğunluğu bu savaşı, her çağdaş siyasal bir gelişki (belki çatışma?) olarak gördü: yâni İslâma yönelmiş bir mücâdele biçiminde!.."

"...zaten aksi olanaksızdır, çünkü Müslümanların gözünde İslâm Dünyası ulus, kabile farkı olmayan bir bütündür. İşte bu nedenle İslâm, pek çok Müslümanın gözünde, ezilmiş ve savunmaya terk edilmiş bir din olarak görülmektedir..." (Zinn'Nacional Nostej, 14 Aralık 1921, 'Medotyanti Religiozni Propagandy Sredi Musulman')

Şu iki soru...

Ş imdi, iki soru: İlki, şu: Geçen yüzyılın başında, Sultan Galiyef 'in yaptığı bu tesbit, bu yüzyılın başında aynen geçerli midir, değil midir? Batı 'her çağda, İslâma karşı bir 'mücadele yürütüyor' mu, 'yürütmüyor mu?'. İslâm, pek çok 'Müslüman'ın gözünde ezilmiş ve savunmaya terk edilmiş bir din olduğu' için; onların nezdinde, günümüzün şımarık çocuğu 'ılımlı' Müslümanlar; gittikçe 'işbirlikçi' gibi göründükleri için, gözden düşüyor mu, düşmüyor mu?

Diyeceksiniz ki, bu sorunun âlemi ne? Onu anlamak için, önce Sultan Galiyef 'in ta o zaman yazmış olduğu, şu satırları hatırlamakta fayda vardır; demişti ki, hazret:

"...Avrupa toplumunda bir sınıfın, yâni Burjuvazi'nin yerine konacak bir Proletarya (işçi sınıfı) Yönetimi, Mazlum Ulusların durumunda hiçbir değişiklik yapmayacaktır. Böyle bir değişiklik olduğu takdirde, bu Mazlum Uluslar halkı için iktidara, yeni bir efendinin geçmesinden başka bir mana taşımayacaktır..."

Galiyef bunları söylediğinde, henüz Avrupa Tarihi'nde iktidar olmuş 'Sosyalist' yönetimler bulunmuyordu; önce Halk Cepheleleri şeklinde, İspanyol ve Fransız Sosyalist ve Komünist Partileri; II. Dünya Savaşı biter bitmez de İngiliz İşçi Partisi (Labour Party), -hem de epeyce patırtı ve şatafatla- iktidar oldular. Soğuk Savaş boyunca, bu iktidarların, III. Dünya ülkelerine, (eski sömürgelerine) neler çektirdiklerine hepimiz şahit olduk! SFIO (II. Enternasyonal'e bağlı, eski Fransız Sosyalist Partisi), Cezayir sorununda, öylesine basiretsiz ve o kadar kaba ve çıkarıcı davranmıştı ki, partiyi yaşatabilmek için, Mitterrand 'ı başına getirmek, adını değiştirmek

zorunda kaldılar.

Başka türlü ifade edilse de...

Buradan bakarsak, ne görülüyor? Edward Hallett Carr 'ın, aşağı yukarı haklı olduğu mu? Ne demişti, hatırlarsınız:

"...Ulusun, Burjuvazi'ye (orta sınıfa) ait olup; işçinin, anayurdunun bulunmadığı, XIX. yüzyılda; Sosyalizm 'beynelmilel' (uluslararası/enternasyonal) idi. 1914'te yaşanan kriz, bu bakış açısının, -geri kalmış Rusya dışında-, her yerde eskimiş olduğunu bir çırpıda gösteriverdi. İşçi yığınları, çıkarlarının nerede, -yâni sömürgelerin devamında- olduğunu, içgüdüsel olarak görüyorlardı.

...(sonuçta) Lenin, kendi ülkesinin yenilgisini, Sosyalist bir amaç olarak ilân etmekte; 'sosyal şovenler'e karşı 'ihanet' feryatları koparmakta yalnız kalmış bir sestî. Uluslararası (Enternasyonalist) Sosyalizm, acıklı bir şekilde çökmüştü; onu yaşatabilmek için, Lenin'in giriştiği umutsuz artçı hareket, sadece Rusya'da ve orada da devrimci koşullar kaldığı sürece anlam taşıdı. Fiilî olarak 'İşçilerin devleti' yerleşince, 'Tek Ülkede Sosyalizm' mantıksal sonuç oldu: Rusya'nın sonraki tarihi ve Komünist Enternasyonel'in (Komintern) traji-komedisi; Milliyetçilik ile Sosyalizm arasındaki 'ittifakın', sürdüğünün parlak bir göstergesidir..." (Edward Hallett Carr, 'Milliyetçilik ve Sonrası', s. 33-34, İletişim Yayınları.)

Kim bilir belki Ülkü Ocakları afişindeki kolu gamalı haçlı Başkan Bush Jr. resmi ile 'Kahrolsun Faşizm' sloganı, bu gerçeğin, Türkiye 'deki başka türlü bir ifade şeklidir.

'Olmaz olmaz' deme, 'olmaz, olmaz!..'

I unmuyordu; önce Halk Cepheleeri şeklinde, İspanyol ve Fransız Sosyalist ve Komünist Partileri; II. Dünya Savaşı biter bitmez de İngiliz İşçi Partisi (Labour Party), -hem de epeyce patırtı ve şatafatla- iktidar oldular. Soğuk Savaş boyunca, bu iktidarların, III. Dünya ülkelerine, (eski sömürgelerine) neler çekirdiklerine hepimiz şahit olduk! SFIO (II. Enternasyonal'e bağlı, eski Fransız Sosyalist Partisi), Cezayir sorununda, öylesine basiretsiz ve o kadar kaba ve çıkarıcı davranmıştı ki, partiyi yaşatabilmek için, Mitterrand 'ı başına getirmek, adını değiştirmek zorunda kaldılar.

Başka türlü ifade edilse de...

Buradan bakarsak, ne görülüyor? Edward Hallett Carr 'ın, aşağı yukarı haklı olduğu mu? Ne demişti, hatırlarsınız:

"...Ulusun, Burjuvazi'ye (orta sınıfa) ait olup; işçinin, anayurdunun bulunmadığı, XIX. yüzyılda; Sosyalizm 'beynelmilel' (uluslararası/enternasyonal) idi. 1914'te yaşanan kriz, bu bakış açısının, -geri kalmış Rusya dışında-, her yerde eskimiş olduğunu bir çırpıda gösteriverdi. İşçi yığınları, çıkarlarının nerede, -yâni sömürgelerin devamında- olduğunu, içgüdüsel olarak görüyorlardı.

...(sonuçta) Lenin, kendi ülkesinin yenilgisini, Sosyalist bir amaç olarak ilân etmekte; 'sosyal şovenler'e karşı 'ihanet' feryatları koparmakta yalnız kalmış bir sestî. Uluslararası

(Enternasyonalist) Sosyalizm, acıklı bir şekilde çökmüştü; onu yaşatabilmek için, Lenin'in giriştiği umutsuz artçı hareket, sadece Rusya'da ve orada da devrimci koşullar kaldığı sürece anlam taşıdı. Fiilî olarak 'İşçilerin devleti' yerleşince, 'Tek Ülkede Sosyalizm' mantıksal sonuç oldu: Rusya'nın sonraki tarihi ve Komünist Enternasyonel'in (Komintern) traji-komedisi; Milliyetçilik ile Sosyalizm arasındaki 'ittifakın', sürdüğünün parlak bir göstergesidir..." (Edward Hallett Carr, 'Milliyetçilik ve Sonrası', s. 33-34, İletişim Yayınları.)

Kim bilir belki Ülkü Ocakları afişindeki kolu gamalı haçlı Başkan Bush Jr. resmi ile 'Kahrolsun Faşizm' sloganı, bu gerçeğin, Türkiye 'deki başka türlü bir ifade şeklidir.

'Olmaz olmaz' deme, 'olmaz, olmaz!..'

Cumhuriyet, 09.02.2005

“...‘Hangi’ CHP?!..”

(...‘Soğuk Savaş’ın, Türkiye açısından, karanlık dönemi: 12 Mart ile 12 Eylül arası!. Yayınevi'ndeki çalışmamızı bitirmiştik; İlhami (Soysal) ile ben, Tunalı Hilmi 'ye (Ankara) çıkmış; akşam kalabalığı arasında; 'Kuğulu Park 'a yürüyoruz; sohbetimiz, içerde başlayıp da, bitiremediğimiz: 'Ne olacak bu CHP 'nin hâli?' ; çünkü, Ecevit 'in başlattığı 'Demokratik Sol' hareketiyle, İsmet Paşa 'nın şekillendirdiği örgüt, uyuşamıyorlar.

Park'ın önünde durduk; üzerimizde, yapraklardan süzülen gurup kızılılığı; kulaklarımızda, asfalttan geçen lüks arabaların, vahşi vınlaması! Hiç unutmam, İlhami (Soysal) elimi sıkarken; insana daima itimad ve aydınlık düşünceler vaat eden tebessümüyle,

"-...Bu gidişle sen..." demişti-... 'Hangi Sol?' , 'Hangi Batı?' dan sonra; bir de 'Hangi CHP?' yazacaksınız?"

Haksız mıydı?)

Sise boğulmuş, bulanık resimler...

"...Zümre, kapitalistlerin tasniatları mahsûlü ve emperyalistlerin müdâhale ve tahakküm vesilesi olan dış borçları ve ecnebi imtiyazları, masum halk hesabına en zalim külfet sayar. Umûmi kardeşliği kurmak isteyen Halk Zümresi, muhârebe ve mücâdeleyi, ancak tahakküm ve istilâlara engel olmak ve Emperyalizmi imha ve insanlar arasındaki fitneyi gidermek için meşrû görür; ve bu vazifeyi istisnasız her fert hakkında, gücünün yettiği kadar, hem mâlen hem bedenlen mecbûri sayar..."

Halk Zümresi'nden Halk Fırkası'na...

...Bildiğimiz o ki, 'Halk Zümresi' nden Halk Fırkası' na kadar, bir hayli zaman geçecektir; önceki örgütlenmelerden, Halk İştirakiyûn , mayasındaki ve terki bindeki İttihatçılık virüsü; Hakkı Behiç Bey 'in, Komünist Fırkası 'ysa, -kimbilir belki de- o sıralar, aynı zamanda İşgalci Yunanlı'yla

flörtü olan Çerkezlik bulaşıklığı yüzünden, ne umulanı başarabilmiş, ne bekleneni verebilmişti. En önemlisi, Hâlîde Edip Hanım 'a atfedilen, o 'tesbit' ; Mustafa Kemal Paşa , bir zaman Sosyalizm üzerinde tettebbuatta bulunduktan sonra, bir akşam sofrasında dava arkadaşlarına sonucu açıklamıştır:

"...Sosyalizm, amele sınıfının fikriyatıdır; memleketimizde sanayi yok ki, amele olsun, binaenaleyh Sosyalizmi icâbettığı gibi tahakkuk ettiremeyiz..."

Peki ne yapabildik? O, yine solda kalıp, soldan hareket ederek, Halk Fırkası formülüne gelmiştir ama, o formül, acaba ondan sonra uygulandığını gördüğümüz ve yaşadığımız mıdır?

Doğrusu aranırsa, Gâzi 'nin Halk Fırkası 'nı, onun 'fikriyatını' ; bunu halkın arasında nasıl oluşturup örgütlendiğini, ilhâmını nerelerden aldığını, bize neslimize kimse öğretmedi; Gâzi Cumhuriyeti 'nin 'hızlı' Kemalistleri'ne ait kitaplar, yakın zamanlara kadar güneş yüzü görmüyordu; tamamıyla, ortalıktan kayıp! Mustafa Necati 'yi, Mahmut Esat 'ı; hatta Rûşen Eşref, Yakup Kadri ve Fâlih Rıfkı 'yı; (bilhassa 'Kadro' yu ve 'Kadrocuları' ı doğru dürüst ele alıp, anlatanı ara ki bulasın! ; CHP 'nin kuruluşu, sise boğulmuş; Cumhuriyet 'in ilk yılları, bulanık fotoğraflar; birbirini tutmayan, bir sürü rivayet!.

Merak dürtüsüyle, ilk TBMM 'ye eğilen kim olursa olsun, orada kurulan ilk iki 'siyasi fırka' nın, ikisinin de Komünist olduğunu; işin daha da tuhafı, birisinin kurulmasına bizzat Mustafa Kemal 'in imkân sağladığını öğreniyor; aynı Meclis 'te ortaya çıkmış, bir manada geleceğin Halk Fırkası 'nı haber veren 'Halk Zümresi 'ni, bizim kuşak bile, neden sonra duyabilmiş, hakkında zar zor bilgi edinebilmiş!... Hâlâ o dönemi, o insanları bilmeyenimiz, ne kadar çoktur? Acaba neden? Yoksa şöyle sapına kadar 'ulusalcı' , sapına kadar 'tam bağımsızlıkçı' bir gerekçeyle, ortaya çıktıkları için mi?

Toplumculuğu, bireyciliğe egemen kılmak!

"...Memlekette kayıtsız şartsız halkı hâkim kılmak üzere, 'Halk Zümresi' teşekkül etmiştir. Asrın icâbına ve halkın ihtiyâcına göre, gereken yenilikleri ve tesisleri temin etmek, zümrenin gâyesidir. Zümre, İslâmiyet'in kutsal esaslarına dayanarak Asr-ı Saadet'teki müşterek samimiyeti geri getirmeye ve Batı'dan gelen ahlâk bozukluklarını, tahakküm ve ihtirasları tahrip ve imhâya çalışmakla, Hak yolunu Allah yolu bilir..."

"...Zümre'nin esas mesleği, halkın umûmi refâha eşit olarak ulaşması ve hâdim olmak hakkını kazanmasına hizmet ve delâlettir. Zümre'nin nazarında, beden ve fikir emeğinin karşılığı olarak yaşayan; rençber, amele, hırfet ve sanat erbâbı, müderris, muâllim, memur, hademe gibi faaliyet ve mesâi unsurları, insanlığın gerçek hizmetkârlarıdır. Terbiyede ve istikbâle ait hazırlıklarda, umûmi toplumculuk ve kardeşliği; egoist bireyciliğe egemen kılmak, Zümre'nin en belli başlı umdelerinden birisidir..."

Cumhuriyet, 11.02.2005

“...‘Devrimci’ Dediğin!..”

(... Kelkit Dağı 'ndaki, NATO Kuranportör'ünün denetiminden inmiştik; orası, 48. Tümen 'in Muharebe Bölüğü 'ne bağlıydı, bizim bölüğe; görev, bana düşüyor. Kış kıyamet! Kirpiklerim, kar tozundan beyaza kesmiş; ağzım burnum, duman; nihâyet Yeni Otel 'deki odama girer girmez, görev boyunca kafamda uğuldemiş, o tek satırla yüz yüze geldim:

"... Türk İnkılâbı nedir? Bu inkılâp, kelimenin vehleten (ilk anda) imâ ettiği ihtilâl manasından başka; -ondan daha vâsi (yani daha geniş) bir tahavvül (yâni dönüşümü) ifâde etmektedir."

Bu, Türk İnkılâbı 'nın, Mustafa Kemal Paşa tarafından 'bizzat' yapılmış tarifiydi, o yaşıma gelinceye kadar henüz hiçbir yerde rastlamamıştım; hemen altında, alelacele çiziktirdiğim birkaç satır -ki yıllar sonra, 'Hangi Atatürk' te, handiyse aynen yerini alacaktır:

"... bir kere ihtilâl demekmiş ya, ayrıca ondan daha geniş bir değişikliği deyimliyormuş; ihtilâlden de geniş bir değişiklik tasarlayan adam 'devrimci' değildir de, nedir?..."

"... Atatürk Devrimciliği 'sürekli devrimcilik'tir, çünkü amacı değişkendir; 'çağdaş uygarlık düzeyine' 'en hakiki mürşit olan ilimle' varılacaktır ne demek? Hem Çağdaş Uygarlık Düzeyi sürekli değişiyor; hem bilimlerin, ona ulaşılsın diye sunduğu yöntemler ve araçlar; zaten Gâzi, bunu da kaydetmiş: "Medeniyet yolunda muvaffakiyet teceddüde vâbestedir" (başarı yenilikle mümkündür) demiştir; vs., vs..." (Hangi Atatürk? 1. basım. s. 77)

Tuhaf, neden acaba 'Diyalektik düşünce işte budur' dememişim? Çok basit, 1980 'li yılların başında bile, böyle bir 'tespit' 'muhataralı' sayılırdı...)

'Fırka' değildi o, 'halk cephesi' idi...

İ nkılâb 'ın 'fırkası' nı kurmak, elbette bir zarûret; Gâzi, bunun farkında; zaten sorunu incelemiş; mesela, Balıkesir 'de Zağanos Paşa Camii 'nin minberinden, halka hitâbesinde, açık açık demiştir ki:

"-... şunu arz edeyim ki memâlik-i sâirede fırkalar, behemahal iktisâdi maksatlar üzerine teessüs etmiş ve etmektedir; çünkü memleketlerde muhtelif (sosyal) sınıflar vardır; bir sınıfın menfaatini muhafaza için teşekkül eden fırkaya mukâbil, diğer bir sınıfın menfaatini muhafaza maksadıyla bir fırka teşekkül eder, bu pek tabiidir!.." (7 Şubat 1923 / Söylev ve Demeçleri, Cilt II. s. 96/97)

Bu sözleri, Halide Edip Hanım 'a söylediği rivâyet edilen 'tespit' i doğruluyor; ayrıca 'bu pek tabiidir' sözü yok mu, tabii sonraki yıllarda, 'sınıf esası üzerine cemiyet kurmak; ya da propaganda yapmak' tan TCK 141/142. maddelerinin hışmına uğramış, nice Türk aydınının içinde öyle bir yankılanır ki, ancak erbabı bilir! Oysa sınıflar ülkemizde yeterince gelişmiş olsa, Gâzi 'fırkası' nı kimlerle ve kimin çıkarına kuracak, açıkça belli; gelişmemiş olunca, ne yapacağını aynı konuşmada söylemiş:

"...Bizim halkımız menfaatleri yekdiğerinden ayrılır sunûf halinde değil, bilâkis mevcûdiyetleri ve muhassala-i mesâisi yekdiğerine lâzım olan sınıflardan ibârettir. (Onun için) 'program'dan

bahsolunduğu zaman adetâ denilebilir ki bütün halk için bir Sa'y Misak-ı Millisi'dir (buraya dikkat) ve böyle bir Sa'y Misâk-ı Millisi mâhiyetinde olan program etrafında toplanmaktan hâsıl olacak şekilde, alelâde bir fırka mâhiyetinde tasavvur edilmemek lâzım gelir..."

Acaba 'hangisi' farkında idi?

A slında İhtilâl'in lideri, sonraki aşamalar için Türk milletine 'alelâde bir fırka' değil; İspanya' da, Fransa' da ciddi örnekleri görülecek, bir 'Halk Cephesi' örgütlemeyi öneriyor; önermekle kalsa iyi, bir güzel oluşturuyor da bu 'Halk Cephesi' ni! Üstelik işlevinin güç, devrimi uygulamanın hayli zor olacağını biliyor; onları uyarmış; bu vesileyle, ne müthiş bir şey söylemiş:

"...Efendiler, biz gerçek bir inkılâp yaptık ve inkılâbımızda devam ediyoruz; biliyorsunuz ki memleketimizin birçok yeri, bilerek veya bilmeyerek (buna karşı) ayaklandı. Âsileri yola getirmek zorunda kaldık. Şimdiye kadar yaptıklarımız, ancak ondan sonra kurulabilmiştir ve biliyorsunuz ki (buraya dikkat!) Fransız İnkılâbı yüz yıl devam etmiştir; üç yılda esaslı bir inkılâbın son bulacağını kabul etmek yanlış olur; belki zaman zaman, şöyle veya böyle şeyler olacaktır; kanaatimizi, değişmez; başarı ümitlerimizi hâkim kılmak sayesinde, zafer bizimdir..." (İstanbul gazetecileri ile İzmit Kasrı mülâkatı, 16/17 Ocak 1923)

O zaman, son fevkalade kurultayda iskelemlerle voleybol oynayan hızlı CHP 'li 'takımına' sorulacak soru şudur: Onlar, 'yüz yıl sürecek bir devrime' angaje olmuş bir 'Halk Cephesi' nin, 'zafere inanmış' yandaşları mıdır; yoksa yıllarını 'çevir kazı yanmasın' terâneleriyle geçiren, 'bukalemun' bir örgütün 'rastgele' tayfaları mı? Hem acaba, Gâzi 'den sonraki 'liderler' den, acaba hangisi için bu 'tarafının farkında' idi? 'Hiçbiri' , olmasın?

Fâlih Rıfka bey, Gâzi 'den, boşuna mı 'yalnızdı' diye söz etmiş, Allah aşkına?

14.02.2005

“...‘Atatürkçülük’, Partisi İçinde, ‘Azınlıkta’ idi!..”

... Gâzi 'nin 'Halk Fırkası' (CHP) , onun hayâlindeki -belki 'yüz yıl sürecek'- çetin bir 'Ulusal Demokratik Devrim 'in, 'organi'; 'bizzat' tasarladığı üç - Vatan, Maarif, Sa'y- 'Misâk-ı Millî 'nin uygulayıcısı, bir 'örgüt'tü; öyle bir örgüt ki lideri, tarih önünde sorumluluğunu yüklediği 'inkılâbı' ;, şöyle târif etmektedir: "... Bu inkılâp, kelimenin vehleten ifâde ettiği 'ihtilâl' kelimesinden başka, çok daha vâsi bir tahavvülü ifâde etmektedir." Halbuki Fâlih Rıfkı bey, Gâzi 'nin, bu tarihî misyonu üstlenecek örgüt içindeki yalnızlığını, bakar mısınız nasıl anlatıyor:

"... Atatürk ileri atılışlarında daima, statükocu, el altından sinsi sinsi baltalayıcı, Tanzimat bürokratlarının pasif dayatışına uğramıştır. (Buraya dikkat!) Gerçekte, Atatürk partisi millet içinde değil; Atatürkçülük dediğimiz her şey, kendi partisi içinde azınlıkta idi. Ölümünden sonra parti güdümü, bu inançsızların eline geçti..." (Bkz. Çankaya)

İsmet Paşa ne diyor?..

Evet töhmet, doğrudan İsmet Paşa 'ya yöneltlmıştır; bunda kuşku yok, zira aynı Fâlih Rıfkı bey , aynı eserinde, ondan söz ederken de sözünü sakınmıyor:

"... İsmet bey, hiçbir zaman 'devrimci' olmamıştır. İlk gençliğinden beri, tanışma fırsatı bulduğu insanlarla, kendisini saydıran ve sevdiren bir 'vazife' adamı idi. O bir 'düzen' adamıdır, 'hıyerarşı' adamıdır. (Buraya dikkat!) İleri bir 'Tanzimatçı'dır!"

Fakat asıl şaşırtıcı, -hatta vahim- olan; İsmet Paşa 'nın, Hatıraları 'nda; Halk Fırkası 'na karşı, Terakkiperver Fırka 'yı kurmuş eski silah arkadaşlarıyla, mukayesesini yaparken; dolaylı da olsa, Fâlih Rıfkı bey 'i haklı çıkarması:

"... Terakkiperver erkânı (Ali Fuat, Karabekir Kâzım ve Refet Paşalar ile Rauf Orbay) 'reformcu' kimselerdi ama, 'Osmanlı reformcusu' idiler; (buraya dikkat) ben dahil hiçbirimiz, reformculukta Atatürk metotlarını daha evvel görmüş, düşünmüş, benimsemiş değiliz. (Düpedüz 'Atatürkçü değiliz' demiyor mu?) Atatürk metotları meydana çıkınca, ben sükûnetle vaziyeti mütâlaa ederek, hâlin, zamanın tedbirleridir diye düşünmüşümdür. Atatürk'le konuşmalarımızda, 'yapılabilirse, bu şimdi yapılır' dediği zaman, benim inanmam, ötekilerin korkması: farkımız bundan geliyor..." (Hatıralar, Cilt II. s. 204.)

Gerçekte bu kadarı bile, Gâzi 'nin tasarladığı o 'İhtilâlden çok daha vâsi tahavvülat' için, fırka'nın da, lider kadrosunun da, koşulların da yeterince elverişli olmadığını göstermeye yeter, ama; isterseniz 'İnkılâb' ın nasıl 'değerlendirildiğini' bir de Sol 'dan, iki 'Kadrocı' nun kaleminden görelim: günümüzdeki bazı 'Halkçılar' ın, içine düştükleri 'ofsayt mesâfesini' gösterecektir.

'Millî inkılâp' mı, 'millî müdafaa' mı?

Yakup Kadri bey yazıyor: "... Batı demokrasilerinin bu avâre hayranları değil midir ki bizim çocukluğumuzda, dışardan bize 'hürriyet' getirecek Düvel-i Muazzama gemilerini, bütün Akdeniz ufuklarında gözleyip dururlardı. (Buraya dikkat!) O zaman Avrupa'ya kaçmak bize, en büyük cesaret ve kahramanlık hadisesi gibi görünürdü; ömürlerinde bir defa Avrupa'ya kaçmamış olan fikir adamlarının ne sözüne, ne özüne itibar edilirdi..."

"... Onun içindir ki bir Türk kumandanı, bir Türk inkılâpçısı; ilk defa olarak 1919 senesinde bir hak ve adalet prensibini müdafaa için Avrupa'ya başvuracak yerde, bir Türk vapuruna binip Anadolu'ya geçtiği vakit, herkesin parmağı ağzında kalmıştı. Bu Türk inkılâpçısı yalnız Avrupa'ya gidecek yerde, Anadolu'ya geçmekle kalmıyor, (buraya dikkat!) ilk defa olarak Avrupa'dan, Avrupa'nın bütün hüküm ve nüfuzundan sıyrılıp, kendi milletinin kucağına sığınyordu..."

Yadırganan besbelli bu, zira yapılan gerçek manasıyla anlaşılmamış, onu kendi çıkarlarına ve mantıklarına göre değerlendirmişler; bunu da, Şevket Süreyya bey 'in kaleminden öğreneceğiz:

"... Millet meclisi saflarında yer almış kalabalık bir insan grubu vardı ki, onlar için 'Millî Hareket', 9 Eylül 1922'de gâyesine varmış, düşman topraklarımızdan çıkarılmış ve dava sona ermişti; (buraya dikkat!) çünkü onlar için girilmiş iş, bir 'Millî İnkılâp' değil, sadece 'Millî Müdafaa' idi, bu müdafaa da istenilen meyveleri vermişti. Bundan sonra, birtakım rejim ve kuruluş davalarına dalmadan, yavaş yavaş otoritesini tekrar kazanacak Hilafet Yönetimi gölgesinde, alışılmış

parlamento hayatı içinde, gününü gün etmekten başka, yapılacak iş kalmamıştı..."

Oysa, "... Türk Milleti'nin Cumhuriyet düzeni, yalnız bilinen bir hükümet şeklinin, Türk bünyesine işlenişi değildir. (Buraya dikkat!) Türk Milleti'nin bir halk cumhuriyeti düzeni içinde örgütlenişinde, Şark'ta bütün bir ortaçağ toplumunun, Garp'ta bütün bir XIX. yüzyıl Sömürgeciliği'nin ve akla gelebilen bütün anarşist ihtirasların; Türk vatanının harim-i ismetinde, toptan ve sonsuza kadar gömülüğü vardır..." (Kadro, 22. sayı: Teşrin-i evvel 1933)

Batı 'nın -ve içerdeki 'eyyamcılar'ın- Türk Milleti'ne 'kusturmaya' çalıştığı şimdi budur.

Cumhuriyet, 16.02.2005

“...‘İç Muhâlefet’, ‘Millî’miydi?!..”

...meraklısı elbette hatırlayacaktır, Leopard'da ('Il Gattapardo', 1958). Palma Dükü Giuseppe Tomasi di Lampedusa, ne demişti: " Bazı şeylerin değişmemesi için, bazı şeylerin değişmesi zorunludur ; ya da, buna benzer bir şey! 'İstiklâl Harbi' ni müteâkip, Ankara 'daki belirli 'muhitler' de hâkim olan "mantalite" açık buydu; zaten, Kadrocular 'ın - Gâzi 'nin de özendirmesiyle- karşı çıktığı da, bu; çünkü onlar, 'tam bağımsız', 'özgür' ve 'ilerici' bir Türkiye Cumhuriyeti istiyorlar!

Cumhuriyet 'in ilânı, Halifeliğin lağvı ve Halife'nin yurtdışına çıkarılması; tam da Musul, Kerkük ve Süleymaniye 'meselesi' nin çözümlenmesi için, Haliç Konferansı 'nın toplandığı tarihe rastlıyordu; Halk Fırkası 'na mukabil ve karşıt, yeni bir fırka'nın örgütlenme hazırlıkları hızlandırılmıştı: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası! (buraya dikkat!) Aslında bu, 'Komprador Alafrangası Osmanlılığın' devamı; böylece, kalıcılığı meydana çıkan Bolşevik Rusya'ya karşı, Akdeniz'e bir Türk seddinin oluşturulması anlamını taşıyordu ki, Londra'da 'Majesteleri'nin Hariciye Nezareti'nde tasarlandığında hiç kuşku yoktu!

Peki, Ankara 'da hiç mi teşebbüs olmamıştı?

'...bir mülâkat hatırlarım!..'

İsmet Paşa, Hatıraları' nda -âdeti üzere- bunu, yine çok üstü kapalı; hayli dolaylı yollardan; fakat dürüstçe anlatmıştır:

"...Fevzi Paşa ile, bugünlerde, bir mülâkat hatırlarım: ikimiz, baş başa konuşuyoruz. Fevzi Paşa bana, 'bundan sonra yapılacak ıslahat ve icraat için; Atatürk'ün, eski arkadaşları ile, ileri gelen arkadaşlarla görüşüp; yapılacak işleri beraber kararlaştırmayı, usul ittihat etmesini' teklif etti. Kendi aralarında görüşmüşler; Fevzi Paşa vasıtasıyla bana teklif ediyorlar; ben de 'evet' dersem, Fevzi Paşa gidip Atatürk'e bu kararı söyleyecek; ve bundan sonraki çalışmaların böyle yürütülmesini teklif edecek. İşte bütün ihtilâflar bundan çıkıyor. Şikâyet eden arkadaşlar, herkes, yarın ne yapılacağını bilmiyoruz; emrivâki karşısında bulunuyoruz. Düşünce bu; bunun ilerisi nereye varacak, onun endişesi içindeler; bunları bir esasa, bir beraber çalışma arzusuna bağlayalım arzusundalar..."

"...Fevzi Paşa vaziyeti anlattı, 'sen bu fikirde mutâbık olursan, ben hepimiz namına Atatürk ile konuşurum' dedi. Fevzi Paşa'ya şunları söyledim: 'devletin resmi müesseseleri, devlet işlerinin, tertiplerin konuşulacak, müzakere edilecek ve mutabık olunacak zamanları ve vazifeleri tayin edilmiştir. Benim bütün hayatımda inandığım usul budur. Bunun için bir iç müessese ile devlet reisini kordon altına almanın doğru olmadığı mütalaasındayım. Ve kendisi ile böyle bir konuşma yapılmasına benim muvafakatım yoktur. Böyle bir teşebbüste benim beraberliğimi istihsal etmek şöyle dursun, böyle bir teşebbüsü ben doğru bulmam.' Kendisine bu cevabı verdim. O tabii olarak, 'Demek, istemiyorsun?' dedi. 'Hayır' dedim. Mesele böyle kaldı..." (Hatıralar, s. 172)

'Mesele' elbette 'böyle' kalmadı: Bu 'içerden' bir 'muhalefet' teşebbüsü idi; çoğunluk onlarda ya, bu türden toplantılardaki iç baskılarla, İnkılâb 'ın tutturduğu radikal istikamette gelişmesine engel olacaklar; İsmet Paşa 'nın, yerinde ve demokratik muhalefetiyle, iş suya düşünce; tek çare olarak kalan, 'dış muhalefet' yoluna başvuracaklardır: Birbirini izleyen tarihlerde, Karabekir Kâzım Paşa, Ali Fuat Paşa, Refet Paşa kumandanlıklardan istifa derler; Rauf Bey, Halk Fırkası 'ndan ayrılır; sonunda bir araya gelip, Mustafa Kemal Paşa 'nın 'emrivakilerini önlemek için', Terakkiperver Fırka 'yı kuracaklar.

Hem de tam ne zaman? İngiltere 'nin, Musul Meselesi 'ni büyüttüğü; Ankara 'ya, reddedilen malûm ve mahûl 'ültimeatomu' verip; üstelik, Hakkârî 'yi de talep ettiği; dahası, Şeyh Sait ve tayfasının, 'Şeriat İsterük!' çığlıklarıyla, Cumhuriyet 'in üzerine saldırdığı sıralar!...

Onu da görmek lâzım!...

İ smet Paşa 'nın, Başvekil ve Halk Fırkası Genel Başkanvekili olarak, 'koyduğu' dürüst ve demokratik tavır; Paşa 'nın ruhundaki demokratlıktan, meşrûiyet itiyâdından, Mustafa Kemal Paşa 'ya mutlak inancından mı ileri geliyordu; yoksa aslında öyle düşünmüyordu da; daha önce açıkladığı gibi, 'o şartlar altında, böyle olmasının doğru olacağına' akli mî yatmıştı... Bu ilginç ve kafa karıştırıcı sorunun, tam ve net cevabı; ancak yıllar sonra, Paşa, Kâtib-i Umûmi Recep Bey 'le (Peker) beraber, 'Fırka' nın nizamnâme ve programını değiştirmeye kalkıştığı zaman anlaşılacaktır.

Ona da bir göz atmak lâzım, lâzım ama, siz hiç o sırada kurulan Terakkiperver Fırka 'nın - özellikle ekonomik- programı ile; meselâ Londra 'daki uluslararası iş çevrelerinin, Türkiye hakkındaki görüşlerinin, ne kadar birbirine benzediğine dikkat ettiniz mi? Mübarek, sanki günümüzdeki 'liberal' (küresel) hükümetlerimizle; IMF ya da Dünya Bankası 'nın, bu hükümetlere 'tavsiyeleri' !...

Tabii, onu da görmek lâzım!

Cumhuriyet, 18.02.2005

“...Herşey ‘Gün Gibi Açık’... ve Ortada!...”

...Nerede kalmıştık? Bunu bilmeyecek ne var? CHP 'yi tartışıyorduk? Arkasını getirmek için,

önceki 'tespitlerimizi' hatırlasak, galiba iyi olacak:

Şöylece özetleyelim...

1/ Müdafaa-i Hukuk Doktrini , önce Anadolu halkının, arkasından bütün yeryüzü mazlumlarının, 'hürriyet ve İstiklâli' için; mâhiyeti ve yapısı 'Sol' da oluşturulmuş, Anadolu İhtilâli 'ni öngörüyordu. Bunun en iyi kanıtlarını, a) Halk Zümresi platformu, b) İlk Meclis'teki her iki siyasi partinin, düpedüz Komünist oluşu (TKP ve İştirâkiyun) , c) Ankara 'nın Devrim' i, Sovyetler 'le - İttifaka yakın- bir dayanışma içinde geliştirmesi, oluşturur.

2/ Gâzi , demokrasilerde siyasi partilerin, 'sınıfsal zemin üzerinde' oluşturulduğunun farkındadır; 'bu gayet tabiidir' , demiş; sanayileşememiş Anadolu 'da işçi sınıfının henüz mevcut olmayışından, kuracağı 'Devrim Partisi' ni, sınıfsal bir partiden çok; 'mazlum halk kesimlerinin' geliştireceği, bir 'Halk Cephesi' (Front Populaire) olarak örgütlemiştir. Bunun, sıradan siyasi bir 'fırka' (parti) sayılamayacağını, o söylüyor.

3/ Halk Fırkası, 'Beyaz, Hristiyan ve Batılı' Emperyalizm' 'e; dolayısıyla Osmanlı 'dan, 'müdevver' gayrimüslim Komprador Burjuvazi 'sine ve Tanzimatçı 'alafranga' aydınlara karşı, kesin tavır koymuş bir partidir, onun amacı, Ulusal Demokratik Devrimi , dolayısıyla 'kendi' ulusal ekonomisini, kültürünü ve savunmasını gerçekleştirmektir.

4/ Gâzi 'nin ve onu destekleyenlerin bu tavrı, hem Emperyalist Batı 'yı, hem de onun yedeğindeki Osmanlı Bürokrasisi kalıntılarıyla, işbirlikçi 'alafranga' aydınlara 'muhâlefete' sevketmiştir; ne hazindir ki bu muhalefeti, Gâzi 'nin İstiklâl Savaşı 'ndaki silah arkadaşları; - Devlet-i Aliyye' 'yi batıran, İttihatçılar'ın da katkısıyla-; Terakkiperver Fırka olarak örgütlenmişlerdir; yazıktır, çünkü Terakkiperver Fırka', Ankara 'ya karşı muhâlefete; Tanzimatçı aydınların 'alafrangalığını', Devlet-i Aliyye'yi batıran komprador iktisadi, savunarak başlamıştır. Daha da vahimi, elbet, Batı' nın tam da o sırada, Musul Ültimatomunu vermesi, Şeyh Sait ve Süryâni İsyanlarını kışkırtması! Besbelli amaç, Ankara 'ya başeğdirmek! Özellikle İngiliz kamuoyunda, Media baskısı korkunç!

Meğr de Redcliffe, ne demiş imiş?

S tratford de Redcliffe, Kırım Savaşı sırasında, bir yardımcısına şöyle demişti: -...Avrupa hükümet sistemleri, Avrupa fikirleri, Avrupa yasa ve âdetleri!.. Gerçekte hiçbir Türk, bunları gerçekten beğeniyormuş gibi davranamaz" . Arkasından

da şunları eklemişti: "-...Eğer günün birinde, Doğululara, 'liberal hükümet' fikirleri aşılırsa, mahvolmaları kesindir." (Alan Palmer, 'Son Üçyüzyıl Osmanlı İmparatorluğu? Bir Çöküşün Tarihi' s. 145. İş Bankası Kültür Yayınları, 2002)

Türkçü aydın Falih Rıfkı Bey (Atay) , -yâni Gâzi 'nin takımı- bunun o kadar farkındaydı ki, o yıllarda o, şu satırları kaleme alıyordu:

... Devletçiliğin, iktisat kitaplarındaki eleştirisi, bireyciliğin eleştirisi gibi, bize uymaz. Türk insanı, nice senelerden beri, ecnebi ve kilise insanıyla; rekabet edebilmek imkânından, mahrum

bırakılmıştır. Türk insanının, kahramanlıkta bir eksik tarafının olmadığına, şüphe yoktur; ancak onu silahsız olarak top tüfek ağzına süremezsiniz; Türkiye'de rekabet serbestliği demek, Türk insanını (ecnebiye) yedirmek demettir..."

Esasen Gâzi , daha 1923 'te aynı konuya parmak basmamış mıydı?

"... Ticarete düşüneceğimiz iş, ihrâcatı ve ihrâcâtımızı; aracılık vazifesi gören ticareti, ecnebinin elinden kurtarmaktı. Ne yazık ki bu ticaret, elimizde değildi. Ulusal ticaret kurumları, birer birer elimizden çıkmıştı. İhrâcâtımız ancak sahillere kadar gidiyor ve oradan ecnebi memleketlere sevk edilirken, ecnebinin eline geçiyor; kazancımızın önemli bir kısmı, bu suretle bizden çıkıyor. Onun için ihrâcat menbâlarımız, bizden olan tüccarların elinde bulunmalıdır.." (1923)

...Sakın karşı/devrimci olmasın?

... Bu konjonktür çerçevesinde, Terakkiperver Fırka 'nın; Ulusal Demokratik Devrim 'in 'ulusal muhâlefetini' değil; Ecnebi'nin, Anadolu'da kaybettiği çıkarlarını 'savunan', 'karşı/devrimci bir hareket olduğunu anlamak ; hiç de zor değil: Siyasi partilerimizi inceleyen herhangi bir eserden: -meselâ, Tarık Zafer Bey' in (Tunaya), ünlü kitabından- fırkanın 'programı' nı gözden geçirmek, yeter de artar bile:

"Madde 2/ Hürriyetperverlik, yâni Liberalizm ve halkın hâkimiyeti, yâni Demokrasi, fırkanın meslek-i aslisidir..."

"Madde/40 Tamamen imâra muhtaç olan, memlekette; yalnız kendi servet ve sermâyesiyle, yaşamak fikrinin doğru olmadığına, inanıyoruz; asâyişin sağlanması, sükûn ve istikrar ile, yabancı sermayelere gösterilecek hüsnükabul ile; herkese, güven telkin ederek; harap memleketimizi hızlı adımlarla geliştirmeye gayret sarfedeceğiz..."

Sizi bilmem ama, bence her şey gün gibi ortada, yorum lüzumsuz!

Cumhuriyet, 07.03.2005

“...men dakika dukka!..”

Tespit/1. "... 'Beyaz, Hristiyan ve Batılı' Emperyalizm, Ortadoğu' ya hâkim olmasını sağlayan Sevres Antlaşması 'na ne çok sevinmişti; bu antlaşmanın, 'Ulusal Demokratik Devrim' i gerçekleştiren, 'Anadolu İhtilâli' tarafından yırtılıp atılması; üstelik Türkiye 'nin, dünya siyaset sahnesine 'Mazlumlar' ın mümessili gibi çıkması, Emperyalizm 'in başkentlerini çileden çıkardı. Yanılmıyorsam, bu mevzuda en 'dobra dobra' konuşan Batı 'lı gazeteci, New-York Times 'tan Henry Morgenthau olmuştur; hepsi namına fikrini söylemiş, diyor ki:

'...400 yıldır Türkleri, Avrupa'dan kovmak için çaba harcayan Avrupalılar için; Lausanne çok acı bir ders olmuştur; Türklerin Avrupa'dan kovulması şöyle dursun, Avrupalıların Türkiye'den kovulacağı anlaşılmaktadır. Türkiye'de, bugüne dek, soykırımlar bilinçli olarak yapılmıştır:

Türklerin amacı, toprakları üzerinde yaşayan azınlıkları, ortadankaldırmaktır...'

'...İngiltere, geçtiğimiz sonbaharda; Türklerin, Avrupa'ya geçmelerine engel olarak, dünyaya büyük iyilik yapmıştır: Türkleri yola getirmenin tek yolu, onlara karşı silâha başvurmaktır; çünkü bu millet, yalnız ve yalnız, zorbalıktan anlamaktadır...' (New York Times, 20 Ocak 1923)

Günümüzde, hemen aynı suçlama ve yargılamalar, aynı çevreler tarafından yapılmakta; bu da hem, 'Derviş'in fikri neyse, zikri odur' atasözünü; hem de Batılı Emperyalizm 'in muhayyele darlığını kanıtlamaktadır.")

'Arabın derdi kırmızı pabuç!..'

(Tespit/2. "...peki, İngiltere ne diyordu? O her zaman olduğu gibi, 'ince oynuyor' du: Sovyetler 'in başarısına karşı, yeniden Türkler 'i kullanmak fikrini câzip bulsa da; bunu sağlamak için, Ankara'nın tekrar, 'Tanzimatçı' çizgiye mutlaka kaydırılması lâzımdı; görülüyor ki İngiliz Basını, daha o tarihlerde kumandayı ele almış, malûm 'telkinlerde' bulunarak, 'baskıya' başlamıştı:

'a/ Türkiye, en kısa zamanda, ekonomisini yeniden kurmak; ve ekonomik faaliyetlerini canlandırmak zorundadır; fakat bunu, 'yabancı sermaye ve teknoloji'nin yardımı olmaksızın gerçekleştirebilmesi imkân dışıdır. Türkler, ülkede ecnebi çıkarlarının; katı bir kesinlikle, Türkiye'nin egemenliğine bağımlı kılınmasını; öbür taraftan, hızlı bir ekonomik kalkınma hamlesinin gerçekleştirilmesini isterken; bu iki isteğin birbirine karşıt olduğunu kimse düşünmüyor.' (The Economist, 7 Eylül 1923)...")

'b/ Ecnebi sermaye sorunu, kendilerini çıkmazda bulan, Türk liderlerini düşündürmektedir: Bağımsızlığın ve -Türklerin deyişle- 'ulusal bütünlüğün' korunması için; ülkenin, zengin doğal kaynaklarının, bir an önce geliştirilmesi zorunludur; bu ise ancak, ecnebilere yönetim katkısı ve mali desteğiyle gerçekleşebilir. (buraya dikkat!) Özellikle, büyük dış borç altına girilmesi ya da ecnebilere geniş imtiyazlar tanıyan bir politika uygulanması, hızlı bir üretim artışı sağlayabilir. (buraya dikkat!) Ancak, her şeyden önce Cumhuriyet yönetiminin, mutlu yalnızlık ve mutlak bağımsızlık tutkularından vazgeçmesi gerekmektedir..." (The Economist, 11 Nisan 1925)

'c/ Türkiye'nin doğusundaki ekonomik, daha doğrusu tarımsal gerileme; Ankara Rejimi'nin geleceğini tehlikeye atacak ölçüye varmış durumdadır, (buraya dikkat!) ve Türk Hükümeti bu konuda, danışmanlık ve yardım için ecnebilere başvurmadığı takdirde; zaten az sayıdaki nüfusun ürettiği verimsiz ürünlerin, daha da düşmesi kaçınılmaz olacaktır..." (The Economist, 26 Haziran 1926)

Evet! 'Arabın derdi kırmızı pabuç!' Londra basınında da, New-York basınındaki, aynı Derviş'in fikri ve zikri ; daha dolaylı görünse de, aynı muhayyelesizlik!)

'Zarûri' bir tedbir miydi?

S anırım, Terakkiperver Fırka 'nın Programı 'ndaki iki önemli madde, asıl bu ışık altında gerçek anlamını buluyor ve hareketin mâhiyetini gerçekten kuşkulu kılıyor:

"...madde/2: 'Hürriyetperverlik, yâni Liberalizm ve halkın hâkimiyeti, yâni Demokrasi, Fırka'nın meslek-i aslisidir". "madde/40: Tamamen imâra muhtaç olan memlekette, (buraya dikkat!) yalnız kendi servet ve sermâyesiyle yaşamak fikrinin doğru olmadığına inanıyoruz; asayişin sağlanması, sükûn ve istikrâr ile (buraya dikkat!) ecnebi sermayesine gösterilecek hüsnükabul, herkese güven telkin ederek; harap memleketimizi hızlı adımlarla geliştirmeye gayret edeceğiz..."

İnsanın havsalası, 'İstiklâl Harbi' nin 'öncü kadrosu' ndan, bellibaşlı 'Paşalar' ın; - Terakkiperver Fırka olayında, günümüzün bazı NATO Paşaları gibi davranmış olmasını, nasıl almıyorsa; Gâzi 'nin, daha sert ve radikal gördüğü İsmet Paşa 'yı derhal Başvekilliğe getirerek, 'zecri tedbirler almış olmasını' (Takrir-i Sükûn Kanunu) zamanında alınmış, 'zaruri bir tedbir' olarak görüyor...

Aksi halde 'inkılap' elden gidecekti! Gitmedi mi?

Cumhuriyet, 09.03.2005

“...Neden ‘tek parti’ye geçilmiştir?..”

... Canım, tabii elbette hatırlayacaksınız; İsmet Paşa, Gâzi 'yle kendisini mukayese ederken, şöyle demiştir: "...O, bir şeyde yüzde on başarı şansı görse, o işe girerdi; oysa ben, bir şeyde yüzde on başarısızlık ihtimâli görsem, girmem!.." Sizi bilemem ama, bana göre 'tespit' doğrudur; doğrudur da, sonuçları neler olmuştur?

Önce doğruluğun tespiti: Gâzi , başarı ihtimali yüzde 10'dan bile düşük, Millî Mücadele 'ye gözünü kırpmadan girmiş; neticede, yüzde yüz başarıyla çıkmıştır; kaç türlü ihanete, hesapsız dalavereye, her türlü maddî imkânsızlığa rağmen! İsmet Paşa , yüzde on dahi başarı ihtimâli görmediği için olacak; devletin başına geçer geçmez, Gâzi 'nin ilke ve uygulamasını terk etmiş; buna mukâbil, yüzde seksen başarı ihtimâli görmüş olacak ki, paldır küldür girdiği Batı 'yla ittifak Türkiye 'yi, -hepimizin gördüğü gibi,- içinde çırpındığı çıkmaza getirip bırakmıştır. Kararı siz verin!

Basit bir mukayese

Gâzi riske girerdi, riske girmekten korkmaz, belki biraz da hoşlanırdı; örnek çok, sadece bir ikisine dokunup geçelim;

a/ Üzerinde Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Hey'eti Temsiliye Riyâseti nden başka unvan ve selâhiyet olmadığı halde; İngilizler 16 Mart 1335' te Meclis-i Mebûsan 'ı basıp, meb'usları derdest ederek, Bekirağa Koşuşu' na tıkınca; derhal, Anadolu 'daki 'bütün İngiliz zâbitlerinin tutuklanması' 'tâmimini yapmış' ; yaygın bir işgal ihtimaline karşı, Ankara/İstanbul demiryolu hattındaki 'bütün köprülerin atılmasını' emretmişti.

b/ Malûm ve mâhut 'Menemen Hadisesi' nin zuhurunda, Mustafa Fehmi Kubilay 'ın şehit edildiğini öğrenir öğrenmez; dudaklarından dökülen ilk emrin: "-...Derhal Menemen 'i topa tutunuz!" olduğu bilinmektedir.

Buna mukâbil, General Pangalos 'un Kütahya/ Eskişehir taarruzunda, kumandasındaki birlikler

yenilgiye uğrayıp; son derece müşkül bir vaziyete düştükleri halde, İsmet Paşa , orduyu kurtarmak için verilmesi zorunlu Kızılırmak Kavsi içine ric'at (geri çekilme) emrini, bir türlü veremiyordu; onun yerine Gâzi vermiştir.

İyi de, bu mukâyese neden?

İç ve dış nedenler

Gâzi, Müdafaa-i Hukuk 'un ilk kumandanlarıyla, bir askeri yönetim (cunta) örgütleyerek, Kurtuluş Savaşı 'nı pekâlâ yürütebilecek iken; neden son derece zor ve zahmetli olan 'kongreler' yolunu seçmişti? Çünkü hedefi Cumhuriyet , aracı Demokrasi 'dir; nitekim, barış olunca, rejimi muhalefetsiz bırakmamak için, türlü çareye başvurmış (Kadro Hareketi', Terakkiperver'lere müsamaha, Serbest

Fırka, vs.) ; daha sonra, İsmet Paşa/Recep Peker ikilisinin örgütledikleri totaliterlik teşebbüsüne (1935 CHP Program ve Tüzüğü) aynı sebepten karşı çıkmıştı. Böyle bir liderin, birdenbire yön değiştirip Takrir-i Sükûn Kanunu 'yla, ülkeyi 'tek parti' düzenine sokmasını, nasıl açıklarsınız?

Bunun bir iç nedeni var, bir dış nedeni - ki ikisi birbirini tamamlıyor: Önce isterseniz, dış nedene bir göz atalım: Savaş sona erdiği andan itibaren, Emperyalist Sistem ; yeni rejimi sarsmak, zora sokmak, kendi yandaşlarının eline geçirmek için, elinden geleni yapmıştı: Önce iç isyanlar, sonra Cumhuriyet'i engelleme teşebbüsü; bu arada, 'Açık Kapı Siyaseti 'ni kabul ettirebilmek, Musul 'a el koymak için Şeyh Sait ve Nastûrî İsyanları ; hepsinin üstüne tüy diken, İzmir Suikastı Teşebbüsü! Sistem 'in içine düştüğü 1929 Ekonomik Bunalımı, Türkiye 'nin, zaten çok zayıf devraldığı Ekonomisi 'ni, ciddi surette sarsmıştı. Ege Bölgesi , 'komprador' ecnebi şirketlerin geri çekilmesi, bir de 'Mübâdiller' yüzünden, bunalıyordu. Cumhuriyet Hükûmeti , kısıtlı imkânlarıyla, zorlukların üstesinden gelemiyor.

Medeniyet Zirvesi sayılan Avrupa 'da, Cumhuriyet ve Demokrasi gözden düşmüş; ardı ardına, totaliter (tek partili) yönetimler kurulmaya başlamıştı; öyle ki, on yıl sonra kıt'ada sadece üç demokrasi kalacaktı: İngiltere, Fransa, İsviçre! Geri kalanlar, kapısını Sovyetler 'in açtığı, Faşist ve Naziler 'in yozlaştırarak izlediği, tek partili sistemi benimsemişti. Takrir-i Sükûn Kanunu bu koşullar altında çıkarıldı; Gâzi, diktatörlük heveslisi olduğundan değil!..

Salih Bozok'un tanıklığı

İsmet Paşa , daha Kadro Hareketi 'nden hoşnutsuzdur; Kadrocular, Fırka Kâtib-i Umumisi Recep Bey (Peker) 'in, alenen ve resmen, "Onlar da kim oluyor? Fırkanın fikriyatını yapmak bize aittir!" dediği malûm. Serbest Fırka 'dan itibaren, İsmet Paşa 'nın da, 'muğber' görüldüğü, bir hakikat; bakar mısınız, Gâzi 'nin kıdemli yâveri, Salih Bey (Bozok) ne diyor:

"Kanaatimce İsmet Paşa, Serbest Fırka'nın teşkilinden itibaren, Atatürk'e karşı bir işbirar ve infiâl hâsıl etmişti.(...) O zamanlar bir müddet için Atatürk'ün lâkayt ve sâkin görünmesinin, (yâni, 'müsâmahe ile karşılaşmasının) İsmet Paşa'nın canını sıktığına, hiç şüphe etmiyorum. Fakat Atatürk'e göstermek istemedikleri, teessür ve infiâllerini; zaman zaman, etraflarında bulunanlara izhardan, kendilerini men edemiyorlardı..." (Can Dündar /Yaveri Atatürk'ü

Anlatıyor', s. 127, Doğan Kitap. Nisan 2001.)

Galiba, 'tek parti' , Gâzi için bir 'zorunluluk' ; aslında özenen, İsmet Paşa!

Cumhuriyet, 14.03.2005

“...Gâzi'nin 'Tek Parti' İdrâki Başka...”

...ne diyorduk? Gâzi 'nin Takrir-i Sükûn Kanunu 'na yönelişi; iç ve dış konjonktürün 'zaruretleri' altında olmuştur; üstelik, manâsı da, muhtevâsı da, İnönü' nünkinden başkadır; bunu tartışacağız, bunun için de, biri içerden, biri dışardan, iki tanıkla; önce Gâzi 'nin idrâkini dinleyelim:

İçerden bir tanık: Falih Rıfkı Bey

Tespit/5. ... Gâzi 'nin 'takımından' bir Kemalist Falih Rıfkı Bey (Atay), o dönemdeki bir yazısında demiş ki:

"...yeni Türkiye'de yalnız hoca ve mürtecilere karşı harp açılmış değildi; bir de, Galata vardı. Galata kelimesi 'kapitülasyon ecnebiliği' yahut bu 'ecnebiliğin simsarlığı' demektir. Liberalizm'in iktisat sancağı da, onların elinde idi.. (buraya dikkat) '-...sermaye kapılarını açınız, azınlıklara karşı Anadolu'daki kısıtlamaları kaldırınız, bireyi serbest bırakınız ve devleti işe karıştırmayınız' diyorlardı: Ankara ve Anadolu, ancak böylelikle tekrar ele geçirilecek; (buraya dikkat!) Osmanlı İmparatorluğu, sadece isim değiştirmiş olacaktı..."

"...Turan Türkiye'si'ne karşı, hoca ve mürteciler, Tanzimat ve Bâbîâli, Galata; hepsi birlikte, 'Liberalizm' ve 'Demokrasi' kazanını kaldırdılar. Sorarım size, Yunan Ordusu ile İzmit'te el ele tutuşan, Kuva-yı İnzibâtiye'nin kadrosunda da, bu üç unsuru bulamaz mısınız? (buraya dikkat!) Cumhuriyet, kendisini saltanat'a; Okul, kendisini Medrese'ye; Lâik, kendisini Şeriat'a; Medeni Kanun, kendisini Mecelle'ye, nasıl kontrol ettirebilir? Ve böyle bir kontrol kurulduktan sonra, 'işte demokrasi' diye nasıl avunabilir?.."

"...bu memlekette kazanılan paranın, ne olacağını, benim düşünmeye hakkım vardır; bu memleketin ormanlarının, madenlerinin, nihayet bir toplam değeri vardır; bu değer gerçekleştikten sonra, gidip Nice köşklerine, Amerikan tahvillerine, Paris apartmanlarına dönüşecekse, neden memnun olayım? Ama bu servet, sahip arar gibi, gömülü olduğu yerde de kalamaz; onu biz; kârı, en çok bize; faydası, en çok bize kalarak, işleteceğiz. Nasıl? Bu sorunun cevabını, 'Devletçilik Prensibi'nde buluyoruz..."

"...ben 'tek partiyim', çünkü başka türlü memleket (buraya dikkat!) üç dört siyasi partiye değil, iki medeniyete bölünür. Ben devletçiyim, çünkü başka türlü Türk, Afrika yerlisi şartlarından kurtulamaz; (çünkü) Türk Milletini, bugünkü yüksek milletler seviyesine çıkartmakta, ancak Türk evlatlarının menfaati vardır.."

Falih Rıfkı Bey (Atay), neyin nereye varacağını, adeta bir kâhin gibi görmüş ve yazmıştı.

Dışardan bir tanık: Maurice Duverger

...öteki tanık, bir ecnebi: Ünlü Fransız düşünürü Maurice Duverger, bakar mısınız, Gâzi 'nin 'tek partisini' nasıl solcu ve soldan ele alıyor:

"... Türkiye'de Mustafa Kemal, (buraya dikkat!) Batılı tipte bir demokrasinin şartlarını hazırlamak için, 'Tek Parti'nin Leninist yöntemlerini kullanmıştır. O bunu 'ampirik' olarak yaptı; denemesinin ideolojisi, ancak sonradan hazırlanmıştı: Nüfusun büyük çoğunluğunun cahil, geri kalmış, okumaz/yazmaz olduğu; feodal ve tarımcı bir ülkede; Batılı bir 'sistem'in hiçbir anlamı yoktur: Bu yapmacık dekor arkasında, büyük mülk sahipleri ve geleneksel şefler, seçim iplerini çekecek ve eski yapı sürüp gidecekti; demokrasiyi kurmazdan önce, bunun şartlarını yaratmak gerekirdi; devrimci Kemalist Diktatörlüğün amacı, işte budur..."

"...tek parti, halk yığınlarının siyasal eğitimini sağlamaya, zaten teşekkül etmiş seçkinlerin, feodallerin hizmetine katılmalarını önleyerek; onları kucaklamaya, ülkeyi Batılı demokratik yöntemlere alıştırmaya yarar. Şüphesiz, rekabetin olmadığı bir ortamda yapılan seçim, pek fazla bir şey ifade etmemektedir ama, yurttaşları oy vermeye ve üstelik memleket meselelerini göz önünde tutarak, oy vermeye ısıdırmaktadır (buraya dikkat!) Az gelişmiş ülkelerdeki çok partili seçimler, seçmenin irâdesini; tek partili seçimlerden daha çok saptıran bir düzenbazlık ve ahlâksızlık içersinde cereyan etmektedir..." (bkz: Bülent Tanör, 'Diktatörlük Üstüne!').

Gâzi 'nin CHP 'si, çok partili düzen deneyinde; Duverger 'nin altını çizdiği, bütün rezâlet ve tehlikeleri yaşadığı için; Takrir-i Sükûn Kanunu 'na ve 'tek partili' düzene, -aynen Duverger 'nin belirttiği gibi- Tek Parti'nin Leninist yöntemlerini kullanmıştır'. İsmet Paşa ile, -onun Başbakanlık'tan alınmasına neden olacak- uyuşmazlık da, zaten bu vesileyle patlak vermedi mi?

Göreceğiz.

Cumhuriyet, 16.03.2005

“...‘Sosyalizan Tek Parti’ mi; ‘Faşizan Tek Parti’ mi?...”

... Belki siz de duydunuz, geçenlerde televizyondaki söyleşimde, şu irdelediğimiz konuya bulaştım (KanalTürk); CHP içindeki birbirinin karşısı iki düşünceyi -ki birini Mustafa Kemal temsil ediyordu, ötekini İsmet Paşa - daha net ve açık anlatan, şöyle bir mukâyese imkânı buldum:

Üretim gücü mü, sermaye gücü mü?

"...Mustafa Kemal Paşa , demokratik başlattığı, -her şeye rağmen- çok partili ve çok fikirli olarak yürütmeye gayret ettiği Cumhuriyet 'in, dışardan ve içerden türlü fesatla tehdit edildiğini anlayınca; Cumhuriyet 'i ve Altıok 'un ifâde ettiği asıl manâyı korumak için; - Maurice Duverger 'ye göre 'Leninist metodlarla' -'totaliterliğe' geçmiştir; bu kararda, hiç kuşkusuz, Üçüncü Dünya 'ya dolasıyla Anadolu İhtilali 'ne- ve Üretim Gücü İktidarı 'nı temsil eden, SSCB 'ye karşı, ciddi

tehlikeler oluşturan Avrupa'da, bu iki teşebbüse karşı, 'totaliterliğin' öteki uçtan yükselişinde etkili olmuştur; yâni Faşizm 'in!!.."

"... 1917 Sovyet ve 1919 Anadolu İhtilalleri 'nin başarı kazanması, hem Emperyalizm 'le Asya ve Uzakdoğu arasında ciddi bir sed oluşturuyor; hem de, -özellikle Macaristan 'da, Almanya ve Fransa 'daki II. Entermasyonal 'a bağlı, sosyal demokrat ve sosyalist partilerin bölünmesine; Komintern 'e bağlı partilerin kurulmasına yol açıyordu ki, bundan ürken Batı Avrupa Kapitalizmi , çareyi, Rusya 'da ve Türkiye 'de gelişen 'sosyalizan totaliterliği tersyüz ederek; 'Sermaye Gücünü' temsil eden programlarla 'faşizan totaliterliğe', daha sonra da düpedüz faşizme yöneldi. İlginçtir. Bunu yaparken yine halklarını aldatıyorlardı; çünkü Nazi Partisi 'nin adı, Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi idi. İtalya'da ise, durumu Mussolini 'nin, daha önce, Pietro Nenni 'nin-, II. Enternasyonal 'in en namuslu partisi olan İtalyan Sosyalist Partisi 'nde eylemde bulunması, yanılmıyorsa, bu yüzden hapiste yatmış olması kurtarıyordu..."

"...İşte buradan baktınız mı, iki ayrı ve karşıt totaliterlik fikrinin, aynı çatı içinde olduğunu görürsünüz; Gâzi, 'Sosyalizan bir Tek Particilik' tasarlamıştı, çünkü 'Beyaz, Hıristiyan ve Batılı' Emperyalizm'e kesinlikle karşıydı ; yoksa halkına şu sözleri söyler miydi:

"...Efendiler, (buraya dikkat!) Harb-i Umumi'den yalnız Rusya ve Tükiye'de ders alınmadı; bütün insanlığın zihniyetinde önemli izlenimler doğmuştur; gerçi bu izlenimleri edinen milletlerin başında hâlâ mevcut müstebit beyinler, istibdatlarını kuvvetleriyle yaşatmaya çalışıyor: fakat, bu baskı ne kadar güçlü olursa olsun, bu büyük fikir hareketine karşı (anti/emperyalizmi kastediyor) duramayacaktır. İnsanlığa yönelen fikir hareketi (yâni Sosyalizm ve Demokrasi) er geç başarıya ulaşacaktır: Bütün Mazlum Milletler, zalimleri bir gün mahv ve nâbut edeceklerdir..." Ocak 1922).

O zaman soru şu: CHP program ve tüzüğünü hazırlaması için Recep Peker 'i, Faşist İtalya ve Nazi Almanya 'ya gönderen, Başvekil ve CHP Başkan Vekili İsmet Paşa 'nın, bütün hayatında bir kere olsun, Emperyalizm'e Emperyalizm dediğini işittiniz mi? Gâzi 'nin 'Muasırlaşma / Çağdaşlaşmak' dediğini de, o 'Garplılaşmak / Batılılaşmak' diye anlıyordu; her kendisiyle mutâbık Tanzimat Aydını gibi!.

Önemli bir tanık, Yusuf Akçura

B undan kurtulmanın yolu, önce Emperyalizm 'in dayattığı 'Batılılaşmak , (başka bir deyişle) kendi halkını onların gözüyle değerlendiren küçümsemek; kendi tarihini, onların tarihinden öğrenmek ve genç nesillere öğretmeye kalkışmak belâsından kurtulması zorunluymuştu. Oysa, Faliş Rıfkı Bey 'in dediği gibi, Gâzi 'nin fırkası'nda bile Kemalistler o kadar azdı ki, rakamı söylemeye insan utanıyordu. Oysa Milli Mücadele 'nin ve Türkiye 'nin en sağlam kafalı düşünürlerinden Yusuf Akçura , bunu çoktan tespit etmiş ve açık açık, 1. Tarih Kongresi 'nde söylemişti.

Ne mi diyordu, öyleyse dinleyin: "... Tanzimat Devri'nde hafif hafif belirtileri görülen Türkçülük fikir cereyanı da, II. Meşrutiyet Devri'nde biraz daha açıklık kazanmıştı. (buraya dikkat!) Türkçülük fikri, Tanzimat'ın kölecesine Batı yandaşlığına, cinsi ve dini kale almayan Osmanlılığı karşıydı. Türkçülük, Tanzimatçılığa karşı, bir karşı tepki oluşturdu..."

"...Türk Tarih Cemiyeti'nin önündeki sorun, (buraya dikkat!) genel olarak tarihe Avrupa'nın gözüyle bakmayıp, onu sırf gerçekleri açısından görmek ve bu görüş ile Türk Kavmi'nin tarihteki hakiki yerini belirlemek, yâni Türklerin İnsanlık Tarihi'nde oynadıkları, hasımlarının gizlemeye çalıştıkları büyük rolü meydana çıkarmak ve bu suretle Türklerin hakkını vermektir..." (1. Türk Tarih Kongresi'ndeki konuşmasından)

İsmet Paşa bu fikirde değildi, onun içindir ki, (Cumhurbaşkanı olur olmaz, rejimi 'sosyalizan totaliterlik 'ten, 'faşizan totaliterliğe' yönelttiği gibi, bir Perikles Devri açarak, Türklere kendi tarihlerini değil; Yunan/Roma Tarihi 'ni, kendi kültür ve medeniyetlerini değil; Yunan/Latin Medeniyetini, üstelik onların gözüyle ve onların ağzından öğretmeye kalktı.

Evet, sıra geldi, o ünlü program ve tüzük değişikliğine!..

Cumhuriyet, 21.03.2005

“...Güler misin, Ağlar mısın?..”

... Önce bir hatırlatma: sonradan Terakkiperver Fırka 'yı kurup, muhalefetlerini 'alenileştiren' , Hüseyin Rauf Bey (Orbay ve 'takımı'), araya Mareşal Fevzi Çakmak 'ı koyarak, Başvekil İsmet Paşa 'ya, bir öneri yapmışlardı; Gâzi 'nin, Cumhuriyet İlânı gibi 'emrivakilerini' önlemek için; 'paşalar'dan oluşan bir 'konsey' kurulmalıydı; İsmet Paşa da bu fikri kabul ederse, 'durum' Gâzi'ye arz edilecekti: İsmet Paşa, TBMM var iken, böyle bir teşebbüsün yersiz olduğunu söylemiş, öneriye katılmamıştı.

Bunu anlattıktan sonra, şu satırları ilâve etmiştim:

"İsmet Paşa'nın Başvekil ve Halk Fırkası Başkanvekili olarak 'koyduğu' dürüst ve demokratik tavır, Paşa'nın ruhundaki Demokratlıktan, Meşrûiyet itiyâdından, Mustafa Kemal Paşa'ya mutlak inancından mı ileri geliyordu; yoksa aslında öyle düşünmüyordu da, daha önce açıkladığı gibi 'o şartlar altında, böyle olmasının doğru olacağına aklı mı yatmıştı... Bu ilginç ve kafa karıştıran sorunun tam ve net cevabı; ancak yıllar sonra, Paşa Kâtib-i Umûmi Recep Bey'le, (Peker) beraber, Fırka'nın nizamname ve programını değiştirmeye kalkıştığı zaman anlaşılacaktır. (Bkz.: 'İç Muhâlefet Millî miydi?', Cumhuriyet, 18 Şubat 05)

İşte o zaman gelmişti.

'Recep'in saçmalıkları!..

"... Çoksesliliğe son verildiği olaylardan da birtakım ümitlere kapılıp, güç aldığı anlaşılan Recep Bey (Peker) kendi düşüncelerinin sıcaklığı içinde, 'rejim'le ilgili ilk 'teorisini' uygulamaya koymak istedi. Geliştirmiş olduğu düşüncelerini, önce Adliye Vekili Yusuf Kemal Bey'le (Tengirşek) günlerce tartıştı, sonunda ortaya bir taslak çıktı; bu taslağa göre parti ilk aşamada üçlü bir yönetime götürülüyor, tüm devlet kuvvetleri, CHF'nin elinde toplanıyor ve parti tepeden bir 'triomvira' ile yönetiliyordu. Recep Bey'in (Peker) düşündüğü üç kişi belli idi: Mustafa Kemal Paşa, İsmet İnönü ve kendisi idi. (...) İsmet Paşa (İnönü) taslağı okuyup, hiçbir şey söylemeden imzalamıştı, ilk imzalayan kendisiydi. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Hasan Rıza Bey'in

(Soyak) belirttiğine göre, kendisi taslağı imzalaması için Mustafa Kemal Paşa'ya götürdüğünde, Cumhurbaşkanı, taslağı 'Recep'in sağmalıkları' olarak nitelendirmiş. 'İsmet bunu tekrar okusun!' diyerek geri çevirmiş ve imzalamamıştı..."

"...Fakat Recep Bey (Peker) ve İsmet Paşa (İnönü) ikilisinin bu yöndeki umutları kırılmadı; aksine, artarak devam etti..." (Bkz: Dr. Necdet Ekinci / Türkiye'de Çok Partili Düzene Geçişte Dış Etkenler / s.110 / Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Ekim 1997.)

'Faşizm'in Türkçesi, 'Kemalizm' mi oluyor?

... İş orada, o kadarla kalır mı? Ne münasebet! CHF ve Rejim hızla sağcı bir totaliterliğe doğru sürüklenmektedir; Recep Bey (Peker) o tarihlerde yaptığı bir radyo konuşmasında, CHF'den Devlet'e aktarılan altı ok konusunda şöyle diyordu:

"... En yüksek tahsile kadar bütün okullarda kuvvetli cumhuriyetçi, ulusçu, halkçı, devletçi, lâik ve inkılâpçı bir imân telkin edilecektir. Parti, Türkiye'nin bekâ şartları olarak tanıdığı bu altı vasfı, yeni programla devlete mal ediyor ve gelecek nesillerin bu terbiye ile yetiştirilmesini ileri bir görev sayıyor."

Aynı Recep Peker , bir Alman dergisinde (Europäische Revue) Almanca yayımlanan makalesinde (Volk und Stat Werdung) şunları demektedir:

"...İnsanlığın en büyük eseri devlettir, Türkiye'de parti, yurdun tek ulusal partisi, devleti ve ulusu, birbirine bağlamalıdır. Çünkü tek tek bakıldığı zaman, insanların değeri sıfırdır; demek insan, devlet içinde, ulus içinde değer taşımaktadır; onun için daima bir, bir arada olmalı, tek bir kalp gibi çarpmalıdır..."

Gidişat oydu ki, o sırada Ankara 'da görev yapmakta olan Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçisi, Joseph Grew, Washington 'a konuyla ilgili raporunda kelimesi kelimesine şunları yazacaktı:

"...Eğer çıkardığım sonuçta yanılmıyorsam, bu yeni örgütlenme Halk Partisi'ni, Faşist İlkelere dayalı bir siyâset eğitim örgütüne dönüştürecek; Faşizm'in Türkçe adı 'Yeni Kemalizm' olacaktır..." (Bkz. Dr. Necdet Ekinci , A.g.e)

'Örnek' iki ülke: İtalya ve Almanya

İsmet Paşa, CHP 'nin Genel Başkanvekili olarak, Genel Sekreter 'in bu patavatsız tavrını müsâmaha ile karşılıyor; yeni kurultayda değiştirilecek Nizamname ve Program'ın tesbiti mevzuunda çalışması için, kendisini Avrupa 'ya, iki ülkede 'tetkikler yapması' için gönderiyordu: O ülkelerin hangileri olduğunu belirtmişti: Birisi Mussolini 'nin İtalya 'sı idi, öbürü Hitler 'in Almanya 'sı!

Zaten Mustafa Kemal Paşa 'yı sonunda feverâna sevk eden de, bu defa hazırlanan nizamname ve program'daki açık faşizan temayüldü!

Güler misin, ağlar mısın?

Cumhuriyet, 25.03.2005

“...Tam Manasıyla, Faşizm’!..”

... Serbest Fırka 'olayı' ndan beri, gizli bir diş ağrısı gibi, sürüp giden gerilim, korkulan sonucu nihâyet verdi. Bunu, o döneme ait en iyi araştırmalardan birisini yapmış olan, Dr. Necdet Ekinci , az ve öz şöyle anlatıyor:

"... Atatürk'ün İsmet İnönü ve (onun) en yakın yardımcısı Recep Peker'e olan güvensizliğinin ilk ortaya çıkışı; Serbest Cumhuriyet Fırkası 'olayı'nda, yeni partiye karşı İsmet İnönü'nün takınmış olduğu olumsuz tutum yüzündendi. İkinci sebep ise Recep Peker'in devlet yönetimi konusundaki ihtirasları ile Alman ve İtalyan rejimlerine olan aşırı eğilimidir..."

"... Atatürk ilk olarak, 1936 yılında Recep Peker'i kilit görev olan CHP Genel Sekreterliği'nden almış, yerine Dahiliye Vekili Şükrü Kaya'yı atamıştır; bu olaydan bir yıl sonra, 1937 Eylülü'nde, İsmet İnönü'yü başvekillikten almış, yerine Celal Bayar'ı getirmiştir; böylece, yıllar sonra da olsa, çok partili düzene sed çekenleri, Türk Devletçiliğini aşırı akımların (yâni Faşizm'in) yanına çekmeye çalışanları, bir anlamda iktidardan uzaklaştırarak etkisizleştirmiş, yerine Liberalizm'e inanan birini getirerek, Türk siyasal rejiminin önünü açmıştır..." (bkz. 'Türkiye'de Çok Partili Düzene Geçişte Dış Etkenler/Toplumsal Dönüşüm Yayınları/Ekim 1997)

Peki, nasıl cereyan etmiş bu olay? Bunun tafsilâtı nedir dersiniz, bu; o zamanki Riyâset-i Cumhur Kâtib-i Umûmisi Hasan Rıza Bey 'in (Soyak) kitabında, ince ince işlenmiştir; bakar mısınız, Gâzi 'yi nasıl öfkelenmiştir:

Hasan Rıza Bey'in 'tanıklığı'

"... Recep Peker Avrupa'da, bilhassa İtalya ve Almanya'da; o zaman epeyce dedikodulara sebep olan, uzun ve masraflı bir tetkik seyahati yapmıştı; dönüşünde, yakında toplanacak olan 'parti kurultayı'na -ki bu Atatürk'ün hayatında toplanan son kurultaydır- arz edilmek üzere, yeni nizamnâme ile çok uzun, çok teferruatlı bir program hazırlamıştı. Bunlar, partinin genel başkanvekili -fiilî başkan ve başbakan- İsmet İnönü tarafından da kabul ve imza edilerek partinin Genel Başkanı Atatürk'e takdim edilmek üzere, bana tevdi olunmuştu..."

"... bir akşamüstü elime geçen bu evrâkı, acele ile, biraz karıştırdıktan sonra, Atatürk'e götürdüm; kısaca neye dair olduklarını, bana bizzat başbakan tarafından verildiğini arz ettim; misafirleriyle beraber, sofraya oturmak üzereydi: "- ... kütüphanede masamın üstüne bırak sonra okurum' buyurdu, emrini yerine getirerek köşkten ayrıldım..."

"... ertesi sabah (...) derhal giyinip köşke gittim, yatak odasında idi; banyodan yeni çıkmış, sırtında bornoz, günlük gazeteleri gözden geçiriyordu; üzerinde, ilk bakışta sezilen, bir sinirlilik hâli vardı; beni görünce azarlar gibi sordu: '- ...bu zorbalara kimlerdir, onları kim seçecektir?' Şaşırmıştım, kekeledim: '- ... hangi zorbalara Paşam?', daha sert ve yüksek sesle, '- efendim

sen, dün akşam üstü bana getirdiğin kâğıtları okumadın mı?' '- ... biraz okumuştum Paşam!'..."

"...hah işte orada bahsedilen, bütün kuvvetleri nefsinde toplayıp tek partiyi, tabii dolayısıyla devleti ve memleketi kendi başlarına idâre edecek olan 'Yüksek Meclis' azasını... diyorum; onları kim seçecek? Bu zorbalara heyeti, kuvvet ve selâhiyetlerini kimden ve nasıl alacak? Hayret! Hayret-i uzmâ! Bu ne sakat düşüncedir, bu nasıl zihniyettir; görölüyor ki, varmak istediğimiz hedef, henüz en yakın arkadaşlar tarafından bile, zerre kadar anlaşılmış değildir..."

"...kalktım kütüphaneye geçtim; istediği nizamnâme ve programı bulduktan sonra, bahis konusu olan evrakı, bir kere daha gözden geçirdim; gerek nizamnâme gerek program, o zamanın tek partili totaliter idârelerindeki esaslara göre kaleme alınmıştı; başta, azası mahdût, fakat kudret ve selâhiyeti sınırsız (İtalya'daki 'Yüksek Faşist Konseyi'ne benzer) bir heyet tasavvur ediliyordu. Bütün kararları bu 'âli hey'et' veriyor, Büyük Millet Meclisi bir şekilden ibaret kalıyordu. İtalya ve Almanya'da olduğu gibi, üniformalı gençlik teşkilâtı kuruluyordu. Bir kelime ile, tam manâsıyla Faşizm!.." (bkz. 'Atatürk'ten Hatıralar', Cilt 1. s. 58/59. / 1978)

Gâzi, öfkelenildiği bu olay üzerine, alelacele İsmet Paşa ile Recep Bey 'i Çankaya 'ya çağdırtmış; üçü kütüphaneye çekilip, birkaç saat görüşmüşler; o an için iş tatlıya bağlanmış; yeni Program ve Nizamnâme 'den, İtalyan Yüksek Faşist Konseyi (benzeri 'Âli Meclis' çıkarılmış; ama esas yapı, totaliterliğin faşizan anlayışı -dolayısıyla uygulaması- imkânları alıkonulmuştur; aksi halde, ben, babamın tebrik kartlarının zarflarını daktilo ederken, 'Bay Cemal Bardakçı / Konya Valisi ve CHP İl Başkanı) / Konya" gibi -en hafif deyimle 'tuhaf'- bir adres yazmak zorunda kalır mıydım?

Tevfik Rüştü Bey ne diyor?

G âzi 'nin düşüncesi bu olabilir miydi? İşte orada, onun değişmez Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey'in (Aras) dediklerine kulak vereceğiz:

"Çankaya'yı ziyâretimde Gâzi'yi yine yalnız bulmuştum, elindeki kâğıtları bana göstererek dedi ki: '-... inanılmaz şey! Ben memleketi hâlâ tek parti ile idâre etmekten utanıyorum; halbuki bazı arkadaşlarımız bu hâli devamlı yapmak istiyorlar!..'..." (Tevfik Rüştü Aras / Görüşlerim 2, s. 2)

Macerâ nereye bağlanmıştı? Merak edenlerin, söyleşinin başında aktardığım sözleri bir kere daha gözden geçirmesi, meraklarını gidermeye yetecektir.

Cumhuriyet, 28.03.2005

“...Neden, Öyle Olmadı da, Böyle oldu?...”

... Önce çoğumuzun bilmediği, belki hiç düşünmediği, önemli bir tesbit! Dosyalarımı karıştırırken, bir tarihte, şunları yazmış olduğumu gördüm:

"... 'cumhuriyet' ve 'demokrasi' aynı şey değildir; aynı zaman ve yerde, meydana çıkmamıştır: 'Cumhuriyet' 'Aydınlanma' ertesinde, 'Fransız İhtilâli' ile oluşuyor; 'ansiklopedistler'in geleceğe dönük, devrimci bir toplum projeksiyonudur. 'Demokrasi' zamanla, İskandinav ve Anglosakson

toplumlarında, (buraya dikkat!) hâkimiyetin halka intikali söz konusu olmadan; sadece 'iktidar', 'soylular'dan halka geçirilerek oluşturuluyor; şu halde bazı cumhuriyetler vardır, bir manada demokrasi olmayabilir; bazı demokrasiler vardır, demokratça davranmayabilir..."

Sonra, Fransız düşünürü Regis Debray 'den size aktardığım, şu sözler ki, bütün siyasi partilerimiz çerçeveletip duvarına asmalıdır: "... Nasıl ilk insan, 'memeli hayvan' artı bir şeyse; 'Cumhuriyet' de, 'Demokrasi' artı bir şeydir: daha değerli, daha kırılgan, daha nankör, daha ödüllendirici bir şey! Cumhuriyet, özgürlük artı akıldır, hukuk devleti artı adalettir; hoşgörü artı irâdedir; oysa Demokrasi, 'aydınlıkları' kalmamış bir Cumhuriyetten arta kalan şey sayılabilir!..."

Şimdi oturup, bu sözlerin Cumhuriyet ve Demokrasi tarihimizle ilişkili yanlarını düşününüz: Sonuç, yüreklendirici olmayacaktır.

Madalyonun öteki yüzü...

Metin Aydoğan 'ın ünlü kitabını okurken gördüğünüz; Cumhuriyet 'in, ülkemizdeki başarılarını yansıtan 'tesbitlerini' elbette hatırlayacaksınız:

"a/ Türkiye fındık, incir ve şark tipi tütün üretiminde, dünya birincisi oldu. b/ Kestanede dünya ikincisi, zeytinde dördüncüsü; üzüm, şeftali, elma, armut ve bademde beşincisi, turunçgillerde on birincisi oldu. c/ Cumhuriyet, dünyada kendi tarımıyla kendi halkını geçindiren yedi ülkeden birisi oldu..."

Şimdi de, Dr. Necdet Ekinci 'nin eserinde altını çizdiği, son derece önemli öteki tesbiti okuyalım:

"... Mustafa Kemal'in (Atatürk) CHF Reisi olarak, Samsun'a yaptığı ikinci bir yolculuk vardır: 22 Kasım 1930 günü... SCF'nin (Serbest Fırka'nın) kapanışından beş gün sonra; gücünü kaybetmiş, halktan kopmuş, bir partinin lideri olarak... Etrafındakiler, halkın dışında, dar, basit bürokratların oluşturduğu, bir 'hizip' ve bu hizbe, ancak seçim ve çıkar bağlarıyla bağlı olan, yerel fakat 'taşralı', bir yandaşlar topluluğundan ibaretti. CHF'yi vilâyetlerden, yüksek kesimde temsil eden, 'mutemedler/inananlar' aşırı 'tahakküm ve menfaat' yollarına pek sapmamakla birlikte, ne merkez'in ne de halkın benimsediği insanlardı. (buraya dikkat!) Parti Genel Başkan Vekili İsmet (İnönü) ise, tüm CHF örgütüne, ancak askerliğin, yalnızca emir ve kumanda bekleyen, disiplinli hatta ürkek havasını yayıyordu..."

"...şimdi Samsun'a girişi (o seyahate katılmış olan) Ahmet Hamdi'den (Başar) dinleyelim: "... Samsun'a geldiğimiz zaman... her tarafta fevkalâde inzibâtı tedbirler alınmış... bütün yollar süngülü askerler tarafından tutulmuştu. Halk, asker kordonlarının arkasına sinmişti... O Samsun ki, 1919 senesi Mayıs'ında, Gâzi'nin vatani kurtarmak üzere, Anadolu'ya adımını attığı yerdin... aynı adam (şimdi) bir 'inzibat kordonu' himâyesine muhtaç kalmaktadır..."

Görülen odur ki, Cumhuriyet Hükümeti -yâni İsmet Paşa kabinesi, yâni CHF- yeni rejimin başarılarını ve nimetlerini, halka geçirememiştir.

Çocuk da olsam!..

Çocuk da olsam, bu gerçeğin in'ikâslarını, ben de yaşamıştım; babam Serbest Fırka 'dan yana bir gazetenin, hem avukatı hem mes'ul müdürü idi, evin içinde hep bu sorunlar konuşuluyor; en önemli soru şu: Gazi'nin kurtardığı Ege Mıntıkası'nda, onun rejimine bu muhalefet, neden bu kadar azgın! Yıllar sonra bunun sebebini öğrendim:, Doğu Akdeniz 'in en önemli 'komprador' limanı olan İzmir 'in, 'istirdat' tan sonra birden çöküşü: CHF iktidar 'ının bu 'çöküşe' çare bulamayışdır. Serbest Fırka lideri Ali Fethi Bey, -Gâzi 'nin en yakın dostlarından birisidir- İzmir 'e geldiğinde, ikinci Samsun 'a gidişinde alınmış 'aşırı inzibâti tedbirler', orada da alınmıştı; şu farkla ki, galeyâna gelen ahâli, Pasaport rıhtımında dizilmiş olan polisleri, düpedüz ve açıkça denize itti!

Yönetimin buna bulduğu çare, yöre halkının dertlerine devâ olmak değildi; parti kapandıktan sonra bile, Serbest Fırka yandaşlarını gözlemek, izlemek; hatta desteklemiş gazetelerin sorumlularını tutuklayıp, mahkemeye vermektir.

Diktatörlüğe doğru...

Şimdi isterseniz, her dönemde has 'Amerikancı', dolayısıyla hem Terakkiperver Fırka, hem Serbest Fırka yandaşı, Ahmet Emin Bey 'in (Yalman) o günlerde gazetesinde yazmış olduklarına bir göz atalım, o dönem liberallerinin ulusallık anlayışını yansıttığı için, ibret-i âlemdir:

"...son buhranlı günlerin verdiği bir ders vardır ki Hükümet erkânının gözünden kaçtı; o da Ankara'nın merkez olmak şartıyla, bu memleketin mükemmel, muntazam surette idâre edilmesinin mümkün olmadığıdır!..."

Bunun Türkçesi şu mudur? İsmet Paşa yönetimi, -yâni CHF,- Gâzi'nin savunduğu, -Regis Debray 'nin belirttiği- cumhuriyet 'faziletini' yörede uygulayamamıştı; tam tersine: Zamanla oligarşi diktatörlüğüne dönüşecek, sıkı bir yönetime yöneliyordu...

Cumhuriyet, 30.03.2005

“... ‘Millî Şefliğin’, En ‘Kestirme’ Yolu!..”

... Meraklısı elbet hatırlayacaktır: Bu satırların yazarı, yıllardır, İnönü Cumhuriyeti 'nden söz ederken, şu formülü kullanır: "Oligarşi = Bürokrasi + Burjuvazi" ! Eminim birçoğu, 'kafadan atıyor' diye düşünmüştür. Şimdi lütfen, o uzun soluklu çalışması hak ettiği alâkayı görememiş olan, 'zahmetkeş' Mahmut Goloğlu 'ndan aktardığım şu satırları okur musunuz:

"...Artık 'totaliter' rejimin (demokratlik ilkelerine aykırı hükümet yönetiminin) tüm özelliklerine uygun bir bürünüş başlamıştı. Politik otorite, devlet ve hükümet kavramlarında toplandı; devlet başkanı ile hükümet başkanı, bu otoritenin tek ve sarsılmaz temsilcileri ve büyük çapta sahipleri durumuna geldiler. "Ve Anayasa Hukuku Ordinaryüs Profesörü Ali Fuat Başgil, bu durumu 'bir kuvvet oligarşisi' olarak niteledi" (F. Giritlioğlu, 'Türkiye Siyasi Tarihi'nde CHP'nin Mevkii: 113-115)

İşe, Fahrettin Paşa karışmasaydı?..

Mustafa Kemal Paşa, ömrünün son yıllarını, Hatay Meselesi ile geçirmiştir; bilindiği gibi, ölümüne bir yıl kalmışken, o 'sınırı geçip, orada gerilla savaşı başlatmak' tan söz ediyordu. Ölümün kumandayı ele aldığı gün, onun yerini kimin dolduracağı sorunu; bütün önemi, zorlukları ve tehlikeleriyle öne çıkacaktır. TBMM, Gâzi 'yle uyuşmazlıklarını bildiği halde, nasıl oldu da 'menkûp' İsmet Paşa 'yı onun yerine getirdi. Sorunu birçok kere, -TV'de olsun, basında olsun- irdelenmişimdir; bu defa, sözü Dr. Necdet Ekinci 'ye bırakıyorum; bakalım kim doğruyu söylemekteymiş; 'resmi tarih' mi, yoksa...

"...Genelkurmay Başkanlığı'nda bir toplantı yapılmış, TSK'nin Atatürk'ün ölümünden sonra alacağı konumun ne olacağı tartışılmış; sonuç olarak, 'tarafsız kalmasında' karar kılınmıştı. Başvekil Celâl Bayar, Genel Kurmay Başkanı'nı ziyâret etmiş; Çakmak'ı, TBMM'nin, Cumhurbaşkanı olarak görmek istediğini belirterek, kendisinden bu görevi kabul etmesini istemiş ise de; Genelkurmay Başkanı bu teklifi, ordunun bu konuda tarafsız kalmak kararında olduğunu ileri sürerek, kabûl etmemiştir..."

"... (buraya dikkat) bu toplantıdan iki gün sonra, 1. Ordu Müfettişliği görevini sürdürmekte olan Fahrettin Altay, Genelkurmay II. Başkanı Asım Gündüz'den, Cumhurbaşkanı'nın kim olması gerektiğini sormuş ve toplantıda alınan kararı öğrenince karşı çıkmıştır. I. Orduda 'Kolordu ve Tümen kumandanları ile yaptıkları toplantıda, İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı yapılması kararını aldıklarını' açıklamıştır. Altay'ın bu kararı Çakmak'a iletmesini istemesi üzerine, Genelkurmay II. Başkanı Gündüz, ordu kumandanlarının kararını Çakmak'a bildirmiş ve Genelkurmay Başkanı da bu kararı kabul etmek zorunda kalmıştır..." (bkz. 1) Asım Gündüz / Hatıralarım; Der. İhsan Ilgar / Kervan Yyn. İstanbul, 1973, 2) Dr. Necdet Ekinci / Türkiye'de Çok Partili Düzene Geçişte Dış Etkenler / s. 123 Toplumsal Dönüşüm Yyn. 1997)

Başka türlü, acaba şöyle mi dememiz gerekiyor: Türkiye 'de Asker'in yönetime müdahalesi, İnönü 'nün Cumhurbaşkanlığı emr-i vâkisi ile başlamıştır.

Tuhaf olan nedir?

O layın kahramanı Fahrettin Paşa (Altay), 'hatıralarında' (bkz. 'On Yıl Savaş') her konuda 'teferruatçı' olduğu halde, iş İsmet Paşa 'nın cumhurbaşkanlığına seçilmesinde oynadığı role gelince, dut yemiş bülbül! Acaba neden? Bilinen odur ki,

a/ O yıllarda 'menkûp' İsmet Paşa, İstanbul'da Heybeli'deki evinde oturmaktaydı; sık sık da, Fahrettin Paşa ile buluşuyordu; ortada bir 'telkin' olup olmadığı, bilinmemektedir, sadece ihtimal sayılıyor.

b/ Buna mukâbil, aynı Fahrettin Paşa, Gâzi'ye İzmir Suikastı teşebbüsü sırasında; olaya uzak ve soğuk duran İsmet İnönü'nün, Mustafa Kemal ile Çeşme'de buluştukları zamana dair şöyle bir hatıra naklediyor:

"...21 Haziran Pazartesi, Kurban Bayramı'nın birinci günü, Atatürk, Başvekili Ankara'dan çağırtmış! 24 Haziran akşamı, Atatürk'ün sofrasında toplandık. Biraz neş'eli idi; muhtelif bahisler, tarihten misâller konuşuldu. Başvekile biraz fazlaca iltifatta bulundu ve şunları söyledi:

'-... çocuklar, ben ölürsem İsmet'in etrafında toplanmalısınız ha! Fevzi Paşa'nın ancak beyninden istifade edersiniz!' Gece, Atatürk'ün bu sözlerini not defterime kaydettim..." (F. Altay / 'On Yıl Savaş ve Sonrası' / s. 419 İnceI Yayınları, 1970)

Fahrettin Paşa, belki sonraki önerisini 'yukarıya' aksettirirken, bu hatıranın etkisi altında idi; ama, ne Mustafa Kemal Paşa artık o adamdı, ne de İsmet Paşa; ikisi arasındaki ilgiler aynı 'seviyede' kalmamıştı, yönetim anlayışları çok farklıydı!

Bunu Dr. Necdet Ekinci, şöyle tesbit ediyor: "...İnönü'nün cumhurbaşkanlığına gelinceye kadar 'Millî Şeflik' Türk siyasal hayatının, bir kurumu niteliğini kazanamamıştı. Siyasi tarihimizde, bir tek kişiye 'Millî Şef' denilmiştir, o da İsmet İnönü'dür. (buraya dikkat!) Türkiye Cumhuriyeti'nde görülen 'Dayanışmacı' Kemalizm, İsmet İnönü'nün 'Millî Şeflik' uygulamaları ile; ve onun kişiliğinde, Faşizm'i ve Nasyonal Sosyalizm'i anımsatan bir 'totaliterliğe' dönüşüyordu." (bkz. Dr. Necdet Ekinci)

Efendim, anlayamadım? Bir şey mi söylediniz?

Cumhuriyet, 01.04.2005

“...Tek Millet, Tek Parti, Tek Şef!..”

... Malmüdü, herkese 'Kuzum' diye hitap eden, kısa boylu bir zattı; bitişik odanın kapısını açtı, orası 'Varidat Kalemi' ymiş; pencerenin önünde uyduruk bir masa, üzerinde eski bir daktilo; gösterip dedi ki: "... Kuzum, sen işte burada çalışacaksın: 'Köy Bürosu' burası!.." Biraz şaşkın, biraz ürkmüş; masaya oturup camlardan baktım: Uzaktaki istasyondan kalkmış, upuzun bir marşandiz katarı, bu tarafa geliyordu; çevremiz Gâvurdağları, uzakta bir sis; Babam, Şûrâ-yı Devlet' te (Danıştay) Maarif Bakanlığı aleyhinde açtığı davayı kazanmıştı, iki sene kayıpla, artık İstanbul 'da lisede okuyorum; yaz tatilinde, böyle bir iş, cep harçlığını çıkaracak.

Görevimi öğrenince, canım sıkıldı. Malûm, savaş yılları, hem kıtlık var, hem karaborsa; tahıl üretimini denetlemek isteyen CHP Hükümeti, inanması güç bir karar almış: Üretici, evinde yiyeceği ekmeğin buğdayı tükense de, kendi tarlasından, kendi ektiği buğdayın, meselâ bir dönümünü biçip, çoluğunu çocuğunu doyuramayacak!. Mutlaka 'resmi izin' alması, gerekiyor; aksi halde, suçlu; bu yüzden, iki üç saatlik yoldan, bazıları eşekleriyle, bazıları yaya gelir; bu tezkereyi benden alırdı. Muhtemelen 1943 yazı, ya da 1944!

'Görgü tanığı: Şevket Süreyya Bey!..'

Bu garip tedbirin sebebini, nice yıllar sonra, okuduğum bir kitaptan öğrenecektim; ister misiniz, Şevket Süreyya Bey 'in (Aydemir) kaleminden, o satırları birlikte okuyalım:

"...harp başlarken en göze çarpan şey, (ambarlar, silolar gibi) gıda maddelerini depolama tesislerinin kifâetsizliği idi. Alınan telâşlı savunma tedbirleri de, tarım ve hayvancılıkta, birden azalmalara meydan verdi. Harp içinde, hububat ve yiyecek yetersizliği, kaçınılmaz görünüyordu. Türkiye'deki bütün akaryakıt depolarının kapasitesi 100.000 tondan ibaretti. Bu bir ihtiyatsızlıktı.

Hepsi de sahildeydi. O sırada bir akaryakıt komisyonunun başında çalışmıştım, ama Akdeniz kapandı; eğer denizaltılar müsaade ederse, ithalatımız Süveyş/İskenderun hattına münhasır kalacaktı. Memlekette, sivil stokların, bazen bir buçuk günlük bir miktara düştüğünü hatırlarım. Akaryakıt depolama tanklarımıza ise, artık bir tonluk bir kapasite bile ilâve edemezdik..." ('Suyu Arayan Adam', s. 461, Remzi Kitabevi, 1976.)

Her şey açık ve seçik mi?

'Demokrasi'nin böylesi...'

... İyi de, bu arada 'Millî Şef', üreticinin kendi buğdayını biçmesini, 'devletin resmi' iznine bağlarken; acaba başka ne yapıyordu; isterseniz onu da bize, Dr. Necdet Akıncı anlatıversin:

"...II. Dünya Savaşı yıllarını da kapsayan bu dönemin hâkimi 'Millî Şef' İsmet İnönü olmuştur. CHP, TBMM, Bakanlar Kurulu, her konuda 'Millî Şef'in onaylayıcısı olmuşlardır. İnönü'nün, çalışma ekibi olarak, emirlerine tartışmasız uyacak kişileri seçtiği, 'devlet makinesini en teferruatlı çarklarına kadar, eliyle yönetmek' istediği, 'Başbakan'ı aşarak müsteşarlara, umum müdürlere direktifler verdiği' bilinmektedir. Bu nedenle, Atatürk'ün ölümünden çok partili düzene geçinceye kadar, ülkenin en ulu siyâset kurumu 'Millî Şeflik' olmuştur. Her şeyden önemlisi, Millî Şef'in üstün bir kişiliği olduğu kabul edilmişti..."

"...bu bağlamda, düşünsel olarak 'Millî Şeflik' Faşist İtalya'dan, Nasyonal Sosyalist Almanya'dan esinlenerek ortaya atılmıştır. Lider tipi olarak da, o dönemin totaliter/diktatör tipleriyle, ortak siyasal özelliklere sahiptir. Bunun en güzel kanıtı, Alman Nasyonal Sosyalist sloganı 'Ein Volk, Eine Partei, ein Führer'; 'Millî Şeflik' rejiminin ulaşmış olduğu son aşamaya uygun olarak, 'Tek Millet, Tek Parti, Tek Şef' biçiminde Türkçe'de ifadesini bulmuş olmasıdır. Bu ise CHP'nin (artık) sınıfsız bir toplum yaratma ideolojisinin bir sonucudur..." ('Türkiye'de Çok Partili Bir Düzene Geçişte, Dış Etkenler' S. 133. Toplumsal Dönüşüm Yayınevi. 1997)

Buna ne buyrulur?

'İsim olarak kalan, bir 'parti'...'

Yaşanılan yozlaşma sürecinin, hangi sonucu gizlediğini de, izninizle 'zahmetkeş' düşünürümüz Mahmut Goloğlu, özetleyiversin:

"... Başında eylemli olarak İsmet İnönü'nün bulunduğu CHP, türlü zamanlarda, türlü şekillerde, demokratlıktan yana olduğunu açıklamasına rağmen; memleketin tek partisi olarak işbaşında kalmayı istediği; ve bunu gerçekleştirdiği zaman aynı sonucun bir gün kendi karşısına çıkacağını hesaba katmalı idi. Bunu yapmamış, kendi yararı için öteki partilerin ortadan kalkmasına göz yummuş, hatta bunu istemiş ve sonunda kendisi de varlığını yitirerek, Hükümet Otoritesi'nin içinde erimiş, sadece isim olarak kalmıştır..." (Mahmut Goloğlu, Tek Partili Cumhuriyet, s. 192, Kendi Yayını, 1977)

Ya buna?

Cumhuriyet, 04.04.2005

“...‘Emperyalizm’in ‘Geri Gelişi’!..”

... İsmet Paşa 'yı rahatsız eden, Parti Genel Sekreteri Recep Bey 'i (Peker) çileden çıkaran, 'muhâlefet oluşturma' teşebbüslerinin, gerisinde elbette Gâzi bulunuyordu: Çünkü o, Devrim 'in tabii sonucunu Demokrasi olarak tesbit etmişti: Aynen Fransız İhtilâl-i Kebir 'inde olduğu gibi. Denebilir ki, 'Serbest Fırka 'nın kuruluşunda bu düşünce hâkim olmuştur: Paris Büyükelçiliği 'nden çağırdığı Ali Fethi Bey 'e, birkaç gün sonra açıkça demiştir ki:

"...Bugünkü manzaramız aşağı yukarı bir dictature (diktatörlük) manzarasıdır; halbuki ben Cumhuriyet'i şahsi menfaatim için yapmadım. Hepimiz fâniyiz. Ben öldükten sonra arkamda kalacak müessese, bir istibdat müessesidir. Ben ise millete miras olarak bir istibdat müessesesi bırakmak ve tarihe o suretle geçmek istemiyorum..." (Mete Tunçay / Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması, S. 252, Yurt Yayınları, 1981)

Ayrıca, Gâzi 'nin CHP yönetimi içindeki temâyüllerden rahatsız olduğu da, hissediliyor; çünkü bakar mısınız, zamanın Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey 'e (Aras) , o arada ne demiştir:

...Çankaya'yı ziyâretimde Gâzi'yi yine yalnız bulmuştum; elindeki kâğıtları göstererek bana dedi ki, "-...inanılmaz şey! Ben memleketi hâlâ idâre etmekten utanıyordum; halbuki bazı arkadaşlarımız, bu hâli devamlı yapmak istiyorlar; İtalya'dan dönen Fırka Umumi Kâtibi, (Recep Peker kastediliyor) orada gördüğü ve incelediği Faşist Parti'sinden mülhem bazı tavsiyelerde bulunuyor..." (Görüşlerim, 2. Sayfa, 2)

'Tercih hakkı' kime yarıyor?

Peki, eski Başvekil İsmet Paşa; hem CHP 'nin, hem Türkiye 'nin yöneticisi, 'Millî Şef' olduğunda; durum, ne yönde gelişti? Bunu merak etmez misiniz?

"...18 Ocak 1940 günü 'Millî Korunma Kanunu'; 1936 yılında işçilere verilen bazı temel hakları, ortadan kaldırmakla işe koyulur. Kadın ve çocukların çalışmasıyla ilgili bazı hükümler askıya alınır ve haftalık iş günü tatili kaldırılır. İşçilerin artık, işlerinden ayrılma hakları da yoktur; genel olarak bütün halk için; özellikle de mağden bölgelerinden yer alan köyler ahalisi için, 'mecbûri çalışma' esası konur. 3 Nisan 1944 günü kanun, daha da ileriye giderek, işverenlere, işçileri işyerine bağlamak amacıyla 'zor kullanma' hakkını tanır. İzinsiz olarak işinden ayrılan işçilerin bulunup işlerine getirilmeleri için harcanan masraf onların gündeliklerinden kesilecektir. Böylece hükümet el emeğinin kullanılması sorununda, işverenleri kayırır..."

"...Bu 1940 tarihli kanun, öte yandan Hükümet'e üretimin cinsini ve miktarını seçme hakkını da verir; aynı şekilde, yatırımlar da Hükümet'in izin ve denetimine bağlanır. Hükümet ayrıca her türlü üretim alanında kendine, kendi tesbit ettiği fiyatlarla, mal satın alma önceliği tanır. Bu işleyişi de bir bütün olarak ele aldığımızda, söz konusu olan 'tercih hakkı', devlet yönetimine bırakılmış bir yardım mekanizmasıdır. Devlet özel sektöre hâkim olduğu ölçüde, onun kazancını teminât altına almakta; krediler sağlamak suretiyle, bu sektörün muhtemel zararlardan

korunmasını da kendisi üstlenmektedir..."

"...Bütün bu tedbirler dizisi, 1942 yılının sonlarına doğru, Hükümet'in fiyatları serbest bırakmasına engel değildir. Böylece buğdayın kilosu 13.5 kuruştan 100 kuruşa; zeytinyağının litresi de 85 kuruştan 300 kuruşa fırlar. Bunun sonucu olarak hayat pahalılığı indeksi, şu sonucu gösterir (...) 8 yıl içinde hayat pahalılığı 5 kat artmıştır: Besbelli ki, aradaki fark önce aracılardan ama bir o kadar da üretim masrafları aynı kaldığı halde, ürettiği malı fiilen daha pahalıya satan bütün tarım alanının ve yerli sanayi kodamanlarının işine yaramıştır..." (Stefanos Yerasimos, 'Azgelişmişlik Süreci'nde Türkiye', . Cilt 3, S. 1321/1322. Gözlem Yayınları, Kasım 1976)

Biriniz 'yanlış' desin de, hepimiz gülelim!..

Sorun hem derin, hem uzun, hem çetrefil; yalnız kesin olan şey, 'Hacı Ağalar' ın, besleme burjuvazi kodamanlarının, düpedüz sözde halkçı ve inkılapçı CHP yönetimi tarafından üretildiğini ortaya koyuyor. Koyuyor da... Bu ülkenin yararına mı oluyor, yoksa zararına mı?

"...İkinci Dünya Savaşı sonlarında, Türkiye'nin ekonomik durumu, tam bir çıkmaz içindedir. Son kertesine kadar getirilmiş baskı ve sömürü tedbirleri, yönetmelikleri, müdâhaleler ve rejimin çerçevesi içinde girilen bütün diğer oyunlar, ekonomiyi geliştirmekten âcizdir. Rejimin çerçevesi içinde her türlü çözüm yolu çıkmaza girince, er geç rejimin kendisi tartışma alanına getirilecektir. Ama işte tam bu anda, Emperyalizm, 'Millî Burjuvazi'nin 'kurtarıcı meleği' kılığına bürünerek çıkagelir. (a.g.e. s. 1328)

Tuhaftır ama, o günden bugüne yaşadığımız, türlü rezâletin başlangıcıdır. Adına kibarca 'Demokrasi' denilmiştir ama Stefanos Yerasimos 'un kitabında o bölümün başlangıcı, çok daha gerçekçi, çok daha mânidar: "Emperyalizm'in Geri Gelişi!"

Hadi içinizden biriniz, yalan ya da yanlış desin de, hepimiz gülelim.

Cumhuriyet, 08.04.2005

“...‘Millî Şef’in, ‘Demokratlığı’!..”

... 'Bir bilmecem var, çocuklar' diye başlayıp; hepinize şöyle bir soru sorsam; acaba ne cevap verirdiniz; ve cevabınız, doğru olabilir miydi? Soru şu: 'Millî Şef' döneminde, basın -bu arada tabii rejim'in de- durumunu anlatan, şu çarpıcı paragraf, kimin kaleminden çıkmış olabilir?

"... Meclis, Hükümet hukûken vardılar; fakat politikayı, bizzat ve doğrudan doğruya, İsmet İnönü idâre ediyordu. 'Millî Şef'in mahzurlu saydığı her şey, Türkiye'de yasaktır. Bundan dolayıdır ki, gazetelere gelen emirler arasında, bazen nasıl yorumlar yazılması gerektiği bildiriliyordu. Başka emirlerde ise, 'Millî Şef' ile, hatta 'Millî Şef'in ailesi ile ilgili haberlerin 'büyük' verilmesi bildiriliyordu. Bu, mutlak hâkim İsmet İnönü'nün kudretini dosta düşmana gösterecekti. Bundan dolayıdır ki, bütün harp yılları esnasında, Cumhurbaşkanı bir konserde, bir temsilde, at yarışlarında gösteren fotoğraflar, çarşaf çarşaf yayımlandı..."

Eminim ki, bilemediniz; tahmin etmeniz bile zordu; zira bu satırlar, Millî Şef 'in 'damadı' gazeteci Metin Toker 'in kaleminden çıkmıştır; üstelik, yazdıklarının tamamı, sapına kadar doğrudur. (bkz. 'Tek Partiden Çok Partiye', Milliyet Yay. s. 21, 24, 26. 1970.)

Nâdir Nâdi Bey'in tanıklığı...

'Millî Şef' dönemini, ayrıntılarıyla, gazetecilerden dinlemek; insana hem hüznün verir, hem güldürür; bunlardan birisi de, Nâdir Nâdi Bey 'in 'Hatıralar' ında sözünü ettiği, şu olaydır:

"1943 yılı başlarında idi; bir gün Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'e rastladım; yüzünde bir tuhaflik, daha doğrusu bir eksiklik vardı. Yücel'in, dikkat edince, bıyıklarının yok olduğunu gördüm. '- ... Hayrola üstad, neden kestin o güzelim bıyıklarını?', '- ... Sorma, Millî şef istedi..' Evet 'Millî Şef' öyle uygun görmüştü. Yalnız Hasan Âli Yücel'e değil, başta Başbakan Şükrü Saracoğlu, dudağının üstünde erlik belgesi taşıyan bütün hükümet üyelerine, bıyıklarını ustura ile kazımlarını emretmişti. Onlar da, bıyık yüzünden istifa edecek değillerdi ya! 'Değişmez' Genel Başkan'ın emirlerini yerine getirmişlerdi. Fakat Hükümet üyelerinin çehresine bıyık yakıştırmayan 'Millî Şef' nedense kendininkilere dokunmaya lüzum görmüyordu..." (Nâdir Nâdi, 'Perdenin Aralığından', s. 176/180.)

Dr. Necdet Ekinci , eserinde ne diyor; 'Millî Şef 'in -dolayısıyla CHP 'nin- tartışmasız benimsemiş olduğu, o ünlü 'Tek Millet, Tek Parti, Tek Şef' sloganı yok mu, ülkede o zamanki duruma ve 'halet-i ruhiye' ye, -o da lâf mı her şeye-, tamamiyle hükmediyordu:

"... Bu anlayış, İkinci Dünya Savaşı boyunca, dış siyasal koşullara bağlı, ama bazı değişiklikler göstererek; çok partili düzene geçinceye dek Türkiye'nin iç ve dış politikasına hâkim olacaktır..." (a.g.e. s. 133)

Neresinden bakılsa...

İstanbul ve mülhâkatı, o yıllar, inanılmaz bir Sıkıyönetim baskısı altında yaşamıştır; önce Edirne,

İstanbul, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve Kocaeli illerinde, bir aylık bir sıkıyönetim ilan edilmiş, komutanlığına General Ali Rıza Artunkal getirilmişti. Hükümetin sıkıyönetim ilânına gösterdiği gerekçe şuydu:

"... Umumi siyâsetin gösterdiği lüzûm ve icâpları mütalâa eden İcra Vekilleri Hey'eti, Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu'nun 86. maddesince bir ay müddetle sıkıyönetim uygulanmasına, 20 Kasım 1940 tarihinde karar verdi.."

Diyeceksiniz ki, bir aydır, çabuk geçer, hayır öyle olmuyor.. savaşın sonuna, hatta çok partili düzene geçinceye kadar, sıkıyönetim sürekli uzatılıyor: 20 Aralık 1940 tarihinde üç ay; 19 Mart 1940 tarihinde üç ay; 20 Haziran 1942 tarihinde altı ay; 12 Aralık 1941 tarihinde, altı ay; 12 Haziran 1942 tarihinde altı ay 2 Aralık 1942 tarihinde altı ay, vb. şekilde yürüyüp giderek, son uzatılışını 1 Aralık 1944'te gerçekleştiriyor...

Bunun en büyük basıncı -Komünistler ve Türkçüler hâriç- tahmin edileceği üzere, basın üzerinde hissedilmiştir; eldeki rakamlara bakılırsa, Cumhuriyet 5 kere, Tan 7 kere, Vatan 9 kere, Tasviriefkâr 8 kere, Vakit 2 kere, Yeni Sabah 3 kere, Akbaba mizah dergisi 4 kere, Son Posta 4 kere, Haber 2 kere kapatılmış, bazılarında kapanış süresi ayları bulmuştur: Tan gazetesinin başına gelecek olan olaylardan, hiç söz etmiyoruz..

Buna rağmen, o zamana göre, o kısıtlı ve kıt imkânlarla; ülkemiz gazeteleri, sanırım görevini bugünkünden çok daha iyi ve bilinçli yapıyorlardı. 40'lı yıllarda; bir bakıma, Millî Şef 'saltanatı' nın en görkemli döneminde, eldeki rakamlara göre gazetelerin tirajları şöyleydi:

"... Cumhuriyet, 16.000; Ulus, 12.000; Tan, 12.000; Vatan, 7.000; Yenısabah; 10.000, Vakit, 4.000..." (Cemil Koçak, Türkiye'de Millî Şef Dönemi', Ekler kısmı, s. 512, 513. Yurt Yayınları: Ankara 1986).

Yâni, neresinden bakılsa, 'Millî Şef' in 'demokratlığına' diyecek yoktu, doğrusu!

Cumhuriyet, 11.04.2005

“...’Ötme Vapur, Gelemem!!’..”

...o geceyi hiç unutmuyum? Yağmur yağıyordu, rastladığımız ilk kitapçıdan Orhan Veli 'nin (Kanık) yeni çıkmış kitabını almış, neş'e içinde, Balıkpazarı 'na dalmıştık: ünlü Cumhuriyet Meyhanesi 'ne gidiyoruz, çünkü pazar akşamıdır; öğrencilerin, en keyifli gecesi. Daha henüz uskumrulara ilk çatalı uzatmıştık ki, yanımızdaki masaya -bir hayli çakırkeyif- üç kişi oturdu, hemen tanıyamadık, sanırım İhsan Ahmet, önce Cahit Irgat 'ı, sonra Orhan Veli 'yi tanıdı; üçüncü kişinin, Halim Güzelson olduğunu, sonradan öğreneceğiz.

Tesâdüf bu ya, o günlerde yayımlanan bir dergide, Cahit Ağbiy 'in (Irgat) o kısa, ama insanın ciğerine işleyen şiirlerinden biri var, ikinci bira bardağından sonra, İhsan Ahmet kendini tutamadı, mecmuayı açıp, şiiri yüksek sesle okuyor; masaların birleşmesi bu sâyede gerçekleşmiştir. Hepsini ilk defa bu kadar yakından gördüğümüz, bu üç şairin, bize en yakın olanı, kuşkusuz Cahit Ağbiy (Irgat) çünkü o, toplumcu gerçekçidir; şiirlerini, Yürüyüş dergisinden ezberlemişiz; hele şu mısralar yok mu, insanı öldürür. "Ötme vapur, gelemem / Dört duvarla sarılmışım!"

Orhan Veli, sessiz ve kibardı; henüz aldığım kitabını, beni yakınıymış gibi, 'muhabbetle', imzaladı: O günler, onun sanırım kötü günleridir: 'Millî Şef' iktidarı, Garip Üçgeni 'ni (Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet), Nâzım 'ı ve Necip Fâzıl 'ı gündemden silmek; İnönü Cumhuriyeti 'nin Yunan/Latin kültürünü yüceltmek için, epeyce kullandıktan sonra, bir kenara bırakıvermiş; onlar da çaresiz kalmışlardı. Orhan Veli 'yi, olayın, sanıldığından çok etkilediğini, o gece hissetmişim; bir süre sonra, sanki TSP nâşır-i efkârı Gerçek gazetesinin, onun zamansız ölümünü soruşturmakla görevli Adliye muhâbiri olacağım, içime doğmuş!

'Ulusal'ı terk, 'komprador'a heves...

Gâzi 'nin Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile 'yekpâreleştirdiği' Türkçe ve Edebiyat öğretimi, 'Millî Şef' in Batı 'yla uyuşması üzerine değişecek, çünkü 'Perikles Devri' başlamış olacaktı: Bunu Yunan/Latin Klâsiklerinin Türkçeye sistemli olarak aktarılması sırasında söylüyor: "...eski Yunanlılardan beri, milletlerin sanat ve fikir hayatında meydana getirdikleri şaheserleri dilimize çevirmek, Türk milletinin kültüründe yer tutmak ve hizmet etmek isteyenlere, en kıymetli vasıtayı hazırlamaktır..." (Yazdığı önsöz'den). Bilmem farkında mısınız, o örtülü deyişle, düpedüz diyor ki, Türk Milleti'nin kültüründe yer tutmak ve hizmet etmek istiyorsanız, Yunan/Latin şaheserlerine benzeyeceksiniz.

Bu temâyül, iki alanda gerçekleştiriliyor:

a/ Biri, öğretim ve eğitim alanı, lise öğrencileri olarak biz, artık, Selçuklu/Osmanlı kültür sentezi' nin, şaheserlerinden çok; yeni çevrilmiş Yunan Klâsiklerine -ne bileyim, Sokrates 'e, Sophokles 'e, Euripides 'e, Aristoteles 'e, Aristophanes 'e vb- önem veriyoruz; tezler bunlar üzerine hazırlanıyor, hatta Ankara 'da -belki daha başka birkaç yerde- Latince öğretim yapan, liseler açılıyor.

b/ İkinci alan, Yunan/Latin Klâsikleri, sistemli olarak çevirtilip yayımlanıyor; Hasan Âli Yücel, ne yazık ki tarihe, bu marifetin uygulayıcısı olarak geçecektir, çünkü sorumluluk ondaydı: Yanılıyorsam düzeltiniz, üstelik adam, inanmış bir Mevlevî!

Ataç'ın kırdığı cevizler...

Hiç şüphesiz, kampanyanın götürücüsü, İnönü 'nün sanat danışmanı olduğunu işittiğimiz, Ulus 'ta yazılarını okuduğumuz Nurullah Ataç 'tır, mumâileyhin, o tarihte döktürdüğü şu satırlara bakar mısınız, lütfen:

"...bugünkü dilimizin üstünlükleri gibi kusurları da, Avrupa dilleri ile karşılaştırdınca gözüktür: O halde Avrupa dillerinin yapıtlarını çevirmeliyiz. Dilimizi kurtaracak olan şey, çeviride karşılaşıcağım zorlukları yenmek için, göstereceğimiz çabadır. Dilimizde bulunmayan ve bize gerekli cümle biçimlerini; kafamızı ve kendisine anlatım aracı arayıp dilimizi zenginleştirecek yeni kavramları, Avrupa dillerinin yapıtlarında bulabiliriz..." (1932)

Ya şunlara ne buyrulur? "...Arap/İran uygarlığında iken, o ulusların dillerinden sözcük ile birlikte kural da aldığımız gibi, Batı/Latin Uygarlığından da, yalnız sözcük değil, ister istemez kural da alacağız; ancak buna başladığımız, bunu yapmayı öğrendiğimiz gün, o uygarlığın içinde olacağız." (1935)

Hele şu söyledikleri, sanırım tüy diyor: "...uluslararası terimleri almak gerekmiş. İyi ama uluslararası terimleri almak için, onların kökleri olan dilleri öğrenmek de gerekir. Orası işimize gelmiyor. Okullarımızı, Yunanca/Latince derslerini koymadan, uluslararasıdır diye, anlamını, biçiminden dahi anlayamayacağımız, yâni bizim için birer tanım sayılamayacak sözcükleri almaya kalkmak, bilim, düşünme, yolunun tersliğini; ezberciliği, hâfızlığı yaratmaktadır..." (1935)

Bu kafa; henüz Ümmet Sentezi ile Millet Sentezi arasındaki farkı, kestiremediği gibi; bizim

kültürümüzün, Doğu/İslam Medeniyet Dairesi 'nde geliştiğini; dolayısıyla, Ulusal Kültür ve sanatımızı da, Osmanlı/Selçuklu Kültür Sentezi üzerine, kurmamız zorunluluğunu da anlamıyor. Fransa, ünlü Fransız Ulusal Kültür ve Sanat Sentezini, İhtilâl'den önceki klâsik Batı/Hristiyan kültürünü 'külliye' reddederek değil, onu yaşanan yeni koşullara uygun bir biçimde değiştirip, yenileyerek yapmıştır.

Aksi halde ne mi olur? Şu içinde yaşadığımız, rezillik; eskidji, filmex, tchevre, sevgili ve benzeri soytarlıklar!

Cumhuriyet, 13.04.2005

“...Niye ‘Yılana’ Sarıldık?..”

...peki, bu curcuna içinde, basın (o tarihte matbuat) kendisine yakışanı yapıyor, ulusal çıkarları, ulusal düzeyde savunuyor muydu? 'Millî Şef' in şakası yoktu hiç, muhâlefeti başından sindirmişti ya, Nadir Nâdi Bey'e bakarsanız, aslında -aynen günümüzde olduğu gibi- işi şakşakçılığa dökenler az değil, çoktu: "... 'Millî Şef' deyiminin ardında, 'şefliği' müesseseleştirmek isteyen, bir gayret seziliyordu. Tüzük değişikliğine, itirâz eden bir kişi çıkmadı. İtirâz etmek şöyle dursun; dünya şartları değişip de İsmet İnönü 'Millî Şeflik' ve 'Değişmez Başkanlık' pâyelerini, kendisi üzerinden silkip attığı güne değin, biz onu avuçlarımız patlayasıya alkışladık..." ('Perdenin Aralığından' s. 17)

Alkışlanan nedir? Gâzi 'nin Türkiye için tasarladığı, 'Ulusal Demokratik Devrim' i bir kenara bırakıp, işi Oligarşi 'ye dökmek mi? Okullardaki yetmezmiş gibi, Halkevlerinde ve Köy Enstitülerinde 'Komprador Alafrangalığını' modernlik diye öğretmek mi? Yoksa, Fransa yenilip çökünce, yalnız kalan İngiltere 'yi oyalayıp, Adolf Hitler 'le flörte başlamak mı?

Hayır şaka etmiyorum: Hem Dostluk Anlaşması imzaladık; hem de çok daha ötesine gittik. Meselâ mı?

Bu 'hastalık' eski bir 'hastalık' mı?

J ohannes Glasneck 'e göre, 'Gâzi' yi, yaşasaydı eğer, dehşete düşürecek; yalnız Türkiye Cumhuriyeti 'ni değil, Osmanlı Tarihi 'ni de utandıracak işler yapılıyordu:

"... Alman faşistleri, başarılarının en çoğunu, gazete sahiplerine, yaziîşleri görevlilerine ve bazı gazetecilere -bazen gazete sahiplerinin haberi olmadan- rüşvet vererek sağladılar. Mart 1941'de Balkanlar'a yapılacak Alman baskın/taarruzu için; Türkiye'nin uysal tarafsızlığını güvenceye almak söz konusu olunca, Ribbentrop, 9 Mart'ta Von Papen'e bir telgraf çekerek, basının ve radyoda çalışanların parayla kandırılması için, birkaç milyonun döviz olarak dağıtılmasını önerdi. Von Papen, verdiği karşılıktaki istenilen işin başarı ile yerine getirildiğini bildirdi. Rüşvet verme işini, daha sonraları, büyükelçilik görevlilerinden, Von Ribbentrop'un kayınbirâderi Jenkee yürüttü..."

Hepsi bu kadar mı? Hayır, daha da kötüsü var: "...Türk gazeteleri yayımladıkları haberlerin

çoğunu, 1942'de doğrudan Başbakanlık Basın Dairesi Genel Müdürlüğü'ne bağlanan, Anadolu Ajansı'ndan alıyorlardı. Bu ajansın verdiği haberlerin yüzde 20-25'i DNB (Nazi Ajansı), yüzde 50'si ise Reuter Ajansı'nın haberleriydi. ABD'nin savaşa girmesinden sonra, United Press'in haber malzemesi, kısa zamanda yer kapladı. (Buraya dikkat!) Başbakan Refik Saydam, 4 Mayıs 1942'de, Anadolu Ajansı'nın bütün Yahudi memurlarının -bunların toplamı 26 kişiydi- 'ertesi gün işi bırakmaları' buyruğunu verdi. Bu karar Hükûmet içinde yapılan, uzun tartışmalardan sonra verildi; tartışmalar sırasında Basın Genel Müdürü Selim Sarper, Ajansın, 'Müttefikler'den yana olan müdürü Muvafak Menemencioğlu'na

karşı, sonunda galip çıktı. Alman Büyükelçiliği bunu başarı saydı, 'Anadolu Ajansı'nın çoğunlukla düşman tarafına yakınlık duyan Yahudi öğelerden temizlenmiş olmasının, haber dağıtımı üzerinde olumlu etkiler yapacağını umut ettiğini' yazdı..." (Bkz. 'Türkiye'de Faşist Alman Propagandası', Onur Yayınları.)

Ne garip! İnsan bu satırları okuyunca, hiç şaşırmıyor; neden, yoksa Media 'mızın bu 'bu eski hastalığı, günümüzde de 'nüksetti' de ondan mı?

'Rûhen ve beden en Tanzimatçı'dırlar...

N âdir Nâdi Bey , 'hatıraları'nda buna neyi sebep göstermiş, bakar mısınız:

"... o yıllarda totaliter yönetim modası salgın halindeydi. Almanya, İtalya, Rusya ve Japonya' - gibi dev memleketlerin yanı sıra, İberik Yarımadası'nda, Orta Avrupa'da, Balkanlar'da irili ufaklı para/faşist rejimler kurulmuştu. Ufukta belirmeye başlayan savaş bulutları, çoğu milletleri koyun sürüleri halinde, birer çobanın etrafında toplanmaya zorluyordu. Demokrasi'ye ihtiyarlamış, devrini yaşamış, verimsiz bir yönetim sistemi diye bakan aydınlar, günden güne artıyordu..." Perdenin Aralığından', S. 17)

İnsan, ister istemez, tam da burada; Yakup Kadri Bey 'in (Karaosmanoğlu) başka bir münâsebetle söylediği, fakat buraya da cuk oturan, sözlerini hatırlıyor. 'milletler koyun sürüleri halinde, çobanın etrafında toplanıyorlardı' öyle mi? Onlar zaten, 'rûhen ve beden en Tanzimatçı dırlar', halbuki...

"... Mustafa Kemal inkılâbını, Tanzimat Hareketi'nin bir devamı gibi görenler. Bu hareketin öbürüne ne kadar zıt olduğunu, hiç değilse, bu noktada hissetmelidirler. Başları sıkıya geldikçe ecnebi sefâretlere sığınan Tanzimatçı devlet adamıyla; Anadolu köylüsünün kucağına atılan 'Millî Devlet Adamı' arasında karşıtlıktan başka, ne bulunabilir? Bunlardan birisi şahsi hürriyetini, şahsi selâmetini arayan; öbürü millî istiklâli ve millet için de hürriyetini arayan adamdır.." (Bkz. 'Politikada 45 Yıl', Bilgi Yayınevi, 1968)

İnsanı dehşete düşüren nedir bilir misiniz? Üzerinden yüz yıl bile geçmeksizin, Türkiye'de işlerin 'ecnebi'lerle, aynı minvâl üzere sürdürülüp, aynı umutlarla 'aşağıdan alınması'! Kim hatırlamaz: II. Dünya Savaşı yıllarında, herkesle iyi geçindiğini zanneden, Millî Şef , savaşın sonunda yapayalnız ve dımdızlak, ortada kalmıştı: Amerikan İttifakı 'na dört elle sarılması bundandır.

Yoksa yılan a mı sarılmıştı?

Cumhuriyet, 15.04.2005

“...’Dönüşü Olmayan Yol’a, Nasıl Girildi?...”

... Şimdi diyeceksiniz ki, yandaşları ve hayranlarınca göklere çıkarılan 'Dış Politika' sıyyla Millî Şef -ve tabii CHP -; ne yapıyor ve hangi sonuca varıyor? Hayır, yıllardır söyleye söyleye benim dilimde tüy bitti, onun için bu defa size, Dr. Necdet Ekinci 'nin, ince ve derin araştırmasında ulaştığı, sonucu aktaracağım;

'Ülkeye dönük, tehlike yokken...'

"...Türk/İngiliz/Fransız ittifakı, 19 Ekim 1939'da taraflarca imzalandı. Atılan acele ve yanlış adım, Türkiye'yi, dönüşü olmayan, bir yola sokmuştur. Bu 'ittifak'la birlikte, İsmet İnönü ve Hükümet -tabii CHP de-, Atatürk'ün vasiyet etmiş olduğu, 'geleneksel tarafsız siyâset'ten ayrılıp; henüz ülkeye dönük, doğrudan bir tehlike yokken; Avrupa'nın çelişkilerinden doğmuş gruplardan birine yönelmiştir. Bu yanlış siyasetin, hemen ortaya çıkan sonuçları, şunlar olmuştur..."

"... Atatürk döneminde, büyük çabalarla oluşturulan ve dünya siyasi platformunda, Türkiye'ye saygın bir yer sağlayan 'Balkan Antantı'; atılan yanlış adımlar yüzünden, etkisini kaybetmiş, 'dağılma' sürecine girmiştir. Bunun sonucunda bölgeye, İtalya'dan sonra Almanya da, 'işgalci güç' olarak gelip yerleşmiştir.."

"...Atatürk'ün karşılıklı çıkar ve uluslararası dengeler üzerine kurduğu, Sovyet Dostluğu, İnönü'nün İngiltere'ye yönelmesiyle birlikte, baskı ve düşmanlığa dönüşmüştür. Atatürk'ün 'herkesle dostluk ve işbirliği siyaseti'nin sınırları içinde, Almanya ile geliştirilen siyasi ve ekonomik ilişkiler; ve daha bir yıl önce, bu ülkeye verilen 'tarafsızlık sözü' hiçe sayılmış; hiç gerek yokken, birtakım varsayım ve kuşkulara dayanarak, bu ülkenin karşısına geçilmiştir..." (bkz. Dr. Necdet Ekinci, s. 149/150)

O dönem yaşanan, Millî Şef 'in dış politikası konusunda; başka bir 'tesbit' , bir de eleştiri var ki; kim işitse, ya da okusa, bir hayli düşündürücü olduğunu kabul edecektir:

"... Arnavutluğu işgâle yeltendiği zaman, İnönü sessiz kalmayıp: 'Balkan Paktı'nın üyelerini paktın hükümlerine göre harekete geçirmiş olsaydı, (İtalya) ileri gidip, Yunanistan'a saldırmak cesâretini gösteremezdi. Bununla birlikte Türkiye, İngiltere'ye yaslanmayıp, tarafsız bir siyâset izlemiş olsaydı, Balkanlar'daki Türk etkisinden dolayı, Almanya bölgeye gelmezdi..." (bkz. Hasan Rıza Soyak, II. S. 527)

Gâzi 'nin prestiji, o zamanki Türkiye' nin Doğu Akdeniz 'deki 'nüfuzu' hesaba katılırsa; bu 'tesbit' akla ve mantığa, hiç de yanlış görünmüyor: haksız mıyım? Oysa 'Millî Şef' , besbelli o durumda da, 'yüzde on başarısızlık ihtimali gördüğünden' , kılını bile kıpırdatmadı!

Yok canım, 'korkusundan' filân demek istemiyorum! Daha da neler!

Olayın 'perde arkası'...

Olayın 'perde arkası' , gerekli açıklığa kavuşturulmamıştır! Şöyle desek, acaba daha mı doğru olacaktır? Türk halkı Gâzi 'nin, Türkiye 'nin dış politikası üzerinde ne düşündüğünü, ne gibi tavsiyelerde bulunduğunu, asla öğrenememiştir. Oysa, II. Dünya Savaşı öncesinde, Almanya da, İngiltere de, yaklaşan bâdirede, Ankara 'yı kendi tarafında görmek istiyordu. Zaten niye, teklif üzerine teklif yapılıyor, efendim: Elbette, bu amaçla!..

Bunlardan hiç olmazsa birisinin âkıbetini öğrenmek istemez miydiniz?

"... Dışişleri Bakanı Aras, Alman Ekonomi Bakanı Funk ile görüşükten sonra, konuk bakanın 'ittifak teklifini', Başbakan Bayar'a ilettiğinde, her ikisi bu konuyu etraflıca ele almışlar; Almanya ile yapılacak bir ittifakın, Türkiye'yi tehlikenin içine 'chekeceği' konusunda, aynı görüşe ulaşmışlardı. Sonra durum Cumhurbaşkanı Atatürk'e sunulmuştur. Atatürk ise her ikisini de ayrı ayrı, etraflıca dinledikten sonra: '...isabetlidir; Türkiye tarafsız kalmalıdır, hiçbir ittifak içine girmemelidir; bu teklif ve kararı, hiç kimseye söylemeyiniz!' demiştir..!" (bkz. Dr. Ekinci...)

Bu, bir! İkincisi, Hasan Rıza Bey 'in (Soyak) açıkladıkları: Gâzi , kişisel vasiyetnâmesini hazırladığı gün, Dışişleri' nin geleceği konusunda, meğer şunları söylemiş:

... Bizim şu ana kadar takip ettiğimiz, açık, dürüst ve barışçı poiltika, memlekete çok yararlı olmuştur. Arkadaşlar da buna alıştılar; gerçek ve hayâti mecbûriyet dışında, bu politikamız devam edip gider..." (bkz. Soyak. Cilt. II s. 759)

Bu, iki! Üçüncüsü de, daha az önemli sayılmaz; Gâzi 'nin son günlerinde, altını çizdiği önemli noktalardan birisi de, 'Sovyet/Türk ilişkilerinin, 1925 Anlaşması'nın temelleri üzerinde yürütülmesi' dir. M. Zekeriya Bey (Sertel), 'hatıralar' ında, şunu açıkça belirtiyor.

"...(Gâzi'nin) istediği, Türkiye'yi yöneten devlet adamlarının, Sovyetler Birliği'ne karşı, saldırı politikasına girmemeleri, 'doğrudan doğruya, ya da dolaylı olarak', Sovyetler'e yöneltilmiş, herhangi bir anlaşmaya yönelmemeleridir..." (M. Zekeriya Sertel, Hatırladıklarım, Gözlem Yayınları, s. 217, 1977)

Nasıl.. hoşunuza gitti mi?

Cumhuriyet, 18.04.2005

“...Artık ‘Batı’, Bir ‘Emperyalizm Ortaklığı’dır...”

...belki yaşın ilerlemesinden, belki o günleri sık anmayışımın; yaşanan 'muhtevâ' aklımda kalıyor da, nerede ve kiminle yaşadığım, bulanık: O akşam, bunları, 'Trotçkist' arkadaşım, Mark Apter 'le, Alliance Française 'in dumanlı kantininde mi konuşmuştuk; yoksa, Montparnasse 'daki Dupont Kahvesi 'nde 'zenci güzeli' M'ba 'yla mı? Uzaklardan kulağıma, Musettes akordeonlarının ünlü bir parçası geliyor; ama nereden? Kantin'in emektar pikabından mı, yoksa Dupont Kahvesi'

nin, hoparlöründen mi? Orası müphem, net olarak hatırladığım, ne konuştuğumuz, hangi sonuca bağlandığımız!.

Kim söylemişti, orası da karanlık, avucunda ısıttığı Calvados kadehinden bir yudum alarak, M'ba da söylemiş olabilir, vodka kadehini dikerek, bir yudumda bitiren Mark Apter de; hatta, ben bile söylemiş olabilirim ama, söyleyen değil, söylenen önemli; çünkü üçü de Batı Avrupa 'ya dışardan gelmiş 'aydın gençler' olarak, yaşadıklarımızdan bir sonuç çıkarıyoruz, acaba şöyle özetlenebilir mi?

"...Batı Batı deyip duruyorlar ya, gerçekte öyle 'yekpâre' bir Batı yok; her birisi, kendi ulusal kültür sentezini yapmış; biri öbürüne benzemeyen, ulusal devletler var; İngiliz resmi, İtalyan resmine; İspanyol müziği, Alman müziğine benzemez; örfleri, âdetleri de! ille ortaklaşa bir şey ararsanız, üç şey bulursunuz: a/ Hristiyanlık, b/ Rasyonalizm (Akılcılık) c/ Emperyalizm! Rasyonalizmle, Pozitivizm üzerinden, ateşli silahları geliştirmiş; yeryüzünü fethe çıkmışlar; üstelik her gittikleri yere, kendi dillerini, dinlerini, kültürlerini taşımak egoizmini de, -ki eski Roma'dan kalmıştır- çantalarında götürmüşler! Batı'nın medeniyeti, iddia ettikleri gibi, bütün insanlar için değildir; yalnızca onlar için, bir medeniyettir; o kadar böyledir ki bu, siz 'Trotçkist', lâik Müslüman, ya da Fildişi Sahili'nden 'ulusalcı komünist' bir zenci güzeli olarak, onu ne kadar benimsemeniz, Batılının gözünde, 'ikinci sınıf' insan olarak kalırsınız..."

Yalnız şurası hafızamda çok açık ve seçik olarak kalmış! O gece -her kimse-, yanımdakinden ayırdıktan sonra; St-Michel 'den Republique Meydanı 'na kadar yürümüşüm; soğuktu, ince bir kar tozu dökülüyor; tenhalaşmış bulvarlarda, trafik ışıkları, kırmızı, sarı, yeşil, renk değiştirip duruyorlar: İçimde kıvrılan istifham neydi dersanız, hâlâ tartıştığımız soru: "Batılıya benzemek, o hangisiyse, onun maymunu olmak demeye geliyor; öyleyse, Gâzi'nin, ulusal kültür sentezini, gerçekten ulusal olarak gerçekleştirmeye çalıştığı için; bilinçli olarak, tarihine -yâni 'öz benliğine'- çektiği Türkiye, neden yine 'ecnebi kültürü'ne, 'Yunan'a, Latin'e dönmektedir; bunun sonu nereye varır?.."

'Millî Şef', 'ulusal aydın'ı üretemedi..

S onuçlarına katlanmakta zorlandığımız, kötü bir yere varmıştı: Gâzi 'nin tasarladığı sosyalizan tek parti ile savaşı, barış içinde, 'tarafsız' yaşamak yerine, 'Millî Şef 'in faşizan tek parti düzeninde, Batı 'yla anlaşsınız; hem savaş boyunca, oradan oraya savrulursunuz; hem Cumhuriyet çocuklarından, Cumhuriyet 'in 'ulusal aydını' nı üretemezsiniz! Öyle olmamış mıdır? Meselâ şiire bakalım, fikirleri ne kadar birbirinden farklı, hatta karşıt olursa olsun, İnönü Cumhuriyeti 'ne kadar, ister aruzla divan tarzında, ister heceyle Anadolu şairi, isterse serbest vezinle 'toplumcu' şair olsun, şairlerimizin hepsinde, bin yıllık geçmişimizden süzölmüş, bir ses vardı ki, şiirimizi şiir yapıyor; onu halkımız tarafından da okunur kılıyordu.

Yunan/Latin kültürü, Mitolocya, Batı'ya benzemek derken; başka bir 'dil devrimi', -özleştirme niteliğiyle- sistemli olarak ortaya getirilmiştir; artık şiirler, çağrışım yükü sıfır, kelimelerle yazılmaya; konular, halkın içinden, halk için değil, 'komprador alafrangası' oligarşi için üretilmeye başlıyor, çünkü; faşizan tek parti diktasının, kaçınılmaz sonucu budur; savaş koşulları içinde geliştiği için de, Bürokrasi, Burjuvazi ve 'bu' Aydınlardan oluşan bir 'iktidar üçgeni', halkın üzerinde, -sözüm ona- Modern Türkiye 'yi temsil ediyordu.

Sözüm ona deyişim boşuna değil, ilk yolculuğumda modern şiirimize örnek olarak, üç beş kafadar birlikte çevirdiğimiz 'Garip Üçgeni' 'ne ait şiirleri, Fransız genç şairlerine gösterince dudak büküp, açık bir küçümsemeyle demişlerdi ki: "...Fütüristler'le Sürrealistler arasında bir şiir bu; yeni hiçbir tarafı yok, geçen yüzyılın sonunda moda olmuştu; onların çoğu, başta Tristan Tzara, Aragon, Eluard, artık 'toplumcu gerçekçi' yazıyorlar: hepsi Komünist..." Şiir namusumuzu, Bâki 'den, Şeyhülislam Yahya 'dan, Nedim 'den zar zor çevirdiğimiz gazellerle kurtarmıştık!

Yoksa bunları, daha önce yazmış mıydım?

'Onlar aldılar da, biz mi girmedik?'

Ç ağdaşlaşma, İnönü Cumhuriyeti 'nde tekrar 'Batılılaşma' ya dönünce; zaten iktidar partili sayılan sivil ve asker bürokrasi ; karaborsadan yetiştirmeye çabaladığı yerli Burjuvazi 'yle beraber; Yunan/Latin temeli üzerinde geliştirilmek istenen, taklit bir Batılı kültürün koluna girmiş; Türkiye 'yi bir semt-i meçhûle götürüyordu:

Churchill , o istediğinde savaşa girmediğimiz; Stalin, Almanya ile Sovyetler aleyhinde, gizli işbirliği yaptığımız için, bize 'küsmüştü' ; meğer Boğazlar 'dan Alman muhrip ve denizaltılarını, 'ticaret gemisi' diye Karadeniz 'e geçirirmişiz!.. Roosevelt ise, Doğu Akdeniz 'le değil, Birleşmiş Milletler ve Atlantik Pakı ile meşguldü: rivâyet odur ki, Celal Bey (Bayar) ikinci seçiminde CHP 'yi yerle bir ettikten sonra, İsmet Paşa 'yı ilk ziyaretinde sormuştu: "...Paşam, niye NATO'ya girmediniz?", cevap her bakımdan hazin ve düşündürücüdür: "...a Celâl Bey, onlar aldılar da biz mi girmedik?"

Cumhuriyet, 22.04.2005

“...Bir ‘Parantez’ Açabilir miyiz?..”

(Çağrışım/1 "...biz çocuklar, ninemizi çok severdik; korkardık da! Son derece gayretli, gözü pek, mütedeyyin -namazında niyâzında- bir Türk annesiydi, neslinin öteki anneleri gibi, ne kadar sevip saysa, duygularını göstermezdi. Biz torunları için şahâne masal anlatan, Yunan işgâlini ve mezâlimini görmüş, 'istirdâtı' dolu dolu yaşamış, bir nine.

O duygularını gizlemesini bilen ketûm ve muhterem büyük anne; bir akşam üstü, sanırım 'kule'nin (yörede, 'bağevi'nin adı buydu) önündeki sundurmada unutulmuş gazetede, İsmet Paşa fotoğrafını görmüş; eliyle resmi adeta okşayarak, en büyük iltifâtını yapmıştı.

"-...ah şâtırım, ah!!.."

Bilir misiniz bu ne demektir? En iyisi, onu size Şemsettin Sâmî Bey'in, Türkçeleştirilmiş sözlüğünden aktarayım:

"Şâtır (i.a) 'Şetâret'ten, if.' 1/ Şen, şetâretli; çevik, hizmete koşup, her işe hazır bulunan. 2/

Vaktiyle vezirlerin yanında giden asker.."

O kelimeyi, hiç kuşkusuz; ilk -ve o tarihte yaygın,- anlamı çerçevesinde kullanıyordu. Bunu niye mi anlattım? Bu satırların yazarı, bazılarının sanmak istediği gibi, 'Millî Şef'e düşman, en azından şiddetli muhâlif bir ortamda büyümemiştir.)

duygu başka, akıl başka!..

...son 'söyleşi' ler üzerine, bazı mesajlar aldım; zaten bekliyordum fakat, şaşırmadım dersem, yalan olur: kendimi çok daha fazlasına, hakârete varan saldırılara, filân hazırlamıştım; hepsini toplasanız, on, bilemedin on beş kişi yazdı: kimisi 'muğber' , kimisi 'serzeniş' te bulunuyor: kimisi 'nostalgique' takılmış, kimisi de İsmet Paşa 'yı kalemime dolamayı, bana yakıştıramıyor: üzerinde biraz konuşmak, galiba iyi olacak...

Şimdi bakın: ben ne tarihçiyim, ne sosyolog, ne de politikacı; bilen bilir, 'kendisi için hiçbir şey istemeyen' toplumcu/gerçekçi bir edebiyatçıyım; yıllardan beri kendimi, Osmanlı 'nın batışını, İstiklâl Harbi 'ni ve sonrasını anlatan; -Frenklerin nehir/roman (roman/fleuve) dedikleri türden, bir roman/dizisi için hazırladım; toplumcu/gerçekçi bir roman yazmak, tarifi gereği, konuyla ilgili, ne kadar araştırma, irdeleme, hatıra, eleştiri ya da övgü varsa, okumuş olmayı gerektirir; ben de bunu yapmış, bir sürü not almışımdır: bazılarını; -sırası düştükçe- TV 'de 'zaman içindeki yolculuklar' da; bazılarını da; yıllardır yazdığım, çeşitli dergi ve gazetelerde, aktarmaya çalışıyorum. 'Mesele' aslında, bundan ibâret!.. 'Meraklısı' kitaplarımı, hele 'Aynanın İçindekiler' genel başlığı altında toplanmış, roman dizisini okursa; yazdıklarımın, daha önce, çeşitli vesilelerle dile getirilmiş olduğunu görür.

İkincisi ve bence en önemlisi, İnönü 'fanatique' lerinin ortaya çıkan 'tablo' dan, beni 'sanık' yerine koymaları! Davranışları, hem yersiz, hem haksız; zira hepiniz gördünüz, biliyorsunuz ki, bu söyleşilerde, kişiliğimi bilinçli olarak geriye çekiyor; olayları ve sonuçlarını, bilim adamlarının çalışmalarından; Gâzi'nin ve İsmet Paşa'nın yakını olmuş; o dönemi içinden yaşamış, akıllı başındaki 'şahsiyetler'in 'hatıraları'ndan aktarıyorum; olaylar ve belgeler, sıraya konuldu mu, çıkan sonuç budur; hiç de parlak değildir ama, bunda yazarın günahı ne? Üstelik yıllardır işlediğim bu konuda, yazdıklarımı yalanlayan ya da belgelerle karşısına dikilen tek kişi olmamıştır; yine de olmuyor; şimdi aldığım mesajlar, gerçekte 'mithos' ları yıkıldığı için, üzülenlerin 'duyguları' ; uzmanlardan 'ayıklanmış' gerçeklere, cevapları yok!..

İnsanın önemli bir büyüğünü sevmesi, ona söz söyletmek istememesi, haklıdır ve kabul edilebilir; gel gör ki, bu sav akıldan değil, duygudan; beyinden değil, kalpten gelir: oysa olaylar gibi olayları yapan 'şahsiyetler' de; hakikatte yaptıklarını, 'duyguları' ile değil, 'akılları ile' gerçekleştirirler; onun için toplumcu/gerçekçi bir romanda 'kahraman' olurlarsa; onlara, şu veya bu dürtülerle, duygusal bir düzeyde değil, aklın ve mantığın diyalektiğiyle yaklaşmak zorunludur.

Rahmetli ninem, 'Millî Şef' in gazetedeki fotoğrafını "-ah şâtırım ah!" diye okşarken; kuşkusuz aynı 'duygusallığın' içinde bulunuyordu. Ama, okuruna ve halkına, hepsinden çok tarihe karşı, 'sorumlu' bir romancının, böyle bir hakkı ve mâzereti yoktur: acı ve çıplak gerçek neyse, üzerine

gidilecek!.. Benim yapmaya çalıştığım da bu! Eğer bazılarını, rahatsız ediyor, kalbini kırıyorsa; bu benim ne kötülüğümden, ne garezimden; ne de şu veya bu hesap içinde oluşumdan ileri geliyor: tarih, tarihtir; onu keyfimize göre değiştiremeyiz: hele önümüzde sözlü ve yazılı, bir sürü belge duruyorsa!..

Çingene bir olsa!..

(Çağrışım/2. "...Düziçi Köy Enstitüsü, Harûniye nâhiyesinin (bucağının) sınırları içindeydi; bu nâhiye, o tarihte, Adana'nın Bahçe ilçesine bağlı; karanlık ve dumanlı kıtlık yıllarında, devlet büyüklerinden bazıları, zaman zaman, 'enstitüyü' ziyârete gelirler; bu da Bahçe (eski adı Bulanık) Kaymakamı olan babamı, göreve çağırırdı: karşılama töreni, nâhiye ve enstitü hakkında izahat vermek, halkla ilişkileri sağlamak, vs."

"Bir keresinde, ortalık birbirine girdi; bu defa, 'Millî Şef' bizzat geliyor. Babam, hayli heyecanlı gitti, karşıladı, izahat verdi; yorgun argın, evimize döndüğü zaman; akşam sofrada, annem soruyor: "-...nasıldı? İsmet Paşa nasıl bir adam!". Biz çocuklar, Sâfi kulak kesilmişiz. Babamın cevâbı, zihnime adeta ateşle yazılmıştır: "-...sâkin görünüyor ama öfkeli, köylülerden birisi, biraz da haddini aşarak ondan Hârûniye için bazı şeyler istedi; Paşa'nın cevabı ne oldu biliyor musun? Aynen şu: '- Çingene bir olsa, şekerle beslerim!'"..."

Meraklısı İçin Not: 'Aynanın İçindekiler' roman dizisi, şu kitaplardan oluşmuştur. 'Bıçağın Ucu', 'Sırtlan Payı', 'Yaraya Tuz Basmak', 'Dersaadet'te Sabah Ezanları', 'O Karanlıkta Biz' ve 'Allah'ın Süngüleri' ...

Cumhuriyet, 25.04.2005

“...Türkiye’nin, ‘Ağır’ Yalnızlığı!..”

...yaşamayanlar ne bilsin, ama; yaşayıp da anlayamamış olanlar, bunca yıl sonra, bazı gerçekleri görmelidir:

"...'savaş yılları boyunca izlenen dış politikanın doğal bir sonucu da, Türkiye'nin Batılı müttefikler arasında, uzun zamandır süren yalnızlığı' dır;' ...Türkiye'nin Batılı Müttefikler arasındaki 'yalnızlığı', dış politikada temel sorun olarak sürecektir; ve 1944/1947 yılları arasında, Türk Dış Politikası bu yalnızlık içinde belirlenecektir..." (Cemil Koçak / 'Türkiye'de Millî Şef Dönemi', s. 381, Yurt Yayınları, 1986)

Yalnızlık, gerçekten ürkütücüydü: savaş öncesinde, güvenliğini ve çıkarlarını; Doğu Avrupa 'da Balkan Paktı ile Ortadoğu 'da, Saadabad Paktı ile Kuzeyde ise Sovyet Dostluğu ile güvence altına almış olan Türkiye; Doğu Akdeniz 'de dimdızlak yalnız kalmıştı; artık ne Balkan Paktı vardı, ne Saadabad Paktı; (buraya dikkat!) Londra, Ankara'nın müttefik olduğu halde, bir türlü, Mihver'e savaş ilân etmeyişiinden, küskün; Moskova, eski ve yakın dostluğa rağmen, Berlin'le Sovyetler Birliği'ne karşı, gizli işbirliğine girmiş olmasından, kızgın; Washington, çok da iyi tanımadığı Türkler'in, tereddütlerinden, kuşkuluydu. Evet, 'Millî Şef' sâyesinde, Türkiye savaşa girmemişti ama, içine düştüğü yalnızlıktan nasıl çıkacağını bilemiyordu. Hele Sovyetler Birliği ile

arasındaki 1925 tarihli Türk/Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması 'nın, Moskova tarafından -üstelik tek taraflı olarak- feshedilmesinden; ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı 'na, 'totaliter rejimlerin' çağrılmayacağı, anlaşıldıktan sonra!..

Bilindiği gibi, Avrupa'da böyle üç ülke kalmıştı: Franco'nun İspanya'sı; Salazar'ın Portekiz'i ve... Millî Şef'in Türkiye'si...

İşler çatallaşıyor...

Hele SSCB Dış İşleri Komiseri Molotof 'un, Türkiye Büyükelçisi Selim Sarper 'i çağırıp; Boğazlar 'ın kontrolünde Karadeniz 'de kıyısı olan ülkelerin 'işbirliğini' istemesi; Sosyalist Gürcü Cumhuriyeti 'nde bazı gazetelerin, doğudaki üç Türk Vilâyetine sahip çıkması üzerine, iş birden vahâmet kesb etmişti. Türkiye, Batılı müttefiklerinden medet umuyor, oysa onlar, bu defa koz kendi ellerinde olduğu için, tınmıyor; kılını bile kıpırdatmıyordu: önce, bu ülke faşizan totaliterlikten çıkmalı, 'demokrasi'ye yönelmeliydi.

"...San Francisco Konferansı öncesinde, 1944 yılı sonbaharında kapatılmış olan 'Tan', 'Vatan' ve 'Tasviriefkâr' gazetelerinin, yeniden yayımlanmasına 22 Mart'ta izin verilmiştir. Bu izin, hiç olmazsa Basın'a karşı daha liberal bir tutumu yansıtmaktadır. Ancak söz konusu iznin hemen Konferans öncesinde verilmesi dikkat çekicidir..."

"...gerek basında, gerekse Parti ve Meclis içinde gelişen ve aralarında belli ilişki bulunan bir 'muhalefet akımı' olduğu; (buraya dikkat) yönetimin ise, yeni gelişmenin kendi denetimi dışına çıkmasına karşı, tedirgin olduğu hemen görülmektedir. Bununla birlikte, memlekette 'yeni bir hava'nın egemen olmaya başladığı anlaşılmaktadır..." (a.g.e., s.382/382).

Hepsi bu kadar mı, hayır! Cemil Koçak , eserinde Faik Ahmet Barutçu 'nun kaleminden, 'Millî Şef' in zaten ne kadar demokrasiye 'hevesli' olduğunu, şu alıntısıyla açıklıyor:

"...Cumhurbaşkanı İnönü, dün yine Parti'ye geldi. Boş milletvekillikleri için, bu kez Parti tarafından aday gösterilmeyerek, halkın serbest seçimini deneme düşüncesini ileri sürüyorlardı. Buna Başvekil ile Genel Sekreter, pek taraftar değiller (...) Oysa şu Meclis'i bir 'memur' meclisi durumundan kurtarıp, bir Millet Meclisi durumuna getirmek, ne kadar gerekli bir şeydir.." (a.g.e., s.383, dipnot: 5)

"...Barutçu anılarında İnönü'nün (...) Çankaya'da verilen bir davette, Demokratik yönetimi yerleştirmek amacından, açıkça söz ettiğini belirtiyor. İnönü, tek parti döneminde, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile Serbest Fırka denemesinde, değişik nedenlerden partilerin kapatılmalarının birer hatâ olduğunu, bu hatânın hem kendisine, hem de Atatürk'e ait olduğunu açıklamıştır. İnönü'nün 1945 yılı ilkbaharında, ilerde bir muhâlefet partisinin kurulmasını düşündüğü, ve bunun için CHP içindeki diğer yöneticileri ikna etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır (a.g.e. s. 384)..."

...meğer 'demokrasi' neymiş!

B u söylenenler gerçek olmadı mı? Oldu, bizim nesil bunu yaşamıştır: bir süre sonra, 'Millî Şef', -

Celâl Bayar ve yandaşlarıyla anlaşarak-; tek parti CHP'nin 'liberal kanadı'ndan, ilk muhâlefet partisini 'üretti', bir müddet sonra da, demokratiğini daha da kanıtlamak için, 'sınıf esası üzerine dernek kurmak' yasağını kaldırarak; sendikaların ve solcu partilerin kurulması imkânını yarattı.

Bildiğiniz gibi, (buraya dikkat!) bu imkân totaliter tek parti mevzuatı (yasaları) kesinlikle değiştirilmeden; sanki tek başına Demokrat Parti için yaratılmış; gelişmelere inanıp da parti kuranlar, başını kayaya çarpmıştır; yâni 'Bürokrasi + harp yıllarında palazlanan Burjuvazi + Alafranga ve Seçkin' aydınların 'Oligarşi'si! Nitekim bu partilerden ikisi, Türkiye Sosyalist Partisi ve Emekçi Parti, derecesi farklı olmakla beraber, sosyalist eğilimli partilerdi; üçüncüsü ise, yanılmıyorsa Cevat Rifat Bey 'in (Atılhan) kurduğu, -ismiyle müsemma- 'İslam Demokrat Partisi'!..

'Millî Şef', CHP ve onun hükümeti, Demokrasi'yi ne kadar sevdiklerini (!); birkaç ay sonra, bu partileri, kanun dışı sayıp, kapatmakla göstermiş oldular: gazeteleri, dergileri yasaklandı, sendikacılar tutuklanıp Ağırceza Mahkemeleri'ne çıkarıldı. Böylece, 'Millî Şef' imizin, hasretini dile getirdiği 'demokrasi' den, 'ne anladığı' anlaşılmış oldu.

Cumhuriyet, 27.04.2005

“...O ‘Tehlikeli’ Üçgen!..”

...olay, Paris 'ten 2. dönüşüme rastlıyor; artık fakülteyi ciddiye aldığım için, Lâleli 'de Melâhat Hoca 'nımın evinde, pansiyonerim; bir akşam ne görsem, iyi: meğer aziz dostum Enver (Aytekin) , 'takımıyla' birlikte, Küllük Kahvesi 'ne 'takılmıyor' mu? Kahve, Beyazıt Camii 'nin Meydan 'a bakan kesimindeydi; ulu ağaçların gölgesinde, çayını yudumlayan, kahvesini içen mi ararsın, nargilesini tokurdatan mı; her çeşidi var..

Lâiklik de seni kurtaramaz, Yunan/Latin kültürü de!..

Sonradan Sosyal Yayınevi 'ni kuracak olan Enver (Aytekin) , o tarihte ikamete yeni açılmış Levent 'te - Aziz Ağbiy 'le (Nesin) ortak- ilk kitapçı dükkânını açmıştı; onu ancak pazarları görebiliyoruz. Aramızda en çok tartışılan, 'İnönü Demokrasi' sinin, neye benzediği? Yanlış hatırlamıyorsa, bin yıllık arkadaşım Asım 'ın (Bezirci) da olduğu bir sabah, şöyle bir fikir yürütmüştük..

"...rejim artık, oligarşi üzerine oturmuştur; Bürokrasi, Burjuvazi ve onların 'beslediği' intelligentsia (aydın kesimi), ülkenin egemenliğini ellerinde tutuyor; o kadar ki, 'muhalefeti' bile, kendi içlerinden üretiyorlar; çünkü paylaştıkları tehlikeli bir tutum var, o da bunların 'Gâzi Cumhuriyeti'nin en önemli özelliği olan Anti/Emperyalizm'i terk etmesi, tam tersine, Emperyalizm'den medet ummasıdır; hem de ne zaman; Dünya Savaşı'ndan sonra, en azgın emperyalist ülkeler bile; sömürgelerine iyi kötü serbestlik verir; ekonomisi, kendi denetimlerinde kalmak üzere, siyasal bağımsızlık tanırken..."

"...Gâzi'nin Türkiye için, utanç verici bir tutum! Türkiye, 'Mazlumlar'ın davasına sahip çıkmıyor

muydu? Bayrak onun elinde yükseldiğine göre, adına 'III. Dünya Hareketi' denilen bu yeni 'hürriyet ve istiklâl kavgasının, başını biz çekmemeli miydik? Ne gezer? Ankara, 'Oligarşi'nin egemenliğini reddedebilecek hangi parti kurulursa, onu derhal devre dışı bırakarak; Batılılık ve Batıcılık düzeyinde mutâbık, birbirinin benzeri kuruluşlarla, 'liberal' bir toplum olmaya yöneliyor. Bilmiyorlar ki, ulusal burjuvazi doğru dürüst oluşmamış ve gelişmemiş ise; hele sen memleketi mülkün sanır, 'devletçilik'ten uzaklaşırsan, tam da Emperyalizm'in arzuladığını yaparsın, yâni sakalını onların eline verirsin!.."

"Laiklik de seni kurtaramaz, Yunan/Latin kültürü de!.."

'Millî burjuvazi hayali'nin tasfiyesi

Şimdi ister misiniz, olanların gerçek mâhiyetini ve gizli sebeplerini; araştırmacı, son derece titiz bir düşünürün kaleminden öğrenelim?

"...Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ölmesi sonucu, Celâl Bayar hükümeti düşer ve İsmet İnönü Cumhurbaşkanlığı'na seçilir; bu nâzik anda, parti cihazı (yani Bürokrasi) , Burjuvazi'den gelen baskılardan çok daha önemli bir rol oynamış ve Bürokrasi yeni baştan iktidarı ele geçirmiştir. Bundan sonra, yeni iktidar (buraya dikkat!) savaş yılları içinde ülkenin yönetilmesi kadar, bir 'Millî Burjuvazi' hayâlinin tasfiyesini de, kendi üzerine alacaktır..."

"...bunun ardından gelen ve II. Dünya Savaşı'yla Soğuk Savaş'ın 1947 yılına kadar uzanan ilk başlarını içine alan dönem, Türkiye'nin yeni baştan Emperyalizm'in çemberi içine girişini ifâde eder. Bu dönem içinde, birbirinden bağımsız iki olgu belirginleşir ve aynı amaca doğru yönelir. (buraya dikkat!) Türkiye Cumhuriyeti, II. Dünya Savaşı'nın dışında kalmış bir devlet olmasına rağmen savaşın dolaylı etkileri, ekonomik abluka, seferberlik, askeri harcamalar, ülke ekonomisini temelinden sarsmış ve 1930 yılından sonraki cılız ilerlemeleri de silip yok etmiştir. (buraya dikkat!) Böylece, iç kaynakların ulusal bir kapitalizmi beslemeye yetmeyeceği, Burjuvazi'nin gözünde açık seçik hâle gelir..."

"...üstüne üstlük, ABD de savaş sonrasında kredi musluklarını açınca, 'Millî Burjuvazi' düşü tarihe gömülerek; yerini, azgelişmiş ülkelerin tipik 'Komprador Burjuvazisi'ne bırakır; ama bu ekonomik açmazın yanı sıra önemli ikinci bir unsuru da gözden kaçırmamak gerekir. Bu da jeopolitik durumu dolayısıyla, Türkiye'ye hem savaş sırasında, hem savaş sonrasında yeniden ilgi gösterilmeye başlanmasıdır. Bu siyasal ilgi, giderek Emperyalizm'in yeni taarruzunu belirleyecek olan ekonomik bir ilgiye de dönüşecektir..." (Stefanos Yerasimos / 'Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye' / s. 1318/1319, Gözlem Yayınları, 1976)

Görmüş mü, görmemiş mi?..

Şimdi gel de, Yusuf Akçura 'nın taa o zaman altını çizdiği gerçekleri hatırlama; Tanzimat 'tan bu yana, o 'Tehlikeli Üçgen' yâni Türk Bürokrasi 'si de, Burjuvazisi de, Intelligentsia 'sı (aydınları) da, aynı hastalıktan malûldürler: kendilerini, Batı 'dan ve Batılı 'dan aşağı görmek!

"...biz Batı'nın gözüne girmek isteriz; Batı'nın iyi niyetli yakınlığını kazanmak isteriz; bir gazetecinin dediği gibi, 'Avrupa Medeni Ailesi' içinde yer tutmak isteriz; onun için Batı'ya

yararlıyız, hatta dalkavukluk etmeliyiz; Doğu ile uğraşmakta ne yarar var, onlardan ne çıkar sağlanacak?.." (Sırat/ı müstakim dergisi, 16 Şubat 1911).

Davranıp şöyle bir etrafınıza bakın; Yusuf Bey (Akçura) daha geçen yüzyılın başında, ne olduğumuzu, ne olacağımızı görmüş mü, görmemiş mi?

Karar sizin!

Cumhuriyet, 29.04.2005

“...‘Dili Bir Çıkmaza Saplamışsınız’...”

(Çağrışım / 2. " Prof. Carlier (asıl adını unutmuşum), su içinde altmışında var: Kıvrıkcık beyaz sakalları, yüzünü kaplamış; Fransız mavisî gözleriyle, burnuna düşmüş başa gözlüklerinin, üzerinden bakıyor. Beni kibarca karşıladı, düzgün Türkçesiyle: "-... Safa geldiniz!" diyor..

Orada ne işim var? Üniversite öğrencisi Fransızlarla 'takıştık' ; Kral 1. François 'nın, uğradığı Cermen yenilgisinden sonra, Kanûni Sultan Süleyman 'dan yardım istediğine inanmıyorlar; Marsilya 'ya iki kalyon gönderdiğine filan! Hele Padişahın, krala yazdığı mektubu, -aklımda kaldığı kadarıyla, nakledince, küplere bindiler; o zaman, '- Bir Türkolog bulun da, yüzleşelim!' dedim. İşte Prof. Carlier , buldukları Türkolog: sâkin, kendi hâlinde bir zat! Olayı, Türkçe olarak benden dinledi, gülümsedi; öğrencilere dönüp: "- Demek inanmıyorsunuz? Bu tarihi bir gerçektir" dedi. Hayır inanmıyorlardı, o kadar ki, adamcağz kütüphaneden, ciltli kocaman bir kitap çıkarıp göstermek zorunda kaldı: Orada üstelik, padişahın mektubunun, sûreti de var; hani adama, 'ben ki...' diye başlayıp, bilinmez kaç unvanını sıraladıktan sonra; "-...'sen ki Françeska eyâletinin beyi François'ın!' dediği!

Ben, tam çıkacağım, kolumdan tutuyor; eğilip, sır söyler gibi, alçak bir sesle: "- ...delikanlı, Türkçeye ne yaptınız?" diye soruyor. Dilimin döndüğünce ona, 'Dil Devrimi' ni izâha çalışıyorum, Türkçenin Arapça ve Acemce'nin istilâsına uğradığını, vs.. vs.. vs..."

Meğerse neymiş?..

B eni mütebessim dinlemişti; susunca, aynı fısıltıya yakın sesle, o söze başladı; bilmediğim, o zamana kadar işitmediğim şeyler söylüyor:

"...ümmeî toplumlarında dil - dolayısıyla kültür- dine göre değişirmiş; onca böyle büyük üç adet ümmeî toplumu ve sentezi var; birisi, Batı/Hristiyan toplumu, ikincisi Doğu/Müslüman toplumu; üçüncüsü, daha doğudaki, semavi olmayan dinler topluluğu! Ümmeî toplumunda, başat dil, dinin kendini ifâde ettiği dil: Batı'da bu, Yunanca/ Latince olarak görünüyor; Osmanlı'da, Arapça/Farsça olması, son derece normal; zira Müslümanlığın ümmeî dili, bu iki dil..."

"...Batı ülkeleri, Fransa, İtalya ve İspanya, nasıl millet diline geçerken, Yunanca/Latince kökenli birçok kelime, hatta kuralı aldılar kullandırsa; Türkler de, Selçuklu/Osmanlı ümmeî sentezinden, millet sentezine geçerken, dillerinde elbette Farsça/Arapça kelimeler bulunacaktır;

ve bunda yadırganacak şey yok; ya da asıl yadırganması gereken, özleştirme adı altında dilin budanıp kuşa çevrilmesi: Zira böyle yetiştirilen genç kuşakların, ecdadın dilini anlaması imkânsızdır; bu da, kendi kurdukları (Selçuklu/Osmanlı) medeniyet sentezinden kopmalarına, boşlukta kalmalarına yol açar!.."

Hayret -biraz da dehşetle- dinliyordum; elimde olmaksızın, belki de onu 'madara etmek' maksadıyla, sözünü keserek sordum: "-...Peki, şimdi siz Fransızca'daki Yunan/Latin kökenli kelimeleri atsanız, ne olur?" ; cevabı unutulur gibi değildir: "-... Atamayız, çünkü geriye kalsa kalsa, yüz, bilemedin iki yüz kelime kalır. O da konuşmaya yetmez." Dönem, Cumhurbaşkanlığı sanat danışmanı Nurullah Bey 'in (Ataç) 'alenen ve resmen' '-Yunanca ve Latinceye geçmeliyiz, onlar gibi olmalıyız, onlara benzemeliyiz!' dediği dönem; bunu söylediğim zaman, Prof. Carlier 'den aldığım cevabı, tahmin edebilirsiniz: "-... Biz bunu sömürgelerde uyguladık: Kimliklerini, kişiliklerini yitirdiler!")

Dilin saplandığı çıkmaz...

... Yurda döner dönmez, ilk işim, Gâzi 'nin Dil Devrimi serüvenine dalmak oldu; bu hususta, başvurulacak en güvenli kapı, TDK değil, başından itibaren Dil Devrimi içinde olmasına rağmen, sürekli 'kaydı itirâzileri' olan, Fâlih Rıfki (Atay) Bey'di. 'Çankaya' da dil bahsini okurken, sırtımdan nasıl bir yük kalktığını, anlatamam; çünkü ne diyordu bakın:

"...bir akşam Atatürk, sofraya bittikten sonra, benim yanı başındaki iskemleye oturmamı emretti: '...Dili bir çıkmaza saplamışsınız' dedi; sonra, '-... Bırakırlar mı dili bu çıkmazda? Hayır! Ama ben de bu işi başkalarına bırakmam. Çıkmazdan biz kurtaracağız...' dedi..." (bkz. Çankaya, Cilt II, s.452, Dünya Yayınları)

Gâzi 'nin en büyük taraflarından biri, çıkmaza girmiş işlerde ısrarlı olmayışıdır; çünkü, 'Dil Devrimi' tam anlamıyla arapsaçına dönmüş; onun deyimiyle 'bir çıkmaza saplanmış' tı. Fâlih Rıfki Bey (Atay), işin nereye vardığını göstermek için ilginç bir hâtırasını naklediyor:

"...dağıldıktan sonra, dostum Abdülkadir yanıma geldi; kendisi bir defa demişti ki: "...ben Asya Türklerinin çoğunun lehçelerini biliyorum. Sizin ve Yakup Kadri'lerin lehçesini de anlıyorum. Benim aklımın ermediği bir lehçe varsa, o da Türk Dil Kurumu'nun lehçesi..." (a.g.e., s.854)

Günümüzde, Gâzi 'nin 'Nutku' nu bile, okuyup anlayamayan gençler varsa; işte bu, o lehçenin mârifetidir...

Cumhuriyet, 04.05.2005

“...İlk Düzeltilecek Şey!’...”

...İyi de, 'keşfettiğim' bu gerçekleri; o kendisini basbayağı 'ilerici' zanneden; 'komprador alafrangası' Intelligentsia 'ya nasıl anlatmalı? Kiminle konuşsam, tuhaf tuhaf yüzüme bakıyor; iyi şeyler düşünmediği belli; buna rağmen, 'İlk Düzeltilecek Şey' başlıklı bir yazıyla, konuya 'tandıra çizmeyle girer' gibi, girdim.

Tandıra çizmeyle girer gibi...

(Çağrışım/3. "...Cumhuriyet çocuğu değil miyiz, üç aşağı beş yukarı, hepimizde şöyle bir iç üzüntüsü vardır: Türktür de, Mevlâna Celalettin Rûmî , neden ünlü Mesnevi 'sini Farsça yazmıştır? Türktür de, İbn Sinâ , neden Arap'a benzer bir ad seçmiş, eserlerini Arapça yazmıştır? (...) Bizim çocukluğumuz, Arap/Acem etkisini kötölemekle geçmiştir. Pek açıkça söylenmiyordu ya, önünde sonunda, bu yanlıştan da padişahlar sorumlu tutuluyordu..."

"...Sonradan 'Dil Devrimi' adı verilen, Türkçenin arılaştırılmasında, bu inanışın etkisi büyüktür. Sanılır ki Türkçe, Arapçanın ve Farsçanın açık saldırısına uğramış, etki alanlarına düşmüştür; ne yapıp yapıp, onu kurtarmak, bağımsızlığını geri vermek lazımdır. (buraya dikkat!) Bu saptamada, bir doğru yatıyor, bir de yanlış: Önce doğruyu görelim, ümmet döneminden millet dönemine geçerken, Türklerin de ulusal dillerini araması doğaldır, hatta zorunludur. Elbette dillerini bağımsız kılıp, bütün özgünlüğüyle kullanmak isteyeceklerdi. Yanlış olan, Arapça ve Farsçanın, Türkçeyi zaptettiğini sanmak! Kurtuluşu, ne pahasına olursa olsun, bu dillerin kelimelerinden, dilimizi arındırmakta görmek!..."

"...Neden mi? Bunu bilmeyecek ne var: ümmet toplumunda, din dili geçerlidir de ondan! Bütün toplumlar, ümmet aşamasında iken, bağlı bulunduğu dinin 'resmi' dilini benimsemiştir. Birçok insan topluluğunda bu, öz dilini unutmak derecesine varır. Çok şükür Türkçede böyle olmamıştır, olmamıştır ama, elbette din dillerinden sürüyle kelime, kullanılan Türkçeye geçmiş; bunların büyük bir kısmı yerleşmiş, Türkleşmiştir..."

"...Hal böyle olunca, o dönemde yetişmiş Türk ulemasının adını Arap'a benzetmesinde de; Arapça yazmasında da hiçbir gariplik olmaz. Şimdi siz adı Ali Sinâ olduğu halde, İbn Sinâ 'nın bu imzayla 'Kitab-üş-şifa' diye eser yazdığı için, üzülüyor musunuz? Vazgeçin canım, aslen Nişapur 'lu bir İran 'lı olan (evet İran 'lı) Nasreddin Hüseyin bin Muhammed de (13. yy) İbn Bibi diye imza atıyor, kitabına da şu adı koyuyordu: 'El Evamir-ül-Alâiye f'il Umûr-il Alîye'! Söylemeye gerek var mı? Farsça gibi işlenmiş bir dili olduğu halde, İbn Bibi bu eserini Arapça kaleme almıştı..."

"...Hristiyan toplumlarına bir göz atmak da, yararlı olacak; lisede iken, Erasmus 'un 'Deliliğe Övgü' sünü okumuştum. O tarihte, yazarı sevdimse de, kimliğini pek çıkaramıyorum: Latince yazmasına, bir Latin adı taşımasına rağmen, gerçekte Hollanda 'lı olduğunu bilmiyorum. Rotterdam 'lıdır, Latince adından da bellidir bu: Desiderius Rotteradamus Erasmus! 'Deliliğe Övgü 'nün adı da Latince'dir: 'Emonomium Morias Sen Laus Stultine'...! Nasıl beğendiniz mi?"

"...Onun gibi Erastus diye imza atan, ilk bakışta Roma 'lı sanabileceğiniz, bir başka ilim ve felsefe adamı da, asıl adı Thomas Liebar olan İs

viçre 'li bir hekimdir. Daha sonraları ülkesinde yaşadığı halde eserini Latince yazmış, Latince ad koymuştur: 'Explicatio Gravissimae Questionis!' Üşenmesem listeyi uzatabilirim, ünlü Newton 'ın 'Principa Mathematica 'sı vs..."

"...Bunda da şaşılacak bir yan görmüyorum, çünkü (buraya dikkat!) ansiklopedinin Latince

maddesine baksanız görürsünüz ki, bu dil, yâni Hristiyanlığın 'ümmeî dili', taa 18. yy'a kadar, bilgin ve filozoflar arasında, ulusal ötesinde de anlaşmayı sağlayan, ortak dil olmuştur. Arapçanın, Müslüman kavimlerin bilgin ve filozofları arasında olduğu gibi ..."

"...Öyleyse dil konusunda düzeltilecek ilk yanlış, 20. yy. Türkçesindeki Arap ya da Fars kökenli kelimelerin, bir saldırı sonucu yerleştiğini sanmak yanlış..." (Bkz. 'Ulusal Kültür Savaşı', s. 263-266. Bilgi Yayınevi, 2. Basım. 1988)

Ona da bir göz atarız!

Bu yazı, taa 1982 'de yayımlanmıştı; ülkemizde âdet olduğu üzere, 'özleştirmeci' takımından, delilli ispatlı cevaplar gelmedi; ya yok saydılar, öyle göründüler; ya da, sağda solda dedikodusunu yaptılar. Halbuki, sadece Falih Rıfkı Bey 'in (Altay) eserindeki 'Dil Bahsi' ni okusaydılar, Gâzi 'nin nasıl o 'yanlış' tan döndüğünü, nasıl tarihimize, toplumumuza ve mirasçısı olduğumuz medeniyete sahip çıktığını göreceklerdi.

İsterseniz, ona da bir göz atarız!

Meraklısı için NOT: Bkz. a) Falih Rıfkı Atay, Çankaya, II Cilt, 10. Bölüm. s. 440/456. Dünya Yayınları, Tarihsiz. b) Attilâ İlhan, 'Ulusal Kültür Savaşı', 'Dilin Kemiği Vardır', s. 263/290. Bilgi Yayınevi, 2. Basım. 1998.

Cumhuriyet, 06.05.2005

“...Gâzi, ‘Dil Devrimi’ni, Nerede Bırakmıştı?!..”

... İster misiniz, Gâzi 'nin 'bir çıkmaza saplamışızdır' dediği Türkçe 'yi, tabii yapısına ve haysiyetine kavuşturmak için, nelerin yaşandığını, sürecin başından itibaren içinde olan, bir kalemin tesbitlerinden izleyelim:

Üç devir, üç ilke...

(Tesbit/1. "...üç devir geçirdik; 'Dergi', 'Kılavuz' ve 'Güneş/Dil'. 'Dergi, eski yeni, bütün lehçe ve metinlerdeki, Türk kelimelerini toplamıştır. Tasfiyeciler ('özleştirmeciler' anlayınız) bu kelimelerin bütün ihtiyaçlarımıza kâfi geleceği fikrinde idiler. Atatürk bu tecrübeyi, bizzat, teşvik ve tâkip etti. Büyük inkılâpçının fikir işlerinde metodu, hiçbir zaman emretmek ve cebretmek değil, inandırmak ve kandırmak olmuştur. Hepimiz, yalnız 'Dergi'deki kelimeleri kullanarak, birçok tecrübe/yazıları neşrettik.

Dergi 'tasfiyeciliği' uzun sürmemiştir".)

(Tesbit/2. "... Genişleme ihtiyacı umûmileştiği zaman, büyük şef, 'Kılavuz Komisyonu'nu teşkil etti. 'Kılavuz', Arap ve Fars kelimelerinden birçoğuna, karşılık buldu; mütehassıslar tarafından, Türkçe köklerden geldiği tesbit olunan birçoklarını da, tekrar lûgata aldı. Fakat bu da kâfi değildi. Atatürk diyordu ki: '...gâyemiz Türkçe'yi, bugünkü ve yarınki kültür ihtiyaçlarını

tamamiyle kavrayabilecek, şiveli ve âhenkli, bir ifâde vasıtası hâline getirebilmektir'. Gene kendisi demiştir ki: "..Türk diline değeri olan genişliği verebilmek için, candan çalışılmakta olduğunu söyleyebilirim...")

(Tesbit/3. "... Atatürk, kendine has sebâtı ve tavrı ile, bu tecrübeyi tâkip etti; hepimize şevk vermek için, ona bizzat iştirâk de etti. Nihayet 'Güneş/Dil Teorisi', bize, ihtiyâcımız olan -hatta olmayan-, birçok kelimeyi yeniden kazandırmıştır: 'reis' Türkçedir, 'kâtip' Türkçedir, 'müsteşar' Türkçedir, ilâh...")

(Tesbit/4. "...Gâzi'nin 'Dil Devrimi' şu üç nokta üzerinde toplanmıştır:

1/ Konuşma dilinde geçen kelimeler Türkçedir. Lûgat kelimelerinde, bugünkü lehçe ve şivemiz esastır. 2/ Gramerde Osmanlıca ölmüştür. Artık Türk Gramerini vücûda getirmek sırası gelmiştir. Bu gramer sadece Türk kâidelerini alacaktır. Eğer vaktiyle 'Arabî' kaidelere göre yapılmış olup konuşma diline yerleşen tâbirler varsa, onları klîşeler olarak kabul edeceğiz ve gramerimizde 'müstesnâlar' olarak zikredeceğiz. 3/ İstılahlarımızı (terimlerimizi) yaparken, medrese kültürü değil, üniversite kültürü kaynaklarını esas tutacağız..." (bkz. Fâlih Rıfkı Atay)

Gâzi vefat ettiği zaman...

Açıkça görülen ne? Mustafa Kemal, ümmet dilinden millet dilini damıtmak gerektiğini görüyor; en 'aşırı' hal şekliyle işe başlayıp, kademe kademe, 'hadd-i makûl' a geliyor. Tasfiyecilik (Özleştirmecilik) Türk Dil Cemiyeti 'nin 'Dergi' aşamasıdır. Atatürk 'bizzat' yaşamıştır bu deneyi, yaşadığı içindir ki, önce 'kılavuz' aşamasıyla bir adım geri atmış; sonra, 'Güneş/Dil Teorisi' yle dildeki uluslaşma sürecini, akla yakın bir mecrâyâ oturtmuştur. Bunu söylevlerinde izlemek mümkün; Fâlih Rıfkı Bey (Atay) inceleyip araştırarak, nasıl uygulandığını da araştırmış!

(Tesbit/4. "...Atatürk'ün 934, 935, 936, 937, 938 nutukları, şimdi önümdedir. Büyük inkılâpçıyı dahi, bu eserler üzerinde yürür görüyoruz. Atatürk bu nutuklarda yerleşen, tutan birçok kelimeyi kullanmakta devam etmiştir. Fakat meselâ 'millet' yerine 'ulus'u, 934'te kullanmış; 935, 936, 937 senelerinde 'millet' kelimesini tercih etmiştir. Nutuklarında 'ulusal' bir sene daha yaşamıştır. Fakat 36, 37'de, onun yerinde 'millî'yi buluyoruz. Keza 'tinel'i, 'manevi' ile, 'oy'u 'rey' ile, 'önerge'yi 'teklif' ile, 'taptamak'ı 'tatbik etmek' ile, 'kural'ı 'kaide' ile, 'arsıulusal'ı, 'beynelmilel' ve 'enternasyonal' ile, 'kınav'ı 'faaliyet' ile değiştirmiştir..."

Gâzi vefat ettiği zaman, 'Dil Devrimi' işte burada idi. Fâlih Rıfkı Bey, ki hem Türkçü, hem Türkçecidir, onun vefâtından bir yıl sonra, (1939 yılbaşında) niye 'Dilde istikrar istiyoruz' diye bağırmaya başlar, hiç düşündünüz mü? Ufak ufak, 'İnönü Cumhuriyeti' başlamıştır da ondan. (buraya dikkat!) 'Halkevleri', Köy Enstitüleri, Konservatuvar, Opera, Dil ve Tarih Kurumları; temelleri kuşkusuz Atatürk döneminde atılan kurumlardır; yanılmıyorsam, asıl amaçları, ümmet'ten millet'e geçerken, gereken 'ulusal bilinç'in yaratılmasında, halka yardımcı olma; oysa, 1940'tan başlayarak, handiye, 'ırkçı' denebilecek faşizan bir 'topyekûnculuğa' yönelmişlerdir. 1940 ilginç tarih! Avrupa 'da, Naziliğin ve Faşistliğin o yıllarda cirit attığını, unutmuş olamazsınız elbet!...". (bkz. 'Ulusal Kültür Savaşı, s. 277/278)

Bunları ben, yirmi yıl önce yazmışım. (1982), Paris serencamında, El Barudî ile İran 'lı

arkadaşının; daha sonra tanıştığımız Türkolog'un, içime kıvırdığı istifhamlara çoktan cevap bulmuş, rahatlamıştım; o gün bugündür, şiirlerimde olsun, yazılarımda olsun, Türkçe yi, 'kuş dili' gibi değil; bildiğimiz Türkçe gibi kullanırım: öyle olması zarûridir, aksi halde, gelecek nesillerimiz, ne tarihini bilebilecek, ne de kültürünü!

Bunu, kimlerin istediği, çoktan belli oldu.

Cumhuriyet, 09.05.2005

“...‘Dil Devrimi, Kaçınılmazdı’, Ama!..”

Gâzi 'nin, şîrâzesinden çıkan 'Dil Devrimi' yle, 'bir çıkmaza saplamışsızdır' dediği Türkçe 'yi; 'dinsel' den 'ulusal' a -yâni 'ümmet' kültüründen, 'millet' kültürüne- ait kılabilmek için, ne türden incelemeler yapıldı; hangi diyalektikle sorun çözülmüştü?

'...Ümmetten millete geçerken...

(Çağrışım / 4. "...aslında Osmanlıca 'nın Türkçeleşmesi zorunluydu; değil mi ki feodal 'ümmet' toplumundan, burjuva 'millet' toplumuna geçiliyor, böyle olması doğal! Başka toplumlarda da, böyle olmuş..."

"... 'ümmet toplumu' feodal ve kırsal bir toplum, 'hükümrân' bir 'hanedân' ın, onunla ittifak hâlindeki 'bendegân' ve 'zadegân' ın egemenliği altında: geçerli 'ideoloji' din, bu yüzden 'ruhbân' da büyük ölçüde etkili, iktidarın bir ayağını o oluşturuyor, öbür ayağını askerler. Ekonomi, 'kapalı ekonomi'. Çokluk, yöresel derebeylerin otoritesi, merkezî otoritenin yerine geçebiliyor. 'Sistem' bütünüyle 'din' e oturduğundan, kültür ve sanat dili, 'ümmet' dili; Batı 'lı ülkelerde Yunanca/Latine, Doğu 'lu ülkelerin çoğunda, Arapça/Farsça. Soylular bu dilleri yeğliyor, çevrelerindeki sanatçı ve bilginler, isteseler de, istemeseler de, bu dilleri kullanıyorlar. Halk (yâni serfler, esnaf vs.) yöre yöre, kendi dilini konuşmaktadır, monarkh buna karışmaz, önemsemez de; yine de yaygın ümmet imparatorluklarında, bölgeler özgün dillerini çokluk korumuşlarsa da, kelime ve kural olarak (daha çok kelime, daha az kural) 'ümmet dili' nden etkilenmişlerdir. Sözgelisi Osmanlı 'da durum böyle: Ümmet dili, Arapça/Farsça: resmî dil Türkçe 'nin bunlarla kaynaşmasından doğan, 'Osmanlıca' ama; Arap Arapçasını, Macar Macarcasını, Sırp Sırpçasını, Rum Rumcasını konuşuyor; Osmanlıca, devlet dili, Arapça/Farsça ise bilim ve kültür dili..."

'Uluslaşma' halkın iktidara ağırlığını koyması mıdır? Özellikle Burjuvazi 'nin! Modern uluslar, 'Burjuvazi 'nin egemen olduğu toplumlar değil mi? Burjuvazi demek tüccar, sanayici demek; bunların gücü, yeni üretim biçimine egemen olmalarından geliyor; yeni üretim biçimi, "Serbest Pazar, ekonomisi ya; demek alışverişin güvenli, çabuk, yaygın yapılabileceği bir düzen gereksiniyorlar. Bunun için gerekli olanlar, nelerdir? Yöresel, içine dönük pazarlardan ziyâde; ulusal, tek ve geniş bir Pazar; 'ulusal' pazarlarda; para ve mal dolaşımının serbestçe temini için, 'asâyişin daima berkemal' olması; her tarafa ulaşabilmek için, düzgün, bakımlı, kara, deniz ve hava yolları; her tarafla haberleşebilmek için, esaslı bir iletişim şebekesi; herkesle kolayca anlaşabilmek için de, her tarafta geçerli ve anlaşılabilir, 'ulusal' bir dil.....demek 'uluslaşma'

dilin 'ulusallaşması' zorunluluğunu, diyalektik olarak getiriyor. Her bölge başka bir dil konuşursa, alıcıyla satıcı arasındaki diyalog, ülke çapında kurulamaz ki! Oysa satıcının, önce 'Ulusal Pazar'ın tamamını ele geçirmesi gerekmektedir; şu halde 'ümme dil' inden 'ulusal dil' damıtılacak; önceki toplumsal düzende, 'bendegân' ve 'zadegân'ın kullandığı, sanat ve bilim dili demokratikleştirilerek, her yerde ve herkesin anlayabileceği bir düzeye kavuşturulacaktır. Öyle de olmuştur..."

"...bu mantık, 'demokratik dili', 'Ulusal Demokratik Devrim'in oluşmasına bağlıyor. Ulusal Demokratik Devrim, bir de 'kültür devrimi' içeriyor ya, dilin değişmesi onun kapsamı içinde olacak! Ulusal Demokratik Devrim, Ulusal Burjuvazinin tarihsel görevi! Söz konusu ülkemiz olunca, işler biraz çetrefilleşmektedir: Osmanlı burjuvalaşacağı dönemde, 'Batı'lı, beyaz ve Hristiyan 'Emperyalizm'lerin nüfuz alanına düştüğünden, 'burjuvazisi' 'ulusal değil, 'Levanten' ve 'komprador' özellikler taşıdı. Bizim 'ulusal demokratik devrimimizin', ulusal burjuvazice değil, 'milliyetçi' aydınlarla 'bürokratlar'; bir de onları, 'din elden gidiyor' gerekçesiyle desteklemiş olan 'eşraf -ve halk- tarafından yapılmış olması, bundandır. Ankara Hükümeti, başlangıçtan itibaren 'millî siyaset' güden bir 'halk hükümeti' olmak iddia ve istidadındadır, 'demokratikleşmeyi' çaresiz, bürokratik yollardan gerçekleştireceği için de, 'Ümme Dili'nden 'Ulusal Dili' damıtmaya, 'aydınlarla' yürümeye çalışmıştır. Bu açıdan bakılınca, Atatürk'ün 'Dil Devrimi', ulusal bir Burjuvazi'nin önünde sonunda ihtiyaç duyacağı bir 'ulusallaşma'nın; o daha ortada yok iken, 'mer'iyete konmasından ibarettir. Nasıl egemenlik kesinlikle bürokrasinin elinde iken, 'Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir' ilkesi yürürlüğe konulmuş, bununla demokratik liberal burjuva toplumunun temelleri atılmışsa; Osmanlıca'dan Türkçe 'sağılarak' 'ulusal Pazar'ın 'ulusal Dili' de yaratılmak isteniyor... Bu çerçevede içinde 'Dil Devrimi', tarihsel olarak doğru, yerinde bir teşebbüstür...")

Zurna neden zırt diyor?

...zaten, 'özleştirme' den filân vazgeçilip, olay, 'Türk halkının konuştuğu dil Türkçedir' esasına bağlandığı anda, sorun da halledilmiştir; iyi de, zurna sonradan neden zırt diyor; neden 40'lı, 50'li yıllarda, 'özleştirme' nin gemi azaıya aldığı, bu yüzden de, Fali Rıfı Bey 'in (Atay) Dilde istikrar istiyoruz, diye yazılar yazması gerekiyor.

Onu da konuşuruz.

Cumhuriyet, 11.05.2005

“...Sultan Galiyef, ‘Haklı’ Çıkmadı mı?...”

... yok efendim, telâşa mahal yok; Komünizm propagandası filân yapılmayacak; niyetim, Beynelmilelci Komünizm 'de bile, 'ulusalcılığın', 'ulusal sentez' in, ulusal aydın' ın önemine işaret etmek!

Tek ülkede sosyalizm, ulusalcılıktır

Malûm-u âliniz, Bolşevikler 'in 'Beynelmilelciliği' , ancak 'yoldaş' Zinoviyef 'in Komintern 'in

başında bulunduğu müddetçe sürmüş; 'yoldaş' Stalin, 1921 'den başlayarak, 'Tek Ülkede Sosyalizm' şîârıyla, diyalektik olmakla beraber, düpedüz ulusalcı bir sosyalizm sentezi sayılabilecek 'Marksizm / Leninizm' uygulamasına geçmiştir.

Dikkat isterim, Marksizm demedim, Marksizm / Leninizm dedim; zira Bolşevizm , diyalektiğin Rusya koşullarına göre, ayarlanması anlamına geliyor ki, bir manada, Marksizm 'in Leninist bir yorumudur; dürüst olduğu için de, Marksizm demiyor, Marksizm / Leninizm diyor. Nitekim, yalnız yaman bir savaşçı olarak kalmayan, Josip Broz Tito , sosyalist ülkesinin koşulları ve çıkarları, diyalektiğin aynı istikamette fakat farklı bir sentezini gerektirdiği zaman, bağımsızlığını ilan ederek sonradan adına 'Titizm' denilecek olan, Yugoslavya 'nın Ulusalcı / Marksist sentezini deniyor, ülkesini ve halkını, senelerce yükseltip mutlu ediyor.

Evet haklısınız, Maozedun 'un yaptığı da, benzer bir çabadır: Yâni, Marksizm 'in diyalektiğini, Çin 'in koşullarına ve çıkarlarına göre bir senteze dönüştürmek; o yüzden de, Moskova 'yla arası açılmış; 'Mao Düşüncesi', Marksizm 'in Çin 'e uygun bir bileşimi hâline dönüşmüştür. Yalnız bunlar mı canım, Fidel Castro da, Enver Hoca da, İmre Nagy de 'Marksistler', ama Marksizm 'i yorumlamaları, hepsinin kendi ülkelerinin koşullarına göre oldu; sonuçta, 'Beynelmilelci' Sosyalizm , aynı niteliği muhafaza etse de, uygulaması, özellikle düşünür ve aydınlarının, sentez araştırması, -deyim uygun düşerse- 'ulusalcı' çizgiyi izledi: Böyle olmak zorundaydı, zira Sosyalizm 'in mucidi Batı'lı ülkeler; Rusların Sosyalizm'i; yâni Moskova Beynelmilel Sosyalist İhtilâlini başlattığı, sürdürebilmek için de Brüksel'in yardımı istediği halde; her şeyden önce, sömürgelerdeki 'Ulusal' çıkarlarını düşünen, Batılı Sosyalistler , hiç tınmamış; o yüzden de, daha o zaman Sultan Galiyef,

"Avrupa toplumunda burjuvazinin yerine geçecek bir proleterya yönetimi, mazlum ulusların durumunda hiçbir değişiklik yapmayacaktır; böyle bir değişiklik olduğu takdirde, bu mazlum ulusların halkları için, iktidara yeni bir efendinin geçmesinden başka bir anlam taşımayacaktır" (1922) demiş, üstelik zaman içinde haklı çıkmıştır.

Ulusal demokratik devrim'de durum farklı mı?

Neticede Enternasyonalizm'i, Komintern'in marşında bile benimsemiş olan, III. Enternasyonal ülkeleri, Marksizm 'in ulusal ve ulusalcı sentezlerini denemişlerdir. O öyledir de, ondan çok önce savunulmuş ve uygulamasına geçilmiş, 'Ulusal Demokratik Devrim' öyle değil midir? Üstelik onun adı üzerindedir ve 'Ulusal'dır , sentezinin de 'ulusalcı' olmasından tabii bir şey yoktur; o kadar ki, günümüzde, 'Avrupa Birliği' oluşturulmaya çalışılırken, işe iştahla başlamış bazı ülkelerde, itirazlar yükselmiş; çünkü Fransa 'nın 'demokratik' çıkarlarının, Almanya 'ya; İspanya 'ninkilerin İngiltere 'ye uymadığı görülmüştür; birisinin öbürüne dönüşmesi için, ancak 'sömürgeleşmesi' gerektiği anlaşılmıştır.

Peki, Türkiye 'nin Ulusal Demokratik Devrimi'ni gerçekleştiren Mustafa Kemal Paşa , daha o zaman 'Emperyalizm' i mahkûm eder, 'Mazlum Halkları' savunurken, gerçekleştirilecek sentezin, mutlaka 'ulusal ve bağımsız olmasını' savunduysa, kabahatli midir? 'Hürriyet ve İstiklâl benim karakterimdir' derken, apaçık bunu söylüyordu; Ulusal Demokratik Sentez 'in, Batı 'lı ülkelere karşı olduğu kadar, Doğu' lu -hatta sosyalist ülkelere karşı da- 'özgür ve bağımsız' olmasını savunmuş oluyordu. Türkiye Anti/Emperyalist 'liğini terk edip, savaşarak elde ettiği

bağımsızlığını kenara bırakıp, 'Batıcılık', 'Batılı Aydın', 'Lâiklik' -yoksa Masonluk mu demek istiyorlardı- örtüsü altında, yeniden 'Tanzimatçılığa' yâni kopyacılığa ve taklidçiliğe dönmüştür. Bu da, bildiğiniz gibi, 'Sistem' in zaten istediği ve uyguladığı bir egemenlik biçimidir ki, Albertini bunu şöyle ifade etmişti:

"... Emperyalist, yâni sömürgeci, yerli halkın, metropoliten sömürgeci halka benzemesi amacıyla, eski anlayış ve kuruluşlara yeni bir biçim vermeye çalışır ama, yerlileri aşağı düzeyde tutarak, tam bir benzerlikten kesinlikle kaçınır. (...) Hiçbir uygarlık Avrupa uygarlığından üstün değildir. Bu arada yerlilerin, daima aşağı bir varlık olduklarına ve hiçbir zaman düzelmeyeceğine inanılmaktadır..." (Bkz. Az Gelişmişliğin Mekanizması)

Alay mı ediyorsunuz?

Böyle bir durumla karşılaşırlarsa, o halkların, haysiyet ve kültürlerini korumak; belki de kurtarmak için, eskisine, yâni ümmet sentezine sığınmalarından başka, bir yol kalmış mıdır? Hadi söyleyin, deyin ki biz ulusal ve demokratik bir sentez oluşturduk, ama bunlar onu reddediyor; yok canım, siz bu halkla alay mı ediyorsunuz!

Cumhuriyet, 16.05.2005

“...Bu ‘tartışmalar’, Niçin ‘Lüzumlu’?..”

... 'Akıl' mı, yok metod 'mu, dahası, sentez 'mi; bu adam nelerle uğraşıyor yahu? Hem niye 'eski defterleri' yoklayıp duruyor; bunun sırası mı, içinden çıkamadığımız kötü şartlar altındayız, 'çıkış yolu' nu aramamalı mıyız? Peki o, neden böyle yapmıyor? İsmet Paşa 'ya takmış.. vs.'

İçinizden biri, geçenlerde, okurlara ayrılan sayfada, buna benzer bir şeyler yazmıştı: Yakınıyor...

O farkında değil: Aslında bu yazılar, tam da böyle -yüzeysel ve duygusal- 'aydınlarımızı' uyarmak için yazılıyor; zira 'aydınlarımız', Gazi'nin doğru görüp kullandığı Rasyonalizm/Akılcılık 'metodunu'; ve bununla gerçekleştirmeye başladığı 'sentezi' yarıda bırakıp; yeniden, onun bunun davuluna oynadığı için, şimdi 'pisliğin ortasındayız'.

Çıkış yolu, günlük politikalar, sen ben çekiştirmesi, vs. türünden 'teferruatla' vakit kaybedecek yerde, bu 'temel' sorunları, gündeme alıp, tam da sözünü ettiğimiz, tartışmalardan geçiyor...

Yeşilçam kötü mü?

(Çağrışım/1. "...60'lı yılların sonu, İstanbul! Yeşilçam' daki 'serencam'ımız: Biz birkaç sanatçı, daha 'kaliteli filmler' yapılması gerekir diye, işe burnumuzu sokmuşuz: Ben, bin yıllık arkadaşım, Metin (Erksan) ; dostlarım, Halit (Refiğ), Tarık Dusun K. vs... Kendi hesabıma, her şeyden ümidi kesip, Park Pastanesi 'nin avlusunda, Halit' le (Refiğ) dertleştığımız günü, dünmüş gibi hatırlıyorum: uzun süredir asistan'dı, vaat edilen rejisörlük, bir türlü gelmiyordu; ben de, aynı akıbete uğramıştım; her şeyi satıp savıp, Paris' e dönmemin sebebi bu: Aslında edebiyata dönüyorum, 'Aynanın İçindekiler' roman dizisini yazacağım.

Yeşilçam kötü mü? Bence 'özgün' değil; fikrimi, 'Ver Elini İstanbul' u çektiğimiz, Zarifyan Yalısı'nda, dostum ve yönetmenim Aydın Arakon 'la tartıştığımızı unutmadım; sette, öteki sahne hazırlanırken, ayaküstü konuşuyoruz. Aydın (Aragon) 'yeni' Türk Sineması' nın başlangıçtaki önemli isimlerinden biri; 'İstanbul'un Fethi 'ni çeken rejisör; yaşı ileri değilse de; onu bezgin, yaptığı işten bıkmış görüyorum. Türk Sineması 'nın işe 'özgün yâni kişilikli' başlamadığını kabul etti; ama o, bir rüknü olduğu Yeşilçam' dan değil, ondan öncesinden söz ediyor.

" Ertuğrul Muhsin Bey , gezer tozar; Avrupa'da gördüğü hangi film ona câzip gelirse, onun Türkçe versiyonunu çekerti; filmlerinde ne Türkiye vardır, ne de Türkler; Yeşilçam hiç olmazsa, bunu başardı; Faruk Kenç , sessiz çekmek hastalığını bulaştırmasaydı, çok güzel şeyler yapabiliirdik!.."

Neuilly' deki Bulonya Korusu 'nda dolaşırken, (1962) bu sorunu içimsıra tartıştım; bana olay daha karmaşık gibi görünüyor; zira Yeşilçam da, özgün -yâni kişilikli, yâni ulusal- başlamamıştı ki! Yıllardır Mısır Filmleri, halkı cezbediyor; Yusuf Vehbi' nin, Leyla Murat' ın afişleri duvarları süslüyordu; Ankara, nedense bundan çekindi, bu filmlerin ithâlini menetti; Yeşilçam işte müşteride oluşan bu boşluğu elde etmek için, 'Arap Filmleri' ni taklitle işe başladı; çünkü iç bayıltan melodramlar çekiyor: Hemen hepsinde şablon aynı, ya zengin kız fakir oğlan aşkı; ya zengin oğlan fakir kız uyumsuzluğu! Daha da ilginç, bu eleştiriyi yapan 'okumuş' yönetmenlerin de, özgün ve tam anlamıyla Türk filmler yerine; zamanın Batılı rejisörlerine özenmeleri; bir manada, Muhsin Bey' in durumuna düşmeleri!...

Duvardaki o tuhaf 'tablo'

İyi de, akılsız mıydı bu adamlar; yoo, akıllı, bilgili ve çalışkandılar; sorun akılda değil, metod'da idi; o yoktu: Bilinçten çok, inançla, yâni duyguyla hareket ediliyor; hele yapımcıların kafası, ancak buna yetiyordu: İçlerinden, rejisör de olan birine, götürdüğüm uluslararası standartlara uygun bir senaryoyu görünce, "-...bu da ne demişti, böyle senaryo olur mu?" Bilâhare, onu bir Yeşilçam yazarına, önce istediği biçime sokturdu, filmi sonra çekti.

Şimdi, filmleri 'iş yapan' bir şirketin yazıhanesinde gördüğüm cetveli hatırladım; duvara, film adlarını, sahneleri, oynayan yıldızları içeren, büyük bir tablo asmışlardı; çokluk, çekilmekte olan filmler için, böyle bir tablo yapılır; fakat bu o değil; başka, bir tuhaf! Ne olduğunu sorunca aldığım cevap, Yeşilçam'ın neden 'battığını' çok güzel anlatıyor:

"-... Güzel bir çâre bulduk! Her mevsim, iş yapan filmleri üst üste seyrediyoruz; seyircinin çok güldüğü, ya da heyecanla alkışladığı sahneleri tespit edip, buraya yazıyoruz. Önümüzdeki mevsim, bu beğenilen sahneleri birleştirip bir senaryo yazacağız; hâsılat garanti: Sizi onun için çağırmıştık!..")

İnsanı hiçbir yere götürmez

Sizi bilmem ama, sadece bu davranış ve sözler bile, aklın ve bilginin, methodsuz hiçbir şeyi yaramadığını hepimize gösteriyor: Yeşilçam , bir eser, meselâ kitap ya da resim yapmamıştı; o yüklü ama lümpen, bir ansiklopedi sayılabilir; pratik bilgisi çoktur, çalışması da iyidir ama,

özgün değildir, insanı hiçbir yere götürmez!

Bilmem o delikanlı; eski defterleri neden karıştırdığımızı anladı mı? Baksanıza, aradan onlarca yıl geçti, şimdi televizyon dizileri, aynı 'metodla' (!) çalışıyor; teknolojileri çok gelişmiş olduğu halde, birbirlerini 'tekrarlıyorlar' : Seyirci bunaldı bile!

Cumhuriyet, 20.05.2005

“...Hıristiyanlıkta, Doğu/Batı Çelişkisi!..”

...kendisini, ciddi ciddi, 'ileri ci' zanneden, 'komprador alafrangası' Türk Aydını; eğer sorun derinliğine kurcalanırsa, görülür ki 'şifâhi' dir; bilgi dağarcığı hafif, kulaktan dolma! Çünkü ne doğru dürüst kitap okur, ne de okuduğunu doğru dürüst anlar. Yok canım, hemen kızmayın, elbette istisnaları mevcut, eski bir dostum, Özdemir (İnce) , son zamanlarda bunun, güzel bir örneği; elbet, başkaları da var, sözüm onlara değil!..

'Büyük bir model!..'

Niye durduğum yerden, böyle kesip atıyorum? Bir ara o kadar üzerinde tartışılan, kitabı dilimize çevrilmiş Samuel Huntigton 'u doğru dürüst hangimiz okudu; okuduysa, 'Soğuk Savaş' ın nihâyete ermesinden sonra, dünyada hangi siyâsetin öne çıktığını; hangi 'sahne' de, 'kimlere' hangi 'rolün' verildiğini; niye açık açık söyleyen ya da yazan çıkmıyor? Ülkemizde adına siyaset denilen tartışmaların, handiyse hepsi 'yalan dolan' , üstelik gündelik politikanın tiksindirici yüzeyselliği içinde yüzüyor, halbuki...

...bakar mısınız Samuel Huntington , daha o zaman neler söylemiş; hangi 'küresel' gelişmelerin meydana geleceğini belirtip, Türkiye 'ye hangi 'sevimsiz' rolü münâsip görmüş:

"...'Soğuk Savaş', siyasi ve ideolojik olarak, 'Demir Perde' Avrupa'yı böldüğü zaman başladı; 'Demir Perde'nin kalkması ile sona erdi. Avrupa'nın 'ideolojik bölünmesi' ortadan kalktıkça, (Buraya dikkat!) bir yandan Batı Hıristiyanlığı ile Ortodoks (Doğu) Hıristiyanlığı arasında; diğer yandan ise İslâm'la onun arasında, yeniden ortaya çıktı." (Medeniyetler Çatışmalı mı? , 1995)

"...uygarlıklar arası çatışma, (Buraya dikkat!) denetim altında tutulmalıdır; bu bağlamda inisiyatif, her uygarlık grubunun liderleri tarafından üstlenilmeli. Çoğu uygarlık grubunun, bir veya birkaç lider ülkesi var: İslam'ın yok! (Buraya dikkat!) Eğer Türkiye 'Batılı ülke olmak' ısrarından biraz vazgeçer; demokrasi ve modernleşmenin (tartışmasız 'Batı yandaşlığı' demek istiyor) bir İslâm ülkesinde mümkün olduğunu göstermeye daha çok ağırlık verirse; bütün dünyaya ve İslâm'a büyük bir 'model' olur..." (9 Eylül 1996, Milliyet)

'İki büyük Hıristiyan alan...'

Farkında mısınız, geçenlerde 'eski kurt' Kissinger 'in tavsiye ettiği Osmanlılığı ; o, daha o tarihte görmüş ve önermiş! Çelişkilere ve karşıtlıklara gelince, üstelik onun bu söylediklerini, yalnız o söylemiyor, aynı tesbiti yapıp, bunun muhtemel sonuçlarının altını çizen, başka düşünürler de

var. Efendim, kim mi dediniz?

Aleksandr Dugin , yâni 'Hristiyan' da olsa, 'Batılı' kadar 'Doğulu' aydının da durumunun farkında olan biri, demiş ki meselâ:

"...İstanbul, Türklerin eline geçinceye kadar, Roma ile İstanbul (Konstantinopol), iki ayrı ve farklı dünya idi. (Buraya dikkat!) Jeopolitik, siyasi, iktisadi ve kültürel çıkarlarıyla olduğu kadar; bütün entelektüel inanç mutlaklığı ve mantıksal bağlılığıyla da böyleydi bu! Böylece kiliselerin farklılığını önceden belirleyen ve yansıtan; te'vile mahal bırakmayacak kadar önceden tesbit edilmiş; iki büyük 'Hristiyan Alan' oluşuyordu..."

"...Batı, Thomas Aquinas'ın 'akılcı/rasyonel teolojisine' dayanmakta idi; Doğu ise Aziz Gregory Palamas'ın metinlerinde parlayan 'Mistik' teoloji çizgisinde!' Palamas'a karşı, Thomas Aquinas; işte, Hristiyan Doğu ile Hristiyan Batı'nın, jeopolitik ikiliğinin içyüzünü yansıtan teolojik formül: Ortodoksluk, yâni inanç âleminin, mistik fikriyatı; iktidarın buna uyumu ve yerel kiliselerin vaazlarındaki yorumlar; ve buna karşı, Katoliklik yâni rasyonel bir teoloji, Avrupa krallarının dünyevi işlerinde Papalığın diktası ve tek kutsal âyin dili olarak, Latincenin egemenliği..."

"...değişik bir kültürel temâyüle, psikolojik belirleyiciye ve farklı siyasal yapıya sahip, bu iki 'dünya'nın jeopolitik olarak karşı karşı duruşu açıkça ortadadır!.." (Bkz: 'A. Dugin, Rus Jeopolitiği', 'Avrasyacı Yaklaşım')

Türk kamuoyu, neden habersiz?

Bu kadarla da yetinmiyor; meraklısı, son yazılarından birinde, şu inanılmaz sözleri söylediğini, elbette hatırlayacaktır: "...Asya Ortodoksluğu, Vatikan Katolikliğine nazaran, Asya İslâmiyetine yakındır!" Şimdi, bizim şaşmaz Batılı ve seçkin aydınımız, bundan ne çıkar diyecektir; ne mi çıkar?

a) Hristiyanlık, yekpâre bir bütün değildir; onun içinde de, Asya ile Avrupa çatışıyor, bu bir;

b) Her iki taraftan tanınmış düşünürler, artık Komünizm/Liberalizm diye değil, ama Ortodoksluk ve Katoliklik yüzünden karşı karşıya geliyorlar, bu iki;

c) İşin tuhafı, Türkiye'nin handiyse yarım yüzyıldır canciğer 'müttefiki' sandığı, Batı Hristiyanlığı, ona yapmadığı eziyeti bırakmaz iken; eski 'can düşmanı' Rusya, Asyalık üzerinden, Türkiye ile Rusya halklarının birbirine ne kadar yakın olduğunu keşfediyor, üç!

Az şey mi bu? İyi de, eğer çok şeyse, acaba Türk aydınları, yaşamakta olduğumuz şu çetrefil günlerde, neden konuyu gündemine alıp tartışmıyor?

Cumhuriyet, 23.05.2005

“...Aralarındaki, En ‘Önemli’, ‘Asıl’ Fark?..”

...bilmem okudunuz mu? Can 'ın (Dündar) , geçenlerde Milliyet 'te, son derece ilginç bir röportajı yayımlanmıştı; ünlü 'sermaye derebeyi' Soros 'la konuşmuş, hani şu Macar olup da, Amerikalı geçinen!

Soros'un saptadığı...

Soros 'un Türk işadamlarından söz ederken, önemli bir saptaması var; diyor ki "onlar farklı, diğerleri, münhasıran kendi çıkarlarını düşünürler, gerisi vız gelir, oysa sizinkiler, ülkelerinin çıkarını göz ardı etmiyorlar!" Aklımdan ne geçti dersiniz? Cumhuriyet 'in geliştirdiği 'yurttaşlık bilinci' işte budur; demek hâlâ kaybetmemiş olan işadamlarımız var. Bu, bir!

Sanırım o kitap dilimize çevrilmedi, ya da ben duymadım; Michael Voslensky 'nin, bir ara Batı 'da epeyce patırdı yapmış, 'Nomenklatura' adındaki eserinden söz ediyorum; kitabın ikinci başlığı, ilkinin asıl anlamını veriyordu: "SSCB'nin İmtiyazlıları!" Gerçekten, aynen bizde olduğu gibi, orada da -adına Nomenklatura dedikleri- bir Oligarşi oluşmuştu ki, 'Bürokrasi + Teknokrasi + İntelligentsia'dan mürekkepti; ve halkın düpedüz üstündeydiler, basbayağı saltanat sürüyorlardı, fakat...

İşte bu fakat önemli, zira eğer günümüzdeki Rus halkı, hayli derin ve hüzünlü bir nostalji içinde, 'o günleri' arıyorsa; Kızıl Meydan 'daki Zafer Yıldönümü geçidinde, Rus Silahlı Kuvvetleri aynen Kızılordu gibi, önünde Orak/Çekiç'li kızıl bayrakla geçiyorsa; bu neyi gösterir? Nomenklatura bile - belki Sosyalizm'in, onlara aşıladığı sorumluluk duygusundan, belki doğrudan doğruya Asyalı olmalarından gelen- ciddi bir yurttaşlık ve halk bilinci taşımakta idi: ABD tipi 'Demokrasiler'de, hem olmayan hem de olmasına gerek görülmeyen bir bilinç! Nasıl olsa Tanrı yok mu, o her şeyi düzeltir: bu da, iki!

Nedenini, Regis Debray, pek güzel anlatmış.

Komodinin üstündeki İncil...

(Tesbit / 5. "...demokrasi, bölgeciliklerin ortaya çıkmasına, özel çıkarların kendisini göstermesine izin verebilir; çünkü onun derin kanaatı, 'Tanrı'ya güveniyoruz'dur, zaten her yeşil banknotun üzerinde bu yazılıdır: 'Tanrı'nın himayesindeki tek millet dağılmaz!' çünkü demokrata göre Tanrı, iyi bir birleştiricidir. Demokrasi, istediği kadar, maddeci ve aşırı bireyci görülebilir, çünkü mezhepler arasındaki farklılık ne kadar büyük olursa, cemaatler arasındaki uzlaşma, bütün otel odalarında komodinin üstünde bulunan 'İncil' ile sağlanmaktadır..."

"... (Buraya dikkat!) bir Cumhuriyet'i, Demokrasi'den ayırmanın en iyi yolu, Felsefe'nin, üniversiteden önce, lisede öğretilip öğretilmediğine bakmaktır. Görülecektir ki Avrupa'nın Demokrat bölgesinde, yâni Protestan Coğrafyası'nda, son sınıflarda felsefe yerine dinsel eğitim verilir. Demokrasi felsefeyi, seçimlik bir ruh eğitimi tamamlayıcısı olarak görüyorsa; ona göre bu eğitim, gerçekte papazlarla şairler arasında paylaştırılması gereken bir eğitimidir. Cumhuriyet'te ise, amacı öğretileni sergilemek değil, problemler yaratmak olan felsefe, mecburi bir ders konusudur, Cumhuriyet, 'felsefi' bir kavram olduğu için ebedidir, sonu yoktur; tarihte sonsuz olarak sürer gider; onu ileriye götüren de bu sonsuzluğun kendisi, bir türlü kendisinden - ve yaptığından - memnun olamayıştır...")

Yurdun çıkarı dendi mi...

...Bilmem ülkemizdeki Cumhuriyet ile Demokrasi arasındaki 'farkı' çıkarabildiniz mi? Bizim nesil -ki Cumhuriyet neslidir- Liselerde, üstelik hayli derin ve kapsamlı olarak 'felsefe' okurdu, dahası ona ek olarak Mantık, Sosyoloji, Estetik ve Psikoloji: Tanrı'ya inancı tam da olsa, -ki Cumhuriyet buna müdahale etmemiştir- öğrencinin bu okudukları, hem kendisinde 'problemler' yaratmasına hem de yurdundaki 'problemleri' görmesine yardımcı oluyordu; çünkü eğitim lâik ve rejim Cumhuriyet'ti : Bugün Cumhuriyet 'in yarattığı Kamu Kuruluşları, özelleştirmeye çıkarılınca, Türk halkı niye ayağa kalkıyor sanıyorsunuz; çünkü gerçekten, onların sorumluluğunu taşıyor, sahipliğini üstleniyor!

Türkiye'nin sorunu, muhtemelen Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu çığnendikten sonra başlamıştır; çünkü artık Gâzi'nin umduğu ve istediği gibi, sorumluluk sahibi yurttaş değil; kendinden başkasını düşünmeyip, her şeyi Allah'ın takdirine bırakan, 'demokrat' yurttaş üretiyoruz: Böyle bir tutumun ülkeyi ne türden bir ahlâk idrakine, yönetimi ne tür bir gevşekliğe ve sorumsuzluğa getirdiği, gözler önündedir; dahası demokrasi her şeyi Allah'a bıraktığı için , nasıl başa çıkacağımızı da bilemiyoruz.

Bu koşullar altında eğer işadamlarımızın bazıları, Ecnebi'yle iş yaparken, hâlâ yurdunun çıkarını düşünüyorlarsa, bu Cumhuriyet eğitiminin etkisi ve mirâsıdır. Eskiden hepimiz bu mantık içindeydik, yurdun çıkarı dedin mi, akan sular dururdu.

Bu böylece biline!

Cumhuriyet, 27.05.2005

“...‘Emperyalizm’in Vazgeçemediği!..”

..o fikir bende, ilk defa nasıl ve nerede, bu kadar açıklığa ve netliğe kavuşmuştu? Geçen gün bunu düşündüm. Sanırım, Paris 'ten son dönüşümdü; geminin kış güvertesindeyim, çevremizde vahşi bir martı kalabalığı dönüyor; Marsilya limanı, her geçen an, biraz daha uzaklaşmaktadır; mevsim ilkbahar, havada yağmur yüklü bulutlar; içimde birbirini tamamlayan, iki duygu:

1) Paris'e de, Avrupa'ya da elveda; bir daha buralara gelmeyeceğim! (Gerçekten gitmedim)

2) İkincisi, daha da önemli: Batı yâni Emperyalizm, (yâni Hristiyanlık yâni ABD ve AB) iki şeyden asla vazgeçmez; dünya hâkimiyetinden, bir; Doğu (yâni Müslüman, yâni Osmanlı) düşmanlığından, iki!

Sonuncusunun izâhı, ilkinin içindedir: Huntington 'ın da malûm ve mâruf eserinde belirttiği gibi, Batı 'nın (yâni Emperyalizm'in, yâni Hristiyanlığın) dünya hâkimiyetine, en büyük engel Müslümanlıktır, Müslüman kavimlerdir; bunların en başında da Türkler (yâni Osmanlı, sonra Cumhuriyet) gelir. 17. yy 'da başlamış, "(Karlofça, Pasarofça, vb.) 20. yy. başında sona ermiş gibi görünen (Sevres) , Türkleri (yâni İslâmı) Avrupa 'dan kovma ve hiçe indirme planı

Mustafa Kemal Paşa tarafından bozulmuştur (Lausanne) , Türklerin yaptığı, elbette yanlarına, bırakılmayacaktır.

Bunu hiç unutmadılar, gel gör ki SSCB inanılmaz bir tehlike haline gelmişti; onun için uygulaması, onun dağılmasından sonraya ertelenmişti.

Maksadı aynı, iki çözüm...

Bunun için, ilk bakışta birbiriyle çelişir gibi görünen, -aslında maksadı bir ve aynı-, iki çözüm bulmuşlardır; uygulamaya çalıştıkları da, odur; eğer biri tutmazsa, öbürünün tutacağı onlarca kesin: eninde sonunda, Türkiye parçalanacak, böylelikle Sevres 'in öcü alındığı gibi; menzil-i maksuda aheste giden , istediğine kavuşacak! Nedir bunlar?

A) Hanidir söyleşir dururuz; hele SSCB dağıldıktan sonra, niyetlerini gizlemedikleri için, kör gördü, sağır işitti: Batı, Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalayıp; Avrupa'yı tehdit edebilir, (Müslüman) bir güç olmaktan çıkarmak; Sevres'in intikamını almak!

B) İkincisi, ilk bakışta daha hafif, daha mülâyim, hatta leyhimize gibi görünür; Türkiye'nin, - Osmanlı gibi- İslâm ülkeleri üzerinde üstünlüğünü sağlayıp; onun Ortadoğu'yu, hatta Orta Asya'yı denetimi altına almasına yardımcı olmak!

Meraklısı hatırlayacaktır, geçenlerde ABD Hariciyesi 'nin gelmiş geçmiş en kurt bakanı olan Kissinger , bir toplantıda şaka yollu ne demişti: "- ... en iyisi Ortadoğu'daki İslam ülkelerini, eskiden olduğu gibi, Türklere vermek: Böylelikle rahatlanır" . İnsan daha önce Samuel Huntington 'ın kitabına, hiç olmazsa üstünkörü bir göz atmamışsa, söylediklerini gerçekten, Kissinger 'in bir dost toplantısındaki, şakası sanabilir; galiba, bundan biraz da hoşlanır; lâkin kazın ayağı öyle değil, zira Samuel Huntington , bu fikri ciddi ciddi eline alıp, işlemiştir!

Batı'nın taşeronu, bir Türkiye mi?

...peki mumaileyh ne diyor? Ne demiyor ki?

"...Türkiye İslâmın çekirdek devleti olmak için, gerekli tarihe, nüfusa, orta düzeyde bir ekonomik gelişmişliğe, ulusal birliğe, askeri yetenek ve geleneğe sahiptir. Gelgelelim Atatürk'ün, Türkiye'yi net bir şekilde lâik bir toplum olarak tanımlaması, Türk Cumhuriyeti'nin bu rolü, Osmanlı İmparatorluğu'ndan devralmasını önlemiştir..."

"...bununla birlikte, Türkiye kendisini yeniden tanımladığı takdirde ne olur? (buraya dikkat!) Türkiye, bir noktada, Batı dünyasına üyelik için yalvarıp duran, bir dilenci olarak oynadığı hüsrana verici ve aşağılayıcı rolden vazgeçip; Batı'nın temel İslâmî muhâtabı ve düşmanı olarak oynadığı çok daha etkileyici ve onurlu rolü yeniden üstlenmeye hazır hale gelebilir..."

"...Balkanlar, Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Orta Asya'daki Müslümanlarla kapsamlı tarihsel bağlantılara sahip olması bakımından, Türkiye'nin Müslüman ülkeler arasında benzersiz bir yeri vardır. (...) Lâiklik ve demokraside, Batı'nın iyi ve kötü yanlarını yaşayıp görmüş olan Türkiye de, İslâm'a liderlik etme vasfını kazanmış olabilir; (buraya dikkat!) ama, bunu yapabilmek için,

Atatürk'ün mirâsını; -Rusya'nın Lenin'in mirâsını reddedişinden daha eksiksiz bir şekilde- reddetmek zorunda kalacaktır!.." (Samuel Huntington, 'Medeniyetler Çatışması', s.263/264, Okuyan Us Yayınları, Ocak 2002)

Şimdi anlaşıldı mı, Vehbi'nin kerrâkesi! Bunlar için ikinci alternatif, vaktiyle Kayzer Wilhelm 'in düşündüğü alternatif: Ortadoğu'yu kendi başlarına kontrol edemiyorlar, bu işi onlar hesabına Türkiye yaparsa, Ankara'yı çok kolay kontrol ettikleri için, beleştten bir zafer kazanmış olurlar: Evet, Ankara 'da akıl olsa, Gâzi 'nin Ortadoğu Projesi'ni uygulamaya geçirip, Ortadoğu 'da, -hatta Orta Asya' da- nüfuz sahibi olması, işten bile değildir ama, nerede onu anlayıp uygulayacak devlet adamı.

Hem bu Huntington , Rusların Lenin 'in mirâsını şiddetle reddettiğini de, nereden çıkarmış, Allah aşkına? Zafer günü kutlamalarında, bütün dünyanın gözü önünde; Kızılordu , orak/çekeçli kızıl bayrakla, geçit yapmadı mı?

Cumhuriyet, 03.06.2005

“...‘Dip Dalgası’nın Fransa’da Verdiği Ders!..”

...düşündüm, Belgin 'in (Sarmaşık) yeni çıkan kitabı, yoksa bir 'ilk' midir? Türkiye 'nin kaderinin (geleceğinin) tartışıldığı bir süreç içinde, tartışanların kaleminden olayı aktaran; ayrıca, dikkatin yoğunlaştığı gerçekleri; iki önemli ismin, (Süleyman Demirel 'le Erol Manisalı) ilginç yorumlarıyla değerlendiren, benzer bir eser bilmiyorum.

Kitabını takdim ederken, Belgin (Sarmaşık) , olayın boyutlarını özetlemiş, diyalektik önemini şöyle anlatıyor:

"...7-8 Mart 2002, bazılarımız için sıradan bir tarih, bazılarımız için değil; bu kitap, söz konusu tarihlerin, neden 'sıradan' olmadığını anlatıyor. Bu kitabı oluştururken elimizde, sadece söz konusu tarihte yayımlanmış gazeteler vardı ki, 'mesele' her zamanki gibi 'yanlı' ve 'çarpıtılarak' anlatılıyordu. Amacım 'meseleyi' medyamızın taraflı yaklaşımından çıkartmak, işin aslını anlatabilmek!.."

"...bu çalışmada Medya'mız tarafından, başka yönlelere çekilerek, üstü örtülmeye çalışılan, dış politikamızın can damarlarından birini; komşularımızla ve Asya ülkeleriyle, ulusal çıkarlarımız çerçevesinde yapılacak işbirliğinin, dünya politikasında bize sağlayacağı 'avantajları' koymaya çalıştım..." (Belgin Sarmaşık, 'Ulusal Siyaset Kavgası' , Önsöz, s.8, Derin Yayınları, 2005)

'manzara-i umûmi' nasıl görünüyor?

Tartışmanın gittikçe çapı büyümekte, önemi her gün biraz daha artmaktadır; nedeni belli, ABD , yâni Küreselleşme, Irak 'ta 'çuvallanmış'; AB ise Fransa 'da 'dip dalgası' nın indirdiği darbeyle, 'başarısı tartışılır' hale gelmiştir. Hani beni bir kere bırakın, geçenlerde Osman Ulagay gibi bir imza, köşe yazısına şu anlamlı başlığı koymuştu: "Dünyanın Merkezi Asya'ya Kayarken, Türkiye Ne Yapmalı?" Ayrıca o çok ünlü Shell Şirketi için, bu işten iyi anlayan bir uzmanlar grubunun,

hazırladığı gelişme grafiğini veriyor; bu uzmanların eldeki verilere göre hazırladığı senaryoda, 2025 yılının, 'manzara-i umûmisi' ; Batı -dolayısıyla Türkiye - için, hiç de parlak değildir.

"...Satın Alma Gücü Paritesi'ne göre yapılan hesaplamayla, Çin, yirmi yıl sonra, ABD'yi açık farkla geçerek, dünyanın en büyük ekonomisi haline gelecektir; Hindistan'ın ekonomik büyüklüğünün de, çok yavaş büyüyecek olan Euro bölgesinin, toplam büyüklüğüne yaklaşacağını ortaya koyuyor. Senaryo gerçekleşirse bundan kazançlı olan yine Çin olacak..." (bkz. Milliyet, 28 Mayıs 2005)

Osman Ulagay, 'Türkiye ne yapsın?' başlığı altında, sözlerini şöyle bağlıyor:

"...Avrupa Birliği (AB) ile bütünleşme hedefine odaklanmış görünen Türkiye'nin de, bu noktada, kendi geleceğini çok seçenekli olarak düşünmeye başlamasında, yarar var herhalde (...) Ancak AB'nin kendi geleceğinin, çok boyutlu biçimde tartışmaya geldiği ve Türkiye'nin AB üyeliğinin de bu tartışmanın göbeğine oturduğu bir ortamda, bizim de entelektüel tembelliği bırakıp, dünyadaki değişimin ve kaymanın bizim için ne anlama gelebileceğini düşünmemiz gerekiyor galiba..." (bkz. Milliyet, 28 Mayıs 2005).

Türkiye ne yapsın?

...neresinden bakılırsa bakılsın, o zaman sorulacak soru şu mudur: Tuncer Kılıç Paşa 'nın 'günahı', sorunu çok geniş bir perspektif içinde değerlendirerek, daha o zaman ana gerçeği çok iyi görmüş ve dile getirmiş olması mı? Belgin 'in (Sarmaşık) eserinde, bir manada, Türk kamuoyuna asıl bu soruluyor ve cevabı bekleniyor.

20/21 Şubat 2004 'te, İstanbul Üniversitesi 'nde yapılmış olan, 'Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve Ulusal Birlik Sempozyumu' nu, 'meraklısı' elbette unutmamıştır; Kılıç Paşa orada söz almış, açık ve seçik olarak dış politikanın teklediğini söyleyip, Gâzi Mustafa Kemal Paşa 'nın, Türkiye 'nin yapacağı tercihte oynaması gerekli -hatta zorunlu- olan sözlerinin altını çizmiştir:

"...demokrasinin, insan haklarının ne olduğu (konusunda) artık Batı Dünyası'nda öğrenilecek bir şey kalmamıştır. Üstelik yüce Atatürk, -sosyal hayatın her sahası dahil- bir ülkenin karşı karşıya bulunabileceği her olasılığı dikkate alarak, her konuda yolumuzu aydınlatacak, çâre olacak hususların hepsine parmak basmış ve vecizeleriyle yol göstermiştir."

"... (buraya dikkat) Bu nedenle kimseden alacağımız, öğreneceğimiz bir husus olmadığına inanıyorum. Kim bir şeyler öğretmek istiyorsa, bilelim ki kendi çıkarlarını ön planda tutarak, hareket ediyor..."

Fransa 'daki 'Dip Dalgası' nın ulaştığı sonuç, Türkiye 'de gittikçe yükselen 'Dip Dalgası 'nın; bazı başyazarlarımızı çok şaşırtan; hâlâ ABD 'cilik ya da AB 'cilik oynayan 'mütâreke' aydınlarımıza, iyi bir ders olmuştur.

Ha, Kılıç Paşa başka ne mi diyordu? Onu da hatırlar ve hatırlatırız.

Cumhuriyet, 08.06.2005

“...Ne de, ‘Demokrasi’ Ya?!..”

Belgin'in (Sarmaşık) kitabı, hangi adı taşıyordu? "Ulusal Siyaset Kavgası" değil mi? Aslında, aziz dostum Erol Manisalı 'nın, kitapla ilgili olarak yazdığı yazının başlığı, eserin muhtevasını adeta özetliyor: "Sömürgeleşme Sürecinde, Askerler ve Siviller!" (Cumhuriyet, 9 Mayıs 05)

Ayrıca, 'ulusal siyaset kavgası' nda, özgürlüğü ve demokrasiyi kimselere bırakmayan Media 'mızın; davranışının ne derece utanç verici olduğunun nasıl belirtildiğini, son derece güzel özetlemiş:

"...a) yirmi dolayında gazete ve dergi, nasıl başlıklar atmış? Yirmiden fazla köşe yazarı, olaya nasıl bakmış? Saflarını nasıl belli etmişler? b) Kimler Türkiye'nin kimler Emperyalizm'in yanında yer almışlar? c) Televizyonlarda nasıl haber verilmiş? Söyleşilerde 'Ulusal Cephe' ve 'AB Muhipleri' nasıl ayırmışlar?.." (Cumhuriyet, 9 Mayıs 2005)

Democracy project / made in USA

Oysa Tuncer Kılıç Paşa 'nın, 20/21 Şubat konuşmasında altını çizdiği gerçekler, hiç de öyle yabana atılacak şeyler değildir; tam tersine, Media 'nın - 'kedi bokunu örter gibi' - hanidir halktan gizlemeye çalıştığı gerçeklerdir.

"...uygulamadan doğan ihtiyaçlar, evet ama, onun ötesinde, Avrupa Birliği müktesebâtının zorladığı hususların karşılanması; ve 'Küreselleşme' diye isimlendirilen (buraya dikkat!..) ulus devletleri eritmeye yönelik, dünya ekonomik güçlerinin zorladığı hususlardan; bu meyanda IMF'den ve Dünya Bankası'nın tertiplerinden kaynaklandığı ön plana çıkarılmaktadır. Bu tasarımı hazırlayanlar, bunu kabullenmektedir ve ifâde kendilerine aittir..."

"...bu tasarıda, daha önemlisinin ciddi bir personel reformu olduğu; dünyanın siyasi olarak bilinmez bir yöne gittiği, -aralarında Türkiyemizin de bulunduğu- birçok ülkede (buraya dikkat!) etnik yapı ve alt kültüre dayalı talepler hızla artarken, 'yerel yönetimlere' geniş yetkiler verilmesinin, 'ayrılıkçı hareketleri' körükleyeceği; tasarıyla, yerel yönetimlerin ön plana çıkarılmasının, idari federalizmi çağrıştırdığı; valilerin seçimle gelmesi halinde siyasi federalleşmenin önünün açılacağı (...) sıralanmaktadır..." (İstanbul Üniversitesi, 21 Şubat 2004, 'Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve Ulusal Birlik' sempozyumundaki konuşmadan...)

Oysa Media 'mızı, politikacılarımızı dinlerseniz; ülkemizde önceleri mevcut olmayan 'demokrasi' ye doğru önemli adımlar atılıyor; atılmış olanlar pekiştiriliyor; gerçekte ise Washington'ın 'Küreselleşme' adıyla tasarladığı, dünyayı ele geçirme planının, 'Project Democracy / Demokrasi Projesi' diye bilinen uygulaması!..

Başına gelen bilir!..

Bu uygulamayı, Sovyetler Birliği, Yugoslavya, Gürcistan ; daha yakınlarda ise Ukrayna ve Kırgızistan yaşadılar; 'Demokrasi Projesi' aslında Protestan demokrasi anlayışının, sermaye

güçüyle üçüncü ülkelere dayatılmasından ibaret bir plan ; bu plan, aşama aşama uygulanıyor; bu aşamalar da belli; söz gelişi 'mekanizmanın' nasıl çalıştığına bakarak, Türkiye 'nin hangi aşamada bulunduğunu görebiliriz:

"1) Kamuoyu oluşturuculara, yâni aydın takımına, 'aydınlatıcı' konferanslar aşaması. 2) İnsan hakları derneklerinin kurulması. 3) Amerikalıların 'public democracy' dedikleri, 'kamuoyu oluşturmaya' geçiş: kitlelerin zihinleri, yoğun propagandayla denetim altına alınıyor. 4) Sözde 'bağımsız' sendikaların kurulması. 5) Yeni Media araçlarının -gazete, dergi, radyo, televizyon vs.- devreye sokulması; AB ve ABD birliği 'ruhuna' bağlı olarak; 'Helsinki yurttaşları'nın eğitilmesi; 'Ortak Zemin' ve benzeri derneklerin kuruluşu. 6) O ülkedeki geleneksel kurumların yıpratılması, toplumsal özgüvenin, yolsuzluk propagandasıyla zayıflatılarak, halkın çaresizliğe ve umutsuzluğa itilmesi. 7) Siyasi partilerin evcilleştirilmesi, olmazsa yenilerinin örgütlenmesi. 8) 'Demokratik' seçim darbesi..." (bkz. 'Sivil Örümcek Ağında' , Mustafa Yıldırım, 'Project Democracy-Demokrasi Projesi' , s.11 ve sonrası. Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Mayıs 2004).

'Hangi istiklâl vardır ki!..'

Hepsi bu kadar mı? Hayır! Mustafa Yıldırım , aynı eserde, şu kısa fakat anlamı uzun cümleyi veriyor:

"...Amerika Birleşik Devletleri'nin dış ülkelerdeki açık eylemleri, gizli operasyonlarla desteklenmelidir." "Truman National Security Directive (NSD 10/12)..."

Sanırım yeteri kadar açık ve aydınlık! Cihet-i Askeriye 'de 'Ulusal Siyaseti' savunanların, kestirmeden 'emekliliğe' kaydırılması da; Belgin 'in 'Ulusal Siyaset Kavgası' dediği kavganın, gerçekte Türkiye Cumhuriyeti 'ni kuran Gâzi Mustafa Kemal Paşa 'nın şu müthiş öngörüsünü, adeta kanıtlamıyor mu?

"... Hangi istiklâl vardır ki, yabancıların nasihatlarıyla, yabancıların planlarıyla yükselebilirsin?" (G.M. Kemal, 6 Mart 1922)

Bilmem ne buyrulur?

(AÇIK TEŞEKKÜR: "Birisi emekli savcı, diğeri emekli cerrah, iki eski dost; Cumhuriyet 'te iki eleştiri yayımladı. Eksik olmasınlar, bu sâyede ne kadar doğru bir yolda yürüdüğümü, ne haklı bir davayı savunduğumu, bir kere daha anlamış oldum. Bunun kanıtı halkımızın, yarım yüzyıldır esirgemediği güven; hele son birkaç yıldır, yükselip yoğunlaşan alâkasıdır. Başka ne diyebilirim? Darısı, berikilerin başına!..")

Cumhuriyet, 10.06.2005

“...‘Cumhuriyet Paşası’”

Bilmem benden başka, hatırlayan çıkar mı? '40 Karanlığı' nda, ancak birkaç sayı çıkabilen 'solcu' dergilerden birinde (belki Yeni Edebiyat , belki Ses), Hasan İzzettin 'in (Dinamo) hem Nazilere,

hem de ülkemizdeki Nazi yandaşlarına çatan bir şiiri yayınlanmıştı: birkaç mısraî hâlâ ezberimdedir:

"... Emekli general Emir Erkilet / sen anlayamazsın nedir hürriyet! / emekli general Ali İhsan / sen anlayamazsın nedir insan!.."

Adı geçenler -ve tabii başkaları da- 'Mihver' yandaşıydılar; halbuki ülkemiz hem tarafsız geçiniyor, hem de İngiltere ve Müttefikleri ile flört ediyordu; ordusunun, dolayısıyla askerlerinin- aynı çizgide olması gerekmez mi?

O sonbahar gecesı, sayfaları matbaaya vermiş; Esat bey 'in (Âdil) ofisinde çay içiyoruz: 'demokrasi' mizin ilk sonbaharı, Vakit Matbaası 'nda, 'Gerçek İdarehanesi' bilmem nasıl yeri düştü, bu mısraları okudum; Esat bey (Âdil) öyle bir noktanın altını çizdi ki, unutulabilene aşk olsun!

"- ... Hayrete şâyan bir vaziyet görmüyorum; Cihet-i Askeriye'de, hakikatte İstiklâl Harbi'ndeki ikilik devam ediyor: bir tarafta 'Kuvâ-yı Milliye', bir tarafta 'Kuvâ-yı İnzibâtiye!.."

Bunu, bu hem vahim, hem düşündürücü tesbiti; siz de, sinek pislemedik bir yere yazınız.

Kimsenin görmek istemediği gerçek!..

Gözümüze girdiği halde, ne hikmetse, kimse görmek istemiyor; birkaç senedir, bazı 'emekli' - tabii olmayanı da var- paşalarımız; belirgin bir ısrarla, dış politikamıza takılıyorlar, hatta alternatif de sunuyorlar, Holding basını ya şöyle bir dokunup geçiyor, ya da aleyhinde yazıyor; buna mukâbil 'Ulusalçı Basın' yandaşları (Kemalist, Türkçü, İslâmcı, Komünist) şiddetle destek veriyorlar. Düşündüm de, Belgin 'in (Sarmaşık) kitabının, dikkati çeken bir yanı da, budur: kumandanların söylediklerini ve tepkileri derlemiş; bizim neslin yadırgamayacağı bir manzara: bir tarafta 'Millîciler' , öteki tarafta 'Müttefikçiler' ! Zaten, halkımız, onlara birer ad takmış; öncekilere 'Cumhuriyet Paşaları' diyor; sonrakilere ise 'Demokrasi -bazen de NATO- Paşaları' !

Nasıl, iyi mi? Bu denklemi akla yakın çözmenin yolu, işi gargaraya getirmek, olayı örtbas etmek mi; yoksa 'âdabı ve erkânıyla' tartışmak mı? Elbette, ikincisi! Mâlum ya, bir süredir 'Demokrasi kriterlerine' göre yaşamaktayız...

Kıvrıkoğlu neler demişti?

Bakar mısınız, o tarihte Genelkurmay Başkanı 'mız Hüseyin Kıvrıkoğlu; 'Savunma ve Havacılık Dergisi' nin sorularına cevap verirken; Sabah gazetesine göre (8 Mart 2002) neler demiş:

"... Birçok Avrupa ülkesinde, Türkiye'ye yönelik faaliyet gösteren terör örgütlerinin mensupları; himaye, destek ve koruma görmeye devam etmektedirler. (buraya dikkat!..) Türkiye dışardan destekli terör örgütlerine karşı, yürüttüğü mücadelesinde, uluslararası platformdan beklediği desteği görememiştir..."

"... Hatta bazı müttefiklerimiz, açık bir şekilde, bazıları da örtülü olarak, bu örgütleri

desteklemişlerdir. Hâlen de birçok Avrupa ülkesinde, Türkiye'ye yönelik faaliyet gösteren terör örgütleri mensupları, himaye, destek ve koruma görmeye devam etmektedir..."

"... NATO'nun da, Türkiye'nin 17 yıldır süren terörle mücadelesinde, 'hassas davranmamasını' ise, a) terörün tüm ülkelerde mutâbakata varılmış, ortak bir tanımının yapılamaması ve tedbirlerin belirlenememesi: b) bazı ülkelerin insan haklarını, azınlıkların korunmasını, demokrasi gibi kavramları koruyormuş görüntüsünü vermesini; olayları 'mâsûmâne' göstermeye çalışmasından, aynı ülkelerin terörü dış politika aracı olarak kullanmak istemelerinden, kaynaklanması olarak değerlendiriyorum..."

"... (buraya dikkat!) BM ve ABD'de alınan kararların içeriğine bakıldığında; sadece ABD'ye yapılan terörist saldırının esas alınarak, tedbirler getirilmekte olduğu; tüm ülkelerin mârûz kaldığı terörü hedef alan bir kapsama olmadığı değerlendirilmesini yaptırarak, gelişmeler olmuştur..."

"... Tedbirlerin ve uygulamaların, tüm ülkeleri ve terör örgütlerini kapsayacağını umuyorum. Eğer bu şekilde olmazsa, bırakın terorizmle mücadelede başarılı olmayı; tam tersine, terör örgütlerini cesaretlendirmiş oluruz..." (Belgin Sarmaşık, 'Ulusal Siyaset Kavgası, s. 56/57.)

'Küreselleşme' cart curt filân mı?

Peki, o günden bugüne, ABD ve AB, 'cumhuriyet paşamız' ın tesbit ve teklif ettiği 'tedbirleri' uyguladı mı, uygulamadı mı? Elbette, uygulamadı; bunu kör gördü, sağır işitti; peki 'demokrasi -ya da NATO- paşalarımız' acaba buna ne diyor? Yoksa 'Küreselleşme' cart curt filân mı?

Cumhuriyet, 13.06.2005

“...Fakat Arkadaşlar, Ölmeyeceğiz!..”

O tarihte Topçu Alayı (42'nci mi?) Menemen 'deydi (İzmir) ; kasabaya yakın bir yerde, giderken önünden geçiliyor; 30'lu yılların başı olmalı, bizi büyüten Emine Nine 'miz - Emirâlem köylüsü, ailenin emektarı- eliyle Değirmen Dağı 'nı göstererek, demişti ki:

"-...biz teee, şu karşıda otururduk; o sabah gâvur mızıkasını döve döve Menemen'e girdi; ağlayarak seyrine baktık!.."

Türk halkı için 'ecnebi' nin 'sıfatı' 'gâvur' du.

Nice yıllar sonra, 48 Tümen Muhabere Bölüğü 'nde (Erzincan) , 'Telli Takım Komutanı' yım; Salih Onbaşı çıkageldi: "-...Yüzbaşım, seni istiyor teğmenim!" . Yüzbaşı, tam bir 'Cumhuriyet zâbiti' ; mert ve şakacı, sözünü hiç sakınmaz; ne dese iyi: "-...Teğmen, Amerikalı bir çavuş, yardım malzemesinin nasıl kullanıldığını, teftişe gelecekmış; bu rütbeyle, o çavuşa katlanamam; herifi deppoya sen götür..."

Tanzimat 'ı müteakip, Osmanlı halkı, ne olup bittiğini pek de anlamıyor; acaba ne değişecek, ne

değişmeyecek; aslında tanzim edilen nedir, vs. Rivâyet odur ki, adamın biri bir Zaptiye Çavuşu'na, 'Tanzimat nedir?' diye sormuş; Çavuş'un cevabı ünlü, bir o kadar da, manidârdır: "-...anlayamayacak ne var? Bundan böyle gâvura gâvur denmeyecek!"

Bilmem sizde de oluyor mu, bazı davranışları görüp, bazı sözleri dinlerken; bazen içimde garip his: Yoksa dönüp dolaşıp, aynı yere mi geldik?

'Güçlü ülkelerin tehdit algılaması...'

Orgnl. Yaşar Büyükanıt 'ın, 'Küreselleşme ve Uluslararası Güvenlik' konulu sempozyumu açış konuşmasını okudunuz mu? Mutlaka okumalısınız, diyor ki Paşa:

"...gelişmiş ve güçlü ülkelerin, tehdit algılamaları ile; gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerin, tehdit algılamaları, aynı eksen de çakışabilir mi? Yoksa gelişmekte olan

ülkeler, gelişmiş ülkelerin tehdit algılamalarını, koşulsuz kabul eden ülkeler durumunda mıdır? Güçsüz ülkeler, bu 'ithal malı' tehdit uygulamaları üzerine kurdukları ulusal güvenlik politikaları ile ne kadar güvendedirler? (...) Öncelikle, gelişmiş ülkelerin, tehdit algılamaları üzerinde, durma gereğini duyuyorum. Bu ülkelerin tehdit algılamaları nelerdi, bunlara bakalım..."

"1/ Ulaştıkları refah seviyelerinin muhafazası ve bu seviyenin yükselmesi yönündeki her olumsuz yaklaşım ve engel, bu ülkeler için tehdit olarak algılanmaktadır.

2/ ...ancak, bazı güçlü ülkeler, kendi sosyal ve ekonomik çıkarlarına zarar vermeyen, terörist faaliyetleri; bırakın tehdit olarak algılamayı, eğer çıkarlarına uygun ise, desteklenecek bir faaliyet olarak, görebilmektedirler...

3/ ...güçlü ülkeler, bir yandan her türlü kitle imha silahlarına sahip olurken; diğer yandan, bu imkânlar a sahip olmaya çalışan, bazı ülkeleri; küresel ve bölgesel alanda, tehdit olmakla suçlamaktadırlar..."

"...bunlara karşılık, gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerin tehdit algılamalarına baktığımızda, tamamen farklı bir görüntü ortaya çıkmaktadır:

1/ Bu ülkelerin güvenlik politikalarının, büyük ölçüde, 'ithal malı' tehdit algılamalarına dayandığını görmekteyiz.

2/ Yaşadığımız çağda, gelişmekte olan ülkeler; askeri yaptırımlardan çok, politik, ekonomik ve sosyal yaptırımların, tehdidi altında bulunmaktadır...

3/ ...küresel ekonomik manipölasyonlar, ekonomik hassasiyetlerin istismarı, ülke içi etnik hassasiyetlerin istismarı; ve bu konuların, siyasi dayatmalara dönüşmesi, bu ülkeler için en önemli tehdit algılamalarını oluşturmaktadır..."

"...bu noktada hayati konu, gelişmekte olan ülkelerin, savunma politikalarını; güçlü ülkelerin dayattığı tehdit algılamalarına göre mi düzenleyeceği; veya biraz önce arzettiğim, hususlara

göre mi düzenleyeceğidir..." (Belgin Sarmaşık, 'Ulusal Siyaset Kavgası' , sf.98-99)

Yâni ayıptır sorması...

Neresinden bakılırsa bakılsın, Yaşar Büyükanıt Paşa 'nın; 'Türk askerine' , çok yıllar önce Gâzi Mustafa Kemal Paşa 'nın yüklediği: O büyük sorumluluğun, idrâkinde olarak konuştuğu görülecektir; acaba neden hepsi öyle konuşmuyorlar?

- Peki Gâzi, 20 Temmuz 1920 'de Afyonkarahisar Kolordu Dâiresi 'nde, 'Zabitân' a hitap ederken, acaba ne demişti.

"...Allah göstermesin, milletin bağımsızlığı ihlâl edilirse, bunun vebâli subaylara ait olacaktır. Subaylar yüce, mukaddes ve bütün açılardan, üzerlerine düşen vazife itibariyle; bütün mevcudiyetleriyle ve bütün dikkat ve ferâsetleriyle; giriştiğimiz bağımsızlık mücâdelesinde, birinci derecede faal ve fedakâr olmak mecburiyetindedirler. Şahsi ve hususi hayatları itibariyle de subaylar, fedakârlar sınıflarının, en önünde bulunmak mecbûriyetindedirler..."

"...dolayısıyla subay için, 'ya istiklâl, ya ölüm' vardır; fakat arkadaşlar, ölmeyeceğiz; bağımsızlığımızı muhafaza ederek yaşayacağız ve milletimizi daima bağımsız görmekle bahtiyar olacağız..." (Teori Dergisi, Haziran 2005, shf:9)

Bilmem dikkat buyuruldu mu, Türk ordularının ebedî Başkumandanı, 'bağımsızlığımızı muhâfaza ederek yaşayacağız' diyor ve ekliyor. "ve milletimizi daima bağımsız görmekle bahtiyar olacağız" .

Yâni, ayıptır sorması, günümüzde 'olduğu' gibi mi?

Cumhuriyet, 15.06.2005

“...’Dip Dalgası’nın İlk ‘Darbesi’...”

(Tesbit/1. "...geçen gün, İlhan 'ın (Selçuk) 'Pencere' sinden bakıyorum; üzerinde nedense pek durulmayan, o vahim gerçeği; açık ve seçik olarak, tesbit ettiğini gördüm:

"...ABD, Irak'a kuzeyden girmek için, büyük çaba harcamış; Ecevit başkanlığındaki üçlü koalisyonu yıkarak, yerine AKP'yi oturtan operasyonu tezgâhlamıştı; ne var ki evdeki hesap çarşıya uymadı..."

"...ünlü 'tezkere' Büyük Millet Meclisi'nde onaylansaydı; Irak'a kuzeyden saldırmak için, Türkiye'ye giren Amerikan askerlerinin, ülkemizi de bir tür işgal dönemi başlayacaktı. (...) Amerika marifetiyle Türkiye'de tezgâhlanan 'sivil darbe'nin yerli yerine oturması, daha da kolaylaşacaktı..." (Cumhuriyet, 11 Haziran 2005)

Bu kısa metinden üç deymi iyice aklınızda tutmalısınız: 'Tezkere', 'İşgal' ve 'Sivil Darbe' ! Gerçekte bu üç kavram, münhasıran Türkiye 'nin yaşadığı bir 'küreselleşme' 'numarasını'

anlatmıyor; 'Soğuk Savaş' ertesinde Washington 'ın, dünyaya egemen olmak amacıyla hazırladığı 'Democracy Project / Demokrasi Projesi' nin ruhunu ifade ediyordu...)

'Ecnebi'ye ortaklaşa tepki!..

(Tesbit/2. "...hepsi bu mu? Zannetmiyorum: İlhan 'ın (Selçuk) şimdilik 'Pencere' sinden göstermeyi, belki de lüzumsuz bulduğu; bence öncekinden daha az önemli sayamayacağımız, başka bir 'tesbit' daha var:

"...TBMM'de, ünlü 'Tezkere'nin -dolayısıyla Amerikan işgali'nin- reddi ülkemiz açısından da önem taşıyor; uzun yıllar sonra, bir 'ilk' oluşturunca: sağcısından solcusuna, liberalinden devletçisine, Müslümanından laikine, Türk halkının, 'yekpâre bir kitle' olarak, ayağa kalkmış olmasını! Neden mi?.."

"...çünkü Türkiye Millî Mücadele'den beri, 'ecnebi'ye karşı; ilk defa ve yeniden sesini yükseltiyor; gerektiğinde tam bir yumruk haline dönüşebileceğini, dosta düşmana gösterebiliyordu; üstelik plansız programsız, önceden hesap edilmeksizin, yâni kendiliğinden (spontane) olarak! Bana sorarsanız, *bu topraklar üzerinde, hanidir yükselişi elle tutulur hale gelmiş olan, 'Dip Dalgası'nın; hangi güç ve heybetle devreye girebileceğinin, ilk ve önemli işareti budur...*"

"...tepkinin plansız programsız (spontane) özelliği üzerinde niye oyalanıyorum? Tarih, ilk bakışta 'kendiliğinden' imiş gibi görünüp, gerçekte hınzırca planlanıp uygulamasına geçilmiş, nice 'toplumsal tepki' yaşamıştır da, ondan!..")

Halkın 'oylarıyla' faşizm!..

(Çağrışım/1. "...kısa boylu, 'şehirli' giyinmiş, 'köylü suratlı' o oğlan; meğerse, Arnavut bir 'mülteci' değil miymiş; üstelik komünist! Adını gerçekten unutmuşum, kolaylık olsun diye, isterseniz Enver diyelim, Enver İşkodra! Daha tanıştığımız gün, 'Şemsettin Sâmî Bey'in Arnavutluğunu ileri sürerek; nasıl ona 'Türk' diyebildiğimizi' sormuştu; cevabım kısa oldu: "- En esaslı Türkçe lûgatı, o yapmıştır da ondan!.."

"...bilir misiniz, Nazi Partisi 'nin resmi adında 'Sosyalistlik' bulunduğunu, gazetelerden öğrenmiştim de, 'işçi' sıfatının kullanıldığını, işte bu Enver İşkodra 'dan öğrendim: 'Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi!' Yalnız onu mu? Kautsky 'nin sosyalistleriyle, Thealmann 'ın komünistleri, ortak oy verselerdi, Hitler 'in 'iktidarı' ancak rüyasında görebileceğini de! Sovyet İhtilâli 'nin etkisindeki Almanlar, rejimi bir güzel Sosyalizm 'e, hatta Komünizm 'e götürüyorlardı. 1/ Harpten yeni çıkmıştı, sefalet paçadan akıyor. 2/ Büyük sermaye (junkler'ler) yönetime hâkimdir, işçiler gürültüye gidiyor; oysa, ikisi bir araya gelebilselerdi -ki Sosyalistler bunu pekâla biliyordu- Weimar Cumhuriyeti, Komünizm 'e gidecekti..."

"...Hitler 'i, doğuran da, iktidara götüren de, budur: junkler'lere nefret, doğrudan Yahudi Sermayesi'ne, bilâhare Yahudiliğin kendisine yöneltilmiş: Nazi Partisi 'nin adına da, hem işçi, hem sosyalist sıfatı, eklenmişti. Proje Krupp, Loewe, Mauser ve benzeri kapitalistler tarafından finanse ediliyordu; yine de Nazileri halkın oylarıyla iktidara getirmiş olan seçimlerde, eğer Sosyalistler, Komünistlerle ortak olabilseydi, aldıkları oyların toplamı, Sosyalizm 'i iktidar

yapabiliyordu. İyi de, bu akla yakın koalisyon, niye gerçekleşemedi?.."

Sosyalistler, emperyalizme yatkındı...

"...fikrimi sorarsanız, II. Enternasyonal ve ona bağlı Sosyalist partileri, 'Klasik Burjuva demokrasisi 'ne; dolayısıyla 'gizlice' Emperyalizm 'e, III. Enternasyonal ve ona bağlı Komünist partilerinden, çok yakındı da, ondan! Zira, Sovyetler Birliği 'nin yanına, sosyalist bir Almanya koyunuz, bu ne anlama gelir, ifâde edeceği güç neleri başarmaya yeter, anlarsınız; Emperyalizm 'in, -yâni Kapitalizm 'in, yâni junker'lerin- işine 'Burjuva Demokrasisi' geliyor; bu olay gerçekleştiği takdirde; yerine gelecek olan İşçi/Köylü kısacası Emekçi-Demokrasisi, tüylerini diken diken ediyordu da ondan..."

"O yüzden, adında hem Sosyalizm, hem de İşçi sıfatı bulunan, aslında Faşist bir parti kurup, halkın inancını, çıkarları hesabına kullandılar..."

Acaba yalnız onlar mı?

Cumhuriyet, 20.06.2005

“...İhtilâl İmâlatçıları'nın, 'Esrârı'!..”

(Çağrışım/2. ... derginin kapak konusunu görür görmez, önce hayıflanıyor, sonra meraklanıyorum; hayıflandığım bizdeki holding basınında da, adı 'ilerici'ye çıkmış basında da, sorunu ele alıp tartışan, inceleyen, irdelleyen yazıların çıkmaması; meraklandığımsa, son derece ilginç bu konuyu, benzer çalışmalarını bildiğim, -hatta Sırbistan 'daki İhtilâl (!) üzerine yazmış olduklarını, size de aktardım - Vincent Javert 'in araştırıp araştırmadığı!

Ünlü 'Le Nouvel Observateur', araştırmayı hangi başlıkla yayımlamış bilin bakayım: 'İhtilâl İmâlatçıları', nasıl iyi mi? Ele alınan, eski 'Sovyet İmparatorluğu' nda kurulmuş devletlerdeki 'demokrasi ayaklanmaları' nın, perde arkası: Gürcistan 'da, Ukrayna 'da, Kırgızistan 'da; sâhiden halk mı ayaklanmış, yoksa onları birileri mi ayaklandırmış? Tartışılan bu! Tahmin ettiğim üzere, çalışmayı Vincent Javert yapmıştı; safdillerin, saflığına cidden inandığı; uyanıklarına, hileyi sezdikleri halde oluşturulma sürecini anlayamadıkları, o 'devrimci kalkışmalar' yok mu, 'imâlatçıları' kimler ise; hepsini önce teker teker tespit etmiş, sonra da bulup konuşmuş ve konuşturmuş!..

Ne buyrulur? Mahalle dedikodularını, manşet yapan 'yazılı'; incir çekirdiğini doldurmaz 'aşk hüsrânlarına' sayfalar ayıran 'görsel' media 'mız, acaba bu çarpıcı -hatta irkiltici- örnekten, ibret alır, biraz da hisse kapar mı? Siz onu düşünedurun, ben size Vincent Javert 'in konuya nasıl girdiğini aktarayım...)

Kutsal 'özgürlük şampiyonları...'

(Tespit/3. "...bunlar Gandhi'nin ve Macdonald'ın mirasçıları; hepi topu bir avuç, bilemedin bir düzine adamdırlar ki, eski 'Sovyet Bloku'nun artığı, yeni ülkeleri titretiyorlar. Beş yıldan bu

yana, Doğu Avrasya ve Orta Asya'ya, az mı ihtilâl ihraç ettiler? Daha önce Gürcistan'da Şevardnadze'nin, Ukrayna'da Kuçma'nın, Kırgızistan'da Akayef'in, alaşağı edilmelerine katılmışlardı; günümüzde ise, Minsk'te, Almatı'da ya da Bakû'daki, 'kokuşmuş' ve otoriter rejimlerin, ayağını kaydırmaya çalışıyorlar..."

"...bu acayip 'misyonerler'in kimisi Slovak, kimisi Gürcü, kimisi Ukraynalı; hemen hepsi genç, diploma zengini; en büyük arzuları, Komünizm/Ertesi dünyayı, demokrasiye kavuşturmak! Ortaklaşa konuştukları dil, İngilizce ama, şöyle böyle değil, mükemmeli; genellikle onları çalıştıranlar da, bazı Batılı, daha ziyade Amerikalı kuruluşlar; onlardan söz ederken insanın 'Demokrasi Enternasyonal'i'nin Kuvvetleri' diyesi geliyor; ama aslında, doğrudan Washington'un 'babalık' ettiği kuvvetler bunlar. Zaten aralarından bazılarını, 'bizzat' George Bush, konuşmalarından birinde, kutsal 'Özgürlük Şampiyonları' ilan etmedi mi?.."

"...Doğulu despotları alaşağı etmek için, bu devrim imâlatçılarının; şiddet (terorizm) karşıtlığı ile, pazarlama ve para toplama tekniğini, usturuyla birleştirdikleri, tek bir görgü kitabı mevcut; hemen hepsi, bu sihirli 'formülün' ihraç edilmesini, vazife sayıyorlar; aralarından bazıları da, - kazandıkları para miktarını söylemeseler de- anlaşılan bununla geçiniyorlar. Diğer bazılarının, ay sonlarında elleri darlaşınca; arada sırada aldıkları, birkaç yüz Euro'cuk, vaziyeti kurtarıyor; kimisi de, öbürlerinden daha az olmakla beraber, bedavaya çalışmaktadır; bu işin gönüllüsü..."

"...Amerikani yandaşı Che Guevara'lar diyebileceğimiz, bu yeni moda gönüllülerin; bazılarıyla şurda burada, Belgrad'da ya da Tiflis'te, bazılarıyla Bratislava'da ya da Kiev'de, buluşup konuştuk; komünizm sonrası diktatörlükleri nasıl alaşağı ettiklerini, ayrıntılarıyla anlattılar..." (Le Nouvel Observateur, 1 Haziran 2005, shf. 7-8)

"...Kel, keli kınamış!.."

(Çağrışım/3. "vincent Javezt" in, daha söze başlarken, -biraz alaylı, biraz dolaylı- anlattıkları; insana ister istemez, ilk Dünya Savaşı ertesinde, en başta ABD 'nin yaka silktiği ve suçladığı, Komintern 'in 'profesyonel devrimcileri' ni hatırlatıyor. Bilindiği gibi, Komintern 'in gizlisi saklısı yoktu, Moskova 'da, çeşitli ülkelerden gelmiş 'komünistleri', düpedüz 'profesyonel ihtilâlciler' olarak yetiştiriyor; 'dünya ihtilâli' nin 'hazırlıklarını' yapıyordu. Stalin, İngiltere ile anlaştıktan sonra, hem III. Enternasyonal 'i evcilleştirip kontrolüne almış, hem de 'tek ülkede sosyalizm' temasını savunduğu için, 'profesyonel devrimcileri', 'yarı casus' Rusya yandaşlarına dönüştürmüştü. Altı çizilecek ilk nokta bu: Washington şimdi aynı şeyi, 'Demokrasi' adına yapıyor; yaptığıyla da övünüyor. Hani Türkçede güzel bir söz vardır: 'Kel keli kınamış / yerine baykuş tünemiş' derler, keyfiyet aynen bu!

İkinci nokta, bu işin son derece 'pazar ekonomisi' ne, serbest teşebbüs kurallarına uygun yapılması; baksanıza Vincent Javert ne demiş; adamlar, 'şiddet, -yâni terorizm- karşıtlığını, çeşitli 'pazarlama' metotlarını, sağdan soldan para toplama;- tabii aynı zamanda sağa sola para dağıtma - usullerini kullanıyorlarmış; yâni o marifet de, 'marketing' ruhuyla gerçekleştiriliyor. ABD 'nin göz koyduğu ülkenin halkına, görünüşte demokrasi ve özgürlük, önce 'pazarlanıyor', sonra 'imâl ediliyor', zaten bu işi yapanlara, 'profesyonel devrimci' değil de, 'İhtilâl imâlatçıları' denilmesinin sebebi bu! Hakikat şu ki, Washington bu 'pazarlama' metotları sayesinde, bir ülkeyi daha 'gizli sömürgeleri' arasına katıyor. Hani derler ya, 'Ne âlâ memleket'!

Meraklısı hatırlayacaktır, bu köşede birkaç ay evvel, bir 'Söyleşi 'nin başlığı şu idi: "Amerika Demokrasiyi Kullanıyor"; şimdi isterseniz, 'imalatçılar' ın itiraflarına geçebiliriz.

Cumhuriyet, 24.06.2005

“...İhtilâl İmâlatçı'sının 'Ticaret' Yolları!..”

...insan düşünmeden edemiyor: Fransız İhtilâl-i Kebir 'inin uluları, sözün gelişi St-Juste, Marat ya da Robespierre ; tıpkı onlarınki gibi, adı 'ihtilal' amacı 'demokrasi' olan bu soytarlıkları işitselerdi, acaba ne derlerdi? İsterseniz daha yakınlara gelelim; 1917 Sovyet İhtilâli 'nin en önemli liderleri Vladimir İlyiç Lenin, Trotsky, Zinovyef, Bukharin, Sultan Galiyef, Radek ve diğerleri; 'Mazlumlar Dünyası' na, aydınlık bir yol açabilmek için; ne sürgünlere gitmiş, nasıl kurşuna dizilmiş; insanlığın kurtuluş tarihinde, böylece birer âbide olmuşlardır.

Sigarayı ekmeğe katık etmek...

(Çağrışım/4. "...yoksa yazmış mıydım? İzmir Mapushânesi'nde, Ömer 'Yoldaş' (Karaman) II. Ferâne'nin 'meydancısı' idi; yâni bir çeşit 'gelberi', onun bunun işine koşup, geçinebilecek kadar para kazanıyor. (1941 Şubatı) Yanılıyorsam, doğrusunu bilen açıklasın, KUTV'de eğitim görmüş, o 'Profesyonel Devrimciler'den biriydi; 30'lu yıllarda Stalin, bunlara verilen her türlü 'harcırah'ı kestiğinden, Nazilli'deki fabrikada ustabaşılık yapıyor, ek olarak kasabanın bando şefliğiyle geçiniyordu. Bize -bana ve Cemşid'e- 'Enternasyonal Marşı'nı, gizlice öğreten odur.

Ciddi bir yokluk içinde kıvranıyordu. Hiç unutmam o akşamüzeri onu, Ferâne'nin bir kuytusunda, eklemek yiyip sigara içerken bulmuştum, buna anlam veremedim. O işi şakaya döktü. Nasreddin Hoca'nın ünlü fıkrasına telmihen dedi ki: "-... ekmeğe cigarayı katık etmeyi, ben icat ettim ama, ben de beğenmedim..."

"Aslında o gün katık alacak parası yoktu..."

'İhtilâl imalâtçılığı danışma bürosu...'

Hani demiştim ya, 'Washington Demokrasiyi Kullanıyor' diye, aslında az bile söylemişim; herifçioğulları işi alenen ticarete dökmüş; o kadar ki kullandıkları adamlar, 'İhtilâl İmalâtçılığı Danışma Bürosu', ya da '- her türlü plan ve program eğiti

mi veren- ' İhtilâl İmâlat Ofisi' açıyorlar. Bunlardan birisinin Vincent Javert 'e ettiği gevezelikleri okurken, aklımdan ister istemez bunlar geçiyordu. Allah aşkına, adamın şu dediklerine bakar mısınız?..

(Tespit/6 "...Srdja Popoviç, Belgrad'ın göbeğindeki, sahip olduğu Movie Bar'da, 'reçetenin' püf noktasını şöyle açıklıyor: '...Lenin'in dediği gibi, bir ihtilâlin başarıya kavuşması için, üç şey gereklidir. Örgütlenme, örgütlenme, yine örgütlenme!, buna ben bir şey daha ilâve edeceğim (buraya dikkat!) bir ihtilâli başarıya kavuşturabilmek için, üç şey lâzımdır: gençler, gençler, yine

gençler! Neden mi? Çünkü onlar heyecanlı ve cesur olurlar; iktidarların onların üzerinde kontrolü zayıftır; zira bu gençlerin, ne bakmak zorunda olduğu bir aileleri, ne de kaybedecek bir işleri vardır...'

"...işe daha da çok yarayan, hınzırca başka bir sebep daha zikrediyor:

'...ne zaman ki herhangi bir rejim, silâhsız gençleri kendine hedef edinir, onları vurur ya da hapse atar; karşısında bir anda onların babalarını, büyük babalarını, amcalarını dayılarını, teyze ya da halalarını bulur; kısacası yalnız şunu bunu değil, herkesi karşısına almış olur; bizim de istediğimiz budur, amacımız bunu sağlamaktır...'

Korkunç bir örnek!

'Movie Bar'daki konuşmasına, Srdja Popoviç, korkunç bir örnek vererek devam ediyor; hem de sırta sırta:

'...size küçük bir hile öğreteyim, ister misiniz? Sert geçeceğe benzer bir gösteride, en öne genç kızları koyunuz, hepsine beyazlar giydiriniz; sonra polisin saldırısını bekleyiniz; sonuç 'garanti'dir; birkaç darbeden sonra mutlaka biraz -ya da maalesef bir hayli- kan akacaktır; yâni beyaz elbiselerde, kıpkızıl lekeler belirecektir. Elbette bu, fotoğrafçılara mükemmel fotoğraflar çekmek imkânını sağlayacak, çektikleri resimler, dünyanın dört köşesinde yayımlanacaktır. Arzu edilmeyen bir rejimi düşürmek için, bundan âlâsı olamaz!.."

"...Popoviç, İhtilâl İmâlâtı'nın başarılı sonuç vermesi için, sanki bilgisayar mantığı gibi, sağlam bir mantık geliştirmiş: 'ihtilal'in bir senaryoya göre gerçekleştirildiğini belirttikten sonra, demiş ki:

'...seçimlerden aylarca önce, yeterince heyecanlı ve ateşli gençlerden oluşmuş, bir grup oluşturmak gerekiyor. Onlar 'ihtilâl'in saldırı mızrakları olacaklardır; bir bakıma, 'ihtilâl'in araçları, tabii bu gruba bir de isim bulmak lâzım. Ama nasıl?..'.

Çok münâsebetsiz bir soru!..

Pazara mal üretir gibi üretilen bu 'ihtilâlin' bundan sonraki safhasını, Popoviç 'in rakibi ve başka bir İhtilâl Danışma Bürosu kurmuş olan; Otpor 'un üç büyük liderinden birisi Aleksandar Mariç 'den dinleyelim, ihtilâl'e bir isim, bir slogan bulmak bahsinde, uzmanmış o; üstelik isim filân da demiyor, düpedüz 'marka' diyor, tıpkı ticârette bir mal pazarlayıcısı gibi..

Hay Allah, yoksa halkımız da, hele gençlerimiz de; son yarım yüzyılda, bilerek bilmeyerek, benzer senaryolarda 'rol' mü almışlardı?

Evet haklısınız, çok münâsebetsiz bir soru!

Cumhuriyet, 29.06.2005

“...‘Marka’yı Bir Gecede ‘Yaymak’!!..”

Çağrışım/5 "...şimdi diyeceksiniz ki, ne alâkası var; o iş başka, bu iş başka. 'Cumhuriyet' le 'Demokrasi' arasında, Regis Debray 'nin altını çizdiği, önemli farklar olabilir; bunun neresi 'İhtilâl İmâlatçıları' na dokunuyor. Doğrusu ben de sonradan fark ettim ama, dokunuyor; hem de ayrıntılara değil, doğrudan doğruya 'esâsa tâallûk eden' bir dokunma bu!

Tutsaklığı, ticarete dönüştürmek!

Debray, ne diyordu? 'Cumhuriyet liselerinin son sınıflarında Felsefe okutulur.' Birey devletin himayesindedir: 'Demokrasiler'de iş Tanrı'ya -yâni Kilise'ye- bırakılmıştır; yâni İncil okuturlar.' ' Bunun uygulamadaki görüntüsü nedir? Halklar, 'Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet' için, soyluların saltanat sürdüğü 'Ümmet toplumları' na başkaldırmışlardır: başarılı olunca, kurdukları cumhuriyet'lerde, hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir, 'lâiklik esas' tır, bu bir; devlet, yurttaşına hem sorumluluk verir, hem ona sahip çıkar; bu iki! Ayrıca iktidar, serbest seçimlerle, (liberal) burjuva partileriyle; (Sosyalist ya da Komünist) işçi partileri arasında değiştirilirse de, ne devletin temel yapısı değişir; ne de yurttaşların birbirine ve devlete karşı sorumluluğu!

Aslında Protestan toplumların, lâikliğin, yüzüne bile bakmaksızın, -hatta saltanatı ve soylu kısmını muhafaza ederek- sözde halka intikal ettirdiği 'özgürlük'; hangi şartlar altında, nerede, nasıl olursa olsun: liselerin son sınıflarında öğrencilere, İncil eğitimi verir. Kısacası, gerçekleştirilen, -yeni deyişiyle- 'Sosyal bir Darwinizm'dir, 'serbest teşebbüs' maskesi arkasında, 'kuvvetli'nin, -yâni zengin kısmının- kuvvetsiz'i -yani işçi sınıfını ve mazlumları- bir güzel ezip, sadece kendi çıkarını düşünmesidir ki; cezası Allah'a -yâni 'Kıyamet Günü'ne bırakılarak- sınıfın sınıfa hükmetmesi, insanın insanı ezmesi; o da lâf mı, hatta devletin devleti - şu ya da bu şekilde- tutsak etmesi imkân dahiline girer; yâni iş Allah'a kalmıştır.

İşte 'ihtilâl imâlatçıları' nın, Protestan mantığına uyarak, halkların 'kendi kaderini kendisinin tayin etmesi hakkını' hiçe sayıp; bir 'tutsaklığı sağlamak için, işi ticaret' e dökmesi bundandır...)

'İhtilâlin' imâl ve ihracı...

(Tesbit/7. "...işte Belgrad'da böyle bir 'İhtilâl Ticarethanesi' sahibi olan, Aleksandar Mariç, 'imâl ve ihraç ettikleri ihtilâlleri', aynen böyle; yâni 'serbest teşebbüs' sahibi, bir 'işadamı' gibi anlatıyor:

"...1/ İhtilâl için bir slogan, bir parola gerekir; bunun ihtilâlcı grup tarafından kolay hatırla kalabilmesi için, kısa, en fazla iki heceden ibaret olması zorunludur: Tıpkı Levi's ya da Coca gibi; bu bir bakıma ihtilâl'in imzası, bir bakıma 'markası' olacaktır (Evet, aynen böyle demiş!)...

"...2/ İkinci aşama, bu yeni 'marka'nın 'piyasaya' girmesi oluyor. Nasıl mı? Buyurun size, yıldırım gibi bir kampanya örneği: 2003 yılı ilkbaharında, Soros Kuruluşları (bak hele, sen!) Aleksandar Mariç ve ekibini Gürcistan'a gönderiyor, amacı belli, bu ülkede yeni yeni, rejim karşıtı bir direniş oluşmaktadır, görevleri onları eğitmek! Direnişçiler, hepitopu yirmi kişi kadar, üstelik 'firmalarının' 'markası'nı da seçmişler: Kmara, yâni 'yeter' anlamına gelen, iki heceli bir kelime!

...3/ Geriye ne kalıyor? 'Marka'yı bütün Gürcistan'a yaymak! Belgradlı Che'nin, yâni Aleksandar Mariç'in sunduğu eylem planını, heyecanlı Gürcü gençler, derhal mevki-i tatbiki koyuyorlar: bir nisan gecesi, başkent Tiflis'in ana caddelerinde, ayrıca Gürcistan'ın başka yedi şehrinde, yüzlerce 'Kmara/Yeter' amblame dolaşıyor. Alınan sonuç, umulan ve beklenilenin çok üzerindedir; ertesi sabah gün doğarken, herkes Kmara'nın sözünü etmektedir; o kadar ki, 'bizzat' Şevardnadze tuzağa düşmüştür: çoluk çocuğun bu hareketini, görmezden gelip geçeceği yerde, sabah akşam, radyolarda ve televizyonlarda 'takbih ederek'; o bir avuç 'Kmara'cıya, umulmadık ve beklenmedik bir reklam yapmış; onların, büyük bir kitle hareketi gibi görünmelerini sağlamıştır. Ne demek peki, bu? Şu demek: 'Pazarlama' operasyonu başarılı olmuş, 'ihtilâl'in markası, bir gecede bütün yurda yayılmıştır..")

İyi de, asıl sorun bundan sonra başlamıyor mu? Parayı nereden bulacaklar? Tabii bu soruya, herkes kafasına göre, farklı bir cevap veriyor; kimisine göre şuradan, kimisine göre buradan! Gerçek şu ki, bu sorunun cevabını, sonraki aşamayı, tartışırken öğreneceğiz.

Nasıl, beğendiniz mi?

Cumhuriyet, 01.07.2005

“...Benzetmek Gibi Olmasın!..”

... Nerede kalmıştık? Din, iman, ahlâk, hukuk tanımayan 'İhtilâl İmâlatçıları' nın; 'insan hakları', 'özgürlük' ve 'demokrasi' adına, ne rezillikler yaptığında mı? Yeryüzünün 'otoriter' rejimlerine, -o otoriterliğin sebep-i aslisi, aslında kendisi değilmiş gibi- 'Batılı, Beyaz ve Hıristiyan' Emperyalizm 'in; bir avuç 'profesyonel sabotajcı' yı nasıl örgütleyip, 'demokrasi' yi nasıl kurtardığında (!) mı?

İlk aşamayı, belli başlı aktörlerinin ağızından dinlemiştik; sıra geldi üçüncü, -belki de en önemlilerden birisi olan- aşamaya; 'Sistem' e baş eğmeyen ülkelerdeki bu 'sahte' ihtilalleri, kimlerin 'finanse ettiğine'? Aldı sözü Vincent Javert, onun ağızından dinleyelim.

'Washington'a başvurmak!..'

(Tespit/8. "...ihtilâl imâlatı'nın en düşündürücü aşaması, üçüncü aşama, yâni para bulmak!.. Neden mi? En kısa sürede ihtilalci gruba, binlerce bildiri bastırmak, kendiliğinden yapışan afiş, sloganlı tişört sağlamak gerekiyor; o kadarla kalsa, iyi: Bir de internet sitesi kurması gerekmez mi? Boya bombaları satın almak, cep telefonları, bandroller, vesaire için cabası! Dahası, ülkenin dört bucağındaki 'muhtemel' militanları toplayıp, bir araya getirmek de şart! Yalnız bunun için, yüzlerce tren bileti almak, otel odası kiralamak, hepsini yedirip içirmek, toplantı salonları tutmak lâzım. Bu kadar yetmezmiş gibi, yurtdışındaki 'akıl hocalarını' kim besleyecek? Uzun lâfın kısası, bunlar için hiç değilse birkaç milyar dolarcığa ihtiyaç duyulacaktır..."

"...üstelik bunu elde etmek için, ellerini çabuk tutmaları da elzem; zira bu para ancak, 'ecnebi' ülkelerden sağlanabiliyor; 'yerli müteşebbislere' güvenilemez, çünkü mevcut ik

tidarın gözünden düşmeyi, göze alamazlar bunlar; olsa olsa, 'ihtilâl' başladıktan sonra kafalarını değiştirip, genç 'devrimciler'e tomarla para verebilirler. O zamana kadar dışarıya, -en çok da Washington'a- başvurmak gerekiyor; nedeni de belli: İngilizlerin, Hollandalıların ve Polonyalıların bazı hallerdeki olumlu (!) davranışları, bir kenara bırakılırsa; Avrupalıların pısırik, ağırdan alan ve işe yaramaz olduğu için! Hele Fransızların esâmisi okunmuyor, hepi topu Jean Jaures Kuruluşu (fondation).. o da Polonyalı sosyal demokratlara yardım etmiş, hepsi bu kadar!"

Geriy e kim kalıyor, ABD mi?

"...o yüzden 'turuncu devrim' amacıyla, Amerika'daki büyük özel vakıf ve kuruluşlara, devlet örgütlerine (USAed, ya da NED) başvurulur, daha 2003 sonbaharında, yâni 'ihtilâl'den bir yıl önce! Bu işi yapanlardan birisi, Slovakyalı Balazs Jarabık, 'imalatçı' grubun, ki adı Pora, ve -'tam zaminıdır' anlamına geliyor- Atlantik ötesindeki teşebbüslerine katılanlardan birisi; ona 'maaşını ödeyen' Freedom House adındaki Amerikan vakfıdır, Pora'ya destek oluyor ama, yalnız kalmak da istemiyor. Söz buraya gelince, Columbia Üniversitesi'nde eğitilmiş Slovak Jarabık aynen şöyle diyor: '..ihtilâl imâlatçılığında, öteki ticari teşebbüslerde olduğu gibi, önce sağa sola başvurmak şartı!...' Arkasından ekliyor: '...ihtilâl imâlatçılığı piyasasında rekâbet çok ve hızlıdır; her ülkenin imâlatçıları, 'kendilerini satmak için' Washington'a gitmek, oradaki tefecilere başvurmak zorundadırlar; bunun için de müzakereye inandırıcı deliller, bir planlama, bir finansman tablosu sunacaklardır; evet aynen iş dünyasındaki gibi..' ..."

'Vatan haini' kimler imiş?

Çağrışım/6. "...Hasan'la (Tanrıkut) konuşmuştuk, galiba 'Sarı' Mustafa (Börklüce) da vardı; 50'li yılların önce umut verici, sonra umut kırıcı başlangıcı; bir garip benzetme ya da mukâyese ile, 'Demokrasi Cephesi' nin ('Hür Dünya') göz boyamaktan ibâret olduğuna, inanmak istiyoruz.

Farz-ı muhal, TKP 'nin gizli bir fraksiyonu; ya da, yeni yeni palazlanmaya başlayan Mao 'cular; el altından Moskova ya da Pekin 'e başvurup, ülkelerindeki mevcut rejimi alaşağı etmeye yarayacak bir 'ihtilâl imâlatı' na yardım istesinler. Rusya ya da Çin 'enayi' mi? Böyle gizli bir niyetleri olsa bile, açıkça yan çizecek, dolaylı yollardan (barışseverler filân) yardıma teşebbüs edecekti: Böyle bir şeyin olduğundan emin değildik, kimse de aslında bunu kanıtlayamadı ama; o zavallı TKP fraksiyonu da, o zavallı Mao'cular da, ülkelerindeki Cumhuriyeti devirmek için, komünistlerden para alan, birer Komünizm uşağı, birer vatan haini olarak adlandırıldılar.

Hasan (Tanrıkut), ben ve 'Sarı' Mustafa (Börklüce) mutâbık kalmıştık: emperyalizm, bunun dikâlsını Polonya 'da Macaristan 'da vd. ülkelerde yapıyor, sözüm ona 'Demokrasi' yi kurtarmış oluyordu. Şimdi komünist bile olmayan, sadece 'ulusalcı rejimleri', devrimek için 'Sistem'in şu marifetleri ortaya dökülünce, soramaz mıyız: Acaba kim haklıymış? Rusların ya da Çinlilerin - eğer gerçekten yaptılarsa- çevirdikleri dolaplar; Sistem 'in, - 'Küreselleşme' kamuflajı altında- 'Hürriyet', 'Demokrasi', 'İnsanlık' adına başvurduğu -üstelik ticarî'- hınzırlıkların yanında masum kalıyor mu, kalmıyor mu?

Her zaman olduğu gibi, karar sizin!..)

Cumhuriyet, 04.07.2005

“...‘Komplo Teorisi’ mi, ‘Aynıyla’ Hakikat mi?!..”

Çağrışım/ 7. ""...o "komprador alafrangaları" nı elbet tanımaktasınız; Vincent Pauvert "in gözlerimizin önüne, şahitli ispatlı serdiği gerçekleri duyunca, mutlaka dudak büker; belirgin istihfafla: ""...- canım bütün bunlar, "Komplo Teorileri"nden ibaret" diye, burun kıvrırırlar. Bu bana kimi ve neyi hatırlatıyor, söyleyeyim mi? Fransa "da Nazi işgalini yaşamış, onlara karşı silâhlı direnişe katılmış, "camarade" Paul "ü ve onun, bu çok bilmiş kazlara verdiği müthiş cevabı: ""-... bunlar böyle demekle, farkında olmadan, "komplo"ya iştirak ediyor, onu bir güzel desteklemiş oluyorlar!""

""...bunu bir kalem geçtikten sonra, isterseniz, "İhtilâl İmâlatçıları" na, onların başka bir metodlarının, nasıl uygulandığına, bir göz atalım...)

Ne de "totaliter"mişler ya!

(Tespit/ 9. ""...dördüncü aşama, sağlanan parayla, olabildiğince çok "eylemci" toplamaktır. İlk dolarlar, ağız lâf yapan "öncüleri", taşraya "ihtilâl"i anlatmaya göndermek amacıyla kullanılır; o toplantıdan bu toplantıya, söyledikleri şudur: ""olmayacak şey yoktur, meselâ biz, ülkemizdeki diktatörleri, böyle kovduk!""

Dinleyicileri de kimler, alt tarafı, şaşkın ve üşümüş, yirmi kadar genç; onları harekete geçirmek için, herkesin bir "reçetesi" vardır; meselâ Sırp asıllı Sinisa Sikman , bu turnelerin gediklisi; yanında hiç eksik etmediği bavuluyla, geçen yıl "Beyaz Rusya"ya gidiyor: ""-...bavulun içinde, promosyon için ne gerekirse var; tişörtler, yapışkan afişler, Otpor'un logosunu taşıyan balonlar, vs; yâni başarının sembolü olacak ne varsa, hepsi!""

""...çokluk bu seminerler, iç karartıcı ve kötü ısıtılmış salonlarda "gizlice" yapılıyor. Yalnız o mu? Bazen de kırsalda, Komünist Gençlik Teşkilâtı'nın ve izcilerinin eski kamp yerlerinde filân. Polis"e, böyle bir kalabalığın bir araya gelişi, "tatil kampı" olarak "yutturuluyor"; pek de yalan sayılmaz hani, zira kamptaki atmosfer, hem Club Med'in tatil atmosferini, hem de askeri talimleri hatırlatıyor. İşte örneği: Gürcistan, 2003 yazı, İhtilâlden üç ay önce, Kmara, Tiflis"ten uzakça bir yörede, 700 militanı bir araya getirmeyi başarıyor, kalabalığın liderlerinden birisi, Greorgui , durumu şöyle anlatmaktadır: ""-...barakalar perişandı, çeşmelerden su akıyordu; buna rağmen bir hayli eğlendik!..""

Cumhuriyet, 06.07.2005

“...Hasmın Gücünü, Hasma Yönelmek!..”

(Tespit/10. "...sıra geldi, aynı anda, iki ayrı duyarlılığı, yükseltme kampanyasına; bu harekâtın en hassas noktası; ilki, seçmenlere, seçmenlik haklarını öğretmek; ikincisi, seçime katılın

kampanyası; 'kokuşmuş' ve diktacı rejime karşı çıkmak! Her iki kampanyanın da, kendine mahsus logosu, sloganları, afişleri vs. olacak! Gerçekte her iki operasyon da, aynı 'devrimci' ekip tarafından oluşturulacak ama, bu, kesinlikle gizli kalmalı, bilinmemeli; aksi halde, tarafsız gibi görünen ilk kampanya, bütün inandırıcılığını kaybeder..."

Bunları kim söylüyor? 'Turuncu Devrim' in kahramanlarından birisi; gözlükleri yuvarlak, gömleği kırmızı; otuz yaşlarında bir Ukrayna 'lı; Dimitri Potyekhin! Yuşçenko 'nun zaferinden sonra, Moldavya 'lıları eğitmeye, oraya gitmiş; yapacağı 'pazarlama' faslının öncesi, diyor ki: "...aynı anda, birbirinden gizli iki operasyonu başarmak, güç iş! Pora olayında o kadar az adamımız vardı ki, militanlar, aynı gün içinde, birkaç kere kılık değiştirmek zorunda kaldılar; iki kampanyadan birinin, ya da ötekinin bildirilerini dağıtabilmek için!.."

Sıra geldi bu defa, etkileyici fakat şiddet içermeyen eylemleri gerçekleştirmeye! Amacı belli, yurttaşları uyandırmak, polisi canından bezdirmek! En çok uygulanan metod, 'yıldırım toplanışı', Dimitri Potyekhin bunu şöyle tarif ediyor: "... Bunlar o kadar kısacık bir sürede toplanıp dağılarak yapılan eylemlerdir ki, polis kimseyi ele geçiremez!" Verdiği bir de örnek var: "...On beş eylemci, giydikleri 'sürgün kılıkları' üzerine, herkesin giydiği pardösülerden giymişti; başkentin en büyük caddesinde, en kalabalık olduğu anı seçtiler; saati gelince, o dakika pardösüler çıkarıldı; ve 'sürgünler' üst üste aynı sloganı tekrarladı: 'Ben oyumu filan için vereceğim.' Elbette buradaki filan, mevcut iktidarın başını temsil ediyordu; eylemi kısa sürede bitirildi, 'sürgünler' kaşla göz arasında pardösülerini giyip, ilk önlerine çıkan metro girişine dalarak, toz oldular; geride elbet ne bir iz kaldı, ne de bir kanıt! Sonuç, arzu edilen sonuçtu: Polis öfkesinden kuduza döndü ve şiddete başvurdu..."

Korkuyu nasıl 'kullanmalı'!..

İyi güzel ama, o grubu himâye etmek şart, bu nasıl olacak? Sırp Milos Milankoviç, Beyaz Rusya 'lı ya da Azeri 'öğrencileri' ne bunu anlatacaktır; bir bakıma 'gizli faaliyetin alfabesini'! Bu, otuzuna yakın, iriyarı delikanlı diyor ki: "...bunlar direnişin bilinen hileleri! Devrimci grubunun bir tek şefi olmayacak; olursa, o tek şef polisin eline geçerse, eylem felce uğrar; bunun çıkar yolu, ortaklaşa yönetimi örgütlemektir; yâni, tek şefin yapması gereken eylemler, aslında kimin ne yaptığını, ne yapacağını bilmeyen öteki sorumlulara dağıtılıyor..." Bir başka örnek de şu: "...Örgütler ne kadar gizli, üstü kapalı olursa, gençleri o kadar kendine çeker, çünkü etkiler; işte bu büyüdür ki korkusunu yenip onun, iktidarların 'terörist' diye vasıflandırdığı bir gruba katılmasını sağlar!.."

Peki, korku nasıl kullanılacak? Milos Milankoviç onun çaresini de söylemiş: "...gösteri mi yapılıyor, katılan genç kendini asla yalnız, diğerlerinden kopmuş hissetmemeli; diğerleriyle dirsek temasını muhafaza etmelidir. Polisin ya da askeri birliklerin, ürküntü veren gürültüsünü bastırmak için, onlara marş söyletmek de işe yarıyor. Ayrıca yakındaki silahlı birliklerden korkmalarını önlemek için, bir çare de; eylemcilerin en önündekilere, büyük ve geniş yazılmış, 'devrimci' bezler taşıtılmasıdır; bu sâyede diğer eylemciler, kendilerini bekleyen silâhlı birlikleri göremezler..."

'Vehbi'nin kerrâkesi...'

...dahası var. Tutuklanma korkusu nasıl önlenecek? İhtilalci çocukları eğitenler (coach), sık sık, polis baskınlarının provasını yaparlar; grup ikiye ayrılır, yarısı polis olur, yarısı nümayişçi! Bu sonunculara, gülümseyerek kaçamak cevaplar vermek, asla saldırgan olmamak öğretilir; cezaevindeki yandaşları yüreklendirmek amacıyla, destek stratejileri de geliştirilmiştir: "...tutuklanmayanlar, böyle bir durumda, kimlere başvuracaklarını bilirler; hangi avukata, hangi yerli ya da yabancı gazeteciye, hangi sivil toplum örgütüne vs. Ayrıca ellerine, temas edecekleri militanların listesi verilmiştir; temas ettikleri kişi, bir protesto mitingi örgütlemek üzere, başka militanlar bulur; bu suretle, polis karakolları önünde gösteri yapılır. Bunun amacı, Media'ların olaydan geniş ve ayrıntılı söz etmesini sağlamaktır."

Bunları söyleyen kim mi? Kazaklara, geçen yıl bu hileleri öğreten Gürcü, Guerghui Kandelaki 'nin ta kendisi, Amerikan üniversitelerinden siyasal bilgiler eğitimi almış, bu 'ihtilal imalatçısı', sözlerini şöyle bir sona bağlıyor: "...bu sâyede, hasmın gücünü, hasmın kendisine yöneltmek imkânı sağlanır..."

Şimdi anlaşılıyor mu, 'Vehbi'nin kerrâkesi'?

Cumhuriyet, 08.07.2005

“...‘Küreselleşme’ye, ‘Küresel’ Tepki!..”

"... Evet tabii, insanın aklına, o kaçınılmaz soru geliyor: Sosyalist Blok 'un, Demokrasi 'yi seçmiş halkları, bu kadar mı saf? Nasıl 'İhtilâl Ticareti' yapan, bu imalatçılara , unutamayacakları fırsatlar veriyorlar? Gerçekten sorulacak, cevabı şiddetle tartışılacak konudur bu!

(Çağrışım/9. "... Sanırım her şey, Edvard Şevardnadze 'nin, 1984 'te bir kış akşamı Gürcistan 'daki Pinsunda 'da, Gorbaçof 'a söylediği şu sözlerle başlamıştır: "... her şey çürümüş, hepsini değiştirmek gerekiyor!" Haksız mıydı, tam değil: Sovyetler Birliği hanidir işçinin ve köylünün sosyalist devleti olmaktan çıkmış; Nomenklatura 'nın saltanat sürdüğü, totaliter bir oligarşiye dönüşmüştü; İşte Mihail Gorbaçof 'un, o meşhur, o ümit sağan Glasnost'u ve Perestroika'sı , bu noktada hareket ediyordu. Gorbaçof, 1985 İlkbaharında ne demişti, hatırlar mısınız:

"Silahtan arınmış, birbiriyle barışmış, askeri blokları olmayan bir dünya; Sosyalizm'in kendisini, demokrasi, özyönetim, çevreyi koruma istikametinde yeniden üretmesi!"

Buna gerçekten ihtiyaç vardı ama, herhalde örnek alınacak 'özgür' ve 'insan haklarına saygılı ülke' ABD değildi; sonra Yugoslavya 'dan başlayarak, Ukrayna 'ya, Gürcistan 'a, Kırgızistan 'a ve ilh.. yayılan. 'İhtilâl imalatçılığı ve ihracatçılığı' , daha o zaman, işte böyle başlamıştı; SSCB bunun bedelini çok pahalı ödedi; bilahare Yugoslavya 'nın yaşayacağı, bölünme, parça parça kontrol altına alınma süreci; yeryüzünün ikinci büyük askeri gücü olan bir ülkeyi, bir hamlede, parçalamıştı; başta Gorbaçof ve Şevardnadze , yaşananları, 'demokrasinin icâbâtından mı sayıyorlardı, bilinmez ama; sonraki yaşadıkları hayatı, hiç de Gorbaçof 'un başlangıçtaki hayallerine benzemiyordu...)

Kerimof'un kanlı tepkisi ne anlama geliyor?

Tesbit/10 "... Peki, göz göre göre, sermâyenin esâretine giren halklar, -hele kötü de olsa, sosyalizm'i yaşamış olanlar- buna niye tepki göstermiyor? Acaba sâhiden göstermiyor mu? Vincent Javert , daha Le Nouvel Observateur 'deki çalışmasını hazırlarken, yazısına, şöyle bir not eklemek gereğini duymuştu:

"... O 'kadife devrimler' sona mı erdi? 13 Mayıs ayaklanmasında, Başkan Kerimof; kalabalığa ateş emrini vererek, düzinelerce, hatta belki yüzlerce insanı öldürmekten çekinmedi. Gerçi yaşanan halk hareketi, Ukrayna ya da Gürcistan'dakinin aynı sayılamazdı; protestocular, hileli seçimler peşinde değillerdi; İslamcılar, kavganın çıkarılmasında belirgin bir rol oynamışlardı ama; Kerimof'un kanlı cevabı (tepkisi) ve buna karşı uluslararası bir protestonun yükselmemesi, bölgedeki öteki dikta rejimlerinde, korkunç baskılara yol açmış oldu..." (Le Nouvel Observateur, 1 Temmuz 2005, s. 10)

Hepsi bu kadar mı? Elbette hayır, Rusya 'da Putin 'in, ne türden ve nasıl korunma önlemleri oluşturduğuna, göz atmakta da yarar var ama; acaba sizce de, Avrupa 'da birdenbire patlayan halk muhâlefeti, 'Dip Dalgası' nın, bu türden oyunlara müsaade etmeyeceği izlenimini yaratmıyor mu? Benim en ziyade şaşıtığım, nedir bilin bakalım: Le Monde Diplomatique 'in Haziran 2005 sayısında kullandığı şu başlık oldu: 'Dip Dalgası' !!..

Eskiler ne demiştir, 'Aklın yolu bir!'.

İlk defa bir 'dur işareti' verilmiş oldu..

(Tesbit/11. "... aynı Le Monde Diplomatique , başyazısında Fransa 'daki 'tepkiyi' değerlendirirken, öyle bir lisan kullanıyor ki, 'Küreselleşme' ye tepkinin, yöresel ya da ulusal kalmadığını, açıkça 'küreselleştiğini' gösteriyor.

"... Asi Fransa, 20 Mayıs 2005'te AB Anayasası tasarısına, tantanalı bir 'hayır' diyerek, siyasi milletlerin en iyisinden olmak geleneğini sürdürdüğünü isbat etmiştir; böylece halkların yeniden ümitlenmesi, buna mûkâbil, 'mevcut seçkinler saltanatı'nın, kaygılanmasını sağlayarak, 'yaşlı Avrupa'yı iyice sarsmıştır. Yurttaşlarının bu gözü pek eylemiyle, tarihi misyonunu sürdürdüğünü kanıtlamış oluyor; öyle ki, bir kere daha mevcut siyasi ve ekonomik düzenin cazibesine baş eğmeyerek, kadere kafa tutmanın hâlâ mümkün olabildiğini göstermiştir..."

"... Zira bu 'hayır' cevabı temel bir anlam taşıyor: 'küreselleşme' dogması yok mu, yurttaşların karşı çıkmasına (aşağılamasına) rağmen; kendi tanıyıp benimsediği o 'tek tip ekonomik modeli', yeryüzünde ne kadar ülke mevcutsa, hepsine dayatma iddiasına, ilk defa bir 'dur' işareti verilmiş oluyor..." (Ignacio Romanet, Le Monde Diplomatique, Haziran 2005...)

Biliyorsunuz, bu ilk dur işaretinin hemen arkasından Hollanda vs.'nin tepkileri sürdürüldü. O kadarla da kalmadı, hemen her kıt'anın, her köşesinden, red sedâları yükseliyor..

Ne demiştik, 'devrimler durmaz'.

Cumhuriyet, 11.07.2005

“...Her ‘Etkinin’, Bir ‘Tepkisi’ Vardır!..”

'... güler misin, ağlar mısın?' İhtilâl İmalâtçıları 'nın, eski Sovyet Cumhuriyetlerini, 'armut piş ağzıma düş' yöntemiyle, 'Sistem' den yana geçirmesi, yetmiyormuş gibi, yeni projeler, yeni kuruluşlar tasarlamışlar:

(Tesbit / 12 "... gezginci ihtilâl tüccarları, bir memlekette 'demokratik ihtilâli' başarınca (yâni, işi bitirince) ne yapacaklar? Oturacaklar mı? Hayır, bu defa başka 'hedeflere' yönelecekler: nereye mi, orası belli, eski Sovyet İmparatorluğu toprakları üzerinde, yeni 'darbeler' hazırlanacak! İş çabuklaştırmak amacıyla, Kiev'de, yeni bir 'İthalat İhracat Merkezi' kuruluyor, adı da 'Uluslararası Demokrasi Enstitüsü!'. (bak, bak, bak!) İşin müteşebbisi, o muhteris Vladislav Kaskiv, geçen şubat ayında, tasarısını George Bush'un ta kendisine takdim etti. Bakın ne diyor:

"... ona dedim ki, Vaclav Havel, Lech Walesa, ya da Madeleine Albright gibi itibarlı şahıslar, bu enstitüye hem sahip çıksınlar; hem de yönlendirsinler!"

O da kimmiş demeyin, 'Turuncu Devrim'in eski lideri olan zat ki, devrimin akabinde, ayağındaki blue-jean'i çıkararak, lâcivertleri çekmiş ve kravatı takmış; amacı, Beyaz Saray üzerinde olumlu etki bırakmak. Görünüşe bakılırsa, en azından bir yardım ümidi, bir finansman va'adi koparmış!.." (Le Nouvel Observateur, 1 Haziran 2005, s. 10)...")

'Küreselleşme' değil, 'küreselleştirme'!..

Gördüğünüz gibi, 'oyun' son derece açık oynanmaktadır. Bu da besbelli, Doğu 'nun son 'despotlarını' sinirlendiriyor. Vincent Javert, iş buraya gelip dayanınca üslûbunu değiştirmiş; ona göre bu 'despotların' başında, kim var dersiniz?

(Tesbit / 13 "... evet, Nazarbayev 'in ta kendisi; önlem olarak, meğerse o, yöresel eylemcilerden bir kısmını tutuklamış, Vladislav Kaskiv 'e de 'ikâmet yasağı' koymuş!

Öteki 'despot' 'Beyaz Rusya' nın korkunç beylerbeyi Lukaşenko oluyor; bilindiği üzere, 2001 'de ona karşı örgütlenen bir 'Kadife Devrim' başarısızlıkla sonuçlanmıştı; rejime muhalif olanlara eziyet çektiyormuş. Ne pahasına olursa olsun, 'ihtilâl imalâtçıları' nı, sınırdan sızmayı denemekten, vazgeçirme kararındadır, önümüzdeki sene yapılacak seçimlere hazırlık olsun diye, Ukrayna 'lı beş 'imâlâtçı' yı içeri atmış. Geçen yıl Slovak ve Sırp birkaç 'devrimci' yi bir güzel ıslatıp, sonra

sınır dışı etmişler, bu yüzden 'devrim hazırlıkları' başka ülkelerde yapılıyor: ABD Kongresi tarafından finanse edilen, 'Uluslararası Cumhuriyetçiler Enstitüsü', Beyaz Rus bazı militanları, ülkenin hemen yanı başındaki Litvanya'da yetiştiriyor...).

Mücadele, 'despotlara karşı', özgürlük mücadelesi midir; yoksa başını ABD 'nin çektiği, 'küreselleştirme' nin -... evet, küreselleşme değil 'küreselleştirme', yâni, yeryüzüne sahip çıkmanın- zarûretlerinden mi doğmaktadır; eğer böyleyse çeşitli ülkelerdeki başarısızlıkları neyle açıklamalı?

Yoksa 'dip dalgası' yla mı?..

Bu başkaldırı, başka ve büyük hareketlere gebe!

Tesbit / 14 "... Fransızlar, 29 Mayıs Referandumunda yalnız AB Anayasa Projesini değil; onunla birlikte, Avrupa'yla özdeşleştirilen Neoliberalliği, büyük bir çoğunlukla reddettiler. Hollandalılar, sadece üç gün sonra onları izledi. Bu 'Dip Dalgası', yükselecek hiç kuşkusuz: zira, 'hayır' demek, aslında -orada veya burada-, en yasal istekleri bile, hor görenlere karşı bir tepki davranışdır. Ne gibi mi? Mesela, Sosyal Yardımlar'dan yararlanan yurttaşların, 'önerilen' herhangi bir 'küçük işi' kabul mecburiyetine hayır! Emekliye ayrılma düzeninin de, 'özelleştirilmesi'ne, hayır! Üretici emeğin, devlet eliyle, sağa sola dağıtılmasına, hayır! Cezaevlerindeki baskıya ve aşırı sömürüye, hayır! Afrikalı zencileri, kobay yerine kullanan ecza laboratuvarlarına, hayır.."

".. bu başkaldırı, başka ve büyük, başka hareketlere gebe ki, bunların bazıları gerçekleşti bile: Lübnanlılar, Suriyelilerin çekilmesini, 'sokakta' sağladıktan sonra; confessionalizme'in eski ailesini de gönderdiler. Dahası var, Latin Amerika'nın bazı ülkelerinde olduğu gibi, 'iktidarlar'ın fırladıklarına, imkân vermediler. Aynen Tahiti'de bağımsızlık için savaşıyan yandaşların, Pasifik bölgesindeki durumun altını üstüne getirdikleri gibi! Aydınların bir kısmı, halkın bu umutlarına destek çıkıyorsa da, diğer bir kısmı, mücadele ediyor; bunlar, yâni karşı çıkanlar, daha çok, zaten 'küreselleşmiş' olanlar!.." (Le Monde Diplomatique, Haziran 2005, takdim yazısı, başlığı 'Dip Dalgası').

Köprülerin altından çok su aktı...

T üh, şu işe bakın, Rusya 'nın 'İhtiâl İmalatçıları' na karşı takındığı tavrı, aldığı tedbirleri filân, konuşacaktık değil mi? Konuşuruz canım, acelesi ne? Yalnız bilirsiniz ki, ülkeyi artık -Rusya 'nın Özal 'ı- Yeltsin yönetmediği gibi, orada da köprülerin altından çok su aktı.

Cumhuriyet, 13.07.2005

“...İkinci Bir ‘Soğuk Savaş’ Başladı mı?!”

(Çağrışım / 10. "...acaba hatırlayan çıkacak mı? 70'li yıllar, Bilgi Yayınevi 'nde danışmanım; Salvador Allende , ülkesi halkının oyları ile iktidara gelmiş, bu yiğit solcu lider; ABD 'nin tertip ve telkinleriyle bir darbe düzenlenerek alaşağı edilmiş; Allende , Başkanlık Sarayı'nı terk etmemiş, elinde tabancası, vurularak ölmüştü. İşin gerçek mahiyetini, kamuoyuna anlatmak amacıyla, Yayınevi'ne Armando Uribe 'nin yazdığı, tepeden tırnağa belge, kitabın çevrilmesini önerdim; çevrilip yayımlanan bu eser, bazı 'şaşkın' aydınlarımızın yeni yeni anlar gibi olduğu, bazı önemli gerçekleri, patır patır anlatıyordu: (Bkz. "Şili'de Amerikan Darbesi", Bilgi Yayınevi.)

Çağrışımın sebebi ne? Vincent Javert , ne demiş; şu anda Asya 'daki bazı despotlara karşı, 'ihtilal imalatçıları' harekete geçeceklermiş ama, o despotlar buna şiddet kullanarak karşı koyuyorlarmış! Gel de, o yıllardaki made in USA markalı bir dizi 'darbe' yi hatırlama!

Aradaki fark şuydu ki, o dönemde Washington ve gizli servisleri, şimdiki gibi eyyamcı 'çiçek çocukları' nı değil; göz diktiği ülkelerin, düpedüz ordularını kullanıyordu. Başka birçok ülkede olduğu gibi, Şili 'de, harekete geçen Silahlı Kuvvetler'in; bilhassa, Donanma ve Hava Kuvvetleri'nin nasıl ABD denetiminde olduğunu, Armando Uribe eserinde açıklamıştır. Ama asıl altını çiziceğim başka bir şey! Asya 'da ulusal topraklarını 'Küresel Emperyalizm' e karşı korumaya çalışan 'despotlar' , acaba 'Sistem' in darbeyi müteakip Şili 'ye münasip gördüğü 'Başkanı' hatırlatıyor mu? Bilindiği gibi bu zat General Pinochet adında bir subaydı ki, halkın seçtiği Allende 'ye karşı, elinde silahla iktidar olmuş, 'despot' un tekiydi.

Kıssadan hisse, Uluslararası Emperyalizm için, ülkenin başına despotun en zalimi geçse bile, hiç fark etmez; o 'demokrat' sayılır; buna mukabil, 'Küreselleşme' -asında 'Küreselleştirme' - numarasına 'yatmayı' benimsemeyen liderler, 'despot' diye alaşağı edilir. Vincent Javert 'in o kadar doğruyu açıkladıktan sonra, bu yanılaşa düşmesi garip!..

Yoksa hepsi Müslüman ve Türk de ondan mı?)

İhtiyar Ayı'ya ihtilâl öğretmek!

(Tesbit / 16. "...önce bir soru yönelterek başlayayım: 2004 yılı sona ererken ünlü Fondation Freedom House 'ın, Putin 'in Rusya 'sını, 'özgür olmayan' ülkeler sınıfına koyduğunu biliyor muydunuz? Hangi gazetemiz yazdı, hangi televizyonumuz söyledi ki, bilebilesiniz. Oysa Vincent Javert 'in verdiği bilgiye göre, keyfiyet budur:

'...tabii sonra Vladimir Putin geliyor: Fondation Freedom House, 2004 senesi nihayetinde, Rusya'yı özgür olmayan ülkeler sınıfına koymuştu; böyle bir olay, Sovyetler Birliği'nin yıkılışından bu yana, ilk defa vaki oluyordu. Yeni icat 'Che'lerin, Rus liderinin kafasını, av tablolarına ilave etmek arzusu, en büyük hayalleridir. İçlerinde bunu, amaçların en önemlisi, en doğrusu diye kıymetlendiren de yok değil. Hatta bazıları, yeni yeni palazlanmaya başlamış 'devrimci' grupları eğitiyorlar. Kırım'da, hatta Rusya'nın göbeğinde, bu yaz için seminerler düzenlenmesi öngörüüyor...'

'...gel gör ki, Kremlin'in bugünkü efendisini alaşağı etmek, sanıldığı kadar kolay bir iş değil; zira Putin'in gizli servislerini ve de Silahlı Kuvvetleri'nin önemli bir kısmını denetiminde tuttuğu biliniyor. Özbekistan'da Kerimof'un gösterdiği kanlı tepkiyi, açıkça destekledi; böylelikle, Rusya'da da böyle bir kalkışma olursa, lüzumu halinde kalabalığın üzerine ateş açabileceğini hissettirdi. Ayrıca, Rusya'nın Başkanı 'imalatçı takımı'nın faaliyetlerini baltalamak amacıyla iki çareye başvuruyor. Bir kere, kendine ait bir Gençlik Hareketi yaratmak yoluna gitmektedir; öyle bir hareket ki bu, adı bile adeta OTPOR'un, KMARA'nın ve benzerlerinin bir kopyası; iki heceli bir kelime: HASHÎ, yâni 'Bizimkiler'i; hatta tişörtler, tebaesemler bile aynı; değişen sadece söyledikleridir ki, bunlar hem sert hem de ulusalcı...'

'...hepsi bu kadarla kalsa, iyi: FSB (eski KGB) de boş durmuyor; ortalığı iyice karıştırmak amacıyla kimisini kullanıyor, kimisine haberler uçuruyor, bazı muhalif grupların içine sızıyor; bunlar yetmezmiş gibi, (sahte, yani onun denetiminde) muhalif gruplar yaratıyor. 'İhtilal İmalatçıları'nın, Moskova'da işleri zor; işin içindeki pişmiş, ihtiyar ayıya, İhtilal'in nasıl yapılacağını öğretmeye kalkışmak kolay değil!..' (Le Nouvel Observateur, 1 Haziran 2005, s. 18)

Ne alâkası mı var?..

(Tesbit / 17. "...çok teknik, hatta sıradan hissi veren bir haber; o kadar ki, gazetelerimizin birçoğu hiç iltifat etmedi, kimisi birkaç satırla geçiştirdi; bakar mısınız söz konusu olan nedir:

'...AB referandumu sonrasında, İngiltere ile bütçe krizi derken; iç ve dış siyasette zor günler yaşayan Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, 10 milyar Euro'luk nükleer füzyon reaktörü gelişmesinden, alınının aklıyla çıktı. Geleceğin temiz ve ucuz enerjisini üretmesi planlanan nükleer füzyon reaktörü Cadarache'da inşa edilecek...' " (Hürriyet, 29 Haziran 2005, s. 15)

Bunun 'Sistem' le ne alakası var diyeceksiniz? Yalnız 'Sistem' le değil, daha fazlasıyla var: Proje altılı bir uluslararası konsorsiyum tarafından destekleniyor; bu altı ülke Rusya, Çin, ABD, AB ve Güney Kore! Ne kadar ilginç değil mi? Nükleer Füzyon Reaktörü'nün Fransa 'da inşa edilmesi kararında, acaba kim kimi desteklemiş? Çin, Rusya ve AB Fransa 'yı desteklerken; ABD ve Güney Kore, Japonya 'yı desteklemiş!

Sadece bir soru soracağım: Fransız halkının, AB Anayasası 'nı reddeden referandumdan sonra, Çin ve Rusya (yani Avrasya) tarafından desteklenmiş olması, aklınıza bir şeyler getiriyor mu, getirmiyor mu? Getirmiyorsa, ne gam! Siz rahatınıza bakın!

İsterse yeryüzünde, ikinci bir 'soğuk savaş' başlamış olsun!

Cumhuriyet, 15.07.2005

“...Adı Neydi, Demiştin? ‘Nuri İyem!’...”

(Tesbit: 1. / "... Onlar ayrı bir ressamalar topluluğu oluşturmuşlardı; içlerinden Haşmet Akal'ı çok yakından, Fethi Karakaş'ı bir hayli, Agop Arad'ı ağabey gibi; Avni Arbaş'ı Paris'te, Nuri İyem'i resimlerinden, az çok tanımıştım: Hemen hepsi toplumcu gerçekçi bir resim anlayışını temsil ediyorlardı; meraklısı, '40 karanlığı'nda yayımlanmış, toplumcu dergileri açıp baksın, desenlerine rastlayacaktır. Şairlerin kitap kapaklarında filân da!

En yakın örnek, benim 'Duvar' adlı ilk şiir kitabım! Mâlûm-u âliniz, dönemin gözde yayıncıları, - armağan da kazanmış olsa-, 'solcu' şairlerin kitaplarını basmıyorlar; annem hâlime acıdı; ben de, onun verdiği bin lirayla, bu işe kalkıştım; liseden arkadaşlarım yardımcı oluyorlar, anlaşıldı ki kitabı çıkarabileceğiz; elbette, dağıtımı ayrı bir konu. Daha önce, 'Duvar'daki şiirleri aksettiren bir kapak kompozisyonu gerekiyor. Aklıma gelen ilk isim, Fethi Karakaş: O tarihte, Herr Braun'un Asmalimesçit'teki -yarı kahve yarı bar- lokalinde rastlaşıyorduk; 'durumu anlatarak, Fethi ağbiy'den (Karakaş) rica ettim; acaba bu şiirlere bir kapak yapar mıydı? 'Duvar'ın ilk baskısını bugün kim hatırlıyorsa, bilecektir: Kapağında, siyah zemin üzerine yapılmış, kurşuna dizilen bir adam resmi vardır ki, işte o, Fethi Karakaş'ın fırçasından çıkmıştır.

Öyle ressamaların nesli tükendi mi, ne? İlk görüşte insanı çarpan tablolar görünmez oldu, asma çardağı gibi constellation 'lar inşa ediliyor; tablo nerededir, neyi anlatır, ara da bul!...)

O geceyi unutmaya çok uğraştım

(Çağrışım /1. "...tabii en kötüsü devamlı karanlıktı, sabah mı, gece mi anlayamazsın; elbette, kaç gündür tutuklu olduğunu da! Neden sonra, çaresini bulmuştum: Bahçekapı/Edirnekapı tramvaylarının hareket durağı, Sansaryan Hanı'nın hemen arkasında; oradan tekerleklerin vınıltısı gelmeye başladı mı, sabah oluyor demekti; binanın içinde, hademe çağırma zilleri kesilince de, akşam!

Tutuklu kısmı için, yemek çıkmazdı; dışardan getirtiyorduk; gazetelere bir zaman müsaade etmediler, sonra müsaade edildi, aldırabiliyoruz. Tuvalete, polis refakatinde gidilebiliyor; tıraş takımlarımıza, gözlük ve kemerlerimize el koymuşlardı; banyo yok, yıkanıp paklanmak, hakgetire! O zamanlar Kısm-ı Siyasi'nin 'siyasiler' koğuşunda, orta yere kocaman bir demir soba kurulmuş. Onu da canları isteyince yakarlar.. niye mi? Bazı geceler, 'iyi polis'i oynayan taharrilerin, bizi başına toplayıp, ısıdırma bahanesiyle, ağızımızdan lâf alabilsin diye. Bunlar, yaşadığımız ortamı, lâıykıyla hissedebilmeniz için!.

O geceyi hafızamdan silmeye az mı uğraştım, mümkün değil! En ufak ayrıntısına kadar hatırlıyorum: Nedense uyku tutmamıştı, yatağın içinde dönüp duruyorum; başka türlüünü de yapamam, çünkü 'hücre', ancak teneşir benzeri tahta bir karyolanın sığabileceği genişliktedir. Sabaha karşı, tam uyuyacağım, kapıların önünde, birtakım iri sesler: 'Nerede, o?' 'Hangi hücrede yattığını, nöbetçi nasıl bilmez?'. Arkasından tüylerimi diken diken eden o sözler: " - ... adam uyuz olmuş, hamama götürmemiz emredildi, bütün hücreleri uyandırmak gerekse de, onu bana verin!.." Bunun üzerine, nöbetçi memur soruyor: "...tamam. Beş dakikada bulurum; adamın adı, neydi demiştin?" Benim kapımın hemen arkasındalar, bir kâğıt hışırtısı duyuldu, besbelli tutuklunun adına bakılıyor; sonra ömrüm boyunca unutamadığım o ses: " - ...Nuri İyem!".

Sizce, 'Perikles devri' yaşatmak isteyen hangi ülkede, hangi devlet adamı, böyle bir rezilliği yapar; ya da yapılmasına göz yumar?..)

'Öbür tarafta' kim bilir, ne resimler yapacak?...

Nuri Ağbiy 'le (İyem) hiçbir yakınlığımız olmadı; pardon, yanlış söyledim; onun desenleri, hele tablolarındaki sapına kadar bu toprağın çocuğu, sapına kadar insan ve çilekeş portreler, her zaman aklımı karıştırmış, duygularımı allak bullak etmiştir; o başka, demek istediğim şu ki, muhtemelen benim iflâh olmaz güreliğimden, hiçbir zaman bir araya gelemedik, toplumcu gerçekçi resimden, toplumculuğun ne demek olduğundan; gerçekçi bir ressamın neye, nereden başlaması lâzım geldiğinden, karşılıklı söz edemedik!

Vefat haberini okuyunca, ilk duygularım bunlar oldu; kendi neslinden, yanılmıyorsam, Batı'ya gitmek hevesine kapılmayan, ya da gittiyse bile, bütün heyecanıyla yurduna dönen, tek ressam odur; bir ara denediği -adı modern- resimlerinde bile, meraklı ve dikkatli gözler, hayatı boyunca onu durmaksızın çalıştıran, yurt sevgisini, yurdunun insanlarına verdiği önemi, hele -çoğu da, kırsal- yoksullara, 'zahmetkeş' Anadolu kadınlarına düşkünlüğünü hisseder. Nuri İyem'in gerçekçiliği, yurdunun gerçekçisi olmak anlamına geliyordu; elin ecnebisi onu beğenmiş,

beğenmemiş.. hiç 'takmazdı'...

Öbür tarafta, kimbilir ne resimler yapacak?

Cumhuriyet, 18.07.2005

“...Hakkını Ödeyemeyiz!..”

.. bunda sanırım, ilk gençlik yıllarında okuduğum büyük yazarların, ciddi etkisi olmuştur: Maksim Gorkiy, Panait İstrati, Jack London, vd.: Eğer insanları, onların hayat serüvenlerini anlatacaksan, önce 'dünyayı görmeye gitmek' lâzım; bu tesbitin, kendime bile itirafa cesaret edemediğim, bir kararı almama neden olduğunu düşünürüm: 20 yaşımla 40 yaşım arasında, -tabir-i mârûfuyla, 'bir baltaya sap olmayacak' , edebiyatçı, -hele de romancı- olabilmek için, zorunlu 'tecrübeyi' edinecektim. Öyle de yaptım. Başarabildim mi, o sizin bileceğiniz iş!

E. Ayhan Çağlar diye bir genç

(Çağrışım/3 "...Arada zaman zaman, İzmir 'de molalar veriyorum; ne de olsa çocukluğumun şehri, baba ocağı orada; palmiyelerini, muz ve mimoza ağaçlarını; kumruları -hele onları- nereye gitsem özlüyorum. Bu molaların birinde; Ankara 'dan bir mektup; Sâlim Şengil , çıkarageldiği 'Seçilmiş Hikâyeler Dergisi 'ni bırakmıştır; onun yerine, 'Dost' adında çok daha geniş kapsamlı bir edebiyat dergisi çıkarıyor; acaba, yazı göndermenin dışında, ona da katkıda bulunabilir miymişim? İşte dergiye gönderilen 'genç istidatlar' ın yazı ve şiirlerini incelemek, elemek, dergide onlara cevap vermek görevi, böylece bana düştü, bir hayli de sürdü: gerçekten çok yazı, şiir, hikâye gelirdi; üşenmez, birer birer hepsini dikkatle okur, dergide cevaplar vererek, onlara yardımcı olmaya çalışırdım. Bu cevapları kimin yazdığını kimse bilmiyordu, sanırım sadece Sâlim (Şengil) Nezihe (Meriç) ve ben!

Bir keresinde, tek ya da birkaç şiir değil; hayli zengin bir dosya göndermiş bir şair namzedi karşıma çıkmasın mı? Alışılmamış bir gamdan, alışılmamış bir mûsikisi vardı; yeteneği su götürmezdi, daha o zaman şiirlerinde hırçınlıklar gizliydi. İmzası E. Ayhan Çağlar! Sâlim Şengil 'e bu genç kimse, şiirlerini hem yayımlamasını, hem de onunla özel olarak ilgilenmesini, rica etmiştim: sonraki yılların hırçın fakat güçlü şairi Ece Ayhan , işte oradan, Dost dergisinin sayfalarından yükseldi.)

Nezihe Meriç ve Tarık Dursun K.

(Tesbit/4 "...Sâlim Şengil 'in Türk Edebiyatı 'na hizmeti, bu yönden de zengindir: En azından, iki ünlü ve değerli yazarımızın, Nezihe Meriç ve Tarık Dursun K 'nın, tanınmasına, meydana çıkmasına, gelişmesine yardımcı olmuştur. Nezihe (Meriç) o yıllarda Kadıköy 'de (İstanbul) oturuyordu; birkaç kere görüşmüşlüğümüz, hayli mektuplaştığımız olmuştur: Su gibi akan, duru ve etkileyici bir Türkçesi vardı; o dönemin kadın yazar kıtlığında, hepimize ilaç gibi gelmişti. Bir ara, -Salim Şengil 'le evlendikten sonra- yazarlığı bırakmış gibi gözükse de, bunun sadece uzunca bir haftaym olduğuna daima inanmışımdır: Haksız mıydım?

Tarık Dursun (K) , bir yazarın, hele bir hikâye yazarının sahip olması gereken, o zorunlu yeteneğe, yâni arındırılmış, tertemiz bir Türkçeye sahipti; Seçilmiş Hikâyeler Dergisi 'nin, ona tahsis edilmiş özel sayısını okuduğum zaman, -galiba İstanbul 'daydım- Türk Edebiyatı 'nın güçlü bir hikâyeci kazandığını düşünmüştüm. Yalnız hikâyeci mi? Tarık Dursun , sonraki yaşantısı ve çalışmalarıyla, daha başka birçok sahada (Sinema dahil) başarılı olabileceğini kanıtladı. Sinema dahil değişim boşuna mı? Hayır, Yeşilçam 'ın en hızlı döneminde, biz sinema meraklısı birkaç genç, o kadroya katılarak, sinemamızı içinde yalpaladığı yarı Arap yarı İtalyan melodram bataklığından kurtarabileceğimizi sanmıştık: Metin Erksan, Halit Refiğ, Tarık Dursun ve ben!

Bazı ta'vizler pahasına da olsa, Metin 'le (Erksan) Halit (Refiğ) o dönem için muhtevaca zengin, şekilce üstün filmlere imza attı: Yanılmıyorsam, Tarık Dursun 'un da, Kemal Film ile (Osman Seden) böyle bir deneyi olmuştu. Fakat o ve ben, yazdıklarımızdan mı nedir, Yeşilçam 'ın 'ağalarına' bir türlü güven veremedik. Ne gam? Televizyon gelecek, er veya geç, ne olduğumuzu halka gösterebilecektik!..)

Öteki taraftan, bizi izliyor..

Sâlim Şengil 'in meydana çıkardığı, uzun süre şiirlerini yayımladığı bir de şair vardır ki, yıllardır kayıplara karışmıştı: S. Aldanır ! Meraklısı, bazı dikkatli antolojilerde, adına ve şiirlerinden örneklerle rastlıyordu; ama o nerelerde, meçhul! Son aylarda derginin birisinde, -bilmiyorum hangisinde ve ne sebeble-, bir şiirini görerek sevindim: İmge zenginliği, ifâde kolaylığı, konu özgünlüğüyle, -hele o dönemde- hiç de yabana atılabilecek bir şair değildi.

Evet, Sâlim Şengil gitti; ama hiç şüphem yok, öteki taraftan, geride bıraktıklarını izliyordur: Dikkatli ve verimli olmalıyız, aksi halde hakkını ödeyemeyiz!.

Cumhuriyet, 22.07.2005

“...Suç, Ona Karşı İşleniyordu...”

Çağrışım/5. "...sanırım 60 'lı yılların sonu idi, İstanbul 'dan bir telefon -ya da telgraf-: "Eşimle birlikte güneye geçeceğiz, vapur İzmir'de epeyce kalıyor, görüşelim!". 'Demokrat İzmir' yılları, evlenmişim, 'Aynanın İçindekiler' dizisi romanlarının galiba ikincisini yazıyorum; habere çok sevindim, onunla hanidir göz göze gelip, yüz yüze görüşmemiştik: çok eski, çok sevdiğim bir dostum!.."

".. Rıhtım'dan almıştık, onu ve eşini, Çamlık 'taki (Karşıyaka) evimizde ağırlayacağız; ben onun evliliğini, çok iyi ve yerinde bulmuştum; o benim evliliğime biraz şaşmış gibiydi; masmavi bir yaz günü, hani derler ya 'gülüşahenk' yemek yedik; daldan dala atlayarak, edebiyattan, siyasetten bahsettik; içine mi doğmuş ne, seninle baş başa hiç resmimiz yok, bir de resim çekelim dedi; hâlâ sakladığım o resmi, o zamanki eşim (şimdi film yönetmeni) Biket İlhan çekmişti galiba. O kadar lâfa dalmışız ki, vapuruna ucu ucuna yetiştirebildik: güverteden mendil sallayışı, artık ne uzak bir hatıra!.."

"...sonradan, kendi kendime sorduğum sorular olmuştur: benim 'Paris Serencamı' yüzünden,

yıllardır görüşememiştik; hadi diyelim ki beni özlemişti, ondan görmek istiyordu; iyi de, yan yana fotoğraf çektirmeyi neden istedi? Gariptir, belki de anlaşılmaz bir hiss-i kab'el vukû (önsezi) ona bunun son görüşmemiz olacağını, gizliden hissettiriyordu: sonraki yıllarda, telefonla filan konuştuksak da, hiç karşı karşıya gelemedik..."

Eşiyle birlikte, vapurla, güneye giden bu yolcunun adı Asım 'dı, Asım Bezirci ; ya da -nüfus cüzdanındaki kaydıyla,- Asım Bezircioğlu!..)

'mûnis bir Anadolu çocuğu..'

(Çağrışım/ 6. "... Suna Pastanesi 'nde oturmuş, dergilere bakıyorum; Hasan (Tanrıkut) çıkageldi; oturmaya niyeti yok, Esat bey 'le (Âdil) konuşmuşlar, beni gazeteye istiyormuş! 1950 filan olmalı! Gazete dediği, Türkiye Sosyalist Partisi ' nin 'nâşir-i

efkân' Gerçek gazetesi, henüz çıkma hazırlığı içindedir; Bâbîâli 'de Vakit Yurdu 'nda yuvalanmışlar, ben de oraya gidiyorum..."

"... Esat bey (Âdil) ortalarda yoktu, odasında 'Sarı' Mustafa oturmuş, gazete okuyor; daha küçük bir odaya geçtik, kısa boylu, daktiloya pek de alışkın olmadığı, tuşlara vuruşundan anlaşılan, mûnis bir Anadolu çocuğu. Hasan (Tanrıkut) bizi tanıştırıyor; meğer Erzincan 'lıymış, galiba Edebiyat Fakültesi 'nde öğrenci; o da, gazetede çalışacak, sosyal konu ve sorunlarla ilgilenmesi planlanmış; son sayfada bir de köşe yazısı yazması düşünülüyor: adı, Asım Bezircioğlu . Ömrümüz boyunca süren, hiçbir lekesi ya da gölgesi olmayan dostluğumuz, o gün başlamıştır..."

"... Asım , karınca gibi çalışkandı; masasından kalkmadan, saatlerce yazı yazabilir; bu arada, bizimle bir güzel sohbet ederdi. Fıkraları, zehir zemberek, o mûnis gencin, böyle sert, hatta acımasız şeyler yazabileceğine kim ihtimal verir? Bir kere, yanlış aklımda kalmadıysa, 'Sarı' Mustafa (Börklüce) uyarmış, yazılarında suç unsuru bulunabileceğine işaret etmişti; Asım 'la, en lüks lokantamız olan, Filibe Köftecisi 'nde tartıştık; ben de 'Sarı' Mustafa 'nın fikrindeydim; Asım (Bezirci) belki henüz tecrübesiz olduğu için, itiraz ediyor: "...öyle diyorsunuz ama, hanidir yazıyorum, tık çıkmadı!"

"o 'tık' çıktı, hem de fena halde! Başta Asım 'ın yazıları olmak üzere, Hasan 'ın (Tanrıkut) , benim, Esat bey 'in (Âdi) çeşitli yazıları, 'tâkibat' mevzuu olmuştu. İlk celpname, kader bu ya, Asım 'a geldi, onu mahkemeye gönderirken, 'Sarı' Mustafa 'nın arkasından bakışını hiç beğenmemiştim; nitekim derhal tevkif etmiş, nezarethane'ye koymuşlardı; ardı ardına, yazılarından dolayı onlarca dava açılmıştır, uzunca bir süre cezaevinde kaldı; ama tutukluluk günlerinden, hafızamda çakılı kalan fotoğraf bambaşkadır.."

"...o ilk tevkifat günü, gazetenin koridorunda, tepeden tırnağa Anadolu bir adamcağız; derme çatma bir dengin üzerine oturmuş, efkârlı efkârlı cıgara içiyor; dengi oğluna götürmeyi bekliyordu: Asım 'ın babasının o perişân hâli, hâlâ gözümün önündedir; yüzünde öyle bir ifade vardı ki, sanki o, ya da onun oğlu, bir suç işlememiştir; tam tersine, ona ya da oğluna karşı, başka birileri -hem de ciddi- bir suç işlemektedirler..")

'Nasıl da belli oluyor değil mi?...'

(Tesbit/6. "... Asım (Bezircioğlu) kendi imzasıyla değil, 'İ. Toplumcu' imzasıyla yazardı; aklımda yanlış kalmadıysa, 141/142 'den aleyhinde ondört onbeş kadar dava açılmıştı; yalnız ona mı, hayır: Esat Âdil bey 'e (Müstecaplı) , başyazılarından dolayı, bilmem kaç dava; bana da, iki dava: işin ilginç yanı, bana açılan davalar, yazdığım yazılardan değildi; onları ben Fransızcadan çevirmiştim; asıl yazının sahibi Josef Broz Tito ; bunun başıma daha büyük bir belâ getireceğini sanıyordum; hayır, 'dava ikâmesine' lüzum görmediler."

"... Asım (Bezirci) uzunca bir süre tutuklu yaşadı; yine aklımda yanlış kalmadıysa, davaların hepsinden beraat etti. Çıktıktan sonraki ilk görüşmemizde, bana ne demişti bilir misiniz? 'Müddet-i hayatında', bundan böyle tek satır yazmayacağını!..."

"...oysa o sıralar, devr-i dil-âra-yı Demokrasi 'ye henüz başlamıştık: nasıl da belli oluyor değil mi?..."

Cumhuriyet, 25.07.2005

“...Yürekten Eleştirse de, O Benim Dostum!...”

(Çağrışım/7. "... ikinci Paris dönüşü, o ara galiba İzmir 'deydim 'Sisler Bulvarı' nın, Yağmur Kaçağı 'nın yayımlandığı yıllar; kim olduğunu unuttuğum bir dost duyurmuştu: "-...Forum dergisinde, Asım Bezirci, seni çok fena eletirmiş! Okusan iyi olur.." O zaman Türkiye 'deki solcu sanat anlayışıyla, -ki bu Andrey Jdanof'un dogmatik ve oligarşik, Stalinci anlayışdır- gerçekten şiddetli bir eleştiriydi; Asım 'ı (Bezirci) yakından tanımasam, kötü niyetine bile yorabilirdim ama, tanıyordum. İnandığına tam inanan, doğru bildiğini takır takır yazan, az bulunur aydınlardan!

"..eleştirisinde, -kendine göre- haklıydı da! Fransızca'yı söker sökmez, - Troçkistler, Anarşistler dahil - solda kim varsa okumaya çalıştığımı; özellikle de Frankfurt Filozofları 'nın, başlangıçtaki o çok daha Marksist, çok daha beşeri sentezine aklımdan yattığını bilmiyor; denediğim aslında, Türkiye koşullarındaki uygulaması! Bugün bile, 'Sosyalist Sol' da kaç kişi, Avrupa 'daki Marksist çeşitlemeleri izlemiştir, kaç hangisini bilir? Asım 'la (Bezirci) tartışmadım; ikimizin Filibe Köftecisi' nde günde ancak bir öğün yemek yiyen; Gerçek gazetesinin, on lira haftalıkla çalışır toplumcuları olduğumuzu unutmamıştım; hatta, söylediklerinden bir özeleştiri yapmalı mıyım, onu araştırdım.

Tekrar karşılaşıncı, iki eski dost, birbirimize sarıldık; aramızda takılmalar, şakalar, daha da neler!.. O yıllardan kalma bir merakım vardı; onu sordum: "-...her cumartesi verilen o on liralarla, neden hemen her hafta, gider bir Frenk gömleği alırdın sen?..." Durgunlaştı, hüzünlendi bile diyebilirim; soruma cevap vermedi ama, cevap yerine söylediği söz, beni de mahzunlaştırmıştı; "-...işte seni bundan çok severim: sağcı olsun, solcu olsun, bizde hiçbir sanatçı aydın, en küçük eleştiriye tahammül edemiyor; küsüyorlar, tersleniyorlar hatta kavgaya ediyorlar; bir tek sen bu kaidenin dışındasın, sana ne dersem diyeyim, dostluğumuzu asla kirlletmedin!..")

'Genç istidatlar', aslında kimlerdi?

(Tesbit/7. "... '40 Karanlığı' nda, ülkemize 'eski Yunan aydınlığı' getirmeye çalışan, CHP iktidarı ; gerçekte bambaşka amaçlar için tasarlanmış, Halkevlerini , uygulamaya geçirmişti; her şeye rağmen, çok da hizmetleri olmuştur: bunlardan birisi, irili ufaklı hemen hepsinin, genç yazar ve şairleri yüreklendiren, dergiler çıkarması: İzmir 'den ün yapmış, sanatçıların önemli bir kısmı, ilk yazılarını şiirlerini, Halkevi'nin Halil Dumanolu yönetiminde çıkardığı, 'Fikirler' dergisinde neşretmiştir. Çoğumuz 'solculuğu' müsellem, aziz arkadaşım Şükran 'ın (Kurdakul) , oradan çıktığını sanır; bazıları da, biri 'Adım Adım' öteki 'Genç Nesil' adındaki az ömürlü dergilerden! Oysa Şükran 'ı (Kurdakul) şair olarak hepimize tanıtan, bir başka Halkevi dergisi; Neşet Halil Atay yönetiminde çıkan 'İstanbul' dergisidir ki, muhteva olarak, reddedilemeyecek bir ciddiyet taşır; genç şair ve yazarların mektuplarına, sayfalarca yer ayırırdı; işte Şükran 'ın ilk önemli şiirleri, o sayfalarda yayımlanmıştır.

Ne yalan söylemeli, hiçbir yerde, hiçbir şiirimizi yayımlayamadığımız için, hepimiz 'İstanbul 'a şiir ya da hikâye göndermek istiyorduk; bunlardan birisi, elbette benim; ama sorunum büyük, o zamana kadar, tek bir şiirim yayımlanmış, üstelik Suat Hanım 'ın (Derviş) yönetmiş olduğu 'Yeni Edebiyat' dergisinde, -ki bazı iddialara göre, TKP 'nin yayın organıydı- yâni aynı imzayla, CHP diktasının, İstanbul dergisine şiir gönderebilir miyim? Çâre, uydurma bir isimle göndermekte!.. Sonraları 'Duvar' da yayımlanan 'İnci Avcuları' şiiri, hiç anlaşılmazın diye Nevin Yıldız ('yıldız' a dikkat) adıyla gönderilmiştir: Suat (Derviş) hem beğendiğini, hem yayımladığını, yıllar sonra açıkladı.

Meğer benim gibi, sosyalist eğilimli genç şair ve yazarlardan çoğu, aynı derginin 'genç istidatlar' sayfasına yazı ve şiirlerini göndermişler; daha çok da şiirlerini! Sonraları bendeki İstanbul ciltlerini karıştırırken rastladığım iki isim vardır ki, beni hem şaşırtmış, hem sevindirmiştir: Naci Kalpakçioğlu, Asım Bezircioğlu! İşin şaşırtıcı, her ikisinin de, şiirlerini göndermiş olmasıydı. Naci Kalpakçioğlu, bilahare Fethi Naci adıyla ünlü olacak, aziz kardeşimin ta kendisiydi; Asım Bezircioğlu elbette, Asım Bezirci 'nin ta kendisi! Yanlış hatırlamıyorsam, gönderdiği şiirin başlığı 'sigara' idi, oysa benim gibi o da, tütüne düşkün değildi ki...

Netice ne midir? '40 Karanlığı' nda ülkeyi avcunda tutan Oligarşi 'nin (Bürokrasi + Burjuvazi) aslında, Necip Fazıl 'la Nâzım Hikmet 'in temsil ettiği, Gazi Dönemi 'Anadolu Edebiyatçılığını' geriye itmek için; bu dergilerden, yandaş sanatçılar üretmeyi amaç edinmişlerdi; hesap tutmadı, meydana biz çıktık. Son İzmir buluşmamızda, Asım 'la (Bezircioğlu) bunu da konuşmuştuk; o dergide şiirini bulmuş olmam, çok hoşuna gitti, hayli de güldü; Necip Fazıl 'la Nâzım Hikmet 'i silip, yerine, 'rakı şişesinde balık olanları' koymak, tam da o iktidara uygun bir davranıştı:

"-...kardeş," dedi, "-...diktanın 'resmî sanat görüşü' diye, onları az mı eleştirmiştik?.."

İyi de, hani ilk tutuklama 'serencamından' sonra, yazı yazmamaya yemin etmişti; yemini nasıl ve neden bozdu?

O, bambaşka bir hikâyedir.

Cumhuriyet, 27.07.2005

“...Nâm-ı Diğer, ‘Hâlis Acarı’!...”

Çağrışım/8. "...tesadüf bu kadar olur, o yıl (1956/57) Ankara 'da Muhabere Okulu'ndayım, hayli gecikmiş askerlik hizmetini yapacağım; meğer Asım (Bezirci) da orada değil miymiş; o Tank Okulu'nda; her Cumartesi/Pazar, şimdi adını unuttuğum, o sinema içindeki kahvede buluşuyoruz; sohbet, tartışma, vs. Tartışma daha çok, Asım'ın yeniden kalemi eline alması etrafında dönmektedir; ben ısrarla bu tezi savunuyorum; o mütereddit, fakat eskisine oranla, daha yatkın gibi. ..."

"...o arada, her Cumartesi uğradığım Dost Yayınevi 'nde Sâlim Şengil'e 'meseleyi' açmıştım; eğer Asım Bezirci olumlu bir karar verirse, yayınlar mı yayınlamaz mı diye; tahmin ettiğim gibi, Salim (Şengil) gözünü kırpmadan, evet dedi. Bu gerekçeyi de kullanarak sonunda Asım'ı yeniden yazmaya ikna ettik; ama bir şartla, Hâlis Acarı imzasıyla yazacaktı; adını kullanmak istemiyor. Uzunca bir süre, bu yeni isimle yazdı, nihayet adına döndü..."

Bu çağrışım, daha ziyade eleştirmeci ya da araştırmacı genç edebiyatçılar, genç edebiyat tarihçileri; bir de Türk Sosyalizm'i için araştırma yapanlara yararlı olacaktır: Hâlis Acarı'yı başka birisi zannetmesinler, Asım Bezirci'nin ta kendisidir..)

'Toplumsal' mı, 'toplumcu' mu?

(Tesbit/8. "...meraklısı bilir, CHP Alafrangalığı intelligetsia 'da oluşmaya başlamış, ulusalcı ve bağımsız gerçekçiliği devre dışı bırakmak için; nasıl Garip Hareketi 'ni besleyip büyümüşse: 'DP' nin 'Soğuk Savaş' iktidarı, aynı şekilde, toplumsal gerçekçiliğin ulusal bir mahiyet almasını önlemek için, onun içinden 'İkinci Yeni Hareketi' ni, besleyip büyümüştür.

Önce toplumcu gerçekçilik nedir, toplumsal gerçekçilikten ne farkı vardır, onu belirtelim: Ülkemizde solcular, Sovyetler 'deki 'resmi sanat anlayışı' olan Sosyalist Gerçekçiliği , başlarına iş

açmamak için 'Toplumcu Gerçekçilik' diye savunuyorlardı; oysa ben yurtdışında sorunu biraz kurcalayıp tartıştıktan sonra, aslında Andrey Jdanof 'un teorisi olan bu tutumun, sanatçıyı bir parti propagandacısı durumuna indirgediğini saptamış; ayrıca, toplumsal diyalektiğin yanı sıra insanlarda bir de bireysel diyalektiğin bulunduğunu hesaba katarak, bu türden toplumsal bir sanatın, sosyalizm'in ruhuna daha uygun olacağına hükmetmişim.

Tuhaftır ama gerçektir, Toplumsal Gerçekçilik 'Mavi' Dergisi çevresinde, Garip Hareketi 'ne karşı gençliğin tepkisi olarak gelişmeye başladı; aziz dostum Asım Bezirci 'nin, bir ara bana yüklenmesinin nedeni buydu; o Toplumcu Gerçekçi çizgiye uyararak, Toplumsal Gerçekçiliği eleştiriyordu. Oysa Toplumsal Gerçekçilik , o sırada iktidar olan partilerin gazetelerinde 'Moskova Ajanlığı' olarak nitelenmişti. Gençler, bunun üzerine, Toplumsallığı da bıraktılar, Gerçekçiliği de, sonradan 'İkinci Yeni' adı verilecek, bir biçim alafrangalığına yöneldiler.

İşte, toplumsal diyalektiği olduğu kadar, bireysel diyalektiği de hiçe sayan, bu yeni harekete karşı, Asım 'la aynı safta buluştuk ve savaştık; bu beraberlik şu manada da ilginçti ki,

toplumsallığı önemsemediği bilinen öteki iki yazar dostumuz, Memet Fuat ve Fethi Naci , 'İkinci Yeni' çevresinde kalmışlardı, onu desteklediler bile! Bu defa biz dördümüz, aramızda tartışmaya başladık; sanırım edebiyatımızdaki en hızlı ve sert kavgalardan birisidir bu; o tartışmada Asım 'la (Bezirci) omuz omuza olmak, doğrusu ya bana, dehşetli keyif veriyordu; o, her zamanki zekâsı ve gerçekçiliğiyle, Toplumsal Gerçekçiliğin, önce sandığı gibi bir sapma ya da kayma olmadığını anlamış; toplumun ve insanın diyalektiğini yansıtmakta özgür olmak istediğini saptayıp; sanatı bir kelime oyuncaklığına ya da biçim cambazlığına dönüştürmek isteyenlere karşı, benimle birlikte savaşmak kararını vermişti.

Gelecek kuşakların edebiyat tarihçileri için, bu 'tesbit' in önemli ve yararlı olacağını sanıyorum; 'İkinci Yeni' nin zamanla uğradığı yozlaşma ve akıbet, hangi tarafın haklı olduğunu zaten göstermiyor mu?...)

Söyledikleri kadar, rahat ve iyi mi?

(Çağrışım/8. "...o yaz, Cengiz 'in (İlhan) yazlığında, Çeşme 'deyim; neyle meşguldüm bilmem, televizyon açık, haberleri veriyor; Sivas 'ta bazı kişilerin bir oteli bastığından, içerde epeyce aydının mahpus kaldığından bahsediyor. Cengiz 'le bakıştık, ikimizin yüzünde de, aynı kaygı: Sonu fena bitebilir.

"...sonraki haberlerde, içerde mahsur kalanların adları veriliyor; tahmin ettiğim gibi, Asım 'ın adı da onların arasındaydı; otelin ateşe verildiğini duyunca dehşete düştüm; biliyorum ki aziz arkadaşım, bu türlü serüvenlere alışkın değildir; ne fizik yapısı elverişlidir, ne ruhsal yapısı: O doğru bildiğini doğru söyleyen, bir aydın savaşçıdır; yangın kundakçılarıyla, boğuşacak bir insan değil..."

"...tahammülfersa bir bekleyiş başladı, o kanaldan o kanala geçiyor, yangının seyrini takip ediyorduk; söndürülebilecek mi, yoksa!.. Nedense onunla yaşadığımız nice olay, sinema şeridi gibi, gözlerimin önünden geçiyor; hayrettir, bu görüntülerde, Asım 'ın sadece yüzü var; iyi niyetli gülüşü, kaygılı bakışları; mütevekkil, fakat azimli duruşu; mütevazı Anadolu çocuğu halleri, ben okuduğum zaman Nâzım 'ın şiirlerini dinleyişi, vs. vs..."

"Sonuç tahmin ettiğim gibi, kötü çıktı: Asım Bezirci 'yi bir yangında kaybetmiştik; günlerce gözümün önünden, onun dumanlarla, alevlerle boğuştuğu sahneler gitmedi: Asım Bezirci 'nin sıradan ölmeyeceğini düşündüysem bile, sıra dışılığın bu mertebe alçakça, haksız ve sebepsiz olabileceği aklıma gelmemiş.)

(...işte böyle Asım kardeşim, cehennemi sana dünyada yaşattıkları için, ahirette cennete gönderildiğinden eminim: Nasıl, orası söyledikleri kadar, rahat ve iyi mi?...)

Cumhuriyet, 29.07.2005

“... ‘Güneş Asla Batmaz’ mış?..”

(...ister istemez, işe özür dileyerek başlayacağım; çünkü ne tarihçiyim, ne iktisatçiyım, ne de

ekonomi uzmanı; oysa ele alacağım sorun, bu sahada uzmanlaşmış aydınların işi; benim yapmaya çabaladığım ise; -daha önce defalarca belirttiğim gibi- Osmanlı 'nın batışı ile Cumhuriyet 'in doğuşunun hangi sosyal ve beşeri koşullar altında gerçekleştiğini araştıran -belki de aşırı 'mütecessis' - toplumcu gerçekçi bir romancının, 'tesbitlerinden' ibâret: sürç-i lisan eyledikse affola!..)

Ne müthiş 'filmlerdi' onlar?

(Tesbit/1. "...siz sinema sever misiniz? Ayıptır söylemesi, bizim nesil, a'dan z'ye sinemanın - hem de Hollywood sinemasının- yetiştirdiği bir nesildir; her şeyi, bu arada yeryüzünün paylaşılmasını da, o filmlerden öğrendik. Meraklısı elbette hatırlayacaktır, ne filmlerdi onlar! Meselâ 'Tüccar Horn' , akla ziyan bir şey; bir beyaz avcı ve tüccar, Afrika 'nın göbeğinde avlanıyor; zenci kılavuzu, onun has adamı; o kadar ki, Tüccar Horn 'a 'buvana' diyor; onun dilinde bu 'sahip' ya da 'efendi' anlamına gelmektedir.

Ya 'Gungadin' , o muhteşem 'prodüksiyon' ? Filmi, ilkinde nasıl Harry Carey sürüklüyorsa, burada da öyle olmuş, Tyron Power sürüklemiştir; o bir Hintli aydındır; İngiltere 'nin savaşlarda kullanmak için yetiştirdiği Hindulardan mürekkep, bir ordusu vardır - Mütareke 'de İstanbul 'a da gelmişlerdi- Gungadin garibi de, bu orduda 'saka' yani 'sucu' ; filmin püf noktası, Gungadin 'in 'hürriyet' ve 'istiklâl-i tam' için, sömürge yönetimine başkaldırmış ve 'düşmanı' tuzağa düşürmek üzere olan, soydaşlarına karşı; İngiltere uğruna, nasıl -seve seve- hayatını feda ettiği!

Bu kadcırcık mı? Elbette hayır! Hollywood sineması, beyazların sömürgelerini ve o ülkelerde onlara başkaldıran 'yerli eşkiya' (!) ile aralarındaki mücadeleyi 'işleyen' daha bir sürü film yapmıştır: 'Ünlü 'Şanghay Ekspresi' nden tutun da, gösterildiği sıralarda adını pek beğendiğimiz, 'Güneş Asla Batmaz' a kadar -çoğu büyük bütçeli- ne filmler? Bildiğiniz gibi, ilkinde, Marlene Dietrich , hafızalardan silinemeyen, bir tip yaratmıştı; ikincisinde, Douglas Fairbanks Jr , güneşi batırmamak için savaşan, 'beyazlardan' birisini! 'Güneş Asla Batmaz' ın ne anlama geldiğini bilmek, Hollywood 'ın -daha doğrusu Batılı 'nın- yeryüzünü hangi gözle gördüğünün, özetidir: 'güneşin asla batmadığı' topraklar, İngiltere 'nin sömürgeleri, anlamı da şu: Hindistan 'da güneş batıyorsa, o esnada, İngiliz Güyana 'sında doğmaktadır.

İmparatorluk dediğin de zaten böyle olur. !)

Bundan âlâsı can sağlığı!

(Çağrışım/1. "...Meraklısı, 'Tombul Magda' yı hatırlayacaktır; şiirlerimden birinde sözünü ettiğim; Anarşist Federasyonu 'nun bir görevlisi; daha o zaman, saçları üç numara tıraşlı, şişman, bol memeli bir kadın; 'anarşist' dediysem lütfen 'terorist' anlamayın; o Stirner 'ci değil daha ziyade Bakunin ya da Kropotkin yandaşı idi: onlar sosyalizmi toplumsal değil, 'bireysel' bir düzeyde ele alıyorlar.

İşte bu 'Tombul Magda' -ki inancını yitirmiş bir Museviydi- Viyana 'daki o ünlü Siyonist Kongresi 'nden, bana ilk defa söz etmiştir; nedeni basit, zira Teodor Herzl 'in başkanlığındaki bu Kongre'de, iki büyük ülke, 'Yahudiliğin en büyük düşmanı' sayılarak, her ikisinin de yıkılması

için, ne lâzımsa yapılmasını benimsemişti: birisi Rusya Çarlığı 'ydı bunların - zira Doğu Avrupa 'daki Yahudi köylerinde 'pogrom' - bir çeşit katliam - hâlâ devam ediyordu; ötekisi Osmanlı İmparatorluğu : zira Abdülhamit, Filistin 'i Yahudilere 'satmayı' kabul etmemişti. İlk dünya savaşı öncesinde alınmış bu kararların önemi inkâr edilecek gibi değildir, hele sonraki sonuçlar düşünülürse:

Her iki imparatorluk da, ya battı ya da batırıldı.

İşte orada, daha önce 'komünist' yazarları okurken öğrendiğim, Sykes/Picot Anlaşması devreye giriyor; bu anlaşma, 'Hristiyan, Beyaz ve Batılı' Emperyalizm' in, yeryüzünün, nasılsa bağımsız ya da yarı bağımsız kalmış ülkelerini paylaşmayı öngörüyordu; 'taksimat' ta, Osmanlı İmparatorluğu 'nun

dağıtılması en önemli madde!.. Bolşevikler, Çarlığın ne korkunç bir emperyalizm olduğunu kanıtlamak için, anlaşmayı açıklıyorlar: etkisi de oluyor, zira Ortadoğu 'da I. Dünya Savaşı ertesinde, İngiltere 'nin (Emperyalizm anlayın), uygulamayı düşündüğü plan aşağı yukarı budur, adı da Sevres Antlaşması'dır: Osmanlı , yalnız Arap Dünyası 'nı değil; Batı 'daki ve Doğu 'daki Türklerle irtibatını da kaybedecektir; dahası, Anadolu parçalanacak, o toprağın üzerinde, üçü Hristiyan, dört 'devletçik' kurulacaktır.

Bunun anlamı şu: toprakları üzerinde 'güneşin asla batmadığı' imparatorluk, Doğu ve Orta Asya ile olan bağlantılarını, Anadolu 'nun parçalanmasıyla, Osmanlı engelinden kurtarmış; Kafkasya 'da, Ermenistan, Gürcistan , hatta Azerbaycan 'ı (Resulzade) kontrolü altına almıştır.

(Bundan âlâsı can sağlığı!')

Niye mi anlatıyorum?

(...bunları niye mi anlatıyorum? Hiç kuşkusuz, İstiklâl Harbi'ni -dolayısıyla Lausanne 'ı ve Sultan Vahidettin 'in gerçek yerini daha iyi anlayabilmek, daha gerçekçi değerlendirebilmek için!

İşte tam burada, işin içine Almanlar karışıyor.)

Cumhuriyet, 01.08.2005

“...‘Filmin’ Arkası, Çok Daha Meraklı!...”

(Çağrışım/2 ".ilk defa İnge 'den (Bruckhard) duymuştum; Leipzig 'li, inanmış bir 'Doğu Alman' dı; bilmediğim pek çok şeyi, biliyordu. Marx 'ın, Sosyalizm 'i sadece bir Avrupa'lı gibi, Avrupalılar için düşündüğünü, artık herkes biliyor; 'Üçüncü Dünya' pek hesabında yoktur; aksi halde, 'XX. yüzyıl bir sosyalizm yüzyılı olacak' der miydi? XX. yüzyıl düpedüz, üçüncü dünya halklarının, Emperyalizm'e karşı kurtuluş savaşlarıyla geçti; yâni 'ulusalcılık' başkaldırmıştı. İnge 'nin söylediği, Emperyalizm olgusunu, çoğumuzun sandığı gibi, ilk defa Vladimir İlyiç' in ortaya atmadığı idi; onca tez önce Bukharin tarafından işlenmiş, Lenin bilahare, sorunu genişleterek, 'Kapitalizm'in Son Aşaması: Emperyalizm' adlı meşhur eserini yazmış!. Doğru mu yanlış mı,

günahı İnge 'nin boynuna!

Emperyalizm'in son üç yüz yıldır, yeryüzünün başına belâ olduğu bir gerçek; gerçek de, asıl büyük belâlar, gelişme sürecinde yaşanıyor: eşit büyüme teorisinin işlemeyişi yüzünden: bazı emperyalist ülkeler, erken davranmış, yeryüzünün handiyse dörtte üçünü aralarında paylaşmışlar; Almanya gibi, Japonya gibi İtalya gibi bazıları, 'geç kalmışlar': tarihçilerimiz ne buyurur bilemem ama, genel kanaat, XX. yy'daki iki büyük dünya savaşının, asıl nedeni budur: özellikle Almanya, sanayileştikçe kabına sığamıyor, kendine soyacak ülke arıyordu; ötekiler engel oluyorlardı; Berlin'in 'Osmanlı Dostluğu'nun sebebi de budur.

Bunu sinek pislemedik bir yere yazınız...")

Berlin 'tek' durmuyordu ki...

(Tesbit/2 ... "Osmanlı, Tanzimat'la İngiltere Devlet-i Fehimanesi'nin ekseninde bir uydu olmuştur; Meşrutiyet'le eksen değişmiş, Berlin olmuştur: ülkemizin ilk dünya savaşına katılışı bile, tek başına bunun kanıtı sayılamaz mı? Kaç kere yazdım kim bilir, Türkiye'deki 'Hareketi'nin mahiyetinden şüphelenen Başvekili'ne Kaiser Wilhelm, açıkça, 'onlar bizim adamlarımızdır, Türk ordusunda bile kendilerine 'Almanç' deniliyor' mealinde bir derkenar yazmıştı; zaten, ilk dünya savaşına katılımımızın şekli ve mahiyeti de, Osmanlı Ordusu'nda Von der Goltz, Lieman von Sanders vs. gibi Alman 'paşalar'ın çoğalışı da, bunun inkârı gayr-ı kâbil birer göstergesi... Sonuç, Almanya için Versailles'a, Osmanlı için Sevres'e gelip dayanmıştır; öyle ki, dünyalar hâkimi İngiltere Devlet-i Fehimanesi, Berlin'i bir güzel budamış; İstanbul'u ise handiyse haritadan silmek yolunu tutmuştu; Kafkaslar'ı da denetimine aldığına göre, artık bacıklarını uzatıp, rahat bir nefes alabilirdi.

Hayır, kazın ayağı öyle değil! Her ne kadar yenilmiş, inanılmaz bir enflasyonla ülkesi perişan da olsa; Berlin , el altından az iş çevirmiyordu; iki tanesi, çok önemlidir, üstelik ucu bize dokunur.

a/ Rus Çarlığı, bilindiği üzere, ilk dünya savaşında İngiltere'nin saffındaydı; Berlin, ilk ihtilâl belirtilerini yakalar yakalamaz, Vladimir İlyiç'i meşhur 'mühürlü tren efsanesi'ne göre, Polonya'dan gizlice Rusya'ya geçirerek, kumandayı ele almasını sağlamış; böylece Çarlığın devrilmesi kaçınılmaz olmuştur; bunda Alman İstihbaratı'nın uyanıklığı, su götürmez.

b/ İkinci uyanıklığı, ondan hiç aşağı kalmıyor, bizi de ilgilendiriyor: İttihatçı takımının, mağlubiyet kesinleşince Almanya'ya iltica ettiği malûm; iyi de Enver Paşa nasıl olup da, birdenbire Moskova'da, üstelik Cihan İslâm İhtilali'nin lideri, Halife'nin damadı olarak ortaya çıktı? Mevlüdün firaklı yeri, galiba burasıdır. Enver Paşa'yı, Sovyetler Birliği'ne el altından geçiren, Alman İstihbaratı değilse kimdir? Hadi düşünün bakalım.

Bilmem Parvus Efendi'yi hatırlayanınız olacak mı? Adam Alman, Osmanlı'nın son döneminde Dersaadet'e geliyor; Osmanlı lehine, İngilizler aleyhine kitap bile yazıyor; savaş bitince ülkesine dönmüş. İşte bu Parvus efendi -ki Kaiser'in istihbaratçısı olduğunda kuşku yok-, Enver Paşa'yı Almanya'da bulmuş, onun Bolşevik İhtilali'nin önemli kişilerinden birisiyle, temas kurmasını sağlamıştır: Karl Radek! Artık aralarında hangi pazarlık yapıldıysa yapılmış, neticede, Enver Paşa'nın İslâm Cihan İhtilali'ni yapmak üzere, Moskova'ya intikali gerçekleşmiştir. Komintern'in

hem Osmanlı'yı kurtarmak, hem de İngiliz Emperyalizmi'ne Asya'da esaslı bir darbe indirmek için, bu 'ihtilâl'e inandığı bir gerçek; yoksa adamlar, Enver Paşa'ya ve onun eski komitacı ekibine, niye maaş bağlasınlar? Kimin ne kadar para aldığını öğrenmek isteyenler, Şevket Süreyya Bey'in eserlerine şöyle bir göz atsin, ne olur?

'Karakol teşkilatı' dersiniz...

(Tesbit/3. "...Ya Miralay İlyaçef, onu hatırladınız mı? Gerek gazetedeki, gerek televizyondaki 'söyleşi'lerimde adı kaç kere geçmiştir: bu zat, Enver Paşa -Sovyetler anlayınız- tarafından, Dersaadet'teki İttihatçıları örgütlemekle görevlendirilmiş; bu amaçla İstanbul'a gelerek, ilk direniş teşkilatının kurulmasını sağlamıştır, ki adı 'Karakol Teşkilatı'dır, (bkz. Hüsamettin Ertürk, Hatıralar) mayası itibarıyla İttihatçı, gayesi itibarıyla İslam ihtilali yanlısıdır.

O sırada İngiltere bunalıma girer, elbette bundan değil; Bolşevikliği yok etmek için Çek, Polonyalı, Rus ve çeşitli Slav gruplarından örgütlediği, ünlü 'Beyaz Ordular', amacını tutturamamış, Kızıldoru önünde hezimete uğrayıp dağılmışlardır; ne demektir bu: Bolşevikliğin tutunacağı, üstelik Enver Paşa'yı kullanarak Anadolu'ya intikal edeceği demek değil mi? Sizce böyle bir durumda, Sevres Antlaşması'nı uygulayarak, Anadolu'daki Osmanlı'yı parçalamak; Yunanistan'ı Anadolu içlerine sokmak artık yararlı olur mu olmaz mı?...)

Siz bunu düşünedurun, filmin arkası, çok daha meraklıdır.

Cumhuriyet, 03.08.2005

“...İngiltere, Yunanistan'ı Sattı mı?...”

Çağrışım/3. "...70 'li yıllarda olduğu kesin, ama tarihini aynı kesinlikle söyleyemem; Niyazi Ağbiy 'le (Berkes) konuştuğumuza göre, yaz olmalı; çünkü o Kanada 'dan Ankara 'ya, ancak yaz tatillerinde gelebiliyor; Bilgi Yayınevi 'nin o tarihte Tunalihilmi 'deki ofisinde, bir akşam üstü, şundan bundan, edebiyattan tarihten, konuşuyoruz. Ya ben söyledim ya o, -onun söylemiş olması daha muhtemel - denildi ki:

"-...Cumhuriyet dönemi aydınlarının en önemli kusuru, ihâta sahibi olmamaları; olayları, geniş açıdan, sözgelişi jeo/stratejik, jeo/politik boyutlarını ele alarak, değerlendirmemeleridir; İstiklal Savaşı dahil, bütün yaşadıklarımızı, Anadolu sınırları içinde, münhasıran bizi ilgilendirmiş gibi değerlendirmeye çalışıyoruz..."

O zaman da aklım buna yatmıştı, bugün de yatıyor: şu 'Sultan Vahdettin'in Hainliği 'i tartışması yok mu, bunun en güzel kanıtı! Burnumuzun ucundan ötesini görmüyoruz, çünkü bakmıyoruz...

'Zito Venizelos söyle, yoksa ölürsün!'

(Tesbit/ 4 "... ister ilkökul mezunu olsun, ister fakülte mezunu, hangi Türk çocuğuna sorsan, İstiklal Savaşı'nı şöyle başlatır: Atatürk 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a ayak bastı'. İşin burasında şek şüphesiz yok ya, siz hiç o tarihte, uluslararası konjonktürün durumundan, söz edildiğini duydunuz mu? Sanki Sevres Anlaşması'yla parçalanacak olan Osmanlı İmparatorluğu,

ecnebi ülkelerle şu veya bu, hiçbir ilişki içinde değildir; sanki etrafında olup biten olağanüstü olaylarla hiç ilgilenmiyor, onlardan hiç etkilenmiyor. Halbuki kim, neresinden, hangi gözlükle bakarsa baksın, şu noktaları görmezden gelebilir mi?

1/ 19 Mayıs 1919 tarihi, tesadüf bu ya, tam da Sovyetler Birliği'ni yıkmak için, İngiltere'nin örgütlediği 'Beyaz Orduları'nın Kızılordu tarafından inzihama uğratıldığı tarihtir: General Denikin de yenilmiş, 'beyaz askerler' ve 'Beyaz Ruslar' paldır küldür İstanbul'a doluşmuştur. Başka bir deyişle, Londra'daki 'majestelerinin hükümetleri' için, Sovyetler Birliği, - komünist de olduğu için- 'üzerinde güneş batmayan imparatorluğu' eskisinden çok daha fazla tehdit edebilecektir; hele Londra'nın Kafkaslar'daki küçük cumhuriyetleri (Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan) denetimi altına aldığı sırada, böyle bir vak'a, ziyadesiyle tehlikeli, dolayısıyla düşündürücüdür...

2/ Tesadüf bu ya, Yunanistan'da ciddi bir bunalım yaşanmaktadır: bilindiği üzere, İngiltere - daha doğrusu Lloyd George- Anadolu'nun batısına

çıkmayı Atina'ya -daha doğrusu Elefterios Venizelos'a- bol keseden başışlamıştı: bu başış, hiç kuşkusuz, Anadolu'nun en az dört devlete bölüneceği varsayımına dayandırılmıştı; işler umulduğu kadar yürümese de, Stregiades (İstiryadis) İzmir'de şimdilik İonia Genel Valisi olarak görev yapıyor; ninemin bana anlattığına göre, efzonlar, Türkleri sokakta çevirip "-...vita Venizelos söyle, yoksa ölürsün" diyebiliyordu: Venizelos yaşasın demeyen Türk'e hayat tanınmıyordu.

Ne tuhaftır, tarih de galiba tesadüflerden ibaret! Sovyetler'in, daha doğrusu Kızılordu'nun, Müskom yönetimindeki (Galiyef) Müslüman Kızıldususu'nun da desteğiyle, 'Beyazları' silip süpürmesi; Atina'da Venizelos'un gözden düşmesiyle ve Kral Konstantin'in tahtına dönmesiyle, neredeyse aynı tarihe geliyordu:: Garp Cephesi'ndeki ilk Türk askeri başarıları, o sıralarda yaşanacaktır.

3/ İngiltere, Sovyetler'in güçlü ve düpedüz dünya mazlumlarını ayaklandırıcı bir devlet olarak yerleştiğini görünce, acaba Sevres'le dağıtılacak Osmanlı yüzünden; Kıbrıs, Süveyş Kanalı, Kafkaslar'daki cumhuriyetlerin akıbeti için, endişeye düşmüş olamaz mı? Bu endişe onları, çok eski stratejilerine, yani -hayli küçülmüş de olsa, yekpare bir- Osmanlı Devleti'ni Rusların güneye inmesini önleyecek bir set olarak kullanma fikrine, kaydırmış olmasın? İyi de, besbelli bu, Osmanlı Saltanatı'nın, dolayısıyla Erkân-ı Harbiye-i Umumiye'sinin fikir ve davranışını toptan değiştirmesini gerektirecekti...

Veriler bunlar, bunların aydınlığında, şimdi lütfen, Anadolu Savaşı 'nı tartıştıkları kitaplarda, bazı Yunan müelliflerinin, 'İngiltere bizi sattı' iddiası üzerinde, bir kere daha düşünür müsünüz?

Acaba sahiden 'satmış' olabilir mi?...)

Berkes'in önerdiği iki kitap..

(Çağrışım/ 3 "... bir de Lausanne meselesi var; her kafadan bir ses çıkıyor; onu da uluslararası perspektif açısından göremiyor gibiyiz; oysa Niyazi Ağbiy 'le (Berkes) o sohbetimizde, bu da bahis mevzuu olmuştu; o, yıllar sonra 'hatıraları'nda irdelleyeceği sorunu, bana açıklamış, hayli

de şaşırtmıştı, ne var ki benim hayretim onu şaşırtmadı; gülümsemesi hâlâ gözümün önündedir, gözlükleriyle oynayarak demişti ki:

"-... ecnebi araştırmaları okumalısın, onlar hadiseye bizden objektif yaklaşıyorlar; sana iki kitap tavsiye edebilirim, Türkçeye çevrildiğini sanmıyorum ama, belki Fransızcalarını bulabilirsin; onları okursan, söylediklerimin doğruluğunu daha iyi anlayacaksın.."

O günler, Türkiye'de ana baba günleri: geceleri kahvehaneler silahla taranıyor, güpegündüz ortalık yerde adam öldürülüyor; vırt zırt gösteriler, vs. Elbette bu iki kitabı bulamadım, hatta arayamadım bile; ne var ki, yıllar sonra, Niyazi Ağbiy'in (Berkes) o kitapları da kullanarak kaleme aldığı hatıralarında, Lausanne hakkındaki düşündüklerini okudum. (bkz. 'Unutulan Yıllar', İletişim Yayınevi, 1997)

Hiç değişmemişti?)

Meraklısı İçin Notlar: O iki eseri, sorunu daha etraflı öğrenmek isteyebilecekler için, yazıyorum:

a/ 'The Last Phase, 1919-1925', yazarı Harold Nicholson; yayın tarihi, 1934.

b/ 'Mudras To Lausanne' Britains Frontier in West Asia' yazarı, E.C. Bush, kitabın yayımlandığı tarih, 1977.

İkincisinin adı bile, anlayana ne çok şey anlatabilir: 'İngiltere'nin Batı Asya'daki Sınırları' demiş, adam.)

Cumhuriyet, 05.08.2005

“...‘Kıssa’dan ‘Hisse’!..”

("... 'Eğri oturalım, doğru konuşalım' diye, Türkçemizde bir söz vardır; öyle sanıyorum ki, şimdi söyleyeceklerime çok uygun düşüyor. Soru şu, fikrinizce, günümüzde Irak 'taki Hükümet(!) 'ulusal egemenliğine' sahip, gerçek bir Irak Hükümeti midir? Yoksa, savaş sonucu Irak' ı işgal etmiş olan ABD'nin 'siyasi oyuncağı' ; onun çıkarları doğrultusunda hareket eden, 'kukla' bir devlet midir?

Evet, biliyorum; diyeceksiniz ki, hani Osmanlı 'yı konuşacaktık?: Onu konuşmaktayız. Söyler misiniz bana, Mütareke 'de İstanbul 'daki 'Damat' Ferit Paşa 'hükümetlerinin', bugün Irak 'taki 'kukla' hükümetten farkı nedir? Galiba, işgalcinin 'İngiltere' değil de, Amerika' olması! Onun haricinde, her şey aynı: Padişah Vahdettin , İngiltere' Devlet-i Fehimânesi 'ne, en az Tanzimat Sadrazamları , meselâ Keçecizade Fuat Paşa kadar, bağlı idi...)

'Saflığın' da ötesinde bir şey...

(Tesbit/ 3. 1919 ilkbaharında, Sadaret Mührü 'Damat' Ferit Paşa 'ya verilir verilmez, mumaileyh, İstanbul 'daki İngiliz Yüksek Komiseri 'ni ziyaret ederek, demiştir ki: "...

evveleminde Padişahımız efendimiz, bilâhare bendeniz, bütün ümitlerimizi İngiltere Devlet-i Fehimânesi'ne bağlamış bulunuyoruz."

'Damat' Ferit Paşa, 30 Mart 1919 'da Amiral Webb 'i resmen ziyaret ederek, Padişah ve Halife'nin İngiltere 'ye nasıl 'teslim' olacağını belgesini sunmuş; keyfiyet, Amiral Webb tarafından derhal Londra'ya bildirilmiştir:

"... a) Doğrudan doğruya Padişah'a bağlı yerlerde ya da özerk bölgelerde, ülkenin dışa bağımsızlığı ve iç güvenliği, 17 yıl boyunca İngiltere tarafından sağlanacaktır. İngiltere bu amaçla, gerekli gördüğü yerleri işgal edebilecektir.

...b) Ermenistan'a bağımsızlık verilecek ya da özerklik tanınacaktır.

...c) Padişah, imparatorluğun dış siyasetini yönetmekte tam anlamıyla(!) özgür olacaktır.

...d) Mebus seçimleri ile yerel seçimler, İngiliz Konsolosları'nın gözetimi altında yapılacaktır.

...e) Her ilde bir İngiliz Konsolosu bulunacak ve bunlar 17 yıl süreyle valilere danışmanlık yapacaktır.

...f) Osmanlı bakanlarına birer İngiliz danışman verilecektir. Ayrıca İngiltere İstanbul'da ve taşrada malî denetleme kurulları oluşturabilecek ve Maliye'yi denetleme hakkına sahip olacaktır..." (bkz. Jaeschke, s.5. Sina Akşin, s.233)

'İhanet' demiyorsanız, siz buna ne diyorsunuz Allah aşkına?.. O zaman soru şöyle mi sorulmalı? Şartlar böyle olunca, bir harekât için, Sultan Vahdettin, Londra 'nın rızası olmadan, Anadolu 'da gizli bir harekât emri verebilir mi? Verebilir diyorsanız, günümüzdeki Irak Hükümeti 'nin, Washington 'ın rızası olmadan, Irak'ı kurtarma operasyonuna kalkışabileceğine inanıyorsunuz demektir ki, fikrimce bu, saflığın da ötesinde bir şey olur...)

Madalyonun öteki tarafı

(Tesbit/ 4. ...Şimdi söyler misiniz bana, şöyle bir lafı kim etmiş olabilir? "Ulusal Bağımsızlık Savaşı'nın sonuçlanması üzerine, toplanacak olan Barış Konferansı'na gidecek başdelege olarak; Mustafa Kemal Paşa'nın, İsmet Paşa'yı seçmiş olması, anlamakta güçlük çektiğim bir olaydır..." Ne yazık ki yanıldınız, bu sözler benim kalemimden çıkmamıştır; 'olayı anlamakta güçlük çektiğini' söyleyen yazar, Niyazi Berkes 'in ta kendisi, evet o! Üstelik işi orada bırakmayıp, arkasını da getirmiş:

"... (bu olay) Mustafa Kemal Paşa'nın, ne denli adamsız bulunduğunu gösterir, sanırım. Örneğin, niçin o zamanın başbakanı olan Rauf (Orbay) bu iş için seçilmemiştir? Bunu cevaplandırmak güç değil. Beş yıl önce Padişah Vahdettin'in delegesi olarak, Mondros'ta yaptığı 'mütareke'nin iç yüzünü öğrenirsek, Mustafa Kemal'in niçin onu göndermediğini anlarız. İsmet Paşa albay iken, sınır komisyonlarında çalışmış. Belki Gâzi bunu belki az buçuk bir tecrübelilik saymıştır. Belki diğer bir neden, o zaman adları Mustafa Kemal Paşa kadar ün almış kişilerin, kendilerini en azından onun ayarında saymalarının verdiği şımarıklığa bir tepki olarak, 'şefinin emrinde'

göstermek zorunluluğunda bulunan kişiyi seçmişti..." (Unutulan Yıllar, s 483. İletişim Yayınları. 1997)

a) Niyazi Ağbiy 'in (Berkes), söylemeden geçtiği noktalardan birisi, Rauf Bey 'in (Orbay) Mondros Mütarekesi müzakerelerinde takındığı tavidir; bunun Gâzi 'yi ne kadar irkiltebileceğini göstermek için, sadece kabul ettiği koşullardan bir tanesini hatırlamak yeterli: Başta İngiltere olmak üzere, Müttefikler girdikleri yerlerin dışında, lüzum gördükleri şehir ve bölgeleri işgal hakkını elde ediyorlardı; böyle bir haksızlığı imzalayan Rauf Bey (Orbay) Osmanlı Donanması'nda 'Hamidiye Kahramanı' sayılsa da, acaba 'Lausanne Konferansı' için şayan-ı itimat sayılabilir miydi?

b) 'Mustafa Kemal kadar adları ün salmış paşalar' a gelince, -ki kastedilen muhtemelen Karabekir Kâzım Paşa, Ali Fuat Paşa, Refet Paşa vs'dir-, 'Kurtuluş Savaşı' sonrası, kurulacak devlet konusunda, onların Gâzi 'yle hemfikir olmadıklarını, o biliyordu; o kadar biliyordu ki, İngiltere 'nin Lausanne 'daki baskısı yetmeyince, içerden Gâzi 'yi 'sarsmak' için kurulması lâzım gelen 'Terakkiperver Fırka' yı, başta Rauf Bey olmak üzere, bu 'paşalar' kurmuşlardı.

Kısacası, Gâzi 'nin o sırada, elinin altında, İsmet Paşa 'dan başka onu dinleyecek bir delege yoktu; onun da ne kadar dinlediği, ya da o zaman dinlediklerini, sonradan nasıl unuttuğu, tarihte yazılıdır.

Cumhuriyet, 08.08.2005

“...‘Kahraman’, Tek Değil, İki Kişiydi”

(Tesbit/ 5 "... önce galiba 'inkılap tarihçileri' mizin, ciddi bir ihmâlini tesbit etmek lâzım: hemen hepsi ve daima, 'Anadolu Harekâtı' nı, tek yanlı ve tek yönlü olarak anlatırlar: Mustafa Kemal Paşa, İstanbul 'da kurtuluş imkânlarını araştırdıktan sonra, eline geçen ilk fırsatı kullanarak, Samsun 'a müteveccihen hareket eder; 19 Mayıs 1919 'da oraya varır.

Oysa, daha Erzincan 'da (1957 mi?) 'Kurtlar Sofrası' üzerinde çalışırken, bir nokta dikkatimi çekmişti: operasyon, bir kere tek yanlı ve yönlü değildir , ayrıca örgütlenmesinde en cansiperane çalışan bir başka kişi, meşhur 'Hamidiye Kahramanı' Rauf bey 'dir (Orbay); yayımlanan 'hatıralar' da ve 'araştırmalar' da onun izini sürdükçe, açıkça görülüyordu ki, -hele Samsun 'a hareketin yakınlaştığı günlerde- Mustafa Kemal Paşa 'nın evine mekik dokuyan, odur; dahası, Gâzi 'nin yola çıkacağı sabah, Galata Rıhtımı 'na ondan evvel, 'uğurlamak üzere' o gelmiş; hatta 'İngilizler'in Bandırma gemisinin, basılabileceği' ihbârını yapmıştır.

Bu kadarla kalsa, iyi!")

'Enver aleyhtarı' iki kahraman!..

(Tesbit/ 6. "... 'Hamidiye Kahramanı' Rauf Bey (Orbay), Paşa 'yı uğurladıktan sonra, onun Samsun 'a selâmetle çıktığına dair telgrafını alıncaya kadar, ne heyecanlar çektiğini anlatıyor; neden mi, 'operasyon' tek yönlü değil, iki yönlü tasarlanmıştı da, ondan: Kuzey'den Mustafa

Kemal Paşa, Samsun'dan itibâren, Doğu'ya yönelir, durumu tesbit ve teftiş ederken; Batı'dan Rauf Bey (Orbay) Bandırma üzerinden (Ege) işgal bölgesine hareket edip, Afyon'a kadar durumu tesbit ve teftiş edecektir. Öyle de yapılmıştır: Rauf Bey, Gâzi 'den Samsun 'a vardığını bildiren telgrafi aldıktan, bir ya da iki gün sonra, Bandırma 'ya hareket eder. Başka türlü söylersek, Osmanlı Erkân-ı Harbiye-i Şahânesi, Yunanistan 'a karşı örgütlenecek Kurtuluş Savaşı için, I. Dünya Savaşı 'nın Enver aleyhtarı iki ünlü kahramanını seçmiştir: 'Çanakkale Kahramanı' Mustafa Kemal Paşa, 'Hamidiye Kahramanı' Rauf Bey (Orbay): nasıl, hiç de fena fikir sayılmaz değil mi?

Nitekim, plan mucibince, bölgelerini tesbit ve teftiş ederek, bu iki lider, daha önce o yörelere gönderilmiş ve görev başında bulunan, iki kolordu kumandanına, Ali Fuat Paşa ve Karabekir Kâzım Paşa 'ya (12. ve 15. kolordular) mülâki olacaklardır; zira onlar da plandan haberdar ve uygulamasında vazifelidirler. Öyle de olmuş, Mustafa Kemal Paşa , yolu biraz uzasa da, eninde sonunda Erzurum 'a; Rauf Bey ise, Ankara 'ya varmıştır.")

(Tesbit/ 7. "... hal ve keyfiyet bu merkezde iken, Sultan Vahdettin'in ve Sadrazamı'nın durumdan haberdar olmadığını söylemek, yalnız saflık olmaz; üstelik tarihi tahrif etmek olur; elbette haberdardılar, Sultan Vahdettin tarafından kabul edildiğini, bizzat Gâzi 'hatıraları'nda belirtir; belirtir de, iş bu kadarla kalmamıştır.

Bilindiği gibi Mustafa Kemal Paşa, Anadolu 'ya 3. Ordu Müfettişi (aslında kumandanı) olarak hareket ediyor; maaşını Osmanlı hazinesinden alacaktır; kısacası Osmanlı devletinin görevli bir askeri; o kadar böyle ki bu, ona verilen 'fevkalâde görev dolayısıyla', Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye tarafından, yetkilerinin nasıl ve ne kadar genişletildiğini, saklamaz; açıkça söyler.

O zaman, sanırım sorulacak soru şudur: muhtemelen Intelligence Sevice 'ın malûmatı dahilinde, girişilen bu harekâtta, İngilizler 'in birdenbire pirenlenmesi ve telâşlanması; Mustafa Kemal 'i durdurmak, tevkif etmek gibi rivayetlerin yayılması; acaba gerçekten özel bilgiler edindiklerinden midir, yoksa Paşa'yı halk nazarında büsbütün ulusal kahraman mertebesine çıkarmak için midir?

Her ikisi de, mümkün görünüyor. Gâzi 'nin Yunanlıları yenecek kahraman olabilmesi, halk tarafından benimsenmesi için, İngilizler 'in ona düşmanlık göstermesi; hatta Padişah 'ın onu görevinden alması; etkileyici kurnazlıklardır; öyledir de, İngiliz İstihbaratı 'nın Paşa 'dan pirenlenmesi için, başka nedenler de yok sayılamaz!...

Ne gibi mi?..")

Ya 'Teşkilât-ı Mahsusa' da, işe karışıyor?

(Tesbit/ 8. "... Mustafa Kemal Paşa, maiyeti erkânıyla Bandırma vapurunda giderken; İngilizler, Dersaadet 'te İttihatçılar 'dan kalma 'Teşkilât-ı Mahsusa' bakiyesinin, görevlerini sürdürdüğünden haberdar idiler. Bunun böyle olduğunu anlamak için, örgütün son başkanı olan, Kaymakam (Yarbay) Hüsamettin Ertürk 'ün hatıralarını okumak yeterlidir.

Anlaşıyor ki, Miralay İlyaçef 'Yoldaş' -adı başka, ya da bir başka şahıs da olabilir- Rusya 'dan,

muhtemelen Enver Paşa adına, hem emirleri, hem de 'miktar-ı kâfi meblağı' onlara ulaştırmış; 'direnişçi' 'Karakol Teşkilatı' böylece örgütlenme aşamasına ulaşmış; hatta faaliyete geçmiştir: Dersaadet 'in çeşitli semtlerinde, direniş yuvaları kurulmakta, bazı 'eylemleri' cephane hırsızlığına, hatta işgal subaylarını öldürmeye kadar uzanmaktadır.. Bu hem Sovyetler 'in, hem de İttihatçılar 'ın -aslında belki de Almanlar'ın - devreye girme teşebbüslerinin somut işareti sayılamaz mı?

Peki , -Almanlar 'a ve İttihatçılar 'a olan nefreti ve karşıtlığı bilinmesine rağmen- acaba Mustafa Kemal Paşa , el altından bunlarla işbirliğine girmiş olamaz mı?

Film gittikçe daha gerilimli, daha heyecan veriyor öyle mi? Eski deyimle, 'mabâdi Cuma-yı şerife!'

Cumhuriyet, 10.08.2005

“...Gâzi'nin 'Kutsal Sırrı'nı Kim Biliyor?...”

(Tesbit/ 11. "...çok rica etsem, şu aşağıdaki satırları, dikkatle okur musunuz? Bence, Gazi ve dönemi konusunda atıp tutanlar için, ciddi bir 'ibret' içeriyor da, onun için söylüyorum.

"... 29 Ekim 1933 törenlerinin görkemli geçmesi için, her türlü önlem alınıyor, çalışmalar yapılıyordu. Ankara'daki törene SSCB'den Savunma Bakanı Voroşilof, Genelkurmay Başkanı Budienni ve Büyükelçi Karahan katılacaklardı. Başında, İstiklâl Marşı'nı besteleyen Zeki Üngör'ün bulunduğu, Mûsiki Muallim Mektebi öğrencileri, birkaç ay önce Sovyetler'in ulusal marşı Enternasyonal'ı öğrenmeye başlamışlardı. Zeki Bey'in işaretiyle ve ilk sözcüğü 'stavay' la (uyan) başlayan marş pencerelerden taşıyor, ritmi, iniş çıkışlarıyla Cebeci'ye yayılıyordu..."

"... 29 Ekim 1933 günü geçit töreninde sıra Mûsiki Muallim Mektebi'ne gelince, Riyâset-i Cumhur Bando'su 'Enternasyonal'ı çalmaya başladı. Öğrenciler marşı Rusça söyleyerek, Atatürk'ün ve yabancı konukların önünden geçtiler..." (Kemal Anadol, 'Karşı Yaka Memleket' , s. 32. 3. Basım. Doğan Kitap. 2003.)

Sadece iki noktaya dikkatinizi çekeceğim:

1/ 29 Ekim 1940'ta, yâni İsmet İnönü 'Cumhuriyeti'nde böyle bir 'mârifet' yapılsaydı, o öğrencilerin de, İstiklâl Marşı bestecisi Zeki Üngör'ün de, başına ne türlü belâlar gelirdi, düşünebiliyor musunuz?

2/ Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. yıldönümü törenlerine, acaba niye yalnız SSCB'nin önemli adamları katılmışlardı? Acaba niye, günümüzde canciğer kuzu sarması olduğumuz, kuyruklarına takıldığımız 'demokrasiler'den hiçbirinin yüksek temsilcisi yoktu?

Bu sakın, Mustafa Kemal Paşa'yı kendilerinden saymadıkları için olmasın?)

'Nutuk' aslında neyi anlatır?

(Çağrışım/ 4. "... söylemiştim sanırım, ben 'Nutuk' u ikinci defa, Paris 'te okudum. Turbigo 'daki,

o pisliği, karışıklığı ve kuşkululuğu tartışılmaz, üçüncü sınıf bir otelde, ki bize Paris'ten ziyade, o devrin Sirkeci otellerini hatırlatırdı. Isınma yerine, odada bir gaz sobası, tuvalet koridorun sonunda ve pis, yolcuların kimler olduğu, niçin geldiği belirsiz; ama 'hancının' kimliği açık: Monsieur Gailhac! 'direniş'e katıldığı için mi nedir, 'temerküz kamplarında' hayli yatmış, Bretön asıllı bir Fransız: Ona medyûn-u şükrânım, ikamet iznim olmadığı halde, ay- larca otelinde barınmama ses çıkarmamıştır.

Gazi 'nin Nutku 'nu hangimiz doğru dürüst okumuştur, merak ederim: Çoğumuz kitabı, bir 'Kurtuluş Savaşı' hikâyesi diye alır, bazılarımız da Gâzi'nin 'doktrini' diye; dikkatli okunursa görülür ki, Nutuk'ta Gâzi, -belgelerini de ortaya koyarak,- aslında, İstiklâl Savaşı'ndaki arkadaşlarıyla yollarının sonradan nasıl ayrıldığını; onların, adeta karşıdevrimci bir tavırla nasıl onun karşısına çıktıklarını anlatıyor. Bunda şaşılacak bir şey yoktur, zira...

a) Mustafa Kemal Paşa, Anadolu 'ya intikal ederken, 'maiyeti erkânından farklı olarak', bir değil, iki amaç taşıyordu: a/ Emperyalizm'e karşı bağımsızlık savaşı vererek, ülkeyi kurtarmak; b/ Anadolu'da, 'ihtiva ettiği mana, hemen akla geldiği gibi, ihtilal olmakla beraber, ondan çok daha vâsi bir tahavvül ifade eden' bir 'inkılap' yapmak! Galiba, daha işin başında (Havza'da mı?) benzer bir inkılap içindeki Sovyetler'le temasa geçmesinin, ya da geçmek istemesinin sebebi budur.

Cumhuriyet 'in 10. yıldönümünde, kutlamaya hiçbir Batılı 'Şahsiyetin' gelmeyeşine mukâbil, sadece Sovyet temsilcilerinin bulunması da; geçit töreninde, Yüksek Mûsiki Muallim Mekteb i öğrencilerinin, Enternasyonal 'i -üstelik Rusça- okuması da, bununla irtibatlı olmak lâzım gelir. Bildiğiniz gibi, o yıldönümünü tes'it eden, 'Ankara Türkiye'nin Kalbidir' belgeselini de, Sovyet yönetmeni Yutkeviç çekmişti.

Bilerek bilmeyerek 'atlanılan nokta'...

(Tesbit/ 12. "... özetin özeti, Gâzi'nin fırsattan istifâde ederek, Anadolu'da gerçekleştirmeyi düşündüğü 'tahavvül' başka; onunla beraber görünen, silah arkadaşları ve politikacıların 'tahayyülü' bambaşkaydı: Mustafa Kemal Paşa, XIX. yüzyıl boyunca yeryüzünü altüst etmiş olan, 'Hristiyan, Beyaz ve Batılı Emperyalizm'in yalnız başını değil, XX. yüzyıl boyunca her uzvunu ağrıtaacak 'Kurtuluş Savaşları' nın başını çekmekle kalmıyor; tam bağımsız ve özgür ülkesinde, Fransızların XVIII. yüzyılda gerçekleştirdiği 'Ulusal Demokratik Devrim' i gerçekleştirmeyi de tasarlıyordu. Nutuk 'a bunları, 'kutsal bir sır olarak sonuna kadar sakladığını' kendisi söyler.

'Kafkas Seddi' hakkındaki değerlendirmesini okumuş muydunuz? 1920 senesi 'iptidasında', bütün kumandanlara ve mülki idari amirlere telgrafla ulaştırılmıştır ki, orada Gâzi, jeopolitik ve jeostratejik olarak, hem Anadolu'nun yerini belirler; hem de, Emperyalizm'e karşı savaş verebilmek için, Bolşevikler'le temasa geçilmesi; bunun için de İngilizlerin Kafkaslar'da gerçekleştirdikleri 'Kafkas Seddi'nin (Gürcistan, Ermenistan, Resûlzade Azerbaycan'ı) yıkılması zarûretinin altını çizer. Bilindiği gibi, olay, Bolşevikler'le Kemalistler'in ortak çabasıyla, gerçekleştirilmiş; 'Kafkas Seddi' bir güzel yıkılarak, yerine, Emperyalizm'in Asya sömürgeleriyle bütün bağlantısını koparan, büyük 'Kemalist/Komünist Seddi' kurulmuştur. Sanırım 'Nutuk' yorumcularımızın çoğu, bilerek bilmeyerek bu noktayı atlıyorlar.

O zaman başladığımız yere dönebiliriz: Efendim, Türkiye Cumhuriyeti 'nin 10. Yıldönümü kutlamalarına, münhasıran Sovyet büyüklerinin katılmasının olduğu kadar, Yüksek Mûsiki Muallim Mektebi öğrencilerinin, şeref tribününün önünden geçerken Enternasyonal 'i, hem de Rusça söylemesinin nedeni budur.

Meraklısı için NOT: Aslında Enternasyonal, Fransız İhtilâli'nden müdevver bir marştır ki, Sovyet İhtilâli başladıktan sonra, Moskova'nın çağrılarına Avrupa sosyal demokrat ve sosyalistleri 'yan gizince' , Dünya İhtilâli'nin marşı olarak, Komintern'ce kabul edilmişti.

Daha sonra Stalin , 'Dünya İhtilali' nden vazgeçip, 'tek ülkede (ulusal) sosyalizm' modeline karar verince, 'Enternasyonal' , Sovyetler'in 'ulusal marşı' olmaktan çıktı; yerine başka bir marş bestelendi. Enternasyonal, Komintern'in (3. Enternasyonal) marşı sayıldı.

Cumhuriyet, 15.08.2005

“...‘Zafer’le, ‘İş’ Bitmedi..”

(Tesbit / 13 ...Halide Onbaşı (Edip), İzmir 'istirdatinın' hemen sonrasında, Manisa 'daydı; kurtarılmış şehre, bir an önce ulaşabilmek için, birkaç genç zabitle atlarına atlayıp, her tehlikeyi göze alarak, 'İzmir' yolunu tuttular: gece karanlık ve düşmandı, etrafta dağılmış Yunan ordusundan, firariler dolaşıyordu. Sabaha karşı, Bornova 'ya varmışlardı. Orada Gâzi'nin 'misâfiri' oldu. Mustafa Kemal Paşa 'yı, kazandığı zafer dolayısıyla, kutladığında; Paşa 'nın ona, ne cevap verdiğini hatırlar mısınız? Ben, unutamam, demiştir ki:

"-...zaferle iş bitmedi, asıl bundan sonra birbirimizi yiyeceğiz!"

Ne demek istemişti? Bunu tam manasıyla kavrayabilmem için, yıllar geçti: Gâzi, savaşı kazanmak için birlikte çalıştığı silah arkadaşlarından çoğunun, gerçekte kendi yanında değil, Padişah 'ın -dolayısıyla İngilizler 'in - tarafında olduğunu ya hissediyor, ya biliyordu. İzmir 'in kurtarılması, tabir-i marûfu ile 'Yunanlının denize dökülmesi', gerçi Kurtuluş Savaşı 'nı bitiriyordu ama; içten içe, zaten başlamış olan ihtilâli öne çıkarıyordu. (Eylül 1922)

Paşa 'nın, ilerde kendisiyle de uyuşmazlığa düşeceği, - Halide Onbaşı 'ya anlatmak istediği buydu...)

'Kazanırsak sonra ne yapacağız?..'

(Tesbit/14 ...Erzurum Kongresi öncesinde, bilindiği gibi, Mustafa Kemal görevinden alınmış, yerine Karabekir Kâzım Paşa atanmıştı; jesti hârikadır, hiç beklenmedik bir şekilde, maiyeti erkânıyla birlikte gelir, Gâzi'nin önünde 'esas duruşa geçerek, der ki'; "-...kolordum ve ben, emrinizdeyiz Kumandanım!"" Bilindiği gibi, o da bilahare Mustafa Kemal 'le uyuşmazlığa düşecek kurtarıcılardan; çünkü o da yaptıkları için, münhasıran Anadolu 'yu Yunanlı 'dan temizlemek olduğunu sanıyor; bu amaçla, Bolşevikler 'le yakın ilişkiyi olağan sayıyordu; hatta, birçok hallerde Gâzi 'nin işini kolaylaştırmıştır; Lenin 'e yazdığı mektubu, Moskova 'ya ulaştıran o değil

mi?.

Oysa Gâzi 'nin hesapları çok farklı, bunu en ziyâde hisseden, etrafındaki gençler; bunların arasında, Mazhar Müfit Bey de var; Kongre günlerinde ya da sonrasında, geceleri bir araya geldiler mi, ikide bir Paşa 'ya sormaktadır: "-...bütün bunlar iyi de, kazanırsak, sonra ne yapacağız? " Gâzi , birçok geceler, susarak ya da gülümseyerek geçiştirdiği cevabını, sabaha karşı bir gece, umulmadık bir şekilde verir. Önce Mahzar Müfit 'e, 'hatıra defterini' düzenli olarak tutup tutmadığını soruyor, müsbet cevap alınca, 'git öyleyse, onu al getir' diyor, gerilim son haddindedir; Gâzi, söze nasıl başlar bilir misiniz:

"-...yaz, önce Cumhuriyet ilân edeceğiz; !..."

Ona dehşetle baktıklarını görünce, aldırmaksızın sözlerini südürür: "-... alfabe değişecektir, kadın hakları yasalaştırılacak, öğretim ve eğitim çağdaş düzeye çıkarılacaktır..."

Söyledikleri, Mahzar Müfit Bey 'in o kadar beklemediği, o kadar şaşırdığı sözlerdir ki; işi şakaya dökerek, bahsi kapatır; fakat, Gâzi 'nin istediğine uymuş, söylenenleri defterine geçirmiş, Cumhuriyetin ilânı arifasına kadar hiç kimseye bu mevzuda tek kelime söylememiştir. (Temmuz 1919)

Peki ne zaman söyler? Mustafa Kemal Paşa 'nın, 1923 sonbaharında, eski silah arkadaşlarının gittikçe daha ciddi ve yoğun bir şekilde, kendisine karşı cephe aldıklarını görerek; bir gece ansızın "-"...yarın Cumhuriyeti ilân edeceğiz!" deyinceye kadar!.. Haberi kulaktan duymuş, işin aslını öğrenmek amacıyla, kendisine başvurmuş olan Avusturyalı Neue Peresse gazetesi muhabirine söylediği, Erzurum Kongresi'nde neden yapmak istediklerini, Mazhar Müfit Bey'in defterine kaydettirdiğini, pek güzel açıklar:

"...gidin Mazhar Müfit'i' bulun, o sizi bu hususta tenvir edecektir!" (Sonbahar, 1923.)

'Tasarıya resmiyet' kazandırmak!...

Gerçek şu ki, ilerde çıkacak tartışmaları hesap ederek, amacının Emperyalizm'i mağlup edip, vatani kurtarmaktan ibâret olmadığını; onu bir ihtilâl'in takip edeceğini, çok önceden kayda geçirmektir: bu sâyede, biliyoruz ki, nasıl Havza Mülakatı, bunun işaretlerini veriyorsa, nasıl Meclis açılıp Başkan seçildikten sonra, Lenin'e yazdığı mektup bunun deliliyse, Mahzar Müfit'e yazdırılan notlar da, Anadolu İhtilâli'nin ilk işaretleridir. (bkz. Mahzar Müfit Kansu, Erzurum'dan Ankara'ya Atatürk'le Beraber)

Başka türlü acaba şöyle de söylenebilir mi? Emperyalizm'e karşı 'tam bağımsızlık' için başlamış ve kazanılmış olan savaş; yerini, 'Mazlum Milletleri' savunacak, 'Hürriyet, Müsâvat, Uhûvvet' (Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik) için girişilecek, bir 'inkılâba bırakacaktı ki, henüz Saray'dan - dolayısıyla İngiltere'den- vazgeçemeyen, bazı 'paşa'lar bunu göze alamıyordu. Gâzi ise, İstanbul 'dan beri - ne İstanbul 'u be, Selânik 'ten beri - içinde sakladığı 'sırrın, yeni bir heves olmadığını kanıtlamak için, Mazhar Müfit Bey 'in defterine, daha o zaman, yâni Erzurum Kongresi 'nde kaydettirerek, tarihe karşı 'resmiyet' kazandırmıştı.

İşin şakası...

(Tesbit / 15Selânik lâfı da nereden mi çıktı? Gâzi'nin çocukluk ve ilk gençlik arkadaşı, Nuri Bey 'in (Conker) söylediklerinden! (Bkz. Hatıralar) Paşa, daha İttihatçılar'ın kasıp kavurduğu o yıllarda, Beyaz Kule çevresindeki kahve ve meyhanelerde, güvendiği dostlarına, Türkiye 'yi ancak 'Cumhuriyet' ilânının kurtaracağını söyler, hatta onlara şaka yollu, bakanlıklar dağıtırmış!..)

Cumhuriyet, 17.08.2005

“...Curzon’u Yokladım, Gördüm ki Uyuşurum...!”

Tesbit/ 16 ... hoşunuza gider mi, gitmez mi, orasını kestiremem; kestirebildiğim İsmet Paşa 'nın Lausanne Konferansı 'ndaki başarısı hakkında, okuyup dinlediklerimizin, bir kere daha ciddiyetle gözden geçirilmesi gerektiğidir. Bunu bir kalem geçtik, şimdi, sizden şu satırları okumanızı rica edebilir miyim?

"... Barış Konferansı'nın baş delegeliğine, İsmet Paşa, hangi nedenle seçilmiş olursa olsun; şu var ki bu ödev, onun daha sonraki yıllarda yükselişinin başlangıcı olmuştur. Daha sonraki 'Şeflik' yıllarında da, Lausanne 'ödevi'nin efsanesini, başarıyla kullanmıştır. Bu konferansın, onun dış diplomasi yönü ve bilgisi üzerinde derin etkileri olduğu, sık sık onunla ilgili anılarını anmasında görülür. Arada kendini Batı dünyası karşısında imtihan vermiş bir öğrenciye benzettiği bile olmuştur..."

... üzerinde en derin iz bırakan adam, bu imtihandaki 'mümeyyiz'lerin başkanlığı yerinde oturan Lord Curzon olmuştur. Millî Şef, yaşam boyu bu adamı unutamadı. Bir vesile ile F.A. Barutçu'ya övünerek şöyle der: '...Lausanne'da genç ve tecrübesiz zamanımda, devletleri teker teker İngiltere'ye karşı görünce, bunlarla uyuşup İngilizlere kafa tutarım diye düşünmüştüm. Lord Curzon bana, 'Sen çok manevracısın ama, ben sana yaptırmam, gözünü aç' dedi. Gerçekten yanlış başladığımı anladım. Beni İngiltere ile çarpıştırıyorlardı. Kendileri arkada duruyor. İstediklerini de benden, kendi hesaplarına koparıyorlardı. Ben Lord Curzon'u yokladım, gördüm ki onunla uyuşurum. Diğerlerinin istediklerini geri çevirmekte, benimle birlik olacaktır. Hızla kararımı verdim ve doğrudan yolu tuttum'..." (F.A. Barutçu, 'Siyasal Anılar, s.400)

... evet, pekâlâ tahmin edeceğiniz gibi, bu satırlar Niyazi Berkes 'in 'Unutulan Yıllar' adlı hatıralarından aktarıldı; aynı eserinde Niyazi Ağbiy (Berkes) İsmet Paşa 'nın kendisiyle 'uyuşabileceğini söylediği' adam hakkında, bakar mısınız ne demiş: "... Nicolson'ın kitabının Curzon, Lausanne ve İsmet Paşa hakkında söylediklerini size özetliyeyim. Nicholson'a göre, onun deyimi ile 'genç paşa' zamanın en azılı bir 'emperyalist'i ile karşılaşılıyordu. Yazdıklarında 'paşa'yı küçültmekten ziyade, ona acıma duyguları belli oluyor. İngiliz diplomatı Lord Curzon'u şöyle tanımlar:

... Lord Curzon, İngiliz İmparatorluğu'nu, 'Roma İmparatorluğu'nun bir tekrarı sayar; kendini, bir 'Romalı' gibi görürdü. Ona göre, emperyalizm İngiliz aristokrasisinin tarihsel bir zorunluluğudur. Emperyalizm Curzon için bir din gibiydi. Tanrı'nın Britanya İmparatorluğu'nu, tanrısal amaca bir araç olarak seçmiş olduğuna derinden inanıyordu.." 'Unutulan Yıllar' , s. 484)

Lausanne Kahramanı' mızın, 'birden karar verip doğrudan yolunu tuttuğu' zat, gerçekte Sovyetler'le - daha doğrusu Çiğerin'le - diplomatik bir savaş veren; bundan kârlı çıkmak için de, İsmet Paşa'yı 'resmen' kullanan bir politikacı: hem de en canavarlarından birisi!..)

Bombay Cronicle'ın haberi:

27 Temmuz 1937

(Tesbit / 17. ... sanırım bu bahse döneceğiz, yalnız Mustafa Kemal Paşa 'nın Lausanne'ı yeterli bulduğu, ona imza atanı da, 'kahraman saydığı', bunları söylemiş bile olsa, laftan ibaret. Bunun en önemli kanıtı, Süleymaniye, Kerkük, Musul bahsinde, Londra 'nın fırladıklarına göz yummayışı; hatta verdikleri ultiyatomu, gerekirse savaşırız diye reddedişı gelir. Tabii, Boğazlar ve Hatay meselesi de, bunların hemen arkasından.

Daha etkileyici, başka bir kanıt daha varmış; gazateci/yazar dostum Necdet Sevinç 'in bana verdiği, Şükrü Kaya imzalı, 20 Ağustos 1937 tarihli bir belgede; Mustafa Kemal Paşa , bilir misiniz, eski 'Osmanlı' toprağı olan Filistin bahsinde ne demiş!

"... Bombay Cronicle gazetesinin 27 Temmuz 1937 tarihli sayısında, şu başlıkla bir haber yayımlanıyor: 'Filistin'e El Sürülemez!', 'Kemal Paşa Avrupa'ya İhtar ediyor:' 'Türkler Mukaddes Topraklarda, Yabancı Hâkimiyetine Tahammül Etmeyeceklerdir".. "Dahiliye Vekâleti, Matbuat Umum Müdürlüğü Arşivinde, 5476/7/1/K numarasıyla kayıtlı, bu şayân-ı dikkat belgede, Gâzi'nin eski Osmanlı toprakları (Ortadoğu) üzerindeki düşüncelerinin, daha önce de söyleşilerin birinde belirttiğim üzere, hiç de İsmet Paşa 'nın 'kokmaz bulaşmaz' politikasına benzemediğine, açık bir kanıt!....

Bilhassa, aynı yıllarda, Fransa 'yla, aynı Misakı Milli çerçevesinde, Hatay meselesi yüzünden, nasıl mücadele ettiği düşünülürse! Tekrar ediyorum, kimse bilmiyor ama Gâzi 'nin vefatına sadece bir yıl kalmıştır; oysa o, Türkiye Cumhuriyeti 'nin dış politikasını, Batı 'lı ülkelerin kığına takılmak şeklinde görmüyor; tam tersine, Anadolu 'nun jeo/politik ve jeo/stratejik konumuna göre, çok daha geniş çaplı bir çözüm tasarlıyor. Unutmayın ki, aynı tarihlerde Ankara , eski Osmanlı toprakları üzerinde kurulmuş yeni ülkelerle, bağımsızlıklarına karışmaksızın, 'Balkan Antantı' nı ve Saadâbad Paktı 'nı örgütlemişti.

Bombay Cronicle 'in 27 Temmuz 1937 tarihli haberine döneceğiz.

Cumhuriyet, 19.08.2005

“...Zafer’den Sonra, ‘Şekl-i Hükümet’!..”

(Parantez/1 "....neresinden bakılsa, Süleyman haklı!" Süleyman da kim? Asıl adı başka, aranızdan birisi; telefonda diyor ki: "...iyi, tamam! 'Resmî tarih'in, ustaca tertiplenmiş bir senaryo olduğunu söylüyorsunuz; dediklerinizi sağlam göndermelerle pekiştiriyorsunuz; ne var ki, meraklısı aradığı zaman o kaynakları çokluk bulamıyor!"

"...örnek de vermiş, onca Mustafa Kemal Paşa 'nın, Erzurum Kongresi sırasında, Mahzar Müfit Bey'e yazdırdığı 'program' , çevresindekilerin çoğundan 'farklı' düşündüğünün kanıtı ama, bir 'gönderme' ile işin içinden çıkmışım; Süleyman onca çabasına rağmen, Mahzar Müfit Bey 'in Hatıralar'ını, ne kitapçılarda bulabilmiş ne de kütüphanede! Böyle, birçok önyargıyı altüst edebilecek 'tesbitleri' , kapsamlı alıntılarla vermek, doğru olmaz mıymış?.."

"...dedim ya, Süleyman haklı! Üstelik şikâyeti, daha önceki benzer şikâyetlerin devamı: birkaç yıl oluyor, Gâzi'nin Riyaset-i Cumhur Kâtib-i Umûmisi Hasan Rıza Bey 'in (Soyak) 'Hatıralar'ından bir alıntı üzerine, eseri arayan başka birisi, çektiği e-mail 'de bundan yakınmıştı: kitabı, söylediğim yayınevine başvurup, almak istiyor; ne cevap alsa iyi: 'Bizim yayınlarımız arasında, böyle bir eser yoktur' . İşin acıklı ya da gülünçlü yanı şu ki, aynı yayınevi, aynı eseri, iki yıl kadar önce, aynı isimle tekrar yayımladı: haberiniz yoksa, olsun!

Hâl-i pür-melâlimizi, varın kestirin!...")

'...Gayr-ı ihtiyari, kalem elimden düştü..'

(Tesbit/ 18 ...Mahzar Müfit Bey' in (Kansu) iki ciltlik eseri, tam olarak şu adı taşır: "Erzurum'dan Ölümüne Kadar, Atatürk'le Beraber!" ; ve Tarih Kurumu tarafından yayımlanmıştır; ilki 1968 'de, sonraki 1986 'da, iki defa basılmış! Mahzar Müfit Bey, Erzurum Kongresi ortamında, Gâzi 'nin asıl amacını merak ediyor; sık sık da, bunu kendisine soruyor; ilk cevap-ı kat'i, hatıra defterinin 7-8 Temmuz 1335 (1919) tarihli sayfasında 'sabaha karşı' notuyla kayıtlı.

"...defterimi getirdiğimi görünce, sigarasını birkaç nefes üst üste çektikten sonra: '-...Amma bu defterin bu yaprağını kimseye göstermeyeceksin, sonuna kadar mahrem kalacak..' dedi. Sonra ilâve ediyor: '-Önce tarih koy!' ve başlıyor, kafasındaki programı açıklamaya:

...Zaferden sonda şekl-i hükümet Cumhuriyet olacaktır; bu bir; iki: padişah ve hanedan hakkında zamanı gelince icâb eden muâmele yapılacaktır; üç: tesettür kalkacaktır. Dört: fes kalkacak, medeni milletler gibi şapka giyilecektir..."

Mazhar Müfit Bey (Kansu) , defterinde hayretini şöyle ifade etmiştir: "...bu anda gayr-ı ihtiyari kalem elimden düştü. Yüzüne baktım. O da benim yüzüme baktı: bu gözlerin, bir takılıştan birbirine çok şeyi anlatan konuşuydu. Paşa ile, zaman zaman, senli benli konuşmaktan çekinmezdim; '-...neden durakaldın?' deyince: '...darılma ama Paşam, sizin de hayalperest taraflarınız var' dedim; gülerek '-...bunu zaman tayin eder, sen yaz' dedi. Yazmaya devam ettim: '...beş: Lâtin harufu kabul edilecek... '- Paşam kâfi, kâfi' dedim ve biraz da hayal ile uğraşmaktan bıkmış bir insan edâsı ile: 'Cumhuriyet ilânına muvaffak olalım da, üst tarafı yeter' diyerek defterimi kapadım..." (a.g.e. cilt 1, s. 131.)

Aynı hatıra defterinin, 22 Temmuz 1335 (1919) tarihli sayfasında ise, aynı konuyla ilgili şu satırlar göze çarpıyor:

"...bugün Mustafa Kemal Paşa ile öğle yemeğinden sonra, bazı meseleler hakkında müzâkerelerde bulunduk (...) Aramızda her şeyi görüştük, görüşmeye de devam ediyoruz fakat, '...muvaffakiyet takdirinde, ki bundan şüphem yok, hükûmetin şekli ne olacak?...' diye bir kere

daha sordum ve ilâve ettim: '-...muhakkak ki mevcûd şekl-i hükümet, bu memleketin refah, saadet ve terakkisine kâfi gelmeyecektir. Başka bir hükümet şekli arayıp bulmamız lâzım geldiği kanaatindeyim..'

"...Paşa, devamlı şekilde benim bu nokta üzerinde dolanmamdan usanmış olacak ki, gülerek ve fakat kat'i ifâdesini vererek: '-Açıkça söyleyeyim: şekl-i hükümet zamanı gelince, Cumhuriyet olacaktır!' dedi. Çok sevinçliyim: nihâyet bütün kat'iyeti ve ciddiyeti ile Paşa'ya bunu söyletmiş bulunuyorum. Bu satırlarımı yazarken, gözlerimden adetâ sevinç yaşları boşanıyor..." (a.g.e. cilt 1,s. 174)

Gâzi'nin tasarladığı plan farklıydı...

(Tesbit / 19. "...Bilmem Süleyman , bunları okuduktan sonra ne diyecek? Bence, şu nokta açık ve seçik: Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya intikal ederken tasarladığı plan; Dersaadet'in (yâni Bâbiâli'nin, yâni Sadrazam'ın, yâni Padişah'ın, yâni İngiliz İstihbâratı'nın) öngördüğü gibi, Anadolu'yu yekpâre olarak, Rusya'ya karşı bir 'demir perde'ye dönüştürmek değil; tam tersine savaşı, emperyalizm'e karşı bir Kurtuluş Savaşı'na dönüştürüp; sonra ülkenin kaderini kökünden değiştirecek, bir ihtilâl'e yönelmektir."

O zaman, soru şu: peki bütün bunları, Mazhar Müfit Bey, hayalinden uydurmuş olamaz mı? Bunun iki cevabı var; ilki şudur:

"...eski Adliye Vekili ve İzmir Milletvekili Mahmut Esat merhum, bir gün Atatürk'e müracaat ediyor: 'Paşam, üniversitede inkılap derslerinde okutmak üzere, tarafınızdan Cumhuriyet sözlerini ilk önce nerede, ne şekilde ve kimler arasında telâffuz buyurduğunuzu öğrenmek istiyorum' diyor, Atatürk kendisine şu cevabı veriyor: '-...Bunu Mazhar Müfit'ten öğreniniz; o günün gününe bütün hadiseleri not etmiştir!'..."

Peki ya ikincisi? O da Cumhuriyet 'in ilânına tekaddüm eden günlerde, sorunu kurcalayan Avusturyalı gazeteciyi de, (Neue Freie Presse) aynı gerekçeyle aynı yere, yâni Mazhar Müfit Bey 'in hatıra defterine yönlendirmesidir. (a.g.e. cilt, II. s.. 595 / 596)

Cumhuriyet, 22.08.2005

“...`Arkasında`, `Asya` Olursa!...”

(Çağrışım/1. "...demek o tarihte, ilkokulu henüz bitirmişim; hatırladığım, zaten bizim olduğunu sandığım 'Boğazlar' ın, artık 'sahiden' bizim olduğunun ilân edilışidir; doğrusu ya, o yaşta bir çocuğun kolay anlayacağı şey değil! Lausanne Konferansı 'nda, konu, meğer uzun uzun tartışılmış; Lord Curzon 'un hınzırlığı, İsmet Paşa 'nın -hadi 'tecrübesizliği' diyelim- yüzünden, aleyhimize neticelenmiş, ben ne bileyim?..."

"...o denizde kıyısı olan Sovyetler Birliği ve Türkiye, Karadeniz 'i de bir 'İngiliz denizi' ne dönüştürmek isteyen İngiltere 'ye karşı söz birliği etmişler; Gâzi 'nin ısrarıyla, ancak 1936'da Montreux ile elde edeceğimiz 'Türk Boğazları' kavramı, daha o zaman sağlama bağlanmak

isteniyor ama, beyhude! Lausanne Kahramanı 'nın, insanı gerçekten şaşırtan, hatta dehşete düşüren bir davranışı var: Benim hatırlayabildiğim, yıllar sonra gazetelerde gördüğüm resimler: Mehmetçik, ancak 1936'da Çanakkale Boğazı 'na 'uygun adım' girebiliyor!...

Ne kadar sevinmiştik!..")

Lord Curzon ne için oradaydı?

(Tesbit / 20. "...Lausanne 'daki durumu iyi değerlendirebilmek, gerçekte Türklerin, Yunanistan 'a karşı kazandığı zaferden çok, İngiliz Emperyalizmi 'nin Sovyetler 'e karşı tavrını bilmeye bağlı. 'Majestelerinin Hükümeti', Yunanistan 'ı Anadolu 'yu işgale yönlendirince, vahim bir hata yapıyor; çünkü ufukta Sovyet İhtilali; daha da önemlisi, bu davayı Moskova 'nın kazanacağı, ihtimâli yok. O yüzden, Lloyd George, Venizelos 'a yeşil ışığı yakmış! Oysa İngiltere 'de öyle bir politikacı var ki, hem Rusya 'nın -günümüzde bile geçerli- avantajlarını biliyor; hem de Yunanlıların Türkleri yenemeyeceklerini! Kim miydi o? Elbette Lausanne 'da İsmet Paşa 'nın karşısındaki İngiliz delegesi, . Lord Curzon .!

Durumu daha da iyi değerlendirebilmek için, acaba Niyazi Ağbiy 'in (Berkes) kitabında altını çizdiği, şu noktalara bir göz atar mıydınız? İnsan seneler sonra neler öğreniyor:

"...Lord Curzon'a göre, İngiliz Emperyalizmi ile Rus Emperyalizmi arasında, İngilizler için çok tehlikeli olan bir fark vardı, Bu farkın ne olduğunun, onun gibi bir 'Rus Tehlikesi' inancısının kitabında gösterilmesine inanmak çok güç. Onun gördüğü fark şu:

Rusların kendileri Batılı olmayıp Asyalı olduklarından, Asya'daki ülkelerde İngilizlerden daha çok başarılı oluyorlar; yerli halk, İngiliz sömürgelerinden memnun olmadıkları halde, Rusların yönetimindekilerde bu görülmüyordu. Hindistan halkı bir gün Britanya'dan ayrılacaktır; fakat Asya halklarının Rusya'dan ayrılma olanağı yoktur. Curzon'un İngiltere için gördüğü tehlike buydu..." (Berkes, 'Unutulan Yıllar', İletişim Yayınları.s. 485. 1997)

Hele, II. Dünya Savaşı 'ndan sonra -hatta şimdilerde- yaşananları gördükten sonra, Lord Curzon yanılmıştı diyebilir misiniz? Hatta ilâve edeceğim başka bir şey de var, Rusya için geçerli olan 'avantaj' Türkiye için de vârit, Batılılar o yüzden, Osmanlı 'dan beri Türkleri yalnız Avrupalılardan değil, Asyalılardan da koparmaya çalışıyorlar. Şimdi diyebilirsiniz ki, bunun Lausanne Konferansı ile ne ilgisi var? Buyurun okuyun!

"...Curzon, Lloyd George'un Yunanlıların Türkiye'ye saliverilmesi fikrine karşıydı. (buraya dikkat!) Yunanlılar Türkleri yenemezlerdi, çünkü Türklerin arkasında Asya vardı. (Hâlâ var ama, kim farkında?) Rusya'nın, Batı'ya karşı çıkan Asya ülkelerinin (yâni Türkiye'nin) arkasına geçmesi, İngiltere için en tehlikeli şeydi. Nicholson'ın, (buraya dikkat!) tekrar tekrar belirtmeye çalıştığı konu, Lord Curzon'un, Türkiye'ye karşı işlenmiş olan yanlış politikayı, Lausanne'da düzeltmeye gönderildiğidir. Amerikalı gazeteci Louis Fisher'in Soviets in the World Affairs , 1950 ve 1960 kitabının anlatışından da görülüyor ki, Lausanne'daki tartışmalarda onu asıl ilgilendiren, Boğazlar; karşısındaki asıl düşman da İsmet Paşa değil; bu konferansa Boğazlar Sorunu dolayısıyla gelmiş olan Sovyet Dışişleri Bakanı Çiçerin idi. Rusya kendi sorunlarını daha önceden yaptığı bir antlaşma ile düzenlemişti ve Curzon'un asıl amacı bunu bozmak; Mondros'ta Rauf

Bey'e kabul ettirilen bir koşulu, İsmet Paşa'ya da kabul ettirmektir....." (a.g.e. s, 485)

Peki Fisher , buna ne diyor?..."

Ya Gâzi de aynı şeyi istiyorsa!..

(Tesbit/21. "... Fisher 'in iddiası da gözlemleri de hayli ilginç; ayrıca, kimse tarafından yalanlanmamış! Diyor ki Niyazi Ağbiy (Berkes):

"... Fisher'in iddiasına göre, Çiğerin her sabah İsmet Paşa'yı dairesinde ziyaret eder; ona Avrupa diplomasisini anlatarak, direnme tavsiye eder; daha çok şeyler koparabileceğini anlatmış. Nicholson'dan öğreniyoruz ki, Çiğerin'in bütün çabalarına karşın, toplantıya gelip de Curzon ile karşılaşınca, Paşa'nın dili tutulur, kafası karışır; Curzon'un yönelttiği soruları yanıtlamayacağı zaman, kulağı işitmez; arkadaki arkadaşları kendisine, sorulan sorunun ne olduğunu anlatırlar, soruna daha sonra cevap vereceğini söyleyerek Lord'u yoklamaya çalışmış!. Bu emperyalist İngiliz aristokrati ile, komünist Rus aristokrati olan iki kişi arasındaki dövüşün, nedeni neydi; İsmet Paşa bu iki adamın arasında neden bocalamalar geçiriyordu?..." (a.g.e. s, 486)

O fasıl, ayrı bir fasıl ama; Paşa 'nın bocalamalar geçirmesi de, hariciyecilerimizin ve tarihçilerimizin bugün de yaptığı gibi, sorunu jeo/politik ve jeo/stratejik açılardan görüp değerlendirememekten doğuyor. Yanlışının gerisinde ne yatıyor dersiniz: Sakın çok yıllar sonra, F.A. Barutçu 'ya itiraf ettiği, o tutum olmasın:

"...ben Lord Curzon'u yokladım, gördüm ki onunla uyuşurum. Diğerlerinin istediklerini geri çevirmekte benimle birlik olacaktır. Hızla kararımı verdim ve doğrudan yolu tuttum..." (a.g.e.s, 484)

Peki ya 'diğerlerinin istedikleri' , aslında Gâzi 'nin istedikleriyse?..

Cumhuriyet, 24.08.2005

“...Gâzi: Filistin’e El Sürülemez!..”

(...Evet efendim, haklısınız; Lausanne Antlaşması , genç Türkiye için, büyük bir başarı olmuştur; 'Dünya Türk'ün kuvvetini, bir kere daha görmüştür' ; bu zaten, o sırada Gâzi ile İsmet Paşa arasında teâti edilen, tebrik ve teşekkür telgraflarında, açıklıkla görülmektedir: Ama...

Mustafa Kemal Paşa, Lausanne 'ın sonuçlarından gerçekten o kadar memnun ve mutlu olsaydı; acaba, sonradan inat ve ısrarla savunduğu bazı önemli davaları uluslararası gündeme getirir miydi? Ne gibi mi? Meselâ Süleymaniye, Musul, Kerkük davası gibi; meselâ, Türk Boğazları 'nın 'tahkimi' gibi; meselâ, Hatay Meselesi gibi, ve ilh.

Bu durum, Gâzi'nin vefatını müteakip, Türk kamuoyunda tartışılmamış, hatta ele bile alınmamıştır; halbuki, onun vefatından bir yıl öncesine kadar, Hatay Meselesi gibi, bir Filistin Meselesi 'nde de taraf olmaya mütemayil olduğu, kanıtlanabilir bir gerçek. Nasıl mı? Daha önce

size sözünü ettiğim 27 Temmuz 1937 tarihli, Bombay Chronicle gazetesinde çıkmış olan haber yok mu, işte onu okuyarak!..)

'Kemal Paşa, Avrupa'ya ihtar ediyor'

(Tesbit/ 22. "..önce isterseniz, Hindistan 'da yayımlanan bu gazetenin, başlıklarını hatırlayalım: 'Filistin'e El Sürülemez!' / 'Kemal Paşa Avrupa'ya İhtar Ediyor', 'Türkler Mukaddes Topraklarda, Yabancı Hâkimiyetine Tahammül Etmeyeceklerdir!' Nasıl iyi mi? Gâzi 'nin -ki din iman konusunda ne iftiralara uğramıştır- 'Mukaddes Topraklar' bahsinde gösterdiği bu hassasiyeti; günümüzün 'Müslüman yönetimleri' gösterebiliyorlar mı? Hele bir düşünün.

"...Türkçe 'Hâkimiyet-i Milliye' gazetesi, Kemal Atatürk'ün Millet Meclisi'nde irâd etmiş olduğu nutuktan bahsediyor; aşağıdaki satırlar, bu nutkun Filistin'e taâlluk eden kısmından alınmıştır..."

"...'Arapların, Avrupa siyâsetine nüfuz edemeyip, bu sözde 'istiklâl' kelimesine inandıkları ve bu uğurda Arap memleketlerini Avrupa Emperyalizmine esir kıldıkları, çok şâyân-ı teessüftür. 'Atatürk, Filistin'in, Arabistan'da vuku bulacak harekâtın merkezini teşkil ettiği takdirde, bura Araplarına yapılacak herhangi bir fenalığa, Türklerin de tahammül edemeyeceğini söylemektedir:

"...'Arapların arasında mevcut olan karışıklığı ve hoşnutsuzluğu, kimse bizim kadar bilemez; biz, vâkıa birkaç sene Araplar'dan uzak kaldık, fakat şimdi kendimize kâfi derecede güvenip ve kudretimizi bildiğimiz için, İslâmiyet'in 'Mukaddes Yerleri'nin, Museviler'in ve Hristiyanlar'ın nüfuzu altına girmesine mâni olacağız. Binaenaleyh şunu söylemek istiyoruz ki buraların Avrupa Emperyalizmi'nin oyun sahası olmasına müsaade etmeyeceğiz'..."

"...'biz şimdiye kadar dinsiz ve İslâmiyete lâkayt olmakla ittiham edildik; fakat bu ittihamlara rağmen, Peygamber'in son arzusu, yâni 'Mukaddes Topraklar'ın, daima İslâmiyet hâkimiyetinde kalmasını temin için, hemen bugün kanlarımızı dökmeye hazırız. Cedlerimizin Selâhaddin-i Eyyûbi idaresi altında, uğrunda Hristiyanlarla mücâdele ettikleri toprakların, yabancı hâkimiyeti ve nüfuzu altında bulunmasına müsaade etmeyeceğimizi beyân edecek kadar, bugün, -Allah'ın inâyetiyle- kuvvetliyiz'..."

"...'Avrupa'nın, bu mukaddes yerlere temellük etmek için, atacağı ilk adımda; bütün İslâm âleminin ayaklanıp, icraata geçeceğinden şüphe yoktur'..."

Gâzi Mustafa Kemal Paşa hakkında, türlü 'tertibât, tezvirât ve tahrifât' ile, onun Batı 'dan başka bir şey düşünmediğini, Batılı olmak ya da görünmek için, bin yıllık Türk Medeniyeti 'ni inkâr ettiğini ileri sürenlerin, bu satırları okudukları takdirde, biraz yüzleri kızarır mı?

Pek sanmıyorum...)

Bu kadar açık, bu kadar net bir tavır...

(...bu evrak, o zamanki Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Bey 'in imzasıyla; 'TC Dahiliye Vekâleti, Matbuat Umum Müdürlüğü' antetli bir evrak ile Başvekâlet Yüksek Makamı 'na sevk edilmişti;

kayıt numarası, 5476/7/1/K7 dir; sevk metni ise şöyle:

"Başvekâlet Yüksek Makamına! Bombay Chronicle gazetesinin 27/VII/937 tarihli nüshasında, 'Filistin'e El Sürülemez.. Kemal Paşa Avrupa'ya İhtar Ediyor' başlığı altında bir yazı intişâr etmiştir. Bu yazının bir örneği ilişik olarak sunulmuştur. Bu vesile ile saygılarımı tekrarlarım. / Dahiliye Vekili, Şükrü Kaya!"

Müslüman olsun, lâik olsun, Musevi ya da Hıristiyan olsun; her Türk, Gâzi'nin, Lausanne 'dan yıllar sonra, Hatay Meselesi ortalığı kızıştırmışken; bunları beyan edip, Avrupa Emperyalizmi 'ne karşı, böyle açık, bu kadar net bir tavır takınmasının üzerinde düşünmelidir.

Tabii, onun vefâtını müteâkip, bu tavırdan ne kaldığını; hele yıllar sonra, Ankara 'nın Filistin konusunda, kimlerle 'ittifak' içinde olduğunu da!..)

Cumhuriyet, 26.08.2005

“...Bir ‘Parantez’ Daha!..”

(Çağrışım/2. "...o yazlar, Gümöldür yazları! Demokrat İzmir yılları: Henüz evlenmişim, tatilde 'Paşamotel' e gidiyoruz; tercih sebebi Nedim Ağbiy (Çapman), orayı o işletiyor; özelliği belki münhasıran benim için bir özellik, hatta tercih sebebi: 40 Karanlığı 'nda o, başka bir adla da olsa, (galiba Âli Tomrukçu) '48 Şair' başlıklı bir şiir antolojisi yayımlamış; (buraya dikkat) her türlü belayı göze alarak. O antolojiye 'toplumcu' şairlerden de şiirler koyabilmişti: meselâ Nâzım Hikmet, meselâ, H.İ. Dinamo ! Bunun ne anlama geldiğini, günümüzün kaba kâğıt aydınları anlayamaz!

Tatil köyü değil mi, her türlü yabancı geliyor; elbet Fransızlar da; son Paris 'ten döneli kaç yıl olmuş ki, arada sohbet ediyoruz; adını unuttuğum sakallı, başa gözlüklü biri vardı, edebiyat meraklısı; Paris 'te tanıdığı bir Türk yazarından söz etti, onu, neyle övüyordu biliyor musunuz, Fransız edebiyatını 'iliklerine kadar' bilmekle; yani o kimse, Fransız XV. yy. şairlerinden François Villon 'u, Charles d'Orleans 'ı bilmekle kalmıyor, bazı ballad'larını, ezbere okuyormuş! Güldüğümü fark edince sormuştu: "...gülünç olan nedir?.."

Sıradan bir cevapla, geçiştirmiştim; oysa bütün gece plajda, kendi kendime tartıştığım cevap başkaydı: o 'ilerici' ve 'değerli' Türk aydını, şiire bu kadar düşküncü de; acaba, klasik Türk/İslam büyüklerinden, o dönemde yaşamış kaç şair ya da âlim sayabilirdi. Cevabı biliyorsunuz: Belki hiç! Bu kara cehaletin mazereti hazır, o 'aydınlık'çıdır, 'maziyle' ilgilenmez, gözü 'gelişmiş' Batılı ülkelerin yüksek değerlerinde, vs. vs...)

Doğru var 'doğrucuklar' var...

(Tesbit/23. ...Türkiye Cumhuriyeti 'nin en büyük talihsizliği, elinin altında hazır, 'inkılâpçı' bir 'aydın kadrosunun' olmayışı mıdır? Falih Rıfkı Bey'in (Atay) Gâzi 'nin bir inkılâpçı olarak yalnızlığını anlatan, o müthiş yazısını aktarmıştım. Gâzi yalnızdı, çevresindekilerin çoğu onu anlamıyordu, ne yapmak istiyor, kestiremiyorlar; zira onlar İsmet Paşa gibi , 'ileri tanzimatçı' lardır, Osmanlı 'nın son dönemindeki 'inkılâpçı

gelişme aşamalarını' sorunuz, cevabı şudur: 'Mutlakiyet, Meşrutiyet, Cumhuriyet!' En 'aydın' geçinenlerine bile; sonuncu aşamanın, öncekilerin devamı değil, karşıtı olduğunu anlatamazsınız.

'Aydınlık Felsefesi Rasyonalizm' ve onun 'üstyapısı') gelişmiş dediğimiz (emperyalist) Batılı ülkeler için bir sıçrama, önemli bir aşamadır; ama, onlar için; eğer onların telkini ya da baskısıyla, sizi böyle bir aşamaya itiyorlarsa, ülkenizde geliştireceğiniz 'ilericiliğin' hiçbir anlamı olmaz; daha doğrusu vahim bir anlamı olur, 'aydınlarınız', ülkenin gelişmesi ve geleceği için birer 'ulusal' kılavuz değil, 'komprador ilericiliğinin', - yani ecnebi kültürünün- Türkiye temsilcisi olurlar; bu da şu anlama gelir, geçmiş kültürlerini yerecek, hatta unutacak; yerine ecnebinin kültürünü koyacaklardır.

Durum değişti mi? Hiç sanmıyorum! En akli başında sandığınız 'ilerici' yazar, 'aydınlanma' yı öne çıkarıp, ülkenin geçmişini 'gericilik' diye karaladı mı, tarihi misyonunu yerine getirdiğini sanıyor. Acaba öyle mi? Öyleyse, niye aynı şeyi, kendine örnek aldığı 'aydınlanmış' Batılı ülkeler yapmıyorlar? Niye Fransa 'da XV. yy. şairleri, ya da XVI. yy. 'mütefekkirleri' , -Katoliğin domuzu da olsa- hatırlanıyor da; senin ülkende sen, İmam Gazâli 'den, Nâsırüddin-i Tûsi 'den, Ahmet Yesevî 'den; ya da Kâtip

Çelebi ve Pirî Reis 'ten, bahsedersen, 'gerici' oluyorsun?)

'Aydınlığı savunmak' yeterli mi?

(Tesbit/24. ...klasik şemaya göre gelişmiş Batılı ülkede, aydının 'aydınlıkçı' olması yeterlidir; çünkü kültürü başka, ecnebi ve emperyalist bir kültürün tehdidi altında değildir; bu bakımdan, ümmet kültürünü eleştirerek değerlendirir, kendi kültürünü göklere çıkarır; o kadar ki, aynı zamanda emperyalist olduğu için, bu kültürü, başka halklara dayatmaya kalkışır.

Oysa, bizim gibi, imparatorluğunun son bir iki yüzyılı, yarı sömürge yaşanmış, kültürü ileri aşama diye, köklerinden koparılıp, emperyalistin kültürüne bağlanmış ülkelerde, durum farklı: onlarda anti/emperyalist olmak diye bir sorun yok, çünkü kendisi emperyalist, bu bir; laikliği de, zamanla 'zararsız' bir hale dönüştürmüş; oysa sen böyle bir riske girersen, hem ulusal kültüründen olursun, hem de kültürüne bağlandığın ülkenin sömürgesi! Mustafa Kemal Paşa, bunu bildiği, en azından sezdiği içindir ki, anti/Emperyalizm'i inkılâbının en önemli ilkesi saymıştır; 'hürriyet ve istiklâl-i tam' ne demek, tastamam bu!..

Onun talihsizliği, uygulamaya geçince meydana çıkıyor.)

Gâzi'nin asla affetmediği...

(Çağırışım/3. ...galiba anlatmıştım, Mecelle 'nin yerine, ulusal bir medeni kanun hazırlamalarını istediği, bunun için üç yıl da mühlet verdiği, Cumhuriyet'in(!) hukukçuları, üç yıl sonra ona, 'İsviçre Kanun-u Medeni'sini çevirmeyi önermişlerdir : kafaları bu mertebe 'ileri Tanzimatçı', yani sömürgeleşmiş!

I. Türk Tarih Kongresi 'nde, Yusuf Akçura -ki en büyüklerimizdendir- üç gün boyunca okuduğu söylevinde, genç cumhuriyet tarihçilerinin neyini eleştirir bilir misiniz? Avrupa Tarihini, -çocuklarımıza okutacağımız ulusal tarihimizi bile- Batılı yazarların kitaplarından kopya çekip aktarmış olmamızı! Halbuki Türk aydını, hanidir kendisini 'ilerici' ve 'inkılapçı' saymaktadır; bunu iki şeye dayandırıyor, laikliğe ve Batı kültürünün üstyapısına sahip çıkmasına, -giyim kuşamdan süse püse, edebiyattan musikiye vs.- onu 'taklit etmesine' ! Buna kargalar bile güler: Zira bu özellik, Batı'nın yüzyıllardır sömürge olarak kullandığı ülkelerde, eliyle yetiştirdiği 'komprador' aydınlara 'yakıştırdığı' özelliştir.

Onun içindir ki Gâzi, inkılâb 'ın temeline anti/Emperyalizm'i (İstiklâl-i tam ve Hürriyet'i) koymuştu; onun içindir ki, ülkesinin tarihine de, geleneğine göreneğine de, sahip çıkıyor; inkılâp bahsinde, şiddete gitmiyordu: Peki, 'asılanlar' diyeceksiniz? Hele diplerini biraz kurcalayın, din namına, ırk namına, hürriyet namına savaşır görünseler de, arkalarında mutlaka 'emperyalist' bir devlet, bir 'dürtücü' mevcuttu.

Gâzi'nin asla affetmediği de budur.)

Cumhuriyet, 31.08.2005

“...‘Bir’ Koltukta, ‘Üç’ Karpuz!..”

(Tesbit/ 27. "...meraklısı elbet hatırlayacaktır, şimdi soracağım soru, konuyla ilgilenen fakat işin aslını, pek de aramayanlar içindir: 'Cumhuriyet'in ilk yıllarında söylenmiş şu sağduyu yüklü sözler, sizce kimin ağzından çıkmış olabilir?

"...Fevzi Paşa ile bugünlerde bir mülâkat hatırlarım. İkimiz baş başa konuşuyoruz. Fevzi Paşa bana, 'bundan sonra yapılacak ıslahat ve icraat için, Atatürk'ün 'eski arkadaşlarıyla', ileri gelen arkadaşlarla görüşüp; yapılacak işleri beraber kararlaştırmayı usûl ittihaz etmesi'ni teklif etti. Kendi aralarında görüşmüşler, Fevzi Paşa vasıtasıyla bana teklif ediyorlar. Ben de evet dersem, Fevzi Paşa gidip bu kararı Atatürk'e söyleyecek ve bundan sonraki çalışmaların böyle yürütülmesini teklif edecek. İşte bütün ihtilâflar bundan çıkıyor. Şikâyet eden arkadaşlar, herkes, yarın ne yapılacağını bilmiyoruz; emrivâki karşısında bulunuyoruz. Düşünce bu! Bunun ilerisi nereye varacak, ne olacak endişesi içindeler. Bunları bir esasa, bir beraber çalışma havasına bağlayalım arzusundalar..."

"...Fevzi Paşa vaziyeti anlattı, sen bu fikirle mutâbık olursan, ben hepimizin namına Atatürk'le konuşurum dedi. Fevzi Paşa'ya şunları söyledim: '...devletin resmî müesseseleri, devlet işlerinin, tertiplerin konuşulacak, müzâkere edilecek ve mutâbık olunacak zamanları ve vazifeleri tâyin edilmiştir. Benim bütün hayatımda inandığım usûl budur. Bunun için bir iç müessese ile devlet reisini kordon altına almanın doğru olmadığı mütalâasındayım. Ve kendisi ile böyle bir konuşma yapılmasına, benim

muvâfakatım yoktur, Böyle bir teşebbüste, benim beraberliğimi istihsal etmek şöyle dursun, böyle bir teşebbüsü ben doğru bulmam." Kendisine bu cevâbı verdim. Tabii olarak 'Demek istemiyorsun?' dedi. 'Hayır!' dedim. Mesele böyle kaldı ve Fevzi Paşa ile aramızda böyle bir konuşma geçti; ve bir daha, bunun üzerine dönmedik..." (Hatıralar, s.172)

...hayır bilemediniz, bu ilerici demokrat sözlerini söyleyen, 'Millî Şef' değildir; onun yıllar önceki hâlidir; zira İsmet Paşa 'ya önerilen, hızla inkılabı geliştirmeye giden Mustafa Kemal Paşa 'yı 'dizginlemek' için, düpedüz 'yüksek bir konsey örgütlenmesi' önerilmekte; bununla iç -hele hele dış- politikada kontrolünün sağlanması öngörülmektedir. Burada söz konusu 'arkadaşların' , Millî Mücadele 'nin ilk safhasında, Gâzi ile işbirliği yapan zevat olduğu düşünülürse, samimiyetinden şüphe edilebilir; zira aynı zevat, bilahare Gâzi 'ye muhalefeti, Terakkiperver Fırka 'yı örgütleyerek, 'resmiyete' dökmüşlerdir.

İsmet Paşa , iç -ve dış- yönlendirmeye karşı, "inkılâbı" savunuyor; çok da iyi ediyor. Yalnız konuşmasının bir yerinde, 'benim bütün hayatımda inandığım usûl budur' demiş ki, işte o şaşırtıcı...)

Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu?

(Tesbit/ 28. "...neden mi, bakın neden? Aynı İsmet Paşa, 30 'lu yıllarda CHP 'nin programı ve tüzüğü yenilenmek ihtiyacı belirince, Parti Genel Sekreteri Recep Bey 'i (Peker), Avrupa ülkelerinde 'tetkike göndermiş' ; dönüşünden sonra da, onun hazırladığı yeni program ve tüzük tasarısı, her ikisinin imzasıyla, Gâzi'ye verilmiştir: tasdik bekliyorlar. Meraklısı; elbete hatırlayacaktır: bu öneri, Gâzi 'yi fena halde öfkelenmiştir; inanılır gibi değil ama, İsmet Paşa, bilâhare 'Millî Şef' olarak uygulayacağı, düpedüz faşizan bir düzen önermekte; dahası, Mustafa Kemal Paşa'nın siyasetini denetime almak için, Meclis üstü bir 'yüksek konsey' kurulmasını öngörmektedir; yâni, on yıl önce, yanlış bulup kabul edemeyeceğini söylemiş olduğunun, tıpkısı!

Gâzi 'nin tepkisini, zamanın Riyâset-i Cumhur Kâtib-i Umûmisi Hasan Rıza Bey 'den dinleyelim; çünkü tasarımı onlardan alıp, Gâzi 'ye sunan, ertesi gün şiddetli tepkileri alan, odur; daha sonra öneriyi alıcı gözüyle okumuş, şu 'dehşetengiz' tesbitleri yapmıştır:

"...Kalktım, kütüphaneye geçtim; istediği nizamname ve programı bulduktan sonra, bahis konusu olan evrakı, bir kere daha gözden geçirdim. Gerek nizamname, gerek program, o zamanın tek partili 'totaliter' idarelerindeki esaslara göre, kaleme alınmıştı; başta, azası mahdud, fakat kudret ve salâhiyeti sınırsız, bir heyet tasavvur ediliyordu. Bütün kararları bu âli heyet veriyor, Büyük Millet Meclisi bir şekilden ibaret kalıyordu. İtalya ve Almanya'da olduğu gibi, üniformalı gençlik teşkilatı kuruluyordu. Bir kelime ile, tam manasıyla Faşizm!.."

"...ben bunları okurken Atatürk geldi, kütüphanedeki büyük masada, karşı karşıya

oturduk. Yeni nizamname ve programı eline aldı; hem tekrar okuyor, hem de hiddetle söylenerek, her sayfasını karalarcasına çiziyordu. Bir aralık başını kaldırıp sordu: '- ...bunları İsmet Paşa okuduktan sonra mı imza etmiştir, dersin?', '- ...bilmiyorum efendim, ama dün akşam da arz ettiğim gibi, bana, size takdim edilmek üzere, kendileri verdiler..." (Atatürk'ten Hatıralar, cilt.1. s. 58/59)

Neresinden bakılırsa bakılsın, uygulamaya geçirilmek istenilen bu 'tasarı' ile, İsmet Paşa'nın yıllar önce 'silah arkadaşları' tarafından önerilen tasarıya ret gerekçesi arasında, açık bir karşıtlık vardır. İstikbalin 'Millî Şef' i uygulayacağı faşizan totaliterlik için, yasal zemini şimdiden hazırlamak telâ

şındadır. İyi de, sonucu ne olmuştur? Hayli hazin! Olay, iyi kötü bir sonuca bağlandıktan sonra, Mustafa Kemal Paşa , hükümetin yönetimine dikkat kesilmiş; çok geçmeden, önce Recep Peker 'i, arkasından da İsmet İnönü 'yü görevinden almıştır; sadece bu kadarı bile, İsmet Paşa 'nın ne mertebe demokrat olduğunu göstermeye yeterlidir ama, iş orada bitmiyor ki!..)

Gözlerimizin içine baka baka!..

(Tesbit/30. "... Mehmet Ali Bey 'in (Aybar) liderlik ettiği Türkiye İşçi Partisi (TİP) , zar zor da olsa kurulmuş, örgütlenmiş, genel seçimlere katılacak mertebeye yükselmişti. 27 Mayıs sonrasındaki ilk seçimde, büyük sürpriz: Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk defa, açıkça sosyalist olduğunu söyleyen bir parti, bazı seçim bölgelerinde başarılı olarak, Meclis'e on küsur milletvekili sokuyor. Bu elbette, halkımızın bazı şeyleri anlamaya başladığının işaretlerinden biriydi; böylece TİP, CHP 'nin ciddi bir alternatifi olmak niyetindeydi; bundan ümitliydi!.

İşte o zaman, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü 'nün gazetelere verdiği beyanati hatırlar mısınız? Aynen şöyle demiştir: 'CHP, başından beri ortanın solunda bir parti olmuştur!' ; böylece, önce inkılâpçı demokrat, sonra düpedüz faşist görüntü veren 'Millî Şefimiz', TİP'i daha sola, yâni kanun dışına itmek için, 'ortanın solunda' olduğunu açıklayabiliyor: hem de gözlerimizin içine baka baka!

Bilindiği gibi, istediği oldu: TİP 'in sonu da mahkemelerde bitmiştir. CHP, İnönü sayesinde, bu defa 'demokratik sol' bir parti olarak iktidara geçip, 'solculuğu' da 'demokratlığı' da rezil etmeyi, pekâlâ başardı.

Cumhuriyet, 05.09.2005

“...Belgeler Çok, İlgilenen Yok...!”

(...iyi kötü, eteğimizdeki taşı döktük; eğer bazılarımızı düşündürebildikse, ne mutlu! Şimdi Anadolu İhtilâli, Gâzi, İsmet Paşa, Lausanne ve sonrasıyla ilgili olarak, hanidir biriktirdiğim belgelerden bazılarını -yorumsuz- size aktaracağım. Neden yorumsuz dersiniz, yorumları içindedir de, ondan!)

'Havza buluşması'?

(Alıntı/1. "...Kırım'dan yola çıkan 'Yeni Dünya' ekibi, Mayıs başında, ekipte kilerin önemli bir kısmını Türkiye'ye taşımak üzere, Odesa'ya varır. Orada Türkiye'ye gönderilmek üzere, III. Enternasyonal Manifestosu basılır. Mustafa Suphi, '...o zaman başlıca arkadaşlarımız, daha bir kısım amele ve rençber esirlerle, iki gemi içinde memlekete sevk olundular ki, bu meyanda 'Merkezi Heyet' azasından iki arkadaş İstanbul'a gitmişler ve beni Rusya'da murahhas olarak bırakmışlardı' diye söz etmektedir.."

"...demek oluyor ki, yola çıkan iki geminin, biri İstanbul'a, ikincisi başka yere, yani Anadolu'nun Karadeniz kıyısındaki bir limanına gitmiştir. Bu limanın Samsun olması olasılığı büyüktür. Sadrazam 'Damat' Ferid Paşa, Trabzon Valisi Gâlip Bey'e, '...Hariciye Vekâleti'ne devamlı gelen haberlere göre birtakım Bolşeviğin, Osmanlı kıyılarına geçerek, Samsun ve Trabzon yoluyla Anadolu'ya girdikleri anlaşılmaktadır' diye yazar...

...şu halde bu yolculuğun tarihi, Mayıs'ın ikinci yarısı olsa gerek; Mustafa Kemal 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmış; 25 Mayıs'ta da, oradan Havza'ya geçmiştir. Bu durumda Mustafa Kemal'in, Havza'da Albay Budienni başkanlığındaki bir Sovyet heyetiyle görüştüğüne ilişkin söylenti, yerini Mustafa Kemal/Mustafa Suphi temsilcileri görüşmesi varsayımına bırakabilir." (Türk/ Sovyet İlişkileri, s. 107. Gözlem Yayınevi)

Şu yakınlarda kaybettiğimiz değerli araştırmacı Stefanos Yerasimos 'un, ünlü çalışmasında yukardaki satırlar; Havza Buluşması konusunda, tereddüdü olanları, bir kere daha düşünmeye sevk- edecek güçtedir...)

Galiyef ve Mustafa Kemal neler yazmıştı?

(Alıntı/2 "...Bakû'da Mustafa Suphi, aşağı yukarı sadece Türk sorunu üzerine, buna değgin olarak diğer Doğu Ülkeleri Komünist Örgütleri ile ilişkileri yitirmeksizin,

çalışmasını yoğunlaştırmıştır. Burada İttihatçılar'ın, yâni Türk burjuva milliyetçesi 'İttihat ve Terakki Partisi' önde gelenlerinin, yönetimi ve yoğun işbirliği ile üretilmiş bir 'Türk Komünist Partisi' bulur ve bunların yalancı Komünist örgütlerini tasfiye eder..." (Jizn Nasyonal Nostey, 16 Temmuz 1921 sayı.112)

Mustafa Suphi 'yoldaş' ın, böylece İttihatçı terörizmini miknatis gibi üzerine çektiğini düşünmemeye imkân yok; hele Bakû Halk Kurultayı 'nda Enver Paşa 'nın başarısızlığından sonra, kimlerin Mustafa Suphi 'yi can düşmanı belledikleri, çok kolay anlaşıyor...)

(Alıntı/3. "... Mustafa Suphi 'nin Türkiye 'ye gelip Ankara 'ya iltihak etmek talebiyle, TBMM Reisi Mustafa Kemal Paşa 'ya yazdığı mektuba, o, şu aşağıdaki cevabı vermiştir:

"...gâye ve prensip itibarıyla, bizimle tamamen müsterek olan Türkiye İştirâkiyyûn Teşkilâtı'ndan (TKF), maddeten ve mânen hakkıyla müstefit olabilmemiz için, teşkilâtınızın münhasıran TBMM Riyasetiyle tesis ve muhafazai irtibat temin eylemesi lâzımdır. Türkiye dahilinde tatbik edilecek, her nevi teşkilât ve inkılâbat, ancak bu vasıtaıyla yapılabilir..."

"...aynı hedefe yürüyen Türkiye İştirâkiyyûn Teşkilâtı'yla tamamen tevhid-i mesâi edebilmek üzere, BMM nezdinde selâhiyet-i tammeyi hâiz bir murahhas heyet göndermenizi ve BMM tarafından murahhas olarak gönderilmiş Memduh Şevket Bey'le tesis-i irtibat ve tevhid-i mesâi eylemenizi rica eder ve bilvesile samimi hürmet ve selâmlarımı takdim ederim ..." (13 Eylül 1336 (1920))

Mustafa Kemal Paşa 'nın Mustafa Suphi 'yoldaş' a yazdığı bu mektuptan, acaba şu son seksen senede, kaç Türk aydınının haberi olmuştur?)

Hâkimiyet-i Milliye ne diyordu?

(Alıntı/4. "...o dönemi daha iyi anlatabilmek için, sıra geldi, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 'nin nâşir-i efkârı olan Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin, o tarihlerde yayımladığı başmakalelerden, bazı satırları okumaya:

"...bir zamanlar, tarihin eski devirlerinde, dünya birtakım zalim hükümdarların istibdadı altında ezildi; sonraları milletler bu istibdadı yıktılar; fakat bu defa onun yerine, 'para'nın, 'sermaye'nin zulmü geçti. 'Sermâye' bugüne kadar dünyada yapılmış bütün fenalıkların yegâne sebebi, yegâne mes'ûlü idi. Bugün de odur. Eğer dünyayı sür'atle istilâ eden sermayedâr aleyhtarlığı olmasaydı, bu zulüm yarın da devam edecekti. Çok şükür zulüm devrinin son günlerindeyiz. Kapitalizm sadece falan ve filân milletin düşmanı değildir; bilâkis bütün dünyanın, bütün milletlerin müsterek düşmanıdır..." (Hâkimiyet-i Milliye, 20 Temmuz 1920)

Aynı gazetede yayımlanmış başka bir başyazıda şu ilginç ve etkileyici satırları görüyoruz ki; halklar tarafından, yeryüzünün çektiği çilenin, daha o zaman nasıl farkına varıldığını açıkça gösteriyor: çarpıcı bir kanıt! Müdafaa-i Hukuk 'un, hangi davanın peşinde olduğunun, açık göstergesi!:

"...evet, Asya'nın esrarengiz sinesi sarsılıyor; ve tarihin geçmiş devirlerinin altında kalmış ve unutulmuş istilâları ister istemez hatırlayan Avrupa; zaferinin en parlak sarhoşluğuna karışan mühim bir endişe ile ürperiyor. Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya, Bulgaristan'dan Fransa'ya, Mısır'dan bütün Afrika sahillerini takip ederek Septe Boğazı'na; Türkistan'dan Himalâya dağlarına tırmanarak Hindistan'a doğru uzayan bir cereyan, bir isyan cereyânı var; ve bu, Asya'dan geliyor; yahut orada, dayanak noktasını buluyor..." (Hâkimiyet-i Milliye, 2 Şubat 1920)

Yorumsuz! ...)

Meraklısı için NOT: Yarın 8 Eylül, Fahrettin Paşa Süvari Kolordusu'na bağlı, Yüzbaşı

Şerafettin Bey müfrezesinin, 'esir' İzmir'i Yunan işgâlinde kurtarmak için, harekete geçtiği gece; yarın, yâni o gecenin yıldönümünde, İzmir'deyim, Fuar'da, (Kültürpark) akşam saat sekiz sularında, sizinle beraber olacağız: göz göze gelir, yüz yüze bakarak, hem işgali, hem 'istirdat'ı konuşuruz. Gelirseniz, sevinirim.

Cumhuriyet, 07.09.2005

“...‘Dine Değil; Dini, Ecnebinin Kullanmasına’ Karşı!..”

(Alıntı/1. "...sizce, neresinden bakılsa ilginç şu sözleri, kim söylemiş olabilir? Hele bir düşünün:

"...cenâb-ı risâletpenah efendimiz, ehl-i İslâmın, ehl-i kitâbın malûmu olduğu üzere; yaradan tarafından, dini gerçekleri insanlığa duyurmak ve anlatmakla görevlendirildiler. Ve ismi 'Peygamber'dir, yâni haber ulaştırmakla görevlendirilmiştir; Cenâb-ı Hak, Kur'an'ın değişmez hükümlerinde, kendisine saltanat, emirlik, padişahlık vermiş değildir; hükümdarlık vermiş değildir; peygamberlik göreviyle gönderilmiştir. Elbette, gerçek görevinin olgunluğuna sahip olan Cenâb-ı Peygamber, bütün dünyaya bu gerçeği tebliğ etti..."

"...fakat bu çağrıya uyulmadığı için, Cenâb-ı Peygamber, kendilerine bağlı olanlarla beraber oluşmak, düzenlenmek ve bizzat bir yönetim oluşturmak için; askeri bir kuvvet meydana getirmek ve 'peygamberlik' görevini, böyle bir kuvvete ve hükümete dayanarak yerine getirmek zorunda kaldı; böylelikle asıl ve özel görevine, parlak bir görevi ekledi. Bundan başka efendiler, Peygamber'in ölümünden sonra söz konusu olan şey; bir 'emirlik' oluşturulması ve bu 'emirliği' meydana getiren insanların başına bir 'emîr' seçilmesi sorunuydu. Hz. Ebûbekir,'emîr' olarak seçildi. Hz. Ömer de 'emîr' idi; hatta büyük bilginlerimiz bilirler ki Hazret-i Ömer'e 'Hâlife-yi Resûlullah' dediler; o ilk kez minbere çıktı; '-...hayır, ben Hâlife-yi Resûlullah değilim; siz müminlersiniz, ben de sizin reisinizim ve emîrinizim' dedi..."

Yanıldınız efendim; konuşan ne bir müftü, ne bir hâtip, ne de 'ulemâ' dan biri; konuşan Gâzi Mustafa Kemal Paşa'dır ve bu sözleri, 16/17 Kanunsânî 1339'da (1923), İzmit Kasrı'nda İstanbul gazetecileri ile yaptığı mülâkatta söylemiştir. ...")

Böyle konuşan bir lider...

(Alıntı/2. "... Soğuk Savaş esnasında, Gâzi 'nin 'Komünizm görüldüğü yerde ezilmelidir' dediği, üstelik el yazısı taklit edilerek, yayınlanmıştı; sonradan bunun hakikati ifade etmediği anlaşıldı; zaten, daha önce aktardığım 'alıntılar' da, bunun bir kanıtı. Tıpkı bunun gibi, Gâzi'nin din düşmanı olduğuna dair, inanılmaz demeçler, vak'alar uydurulur. Gâzi, dine saygılıydı; düşman olduğu, dini kullanarak daima ecnebiyle işbirliği eden yobazlardı ki, zaten onlara daima 'mürteci' derdi. Aslında o, söz dinden açıldı mı, daima derli toplu, daima hürmetkâr konuşurdu. Örnek mi istediniz, buyurun:

"...Allah birdir, büyüktür. Âdat-ı İlâhiye'nin icâbâtına bakarak diyebiliriz ki, insanlar iki sınıfta, iki devirde mütalâa olunabilir. İlk devir beşeriyetin sebâvet ve şebâbet devridir; ikinci devir, beşeriyetin rüşd devridir. Beşeriyetin birinci devrinde o, tıpkı bir çocuk gibi, tıpkı bir genç gibi, yakından, maddi vasıtalarla kendisiyle iştigâl edilmeyi istilzam eder. Allah, kullarının lâzım olan nokta-yı tekâmülüne vüsûlüne kadar, içlerinden vasıtalarla dahi, kullarıyla iştigâli, lâzime-i Ulûhiyetten addetmiştir.." (Kasım 1922)

Hepsi bu kadar mı, elbette değil, meraklısı daha nice sözlerini bulabilir; yayılmak istenilen iddiaların tersine, Gâzi 'nin bu konularda daima 'vukûfla ', daima öğretici konuştuğunu görebilir. İşte bir örnek daha:

"...'hutbe' demek, na'asa hitâb etmek, söz söylemek demektir. Hutbe'nin manası budur. Hutbe denildiği zaman, bundan birtakım mefhum ve manalar istihraç edilmemelidir. Hutbeyi irâd eden hâtiptir, yâni söz söyleyen demektir; biliyoruz ki Hazret-i Peygamber, zaman-ı saadetlerinde hutbeyi bizzat irât ederlerdi; gerek Peygamber efendimizin, gerekse Hulefâ-yı Raşidî'nin hutbelerini okuyacak olursanız görürsünüz ki, söylediği şeyler günün meseleleridir; o günün askeri, idari, mâli, siyâsi ve içtimâi hususlarıdır..." (Şubat 1923)

Böyle konuşan bir lider, hele ecnebi'ye karşı inkâr edilmez bir zaferin sahibiyse, din düşmanı bir 'zındık' olabilir mi?)

Kime yarıyor, ona bak!

(...peki nedir, eğer böyle idiyse Paşa neden, din konusunda Bursa Nutku gibi son derece sert bir tavır koymak gereğini duymuş; din adına başkaldıran, ya da kaldırmayı tasarlayan Şeyh Sait, Said-i Kürdî, Derviş Mehmet ve takımına, insafsız davranmıştır. Sebep hep aynı ama, başka bir örnekle düşünelim.

Türkistan aydınları arasında uluslaşmak temayülü 'Cedit Hareketi' yle meydana çıkar; Orta Asya lı Türkler, onların sayesinde, hem Türklüklerinin hem de Müslümanlıklarının bilincine varırlar; bu da, St- Petersburg 'un, yâni çarlığın işine gelmez; 'Ceditçi' aydınları, Türkistan halkının gözünden düşürmek için, kullandıkları kimlerdir, bilin bakalım: evet, başta Buhara Hanlığı olmak üzere, oraların 'ulemâsı' . Çarlığın kışkırtmasıyla, İslamlık adına, bu ulemânın kışkırtmaları o mertebeye varmıştır ki, yanılmıyorsam, bir 'ceditçi' aydın, caminin birinde öldürülmüştür. Peki, sizce bu, İslâmı kurtarmaya mı, yaramıştır; yoksa, Türkistan'daki Türklere yurt ve ulus bilincini vermek isteyen ulusalcılığın geciktirilmesine mi? Kârlı çıkan elbette, Çarlık Emperyalizmi 'dir.

Bizimkisi de o hesap! Gâzi ulusalcı yâni anti emperyalist, devletçi yâni ecnebi sermaye karşıtı, lâik yani çağdaş ve rasyonalist bir Türkiye örgütüyor; Batılı emperyalizm'in onu yıkmak için başvurduğu metod aynı; 'din elden gidiyor' feryadıyla, bilinçsiz Müslümanları dürtüyor, ayaklandırıyor; bu da elbette, ulusalcı devletin tepkisine yol

açıyor: Gâzi'nin o şiddetli çıkışlarının asıl manası budur.

Şu halde, sözü şöyle mi bağlayalım: Gâzi, Komünizm düşmanı değildi, Meclis'te ilk Komünist Fırkası'nı kurduran odur; ama Komünizm'in ecnebi bir ülke tarafından kullanılmasına karşıdır, çünkü 'tam bağımsızlık'tan yanaydı; tıpkı bunun gibi, Gâzi İslamiyet düşmanı değildi, inkılâbın ilk yıllarındaki konuşmaları, öleceğine yakın Filistin/'Kutsal Topraklar' çıkışı, bunu açıkça gösterir; onun karşı olduğu, din-i mübin'in 'kefere' tarafından, Türklere karşı kullanılmasıdır: çünkü o, 'tam bağımsızlıktan' yanadır..

Bilmem anlatabildim mi?)

Cumhuriyet, 09.09.2005

“...İzin Arzuhali...”

(...şaka maka, bir yıl daha geçti; ayıptır söylemesi, elden geldiğince, yaşamakta olduklarımızı, yakın tarihimizin penceresinden bakarak değerlendirmeye, gerektiğinde tartışmaya çalıştık. Anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az!

...bu münasebetle, bir süre için izninizi rica ediyorum; siz de, halkımızın o güzel tâbiriyle, 'kulağınızı dinleyin'. Birkaç hafta sonra, aynı kararlılık, aynı açık sözlülük, aynı gözü peklikle, yeniden tartışmaya başlarız. Kendi hesabıma, yaşadığımız koşullar altında, bunun bir zorunluluk olduğuna inanıyorum.

...'parola' VATAN, işareti 'NAMUS'! aksi takdirde, sen yoksun; hiçbirimiz yokuz!..)

Cumhuriyet, 12.09.2005

Söyleşiler/Röportajlar

19 Mayıs Atatürkçü Düşünce Kulübü

atatürk... ölümünün üzerinden 65 yıl geçmesine rağmen fikirleri, yaptıkları ve vizyonu anlaşılmalı çalışılıyor. her fikir sahibi gibi onun da muhalifleri var. sevgi ile nefret kavramları arasındaki atatürk'ün istismar edildiği ise öteden beri konuşuluyor. ancak türkiye'deki sosyal ve siyasi şartların, atatürk üzerine değerlendirmelerin sağlıklı yapılmasını zorlaştırdığı da bir gerçek. atatürk'ün doğru ve yanlışlarıyla tartışmaya açılmasını düşünenlerin sayısı az değil. bu görüşü savunan isimlerden birisi de şair attilâ ilhan. ilhan'a göre, yeni bir atatürk değerlendirmesine acilen ihtiyaç var.

atatürkçülük, kemalizm, yüceltmeler, koruma kanunu gibi konuları, atatürk üzerine yıllardır araştırma yapan attilâ ilhan ile görüştük. sonuç, atatürk hâlâ net olarak bilinmiyor.

uzun yıllardır atatürk konusunda çalışma yapıyorsunuz. bu zamana kadar farklı bir bilgi ile karşılaştınız mı?

farklı tespitlerim oldu. son iki seçimdir halkın bazı partileri tasfiye etmesi, bu partilerin dış politikadaki başarısızlıklarından kaynaklanıyor. milli bir politika yerine batı'nın istekleri yerine getiriliyor. bu durum mustafa kemal paşa'da farklıdır. gazi, batı ile savaşmıştır; batıcı değildir. marksizm ile atatürkçülük birbirine zıttır fakat paşa, marksizme karşı değildir. o zamanlar bolşevizm vardı ve itibar görüyordu. türkiye büyük millet meclisi'nde kurulan ilk iki parti de komünisttir; türkiye komünist fırkası ve halk ıstırak fırkası. bunlardan bir tanesinin üyesi de mustafa kemal'dir. komünist düşünce için tevfik rüştü bey'i rusya'ya gönderiyor. falih rıfkı atay, 21 mart 1931'de cumhuriyet gazetesinde bu durumu yazıyor; 'cumhuriyet halk fırkası sol bir devrim fırkasıdır. solun unsurlarını sol dışında bırakarak kendini taşlaşmak tehlikesine atamaz' diyor. bütün bunlar atatürk'ün tam bir solcu olduğunu ortaya çıkıyor.

atatürk'ün solculuğu dış politika ile mi sınırlıydı?

hayır. mustafa kemal paşa bir fransız devrimcisidir. sovyet devrimcisi değildir. demokrasiyi gerçekleştirmek istiyordu. fransız devrimi olduğu zaman dünyada emperyalizm diye bir şey yoktu. fakat kemalizm hareketi başladığında dünyada emperyalizm vardı. emperyalizme karşı savaş verdiğin zaman doğal olarak ulusal bir boyuta geliyorsun. ancak buradaki mücadele daha çok kendini korumak içindi. bunun için de gazi, kuzey cenahı ruslara veriyor, sırtını iran'a dayıyor. sadabad paktı'nı kuruyor; içinde irak, iran, afganistan var. bir de kuzey meselesini balkan paktı ile çözmeye çalışıyor. yani osmanlı'ya bağlı kavimlerle yeniden bir birlik oluşturuyor. suriyeliler gelip 'bizi kurtarın' diyor ancak gazi, 'bizim gücümüz sadece kendimize yeter. siz kendinizi koruyunuz. sonra federasyon veya konfederasyon düşünebiliriz' diyor.

ama osmanlı'nın birleştiricilik vizyonu din birliğine dayanıyordu.

gazi'nin islamiyet'e karşı bir tavrı yoktur. suriye için 'bizim istediğimiz tam bağımsız bir müslüman suriye cumhuriyeti'dir' diyor. ancak kendisi laiktir. çünkü fransızlar o tarihlerde lübnan'ı yarı hristiyan hale getirmişlerdi. suriye için de böyle bir çaba vardı. iran, irak için de aynı durum geçerliydi. bir konfederasyon ortaya çıkacak, lakin islamiyet üzerine oturan laik bir devlet anlayışı olacaktı. başındaki güç ise türkiye. mustafa kemal paşa başından beri kurtuluşu doğuda aradı. batıyı hiç düşünmedi.

islamiyet üzerine oturtulmuş bir laiklik anlayışı diyorsunuz. laikliğin anayasaya alınmasıyla böyle bir ihtimal ortadan kalkmıyor mu?

bir çelişki var. ancak insanlar bilmedikleri için yanlış yorumluyor ve öyle tavır alıyorlar. mustafa kemal'in laiklik hareketinde islamiyet'e direkt olarak bir taarruz yoktur, olamaz da. laiklik türkiye'nin anayasasına 1937'de girmiştir. bu tarihe kadar parti tüzüğünde tutuluyordu. gazi'nin ölümünden bir sene önce anayasaya sokuldu. ve bunu da ismet paşa takımı ayarlamıştır. ismet inönü'nün uyguladığı program daha sonra atatürkçülük olarak görülmeye başlanır. atatürkçülükle yakından uzaktan alâkası yoktur. ismet paşa'nın yanlış tatbikleri türkiye'de yanlış bir atatürkçülüğün oluşmasını sebep oldu. mustafa kemal paşa'nın yaptıklarını, söylediklerini üç cilde sığdırmışlar. gerisini dikkate almamışlar. gazi'nin kütahya'da yaptığı konuşma 70 sayfadandır; ancak söylev ve demeçler'de bu 6 sayfada veriliyor. orada dine, islamiyet'e dair bütün düşünceleri ortaya çıkıyor. bazı gerçekler ortaya çıkınca da en çok atatürkçü olanlar sinirleniyor.

çünkü, havada oldukları ortaya çıkıyor.

gazi irtica kelimesini dış destekli şeyh said isyanı için kullandı. yayımlanmayan metinlerdeki bilgiler çok mu önemli?

özellikle ıslami kesim için çok önemli. gazi müslümanları çok ezdi, astı-kesti deniliyor. 1950'lerde fransa'ya ilk gittiğimde, türkiye'de yeni yeni demokrasi havası esmeye başlamıştı. bu tarihlerde radyolarda, 'mevlid okutulsun mu okutulmasın mı?' diye tartışılıyordu. laik geçinen kişiler hayır bunlar kemalizme aykırı diyorlardı. fransa laik olmasına rağmen o tarihlerde bütün fransız radyolarında pazar günleri önce katolik ayini, arkasından protestan ayini, son olarak da yahudi ayini veriliyordu. bizde hâlâ bu yanlışlara düşölüyor. mustafa kemal 'irtica' lafını şeyh said'den sonra söylemeye başlıyor. ingilizler kışkırtıyor şeyh said ve yandaşları da 'şeriat isteriz' diye bağırıyor. emperyalizm ile şeriatın iç içe geçtiğini gören ve saldırıya dönüştüren bu durum karşısında gazi mücadele etmek için irtica kelimesini kullanıyor.

türkiye'de irtica kavramı çok daha geniş bir alana yayılarak kullanılıyor. dindar insanlar da aynı daire içinde ele alınıp dışlanıyor. siz gazi'nin bu kelimeyi niçin ve nerede kullandığını söylüyorsunuz.

gazi'de böyle bir şey yok. istiklal mahkemesi isyan olursa görev alır. isyan yoksa böyle bir şey düşünülemez. bütün bunlar inönü'den sonra ortaya çıkan olaylar. sadece bunlar değil. bir noktaya dikkat çekeceğim ama üzerinde durmayacağım; gazi sağken masonluk yasaktı ama inönü zamanında serbesttir. inanç bakımından düşünceleriniz farklı olabilir, kendi seçiminizi kendiniz yapma, kendi inancınıza göre hareket etme hakkı sizindir. mustafa kemal paşa'nın başından beri savunduğu prensip budur. bugün ezan sussun diyenler var. kaynak olarak da atatürk'ü gösteriyorlar. böyle bir şey olabilir mi? ister inan ister inanma bu bir inançtır, bin yıllık kültürdür ve saygı duymak zorunluluğu vardır.

atatürkçülük ile bir doktrin olan kemalizmi nasıl bir çerçevede değerlendiriyorsunuz?

kemalizm gazi'nin kendi yaptıklarıdır. ancak bütün bunlar halkın kendisinde olacak. bir doktrin olarak uygulanacak, istenilecek bir şey değildir.

atatürkçülük bayrak gibi birleştirici bir simge fakat çoğu zaman iç çekişmelerin simgesi haline geliyor.

ben atatürkçülüğü kabul etmiyorum. bu inönü atatürkçülüğüdür. ben mustafa kemal paşa demek istiyorum. bir iç çekişme malzemesi yapılamaz. herkes istediği gibi atatürk'ü kullanamaz. gazi'nin demokrasiye inancı sonsuzdur. birileri onun şemsiyesi altında başkalarını ezemez, incitemez. ben böyle bir atatürkçülük istiyorum.

çekişmeler istismarı doğuruyor. hatta siz bir konuşmanızda 1960 ve 1980 darbelerini bir atatürkçülük istismarı olarak değerlendiriyorsunuz.

mustafa kemal paşa bunu bin defa söylüyor. ordu siyasete karışmasın diyor. gazi'yi iktidardan düşürmek için iki defa teşebbüs oluyor. gazi onlara diyor ki, ya askerliği ya da siyaseti tercih

edin. demokrasilerde böyle bir şey olmaz.

atatürk bir insandı, mitoloji ya da tabu değildi. onun da aşkları, zevkleri, hastalıkları ve hataları vardı diyorsunuz, hatta bu konuda bir çalışmanız oldu. neden böyle bir çaba içine girdiniz?

olmayan bir adamı anlatıyorlar. öyle biri yok. böyle yüceltmeler olunca istismar doğuyor. ben hep gazi'nin insani yönlerini anlatıyorum. latife hanım'dan ayrıldığı zaman ismet paşa'ya bir mektup yazıyor ve diyor ki; onu ankara'ya gönderiyorum, sanırım sizden ve fevzi paşa'dan aracı olmanızı isteyecek. fakat ben kesin kararlıyım. ben ona ve ailesine karşı her zaman saygılıyım. ama öteki tarafta onu hep birtakım kadınlarla dans ederken gösteriyorlar.

şevket süreyya aydemir, 'tek adam' isimli kitabında 'kahraman putlaştırıldığı zaman ölür' derken, behçet kemal çağlar atatürk için mevlid yazıyor, kemalettin kamu ise şiirinde çankaya'yı kâbe'den üstün görüyor. bu gibi yüceltmeleri nereye koyuyorsunuz?

bizim geleneğimizde şairler yağcıdır. bunlar da öyle abartmışlar, palavra yapmışlar. göklere çıkarıp aslan, kaplan diyorlar. bu hâlâ böyle devam ediyor. çoğu inandığı için değil meşhur olmak ya da bir yerlere ait olmak için yapıyor. bunlara hiç gerek yok. neysen o olmalısın. atatürk'ü hataları, yanlışlıklarıyla da kabul edeceksin.

atatürk konusu gündeme geldiğinde tartışılan konulardan biri de 1580 sayılı koruma kanunu oluyor. örneğin toktamış ateş, 'bana bıraksalar hemen kaldırıyorum' diyor. sizce böyle bir kanun gerekli mi?

demokraside böyle bir şey olmaz. mustafa kemal'i kanunla korumaya gerek yok. bu nasıl bir mantık anlamıyorum. bırakın insanlar konuşsun, yazsın, çizsin. herkes sevmek zorunda değil. her şey açılmalı. kurallarla yasaklarla bunlar olmaz. atatürkçü geçinenler, solcular, sağcılar, liberaller bir araya gelip yanlışlarını düzeltmeli. herkes kendisine göre yorumlayınca bir istismar ortaya çıkıyor. belgeler, arşivler sonuna kadar açılsın, kim nedir, ne değildir bilinsin. bütün bilgilerin olumlu olması da gerekmiyor.

11.10.2005

2023 Dergisi

'2005

“Türk Aydını Türk Değildir!”

Bugün yaşadığımız çağı nasıl tanımlıyorsunuz? Neo-liberalizm olarak parlatılan değerlerin ve post-modernizmin insanlığa sunduğu vizyon nedir?

Benim bütün meselelere bakışım evrenseldir. Ben meselelere dar çerçevede bakmam. En geniş tâbirle söyleyeyim size; 21. yüzyılın başında yeryüzü Batı'nın yavaş yavaş indifaka gittiğini

görüyor. Batı medeniyeti, ki keşiflerde başladı, II. Cihan Harbi'ne kadar dünyaya hâkimdi, yavaş yavaş bu hâkimiyetini kaybediyor. O hâkimiyeti, o medeniyet öncülüğünü de Doğu'dan almıştı. Çünkü daha evvel ondan şanlı şöretli, güçlü ve zengin olan Doğu'ydu. Batı'ya intikal ettirdiler onlar: sonra Batılılar özellikle Uzakdoğu gemiciliğini ustaca başardıkları ve ateşli silâhları geliştirdikleri için yeryüzüne hâkim olma yoluna gittiler ve ramak kaldı, az daha oluyorlardı, ama Sovyetler İhtilâli ve Türkiye İhtilâli oldu ve bu iki gelişme onları karmakarışık yaptı. Arkadan Hitler çıktı ve Cihan Harbi'ne girmek zorunda kaldılar.

Şimdi bu, Batı medeniyetinin gerisindeki liberalleri korkuya düşürdü. Bunu hissediyorlar. Çünkü son 50 senedir Batı'da ortaya çıkmış dünya tarafından benimsenecek ne bir şair var, ne bir romancı var, ne bir müzisyen var, ne bir mucit var. Sâdece bilgisayar üzerinde oyunlar oynuyorlar ve bunları dünyaya yutturmaya çalışıyorlar.

19. asır deyince Fransa'da dünya çapında 5 tane adam sayabilirim. Hâlbuki şimdi sayamam. Bugünkü Fransa'da kim var desen şüpheli. Onanlar da Fransız sömürgelerinden gelmiş, Fransızlaşmış Araplar falan...İngiltere'de de durum aynı, Amerika'da da...

Meseleye geniş baktığımız takdirde dünyanın kaderinde bir değişme var. Dünyaya zaman zaman bu taraf, zaman zaman o taraf hâkim oluyor. Batı artık hâkimiyetini barışçı yollardan koruyamayacak hâlde. Tam vaziyete hâkim olduğunu sanıyor, olmuyor; bir şey çıkıyor, ondan sonra işler yine karışıyor.

Tabîî kapitalist diyalektiğin bize öğrettiği bir şey var; Batı dediğiniz zaman yekpâre bir şeyden bahsetmek mümkün değil. Yekpâre olmadığı için kendi içlerinde de bunlar hırgür hâлиндeler; sen hâkim olacaksın ben hâkim olacağım dâvâsındalar. Bu da işlerini büsbütün zorlaştırıyor. Hâl böyle olunca, dünyanın bugünkü durumu ve meseleler hakkında karar verebilmek için önce ülkenin ve o ülke içinde kendinin nerede olduğunu görmen lâzım. Ben neredeyim?

Türkiye'de şu garip durum yaşıyor: Türkiye en büyük Doğu imparatorluklarından birisi idi. Türkler, Tuna'dan tut Sarı Nehir'e kadar konuşarak gidebilirsin, bu kadar yaygın bir kavim. Sen bunun çocuğusun. Son Türk devleti batmak üzereyken, Batı'ya şamarı indirip yeniden bir devlet çıkartan Türk'sün sen. Şimdi dünyada 6 tane Türk devleti var. Böyle bir durumda sen hangi tarafta yer alacaksın? Bu çok net görünüyor; senin tarafın Doğu. Sen Doğu'dan gelmişsin, Doğu'da güç olmuşsun, tâ Viyana'ya gitmişsin. Sen bu çerçeve içinde gelişmiş ve bir yere gelmişsin.

Batı 20. yüzyılın ortalarına doğru keşfettiği bir sistemle seni ileri sömürge hâline getirmiş. Bu bizde de var, İran'da da var, birçok yerde uygulanmış.

Bunun için öyle bir aydın sınıfı yetiştiriyor ki, o aydın sınıfı onun köpeği. O aydın sınıfını halktan ayırmış oluyor böylelikle. O aydın sınıfı halkını hor görüyor, halkını hor gördüğü için halk da onu hor görüyor ve güvenmiyor. İşte o zaman çok kritik ve çok yanlış anlaşılmış bir noktaya geliyoruz. Halk niye dine sarılıyor? İşte bundan.

Kendi aydınları onlara karşı tarafı savunuyor. Halk kendi geleneğine, göreneğine, cibilliyetine sahip. Peki sığınacak neyi var? Ulusal aydın yok, halk mecburen dine sığınıyor. O zaman aydın

kısım işte "Bunlar mürteci bilmem ne" diyor. Dur bakalım! Onlar mürteci olmadan evvel sen kimsin? Sen ne yapıyorsun? Bunu sormak lâzım. Ama ne yazık ki, Türkiye Cumhuriyeti Mustafa Kemal Paşa'nın ölümünden itibaren bu soruyu sormadı. Sormadığı için de Türk aydınları Türk değildir!

Bahsettiğim bu aydınlar hiçbir şekilde bir Türk gibi düşünmezler, hiçbir şekilde bir Türk gibi hareket etmezler, daha da dramatiği böyle hareket edenleri kınarlar.

Bu fikre nasıl ulaştınız?

Bunu ben pat diye anlamadım. Bunu bana anlatan Paris seyahatimde tanıştığım zenciler oldu. Eski sömürgeler, ama o sıralarda zannederim kurtulmuşlardı. Şimdi Fransız Komünist Partisi'nin içerisinde bir zenci hanım tanıdım. Hekim olmak üzereydi, o zamanın şartları içerisinde beni çok şaşırtan bir hâli vardı. Paris'in göbeğinde kafasını kazıyarak dolaşırdı ve her sabah kazırdı o kafayı. Dallı güllü acayip entariler giyerdi. Ve mısır sapından yapılmış bir pipo içerdi, memleketinin piposu. Sonra tanıştık. Komünist, ama Fransa'ya düşman. İlk defa böyle bir şeyle karşılaşmıştım. Komünistler enternasyonalist olurlar, böyle bir şey olur mu? Hayır düşman... "Niye?" diye sorduğum zaman şu cevabı verdi: "Bizim okuduğumuz tarih kitaplarından biz nasıl öğreniriz biliyor musunuz tarihi? Ecdâdımız olan Galyalıları uzun boylu, mavi gözlü adamlardı." Siz olsanız ne yapardınız?

O zaman birdenbire uyandım: Bunların memleketlerinde halka hakâret eden, onu aşağılayan ve hor gören bir takım aydınlar var. Bizdeki aydınlarda onlara benziyordu. Hâlbuki biz kurtuluş savaşı yapmış ve onları yenmiştik. "Burada büyük bir yanlışlık var" dedim. Bu 1960'ların başında oldu. Demek ki ben 40 senedir bunu Türkiye'de anlatmaya çalışıyorum. Son 5 sene içinde gittikçe daha çok anlaşıldığını sanıyorum. Gittikçe daha büyük kalabalıklar anladıklarını belli ediyorlar. Ve yeni bir tür Türk aydını, yâni ulusalcı bir Türk aydını, çeşitli inanışların içinden çıkarak geliyor.

Vasıfları nedir bu ulusalcı Türk aydınlarının?

Şimdi işte bu enteresan. Zâten dizi bunun için yapıldı. ("Bir Millet Uyanıyor" üst başlıklı Attila İlhan yönetiminde çıkan kitap serilerinden bahsediyor!) Yeni bir aydın türü geliyor ve bu aydınların hareket noktası Mustafa Kemal Paşa'nın hareket noktası: Vatan.

Önce düşünülmesi lâzım gelen, senin kavminin yaşamakta olduğu vatan. Bu vatani elinde tutman lâzım; çünkü sen burada yaşıyorsun, ceddin burada yaşamış, ölülerin orada yatıyor. İkincisi sen, bu vatanın içindeki çeşitli kavimleri asırlarca sorun çıkartmadan idare etmiş bir kavimsin. Senin öyle bir kavmin var ki, rastgele bir kavim değil. Bunu bana Fransızlar çok sormuşlardır: Kaç asırdır Osmanlı ve kaç hanedan yönetmiştir? "Tek hanedan ve 700 sene" dediğimde şaşıyorlar. Böyle bir şey yok dünyada. Onların ufacak imparatorlukları var, 4 tane hanedan değiştirmiş. Çin'de yine birçok hanedan değişmiş. Sen bir tek hanedanla 6-7 asır idare ediyorsun.

Bu neden oluyor size göre?

Bu neden öyle oldu diye düşünülürken iki gerçek çıkıyor ortaya. Bunu söylediğim zaman herkes şaşırıyor: Çünkü sen Asyalısın! Asyalılar'ın kendilerine mahsus yönetim özellikleri var. Batı'ya heveslendiğin zaman onları bırakıyorsun ve yanlış yapıyorsun. Cengiz Han'a bakın. Cengiz Han Moğol, ordusu ise Türk'tür. Mete Han Türk, ordusu Moğol'dur. Asya'ya baktığın zaman kavimcilik, ırkçılık yoktur. Böyle şeyler düşünülüyor.

Devlet yönetiminde mutlaka bir liderin olması lâzım. Doğu'da böyle önemli lideri olmayan bütün kavimler batmıştır. Karizmatik lider olması lâzımdır. Öyle biri olacak ki, o halkın bütünü tarafından bir bileşke sayılacak. İkincisi, Doğu kavimlerinde -Asya kavimleri demek daha doğru- din, dil, ırk meselesi yoktur. Asya kavimleri arasında din, dil, ırk kavgası yaşanmamıştır; hatta Ruslar'la bizim aramızda yok. Eğer olsaydı bu kadar sene Rusya'da bu kadar Türk oturur muydu? Bizde de yok. Bu kadar sene Araplar'la yaşamışız hiç gık demeden... İngilizler Araplar'ı dürtüklemeseydi yine demezlerdi. Şimdi de arıyorlar bizim zamanımızı. Yâni Doğu ve Asya kavimlerinden olduğun zaman büyük avantajın oluyor.

Doğu Ölüm Kavramını Hâletmiştir.

Çok tuhaf bir şey söyleyeceğim ama gerçek: Doğu ölüm kavramını hâletmiştir. Batı bunu hâledelememiştir.

Doğu, 3 bin yıldan beri dünyanın hakikatinin ölüm olduğunu bilir. Dünyada başka hakikat yoktur: ölürsün! Batı hâlen ölümden nasıl kurtulacağını diye uğraşır. Kurtulamaz! Bir Batılı ile konuşuyorduk, işte "Eninde sonunda çare bulacağız ve kimse ölmeyecek" dedi. "Peki nasıl besleyeceksin o kadar insanı?" dedim. "Onu hiç düşünmedik" dedi. "Canım işte uzaya gideriz" falan lafları etti, sonra durdu ve "Bazıları öldürülür!" dedi.

Hayâl kuruyorlar. Hâlbuki Doğu bunu binlerce yıl önce keşfetmiştir. Ahmet Gazalî bunu bizde söylemiştir. Biz buna inanırız. Onun için Doğulular Batı ile hır çıktığı zaman rahatlıkla ölürler. Onların ödü patlar, ölmezler ve o yüzden de iş Irak'takine döner. Her defasında böyle olmuştur. ABD'nin bütün işi, nasıl 500-600 metreden ve hiç görünmeden adam öldürürüz, bunu düşünüyorlar. Ölümden ödü patlıyor onların. Ben bunu şöyle kullanıyorum: Bizim ve bütün Avrasyalılar'ın ölebilmek kâbiliyeti var, onların yok!

Aruz Edebiyat

On iki şiir kitabınız, on romanınız, bir de öykü kitabınız var, yirminin üzerinde de deneme kitabınız, ben ilk olarak şunu sormak istiyorum Attilâ İlhan kendini nasıl tanımlar?..

19. yüzyılda Balzac; "nereden bakarsanız bakın, ben bir romancıyım" derdi, başka da bir şey yapmazdı. Öte yandan Rimbaud iyi bir şairdi, şairlikten başka da hiçbir şey yapmazdı, 20. yüzyıl ile birlikte bu tasnif değişti. Türkiye çok geç intikal etti bu olaya. Bir sanatçı aydın, önce kendisine mahsus düşünme metodu seçecek, o metodla toplumun ve bireyin sorunlarına bakacak. İfade etmek istediği konuyu insanlara hangi sanat dalıyla en iyi şekilde ifade edebiliyorsa seçeceği sanat dalı odur. 20. yüzyılda ortaya çıkmış olan bütün sanatçılar, hepsini yapar. Ben başından itibaren toplumcu olduğum için bu çerçevede içerisinde geliştirdim ve yetiştirdim. Benim için 'şair' sıfatının öncelikle kullanılması tek sebebi çok genç yaşta bir şiir ödülü kazanmış olmam ve önce şiirlerimin yayınlanmasıdır. Ama bu arada hiç belli etmeden roman da yazıyordum. Böyle bir çerçevede içerisinde ben kendimi sadece çağını anlamaya ve ifade etmeye çalışan bir

çağdaş sanatçı olarak düşünüyorum. Canı isteyen şair, canı isteyen romancı der bana.

Ben birkaç yıl önce sizin hakkınızda yapılmış olan bir röportajı okumuştum. Sizinle konuşmaya gelen gençlerin çeşitli konulardan söz ettiğini, değişik alanlarla ilgilenen gençleri daha çok sevdiğinizi söylemiştiniz...

Subjektif ve objektif sebeplerim var. Subjektif sebebim şu, ben başarılı ve çalışkan bir öğrenciydim, ilkokuldan itibaren bütün sınıfları başarıyla bitirdim. Edebiyatla ilgilenmeme rağmen astronomiye çok meraklıydım, bu yüzden hep astronom olmak istedim, matematiğim de son derece iyiydi. İmtihana gireceğim zaman asla çalışmaz kitapların kapağını kapatır ve oyun oynardım. Çünkü ben derslerimi zaten birkaç gün evvel yeterince öğrenmiş olurdum. Sanat dünyasına intikal eder etmez farkına vardım ki, edebiyatçıların büyük bir kısmı tembel öğrenci. Bu kadar bilgi isteyen bir işin içerisinde ve kitap okumaya üşeniyorsun. Bundan dolayı benimle görüşmeye gelen şair veya şair adayı yaptığı işle yeteri kadar ilgili değilse beni ilgilendirmiyor. Gelen bir genç, kendi dalında veya merak ettiği herhangi bir dalda yeteri kadar mücadeleciyse, bu benim hoşuma gidiyor. Objektif sebebe gelince, gençleri neden enteresan buluyorum: Son yirmi sene içerisinde, edebiyatla meşgul olan gençlerde bizim gençliğimize göre tam tersi bir durumla karşı karşıya kalıyorum. Müthiş bir yüzeysellik var. Edebiyat demek insan ruhunun mimarisini incelemek demektir, gençlerin çoğu insana ya yanlış bakıyor ya da hiç bakmıyor, dünyanın gidişatı hakkındaki bilgisi çok zayıf, gazetelerdeki birçok boş şeyi ciddiye alıyor. Bu gibi gençler geldiğinde onları ciddiye almak mümkün değil. Bir öğrencinin bana getirdiği şiirlerin üçü de çok güzeldi, ama mısra bilgisi yok, şiir mimarisini bilmiyor, kafiye nasıl kullanılır veya kullanılmaz bunu bilmiyor, şiirimiz ve eski şairler hakkında bir bilgisi yok. Sen şunları yapmalısın dediğimde, söylediklerimin hiçbirini yapmayacağını ben adeta gözlerimden okuyabiliyordum. Zaten bir daha da gelmedi.

Bir şiirinizde "Ne kadınlar sevdim zaten yoktular" diyorsunuz. Bu, şiirde tema olarak aşk ve kadının çok sık kullanılmasından mı, sizin için gerçekten de aşık olmaya değer birinin olmayışından mı, 'O kadınlar'ın soyutlanan ve belki örneğini bizim göremediğimiz insanlar olmasından mı kaynaklanıyor?

Attilâ İlhan şiirinin o ayağını çok öne çıkarmaktan ileri geliyor. Bu kitapta da aynı şeyle karşı karşıya kalınıyor. Bu kitabın içinde toplumcu şiirler var, bu kitabın içerisinde hatta gerilim şiirleri var. Hiç kimse bu konular hakkında bana soru yöneltmiyor. İnsanların büyük bir kısmı bu konuları zaten hayatta yaşıyorlar. İnsanların dünyadaki varlıklarının nedenlerinden biri de öbür yanlarını bulmakla geçiyor. İnsanın öbür yarısı nasıl bulunur? Bu büyük bir soru... Sizin neslinizin anlayamayacağı bir yan var, isterseniz ben orayı anlatayım size: Sizin nesliniz bizim neslimizin buluş ve daha sonraki çağlarda yaşadığı bazı şeyleri yaşamadı. İkinci Dünya Savaşı'nın gerek ülkemizdeki, gerekse dünyadaki etkileri vahimdir. Bu savaş, bizim bütünyle iki şeye kaymamıza sebep oldu. İlk olarak yokluklar içinde yaşadık, yani 1942 veya '43 yılında sevgilini alıp pastaneye götüremezdin çünkü, şeker yoktu bu yüzden pasta da yapılamıyordu. Böyle birtakım sıkıntılar vardı. İkincisi, Türkiye ve dünyada o zamanki tabiriyle 'ahvali fevkalade', olağanüstü durum dolayısıyla son derece gerilimli bir dönem içerisinde bulunuyorduk. Yani durup dururken, yanlışlıkla söylemiş olduğun bir kelime yüzünden seni hapse atabiliyorlardı, orada on beş gün kalırdın, bu süre zarfında kimse senden haber alamazdı. Bizim dönemimizde özellikle toplumcu şairlerde bu psikoloji yer etmiştir. Benim şiirimin, büyük bir kısmında gerilim vardır. Hem de bir entrika öyküsü vardır, bu ikisi de sinemadan kaynaklanır. Ama bizim hayatımızda bunlar sahiden olduğu için inandırıcı oldu. Ben 'Duvar' şiirimi yazdığım sırada 'Duvar'ın ne olduğunu zaten biliyordum. Yani bilmeden onu yazarsan inandırıcı olmaz, inandırıcı olması için bir takım insanları etkilemesi gerekmektedir. Bir mektup yüzünden seni hapse attılsa aşkın ne kadar gerilimli bir şey olduğu kendiliğinden ortaya çıkıyor. Bugün herhangi bir okulda, hergün yapılan bir şey, benim okuldan atılmama hatta ve hatta hapsedilmeme mal olabilirdi. Bu ortam içerisinde sanatçı yapılı birisiysen bundan etkilenirsin. Birinci olarak aşk imkansızdır, Nâzım'ın bütün aşkları imkansızdır, çünkü hep hapistedir. Bundan dolayı bir imkansızlık mevcut, ikincisi ki bu, daha büyük bir imkansızlık, şairin yaşama şartlarıdır. Çünkü, ben Suna ile evlenmeyi düşünüyordum, ama nasıl evlenecektim, babası bana açıkça kızıyla birbirinize çok yakışıyorsunuz ama ona nasıl bakacaksın diye sordu... Doğru söylemişti, o kızla evlenecek olsam nasıl bakabilirdim. Çünkü, benim bir

yerden devamlı maaş alarak çalışmam mümkün değildi. Çünkü, komünist diye adı çıkmış olanlara iş vermezlerdi. O ortamı yaşayan insanların aşkı da gündelik hayatı da askıda yaşamaktır. Benim kitaplarımdan bir bölümünün adı 'Askıda Yaşamak'tır. Askıda yaşamak işte budur, bir dakika sonranın ne olacağı belli değildir. Böyle olunca da sen hayali aşklar yaşıyorsun, çünkü hayali bir kadın seninle her an beraberdir...

Bir süre sonra bu bir alışkanlık halini mi alıyordu?

Bu durum insan hayatında iki türlü rol oynuyor, birincisi insanın hayattan aldığı etkilerle kendi kafasında bir sevgili hayali geliyor. Kız, buna benzeyen bir kişiliğe sahipse, büyük, bir şansı vardır. Şair o kıza ciddi bir şekilde yaklaşıyor çünkü onu çok beğeniyor. Ama tabii şair kendi şartları içerisinde tasarlamış, halbuki kızın kendi şartları var... Yan yana geldiğinizde o sana, hadi şuraya gidip oturalım, dediğinde, onun dediği yer senin hayatında asla gitmek istemediğin bir yer olursa oradan itibaren hayal bozuluyor, bu yüzden imkansız aşklar çok güzel, çünkü, bu hayal kırıklıkları onlarda yaşanmıyor. Benim hayatımda da birkaç tane imkansız aşk olmuş ve onlar beni çok derinden etkilemiştir. Sonradan başka hayal kırıklıklarına uğradığımda... onunla olsam bunlar olacaktı gibi bir teselli oldu. Mutlu aşk yoktur, aşkın yerine şefkat gelirse kurtarırısın. Ben kendi adıma şefkate ağırlık veren bir insan olduğum için, bazılarının kızıp bazılarının hoşlandığı alaka halkalarına sahip olabildim. Böyle olunca ilgi görürsün. Bu ilgi senin istediğin ilgi gibidir.

Bir Attilâ İlhan şiiri var. Bu şiirin sırrı nedir?

Babam Divan tarzında şiir yazarda bunları okurdu, ben büyüdükten sonra o şiirleri bana okutmaya başladı. Bu yüzden çok küçük yaşlarımdan itibaren Divan şiiriyle haşır neşir olmaya başladım. Evin içinde bir Divan şiiri atmosferi vardı. Eğer bir insan aruza hakim olamazsa Türkçe şiirle etkileyici bir mısra yapamaz. Çünkü, aruzla yapılmış olan mısraların inanılmaz bir sağlamlığı vardır. Hatta gençlerle sohbetlerimde onlara, yazdığınız şiirlerde mısralar mısra değil, devrik cümleyle söylüyorsunuz, mısra oluyor. Oysa mısra apayrı birşeydir. Mısranın ölçüsü çok kolay. Yatay olarak şiiri yazdığınız zaman, eğer metin gibi okuyabiliyorsanız mısra yoktur. Çünkü Yahya Kemal veya Ahmet Haşim'in şiirini yatay yazacak olursanız okuyamazsınız, mümkün değil. Ben aruzla şiir yazmaya başladım on yedi yaşında, iki sene kadar aruzun nisbeten kolay yönleriyle kendime göre ustalaştım. Bu benim için çok büyük bir destek olmuştur. Türk halk şiirini antolojilerden, kitaplardan okudum. O zamanlar televizyon yok, radyo çok nadir bulunuyor, ki bırakın radyonun bulunmasını elektrik yok. Bu yüzden evde şiiri ben okurdum, çok güzel antolojilerimiz vardı. Bir taraftan halk şiirini bir taraftan Divan şiirini okuyorsun, bir taraftan koşma yazıyorsun, bir taraftan gazel yazmayı deniyorsun. Bütün bunların, serbest vezinle mısra yazmamda yararı olmuştur. O sesi kullanmana imkan veriyor. Benim 1949 yılında yazılmış şiirlerim vardır, onlarda da aruzu hissedersiniz, onlarda da hem Osmanlıca'yı hem aruzu kullanırım. Niye diye soracak olursanız çünkü, ben onlarla çok haşır neşir oldum. Ama sonra aynı şeyi Nâzım'ın yaptığını görünce çok sevindim, o zaman kendi kendime doğru yolda olduğumu anladım. Halbuki o sıralarda bizim toplumumuzda şiir ne yazık ki Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının resmi kötü politikasına dahil olmuştu, Halk şiirini geçerli sayıp, Divan şiirini red ediyordu. Halbuki Marksist olarak bakarsanız böyle bir şey mümkün değil, şundan dolayı mümkün değil, çünkü Divan şiiri de Halk şiiri de aynı altyapının şiirleridir. Kaldı ki bizim halk şairlerimizin bir kısmının Divanları, Divan şairlerinin bir kısmının ise hece ile şiirleri vardır, yani kesin bir ayrım yoktur. Hatta Tekke şiirinden bile yararlanılabilir ki ben yararlanmışımdır. Özellikle Kaygusuz Abdal beni çok etkilemiştir. Onun üzerinde çok durmuşumdur. Kaygusuz Abdal'ın kafiyesiz şiirleri vardır. Tüm bunların birleşiminden ortaya bir şeyler çıktı, ama Attilâ İlhan şiiri tek sesli bir şey değildir, bu benim şiirim seslerinden sadece biridir. Gündelik konuşma şeklinde yazılmış, son derece düzgün, basit şiirlerim de vardır. Her çeşidi denerim, bu benim şiir yapımdır. Ben sese çok önem veririm, çok sesli olmaya çalışırım. Örnek olarak Behçet Necatigil'i verebiliriz, Behçet hoca iyi bir şairdir ama tek seslidir, ikinci bir ses yoktur şiirinde. Benim şiirlerimin bazıları kükreyerek bazıları ise mırıldanarak okunacak şiirlerdir. Kaset yapmamın sebebi de budur. Batı şiiriyle ilişkim Fransızca öğrendikten sonra başladı. Çünkü, şiirin çevirisinin olacağına inanmıyorum. Türkçe'ye Fransızcadan çeviri şiirler yayınlanıyor, o şiirlerin gerçekleriyle hiç alakası yok. Çevirenin kapasitesi kadar oluyor çeviri şiir. Dilin de kendine göre sıkıntıları

var, onu ancak dili iyice öğrendikten sonra yakalayabiliyorsunuz. Apollinaire beni etkilemiştir. Apollinaire tarzında şiirler yazdım, bu tarzın da bana katkısı oldu. Neticede herkesin imzasız da yazsam benim olduğunu anlayabileceği bir tarz oluştu. Türk halkı da bu modeli çok sevdi, benim tüm kabahatim işte bu. Bandırma körfezindeki bir teknenin arkasında 'Pia' yazılıysa veya bir kamyonetin arkasında 'Ben Sana Mecburum'u görüyorsam işte burada çok güzel işaretler vardır. Bunları benim şahsi başarımla sanıp kızıyorlar, halbuki bu benim şahsi başarımla değil, Türkiye'de şiire bu sentez üzerinden gidip kendi şiirini oluşturacaksın. Bu sentezi ilk defa da ben yapmıyorum. Ahmet Arif, Nazım Hikmet neler başarmıştır, hatta Nazım birkaç kitapla ortalığı alt üst etmiştir, demek ki ortada çözümlenmiş bir olay var. Eğer çizgiyi tutturabilirsen başarılı olabilirsin. Genç şairlerin dramı bu, beğenilen her şeyi reddediyorlar. Yüz kitap, bin kitap basıyorlar, satamayıp harcanıp gidiyorlar. İçlerinde gerçekten çok başarılı olanlar da var ama bu yüzden yok oluyorlar.

Yazdığınız denemelerle Türkiye'nin geçmişten geleceğe uzanan yönelmeleri hakkındaki düşüncelerinizi yansıtıyor, 'şimşekler çakıyorsunuz'. Yazarlığınızın bu yönünü göz önüne alarak sizden bir değerlendirme isteyeceğim: Bir Marksist olarak, özellikle bu son birkaç haftadaki gelişmelerin ışığında Türkiye'nin hangi yöne doğru gittiğini düşünüyorsunuz?

Bugün Türkiye'nin götürüldüğü yer 1900'lü yılların başlangıcında götürülmek istendiği yerdir. Türkiye'deki insanları ki bunlara sanatçılar da dahildir iki kısma ayırabiliriz: Bunların bir kısmı Cumhuriyet döneminde yetişmişlerdir, bir kısmı ise demokrasi döneminde yetişmiştir. Demokraside yetişen aydınları, Tanzimat aydınlarıyla karşılaştırdığınızda herhangi bir fark göremez hayrete düşersiniz. Cumhuriyet aydınları daha farklıdır. Bunu Batıdan belirli birtakım şeylerin mümesilliğini alıp, Türkiye'de bunun ticaretini yapmaya benzetebiliriz. Cumhuriyet memleketin içerisinden birşey çıkarıp bunu dünyaya göstermeye çalışmıştır. Bizim kuşaklar böyle yetişti. Bizde tarih, millet vs. bilinci vardı; yeni yetişen demokrasi çocuklarında bu bilinç yok. Tarih bilincinin olmayışı çok vahim, çünkü tarihini bilmeyen bir insan hiçbir yere ait olamaz. Bugün konuşulan birçok şey 1919'da İngilizlerin bizim halkımıza söyletmek istedikleri laflardır. Bu laflar İstanbul'da söyleniyor diye Anadolu'da savaştık, bugün çok rahat o lafları demokrasiye sığınarak söylüyorlar. Böyle bir konuda asla demokrasiye sığınmak olmaz. Bunların anlaşılmasının sebebi tarih bilincinin olmaması. Bir de Milad'ı kendilerinden başlatmak gibi bir uğraşları var ki bu daha enteresan bir durum. Benden öncekiler ne yapmış, ne yazmış olurlarsa olsunlar, benimki en iyisidir deyip kestirip atıyorlar. Bu düşünceyle hiçbir yere varılmaz. Üniversiteler, yaptığımız anket sonrasında öğrencilerimiz en beğenilen şair olarak sizi seçtiler diyerek beni davet ediyorlar. Ben 1940 yılından geliyorum, benden sonra hiçbir şair çıkmadı mı ki onu çağırınsınlar? '60'ların sonu '70'lerin başında ortalık karışırken çocuklar halkla beraber bir şeyler yapmaya çalıştılar, halk onlara katılmadı. Bu halk birşeyden anlamıyor diyorlardı. Kemal Paşa hangi halkla yaptı bu işleri? Kemal Paşa eğer o işleri halkla beraber yaptı da bugün sen yapamıyorsan, kabahati kendinde aramalısın, o zaman sende hata var. Sanatçının kendi memleketini, insanını tanımamasından kaynaklanıyor bu, adeta onu yadıyorlar. Bir kişi bana hikayelerini getirdi, okuyunca dehşet içinde kaldım, kahramanların hepsi Hıristiyandı. Bu bir Türk çocuğu, o kadar nefret ediyor ki memleketinden kendisine, millete ait olan şeyleri bile kullanamıyor. Her şey çok hesaplı ve mantıklı bir şekilde geri döndürülmeye çalışıyor. Bunun başlangıcı da, Türkiye'de Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun delinmesidir. Ondan sonra yetişen çocuklarda hep bir şey eksik kalıyor. Dini eğitim alan çocuklar bu toplumdan koptular, alt yapılan yok oluyor çünkü, ne kadar uğraşırlarsa uğraşınsınlar Türkiye'ye hitap eden bir sanatçı çıkmıyor, sadece bir kesime hitap eden insanlar çıkıyor, onlar da zaten küçük evrelerin içinde kaybolup gidiyorlar. İkincisi yabancı mekteplere itibar edilir oldu, kolej bitirenler gözde oldular. Halbuki yabancı dilde eğitim almaya başladığında referanslarının tümü yabancı oluyor. Devlet okullarında da yabancı dille eğitime başlandı, buradan çıkacak çocukların dil, yurt bilincine sahip olmasını nasıl bekleyebilirsiniz? Küreselliğin manasını anlamak için Cumhuriyet gençliğine ait olmak gerekir.

Bu durumda, Türkiye'nin geleceğine olumlu bir açıdan bakabiliyor musunuz?

Bundan iki ay evvel, bir roket denemesi yapıldı, bütün teknolojisi Türktü. Dünyada bunu 10 veya bilemediniz 12 devlet yapabiliyor. Uzay merkezi kurmak, nükleer teknolojiye geçmek istiyoruz, kızıyorlar.

Türk ordusu en düzenli, en iyi eğitimli ordu. Batı bunlardan rahatsız. Özellikle aydınlarımız bunları görmezden geliyorlar. Onlar Hatay'ı, Kıbrıs'ı hak ediyorlar mı sanıyorsunuz. Bu gelişmeler Batı'nın gözünde Osmanlı'nın üremesi. Türkiye, Balkanlar'da, Kafkaslar'da, Ortadoğu'da yani eski Osmanlı topraklarında öncelik hakkı istiyor. Buna ne hakkın var diyorlar. O halde İngiltere'nin Hindistan'da ne hakkı var? Biz vazgeçelim ama onlar da vazgeçsinler. Biz büyük bir devletiz. Biz bin senedir buradayız. Balkan halklarının yüzlerini Türkiye'ye dönmelerinden çok rahatsız oluyorlar aslında. Bundan dolayı da Türkiye'nin başarısız olmasını istiyorlar.

Bu noktada söyleşimizin konusu olan 'Attilâ İlhan'a Mektuplar'a gelmek istiyorum: Size gönderilen mektupların çoğunluğu politik olarak en hareketli olan '70'li yıllara ait. Aydın ve sanatçıların yazdıklarına baktığımızda politik görüşlerin yok denecek kadar az olduğunu görüyoruz. Mektuplarda politik düşüncelerin dile getirilmesinden özellikle kaçınılmış olabilir mi, yoksa başka nedenler var mıdır?

Mektupları yazanların büyük bir kısmının politikayla doğrudan bir ilişkisi yok. Çok azının politikayla ilişkisi vardı. Çok ilginçtir politikayla ilişkisi olanlar, mektuplar yayımlandıktan sonra birşey demediler çünkü, onlar kendileriyle barışık, on yıl önceki görüşleriyle bugünkü düşünceleri arasında hiçbir fark yok. Şair kısmının çoğunluğunun politik tercihleri yoktu, ben bu konuda özel bir tutum içindeyim. Ben Toplumcuyum, Marksistim ama bana akıl sormaya gelen genç bir edebiyatçıya asla fikirlerimi aktarmaya çalışmam. Onlara şu veya bu şekilde herhangi bir telkinde bulunmam. Böyle bir telkin yapmayınca merak edip sorarlardı. Onların hepsinde müthiş bir başarı kazanma hırsı ve başarı kazanma isteği mevcuttu. Onların o zamanki hallerinden utanmaları onların sorunu. Fikirlerin utanılacak bir yanı olmaz. Herkes fikrini özgürce dile getiriyor o mektuplarda. Sen diyebilirsin ki; o zamanlar o fikirdeydim ama şimdi geriye dönüp baktığımda aynı şeyleri düşünmüyorum. Nitekim Selim İleri böyle yapıyor. Mektuplarının yayınlanmasını bir anlamda kendi kendini tahlil vesilesi olarak değerlendirmeyip, karşı çıkınca biraz komik oluyor, çünkü bunun ne ahlakla ne de hukukla ilişkisi var. Ahlakla ilişkisi yok çünkü, bana yazılan mektupların içerisinde tek satır özel hayat katılmamıştır, edebiyatla ilgili eleştiriler vardır. Neden şunu görmek istemiyorlar: Benim hakkımda da çok sert eleştiriler var. Ben bunlardan hiç alınmıyorum. İlhami Soysal, 'Fena Halde Leman' için, sen bunu nasıl yazarsın diye bana çatıp, öbür tarafta hiç onunla alakası olmayan genç bir adam Hüseyin Yurttaş aynı mantıkla beni eleştiriyor. Bunlar, çok rahatlıkla ele aldığım, hatta çok teşekkür ettiğim eleştiriler oluyor, hiç birine de alınmıyorum. Bizim solculukta eleştiriyle adam olursun. O zamanlarda ben eleştirirdim çocukları ama üslubum çok farklıydı, bazılarını yapar, bazılarını yapmazlardı. Benimle çalışma içinde olan genç arkadaşım kitaba doğru gitmeye başladığı zaman o kişiliğini buluyor demektir, ona artık şunu şöyle bunu böyle yap demek ayıptır. Farkında mısınız olay çıkarmaya çalışan kişiler Amerikan okullarında okumuşlar, bu çok enteresan. Anadolu'da bir liseden mezun olmuş bir arkadaş mektubu olduğu halde bir şey söylemiyor. Amerika'da eğitim gören arkadaşların alınmalarının nedeni acaba nedir, ben bunu sormak istiyorum kendilerine. Demek ki iki türlü aydın yetiştiriyoruz, bir kısmı memleketin has aydınları, diğer kısmı ise bu memlekette memnun olmayıp bir an önce kapağı dışarı atmak isteyenler... Onlar zaten belli oluyor. Bunun bu kadar mesele edilmesi de yanlış.

Size yazılan mektupları yayınlamanızdaki amacınız neydi?

Belirli bir dönem içerisinde genç şair ve yazarların hangi düşünceler içerisinde ortaya çıktıklarını göstermek istedim. Bin tane bastırayım yeter, diye düşünüyordum ama gündeme getirilince çok satmaya başladı. Bende okur ve dinleyici mektupları da var. Kitapta mektupları olanların hepsi kendini kanıtlamış insanlar. O zaman yazdıkları artık kişiye özel değildir. Bu mektupların edebiyat tarihçileri için büyük bir kaynak olduğunu düşünüyorum. Benim ustam Ömer Faruk Toprak'tı, kendisine iki mektup yazar içine de şiirlerimi koyardım, o da bu şiirler hakkında eleştirilerini yazardı. Arama taramalar sırasında hepsi yok oldu: Eğer benim yazdığım mektupları yayınlamak olurlarsa asla tepki göstermem. Bende kompleks yok.

Mektupların bu kadar gündeme gelmesi, basının magazine olan ihtiyacından kaynaklanıyor diyebilir miyiz?

Basının magazine olan ihtiyacından kaynaklandığı doğru.

Siz yalnız yazar olarak değil, dergici ve yayıncı olarak da uzun süre edebiyat dünyamızda yer aldınız. Bugüne baktığınızda edebiyat ortamında meydana gelen gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Edebiyat dünyasında gelişen şey sadece yayın alanında oldu. Eskiden asla bu kadar kitap yayınlanamazdı. Yayın endüstrisi çok kitap yayınlıyor ama kitapları çok iyi seçiyor demek zor. Marcel Proust veya Marquis de Sade'ın kitapları gibi hiç yayınlanmamış kitaplar yayınlanabiliyor ve hiçbir sorun çıkmıyor. Bunlar güzel şeyler, bu ortamın eskiye nazaran daha iyileştiğini, geliştiğini gösteriyor çünkü. Kitaplar toplanmıyor. Öbür taraftan, şimdiye kadar asla geliştiremediğimiz 'science fiction' ve polisiye türlerinde Türk yazarları hiç de fena olmayan eserler veriyorlar. Özellikle şiirde ve hikayede yeni eserler veriliyor ama tıkanıklık da var. Çünkü bazı insan çok bireyseldir, yalnız kendini yazar ama öyle bir yazar ki sen bundan son derece etkilenirsin. Mesela Kafka. Kimileri Kafka tarzında yazmak istiyor ama ortaya döktüğü kişilik çarpıcı olmuyor. Orada kendini önemsemeye çalışan, diğer insanlardan kendini farklı bir kategoriye sokmaya çalışan bir aydının anlaşılama sıkıntılarını görüyorsun. Şiirde ise "şimdi kullanışlı şiir zamanı" deniliyor. Çocuk şiir yazıyor ama şiirin mantığı yok, oysa şiir mantık işidir. Her aklına gelen mısrayı kağıda dökerek şiir yazdıklarını sanıyorlar, işte en hazin olan bu. Başarılı şairlerin hepsi en çok '40'lı yıllardan geliyor. Demek ki sonraki yıllarda büyük yanlışlar yapıldı. Arabesk neden türedi, çünkü, Türk halk ve sanat müziklerini batı enstrümanlarıyla üretmeye çalıştık, ama başarısız oldu. '60'lı yıllardaki atılımlar güzeldi ama devamı gelmedi. Aynı şey şimdi şiirin başına geliyor. Halktan kopmuş olmak, okurunu kaybetmiş olmaktan dolayı bazı dengesizlikler oluşuyor. Okur, halk, olmadığı zaman topallarsın. Türk halkının belli bir yapısı var, halkın yapısına ters düşen şeyler yaparsan kabul görmez doğal olarak. Avrupa şiiri ile kıyaslayıp orada da büyük şairler çıkmıyor demek çok yanlış. Avrupa'ya baktığınız zaman gençleşemeyen bir toplum olduğunu görüyorsunuz, bunun edebiyatta da yansıması oluyor. Fransız edebiyatında aşağı yukarı otuz senedir benim heyecanla okuyabileceğim bir roman olmadı. Neden çıkmıyor, çünkü, muhtevası yok, gelişme bitmiş artık, o geçmişi korumakla uğraşıyor.

Eleştirmenlerin etkisi ne ölçüde?

Bu bakımdan Ataç'ın üzerinde çok daha tartışılır. Çünkü, Ataç, Nazım Hikmet şiirinin silinmesi ve onun yerine Garipçilerin şiirinin resmi Türk şiiri olması için çok savaş vermiştir. Eleştirmenlerin çoğunda olduğu gibi onun da yargılarında duygusallık vardı, eleştirmen duygusal olmaz. Ataç, böyle biriydi, yazdığı kişi onun tersine gittiye onu yerden yere vurabilirdi. Mesela Fethi Naci benim arkadaşım, diyelim senin yazılarını çok beğendiğini söylüyor, eğer onun hakkında ters bir laf edecek olursan hemen fikrini değiştirir. Fethi Naci'yi ben kişisel olarak çok severim, Türkiye'de zaten doğru düzgün eleştiri yapan bir tek Fethi Naci var, başka da istesen bulamazsın zaten. Eleştirmenden çok, incelemeci var. Eleştirmen başka bir şeydir, o Naci'de daha çok var. Memet Fuat eleştirmenden çok incelemecidir. Memet Fuat da duygusaldır. Pınar Kür 'Yarın Yarın' kitabını yayınlanmak üzere Ankara'da bana getirmeden önce Memet Fuat'a vermiş, Memet Fuat onun kötü bir yazar olduğunu, iyi hikayeci olamayacağını, hatta hiçbir şekilde roman yazmaya teşebbüs etmemesi gerektiğini söylemiş. Ondan sonra kitabını götürdüğü birçok yayınevi kitabını yayınlamamış.. Bunun üzerine Hilmi Yavuz "Ankara'ya git Attila İlhan'a göster, bunu yayınlarsa o yayınlar" demiş. Bana geldi, yayıneviyle kavgalı olduğunu söyledi. Niye kavgalısın, diye sorduğumda, onlara bir çeviri yapmıştım parayı alamadığım için kavga ettim dedi. Kitap çok güzeldi, sadece ismini değiştirdik. Bir de kitabın birçok yerinde kadın kelimesi kullanılacağına karı kelimesi kullanılmıştı, bunları değiştirdik. Kitap bir sürü baskı yaptı ve çok beğenildi. Memet Fuat, roman aleyhinde adeta bir kampanya açtı. Ben şair olduğum halde onlar kadar duygusal değilimdir. Çünkü ben önce solcu sonra şair oldum.

Bir tartışmanın ardından Ataç'a kitaplarınızı imzalayarak gönderdiğinizden söz edilir.

Gönderdim ve hâlâ da gönderirim. Ben bunu bir tartışma vesilesiyle yaptım, yine de yaparım. Benim 1946 yılında CHP Şiir Armağanı'nda ikincilik ödülünü almamda Ataç'ın çok önemli bir rolü vardır, ben bunu biliyordum. "Duvar"ı yayınladığımda Ataç beni göklere çıkardı ama solcu olduğumu bilmiyordu. Yavaş

yavaş tehlike azaldıkça ben öbür konulara girmeye başladım. Ataç sinirlendi, kendi alanında da zor duruma giriyordu, çünkü bir solcuyu övmüş oluyordu. Buradaki tavır politik tavırla ilgili. Hakaret etti bana, ben de bu yüzden kitaplarımı kendisine gönderdim, sizin bana çok yardımınız oldu ve ben size hâlâ saygı duyuyorum, anlamına geliyordu bu.

Gerek yazı ve şiirlerinizde kullandığınız dil gerekse bu konudaki düşünceleriniz çokça eleştirilmiştir. Zaman zaman da 'Dil Devrimi'ne karşı oluştunuz gündeme getirilir?

Türkiye'de dil devrimi diye yapılan şey yanlış anlaşılmıştır. Dil birikimi içerisinde, ülkenin ümmet döneminden gelen kalıntılar bulunur, bu o dilin tacize uğradığı anlamına gelmez, bunun ispatı çok kolay. Fransızca, Fransız milletin dilidir ama bunu kurcalamak lazım, Fransızca nereden çıktı? Hristiyanlığın kabulünden sonra Yunanca ve Latince Batı'nın ümmet dili oldu. Milli devlete dönüştükleri zaman kendi dillerini yarattılar. Aslında Fransızca kötü bir Latince'dir, Fransızca'nın % 85'i Latince kökenli kelimelerdir. Latince Hristiyanlığın dilidir. Bunların dışında da diğer kavimlerden etkilenmiş bir dile sahiptirler. Fransız Akademisi Fransızca üzerine titrer. Akademi'deki birinin, dilimizden Latince ve Yunanca kelimeleri atalım dediğini, hiç duydunuz mu? Kimse böyle bir laf demez, çünkü, 118 kelimeleri kalır geriye. Bir milletin dili diğer dillerle olan etkileşimlerin sonucu ortaya çıkar. Bunu bize uygularsak; biz Doğu toplumu olduğumuz için Müslüman dairesi içerisindeyiz, bu daire içerisindeki diller de Farsça ve Arapça'dır. Farsça, Arapça'yla evlidir. Orta Asya'daki Türk topraklarında Arapça ve Farsça son derece doğal sayılmaktadır. Dil kendi akışı içinde değişmeli... Gecekondu kelimesi, kaptıkaçtı ne güzel uydurulmuştur. Kaptıkaçtı kelimesi '30'lu yıllarda ilk olarak otomobilden büyük, otobüsten küçük vasıtalar için kullanılmıştır. Duraklarda beklemediği için halk arasında adı 'kaptıkaçtı' oldu.

Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi

Tülin ARSEVEN

Ağustos-Eylül 2003 - YIL : 4 - SAYI : 42-43

Attila İlhan ile Roman, Şiir, Gerçekçilik, Dil, Sinema ve Diğerleri Üzerine Söyleşi

Öncelikle bize Attilâ İlhan'dan söz eder misiniz?

Attilâ İlhan'ın neyini soruyorsun?

Her şeyini, romancılığını, sinema yönünü, kişiliğini...

Rumların bir sözü vardır: Ömrün yetmez. Bir Rum vardı Yıldız'da, bahçıvan, çok titiz, çok severdim. Adı Apostol muydu, neydi. Bir gün Apostol ile konuşacaktık. Bir kadın da orada bir çiçekle ilgileniyor. Sonunda dayanamadı. Onu çağırdı. Bu çiçeği almak istiyorum, yetiştirmek istiyorum, şunu istiyorum, bunu istiyorum... Baktı Apostol, ömrün yetmez, dedi. O yüzden Erzurum'dan bizim Yakup Çelik ilk geldiğinde bana, büyük heyecanlar içinde böyle, hocam ben sizinle ilgili bir doktora tezi yapacağım, dedi. Benim neyimle ilgili dedim. Hepsini dedi. Ömrün yetmez dedim. Yok dedi, kesin kararlıyım hepsini yapacağım; sizden bir şey rica ediyorum, sizin hakkınızda yazılmış yazıları nerelerden bulabilirim, böyle bir şey var mı, dedi. Benim arşivim var, bunların hepsini zaten saklıyorum. O yazılar bende var dedim. Çok sevindi. Hepsinin fotokopilerini aldı. Dosyaları yükledi, gitti. Bir müddet sonra kös kös bana telefon ediyor.

Hocam onun hepsi olacak gibi değil, başa çıkılacak gibi değil. Ben yalnız şiirlere karar verdim.

Hepsini birden yapmak zor. Şimdi sayın kardeşim, mesele şu: Benim aydın olarak formasyonum nesildaşlarımdan farklıdır. Bütün sorun buradan kaynaklanıyor. Onun için hepsi bana gayr-ı meşru çocuk muamelesi yapıyorlar edebiyatta. Rahatsız oluyorlar benden. Çünkü ben onlara benzemiyorum kesinlikle. Bizde, önceki yüzyıldan kalma bir edebiyat geleneği var, bir sanat geleneği var. Eğer sen romancı isen roman yazarsın. Başka haltlarla uğraşmazsın. Uğraşsan da bu bir hobi gibi algılanır, bir iş gibi alınmaz. Nitekim bizden önceki ağabeylerimiz diyebileceğimiz nesil de böyleydi. Romancı, romancıydı; şair, şairdi. Arada böyle kapris gibi bir şey yaparlardı. Ben çok erken fark ettim ki 20. yüzyılın aydını böyle değildi. Önce bir metot sahibi oluyor. O metoda iyice hâkim olduktan sonra estetik bir projeksiyon yapıyor. O projeksiyonu gerçekleştirdikten sonra herhangi bir sanat dalında istediği gibi at oynatabiliyor. Onların örnekleri de vardır. O sanatçılar beni çok çarptı. Onların öyle olduğunu sonradan fark ettim. Margot, Aragon... bunlar beni çarpıyor. Neden çarpıyor? Bir bakıyorum Malraux, Umut'u yazmadan evvel filmini çekmiş. Ötekini kurcalıyorsun şair, aynı zamanda altı ciltlik, sekiz ciltlik romanlar yazıyor. Ha... iş başka. Demek ki böyle bir formasyon lâzım. Benim ilk yazdığım romanlardan bir tanesi, Saadet Hepimize Mahsustur idi. Saadet Hepimize Mahsustur'u yazmaya ben on yedi yaşında başladım. Bu üç ciltti. On yedi yaşındaki bir çocuk üç ciltlik roman düşünüyor, İzmir'de rantıye burjuvazisinin bir ailesinin hikâyesini yazmaya hevesleniyor. On yedi yaşındayım daha ama Zola okuyorum, Balzac okuyorum. Bu yeni romancı tipine gelince, onlardan gelen bir kolun gelişmiş bir şekli olduğunu düşündüm ve iyice Marksist estetiği öğrenmem gerektiğine karar verdim. Önce Fransızca'yı öğrenmem lâzım. Çünkü ben Türkiye'de diyalektik nedir diye, meşhurdur, yüz kişiye sormuşumdur, kimse anlatamamıştır. Hem de böyle babalar, isimlerini söylemiyorum, ayıp. Böyle on beş dakika şimdi bak Attilâ, diyalektik, şu masayı görüyorsun ya diye başlayıp yarım saat saçmalayıp ondan sonra hiçbir şey anlamadan ben ayrılırım. Bu diyalektik nedir? Sonradan Paris'te işçi üniversitesinde arkadaş olduğum Camarade anlattı. Aslında işçi, direnişçi, Almanlara karşı savaşmış, çeteci fakat Renault fabrikalarında usta başı adam. Ben ona Camarade dedim, ben bu işin içinden çıkamıyorum. Bu diyalektiğin her hâlde bir anlatım biçimi var. Sen memleketinde lise okudun mu dedi bana. Sizin liselerde felsefe okutulur mu, dedi. O zaman mantık da okudun sen. Çok kolay dedi, sen formel mantığı biliyor musun? Diyalektik dedi, A, A ise B, A'nın karşıtı ise A, B'yi içerir. Bu kadar basit. Ayak üstü böyle iki dakikada. Ben onu görünce o zaman bizim aydınımızın hâlini düşündüm ve perişan oldum. Bizim aydınımız, kesinlikle orijinal fikir üretmiyor, hâlâ üretmiyor.

Sizi ve sanatınızı derinden etkileyen eserler ve sanatçılar var mı?

Beni etkileyen sanatçılar elbette var. Gayet tabi var: Nazım. Nazım yüzünden benim hayatım değişti. Nazım beni etkiledi ama Nazım'ın etkisi yalnız değildir. Ben şiire başlayıp sonra romana geçmiş biri değilim. Hepsi beraber başladı. Bunun için ben bir taraftan roman okudum. Bunları inadına söylerim. Çünkü hocalar bunun tam aksini söylerler. Ben şiir okurken bir taraftan roman okudum. İnanılmaz systemsiz okuyan bir çocuktum. Jules Verne'i ve Balzac'ı okuyordum, ama aynı zamanda Kerime Nadir Hanımı da okuyordum. Karma karışık böyle.. ama bu okumaların içerisinde beni ilgilendirenler vardı, hiç ilgilendirmeyenler vardı. Mesela Andre Gide, beni hiçbir zaman etkilemedi. Gittim, hayatını okudum. Hakikaten tanısaymışım hiç sevmezmişim. Balzac beni çarptı, Dostoyevski beni çarptı, Gorki beni çarptı...

Bunları çok erken yaşlarda okudunuz....

On yedi on sekiz yaşlarında ben bunları okuyordum. Hatta şu iş de nereden aklıma geliyor, Saadet Hepimize Mahsustur diye üç ciltlik aile romanı yazmak... Okuyorum, heyecanlanıyorum, hem de yazıyorum. Saadet Hepimize Mahsustur'u, siz araştırmacısınız belki bulursunuz. Saadet Hepimize Mahsustur'u ben bitiremedim. Bu romanın I. cildinden epeyce bir kısım yayınlandı.

Yayınlanan ilk romanım da on birinci romanımdır. Ondan evvel on tane roman yazdım. Ama onları beğenmedim. Meselâ o romanları bilenler sonradan bana sormuşlardır, onları niye yayınlamıyorsun diye. Fakat iki şahidin ikisi de vefat etti. Biri Ajlan Sayılğan'dı. Ajlan Sayılğan, bana ikide bir telefon ederdi: Yahu Denize Çıkan Sokağı niye yayınlamıyorsun? Öteki de Rifat Ilgaz'dı. Rifat Ilgaz, Harman Zamanı'nı niye yayınlamıyorsun, diye sorardı.

Bunları, yayımlamaya değer bulmadığınız için mi yayımlamadınız, şartlar mı öyle getirdi?

Şimdi şartların biraz rolü olabilir. Bernard Show'un meşhur bir sözü vardır ya "Gençlik eserlerinizi saklayın, meşhur olunca yayımlarsınız." diye. Yani şimdi istesem yayımlatırım onları ben de. Hayır değil, onunla ilgili değil. Başka bir sebepten. İlk iki romanı yazdıktan sonra birincinin adı Bir Mahkum Vardı, onları yazıp bitirdikten sonra gördüm ki kendimi yazıyorum, hatıra yazar gibi. Sonra bunun diğer yazarlarda da olduğunu keşfettim. İlk eserlerde yazar, kendini anlatıyor, bundan hoşlanmadım. Sonra onlarda kendimi gördükçe bu da olmaz, bu da olmaz oldu. İlk, ben olmayan Sokaktaki Adam'dır. Fakat buna o kadar alışılmış ki Hasan'ı ben zannetti herkes. Bana birtakım tipler geliyor, "Ağabey, bu akşam meyhanelerde kafayı çekelim." diyor. Ben içki içmem. Beni o adam sanıyorlardı. Halbuki hiç alakası yoktu, ben başka birini yazdım. Yani kendimi yazıp teşhir etmek istemedim.

Sizce roman nedir? Nasıl olmalıdır?

Orada büyük bir sorun var. Benim yazdığım roman, alışılmış roman değil. Yani başından itibaren alışılmış romanın en iyilerini okudum, onlara hayran oldum. Yani şimdi kaç babayiğit çıkıp Harp ve Sulh yazabilir. Nerede o babayiğit? Böyle bir roman yazamazsın... Zamanımız öyle bir zaman ki şimdi artık roman okuru, aynı zamanda sinema ve televizyon seyircisi. Sinema ve televizyon seyircisi demek, dramatik düğümden hızla giren ve hızla çıkan biri demek. Sen böyle on iki sayfada bir yaprak düşürürsen okuyucu çoktan başka bir kanala geçti. Şimdi ne yazık ki bunu bizim yazarlarımızın içerisinde espri olarak çok iyi anlayan fakat nefesli yazmadığı için romana uygulayamayan biri var: Sait Faik. Sait Faik, bunu çok güzel anlamıştır. Fakat nefesi yoktur. Romanı yazarken sıkılır. Siz bilmezsiniz. Onun ilk romanı Medarı Maişet Motoru yayımlandığı zaman kahramanı yarisına kadar başka bir isimle yazılmıştır, yarisına kadar başka bir isimle. Çünkü üşenmiş, bir daha okumamıştır. Bu işin şaka tarafı. Bir de Reşat Enis, roman tekniğinde diğerlerinden farklıydı. Üslûbu kötüydü. Gazeteci üslûbuyla yazardı. Gece Konuştu romanında roman kahramanı birden bire bir kişi, bir aile olmaktan çıkıyor, bir toplum oluyor. Bu tabi yepyeni bir düşünce tarzı. Başından itibaren ben bunu algılamaya başladım, sağdan soldan. Ama Avrupa'ya gidip lisan öğrendikten sonra bu iş ciddileşti. Bunu size anlatmam lazım. Çünkü bizim nesillerde yabancı dil bilinmediği takdirde batı kültürü de bilinemez. Çeviri yoktu, hele Marksist çeviri hiç yoktu. Sadece beğenilmiş ve sevilmiş, Türkçe'ye aktarılmış kitaplar vardı. Bir

de onlardan çeviri yapılmadığı için bizim yazarlarımızın bir kısmı da onlardan aldıkları ilhamlarla onların kitaplarını tekrar yazmışlardır. Abdülhak Hamit, aşağı yukarı Corneille, Shakespeare ve Racine'dir. O piyesleri okuduğunuz zaman aynı havayı bulursunuz.

Ne yazık ki sinemamızda da, romanımızda da, tiyatromuzda da, şiirimizde de biz Tanzimat'tan itibaren özgün değiliz. Resmen kopyacıyız, sağdan soldan birtakım kopyalar yapıyoruz. Onları Türkçeye aktardığımız zaman yeni bir şey keşfettik sanıyoruz. Bunu ben Fransa'da çok hazin bir şekilde yaşadım, yazdım da belki okumuştundur. Sizin şiiriniz nasıl dediler, bana bir gün; genç şairler grubu vardı. Ben de Orhan'dan, Melih'ten birtakım şeyler okudum. Ooo ... bunlar 1890'da burada yazılan şiirlerdi, dediler. Ben müthiş madara oldum. Hakikaten baktım, sürrealistler o tarihlerden itibaren var, dadaistler, şunlar bunlar... Bir Bakî, bir Nedim çevirdim, Fransızca okudum, bunlar çok orijinal, değişik şeyler dediler. Senin elinde şiirin hası var, sen bunu bırakıyorsun, onların beğenmediği, kenara attıkları akımı, şiiri büyük bir şiir, bir cereyan gibi ortaya çıkarıyorsun. Ondan sonra ben de ulusal kültür sentezine karar verdim. Ulusal kültür sentezini estetik düzeyde yaparken hem şiirde hem romanda geçmiş kültürü katiyen terk etmemek lâzım geldiğine, onlardan esinlenmek gerektiğine karar verdim.

Romanı roman yapan teknik, Gâvurca söyleyeyim, narrasyona, anlatıma dayanan bir şeydir. Bir şeyin başından itibaren görsellik kumandayı ele alıyor. Sinema...sinemadan itibaren senin seyircin, yani okurun sinema seyircisidir. Yani sen ona yazdıklarını aynı zamanda bir gerilim içinde, bir olaya bağlayarak ve bireyselleştirerek anlatmak zorundasın. Bütün bunlar da görsel olmak zorunda. Veremezsen eğer, seni bu kez okur bırakır. Hele derin ruh tahlilleri, ben kendimin derinliklerimi anlatıyorum diyerek, böyle yollara gidersen, sen kaybolursun. Bunun ilk denemesi, ön sözünde yazmıştım, Sokaktaki Adam'dır. Sokaktaki Adam o kadar başarılı bir deneme olmuştur ki filmi, eşim çekti, benim eski eşim, o kadar kolay çekildi ki... Çünkü öyle görsel bir düzen içinde yapılmış ki son derece kolay çekildi. Eğer biraz parası olsaydı bir şaheser olurdu. On dokuz tane mi ne armağan kazandı o film. Çok başarılı oldu. Şimdi ilk onu yazdım. Ondan sonra, her defasında biraz daha ileri giderek yazıyorum. Meselâ Zenciler Birbirine Benzemez burada tartışılmıştır, ilk çıktığı sıralarda. Kimse bir şey anlamadı Zenciler Birbirine Benzemez'den. Çünkü orada sonradan batının üstüne çok düşeceği sonu olmayan roman meselesi vardı. Bir sona bağlamıyorsun, hayattan bir kesiti orada bırakıyorsun. Orada onu denedim. Kurtlar Sofrası'nı yazarken de yine bir kesit, bir dönem var. O dönemi bir hayli gerçekçi anlatmıştır. Orada da aynı mantıkla yaptım. Şimdi bu, mantığın esası nedir? Görselliktir. Yani cümleye değil, imgeye dayalıdır. İkincisi, cümleye dayanan roman iki boyutludur. İmgeye dayalı roman üç boyutludur, mutlaka tutulur hâle getirmelisin insanları, olayları. Orada görülmeli, onu o şekilde yakalamalı. O şekilde yakalayamazsan olmaz. Şimdi ben son kitapta, Fikriye'yi yazdım. Benden önce birçok insan Fikriye'yi yazdı. Benim Fikriye'm çok görsel. Öyle görsel ki aynen karşında duruyor senin. Bütün mesele bu. Bir de büyük değişikliklerden bir tanesi senaryo tekniğine sahip olduğum için ben, bildiğim için, düşündüm ki eski romandaki zamana tahakküm ediyorum diye, yani bir bölümde 1980'e kadar getirip öbür bölümde 1925'ten başlayamazsın. Başlarsan eş zaman kurmak zorundasın senaryolarda olduğu gibi. Benim romanım eş zamanlıdır. Burada bir şey geçerli, öbür tarafta da başka bir şey geçerlidir. Senaryo tekniğini edebiliyetten uzaklaşmadan yani senaryo gibi yapabilirsen olur. Ben de onu denedim. Çok sorulmuştur. Belki sen de soracaksın, dönem romanlarında dönemin dilini kullanıyorum. İnsanlar öyle konuşuyorlar. Buna itiraz ettiler. Hepsisi de ayağa kalktı. Hatta son kitapta burada konuşma yaparken bir hanım yazarımız, meselaâ "istihkâm" diyorsunuz.

“İstihkâm” ne demek ben bilmiyorum, dedi. Dedim, sen yazarsın yahu. Sen bilmiyorsan hiç kimse... şimdi mesele çok basit. Cevabını vereyim. İlk ben bunu ortaya çıkardığım vakit bu soruldu bana. Küstah bir cevap verdim. Gençler, bu dili bilmiyorlar, anlayamayacaklar, ne dersiniz, dediler. Öğrensin keratalar, dedim. Bu da yayımlandı. Çünkü İngilizce öğreniyor, anasının dilini öğrenmiyor. Bu olmaz. Öğrensinler, dedim. Şimdi bu defa cevabım başka türlü oldu. Bunları anlamazlar, doğru. Anlamazlar iyi de bu romanlar hep dörder beşer basım yaptı, bunları kim okuyor? Demek ki sizin söylediğiniz hikâyeye. Halk okuyabiliyor, öbürleri pekala anlayabiliyor. Onlar kendileri anlamak istemiyorlar. Çünkü onlar züppe bir Türkçe buldular, hiç kimsenin anlamadığı. Lâftan lâfa geçeceğim. Birden aklıma geldi. Bir aralar kafaya taktım. Türk Cumhuriyetlerinde adamlar buldum, onlarla konuştum. Meselâ cevap kelimesi, Kırgız ne diyor, Kazak ne diyor, hepsini buldum, çıkardım. Çok şaşarsınız! Hepsinde cub, cuub... değişiyor. Ama bir tek biz yanıt diyoruz. Düşünebiliyor musunuz? Böyle bir komiklik olur mu? Onlarla anlaşacağız diye biz bu Türkçeyi yaptık. Bir tanesi bile öyle uyduruk bir laf demiyor. Cub diyor, cuub diyor, anlayabilirim. Ama yanıt anlaması mümkün değil onların. Azerî ile konuşuyorum “Sen Türkçe danişmirsen.” diyor. Türkçe konuşmuyorsun, diyor. O yüzden o dille yazdım, öyle konuşturdum.

İlla Türkçesini ya da Türkçesi dedikleri kelimeleri kullanmakla biz dili daraltıyoruz....

Daralttığımız çok meydana. Benim klâsik örneğim vardır. Ben kullanıyorum tabi o kelimeleri. Ama kendilerini bir yere soktular, kullanamıyorlar. Bizim dilimizde üzüntülü durumları anlatmak için ne derdik biz. “Melâl” derdik. Hüzün, keder kelimesi, elem kelimesi, bütün bu kelimeler vardı. Bunların nüansları vardı. Çünkü kederli olmak başkadır, hicranlı olmak başkadır, elemli olmak başkadır. Son derece farkı vardır. Hicran, içinde ayrılık olan bir hüzündür. Bütün bunlardan istifade ediyorduk. Bunlardan bir tek hüznü kaldı. Hüzünden başka yok. Hepsi gitti. Melâli bilmiyorlar. Melâli bilmeyince melûlû diyemiyorsun ve dil yüz yirmi bin kelimedenden altmış bine düşmüştür. Yeni kelimelerin büyük bir kısmı tutmuyor. Daha da garip bir şey söyleyeyim, kelimeler yerleşirse farklı bir nüansı ifade ediyor, anlatıyor. O da öyle. Bu bakımdan benim dilimin ayrıca da başka bir özelliği var. Bizde nesir, klâsik nesir dediğimiz Türkçedeki nesir, bence Türk gramerine uygun bir nesir değil. Bunu da araştırdım ben. Çünkü dikkat ederseniz bizde nesir fiil, fail meful şeklinde öğretilirdi eskiden. Yeni kelimeleri bilmiyorum. Türkçe öyle değil, Türkçe konuşulsa da öyle değil. Çünkü o sırayı takip etmiyoruz. Peki bunlar neden böyle gelmiş? Bunun dibini kurcaladım ben. Bizim edebiyatta biliyorsunuz, nesri, Âşık Paşa’yı okuyun deli olursunuz, yüz sayfa böyle gider, sonu da yoktur. Oradan gelip, onu alıp, oradan alıp, atlayıp diye gider. Bizde nesir Tanzimat öncesinde başlar. Batı ile temasa geçiyoruz. Bu temasta o zaman dış işleri bakanlığı kurmak gerekiyor. Reisülküttaplık kuruyorlar. İyi de Reisülküttaplık’a gelen notaları kim çevirecek. O zaman tebea-yı sadıka, Ermeniler ve bizim dış işlerinin bütün çevirilerini Ermeniler yapıyor. Ermeniler, bütün çevirileri kendi Türkçelerine göre çeviriyorlar. Onlar da o bizim sonradan benimsediğimiz “Ahmet kapıyı açtı.” cümlesi var ya bütün romanı öyle yazıyor. Dehşet içinde kalıyorsun o zaman. Türkçe öyle bir dil değil. Bunu sonradan keşfetmeye başladı bizim yazarlarımız. Meselâ Falih Bey. Çok yaman bir Türkçesi vardı Falih Beyin. Mithat Cemal Bey, farklı bir Türkçe ile yazardı. Türkçe ile yazmazlardı. Ben de bunu erken keşfettim. Başka bir Türkçe kullandım. Ben de şöyle bir şeye karar verdim. Gramere boş ver, imlâ lügatine boş ver. Bildiğin gibi yaz . Kızarlarsa kızsınlar, beğenmezlerse beğenmesinler. Ben ne imlâyâ aldırırmı ne gramere aldırırmı. Benim kendime göre bir imlâm vardır. Onunla yazarım, kesinlikle bunlara aldırırmam. Bunlara aldırıldığım takdirde ortaya çıkan metnin tatsız

tuzsuz, kimsenin zevk almadığı bir metin olduğuna da eminim. Böyle yazan yazarları da herkes okumaktan sıkılır. Beni çok rahat okurlar. Konular zor olduğu hâlde benim romanlar kolay okunuyor. Çünkü üslûp çok esnek, konuştuğumuz biçimde yazıyorum. Zaten televizyondaki programın neden tutulduğunu da araştırdılar, o çıktı. Terminoloji kullanmıyor bu adam. Kahvede konuşur gibi konuşuyor. Söylediklerini anlıyoruz. Demek ki öbürlerini anlamıyorlar. Buradan o çıkıyor.

Bir romanınızda Şair Turgut, Ressam Eşfak ve arkadaşları "Sanat, sanat için mi, yoksa toplum için midir?" konusunu tartışıyorlar. Her iki tarafın da savunması yer alıyor. Ben sizin romanlarınızı okuduktan sonra aslında her iki anlayışın da bir arada verilebildiğini gördüm. Siz romanlarınızda yakın tarihimizin önemli toplumsal olaylarını, insanı ve insanın olaylar içindeki yerini göz ardı etmeden ele alıyorsunuz. Ancak bu arada sanat kaygısının da ağır bastığı görülmekte. İlk romandan başlamak üzere alışılmadık bir roman tekniği uygulamanız, Türk edebiyatında çok örneği görülmeyen dizi roman yazmanız, romanlarda şiirsel ifadeler kullanmanız bende bu izlenimi uyandırdı. Yanılıyor muyum?

Hayır, yanılmıyorsun. Ben doğrusunu yapıyorum. Çünkü Marksist estetiği ciddiye alıp da işin içine girince o zaman Fransa'da karşıma şöyle bir olay çıktı. Fransız Komünist Partisi'nin o tarihte tez olarak savunduğu estetik görüşleri ben benimseyemedim. Bu görüşler bana ters geldi. Marksist estetiği öğrenebilmek için Rusları okumak lâzım. Çünkü onlar bu işlerle uğraşmışlar adamakıllı ve o zaman öne çıkan iki isim var. Bir tanesi Marksist değil ama Marksizm'i çok iyi biliyor ve zamanında kullanıyor, Chernişevsky. Bir tanesi de Marksist partili fakat fikir adamı, Plehanov. Bu ikisini mutlaka okumam lâzım anlamam için. Şimdi bu kitapları nereden bulacaksın, Fransızca'sı da bulunmuyor o zaman; bizde bir Rus mültecisi arkadaş vardı lisan dershanesinde, o bana: falan yayın evine git, dedi. Montparnasse civarında bir yerde. Gittim, buldum orasını. Girdim ki bir cennet, ne ararsan var. Sovyetlere ait, Rusya'ya ait, hepsinin Fransızca'sı, tarihçesi var. Bu nasıl oluyor? Bir Sovyet kitap evi açmışlar, Fransızca olarak eserleri satıyor. Orada bana Rus, önce Dobroliov okuyun dedi. Toplu bir cilt var dedi. Sonra Chernişevsky okudum, arkasından Plehanov'u okudum. Benim yaptığım sentez buradan geliyor. Ben ortalıktaki komünist partisinin, polit büronun ortaya attığı tezlere, onlara aldırmadım. Çünkü Plehanov, Bolşevikler tarafından reddedilmiş, aslında Rusya'ya sosyalizmi getiren adam, Marksizm'i getiren adam. Bilim adamı, kafası çok iyi çalışan biri. Türkiye'de bunun ilk defa lâfını da ben ettim. Hey ne yapıyorsunuz, bu adamlar var, e... ne yapıyorsunuz gibilerinden. Sonra tabii diğer ülkelerde, Çekoslovakya'da, Almanya'da ortaya çıkanlar ve en önemlisi daha sonra benim sanat anlayışında olduğu kadar dünya görüşümde de etkili olmuşlardır, Frankfurt filozofları. Onları okuyunca o şekil söylediğim olay, o zaman çok güzel gerçekleşti. İnsanın diyalektiğini hem doğa düzeyinde vermek hem de toplum düzeyinde vermek.

İnsanı her yönüyle almak...

Her yönüyle, insan, insan o da diyalektiğine dahil. Çünkü cinsel diyalektik diye de bir şey var. Cinsel diyalektiği bir insanda yaşıyorsa bunu birtakım insanlar cinsel diyalektik yüzünden hayatlarını kaydırıyorlar, toparlayamıyorlar. O zaman tabi çok ufuk genişliyor. Ben tabi hiç kimseye aldırmadığım için rahatlıkla o tipleri de buldum, seçtim, aldım, kullandım. Bunlar daha

önce tartışmalara sebep oldu. Şimdi zaman zaman keşke yapmasaydım diyorum. Çünkü, şimdi işin cılkı çıktı Türkiye'de. Yani maalesef.

Attilâ İlhan, daha çok şair olarak tanınıyor. Ama aynı zamanda romancısınız. Hangi yönünüzle daha çok tanındığınızı düşünüyorsunuz?

Şair diye tanırılar. Şair diye tanınırım. Yalnız şöyle bir gerçek de oluyor. Şimdi meselâ, size bir şey anlatayım. Ben Maçka'da oturuyorum ve yürüyerek geliyorum buraya. Radyo evi civarında bir karı koca ve bir çocuk durdular ve bana bakıyorlar ve gülümsüyorlar. Nitekim yanlarına gelince adamcağız kibarca, affedersiniz dedi, Atillâ Bey değil mi ? Evet dedim. Biz sizi her cumartesi dinliyoruz, çok seviyoruz, işte falan. Eşi de gülümsüyor bana. Neyse merhaba, merhaba ayrılacağımız sırada adam izin verir misiniz bir şey soracağım kusura bakmayın ama dedi. Buyurun dedim. Sizin burada anlattıklarınız o kadar enteresan şeyler ki bunları niye yayımlamıyorsunuz? Ben dedim ki zaten onlar benim yayımlanmış kitaplarımda var. Kadın o zaman ne dedi biliyor musun? Ay sizin kitaplarınız da mı var, dedi. Şimdi öyle bir yere geliyorsunuz ki ben o kadın için bir televizyon yıldızıyım. Kesinlikle o beni bir yazar, çizer, orada söylediğim hâlde... ve bundan da size ısrarla şunu söyleyebilirim. İzleyicilerimiz de yeteri kadar dikkatli değiller. Ben orada diyelim ki Fransa'dan kahve anlatıyorum, bilmem ne söylüyorum. Geçen gün beni Beşiktaş çarşısında şişman, altmışını geçmiş, fevkalade süslü püslü bir hanım durdurdu. Aman sizi yakaladım diye böyle büyük bir heyecanla. Böyle leblebi gibi de döküyor, hiç durmadan konuşuyor. İşte beni ne kadar seviyormuş da, beni ne kadar dinlermiş de, her defasında da, yıllardır devam ediyor da, dedi ve neticede bir yere bağladı. O kadar etkiliyorsunuz ki beni, hep Paris'te gibi oluyorum dedi. Şimdi bak hiç anlamıyor ve benim söylediklerim umurunda değil, onu ilgilendiren sadece ona Paris'teki gibi olma hissini vermem. Yaa... böyle pek çok insan var. Okuyorlar ve anlamıyorlar, dinliyorlar fakat anlamıyorlar. Vaktiyle adını unuttuğum bir şairimizin bir şiiri vardı. Çok güzel, kısa bir şiirdir, ben onu sık sık söylüyorum şimdi. Bizde okur, medyatik okur, televizyonun seyircisi buradaki kişi. Şiir şu :

Gazetenizi okurduk Abdüsselamla
Daha doğrusu ben okurdum o dinlerdi
Sonra da ne yazıyor beyim derdi

Olay budur. Onun için anlaşılacak çok zor. Yani bu kadar yıldır yazıyorum. Bu kadar çok kitap satılıyor, çünkü rakamlar gerçekten büyüdü. Geçen sene içerisinde altmış bin civarında kitap satılmış benim. 60 bin kitap büyük rakam. Bu rakamı okuyan insanların düşüncelerinin çok başka türlü yerlere gelmesi lâzım. Nispet o değil düşük. Kurcaladığın zaman görüyorsun ki anlamıyorlar. Yani senin söylediğini tam anlamıyor. Niye anlamadığını kurcaladığın zaman karşına şu çıkıyor, yeteri kadar mücehhez değil. Yani okuldan kötü geliyor. Okul ona bazı şeyleri öğretmemiş, onları öğretmezse sen o kavramlara dayanarak öğretiyorsun, o kavramlar yok. Ben bunlara kafalarında raf olmayan insanlar diyorum. Sen bir şey söylediğin zaman rafa yerleşmiyor, yere düşüyor. O zaman bir şey anlaması mümkün değil. Yalnız iki şey var bizde. Zaten hep o kurtarmış bizi. Bir, Türklerde garip bir devlet kurma saplantısı var. Üç Türk bir araya geldi mi devlet yapıyor hemen. Öyle bir yapıları var. Bu yüzden de biz son derece bağımsızlık taraflısı bir milletiz. Çok üstümüze ihtilar mı isyan ediyoruz. Bu tarafımız kurtarıyor. Çünkü düşünüyorum da I. Dünya Savaşı'nda müttefiklerin kabul ettirdikleri mütarekelere ve muahedelere bir tek biz isyan ettik. Ne Almanlar ettiler, ne Avusturyalılar ettiler, ne de

Bulgarlar. Hepsi kabul etti. Biz o dakika isyan ettik, hemen. Başkası yok. Almanların aklının başına gelmesi için 1933'e kadar beklediler. 1933'te ancak uyandılar. Bizde o dakikadır. Bir bu kurtarıyor bizi, bir de çok ciddi şekilde geleneğe göreneğe bağlıyız. Bu bizi kurtarıyor.

Eğitim dediniz az önce. Edebiyat eğitiminin okullarımızdaki durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Aslında tabi Türkiye'de okullarda edebiyat eğitimi falan diye bir şey yok. Yani o çok kötü. Tarih eğitimi de yok. Bunlar hep kalktı. Dünyanın en hazin şeyini yaşıyoruz biz. Bizim iki bakanlığımızın başında millî sıfatı vardır. İkisi de millî değildir. Biri Millî Eğitim, biri Millî Savunma... aslında tabi bunları millî sıfatları ile sıfatlandıran Atatürk'tü o zaman. Dedi ki bunlar millî olacak ve millî olması için her şeyi yapmak lâzım. Biz meselâ okurken çok iyi divan edebiyatı okurduk. Bize bir sene divan edebiyatı okuturlardı. Şimdi iyi de okuduk. Niye divan edebiyatını okutuyor, divan musikisini okutmuyor? Arada ne fark var ki divan musikisi yerine bana Beethoven okutmaya kalkıyor. Ya ben Beethoven'dan anlamam. O fıkra'yı biliyorsunuz herhâlde. Sivas'a gitmiş Riyaset-i Cumhur Orkestrası, İsmet Paşa ile meşhur. Adam Timur'dan beri böyle zulüm görmedik demiş, meşhur, sen halka zulüm ediyorsun.

Mesele şuraya geliyor. Eğitimde edebiyat da dahil kesin bir şey var, ulusallaşmamız gerekiyor. Bunu bir gâvur söyledi ve çok da doğru söyledi Paul Daumot diye bir yazar vardır. Paul Daumot bir Türkolog, Fransız Strasbourg Üniversitesinde çalışıyor. Fakat Paul Daumot 'un çok güzel bir hayat hikâyesi var. Paul Daumot Türkiye'de büyümüştür. Çocukluğunu Türkiye'de yaşamıştır, ilkokulu burada okumuştur. Türk'üm doğruyum çalışkanım okumuştur ve ancak savaş bittikten sonra Fransa'ya gidebilmiştir. Çünkü onun babası Suriye'deki Fransız ordusunda askerken ölmüş, annesi onu buraya getirmiş ve ancak burada barış içinde koruyabilmiş. Oraya gittikten sonra Paul, Türkçe bildiği için Türkolog olmuş. Şimdi tabi Türkiye'ye de gelip gidiyor. En son dört yıl önce gelmiş. Söylediği şu, derhal Atatürk'ün eğitim sistemine dönün. Bu rezillik olmaz, tek çare bu. Yani eski Tevhidi Tedrisat Kanununun gerektirdiği gibi, bütün bu yabancı dil okutan liseleri falan hepsini kapatacaksınız; lise, sahici lise ki o Fransız ihtilâlinin lisesidir, Gazi'nin aldığı. O lise, o eğitim verecek. Altı, böyle sekiz sınıf olabilir, o önemli değil. Ama orada da çok ulusal bir eğitim sistemi tedris edilecek. Ondan sonra bu iş yürür. Edebiyat eğitimi diye bir eğitim yok, aslında bir eğitim yok. Bizim Kerem'in oğlu, dayı dedi bu sene çok iyiyim dedi. Nasılsın, ne oldu dedim. Teşekkür aldım dedi. Notun kaç dedim. İki dedi. İki ile teşekkür alıyorlar, böyle nasıl bir şey oluyor bu yani, iki almış yavv... İki bizim dönemimizde intihar notuydu. Yani iki alan insan kendini denize atmayı düşünürdü. Onun için bitirdiler yani.

İlk romanınız olan Sokaktaki Adam'da sinematografik bir roman denemesi yaptığınızı söylüyorsunuz. Sizce sinema ve roman birbirine ne kadar yakın? Sinemanın yaşamınızdaki yeri nedir?

Şimdi sinema ile roman birbirine yakın falan değil. Böyle bir şey yok. Çünkü, sinema görsel olarak beşerî veya sosyal bir hakikati perdeye yansıtır. Eğer rejisör iyiye bu hakikaten güzel olabilir. Fakat bir düşüncem var. Sinema bir kişiyle yapılmayan bir şey olduğundan, eser olduğundan, gösterimi için de hayli külfetli işler gerektiğinden romanın sağlamlığını ve devamlılığını sürdürmesi çok zor. Unutuluyor, yani harika filmler seyretmiş olabilirsin, fakat bunların hepsini okuduğun harika romanlar kadar iyi hatırlayamazsın. Romanlardaki tipler

onlardan daha uzun yaşıyor. Yani diyelim bir tip yapılmış romanın birinde, o tipi sinemada birisi oynuyor Jean Valjan tipini, Sefiller'dekini, birçok insan oynamıştır. Benim kafamda hâlâ kitabı okuduğum zamandaki Jean Valjan var, onlar değil. Çünkü onların hepsi benim için taklit Jean Valjan, sahibisi değil. Okumanın getirdiği şey başka. Hatta sanıyorum ki kafada başka yere kaydoluyor. Yani film başka yerde, roman başka yerde. Romanla aynı şey olamazlar. Çünkü roman bir de dördüncü boyut içeriyor, sinemada olmayan. Düşünce boyutu. Sinemada seyrederken düşünemezsin. Orası gelir geçer. Romanı okurken düşünürsün. Böyle de bir imkân var.

Ülkemizde TV yayıncılığının gelişmesi ile birlikte yerli dizi yayıncılığında da önemli gelişmeler görülüyor. Siz bu işin öncülerindensiniz. Mevcut dizileri nasıl değerlendiriyorsunuz. Yeni projeleriniz var mı?

Şimdi yavrucuğum şöyle bir şey söyleyeyim sana. Biz dizi işine şöyle girdik. Ben o zaman Ankara'daydım. Bilgi Yayın Evini yönetiyordum ve o zamanlarda TRT, İsmail Cem tarafından yönetiliyordu. Orada bir ekip vardı, bir drama ekibi vardı. Bu drama ekibi genç televizyoncu rejisörlerden oluşuyordu. Bunlardan bir iki tanesi BBC'de de staj yapmışlardı. Bunlardan birisi günün birinde çıktı geldi bana. Dedi ki ben sizin bir romanınızı dizi yapmak istiyorum. İzin verir misiniz? Dedim, o oradan geçmez. Kurtlar Sofrası'nı yapmak istiyordu. Geçmez çocuğum dedim. Ben bir deneyeceğim, izin verin dedi. İzni verdik, denedi. Fakat yazamadı. Senaryo da yazmak istiyordu. Benden rica etti. Fakat ben bu arada onları tanıdım. Bunlar beş arkadaşlar ve beşi de Yeşilçam nedir bilmiyorlardı. Birdenbire şöyle bir şey gördüm, bu çocuklarla iyi sinema yapılabilir belki. Konuştukça büsbütün ümidim arttı ve sonunda tam artık Kurtlar Sofrası'nın senaryosunu ben tamamlamıştım, İsmail Cem gitti. İsmail Cem gidince hiç ümidim kalmadı. Vazgeçtik. Fakat o, senaryodan vazgeçmedi. İlle bir senaryoyla çalışalım, dedi. Ümit tipinin gazetecilik dönemini alan bir senaryo düşündük ve "Sekiz Sütuna Manşet" çıktı. Onu yazdım. Sekiz Sütuna Manşet'i çekerken Yeşilçam'da hiçbir zaman rastlamadığım bir olayla karşılaştım orada. Senaryo ciddiye alınıyor, senaryoda yazılı olan şey çekilmeye çalışılıyor, böyle "Hadi canım gece yazmış ama gündüz çekelim." denilmiyor. Ciddî bir çalışma var. Bunu beğendim. Bu çocuklarla çalışılır havasına girdik ve orada üç beş tane dizi yaptık. Onlar da dizileri yaptılar ama hep beraber oturup konuşuyorduk ve bir hava doğmuştu. O dönemde yapılan dizilerin hepsi iyidir ve sinema mantığıyla yapılmıştır. Televizyon işi değildir. Şimdiki televizyon mantığı ile yapılıyor. Televizyon mantığı, çünkü sulandırıyor, yayıyor ve civıtır. Sinema mantığı ile yaptıkları için de ve o zaman da fedakârlıktan çekinmedikleri için çocuklar, iyi şeyler çıktı. Şöyle söyleyeyim, benim Yeşilçam senaryolarında gerçekleştirme yüzdesi en iyisinde- ki "Ver Elini İstanbul" filmidir- % 35'i geçmemiştir. Halbuki televizyondaki dizilerde %75'e kadar çıktı. Çünkü orda hatta ben yazarken telefon ederdim Hüseyin Karakaş'a, derdim ki "Hüseyin, ben şöyle bir sahne düşünüyorum. Çekemezsen yazmayım." Hep cevap şu olmuştur: "Hoca sen yaz. Çekebildiğim kadarını çekerim, uğraşırım." ve uğraşmışlardır. Hatırlıyorum, Kartallar Yüksek Uçar'da bir İstanbul sahnesi vardı. Fonda gök gürültüleri duyulur, camda yağmur görülür diye bir not koymuşum. Sonra dedim ki ben de çok fazlasını istiyorum. Bir görünecek, yağmur makinesini getir, orada yağmur yağdır. Çocukların başına iş. İhtiyarî diye yazdım altına, istersen çek. Çekti. Böyle gayret ediyorlardı. O çocuklar İstanbul'a geldiler, kayboldular. İstanbul, Yeşilçam onları yedi. Şimdiki diziler Yeşilçam. Tamamen Yeşilçam mantığında, yalnız o zaman bizim yaptığımız dizilerin kopyalarını yapıyorlar. Bu o kadar gülünç yerlere varıyor ki, şeyde benim uydurduğum bir isim olan Hanım Ağa ismi, şimdi dizilerde isim olarak kullanılıyor. Halbuki Türkçede öyle bir

isim yok. Bunu ben uydurdum. O kadar taklide gidiyorlar. O kadar yalan yanlış şeyler yapıyorlar. Ümit veren bir iki rejisör var, bir iki de diyalog yazarı var. Hele şimdi sit-comlara geçtiler. O, artık tamamen bu işin dağılacağını gösteriyor. Zaten sinema da çok taklit bir yerde. Bir komedi yaptılar meselâ. Arkada Ertem Eğilmez'in sırtıttığını görüyorum ben. Ertem, hınzır bir oğlandır. Onun komedilerinin bir başka versiyonunu çekiyorlar. Daha kalabalıklar, daha çok para sarf ederek. Şimdi aynı dram. Sinemada yaşadığımızla edebiyatta yaşadığımız farklı değil. Türk değil. Yani yaptığı şey Türk değil. Türk olmuyor. Ben bunu televizyonda söyledim bir vesile ile. Kim sormuştu, sen hatırlayacaksın, ismi Beril. Kanal D' de idi, bir vesile ile " Türk aydınları hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye. Türk aydınları Türkleri küçük görüyor, onları küçümsüyor. Türk aydınları, onları adam edilecek hayvan olarak görüyor. Bu kafayla olmaz bu iş. Bu kafayla biz hiçbir yere gidemeyiz. Onlar kendileri zengin olmaya başlayınca, Anadolu burjuvazisi ortaya çıkınca komprador burjuvaziye karşı neye dayanacak. Dine dayanacak, onun ideolojisi din oldu. Başka bir şey yok ki. Onlara Mustafa Kemal milliyetçiliğini verememişsin ki... Mustafa Kemal milliyetçiliğini vermiş olsan adam ona dayanacak. Fransız burjuvazisi onu yapıyor. Sen o ihtilâli reddediyorsun. İhtilâl demiyorlar yahu. Mustafa Kemal Paşanın lâfları var. Ben yayımlıyorum şimdi. Dehşete düşüyor herkes, bunları demiş mi? Dedi de hepsi yok edilmiş, saklanmış. Olacak şey mi? Elimizde üç ciltlik bir söylev ve demeçleri var, eksik. Şimdi bu çıktıkça, bu meydana dökülüyor. Niye? İktidarda kim varsa ona göre bir Mustafa Kemal yapmışlar. Dehşet bir şey. Askeriyenin elinde bir üç ciltlik Mustafa Kemal'i var, o da öyle, o da eksik.

Sâlise Nâlân, Feridun Hakkı'nın karısı Maide ve 'Katır' Müzeyyen olumlu yönleri olmayan kadınlar. Bunlar sürekli olumsuz yönleriyle plânda. Ümit'i az önce söylediniz, bunun dışında yazarken kontrolünüzden çıkan tipler oldu mu?

Tabi oldu. Ahmet Ziya da çıkmıştır. Neveser çıkmıştır. Neveser'de de vardır o. Biraz Mizrahilerde Rosa'da ve Raşel'de var. Bunlarda da var. Çıkmasından memnun oluyorum kontrolden. Çünkü o yaşar kılıyor. Daha yaşamaya başlıyor. Buna mukabil meselâ Hayrunnisa çıkmadı. O normal seyrinde gitti. O çıkar mı diye korkuyordum. Hayır çıkmadı.

Romanlarınızı kurgularken olayların seyrinin sizin isteğiniz dışında şekillenmesi gibi bir durum ile yüz yüze geldiniz mi?

Yani biçim olarak mı?

Kurguladınız, ben şöyle şöyle yapayım dediniz fakat yazarken belli bir noktada sizin düşüncelerinizin dışına çıktığı, yönünü değiştirdiği oldu mu?

Şey olarak çıkmaz. Nasıl söyleyeyim. Muhteva olarak çıkmaz. O muhteva içinde kalır. Fakat o muhtevayı genişletebilir. Öyle kalır. Hayat ilişkileri içinde çıkabilir. Onda olabilir. Meselâ bunu ben evlendirmeyi düşünmem ama âşık olurlar, mümkün değil evlenecekler. Böyle şeyler olabilir. Bu da ayrıca çok hoşlandığım bir şey.

Sizin "Masa başı romancıları" dediğiniz bir yazar grubu var. "Masa başı romanı" sözyle neyi kastediyorsunuz? Masa başı romancıları kimler?

Şimdi isim vermek istemem. Ama masa başı romancıları her zaman var. Bir insan tipi var, bu

insan tipi çok hassas, yaşadığı her şeyi içine atar. Fakat son derece pasiftir. Hayata müdahale edemeyen bir insandır. Bu insan tipi iki şey oluyor hayatta. Ya koleksiyoncu oluyor ya da romancı oluyor. Bu romancı olduğu zaman içine ne attıysa onu yazıyor. Bu yazdıklarının dörtte üçünü de yaşamadığı kesin. Şimdi meselâ çok önemsenen bir romancıdır Kafka. Kafka böyle bir insandır. Bu yazdıklarını yaşamamıştır. Ama yaşamayı kurmuştur. O bu tip bir romancıdır. Kafka bir deha, en iyilerinden birisidir. Bunun bir de kötülere var. Fakültede okurken kafası basmıyor, fakülteyi bitiremiyor. Çevreye giriyor, çevrede onu sevmiyorlar. Oradaki kızlara âşık oluyor, kafasından. Masanın başında oturuyor, bunları yazıyor ve herkes okusun istiyor. Okumaz. Okurlarsa da sevmezler.

Genellikle yazarla eseri arasındaki münasebetler okuyucu tarafından merak edilir. Bu bağlamda hayatınızın belli bir döneminde Sokaktaki Adam adlı romanda çizdiğiniz Ayhan karakterine benzer bir kadına âşık olup onun tarafından terk edildiniz mi? Hasan ile sizin aranızda bu açıdan ortak bir nokta arayabilir miyiz?

Hayır! Öyle bir şey olmadı. Yani şimdi eğer bağlantı kurulmak istenirse tam o zamana geliyor. Benim Suna ile aramdaki ilişki benzer bir şey gösteriyor. Fakat ilişki böyle seyretilmiyor. İlişkinin seyri başkadır. Yani şöyle bir şey oldu. Sonunda ben Suna'yı almaya karar verdim. Ama alabilecek durumum yok. Babasıyla konuştum. Çok haklı adamcağız, iyi niyetli de "Oğlum tamam evlenin de sen Suna'ya nasıl bakacaksın?" dedi. Gözlerimle bakacağım, bakacak başka bir şeyim yok ki. O ara macera hâlinde bir adamım. Vaz da geçmek istemiyorum. Bir ara dengine getirdim. Mecidiyeköy'de bir ev tuttum bir arkadaşla beraber, yalnız tutamıyorum evi de. İyi kötü orayı yaşanır hâle getirdim. Sonra bir mektup yazdım. Çok matrak bir mektuptu. Rujunu cebine koy, kaç gel yazdım. Mektup buydu. Ondan sonra beklemeye başladım. Tabi kız gelmedi. Ama neden gelmedi, yıllar sonra öğrendim.

Ruju mu yokmuş?

Ha ha ha...hayır ruju yok değilmiş. Kaçacağını fark etmişler. Ağabeyi subaydı. O zaman da şarkta hizmet yapıyordu. Onu almış şarka götürmüş. Kızcağız da orada pencereden yağın karlara bakıp ağlamış. Sonradan anlattı bunları. Yani bizim öyle bir durumumuz yok. İyi bir sonuç olabilirdi.

Sizce üniversite öğrencileri ve akademisyenler Ayhan ve arkadaşları gibi, basit düşünen, kendilerini yetiştirememiş insanlar mıdır? Ayhan ve arkadaşları ile kimleri sorguluyorsunuz?

Üniversite çevresindeki öğrencilerin daha doğrusu Ayhan'ın ve çevresinin eleştirisi. O zaman iki fakülte idi İstanbul'da oturmuş olan. İstanbul'da o dönemde okumuş olanlar iyi bilir, ikisi yan yana idi okulların. Bir tanesi Güzel Sanatlar Akademisi, diğeri Edebiyat Fakültesi idi. Zaten filmi de orada çektiler. Filmin o sahnelerini. O çocuklar şimdi Cihangir tayfası denilen şeyin başlangıcıdır. Yani büyük mânâda Türkiye içerisinde Türkiye standartlarına göre değil, bir Sofo standartlarına göre, yahut Greenwich Village standartlarına göre yaşamak isteyen, Montparnasse'a göre yaşamak isteyen insanlardır. Çünkü onlarda şimdi öyle insanlar var ki dolu. Şurada oturur, bir salata yer, gider. O öğle yemeğidir. Açlıktan ölür. Çünkü o Türk bağırsağıdır, Türk usulü yemek ister. Ama bunları yemez. Gider onları yer. Burada filmler oynar

mesela. O filmlerin içinde gider en alakasız kimsenin beğenmediği bir filmi bulur, bir şaheser, kimse anlamıyor diye gelip konuşur. Bunlar Felatun Bey ve RakımEfendi'den beri geliyor. Türkiye'deki müstemleke aydınları bunlar. Bunlar onlar. Şey tam tipik odur, Ayhan odur. Hoş bir kızdır, iyidir, falan ama ben doçent olacağım diye tutturmuş, o çevrede de olur. Ama Hasan gibi birini asla hiçbir şey yapmazlar.

1958 yılında Dost dergisine yazdığınız bir yazıda (Cilt 2, Sayı 12, Eylül 1958) roman kuruluşumuzu ilkel ve geri bulduğunuzu söylemişsiniz. O günün romanlarının estetik ve kurgu bakımından 19. yüzyıl romanı seviyesini aşamadığını, aşırı sol sosyalist realizmden gelen bir şemacılık ve popülizm ile kahve sohbeti ve meddahlık tarzı bir anlatımla yazıldığını iddia etmişsiniz. Sizce Türk romanı bugün ne durumdadır?

Şimdi Türk romanında iki cereyan görüyoruz. Bunlardan bir tanesi, eskiden aşk romanları dediğimiz bir roman tarzının modernleştirilerek biraz da televizyonlaştırılarak yazılması şeklinde oluyor ve bu özellikle küreselleşmeyle birlikte dünyanın her yanında piyasaya sürülen romanlar şeklinde görülüyor. Bu tarz, o dönem romanlarının Mahmut Beyin, Kerime Nadir Hanımın, Muazzez Tahsin Hanımın romanlarının kötülerini yazıyorlar. Onlar daha iyi. Çünkü onlar, hiç olmazsa beşerî unsurlardı, daha iyi hissediliyordu. Bunlar beşerî unsurdan mahrum çoğu. O taraf eksik kalıyor. Çünkü belirli bir yönlendirme var bunlarda. Onlarda yönlendirme yok. İçlerinden geldiği gibi yazıyorlardı. Onların istikbalini görmüyorum, hatta edebiyat tarihi içinde yerleri de olur mu olmaz mı biraz tereddütlüyüm. Bir de post-modernist olmak isteyen bir roman eğilimi var. Post-modernizm aslında Amerikan görgüsüzlüğü demektir. Amerikalıların hiçbir zaman tarih ve kültürü olmadığı için şimdiye kadar batı Avrupa kültürüne dayanarak bir şeyler yapıyorlardı. Çünkü iki harp arası ve harplerin hemen sonrasına kadar olan dönemde hem Amerikan edebiyatı, hem Amerikan sineması Avrupalılar tarafından yönetilmiş. Oraya gelmiş olan göçmen rejisörlerle, orada eğitim görmüş olan Amerikalılarla. Yani Avrupa yazarlarına özenerek yazmışlardır. Bunun için bir şeye benzer yazdıkları. Ama II. Dünya Harbi'nden sonra dünyada tek kalıyorum havasına girdiği için Amerika, Avrupa'yı küçük görmeye başladı. Şimdi bütün dünyayı küçük görüyor ve kendi bilgisine dayanmaya çalışıyor. Kendi bilgisi yok. Kendi bilgisi olmadığı için ortaya saçma sapan ne idüğü belirsiz bir Post-modernizm çıktı ve birtakım bilgili adamlar da bilgilerini bırakıp onu taklide kalkışıyor. Bu da ayrı bir dramdır.

Uzun yıllar yurt dışında kaldınız. Türk edebiyatı, Türk romancılığı Avrupa'da ne kadar tanınıyor? Bizi bu konuda aydınlatabilir misiniz?

Şimdi bak yavrucuğum, Türk romancılığı, edebiyatı, Türklerin kendileri de Avrupa'da tanınmaz ve tanıtılmak da istenmez. Yani onların tanıtılabilmesi için Türkleri yermesi lâzım. Mutlaka roman Türklerin aleyhinde olacak, Türkleri yerecek, burası esaret memleketi olacak, Kürtleri kesiyor olacağız, Ermenileri kıyma yapmış olacağız. Böyle yazdığınız takdirde ilgilenirler. Şimdi ben bir başka şey daha söyleyeyim sana. Bıçağın Ucu'nu da Fransızca yazdım. Fransa'da yayınlansın diye değil. Fransızca yazabilir miyim, iddiası var bende. İki romanı öyle yazdım. Yazdıktan sonra Claude ile beraberiz. Claude da edebiyatçıdır, Fransız. Claude bana dedi ki, sen koca romanı yazdın, hiç olmazsa bir Fransız yazarına gönder de hakkında bir referans al, dedi. Fransız yazarlarına güvenmiyorum ki. Görüşmek istiyorsun, arıyorsun, hep meşgul oluyorlar. Çok meşgul oluyorlar. O zamandan beri ben de Fransızlara aynı şeyi yapıyorum, ben de meşgul oluyorum. Attilâ meşgul gelemmez. Şimdi bir isim söyledi, onu reddedemedim. Simon de

Beauvair var dedi. Bak dedim ona gider. Müsveddeyi yolladım. Cevap falan geleceğini ummuyordum. İnanamazsınız on gün sonra cevap geldi. Benimle görüşmek istiyor kadın ve onun meşhur bir kahvesi var, Montparnasse'ta o kahvede buluştuk. Konuştuk. Kadının bana bakışı ve konuşma tarzı, bir de kendi yazarlarına ve yayın evlerine bakış tarzı dehşet vericiydi. Şimdi bu kitap dedi tüm yayın evlerinde çıkabilir, kesinlikle tavsiye etmem. Bunlar hayvan, dedi. Böyle söylüyor. Bunlar dedi, oradan bakacaklardır, bir Türk danışmanları vardır, ben biliyorum bu danışmanın kim olduğunu, ona göstereceklerdir. Aaa... Türkiye'de siz şunları yazmışsınız, bunlar yazılmaması lâzımdı, olacaktı ve yayınlamayacaktır. Siz isterseniz şaheser yazın dedi. Onun için orada o işleri ciddî ciddî böyle roman gibi okuyup orada çıkan kitapların mutlaka bir maksadı mahfufu vardır, onsuz çıkmaz... Sen kalkıp memleketini savunursan, memleketindeki insanları savunursan, onların haklarını savunursan, hele batılların bu konuda halt ettiğini söylersen hiç hayal kurma. Hiç kimse seninle ilgilenmez....

Romanlarınızın bir çoğunda özellikle de Aynanın İçindekiler dizisinde bölüm başlarında, sonlarında ve bazen de aralarında bazı tarihî belgeler yer almaktadır. Bu belgeler, bölüm içinde anlatılan olayları ya da öne sürülen tezleri destekler niteliktedir. Ancak bu belgeler, romanın okunmasını zorlaştırmakta, akıcılığını bozmakta. Siz bir yazar olarak bu belgeler olmadan da savınızı ortaya koyabilirdiniz. Böyle bir yola başvurmanızın nedeni nedir?

Şimdi söyleyeyim çocuğum. Bıçağın Ucu'nun ilk yayınında yoktu belgeler. Orada iddialarım var, sözler var. Bunlar eleştiri mevzuu oldu. Dediler ki aslı yok. Hepsi belgeye dayalı onların. O belgeleri koydum, sustular. Şimdi de çok iddialı şeyler söylüyorum.

Siz Türk romanında imgesel hareket ve eylemin eksik olduğu görüşünü ileri sürüyorsunuz. İmgesel hareket ve eylem nedir ve bu konudaki eksiklik nasıl giderilebilir?

Şimdi tabi o ayrı bir şey. Görsel algılama ve görsel yansıtma yeteneğinin olması lâzım. Herkeste yok. Bazı insanlarda var, bazılarında yok. Evvela bir defa olayı görsel olarak bir projeksiyona sokmak gerekiyor. Daha doğrusu ben yazacağım sahneyi bir film gibi önce görüyorum ve film gibi gördüğüm o sahneyi yazmak da çok zor değil. Eğer yazmada da imgelerle düşünebiliyorsan çok kolay gidiyor. Ama eğer imgelerle düşünemiyorsan yani bir gazeteci gibi yazıyorsan o takdirde çok zorlaşıyor. Çünkü imgeyi anlatmak için yarım sayfa yazı yazman gerekiyor. Halbuki o bende bir cümle. Bir cümle ile geçiştiriyorum. O imge gözünün önüne geliyor senin. Sanırım burada şairliğin biraz rolü var. Şair zaten imgelerle düşünüyor. Zaten o, mantık içinde değil. Mantık içinde düşünmeye kalkarsan olmaz. Ben şimdi romanın ikinci cildini yazıyorum. Bir yerde "Pencerelerin önünde acaip bağrıslarıyla karga düğümleri çözülüp açılıyordu." demişim. Karga düğümleri lâfını, şair olmayan bir romancı çok zor bulur. Bunu kabul etmek lâzım.

Edebiyatın farklı alanlarında eserler veriyorsunuz. Romanlarınız şiirlerinizi, şiirleriniz diğer edebî türlerdeki eserlerinizi nasıl etkiliyor?

Birbirlerine yardım ediyorlar zaman zaman. meselâ senaristlik romanda çok işime yarıyor. Çünkü romanı eğer görsel yapmak istiyorsan senaryodan bir şeyler alman lâzım. Zaman zaman kendimi kamera yerine koyabiliyorum. Hatta burada bir konuşma yaptım. O konuşmada

romandan bir bölüm okudu arkadaş. Dedi bu meselâ sinema gibi. Tabi dedim ben plânlarımı söyledim. O yakın plân, bu orta plân, öbürü bilmem ne dedi. Çünkü onu ben öyle tasarladım zaten. Öyle tasarladığınız zaman okur için çok kolay oluyor algılamak meseleyi. Çünkü film gibi oluyor. Bir yerden sonra muhayyilesi varsa film olarak görür onu. Ama bizde muhayyile kıt, onu söyleyeyim.

Romanlarınız üzerine tartıştığımız bir arkadaşım, romanlarınızdaki dünyanın gerçeğe bağdaşmadığı ve sun'î olduğu iddiasında bulundu. Arkadaşımla aynı düşüncede olmamakla birlikte bu konuda sizin de görüşünüzü almak istiyorum.

Tabi canım, şimdi bunu bana söyledikleri zaman hep gülerim ben. Eğer romancının yazdığı dünya, bu dünyanın aynı olursa yazdığı sanat eseri olmaz. O bunun farkında değil. Onun sanat eseri olabilmesi için benim merceğimden geçerek yansıması lâzım.

Aynanın İçindekiler dizisinin beşinci romanı olan O Karanlıkta Biz 1988 yılında yayımlanmış. Dizinin son romanı olan Allahın Süngüleri Reis Paşa ise Aralık 2002’de yayımlandı. Allahın Süngüleri Reis Paşa’yı Aynanın İçindekiler’den bağımsız bir roman olarak yazmayı düşünmediniz mi?

Hayır, hayır öyle bir şey yok. O daha sonra yazılacaktı. Altıncı roman Jön-Türklerin sonuncusudur. Bunu ilân da ettim ben. Bunu yazacağım diye. Hazırdı bu. Her şeyi yazabilirim hemen. Fakat olayların gelişmesi, Türkiye’nin böyle ters bir yere girmesi, o zaman Reis Paşaya çok önem kazandırdı ve çıkarsa çok etkili olacak diye düşündüm. Düşündüğüm çıktı. Çok sattı, çok ilgi gördü, tartışılıyor ve hâlâ okunuyor. O onunla ilgili dışarıdan bir şey değil.

Allahın Süngüleri Reis Paşa adı nereden geliyor?

Allahın Süngülerini orada söylüyor zaten Gazi. Onlara Haçlı seferi yapılıyor. Bana Haçlı seferi yapılıyorsa bunlar da Allahın Süngüleri...

Allahın Süngüleri Reis Paşa’da nasıl bir Atatürk anlatıyorsunuz?

Kendisini. Yani o bana anlatılan, okuduğum, elde ettiğim bilgilerden benim üstümde yaratılan bir tip var, onu anlatıyorum. Ama bunun gerçeğe uymayabileceği romanın başında söyleniyor. Bu benim çıkardığım Mustafa Kemal. Ama sanıyorum ki şimdiye kadar Türkiye’de söylenenlerden en çok gerçeğe yakındır.

Allahın Süngüleri Reis Paşa’da Zübeyde Hanım’ın, Fikriye’nin Mustafa Kemal Paşaya olan aşkına yaklaşımı son derece iyi; Makbule’nin ise daha katıdır. Bu romanda tarihî gerçekler mi, kurmaca dünya mı daha ağır basmakta?

Tarihî gerçekler ağır... yani onlara çok ters düşecek bir şey yapmamaya çalışıyorum. Yani Makbule Hanım açıkça kıskanıyor Fikriye’yi. Gördüğüm o. Çok net görünüyor o.

Allahın Süngüleri Reis Paşa’da, İstanbul’un işgalinden sonra Anadolu’da gelişen durumu ve Fikriye’nin Atatürk’e olan aşkını anlatmaktasınız. Neden bu zaman dilimini

seçtiniz?

Şimdi o zaman çok önemli. Mustafa Kemal Paşanın hayatında sahiden etkili olmuş iki kadın var. O döneme rast geliyor.

Aynanın İçindekiler dizisinin yedinci romanı olarak Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki olayları veya Atatürk'ün Latife Hanım ile evliliğini işlemeyi düşünüyor musunuz?

Şimdi onu yazıyorum. Latife'yi yazıyorum.

Dizinin yedinci romanı mı olacak?

Hayır o altının ikincisi olacak. Yedinci Jön-Türkler gelecek.

Eleştirici ile romancı arasında bir ayrılık olmadığını; karşıtlığın ise bir roman grameri karşıtlığından ibaret olduğunu söylüyorsunuz. Roman yazarı olarak susmaktan değil, konuşmaktan yana olduğunuzu belirtip kendi romanlarınız üzerine değerlendirmeler yapıyorsunuz. Sizi, romanınızı eleştirmeye iten, başka eleştirmenlerce yeterince iyi değerlendirilemiyor olmanız mı?

Onun da rolü var tabi. Yani aslında benim romanlarım üstüne doğru dürüst bir Emre Kongar yazmıştır. Emre'nin yazdığı iyi bir çalışmadır. Bir de son zamanlarda kitap olarak çıktı Gönülden Esemeler'in kitabı var. Onun dışında ciddi bir çalışma yok.

Realizmi, aktif ve pasif olmak üzere ikiye ayırmaktasınız. Bu konuya biraz açıklık getirir misiniz?

Ben ayırmadım onu. O benim ayırmam değil. O zamanki solcuların ayırmasıdır. Denikin'de bunu yapan Chernişevsky'dir. Çernişevsky, eleştirel gerçekçilik, sosyalist gerçekçilik ayrımının babasıdır. Onun yaptığı gerçekçiliğe ve onun benimsediği gerçekçiliğe sonradan Plehanov eleştirel gerçekçilik diyor. Onun kendi getirdiği sosyalist gerçekçilik. Arada fark var. Çünkü eleştirel gerçekçilik, sosyal durumu sadece tespit eder. Sosyalist gerçekçilik, diyalektiği ile tespit eder.

Çocuk edebiyatı alanına ilgi duyduunuz mu? Çocuklar için yaptığınız çalışmalar var mı?

Hayır! Çocukken yalnız çok çok kitap okudum. Çocuk kitabı da okudum. Fakat çocuklara yazmanın kendi kendini aldatmak olduğu hissi vardır. Çocuklara yazmaya kalkışmam. Çünkü bir iki defa çocuklar beni böyle çok rahat bozmuşlardır. Yani çocuğa iii..sen şunu yapıyorsun falan dersin, ne demek istiyorsun yani der, çocuk. Seni müthiş bozabilir, çocuk. Çocukları biz zannederiz, onlar başka bir şeydirler.

Cumhuriyetin ilk yıllarında MEB'in yayıncılık anlayışı, cumhuriyet düşüncesinin yerleşmesinde önemli rol oynamıştır. Doğu-batı klâsiklerinin çevrilip yayınlanması, en ücra köşelere ulaştırılması vb. Bakanlığın önemli etkinliklerinden biri olmuştur. Günümüzde MEB'in yayın anlayışı size göre nasıl olmalıdır? Bu konuda neler tavsiye

edersiniz?

Şimdi Cumhuriyetin ilk yıllarındaki yayın faaliyeti zayıf, çok değil fakat düzgün. Sonra İsmet Paşa ile beraber kültür kayıyor. Batı ile anlaşıyoruz. Yunan- Latin esası geliyor. Önce Yunan klâsikleri başlıyor. Biz lisede onları okuduk. Ankara'da Latince lise vardı. Latince okunuyordu. Şimdi bu, Müslüman mahallesinde salyangoz satmak. Bununla Köy Enstitüleri ve Halk evleri dejenere edildi. Gazi, halk evlerini ve köy enstitülerini cumhuriyet düşüncesini ve millî kültürü yaymak için düşünmüştü. Halbuki oraya biz Yunan-Latin kültürünü götürdük. Çocuklara Mozart çaldırdık, bilmem ne yaptık köylü çocuklarına. Onları da yabancılaştırdık. Şimdi bakın enstitülerden yetişmiş yazarlarımızdan birisi bile Türkiye'de değildir, hepsi yurt dışında yaşıyorlar. Bırak köylerinde yaşamayı, ki amaç oydu, köylerini bıraktılar, Ankara'yı bıraktılar, İstanbul'u bıraktılar, Türkiye'yi bıraktılar. O kadar yanlış bir yere soktular ki meseleyi sonunda köylülerimiz bile yabancılaştı. Böyle bir yere getirdiler. Millî Eğitim Bakanlığının şimdi bir yayın programı yapmasına gerek yok. Türkiye'de yeteri kadar yayın evi, yayın var ve hatta bana sorarsanız fazlası bile var. Bunlar içerisinde bir kısmına sizin kitaplarınızı alacağız dese, bu onların doğru yola gelmelerine yeter. Hangi kitaplarını aldığını gördü mü bakanlığın, hemen o istikamete kayacaktır, onlar da iyi kitaplar olacaktır. Sen, Türk tarihi ile ilgili alacağım de, bak ne çok Türk tarihi ile ilgili kitap çıkacaktır. Bu, bu kadar basit. Bunu akıl edemiyorlar.

Teşekkürler...

Ege Life

Yazan Kaan Çağlayangöl

Bu dünyadan Attilâ İlhan geçti

Attilâ İlhan'ın eserlerini okuyuşum 1999 yılında başladı. Attilâ İlhan'la şahsen tanışmam 2004 yılında ki TÜYAP kitap fuarında kitap imzalatırken gerçekleşti. Daha sonra birçok kez telefonda konuştuk. Kendisini devamlı aradım ve kafamdaki o ulusal kültür anlayışına dayanan müziğimiz hakkında konuştuk. Benim 4 yıldır üzerinde çalıştığım Barış Manço projesi O'nun bir hayli ilgisini çekti ve bana Barış Manço'nun edebi yönü hakkında birçok açıklamada bulundu.

Fikirleri benim için çok önemliydi çünkü o bir tarihti, o bir ekoldü ve Türkiye'nin yakın tarihine dair birçok şeyi bilen müthiş bir insandı. Hafızası beni her zaman şaşırttı. Hatıraları bana çok farklı dersler verdi. Türk aydınları arasında en dikkat çekici olanı bence Attilâ İlhan'dır. Hangi serisi Türkiye'de çok yankı yarattı, romanları sıra dışıydı ve birçok ödüle layık görüldü. CHP şiir armağanını kazandıktan sonra edebiyat başarıları ardı ardına geldi. Attilâ İlhan toplumsal bir olaydır ve her anlamda Türkiye'ye damgasını vurmuştur. Türkiye'nin düşün hayatında önemli bir yere sahiptir.

Gelelim bu röportajın hikayesine;

İşim dolayısıyla İzmir Entarnasyonal Fuarı'nda görevliydim ve Attilâ İlhan'ın söyleşisi ve imza günü olduğunu biliyordum. Söyleşiye katılamadım fakat bir fırsatını bulup kitaplarının satıldığı bölüme gittim ve kendisiyle bir söyleşi yapmaya karar verdim. Kitaplarının satıldığı bölüme gittiğimde başında birkaç kişi vardı ve onlarla bir şeyler konuşuyordu. Sıram geldi ve kendisiyle kısa bir söyleşi yapıp yapamayacağımı

sordum. Bu isteğimi memnuniyetle kabul etti. Az vakti olduğunu söyledi bana ve kısa kısa sormaya başladım sorularımı. Sorularımın geriye kalanını mail olarak kendisine göndermemi söyledi. Ben soruları ona gönderdim fakat cevaplamaya maalesef ömrü yetmedi ve çok ani bir şekilde aramızdan ayrıldı. Sizlere bu söyleşiyi aktarmak istiyorum. Belki de Attilâ İlhan son kez bir röportaj kabul etti bilemiyorum, ben sadece o içten cevaplarını sizlerle paylaşmak istedim.

Konumuz genel olarak ulusal kültür meselesiydi.

Attila Bey, sizinle bu konuyu birçok kez görüştük telefonda. Türk müziğinin ve Türk kültürünün niye Batı meraklısı kesim tarafından benimsenmediğini size sormuştum. Size bu sorumu tekrar sormak istiyorum. Niye böyle oluyor?

- Cevabı çok basit, o bahsettiğin Batı meraklısı kesimin halkla ilişkileri bozuk. Onlar bir şekilde kaz gibi güdülüyor. Zaten onlar yabancı bir kesimmiş gibi davranıyorlar. Türk kültürüyle alakaları yok. Onlar Türk değiller, onlar yabancılar. Aslında burada sorun Türkiye'de hükümetlerin bir kültür politikasının olmamasından kaynaklanıyor.

Bu sorunun müzik açısından bir başka tarafı daha var. Eskiden Türkiye'de yapılan Türkçe sözlü şarkıları yapanlar artık yok. Yeni şarkıcılar ve söz yazarları Türk kültüründen niye etkilenmiyorlar sizce?

- Etkilenmezler. Niye biliyor musun? Onlar artık farklı hedeflere yönlendirildiler ve kendi kültürlerinden uzaklaştırıldılar. Bunlar sistemli bir şekilde yapıldı. Türk halkı kendi kültüründen uzaklaştırıldı ve yeni nesilde bunu görüyoruz. Batı, Türkiye'nin hiçbir alanda gelişmesini istemiyor.

Sizce Türkiye'de Türk kültüründen etkilenen sanatçılar kimlerdi?

- Barış Manço en iyi örnektir bu konuda. Ergüder Yoldaş bir ara yaptı, Timur Selçuk yaptı. Diğerleri de yapmaya çalıştı ama olmadı, işin içine politika girdi olmadı. Önemli olan hakla iletişim kurmak. Barış birçok konuda bilgiliydi ve okuyordu.

Peki bu saydığınız isimlerin farkı neydi sizce?

- Barış'ın sözleri çok kuvvetliydi. Rahmetli Barış benim edebiyatta yapmak istediğimi müzikte yapmaya çalıştı ve başarılı oldu. Ergüder Yoldaş Divan edebiyatını Türk müziğine uygulamayı iyi biliyordu. Timur Selçuk özellikle Oda Orkestrasıyla yaptığı şarkılar başarılıydı.

Peki bu akım niye devam etmedi sizce?

- Bunun cevabı da çok basit; arabesk çıktı da o yüzden devam etmedi. 1980 yılından sonra iş daha da kötü hale geldi. Arabesk yapanlar arttı ve Barış yalnız kaldı.

Avrupa'da da bu böyle midir? Oradaki toplumlar kendilerine yabancılaşırlar mı?

- Orada durum daha farklı. Avrupa'da daha değişik bir kültür var. Mesela Türkiye'de çok tartışılan bir

konu var; anadilde yayın. Fransa'da Cezayirliiler çok fazla var. Acaba Cezayirliiler Fransa televizyonunda Arapça yayın isteseler ne olur? Kıyamet kopar ve öyle bir yayın olmaz. Tabii bu Türkiye'de sistemli ve kasıtlı bir şekilde yapıldı. Batı'lı ülkeler bunu Türkiye'ye dayattılar.

Peki Türkiye'de hükümetler niçin ulusal kültürümüzü desteklemiyorlar?

- Desteklemezler, bunun iki nedeni var. Birincisi, Türkiye'de hükümetler Batı'nın ön gördüğü şekilde hareket ediyorlar. Batı'lı devletler Türkiye'nin kimliğini kaybetmesi için ellerinden geleni yapıyorlar. İkincisi, ulus devletler Batı tarafından istenmiyor. Türkiye'de bu işten nasibini alıyor.

Türkiye'de toplum kültürsüzleşiyor bu çok açık. Gençler arasında bu kültürsüzleşme daha fazla. Bu nasıl önlenir sizce?

- Evet gençler kültürsüzleşiyor ama onlara kötü bir kültür dayatılıyor. Onlara sunulan kültür kendi kültürleri değil. Çok okumaları lazım gençlerin. Başka türlü kültürsüzleşme aşılamaz.

Suni hareketler başka alanlarda da kendini gösteriyor. Bir kitap çıkıyor ve yerlere göklere sığdırılmıyor ve o kitabın yazarı şişiriliyor. Bunlar niye yapılıyor sizce?

- Bunlar bazı kesimler tarafından kasıtlı olarak yapılıyor. Çok satan kitapların rakamları gerçek rakamlar değil. O kadar satmasa da öyle gibi gösteriliyor. Bunlar birilerini yaratmak için yapılıyor. Artık her alanda bu tür uydurma şeyler yapılıyor maalesef.

* * *

Attilâ İlhan dendiği zaman aklıma aydın, son derece kültürlü ve her konuda bilgi sahibi olan bir insan geldi her zaman. Onun kendine has üslubu ve olayları anlatırken çok çarpıcı örnekler vererek dinleyenlerin dikkatini çekmesi hafızalardan asla silinmeyecektir. Televizyon kanallarında yayınlanan programları geniş bir izleyici kitlesi buldu. Madalyonun bir de ters tarafı var. Attila İlhan'ın bazı şiir antolojilerine alınmaması ve edebiyat dünyasında sanki Attilâ İlhan yok gibi davranılması Attilâ İlhan'ı değil o insanları küçültmüştür. Suni yükselişler ve edebiyat dünyasında yaratılan sabun köpüğü isimler bir gün halkın gözünde hak ettikleri yere gideceklerdir. Fakat Attilâ İlhan gibi bir edebiyatçı her zaman akıllarda olacaktır.

Nazım Hikmet'in fikirlerini Türk halkına en doğru şekilde anlatmaya çalışan Attila İlhan'dır. Unutulmamalıdır ki; O 1940 karanlığında bir avuç gençle birlikte Paris'te Nazım Hikmet'i Kurtarma Hareketi'ni başlatanlardan olmuştur. Attilâ İlhan, kendisinin de aralarında bulunduğu bu bir avuç gence 'Fedailer Mangası' diyordu. 1950'li yılların başında Nazım Hikmet Bursa Cezaevinde yatarken onu kurtarmak için Paris'te uğraşan bir avuç gençten biriydi o. Bazı ilginç isimleri önemserdi, mesela Cahit Irgat ve Nail Çakırhan gibi. Nazım Hikmet onun için her zaman bir milat oldu. Türkiye'ye has bir sosyalizm anlayışı amaçladı ve her zaman bunu savundu. Kendi eserlerinin dışında çevirileri de vardı. Senaryoları Yeşilçam'da büyük ilgi gördü ve başarı sağladı. Romanları her zaman farklıydı ve önemli olaylara parmak basıyordu.

Hani derler ya Nev-i şahsına münhasır bir insandı. Kültür birikimini son ana kadar herkesle paylaştı. Kitap fuarlarında saatlerce kitap imzaladı, insanlarla sohbet etti. Birçok dergi çıkardı, birçok gazetede yazdı.

Attilâ İlhan'ın 1980'li yıllarda yayın danışmanlığını üstlendiği SANAT OLAYI dergisi Türkiye için bir ilktir. O tarzda bir sanat dergisi daha önce çıkmadı, daha sonra da çıkmadı. Cumhuriyet'teki yazıları çok ilgi gördü son yıllarda.

Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük edebiyatçılarından biri olmasının yanında Atatürk'ü ve onun devrimlerini insanlara anlatmaya çalışarak çok önemli bir görevi yerine getirmiştir. Bağımsızlığı, demokrasiyi, Cumhuriyeti insanlara öğretmiştir. Bir vatansever olarak yaşadı ve bir vatansever olarak aramızdan ayrıldı. Attilâ İlhan'ın en önemli özelliklerinden biri de toplumcu bir yazar olmasıdır.

Attilâ İlhan'ın bu halk tarafından ne kadar çok benimsendiği cenazesinde belli oldu zaten.

Rahat uyu Attilâ İlhan, sen Türk halkının gözünde öyle bir yer edindin ki o yer çok yükseklerde.

Milli Gazete

Röportaj: Muharrem Coşkun - Necmettin Çakmak
22-23-24 Mart 2003 - Milli Gazete

Attilâ İlhan'la çeşitli konulardan...

Attilâ Bey, neredeyse kasketinizle özdeşleşmişsiniz, devrim kanunlarından dolayı mı giyiyorsunuz? Yoksa hobi mi?

Bende ilkokul, ortaokulda iken kasket vardı. Askerde yine zorunluydu. Bu tür şapkalar da askerden sonra çıktı. İlk zamanlar benden başka giyen yoktu. Sonradan çoğaldı. Devrim kanunlarıyla alakası yok. Kendi tercihimdir. Mesela fötr şapkayı sevmedim.

TRT'de de program yapıyorum ya soruyorlar, bu şapkaları nereden getiriyorsunuz? diye.. Sanıyorlar ki Avrupa'dan getiriyorum. Ben de gururla 'Osep'ten alıyorum diyorum. Bizim halkımız böyle bir yanlışlık içindedir. Bu Tanzimat'tan sonra başımıza gelmiş bir bela. Ne yazık ki o zamana kadar tam aksi olan davranış biçimi soradan tüm ülkeye yayıldı.

Nedir o davranış biçimi? Ve Tanzimat'tan önce nasıldı?

Kanuni Sultan Süleyman'ın Fransuva'ya yazdığı meşhur mektubu bilir misiniz? Ben Fransa'da iken Fransızları bu mektubu hatırlatarak deli ederdim. O mektupta, Osmanlı Hükümdarının kendini takdim edişi vardır, 'Ben ki..' diye başlıyor, 'Ben ki şuranın şuranın kralı, şuranın şuranın padişahı, şuranın şuranın emiri.. gibi aşağı yukarı koca bir liste sıralıyor ve sonunda Sultan Süleymanım' diyor. Sonra 'Sen ki' diyor ve Franche eyaletinin başındaki Franşeskasin.' Osmanlı'nın Batı'ya bakışı budur. Bu bakış yerine Tanzimat'la birlikte, bunun tam tersi ortaya çıktı. Osmanlı Batı'nın karşısında titreyen, aman bozuşmayalım, aman ne diyecekler diye korkan bir hal aldı. O zaman İngilizlerle yapılan bir ticaret anlaşması vardır bizi o batırmıştır. O ticaret anlaşmasıyla bugün Avrupa Birliği ile yaptığımız Gümrük Birliği anlaşması aynıdır. Bu da bizi

batırıyor şimdi.

Osmanlı Batı'dan herşeyi almaya, Batı'nın etkisinde kalmaya başlayınca, kendisine güvenini tamamen kaybediyor. Tanzimat Paşası olan Keçecizade Fuat Paşa'nın Padişaha vasiyeti nedir? . Diyor ki, 'Devlet-i Aliye'nin İngiltere ile arasının açıldığını görmektense, Osmanlı mülkünden bir vilayeti vermeye razıyız' Kafa bu. Şimdi Kıbrıs'ı verelim diyen kafa da bu. Başımızdaki bela bu kafadır. Bizi Sevr'e götüren bu kafadır. Bizi bundan kurtaran, kafa ise, komünistinden dindarına herkesin el ele vererek Kurtuluş Savaşı veren kafadır.

Cumhuriyetle birlikte yeni bir dönem başlıyor, devrimler, Batı'ya yönelmeler gibi... Sizce Türkiye olması gereken yere gelebilmiş midir?

Değil. Çok basit sebepten dolayı değil, TC ilk kurulunca, Hükümetin ortaya koyduğu çizgi çok açık ve nettir. Nedir bu çizgi? Ne yapıp yapıp muasır medeniyet seviyesini yakalama arzusu. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı, savaşı başlatan 6 büyük devletten biriydi. Osmanlı yıkılırken dahi dünyanın ilk altı büyük devleti arasında idi. Mustafa Kemal'in kasedettiği muasır medeniyet seviyesi budur, yani dünyanın ilk altı büyüğü arasında olmak. Böyle büyük bir milletin olması gereken yer, şimdi Amerika'dan yardım dilenen bir devlet mertebesi olmamalıydı. Çok daha sağlam yerde olabilirdi.

Niye olamadı?

Çünkü Müdafa-i hukuk esprisini kaybetti. Bana sorarsanız bu 1938'den itibaren kaybolmuştur. 1950'den sonra da Tanzimat esprisi başladı. M. Kemal'in yaptığı, bizi Osmanlı'dan değil Tanzimat'tan kurtarmak olmuştur. Eğer Osmanlı'dan kurtarmaya çalışsaydı, Ankara'ya geçmeden önce İstanbul'da Osmanlı Hükümeti'nden görev almaya çalışmazdı. Samsun'a çıkmadan önce Osmanlı Hükümeti'nden görev istemiştir. Saray'dan bir sultanla evlenmek dahi istemiştir.

Sivas'tan Ankara'ya gelince ziraat mektebi olarak açılan ancak çalışmayan bir binaya yerleşiyorlar. Bunun üzerine müftü efendi hazretleri gidiyor ve heyeti ziyaret ediyor. Mazhar Müfit'le sohbet ederken, mali durumlarını soruyor, aslında misafire kahve yapacak şeker yok. Bunun üzerine müftü efendi Ankara'dan epeyce bir para topluyor, bu parayı götürüp müdafa-i hukuka veriyor, 'şimdilik bununla idare edin' diyor. Bu espridir milletimizin esprisi. Bu espriyi kaybetmememiz lazım. Maalesef çıkar hesapları peşinde bunu kaybediyoruz. Bu çıkar hesaplarını başımıza musallat edenler de hep yabancılar. Burada Batılıları kastediyorum. Çünkü bizim hep Batı ile sorunumuz olmuştur, Doğu ile sorunumuz yoktur. Bir düşünün kaç yüz yıldan beri doğu ile harp etmedik. Bizim sorunumuz Batı iledir çünkü Batı'nın sorunu bizimledir. Bakın 1923'te New York Times gazetesi ne demiş? 'Türkiye'de bugüne dek soykırımlar bilinçli olarak yapılmıştır, Türklerin amacı toprakları üzerinde yaşayan azınlıkları ortadan kaldırmaktır. Türkleri yola getirmenin tek yolu onlara karşı silaha başvurmaktır. Çünkü bu millet, yalnız ve yalnız zorbalıktan anlar' Tavırları budur. Bu hiç değişmez.

İSMET, DARBE İLE GELDİ

Ama biz 'Batı Batı' diye çırpınıp duruyoruz..?

Biz Batılılaşmak istemiyoruz çocuğum, ben Mustafa Kemal'in bütün külliyatını okumuş biriym ağzından bir tane Batılılaşma çıkmamıştır. Kemal Paşa, 'muasırlaşmak'tan bahsediyor Batılılaşmaktan değil.

O zaman nasıl geldik bu duruma?

1938'den sonra İsmet Paşa'nın Cumhurbaşkanı olması bir emr-i vakidir. Cumhurbaşkanı kimin olacağı hemen anlaşılamadı. Gazi öldü ama ortada bir aday yoktu, herkesin kafasındaki aday Mareşal Fevzi Çakmak... O zamanki Başvekil Celal Bayar gitti Fevzi Çakmak'a bunu söyledi, Çakmak'ın çok geçerli bir çekincesi var; 'Mustafa Kemal, askerin politikaya karışmasını istemiyordu bunu zorla biz ayırdık. Şimdi ben bulaşmayayım. Girmeyeyim bu işe.' Bunun üzerine Celal Bey o zamanki Meclis Başkanı Abdulhaluk Renda'ya gitti, o da 'ben bu işi yapamam' dedi. Ne yapacakları düşünülürken İstanbul'dan bir telgraf geldi, Birinci Ordu Kumandanından, 'Biz orduya mensup paşalar arasından yaptığımız müşaverede İsmet Paşa'yı uygun gördük, teklif ediyoruz' diye.

Mareşal bu telgrafı alınca endişelendi, Celal Bey'le ne yapalım diye konuştular. Asker böylelikle bir tavır almış oluyordu. Kurcaladığın zaman, o sıralar İsmet Paşa'nın İstanbul'da olduğu, Heybeliada'da oturduğu ve sık sık birinci ordu komutanıyla oturup konuştukları meydana çıkıyor. Birinci Ordu Komutanı Fahrettin Paşa bunu hatıralarında da anlatıyor. Kanıtlanan bir şey, seçimde Mareşal'in yanında Fahrettin Paşa'nın da oturduğu, yine kanıtlanamayan ama bilinen bir şey de Meclis'in etrafını çeviren Muhafız Alayı'nın tavrıdır. Bu, İsmet Paşa'nın iktidarını bir çeşit gizli hükümet darbesiyle aldığını gösterir. Çünkü İsmet Paşa'nın Cumhurbaşkanlığı için Muhafız Alayı Meclis'i kuşatıyor.

'Batıcı' geçinen herkes 'Atatürkçüyüm' diye nutuk atıyor.. Bu bir çelişki değil mi?

Onlar Kemalist değil, onlar İnönücü, ben ona İnönü Atatürkçülüğü diyorum. O 1938'den sonra ortaya çıkan olaydır. Atatürkçülük diye tıpkı Rusya'daki Leninizmle Stalinciliğin yutturulması gibi, bizde de İsmet Paşa, Atatürkçülük diye kendi fikirlerini sokuşturmuştur. İsmet Paşa'nın İngiltere ve Fransa ile yaptığı o anlaşmanın çok kapsamlı olduğu bir müddet sonra ortaya çıkmıştır.

HIRİSTİYAN KÜLTÜRÜ GETİRDİLER

Nasıl çıkar?

Milli EğitimBakanlığı birden bire Yunan Latin kökünden eğitim yapmaya başlar, okullarda Yunan Latin klasikleri okutulmaya başlamıştır. Oysa Yunan Latin Klasikleri Hristiyanlığın köküdür. Bunun Türkçe'yle ne alakası var? Biz lisede iken Oidipus ders olarak okutuluyordu. Oysa Gazi'nin yaptığı tarih kitapları Halkçılık ve Türklük üzerinedir. Bizim tarihimiz üzerinedir. Yine İsmet Paşa zamanında Hasan Ali Bey'in himayesinde, Yabancı dilden bir sürü kitap çevirilip okullara sokulurken, Osmanlı kültürünü oluşturan eski klasiklerden de iki üç tane laf olsun diye listeye alınmıştır.

Geçtiğimiz günlerde bir yazınızda, Mustafa Kemal'in, 'Irak ve Suriye ile Türkiye'nin birleşme fikrini' anlatan sözlerine yer vermiştiniz. Bu ilginç bir yaklaşım değil mi?

Tarih 24 Nisan, yani Meclis'in açılışının ertesi gün, Mustafa Kemal gizli oturumda Meclis'e bilgi veriyor. Şimdi bunlar (AKP Hükümeti) Irak'la savaşmayı göze alıyorlar ya, böyle bir şey Gazi'nin hayalinden geçmezdi. Bakın ne diyor Gazi; 'Suriye ile konfederasyon belki de federasyon olabiliriz' diyor. Irak'a gelince, 'İngilizler'e karşı kendi mevcudiyetinizle istiklalinizi kazanmaya çalışın. Biz de istiklalimizin mevcudiyetine çabalıyoruz. Ondan sonra birleşmemiz için hiçbir mani kalmaz'

Yine İran'la yakın ilişki içinde, Rusya'yla dostuz. Çünkü müşterek düşmanımız Batılılardır. O zaman Sovyet ve Avrasya Pakti'nda yer alan Türkiye, Batı'ya karşı güçlü bir ülke konumundaydı. Şimdi yeniden bir Avrasya Pakti söz konusu. Türkiye bu paktın içinde mutlaka yer almalıdır. Yoksa başını dertten kurtaramayacak. Rusya, Çin ve Hindistan'la anlaştı, bu üç devletin nüfusu hem çok kalabalık, hem nükleer güçlerdir. Bunların içerisine bizim 5 Türki devleti de girdi. Orada muazzam bir blok var. Bu bloka iki ülkenin daha girmesi lazım; İran ve Türkiye.

Mustafa Kemal'in sağlığı boyunca Batılılarla imzalanmış bir tek anlaşma yok. Buna mukabil, Musul yüzünden İngilizler'le, Hatay yüzünden Fransızlar'la, 12 Ada yüzünden de İtalyanlar'la az kalsın harp edecekti. Buralarda söz dinlemediği için İngilizler Kürtleri tahrik etti, Fransızlar Dersim İsyanı'nı çıkardı, İtalyanlar da nutuk attı.

Türkiye Çağdaş uygarlık düzeyine çıkabilmek için ne yapmalıdır?

Bunun için Türkiye'nin ekonomisi ulusal olmalıdır. Türkiye ne yapıp yapıp kendi ulusal sentezini yapmak zorundadır. Ulusal kültür sentezi yoktur. Osmanlı ve Selçuklu inanılmaz güzellikte bir ümmet kültür sentezi sunmuştur. Gazi, Dil Kurumunu ve Tarih Kurumu'nu bunlar için kurmuştur. Biz burdan Batı kültürü, Batı kültürü deyip duruyoruz, oraya gidince Batı kültürünün olmadığını görüyorsunuz. Fransız kültürü, İngiliz kültürü, Alman kültürü, Amerikan kültürü var. Hepsisi birbirinden çok farklıdır. Tek ortak değerleri; Hristiyanlık. Onlar, Batı Hristiyan Kültür çevresini oluşturmuş. Burda da bir doğu müslüman kültür çevresi var. Müslümanlık din olarak ayrı, ama bir de kültür boyutu var. Kültür olarak bunu bırakıp Hristiyan kültüründen yararlanıp ulusal sentez yapamazsınız. O zaman ne oluyor aydınla halk arasında şimdi yaşadığımız karşıtlık çıkıyor. Halk aydını benimsemiyor, itiyor. Aydın da halkı benimsemiyor, bundan da gavur yararlanıyor. Aydını kullanıyor istediğini yaptırıyor. İşte görüyorsunuz; milyon dolarlar gönderip istediği gibi kullanıyor. Çünkü senin kendi değer ölçülerini ortadan kaldırıyorlar. Bu defa halk pusulasını şaşıyor. Kültürsüzleştiriliyor.

Sadece aydınların mı, devleti yönetenlerin de halkla, halkın değerleriyle arası barışık değil sanki..?

Şu adamlara (AKP'lirere) niçin oy verdiler? Ben seçim günü de söyledim, 'Bu seçimin ve bundan önceki seçimin önemli tarafı kazananlar değil, kaybedenlerdir.' Her iki seçimde de kaybedenler Türkiye'ye son 50 yıldır aynı dış politikayı empoze edenlerdir. Halk bunları tasviye ediyor. Peki

niye bunlara rey verdi? Kime versin. Denenmemiş başkası yok. Bunları acaba yaparlar mı diye deniyor. Hem müslüman, hem ılımlı, hem de Batı seviyor.

Niye seviyor Batı?

Anlaştı bunlar Batı'yla. Başında her şeyi sattılar, şimdi ne yapacaklarını bilmiyorlar. Asker fırçalıyor bunları durmadan. 1940'lı yıllarda 'NATO'ya girsek esir olacağız' diye yazdığı için Mehmet Ali Bey'i fakülteden kovdular.

Az gelişmişliğin sonucu değil mi bunlar?

Biz az gelişmiş bir ülke değiliz. Birleşmiş Milletler'in istatistiklerine göre dünyada 20., Silahlı Kuvvetlerde de 6. sıradayız. Bunun neresi az gelişmişlik.? Sorun adaletsiz gelir dağılımında, kişi başına düşen milli gelirde. Uygulanan sistem, fakiri daha fakir zengini daha zengin yapıyor.

Kalkınmaktan vazgeçtik, asıl kötü olanı, kalkınma politikasını cumhuriyet döneminde yetişen sağcı politikacıların da benimsemesine rağmen, yabancıların baskısıyla terketmiş olmamızdır. İki tane sağcı lider vardı ikisi farkında olmadan zannediyorlardı ki, Komünizme karşıyız ya, ABD ve Avrupa bize destek olur onlara da dayanarak kalkınırız sanayimizi kurar herşeyi yaparız. Bunlardan Süleyman Demirel, diğeri Erbakan'dır. İkisi de Türkiye'nin kalkınmasına inanırlar, sanayileşmesine inanırlar, Türkiye'nin güçlü olacağına inanırlar. Demirel'in bir konuşması vardır Meclis kürsüsünden, '7 tane büyük enerji ve sanayi kompleksi kuracağız. Gerekli bütün planları yaptık, fizibiliteleleri hazır. Bunun için krediye ihtiyacımız var, krediyi önce Amerika'dan istedik vermedi. Avrupa Birliği'nden istedik vermedi, Dünya Bankası vermiyor. Böyle bir çaresizlik içindeyiz' diye şikayet ediyor. O zaman Ruslar, biz yardım edelim dediler. Demirel vatansever olduğu için üstüne atladı işin. 7 büyük anlaşma yaptık Ruslarla. İskenderun Çelik, o zaman yapıldı. Bu hiç affedilmemiştir. Hatta ben bir yazımda da yazdım '12 Eylül'ün arkasında bunu arayın, sen Ruslarla anlaşır böyle şeyler yapar mısın? Al sana darbe..'

12 Eylül darbesini ordu yapmadı mı..?

Tamam ordu yaptı ama, cihet-i askeriye'nin bu konudaki tavrı, Rusya yıkıldıktan sonra netleşti. Çünkü NATO, Rusya'ya karşı öyle şartlandırıyordu ki bizim orduyu, 'Rus bolşevikler gelecekler ananızı ağlatacaklar, sıkı duralım onları yıkalım' Öyle ki; Türkiye'de bir karışıklık çıkıyor Ruslar yapıyor, talebeler dövüşüyor Ruslar çıkarıyor denildi.

O zaman ordu dolduruşa mı geldi?

Hem de nasıl... Hem de nasıl. Demek istediğim şu; Türkiye NATO'ya angaje edildikten sonra, iktidara geldikleri zaman istediklerini yapamama gibi bir çaresizlikle karşı karşıya kaldılar. Bu çaresizlik içinde cambazlık etmeye gayret ederler çünkü, hiç birinde kuvay-ı milliye cesareti yoktur.

12 Eylül darbesinde dış güç parmağını inkar edemeyiz, çünkü Komünizmle Mücadele Cemiyeti İzmir'de kurulduğu sırada, Fethullah Hoca bu cemiyetin içindeydi. Ben o zaman Demokrat İzmir'i yönetiyordum. İşin tamamen içindeydim. Komünizmle Mücadele Cemiyeti niye kuruldu?

Yahu Türkiye'de komünizm yok. Komünistlik de yok.

Kim kurdu o zaman?

Kim kurduracak, belli. Öyle bir şey ki bunu kurdurdular, ama mücadele edeceği adam yok. ODTÜ'nün, Hacettepe'nin solcu 68 Kuşağı hareketleri onun kurulmasından sonradır. Onun çatışacağı düşmanı orda örgütlediler. Çünkü 68 Kuşağı da şaibeli bir kuşaktır. Kimler tarafından yönlendirildiği şüphelidir. 68 Kuşağı Fransa'da ayağa kalktığı zaman Komünist Partisi onları desteklemedi, Bunları ABD bizi bölmek için yapıyor diyerek onlara karşı çıktı. Çünkü hepsi Maocu'ydu. Yani oyun çok büyük. O oyunun içinde burdaki çocuklar dünyadan haberi olmadan, ortaya çıktılar.

Anlaşılmaz olaylardan biri de, kan gövdeyi götürürken, şiddetli çatışmalar yaşanırken, 12 Eylül sabahı düdük çalıyor herşey bıçakla kesilmiş gibi sona eriyor. Bu nasıl oluyor?

Tabii tabii... Bütün bunların geride hazırlandığı örgütlendiği, gizli servislerin rol oynadığını artık herkes biliyordu. Fakat Rusya'nın dağılışı bizim nihayet intibaha gelmemize imkan sağladı, Silahlı Kuvvetler yola girdiler. Gördüler ki, bize kazığı atan Ruslar değil, Amerikalılar'dır.

İNÖNÜ İLE ATATÜRK HİÇ AYNI DÜŞÜNMEDİ

İsmet Paşa, Mustafa Kemal'le aynı düşünmüyor muydu? Ordunun siyasete karışmasına karşı değil miydi?

İsmet Paşa ile Mustafa Kemal arasındaki beraberlik çok ciddi bir dostluk sanılıyor ki, değil... 1935'li yıllarda İsmet Paşa yeni bir Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tüzüğü hazırlamaya karar veriyor. İsmet Paşa, o zaman hem Başbakan hem CHP'yi idare ediyor. Genel sekreteri de bildiğimiz Recep Peker. Yeni tüzük hazırlansın diye İsmet Paşa Recep Peker'i Avrupa'ya gönderiyor, Avrupa'daki partileri incelemesini istiyor. Tüzük geliyor, İsmet Paşa ve Recep Peker imzaladıktan sonra Mustafa Kemal'e sunuyorlar, tüzüğü önce katipi olan Hasan Rıza bey alıyor. Hasan Rıza Bey de akşam Mustafa Kemal'e takdim ediyor. Ertesi sabah geldiğinde Hasan Rıza Bey, Mustafa Kemal'i daha banyodan yeni çıkmış bornozu sırtında elinde o belge ile görüyor, Mustafa Kemal soruyor, 'Kimmiş bu zorbalara? ' diyor. Tabir aynen bu. 'Hangi zorbalara? ' diye soruyor Hasan Rıza Bey. M.Kemal diyor ki, 'Bu tüzüğün söylediği zorbalara. Çünkü tüzüğü hiç beğenmemiş, hatta kızmış, neden? Nedeni çok basit. İsmet Paşa, Recep Peker'i Almanya ve İtalya'ya göndermiş. İncelediği partilerse biri Nazi Parti, biri Faşist Parti. CHP tüzüğü bir Nazi ve Faşist parti tüzüğü. Tüzükte bir yeni kuruluş var, o da şu, Büyük Millet Meclisi'nin üstünde bir yüksek konsey. O yüksek konseyin, Almanya ve İtalya'daki ismi 'Yüksek Faşist konsey.' Yani Meclis onların işine gelmeyen bir karar alırsa, o konsey bunu reddedebiliyor. Yani Cumhuriyet fikri, halk hakimiyeti hepsi gümbürtüye gidiyor. Mustafa Kemal, 'İsmet bunu görerek mi imzalamış? ' diyor.

6 ay sonra Recep Peker'i 1 yıl sonra da İsmet Paşa'yı görevden alır. İsmet Paşa'nın o tüzüğü yaptırmasının nedeni; Mustafa Kemal'in hasta olduğunu bilmesidir. Gazi'nin öleceğini de biliyorlardı. Nasıl olsa ölecek kendi iktidar olacak, iktidar olunca da uygulayacaktı. Tüzüğün bir kısmını Gazi, Kurultayda değiştirse de tamamı değişmemiştir. Dolayısıyla CHP tüzüğü Nazi ve

Faşist tüzüktür. Hiçbir şey de değişmemiştir. Almanya'da da İtalya'da da devletle parti birdir. Bizde de öyleydi.

1936'da, babam Konya'nın Ilgın ilçesinde kaymakamdı, Konya valisinden tebrik geliyor, Tebrik'in altında şu yazıyordu; Cemal Bardakçı altında 'Konya Valisi ve CHP İl Başkanı' ikisi beraberdi. Aynen Nazi'ler gibi. İnönü, yönetimi eline aldıktan sonra Gazi'yi isyan ettiren o zorbalıkları fiilen uyguladı. Asıl önemlilerinden biri de şu; Mustafa Kemal'in kurduğu müdafa-i hukuk ve onun hükümetleri, TBMM,İstiklal Savaşı yaparken savaştan sonra izlediği dış politika ile İnönü'den farklıdır. Bir, Mustafa Kemal Sovyetlerle dost oldu, iki İran'la işini sağlama bağladı, üç, güneydekiler (Irak ve Suriye) ile işbirliğine girdi. Gazi'nin Türkiye için düşündüğü jeostratejik savunma doktrini Batı'ya karşı. Cenahını Rusya ile güvene alıyor, güneyini Sadabat Paketi'yle güvene alıyor, sırtını İran'a veriyor. Şah da buraya ziyarete geliyor. Ve Şah'la çok yakındırlar. Şimdi bir bu mantığı düşün, bir de Gazi öldükten 8 ay sonra Fransa ve İngiltere'yle gidip ittifak yapan İsmet Paşa'yı düşün.

BUGÜN ORDUNUN BAŞINA MEHTERİ KOY YİNE VİYANA'YA GİDERSİN

Mesela bir Alman Milletvekili Türkiye'ye geldiğinde, 'Ben Almanya'nın Genelkurmay Başkanı'nın adını bilmiyorum' demişti. Ama bizim ülkemizde sanıyorum dağdaki çoban dahi kuvvet komutanlarımızın ismini eksiksiz bilir. Bu bir fark değil mi?

Şimdi hiç nefesini yorma çocuğum. Bu millet asker millettir diye bir laf var. Bütün başbuğlarımız Türk tarihinde hep askerdir. Bu memleket askerdir. Askerlerce yönetilir.

Doğru mu peki?

Doğrudur. Çünkü biz öyle yönetilmeye alışmışız.

Sizce Türkiye bu çıkmazdan nasıl kurtulur?

Türkiye'de savunmanın, eğitim ve öğretimin ve ekonominin kesinlikle ulusal olması lazım. T.C. bunu örgütlememezse geleceği iyi değildir. Ordu bile ulusal davranamıyor, zaman zaman taviz veriyor. Ordumuzu Almanların, donanmamızı İngilizlerin, jandarmamızı Fransızların eline verdik battık. Şimdi hepsi birden NATO'nun kontrolünde. Milli Eğitimimiz Avrupa Birliği'nin kontrolünde. Ekonomimiz Amerika ve Avrupa'nın kontrolünde. Olmaz.

Bir yazınızda 'inek solculuğu'ndan bahsediyorsunuz. Bu benzetme ile neyi anlatmaya çalışıyorsunuz?

İnek solculuğu her zaman var. Şimdi mesela başka bir solculuk var onlar kendilerini solcu sanıyor bana göre değil. Türkiye'de bütün siyasi hareketleri Batı kontrol ediyor. İsim vermek istemiyorum bazı solcu geçinen partiler var, nutuklar atıyorlar falan, fakat geride o Avrupalılık fikrine taraftarlar. Avrupalıların himayesindeler. Avrupalılarla işbirliği içindeler. AKP neyse onlar da o. Hiç farketmez. Onlar iktidara geldiğinde yine Avrupa iktidara gelecek.

ABD, İSLAM COĞRAFYASI'NA SALDIRIYOR

ABD'nin son operasyonu neyi amaçlıyor?

Rusyayı dağıttılar, Yugoslavya'yı dağıttılar, Irak'ı dağıtıyorlar, İran'ı dağıtacaklar, Suriye'yi dağıtacaklar, Türkiye'yi dağıtacaklar, sistem bu. Çünkü petrolün düğümü İslam Coğrafyasında. Ona sahip çıkmak istiyorlar. ABD dünyaya hakim olmak istiyor çok açık. Gizlemiyor.

Türkiye gereken tavrı alabiliyor mu?

Türkiye'nin şimdiki halde bir tavrı yok. Ne yapacağını şaşırılmış durumda. Yapabileceği şey Avrasya ile flört etmek. Zaten tek kurtuluş da o dur. Gazi'nin politikasını uygulamaktır, nedir o; Avrasya'ya el atmak, komşularla işbirliği yapıp, Batı'ya cephe almak.

Türkiye'nin güney politikası Mustafa Kemal'in politikası olmalıdır. Nedir? Irak ve Suriye'ye siz de bağımsız olun beraberliği konuşalım, gerekirse federasyon yapalım, diyor. Bu Türkiye'nin Ortadoğu'da Balkanlarda haklarını savunabilmesi için en akıllıca bir yoldur.

Ama milyarlarca dolar borç var, eli mahkum değil mi?

Hiç önemi yok, Türkiye'nin ekonomisi güçlü, hiç güçlü olmasa gavur gelir burda o kadar yatırım yapar mı? Türkiye'nin yıkılacağı falan yok bunlar laf. Dünyanın 6. Büyük ordusu sende olacak sen yıkılacaksın. Bugün ordunun başına mehteri koy yine Viyana'ya gidersin.

Şimdi yapılacak şey farklılıkları bir yana bırakıp, ülkeyi sağlama bağlamak, kozlar sonra da paylaşılır.

Silahlı Kuvvetler sadece 12 Eylül'de değil pek çok kez darbe yapmıştır..?

Darbe yapmak akıllılık değil. Mustafa Kemal ideolojisini incelediğiniz zaman, 'Askerle politikayı ayırmalıyız' diye yırtındığını görürsünüz... Bunu söylerken yaşadığı tecrübe var, ittihatçıları biliyor.

Kendi de ittihatçıydı..?

Kendisi tam bir ittihatçı değildi. Gazi hepsini bir yokluyor, masonluğu bile yoklamış, fakat sonra masonlara tavrı takınıyor ve Türkiye'de yasaklıyor faaliyetlerini.

Çankaya'ya sık sık gelen Gazi'yle görüşen bir adam var. Meğer bu Gazi'ye masonluğun kötü olmadığını anlatmak için gelirmiş. Geliş nedeni, Gazi Yargıtay'daki bir üyenin mason olduğunu öğrenince görevden almış, bunu alınca masonların etekleri tutuşmuş, onu yollamışlar, 'Aman böyle olmasın' çünkü masonlar herşeye hakim olacak ya... Gazi bunun mukabilinde ne yaptı, hepsini kapattı.

Şimdiki masonlar Atatürkçü olduklarını herkesten çok dillendiriyorlar?

İnönücü onlar. Atatürkçü değil, Atatürk masonluğu yasaklamıştı. Şimdi bakın, İki büyük Mason. Birisi Selanikli maliyeci Cavit Bey'dir. İttihatçılar zamanında Maşrık-ı Azam oydu. Yenildiler hepsi kaçtı, ama o İstanbul'da idi. İşgalciler geldiler, Hürriyet ve İtilafçıların içerisinde masonların en kıdemlisi de Filozof Rıza Tevfik Bey'di. İnanılmaz birşey... Biri itilafçı, biri ittihatçı birbirlerine kedi köpek gibi düşman olmaları lazım gelen bu adamlardan birincisi Maşrık-ı Azamdı. Maliyeci Cavit Bey İttihatçıların Avrupalı adamıydı, Avrupalıların menfaat ve fikirlerini savunuyordu. Filozof Rıza Bey de Sevr maddesini imzalayan adam. Masonlar bunlar. Mustafa Kemal'in bunlardan yana olması mümkün mü? Gazi bunlardan birini astı birini sürdü.

Sevr'i Masonlar imzaladı yani?

Öyle... Aşağı yukarı.

Kürtçe serbest bırakılabilir mi?

Bakın bizim imparatorluğumuzda yıllarca kalan milletler bizden ayrıldıklarında hiç bir şeylerini kaybetmeden ortaya çıkabildiler. Hiç dokunmamışız onlara. Cezayir, Tunus yıllarca bizde kaldı, hiç kimse Türkçe bilmiyor. Yüz yıl Fransa Hakimiyetinde kaldı, herkes Fransızca konuşuyor.

Sizce Atatürk de istismar ediliyor mu?

Atatürk'ün istismarı özellikle İsmet Paşa ve Bayar (Celal) döneminde yapıldı. Atatürkçülük diye İnönü mantığını savundular. Ve bizi Batılılaşmaya sevkettiler. Halbuki Gazi'de Batılılaşmak yok durmadan Batı'ya karşı adam.

Şimdi?

Şimdi benden başka Kemalist kalmadı ki.

Biraz da 28 Şubat'ı konuşalım, tankların yürümesi, üst üste verilen üst düzey askeri kişilerin demeçleri... Demokrasi içinde bunları nereye koyabiliriz?

Bu meselelerde, Batı ülkelerinde işçi sınıfı devreye girer. Ve çok güzel çözer, nasıl? Bir genel grev yapar hükümet gider. Ama sen işçi sendikalarının tepesine vurursan, adamları hapse atarsan partilerini kapatırsan, canlarını yakarsan, işçi sendikaları devre dışı kalırlar. Demokrasi demek sermaye gücüne karşı emek gücü demek.

28 ŞUBAT'TA MASONLARI GÖRMEZDEN GELDİLER

O dönemde gündemden düşmeyen cemaatler, Fadime Şahinler, ne oldu da bir anda kayboldu? Daha da önemlisi bu ülkede, kökü dışarda din dışı faaliyet gösteren tehlikeli gruplardan neden hiç bahsedilmiyordu?

Bakın ben 28 Şubat sürecinde de yazdım, diyorum ki, bir takım İslami tarikatların geliştiği, beslendiği hatta semirdiği doğrudur, bunların bir kısmının büyük servetleri olmuştur, bu büyük servetlerle büyük işler yapmaktadırlar. Ama Türkiye'de hiç lafi edilmeyen bir takım başka

tarikatlarda vardır, Silahlı Kuvvetler bunları görmüyor mu? Soru buydu. Ve isimlerini sıralamıştım; masonlar, rotaryenler, lionslar, bunların hepsi tarikat, bu tarikatların aynı şekilde ilişkileri servetleri, aynı şekilde fırıldakları vardır. Öbürleri nasıl burunlarını siyasete sokuyorlarsa bunlar da burunlarını siyasete sokmaktadırlar hatta şunu da ilave etmişim bir konuşmamda, 'hatta müslüman tarikatlar onları taklit etmektedir. Çünkü ilk başlayan onlardır.'

Sizce niçin ses çıkarılmıyordu?

O zaman ses çıkarılmıyordu bunun da iki sebebi vardı; birincisi yüksek kumanda kademesinde masonlar vardı. Öyle olunca tabii dokunulmaz oluyorlar. Ama yüksek kademe içerisinde Nakşi bulamazsın o yok. Olsaydı belki onları da mazur gösterirlerdi o zaman. Demek ki biraz ondan oluyor.

Oysa TSK mensuplarının kökü dışarda dernek ve kuruluşlara üye olması yasak, öyle değil mi?

Şimdi tabii bundan haberdar olmadınız herhalde, çünkü büyük basın yarısından çoğu mason olduğu için bunları yazmadılar. Bundan aşağı yukarı 4-5 ay evvel Genelkurmay Başkanlığı bir tamim yaptı 'Masonluk, rotaryenlik gibi kulüplere üye olanlar hakkında takibat yapılacaktır' şeklinde. Yani şimdi intibaha geldiler, onları da atacaklar. Daha yeni, yeni. Bana sorarsanız, 12 Eylül yani Turgut Özal'dan İsmail Hakkı Karadayı'nın Genelkurmay Başkanlığına kadar olan dönem içerisinde yönetim tamamiyle dış merkezliydi.

Bakın Çevik Bir Amerika'nın adamı, tasfiye edildi, onu tasfiye ettiler. Çevik Bir. Doğan Güreş olacaktı, onun için yetiştirilmişti. Bilmediğiniz bir şey de söyleyeyim; Sabatayisttir, dönmedir. Son zamanlarda dönmelere çok cesaret verdiler... Dönmelere bir şey diyemezsiniz, bütün sultanlarımız dönmedir unutmayın. Devşirme bizim sistemimizde var. Devşirmeyi kötü bir şey saymayız. Biz Osmanlıyız onu unutmayın.

İstersen müslüman ol ama, çıkıp da 'benim inandığım gibi olacaksın' dersen bu olmaz.

MECLİS BAŞÖRTÜSÜ YASAĞINI KALDIRIRSA SAYGI DUYARIM

Aynı şekilde Laiklik adına, benim gibi giyinecek benim gibi konuşacaksın dersen bu da yanlış değil mi?

Laikliğin icad edildiği Fransa'da biri fakülteye girerken o fakültenin giyim talimatnamesine uymak zorundadır. Fakültelerin, bazı müesseselerin giyim talimatları vardır. Bunları önleyemezsin. Onlar onu öyle görmüşler yazmışlar. 'Böyle yapmakta haksız davranıyorsunuz' dersen, oturma eylemi de yaparsın bunlar senin hakkın ama zorla bu işi yapmağa kalkamazsın.

Kimse zorla bir şey yapmıyor ki, haklarını arıyorlar?

Zorla yapmıyor ama zor çıkıyor neticede.

Tepkileri duyan yoksa ne olacak?

Duymazlarsa o devletin işi, buna karışamıyorsun işte.

Ama bu inanç meselesi ise, inanç özgürlüğü istenemez mi?

Hayır. Şimdi askere giden bir kız ben türbanla gideceğim diyebilir mi? Talimatnamesi vardır. Ona uymak zorundasın. Müesseselerin böyle hakları vardır.

Bu mudur demokrasi?

Demokrasi başıboşluk değildir. Karl Marks'ı anacağım, Marks diyor ki, 'Hürriyet, zaruretlerin idrakidir' bunu bir kenara yazın.

Tam tersini düşünün, öyle bir iktidar geldi ki, demokrasi ve devlet adına bir genelge yayınladı, bundan böyle bayanlar başı açık olarak üniversiteye giremezler. Aynı fikirleri savunur musunuz?

Devlet koymuşsa değil, Meclis koymuşsa savunurum.

Meclis böyle bir yasa çıkarırsa savunur musunuz?

Bitti. Gayet tabii. Yahu sen o zaman halk hakimiyetini savunmuyorsun. Halk hakimiyeti önemli. Demokrasi hakkındaki fikriniz yanlış, demokrasi o değildir, demokrasi disiplinlidir. Fransa bunun örneğidir inanılmaz bir disiplin vardır orda.

Ama bugün Meclis'in başörtüsünü yasaklayan bir kanunu yok ki?

Zaten her yerde de türban yasağı yok ki, isteyen geziyor dolaşıyor. Belirli yerlere giremiyorsun. Niye çünkü onlar yasaklamışlar. Onlara da karışamıyorsun.

Şimdi sen YÖK'e müdahale edemiyorsun.Çünkü onlar Cumhuriyetin kurumları, nasıl orduya müdahale edemiyorsan ona da edemiyorsun.

Askerde iken, Silahlı Kuvvetler tarafından hazırlanmış, 'Yıkıcı ve Bölücü faaliyetler' kitabında Mustafa Kemal'in 'Komünizm bir yılandır, görüldüğü yerde başı ezilmelidir' şeklinde bir sözü var. Sizin anlattıklarınızla çelişmiyor mu bu?

Uydurma bir laftır, ben sana bunun tam aksini söyleyen yüz tane Gazi'nin lafını çıkarır getiririm. Mustafa Kemal bolşevikliği de savunuyor, Sosyalist partilerini de savunuyor, hatta Sovyet heyetinin başındaki adama şöyle bir lafı var; 'Bizim komünistlerle bir problemimiz yok. Hatta biz burda bir komünist partisi kurduk, ben de üyesiyim' diyor. Mustafa Kemal Türkiye Komünist Partisi'nin üyesidir. Daha komiğini söyleyeyim. TBMM İçinde kurulan ilk iki partinin ikisi de komünisttir. Birisi Türkiye Komünist Fırkasıdır. Biri de Halk İştirakıyyün Cemiyeti'nin fırka haline gelmiş şeklidir.

O sizin söylediğiniz hikaye, soğuk savaş döneminde -ismini söylemek istemediğim- tarihçi geçinen ama çok palavrası olan bir arkadaşımızın uydurmasıdır. Böyle birşey yok. Gazi 'Komünizm ezilmelidir' diyemez. Çünkü bütün politikası komünizmle dostluk üzerinedir.

Politikayı düşünür müsünüz?

Politikayı sevmem,

Oy vermediniz mi?

Hayır vermem.

Atatürk'ün Partisi var CHP..?

Atatürk'le ne alakası var CHP'nin. Demin anlattım sana tüzüğünün nasıl oluştuğunu. Mustafa Kemal neyi kayıp etmiş de onu bulmuş CHP.

DİN ÇATIŞMASI YAPILACAK

Mihri Belli ile aranız nasıl?

Mihri'yi ben başından beri sevmem. Onlar bizden daha önceki nesilden ama Amerikancıdır.

Mihri Belli de Amerika'ya karşı olduğunu her fırsatta dile getiriyor..?

Mihri'nin Yunan Komünist Partisi'yle Yunan Komünist Partisi'nin de Amerika'yle arası çok iyidir. Bu ilişkileri bilmek lazım.

Eskiden sağ-sol kavramlarını kaşıyarak çatışma amaçlayanlar şimdi neyi kaşıyorlar?

Şimdi dini kaşıyorlar. Çünkü yalnız Türkiye'ye mahsus değil dini inançlar. Afganistan'da da aynı şeyi yaptılar o çevrede ılımlı bir müslümanlık meselesini kaşıyorlar, bunu kaşımaya devam edeceklerdir. Hristiyanlıkta, ümmetçilikten millete geçerken yani burjuvazi iktidar olurken çok ciddi bir değişiklik yaşandı. İslam'da bu yaşanmadı çünkü İslam'da burjuvazi bir türlü çıkmadı. Burjuvazi daha yeni yeni çıkıyor yeni yeni çıkınca da kendine göre bir din isteyecektir.

Sizce Türkiye'de demokrasi uygulanıyor mu?

Klasik manada sadece Türkiye'de değil, hiçbir yerde demokrasinin olduğu söylenemez. Ben kesin demokrasiden yanayım. Sosyalist demokrasinin de ne olacağını çok rahat tarif edebiliyorum. Sosyalist demokrasi de olabilir. Ülke komünist de olur ama partiler gene olur.

Gerçek anlamda Laiklik uygulanıyor mu?

Türkiye laiktir ama Türkiye'de laikliği din aleyhtarlığı, dine karşı gelme gibi yorumlayan bir

kesim vardır. Bazı iş çevreleriyle masonlar ve farmasonlardır. Asıl ordadır bunların başı.

Laikliğin uygulanış şekli de bunda etkili olmuş olamaz mı?

Yoo. Yahu Türkiye'de gerçek anlamda laiklik olmasaydı dindar gözüken partiler iktidar olabilirler miydi?

Dindar kesim üzerine kurulan baskılardan dolayı kastedtiğiniz partiler oy almış olamaz mı?

Hayır. Halk dış politikanın başka olmasını istiyor, öncekileri tasviye etti bu belki yapar diye... Halk Batı ittifakı istemiyor, Batı'yla anlaşmak istemiyor, iki seçimde de hep bunlar kaybetti.

Askerin konumu ve müdahalelerini nereye koyacağız?

Bizim geleneksel idare anlayışımız yönetimin güçlü olmasındandır. Biz de herkes, 'Assınlar iki üç kişiyi bak nasıl düzelir herşey' der. Bu bizim mantığımızdır. Biz askeriz unutmayın. Biz Avrupalı değiliz...

NTV

M. Salih Polat

20 Mart -

"Kimi Sevsem Sensin" ve "Attila İlhan'a mektuplar"la ortalığı karıştıran İlhan'la NTVMSNBC'ye özel bir söyleşi yaptık.

M.S. Polat- Vaktiyle, "bilinç aydını - inanç aydını" ayrımı yapardınız. Yaşanılan son gelişmelerden sonra da devam ediyor mu bu ayrım? "Bilinç aydını" kaldı mı memlekette?

Attila İlhan- Biz de bilinç aydını olamıyorduk ki zaten. En bilinç aydını olması gerekenler solculardı. Onların da hali ortada. Bizim solcuların kimi Çin solcusudur, kimi Arnavut solcusudur. Bu ne demek? Adamlar bunlara inanıyor demek. Dolayısıyla, onlar da inanç aydınıdır. İnanç aydınlığından kurtulamadığımız için bütün bu dramları yaşıyoruz zaten. İnek solculuğu yaparsan, doğruluğunu yanlışlığını sorgulamadan bir şeye inanıp peşinden gidersen olacağı budur. Bir başka ülkedeki liberalliği burada uygulamaya kalkmanın da bundan farkı yoktur. Yani o da inek liberalliğidir. Türkiye'nin şartları içerisinde bir metodu uygulayıp hangisini yapmamız gerektiğini tartışarak bulmalıyız doğru yolu.

M.S. Polat- Sosyalizm, Türk solcularından çektiği kadar kimseden çekmedi galiba...

Attila İlhan- İş öyle bir hale geldi ki, ben şimdi onlara "korucu" diyorum. Dağlardan, kırlardan çiçek topluyorlar, ormanları sağlam tutmaya çalışıyorlar. Sosyalizmin her şeyden önce sınıfsal bir şey olduğunu akıllarına getirmiyorlar, kalkıp çevrecilik yaparak kendilerini kandırıyorlar. Utanmadan bir de nükleer enerjiye karşı çıkıyorlar. Nükleer enerjiye karşı çıkmakla, Gutenberg'in matbaasına karşı çıkmak arasında ne fark var Allah aşkına? Bunlar solculuğun filan farkında değiller ki; kim eşek, bunlar semer...

"BAĞIMSIZ AYDIN YOK"

M.S. Polat- Türkiye’de aydın olmak, hep belli rantların paylaşımcısı olmak anlamına geldi bugüne kadar. Mabeyin Kalemi de öyleydi, Tercüme Odası da. Sağcısı da pay aldı hükümetlerden, solcusu da. Katılıyor musunuz bu görüşe, katılıyorsanız neye bağlıyorsunuz?

Attila İlhan- İntisapla yürüyor bu işler. Osmanlı’da da böyleydi, Cumhuriyet’te de sürdü. “İsmet Paşa’nın adamı, Celal Bayar’ın adamı” ne demek, ona intisap etmiş adam demek. O iktidardaysa, ona intisap eden adam da gayet rahattır. İktidardan düştüğünde ise o da düşer iktidardan. Bundan kurtulmadıkça ne bağımsız aydın çıkar ortaya, ne de çağdaş olabiliriz. Adam ben bağımsız aydınım diyor, dibini bir kurcalıyorsun, bilmem nerede, kiminle bağlantısı çıkıyor ortaya.

M.S. Polat- İslâmcı aydınların ortaya çıkışı, geleneksel Batıcı aydınların kendilerine biraz çeki düzen vermelerine yol açtı galiba. Galiba bir de aydın - halk kopukluğunu daha net bir biçimde serdi gözler önüne. Nasıl değerlendiriyorsunuz bu durumu?

Attila İlhan- İslâmcı aydınları küçümseyerek en büyük hatayı yaptı Batıcılar. Onları cahil, bilgisiz, hiç bir şey okumaz - yazmaz zannettiler. Halbuki, bugün onların bilgi kapasitesi, Batıcı sayılanlardan çok daha yüksek. Bu açıkça görülüyor. Edebiyatta da öyle. Benim kitaplarımda yazdığım şeyleri, İslâmcı bir aydınla daha rahat konuşuyoruz. İslâmcı aydınların bir başka dramı var. O çok belli. İslâmi kesim, bütün bilgi birikimine rağmen, henüz ümmet dönemi koşullarını aşabilmiş değil. Halbuki biz millet olmuşuz. Millet olduğun zaman mantık değişiyor. Bizim İslâmcıların bilhassa kadına bakışında bu mantık değişmiyor. Çocuk yapıp yemek pişirecek kadınlar arıyorlar hâlâ. Halbuki, İslâmcı kadın bunu istemiyor. O mücadele etmek, mesleğinde bir yerlere gelmek istiyor. “Sen erkek kadavrasına baktın” diye tıp fakültesinde okuyan sevgilisinden ayrılan İslâmcı erkekler biliyorum ben. O zaman niye okutuyorsun bu kadını?

“KADIN ŞAİR SAYISINDA TUHAF BİR ARTIŞ VAR”

M.S. Polat- Şuâra taifesi, nicelik olarak sürekli bir artış kaydediyor. Aynı artış, nitelikte de mevcut mu? Yaşayanlar arasında “ustalık” katına ulaştığını düşündüğünüz şairler var mı?

Attila İlhan- Şiirde çok üzgünüm, kalabalığı yakalamış, Türk halkını yakalamış bir şair göremiyorum. Böyle bir isim yok. Yalnız kadın şair sayısında tuhaf bir artış görüyorum. 40’larda, 50’lerde böyle bir şey yoktu. Şimdi artık her tarafta bir kadın şaire rastlamak mümkün. Aralarında yetenekliler de var.

M.S. Polat- Bu moda olarak algılanmıyor mu bu?

Attila İlhan- Bir kısmı moda olarak başlıyor işe. Devrik cümle yazınca mısra oldu sananlar var elbette. Ama aralarında yetenekli olanlar da var. Hikâyede bir düşme var. Bu postmodernizm çocukların kafasını karıştırdı. Şimdi, postmodernist hikâyeye diye aslında hikâyeye yazmamaları lazım geldiğini düşünüyorlar. O zaman da ortaya inanılmaz aşureler çıkıyor. Ne bulurlarsa içine koyuyorlar. Bununla okur bulabilmeleri çok zor. Medyanın iteklemesiyle bir şeyler çıkabilir ama medya dürtüsüyle çıkan okur da sağlam okur değildir. Roman da ise sabırlı insanlar var. Romanda beni özellikle iki alan sevindirdi. İlki polisiye. Polisiye yoktu Türk edebiyatında. Şimdi var ve fena da gitmiyor, yetenekli çocuklar mevcut. Diğeri ise science-fiction yani bilim kurgu. Bu da iyi. Ama roman gibi roman dersek eğer, Mehmet Eroğlu ile Orhan Pamuk var. Orhan, bana sorarsan eğer, “Cevdet Bey ve Oğulları” çizgisini geliştirerek götürseydi, şimdi edebiyat

tarihinde çok mûhkem bir yerde olurdu. Halbuki şimdi değil. Geleceğinden pek emin değilim. O da sanırım bunun sıkıntısını yaşıyor. Mehmet Eroğlu'nun son kitabını tam olarak okuyamadım. Onun da artık eski çizgisini zenginleştirmesi gerekiyor. Ama elimizi kalbimize koyup konuşalım: Yaşar Kemal'in, Orhan Kemal'in, Samim Kocagöz'ün, İlhan Tarus'un ortaya çıktıkları dönemdeki zenginlik var mı? Yok ne yazık ki. Belki isim daha fazla şimdi ama herkes aynı tür şeyler yazıyor. Bu tam bir fakirlik, eskisi zenginlikti.

“BEYAZ TÜRKLER'İN YAŞADIĞI YERLERDE YAŞAYAMIYORUM”

M.S. Polat- İzmirli'siniz ama en İstanbullu şairden daha ziyade İstanbul şairisiniz. Nedir İstanbul'la aranızdaki ilişki? “Ulan İstanbul ben senin oğlun değil miyim” dediğiniz oluyor mu hâlâ, yoksa barıştınız mı kendisiyle?

Attila İlhan- İstanbul'un bazı yerleriyle barışığım, bazı yerleriyle değilim. “Beyaz Türkler”in yaşadığı yerlerde yaşayamıyorum ben. Çünkü orada bize Hintli muamelesi yapıyorlar. Ama Emirgan'a gittiğim zaman çok rahatım. Beşiktaş pazarında da gayet iyiyim söz gelişi.

M.S. Polat- Medyanın edebiyatçıları, edebiyatçıların medyayı kullanma biçimi hakkında neler düşünüyorsunuz? Batı türü bir pazarlama mantığının ürünü mü bu?

Attila İlhan- Bunu aslında medya yarattı. Medya ciddi konulardan kaçmanın yolunu burada buluyor. Türkiye'yi birinci dereceden etkileyen önemli konular var. O konuların üzerine gidilmesi lazım. Ama giderse hükümetle arasını bozacak. Bunun çaresini, incir çekirdeğini doldurmayan şeyleri ortaya çıkarıp büyötmekte buluyor. Sayfanı çoksa, bunu da gayet rahat yapabilirsin. Edebiyatçıları da mankenler gibi kullanıyorlar. Buna teşne olan edebiyatçılar her zaman çıkar zaten. Çünkü medya vasıtasıyla ortada görünmek de bir hastalık.

“BEN İSTENMEYEN ADAMIM HEMEN HER DEVİRDE”

M.S. Polat- Kitaplardan söz edelim biraz da. “Hemen her devirde istenmeyen bir adam” olduğunu söylüyorsunuz. Gerçekten böyle bir tavır alındı mı size karşı? Alındıysa şayet, sebebi neydi bunun? Yoksa, “hemen her devirde” aydınlar tarafından istenmeyen bir adam olduğunuzu mu ifade etmek istiyorsunuz?

Attila İlhan- Şimdi, ben önce komünist, daha sonra da şair ve yazar oldum. Marksizm önce gelince, doğal olarak bir metod sahibi oluyorsun. Bu metod, dünyada durduğunuz yeri de, dünyaya bakışınızı da belirliyor. Önce şair ve yazar olup, sonra Marksizm'e soyunanlarda böyle bir metod kavrayışı yoktur. Zaten ben de bu nedenle, öteden beri Türkiye'de asıl sorunun aydınların yabancılaşması olduğunu anlatıp duruyorum. Türk aydını oldum olası bir Batı projeksiyonu içerisindedir. Böyle bir şeye yani bir “Batı medeniyeti” olduğuna da inanır. Halbuki orada “Batı medeniyeti” diye bir şey yok. İngiltere var, Almanya var, Fransa var. Herkesin kendi kültürü, kendi medeniyeti var. Bunu gördüğün zaman, “Batı'ya Batı'da yaşayanlar inanmıyor da biz niye inanıyoruz?” diye soruyorsun ister istemez. Bu da adamları rahatsız ediyor. Mustafa Kemal'de Batıcılık diye bir şey yok, “çağdaşlık” diye bir şey var. Durmadan “muasırılık”tan bahsediyor adam. İşleri karıştıran İsmet Paşa. Onunla birlikte yeniden tanzimatçılığa dönüyoruz biz. Tanzimatçıların hepsi Batıcı çünkü. Batıcı aydınlar bunun için hiç sevmez beni. E, ben solcuları da

eleştirdim, “siz solculuğu bilmiyorsunuz” dedim. Onlar da kızdı bana. Herkesin ayağına bastım ben, herkesin rahatını kaçırdım. Onun için sevmezler beni. Ben son üç aydır yine inanılmaz şeyler yazıp söylüyorum. Biri çıkıp, “Yahu bu adam yanılıyor, yalan söylüyor, bu işler böyle değil” dese ya. Bunu söyleyemiyorlar. Hiç unutmam, bir gün bir arkadaş, “Sürekli kafa karıştırıyorsun, vazgeç artık” dedi. Bizim asıl işimizin kafa karıştırmak olduğunu çoktan unutmuş adam...

“HALK SEVER BENİ”

M.S. Polat- “Hemen her devirde istenmeyen bir adam” olduğunuzu söylüyorsunuz ama madalyonun bir de arka yüzü var. Çünkü, bir yandan da, “hemen her devirde el üstünde tutuldunuz.” Şiir kitapları, romanlar, tv dizileri, “Hangi...” serisi. Son günlerde de yine gündemin baş köşesindeyiz. Bir çelişki mi bu, yoksa başka bir şeyin göstergesi mi?

Attila İlhan- Halk sever beni. Ama Türkiye’de aydın kesim içerisinde etkili olan kişiler, kesinlikle benden hoşlanmazlar, bana karşıdırlar. İşte “Attilâ İlhan’a Mektuplar” kitabının patırdı çıkarmasının sebebi de budur. Bana yazdıklarının ortaya çıkmasıyla çok mahcup oldular. Çünkü her yerde çok başka türlü konuşuyorlar. Ama halk başından beri benim yanımdadır. Ben mesala bu şiir kitabını çıkarırken alâka göreceğini düşünüyordum ama on günde on bin satacağını sanmıyordum.

M.S. Polat- Ama Ertuğrul Özkök’ten Doğan Hızlan’a kadar herkes söz etti kitaptan...

Attila İlhan- Peki de bu neden böyle oldu? Son zamanlarda benim yazdığım yazıların bir kısmı, bazı “Beyaz Türkler”i de sarsıyor anlaşılan. Bakıyorlar, okuyorlar, “Yahu herif doğru söylüyor galiba” demeye başlıyorlar. Çünkü insanların ofsaytta oldukları, sürekli yanlış şeyleri savundukları ortaya çıkıyor.

“BAŞKA ŞİİR KİTABI YOK”

M.S. Polat- 76 yaşındayken, bu kadar çok kişinin “şair” olduğu bir ülkede, üstelik bir şiir kitabıyla gündemi belirlemek nasıl bir duygu, neler hissediyorsunuz?

Attila İlhan- Doğrusunu istersen bende böyle bir taraf yoktur. Ben bir kitabı bitirdikten sonra ona olan alâkam hemen ikinci plana düşer. Akibeti hakkında bir fikrim var. Biliyorum ki bu kitap çıkar, belirli bir sürede biter ve yenisi basılır. Ama böylesine sansasyon yapıp ortalığı yıkacağı aklımın ucundan bile geçmemişti. Bununla birlikte, bu kadar iyi iş yapmış olması da benim düşüncemi değiştirmiyor. Çünkü, ben o ara yeni yazmakta olduğumla uğraşıyorum, o beni daha çok ilgilendiriyor.

M.S. Polat- “Kimi Sevsem, Sensin” kitabının böyle bir yaygınlık kazanmasını neye bağlıyorsunuz?

Attila İlhan- Benim son zamanlarda gördüğüm bir şeyi doğruluyor bu: Bizim halkımız 35 - 40 yıldır başında boza bişiren politikacıların, sanatçıların, medyanın söylediklerinden bıkmış vaziyette. Başka şeyler söyleyen insanlar arıyor ve ben onlardan biriyim.

M.S. Polat- Kitabın kapağında “Bütün bir ömrün özeti” olduğuna dair bir uyarı var. Bir veda anlamı mı taşıyor bu uyarı?

Attila İlhan- Veda değil. Başka şiir kitabı yayınlamayacağım, ona karar verdim. Bundan sonra şiir yazarsam kitabın yeni baskılarına koyacağım. Çünkü bir insanın otuz tane şiir kitabı olması güzel bir şey değil gibi geliyor bana. Benim 12 kitap oldu. Allah bereket versin, yeter. Burada bağlansın diye düşünüp “bütün bir ömrün özeti” dedim. Yoksa veda etmek gibi dramatik şeyleri sevmem ben.

“BENİM HAYAT TARZIM SOLCUDUR”

M.S. Polat- “Sevmek için geç, ölmek için erken” şiiri de bir hayıflanma ihtiva ediyor sanki. Çünkü hep öyle değil midir, sevmeye hep biraz geç kalırız, her ölüm de esasen erken ölümdür...

Attila İlhan- O özel olarak benimle ilgili değil, genel olarak bütün insanlarla ilgili bir şey. Ben onların hislerine tercüman olmak istedim. Modern hayat öyle bir şekilde gelişti ki, insanlar hem daha uzun yaşıyorlar, hem daha çok hayatın içinde kalıyorlar. Halbuki öyle bir yaşa geliyorsun ki, bazı şeyler artık mümkün değil. Ne sevebiliyorsun, ne ölebiliyorsun yani. Onu anlatmaya çalışıyorum. Daha ziyade 50 yaşından sonra erkeklerin içine düşebilecekleri bir durum bu. Bunun içinde fizik iktidarsızlıktan tut da, ruhi iktidarsızlığa kadar veyahut imkânsızlığa kadar bir sürü sebep var. Üstelik etrafta o kadar güzel kızlar dolaşıyor ki... Bunlarla ilişki hayali kurulabilir belki ama somut bir şey yaşanamaz. Yaşamaya kalktığın zaman, paradan başka bir şey düşünmeyen birtakım kızlar bulabilirsin ancak. O da aşk değildir zaten.

M.S. Polat- Keyifli bir yaşlılık geçirdiğinizi söyleyebilir misiniz? 1941’de hapis haneye atılan liseli genç, 2001’de her türlü itibarın merkezinde...

Attila İlhan- Benim için o önemli değil. Biliyorsun, benim formasyonum solculuk. Ben başından itibaren aynı istikamette yaşamışım. Hayat tarzım da solcudur. Para kazandığım zaman şöyle bir sıkıntıyla karşılaşıyorum, harcama kabiliyetim yok. Alışmamışım. Onun için o tarafı beni çok ilgilendirmiyor. Keyif şu bence: Nereye gitsem beni tanıyorlar artık. Bu ilginin nedenini, beni sevenler değil, sevmeyenler merak etmeli asıl. Bunun cevabını düşünseler, yanlış yapmaktan kurtulacaklar belki de. Çünkü benim başından beri bütün kerâmetim, Türk halkının bileşkesini yakalayabilmekte. Ben bu halkın çocuğuyum.

M.S. Polat- Ve üstelik diğerleri gibi şımarmıyorsunuz da. Sizin yakaladığınız başarının onda birini yakalayanların mangalda kül bırakmadığı bir devirde, hayli de sakinsiniz...

Attila İlhan- Bunda birkaç şey rol oynuyor. Bir kere çok küçük yaşta, önce cezaevine girerek, sonra da Anadolu’da yaşayarak halkla içli-dışlı oldum ben. Tesadüfen de büyük sefaletin olduğu savaş yıllarına rastladı bu. Buradan Adana’ya trenle iki gün iki gecede gidiyorsun, altı kişilik kompartımanlarda 12 kişinin oturduğunu görüyorsun. Bu insanların içinde bulunmak, inanılmaz şeyler katıyor sana. Bunları gördükten sonra halkını başka türlü tanıyorsun. Bir şehirlinin bakış açısı olmuyor bu. Çünkü şehirlinin halka bakışı, kapıcıya bakışından ibarettir. Gerçek manada halkı görmez. Bu bir tek subaylarda vardır. Çünkü bizim ordumuz halk ordusudur. Kendisinde bu halkı adam etmek gibi bir misyon vehmetmeyenler, her zaman halka yakın olmuştur benim kanaatimce. Kendinde bu türden misyon vehmedenleri de halk bir güzel doğrultur zaten. Çünkü ben Türk halkının sağduyusuna dehşetli inanırım. 700 sene gık demediği bir hanedana, bir ay içerisinde karşı çıkmıştır. Bana 68 kuşağından insanların gelip “Bu halkla hiçbir halt

olmaz" dedikleri zamanlar oldu. Onlara cevabım hep aynı olmuştur: "Kemal Paşa hangi halkla yaptı?" Kemal Paşa bu halkla Milli Mücadele yapabildiyse, kabahati kendinde arayacaksınız.

NTVMSNBC

Parola: vatan / işareti: namus

Attilâ İlhan'ın 16 yazarla birlikte oluşturduğu "... bir millet uyanıyor!" kitabı bir manifesto niteliğinde. Beraber görmeye alışmadığımız isimlere yer vermesi, yapıtın dikkat çeken özelliklerinden.

Yasemin Arpa
NTV-MSNBC

28 Nisan 2005 — 'Yöneten' sıfatını kullanan Attilâ İlhan, fikir babası olduğu projenin bu kitabını bir 'önsöz' ile başlatıyor. Derleme, Bilgi Yayınevi'nin Bir Millet Uyanıyor Dizisi'nden çıkan ilk kitap olma niteliğini taşıyor.

Yasemin Arpa: Sayın İlhan konuşmamızı kitabın adından içeriğine doğru bir yolculuk yaparak sürdürmeyi düşünmüştüm. Kitabın adından başlayalım.
Attilâ İlhan: Şunun için "... bir millet uyanıyor!" dedik: Milleti uyutuyorlar... Millet aşağı yukarı 1938'den beri uyutuluyor.

Y.A.: Atatürk'ün ölümünden sonra mı?

A.İ.: Evet, Atatürk'ün ölümünden sonra başlıyor. Ve ben onun için, şu ara Cumhuriyet'te yazıyorum bu yazıları ve bunları özellikle başkalarının kitaplarından aldığım alıntılarla kanıtlamaya çalışıyorum. Ben söylediğim zaman, "Sen tarihçi değilsin, bilim adamı da değilsin. Bunları nereden çıkardın?" diyebilirler. O zamanı yaşamış adamlar bunları yazmış, bunlar ortada. Ama bizim aydınlarımız Batılıları okumaktan bunları okumaya vakit bulamıyor. Kendilerinin tarihinin ne olduğundan haberleri yok.

Mesela Mustafa Kemal Paşa'nın 2. Cihan Harbi'ne girilmesine şiddetle karşı olduğunu, tarafsızlık politikasında devam edilmesi gerektiğini, Balkan Pakti'nin muhafaza edilmesi düşüncesinde olduğu, bu pakta sahip çıkarsak Almanların ve İtalyanların bu tarafa gelemeyeceği gibi düşünceleri var. Sahip çıkıyor İsmet Paşa. Neticede ne oluyor? Almanlar bizim sınırimıza dayanıyor. Yunanistan, Almanlarla İtalyanların hakimiyetine giriyor. Bizim kapımızı çalıyorlar, tak tak tak, Kafkasya'ya geçeceğiz. Çünkü istedikleri petrol. Eğer Mustafa Kemal Paşa'nın politikasını sürdürmüş olsaydık Türkiye başından itibaren tarafsız kalacaktı. Tarafsız kalınca Balkan Pakti devam edecekti. Balkan Pakti devam ettiği takdirde de ne Almanlar bu tarafa gelecekti, ne de İtalyanlar.

Y.A.: Bu farklılığı Mustafa Kemal- İsmet Paşa farklılığı olarak mı algılamak gerekir? Dış koşulların etkisiyle başka türlü yapılamaz mıydı?

İsmet Paşa: Mustafa Kemal Paşa bir işte yüzde 10 başarı şansı görürse o işe girer. Ben bir işte yüzde 10 başarısızlık şansı görürsem o işe girmem.

A.İ.: İsmet Paşa'nın bir sözü var, ben sık sık tekrarlıyorum: "Mustafa Kemal Paşa bir işte yüzde 10 başarı şansı görürse o işe girer. Ben bir işte yüzde 10 başarısızlık şansı görürsem o işe girmem" diyor. Mustafa Kemal Paşa ile İsmet Paşa Hatay meselesinde birbirine giriyor. Çünkü İsmet Paşa'ya göre, biz Hatay meselesinde diretirsek Fransa'yla savaşaacağız. Çünkü Fransa Suriye'de o zaman. Suriye bir Fransız sömürgesi. Peki Mustafa Kemal Paşa ne düşünüyor? Hatta o benim çok hoşuma da gidiyor. Tam da Paşa'ya yakıştırabileceğim bir tavır: Fransız sefirini Ankara'da çağırıyor, karşısına oturtuyor. Bir tarafında grup halinde Balkan Pakti devletlerinin genelkurmay başkanları, öbür tarafında Sadabat Pakti devletlerinin genelkurmay başkanları var. Fransız'a diyor ki: "Biz bunu istiyoruz."

'Fransız sefirini Ankara'da çağırıyor, karşısına oturtuyor. Bir tarafında Balkan Paktı devletlerinin genelkurmay başkanları, öbür tarafında Sadabat Paktı devletlerinin genelkurmay başkanları var.'

Siz görebiliyor musunuz olayı? Bu bir, 'büyük devlet' olayı. Türkiye büyük bir devlet. Bu insanlar da O'na katılıyor: "Hatay meselesinde Türkiye haklıdır." Peki, Gazi hiç düşünmüyor mu Fransa ile savaş çıkar diye. Bunu Fransız sefirine de söylüyor. O zaman Suriye'nin dışişleri bakanı Türkiye'ye geldiğinde ona da söylüyor. Diyor ki "Fransızlar size verdikleri sözleri tutmadı, sizleri bağımsız kılmıyorlar." Mustafa Kemal Paşa, Fransa Dışişleri Bakanı geldiğinde "Üstüme varırsanız girerim" diyor. Yani oraya girecek, Suriye'ye girecek. Kurtulduktan sonra çıkarım diyor. Çünkü Gazi bir devrimci. Ve "O" Fransız devrimcisi. Yani milletler, devletler eşittir, hür olmalıdır, buna inanıyor. İnandığı için de kurtarırım ama çıkarım diyor.

Fransa harp eder miydi, edemez miydi?... Gazi diyor ki: "Edemezdi." Fransa'da hükümet laik bir hükümet. Sermaye üstüne gidiyor fena halde. Bunu bırak, bir tarafında Hitler, Mussolini var, bir tarafında Franko var. Kendi derdine düşmüş durumda, gelip Suriye'de Hatay için harp edemez diyor. Doğru.

'Savaş bittiği zaman durum ne? İngilizler bize küstü, Ruslar kızdı, Amerikalılar kuşkuyla bakıyor. Çünkü savaş boyunca bir sağa dönmüş, bir sola dönmüş, ne yapacağını bilememiş bir ülke.'

Mustafa Kemal Paşa bu işte yüzde 10 başarı şansı görüyor ve giriyor. Başarıyla çıkıyor. Buna mukabil İsmet Paşa, Gazi öldükten sonra 'harp geliyor' korkusuyla Mustafa Kemal'in barışçılık politikasını bırakıyor, İngiltere ve Fransa'yla ittifak yapıyor, bunlar beni kurtarır diye. Halbuki Hitler ilk tokadı Fransa'ya atıyor, hemen devriliyor. Harbe girmemiz lazım, Paşa girmiyor. Girmeyince İngilizleri kızdırıyor. Almanlar kapılarımıza geldiği zaman Almanlarla el altından anlaşmaya çalışıyor Ruslara karşı. Rusları kızdırıyor. Savaş bittiği zaman durum ne? İngilizler bize küstü, Ruslar kızdı, Amerikalılar kuşkuyla bakıyor. Çünkü savaş boyunca bir sağa dönmüş, bir sola dönmüş, ne yapacağını bilememiş bir ülke.

Y.A.: İsmet Paşa sonrası, dış politika aynı çizgide mi devam etti?

'Reşit Paşa'nın yaptığı anlaşmanın şartlarıyla, Türkiye'nin AB ile yaptığı gümrük birliği şartlarını yan yana koydum ben. Aynı.'

A.İ.: Aynı çizgidedir. Geldiğimiz yer, İsmet Paşa'nın başlattığı politikadır.

Şöyle söyleyeyim, hatta bunu daha genelleştirebiliriz: Bir Asya ülkesi şu veya bu şekilde medeniyeti Batılılaşmak zannederse, bu işe kalkışırsa, mutlaka batar. Neden batar? Çünkü Batılılar batırmak için uğraşırlar. Bunun tek örneği biz değiliz. Ruslar da buna örnek. Çünkü Deli Petro, memleketi Batılılaştırmaya karar verdi. Rus asilleri Fransızca konuşmaya başladı, yazarlar öyle yaptı. Eee, ne oldu sonunda; battı! İhtilal çıktı ve Bolşevikler geldi.

Biz Batılılaşmaya karar verdik, Mustafa Reşit Paşa bu işe kalkıştı. Batılılarla anlaşma imzaladık. Bir yazım vardır, keşke bulup okuyabilsem size. O yazıda o zaman için Reşit Paşa'nın yaptığı anlaşmanın şartlarıyla, Türkiye'nin AB ile yaptığı gümrük birliği şartlarını yan yana koydum ben. Aynı. Yani o zaman bize neyi kabul ettirmeye çalışıyorsa Batı, Çiller'e aynı şeyi sunmuştur. O da "Çok iyi oluyor, artık Ortak Pazar'a giriyoruz" diye imzayı basmış.

Y.A.: Kitapta 17 yazar var. Kitapta ana eksenin ABD ve AB karşıtlığı olduğunu söyleyebilir miyiz?

A.İ.: Hayır. Öyle bir karşıtlık yok. Sadece şu esas var orada. O arkadaşların bu işin içine girmeleri şöyle oldu: Türk milleti, yöneticiler ve partiler tarafından, basın dahil, unutulmuştur. Türk milleti gerçekleri görsün. Gerçekleri görebilmesi için de Türkiye'nin fikir adamları, çalışkan insanları birbirleriyle uğraşacakları yerde, kavgalarını bir kenara bırakıp, tıpkı Müdafai Hukuk zamanında olduğu gibi biraraya gelir ve bu gerçekleri Türk halkına anlatırsa bu iş biter.

'Türkiye'nin yüzde 82'si bizden çıktı; yüzde 18'de kaldılar. Herkese sordular, hepsi Amerika'ya düşman.'

Y.A.: Bunu olası görüyor musunuz?

A.İ.: Oldu bile. Bak nasıl oldu? Ben aşağı yukarı beş senedir bu konuda neşriyat yapıyorum. Benim gibi neşriyat yapan 3-4 arkadaş daha var. Başladığımız zaman bize gülüyorlardı. Bunlar azınlık, küçük

azınlık... Basının ağızı buydu. Şimdi birdenbire araştırma yapılırca Türkiye'nin yüzde 82'si bizden çıktı, yüzde 18'de kaldılar. Herkese sordular, hepsi Amerika'ya düşman.

Y.A.: ABD karşıtlığı anlamında mı?

A.İ.: Hayır. Batı karşıtlığı. Avrupa'yı Avrupa gibi görmüyorum. Roma-Germen İmparatorluğu gibi görüyorum. Hala aynı mantıkla hareket ediyorlar. O mantık hiç değişmedi. Dinini değiştirecek, dilini değiştirecek, seni parçalayacak. Aynı şeyi düşünüyor.

Hablemitoğlu ölmeden evvel, bana bir telefon görüşmemizde şöyle dedi: Abi orada uğraştıkları şu: Bizim Türklere Müslüman hocaların İslamı öğretmesini engelliyorlar. Onlara İslamı Alman hocalar öğretiyor dedi. Onlar Türk olmaktan çıkacak, Hristiyan Almanlar olacak. Bizim burada da misyonerler geldiler, halkı Hristiyan yapmaya çalışıyorlar. Biz de Türk Hristiyanlar olacağız.

Y.A.: Başka bir araştırmada ABD'den çok Bush karşıtlığı sonucu çıkıyor.

A.İ.: Bu sonradan meseleyi tevil etmek için yapılan bir araştırma. Çünkü bütün yaptıkları daha evvel "21. Yüzyıl'da Birleşik Amerika'nın Stratejik Durumu" diye bir raporla açıklanmıştı. Bu raporu herkesten önce ben okudum ve söyledim. Bush o raporu uyguluyor. Yani Bush'un kendi kafasından yaptığı bir şey yok. O bir kukla. Ronald Reagan gibi bir adam.

O, doğrudan doğruya Amerikan savunma sanayinin işi. Clinton zamanında ABD'nin savunma sanayinin kâr hadleri neydi, nereye kadar para kazanıyordu, ne yapıyordu? Cumhuriyetçiler geldikten sonra hisse senetleri ne derece yükseldi? Ben bunu incelediğim için biliyorum. 15 misline yakın daha fazla kazanıyorlar. Çünkü savaş demek, savunma sanayinin para kazanması demek. Bush savaş açtıkça Amerika namına, Amerika'ya para gidiyor. Öteki (Clinton) daha 'savaş çocuğu' olduğu için savaşmadan da yapsak bu iş olur falan deyip savunma sanayinin öfkesini üstüne topladı ve adamı dağıttılar. O adamın seçilmesi bile - ilk seçim- kuşku bir seçimdi.

Raporu, Silahlı Kuvvetler'e de dağıtmışlar. Türkçesi var. Orada açık seçik 'Rusya bittikten sonra dünyanın hakimi Amerika'dır' diyor ve hangi ülkeleri ele geçireceğini birer birer yazıyor. Önce Sovyetler Birliği'nde, arkasından Yugoslavya'da aynı şeyi gördük. Birden Irak meselesi çıktı. Şimdi İran meselesi var, Suriye meselesi var. Rusya'nın devletlerini aynı şekilde ele geçirmeye çalışıyor. Ve aynı metotta çalışıyor. Demokrasi metodu; 'Siz demokrat değilsiniz, bakın ben size bir demokrasi yapayım çok beğeneceksiniz.' 'Birtakım dernekler, STK'lar var. Kim ne kadar para almış biliyoruz şimdi. Kitap çıktı. Mustafa Yıldırım, eski bir asker. O zaman almış herhalde Amerikan Genelkurmayı'nın şifresini.'

Birtakım dernekler, STK'lar var. Uyanık bir arkadaş bilgisayarlarının şifresini almış girmiş. Kim ne kadar para almış biliyoruz şimdi. Kitap çıktı. Mustafa Yıldırım, eski bir asker. Uyanık bir asker. O zaman almış herhalde Amerikan Genelkurmayı'nın şifresini. Onlar da Allah razı olsun her şeyi yazıyorlar bilgisayarlara. O zaman birdenbire siva dökülüyor. Siva dökülünce yüzde 18 çıkıyor. Türkiye'de yabancıdılar. Yani daha da ağırını söyleyeyim: Mütareke hükümeti durumuna düşecekler. Çünkü bak Mustafa Kemal Müdafai Hukuk hareketine girdiği zaman Ankara'da yanında kimler vardı? Onları bir düşünün. Mustafa Kemal Paşa'nın bir tarafında Ziya Gökalp vardı; Türkçü, bir tarafında Yusuf Akçura vardı; marksist ama kafada Türkçü. Arkasında Mehmet Akif; müslüman ama Türkçü. Peki kimi çağırmışlardı? Mustafa Suphi komünist ama Türkçü. Şimdi aynı şey oluyor.

Y.A.: Bugün farklı tarafların bir araya gelmesi daha zor değil mi?

A.İ.: Hayır. Neden zor değil? Çünkü ben bunu yaşıyorum. Beni Bursa'da konuşmaya çağırdılar. Ben genellikle konuşmaya gitmem öyle pek her yere. Fakat çağıranlar dikkatimi çekti. Çünkü millet de biliyor ki ben 40 senelik, 50 senelik solcuyum. Türk Ocağı beni orada konuşmaya çağırıyor. Ben buna da gidemezlik yapamam dedim. Gittim soğuk, berbat bir hava. Beni çok kibar karşıladılar. Ben o kadar kibarını beklemiyordum. Ondan sonra benim içime bir kuşku düştü. Bu yağmur, bu kış kıyamette kimse gelir mi? Gülüyorlar. Neticede oraya gittik. 1.600 kişilik salonda 2.000'in üstünde insan vardı. Ve bunların içinde solcusu, sağcısı, Türkçüsü, kimi düşünürsen vardı. Başörtülü kızlar...Ve ben orada bir kumar oynadım. Konuşmaya Bursa şehrinden başladım. Bursa şehri benim için şundan enteresandır. Çünkü

Nazım burada yatıyordu. Bekledim ki ayağa kalksınlar, bağırsınlar, sen kimden bahsediyorsun falan desinler. Çıt çıkmadı.

O zaman Bursa'ya gelirdim. Çünkü duymuştuk ki hapishaneden dışçıye gitmesine izin veriliyormuş. Faytona bindirip dışçıye gönderiyorlarmış. Dışçıye giderken görür müyüm? Çocuğum ya. O hayallerle orada dolaştım bir hayli, tabii göremedim. Bunları anlattım. Daha sonra Nazım'ın Bursa'da yatarken durumunun ne kadar kötü olduğunu ve psikolojik durumunun ne kadar bozuk olduğunu- ki bunu solcular saklardı- bu yanıştı. Onu açıklayan bir mektup okudum. Bu mektup Nazım'ın annesi tarafından Bursa'da onu ziyaret ettikten sonra Vâlâ'ya yazdığı bir mektuptur. "Çocuk intiharı düşünüyor. Bana açık açık bunu söyledi. Kendini buna hazırla dedi" diye. Nazım'ın hâleti ruhiyesi... Saygı bir çeşit hayranlığa döndü. Ondan sonra asıl konuya girdim. İşte bu meselede de duygularınız nasıl etkilendi. Çünkü gerçek bu. Sizden bunu sakladılar. Bunun bilinmesi lazım. Çünkü Nazım Hikmet formasyonu itibarıyla İstanbul'da oturacak, Kadıköy'de zamparalık edecek bir oğlandı. Bu çocuk 18 yaşında Anadolu'ya ilhak ediyor, yahu siz bunu görsenize. 18 yaşındaki çocuk evini barkını bırakıyor, üstelik paşazadedir de. Öyle bir memleket hissi var ki...

'Peki sen gidip gavura, alenen ve resmen, "bu kadar Ermeni'yi kestik, şu kadar Kürdü kestik" diyen adama kimsenin bir şey dememesine ne diyelim?'

Şimdi başka bir şey söyleyeceğim. Bu daha etkileyecek seni. Rusya'ya gitti Nazım. Rusya'da yazdığı şiirlerin bir tanesi bile Türkiye'nin aleyhinde değil. Tam tersine Türkiye'yi kullandıklarından dolayı Batı'ya çatar. Türk askerini kollamaya çalışır. Ve Türkiye hasretiyle doludur. Peki sen gidip gavura, alenen ve resmen, "bu kadar Ermeni'yi kestik, şu kadar Kürdü kestik" diyen adama kimsenin bir şey dememesine ne diyelim?

Y.A.: Orhan Pamuk mu?

A.İ.: Evet.

Y.A.: Herkes ayağa kalktı.

A.İ.: Halk kalkar. Bizim kibar halkımız. Şimdi kardeşim bunu göklere çıkarıyorlardı. Bu hesap Türkiye'de tutmaz. Tutmayacağı açığa çıktı. Aslında benim, Erol Manisalı'nın, Oktay Sinanoğlu'nun ve diğer bu işi savunan arkadaşların son 4-5 sene içinde unutulmamız, kitaplarımızın satılmaması, hiç kimsenin bizimle ilgilenmemesi lazımdı. Çünkü bütün basın çağırıyor, ilgilenmiyorlar falan. Bunun tam tersi oluyor. Bizi daha çok çağırıyorlar. Her tarafa gidiyoruz. Yani ben şimdi buna çok şaşırdım. Çeşitli okullarda tez yapılıyor benimle ilgili. Yorgun düştüm hangisine cevap vereceğim... Çünkü çocuklara hocaları veriyor bu tezleri. MEB okullarında şimdi bu savunuluyor. Yalnız ben değil, Oktay Sinanoğlu da var, diğer arkadaşlar da.

Şimdi şu gösteriyor ki; zemin 1919'daki zemin. Burada bütün mesele aydınlardadır. Aydınlar uyanıp halkının yanına gitmelidir. Çünkü kendilerini halktan iyice ayırmış durumdadırlar. Ve bunu da nereden anlıyoruz? En son mesela çok matrak bir şey; çok kızdık, çok da güldük. Şimdi ben yeni bir televizyondayım ya, o televizyonda da adettendir.

Kabiliyetli arkadaşları, bu da çalışsın diye yolluyorlar. Çoğalınca yönetim bir çare düşünüyor, test soruları hazırlanıyor. Çoğu da haber merkezine girmek istiyor. Çoğu da dil biliyor bu delikanlılar şakır şakır. Türkiye'nin cumhurbaşkanlarını bilmiyorlar. İstanbul'u kim kurtardı bilmiyorlar, Türk tarihinden hiçbir şey bilmiyorlar. O sütunlar hep boş.

Y.A.: Şoven milliyetçiliğe kayma tehlikesi için ne düşünüyorsunuz?

A.İ.: Şoven milliyetçiliğe kaymak kaymamak senin elinde. Ben sana onu söyleyeyim. Bizde Kurtuluş Savaşı Türkçülerin bir kanadı tarafından yapılmış. Mustafa Kemal Paşa da Türkçüdür, etrafındakiler de Türkçüdür. Fatih Bey bile Türkçüdür. Peki niye onlar bir ırkçılığa düşmediler de "Bütün Türk toprakları üzerinde yaşayan herkes Türk'tür, bu ülkenin vatandaşıdır" dediler. Çok rahat düşebilirlerdi. Çünkü içeride bir sürü gavur vardı. Asla böyle bir şey yapmadılar, söylemediler. Tam tersine, tam bir eşitlik yapılmaya çalışıldı.

"2. Dünya Savaşı'nda ırkçı 'Turancı' hareket. İkincisi de soğuk savaş sırasında 'Ülkücü' hareket. Birincisinin arkasında Almanya var. İkincisinin arkasında ABD var."

Şimdi bu bir defa Asya'nın yapısında yok. Böyle bir şey yapmıyor. O mânâda şovenlik yok bizde. Bizde iki defa Türkçü hareketin içinde bu görünüyor. 2. Dünya Savaşı'nda ırkçı 'Turancı' hareket. İkincisi de soğuk savaş sırasında 'Ülkücü' hareket. Birincisinin arkasında Almanya var. İkincisinin arkasında ABD var. Konuyu bir kurcalayın verdikleri paraya kadar buluyorsunuz. Birtakım gençlerin akıllarını çeliyorlar. Türkiye'nin içinde bu olayların çıkması işlerine geliyor. Türkiye'de genelde Türkçüyle Kemalist'in, bilmem kimle bilmem kimin çatışması işlerine geliyor. O yüzden "Bir Millet Uyanıyor" diyorum. Yani uyandık, bizi bunlarla dönüştüremezsiniz.

Y.A.: Bu bir saptama mı yoksa bir temenni mi?

A.İ.: Temenni değil, bu bir saptama. Yani tarihimizden gelen bir saptama. Bir atasözü var ya bunu ona bağladım ben. "Türk'ün aklı geç gelir, ama gelir". Yine gecikti ama geliyor. Mutlaka gelir, hep böyle olmuştur.

Bir Fransız yazar var Jean Poli. Kitabını okuyalı 10 sene falan oldu. Nadir tarafsız yazmaya çalışan yabancılardan. Çok iyi de biliyor Türk tarihini. "Türklerin büyük bir tarihleri vardır. Bu tarihin içinde en kötü oldukları zaman 19. asrın sonu 20. asrın başıdır. Çünkü son Türk devleti silinecekti. Bitmedi, yeniden onun içinden bir devlet kurdular" diyor.

Kitabın sonunda bir tahmin yapıyor ki iyi niyet sahibi de böyle şeyler düşünüyor diye düşünmüştüm. "Yeni yüzyıla girerken dünyadaki Türk devletlerinin çoğalacağı düşünülebilir" diyor. 6 devletiz. Bunu bizim Türk çocukları akıllarından çıkarıyorlar. Ben Fransız arkadaşlarımı kızdırmak için bunu söylerim hep: "Tarihte kaç devletiniz var canım?"

'Üstelik bizde Türk Türk'e savaşmak lüksü de var. Timur gelir Osmanlı'yla savaşır, ikisi de Türk'tür.'

Vallahi ben ne diyeceğimi şaşıyorum. 17 tane var. Bu kesin de. Yalnız bu onları çok şaşırtıyor. Üstelik bizde Türk Türk'e savaşmak lüksü de var. Timur gelir Osmanlı'yla savaşır, ikisi de Türk'tür. Şimdi biz böyle bir kavimiz. Sen böyle bir kavmin çocuğusun. Şimdi Anadolu'daki tepki o. Yani bunların geleceğinde artık bu var. Bağımsızlığını alamazsın. Eğer 1919'un şartlarının içinden çıkabildiysek, bu çok yakındır.

Y.A.: AB'ye girmek isteyenler çoğunlukta çıkıyor anket çalışmalarında. Diğer tarafta ABD karşıtlığı.

'Almanlar 2. Cihan Harbi sırasında Türkiye'deki gazetelere ve bu arada o zamanki Turancı kuruluşlara dünyanın parasını dağıtmış.'

A.İ.: Ben bir edebiyatçıyım. Söyledim ya, ben "Aynanın İçindekiler'i yazacağım zaman işin aslını öğreneyim dedim. Çünkü tarihi bir roman yazacaktım. Bunun içinde de bizzat Mustafa Kemal rol oynuyordu. Bunun için her şeyi bilmek lazım. Almanlar 2. Cihan Harbi sırasında Türkiye'deki gazetelere ve

bu arada o zamanki Turancı kuruluşlara dünyanın parasını dağıtmış. Şimdi bunun belgeleri benim elimde. Birisi çıksın da hadi bana 'dağıtmadı' desin.

Şimdi Türkiye'ye ait birçok olayı Sovyet arşivlerinden öğreniyoruz. Niye biliyor musunuz? Türkiye yayınlamıyor. Benim çok tuhafıma gitmişti. Mustafa Kemal Paşa'nın 23 Nisan 1920'de Meclis açılıp ertesi gün Meclis Başkanı seçildikten sonra yaptığı ilk işlerden birisi ne biliyor musunuz? Lenin'e mektup yazmış. Biz eğer Ruslar'la kanlı bıçaklı düşmansak, Mustafa Kemal Paşa bunu nasıl yazar? Bunu bir türlü aklım almıyordu.

'Mustafa Kemal Paşa'nın 23 Nisan 1920'de Meclis açılıp ertesi gün Meclis Başkanı seçildikten sonra yaptığı ilk işlerden birisi ne biliyor musunuz? Lenin'e mektup yazmış.'

Dünyayı altüst ettim o mektup kimsede yok. Sovyetler yıkıldıktan sonra ortaya çıktı mektup. Nasıl mektup hem de... "Emperyalizme karşı beraberiz, şunu da beraber yaparız bana da şu lazım, şu kadar silah... Bunları verirseniz biz de emperyalizme karşı savaşaacağız" diye bir mektup yazıyor. Bu 1919 şartları. 1919 şartlarına bir daha düşmeyelim. Allah bizi o hale düşürmesin. Çok kötü çünkü. Çünkü güç yok. Şimdi Türkiye iktisat açısından dünyadaki ilk 20 içindedir. Silahlı kuvvetler açısından da ilk 10 içindedir.

Y.A.: "Geçen yüzyılın başındakine benzer bir dünya mağlubu olmadığımız halde, aşağı yukarı aynı muameleye maruz kalmaktayız" diyor ve Sevr koşullarına benzer koşulların dayatıldığından söz ediyorsunuz ...

A.İ.: Daha kötü hatta. Sevr koşullarında daha dürüsttüler. Daha açıktılar. Şimdi daha hınzırca, daha gizli yapmaya çalışıyorlar. Ve bu defa medeniyet diye Batılılaşma sıtmasına soktukları aydınları kullanıyorlar. Aydınlar şimdi onların buradaki adamları halindeler. Türk halkına 'böyle yaparsanız çok iyi olur' havasındalar. Halbuki Türk halkı sezgileriyle başına gelecek belayı anlıyor. Niye? Türk'ün akli geç gelir ama gelir.

Y.A.: Akıl karışıklığı konusuna gelmişken... Yanılmıyorsam Türkiye'de küreselleşmeyle ilgili tehlikeyi ilk görenlerden birisiniz.

A.İ.: Öyle öyle.

Y.A.: Küreselleşmenin etkisi ve gücü düşünüldüğünde durumumuz eskisinden daha güç olmayacak mı?

'Küreselleşme lafı yeni terminoloji. Eski terminoloji ile bu emperyalizmdir.'

A.İ.: Hayır hiç zor olmayacak. Küreselleşme lafı yeni terminoloji. Eski terminoloji ile bu emperyalizmdir. Yeni bir terminoloji buldular. Çünkü emperyalizmi herkes biliyor.

Söyle bir gerçek var. Eğer biraz tarih bilen bir insansa şunu görüyor. Fransız İhtilali 1789'da başlamıştır. 1789'da Fransızlar dünyaya meydan okudular, bu bir dünya ihtilalidir dediler. Soyluları al aşağı ettiler ve neticede cumhuriyeti, demokrasiyi kurdular. Bu, ulusal burjuvazinin işçi sınıfıyla beraber yaptığı bir hareketti. Fakat 1. Cumhuriyet çok yaşamadı. Bir müddet sonra imparatorluklar onu boğdular.

Restorasyon devri geldi. 1848'de ihtilal yeniden baş verdi. Önleyemiyorlar. Onları bastırdılar. Bu defa 3. Cumhuriyet geldi. 3. Cumhuriyet'ten sonra dokunamıyorlar. Mustafa Kemal Paşa bir konuşmasında bunu dolaylı olarak söylemiş. Bizim Türkiye'de olan olayları kastediyor. Çünkü Türkiye'de Cumhuriyet ilan edildikten sonra sağda solda isyanlar oldu ya. "Unutmayın ki devrimler 100 yıl sürer" diyor. Ben ne sosyalist devrimin ne Türkiye'deki Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin sona erdiği gibi bir mantıksızlığa girmem. Bunlar sona ermez. Çünkü dünyanın dörtte üçü hala emperyalizmin kölesi halindedir. Sona ermeyeceğinin

en güzel işareti de ABD'nin arka bahçesinden geliyor. Güney Amerika'da dördüncü sosyalist hükümet kuruldu. Bizimkiler biraz daha korkacaklar. İşin aslı bu. Eskiden kabadayı kabadayı ötüyorlardı. Birdenbire gördüler ki durum o değil.

İkincisi, Avrasya dediğimiz oyun değil. Başlangıçta Şanghay Beşlisi küçük mahalli bir şeymiş gibi kuruldu. O da bizi ilgilendiriyor. Şangay Beşlisi'nin içinde bizim Orta Asya Türk Cumhuriyetleri vardı. Biz onları çoktan üvey evlat sayıyorduk. Onlar girdiler, hemen Rusya ve Çin'le anlaştılar. Arkasından büyümeye başladılar. Şimdi 20-22 devlet var o işin içinde. Daha acayibini söyleyeyim. Ben okuduğum zaman çok şaşırdım. Fransız televizyonunda da dinledim. Doğru olduğunu teyit etti. Moskova'daki son Avrasya toplantısına hem Fransa hem İngiltere adam gönderdi. Onlar da katıldı. Çünkü onlar da Amerika'dan ürküyorlar bir yerden sonra. Bu defa Çin, Rusya, Hindistan'ın gelmesi bekleniyor. İran geliyor, bizim gelmemiz söz konusu. Şöyle bir şey var, beni çok utandırıyor. Bu ülkelerin hepsi nükleer. Bir tek biz değiliz nükleer. NATO üyesi olduğumuz için Türkiye'nin nükleer yapmasına gerek yok. Almanya'nın, Fransa'nın yahut Amerika'nın var. Johnson'un meşhur mektubu vardır. Kıbrıs'a asker göndermeye karar verdiğimiz zaman adam İsmet Paşa'ya katır tekmesi gibi mektup yazdı, onları biz size verdik, biz izin vermeden kullanamazsınız diye. Yarın benim başım belaya girdiğinde beni gelip atomla mı kurtaracak, yoksa atomu bana mı atacak orası karışık. Bunu netleştirmek lazım. Atomu sana atmaması için senin nükleer bir devlet olman gerekir. İran bunu çoktan anladı, Ruslarla anlaştı. Bizimkiler acaba yapsak mı, yapmasak mıdalar. Eminim onlar da sonunda hakikati görecek. Çünkü Türk'ün aklı geç gelir ama gelir.

Y.A.: Bu dizi kaç kitaptan oluşacak?

A.İ.: Ben bu fikri ortaya attığım zaman yayınevi enteresan bir şey olabilir dedi. Ben de enteresan olup olmaması katılacak yazarlara ve verecekleri desteğe bağlı dedim. Eee peki kimler olacak? Bilmiyordum. Ben her kanattan birtakım kişilerle konuşacağım. Kendime göre bir liste seçtim. O listenin içinde 16 kişi vardı. Bir kişi caydı. Şimdi de pişman. İsmi söylemem. Yanlış yaptım galiba diyor. Öbürleri sözünde durdu. Yazılarını hazırladılar, vaktinden evvel getirdiler. Bunların içinde Necdet Sevinç var. 7,5 yıl hapis yatmıştır, ülkücüdür.

Y.A.: Yazarlar arasında Sadi Somuncuoğlu gibi farklı çizgide isimler var. Bu isimlere kitabınızda yer vermiş olmanız beni de şaşırttı. Ama ortak bir dil oluşturduğunuzu söyleyebiliriz sanırım.

A.İ.: Orada işte şey çok önemli rol oynadı sanıyorum. "Parola Vatan, İşareti Namus". Bu nereden geliyor, onu da söyleyeyim. İzmir'de gazetecilik yapıyorum o sırada. 1960'ların sonlarına doğru. Karşıyaka'da oturuyoruz. Araba ile gittiğim zaman Alsancak'tan dolaşıyorum. Alsancak'tan dolaşırken gözüme bir taş ilişti benim, dikili bir taş, etrafında bahçe. Gazetecilik o ya... Arabadan indim, gittim baktım bu ne diye. Üzerinde eski harflerle bir şeyler yazıyor. Ben eski yazı okuyamam. Onları tatbik ederek kağıda yazdım. Bu işten anlayan bir arakadaşa götürüp okuttum. "Vatan ve namus" yazıyor dedi. Oraya bir taş dikmişler. Niye dikilmiş bilmiyorum. Kurcalamaya başladım. 1922'de Fahrettin Paşa'nın süvarileri Manisa üzerinden İzmir'e giriyorlar. En önde Şerafettin Bey'in bölüğü var. Bu bölük Alsancak üzerinden Konak'a doğru gidecek ki, hükümet binasına bayrağı diksın. O yola girerken harap bir binanın içinde pusu kurmuş Yunanlılar ateş ediyorlar. Bu ateşle İzmir'e girmek üzereyken üç askerimiz şehit oluyor. İzmirli bu unutamıyorlar. Unutamadıkları için de bu abideyi dikiyorlar ve yazılabilecek yazıların en güzelini yazıyorlar. Çünkü İstiklal Savaşı'nın özeti o: Vatan ve namus. "Vatan ve namus" deyince gelmeyen zaten kahpedir. Bu çok açık. Onun için bu arkadaşların hepsine anlattım olayı. Şimdi yine aynı durumdayız. Kafalarına torba geçiriyorlar askerlerin, gık demiyoruz. Bize köpek muamelesi ediyorlar, gık demiyoruz. Daha ne kadar sürecek, ne dersiniz dedim. Meğerse bir kısmının içi yanıyormuş, "Tabii yapalım" oldu. Mesela komünist gazetesinde yazı yazıyor Tevfik Çavdar, orada. Öbür taraftan Yarın diye bir gazete var, müslümanların. Onlara telefon ettim. Dedim ki, çocuklar son zamanlarda çıkan en iyi fikir dergisi galiba sizinki. Gerçekten çok derli toplu yazılar çıkıyor orada. Böyle böyle bir şey düşündüm, gelir misiniz? İkinci konuşmamda, "tamam geliyoruz" dediler. O arada karar veremeyip, iş tatbikata geçtikten sonra karar verenler var. Onlar da daha çok müslümanlar.

Y.A.: İkinci kitap olacak mı?

A.İ.: Olacak. Bu ilk teşebbüsümüzde böyle başladı. Bunların hepsinden birer kitap istedim ben. Şimdiden altı tanesi geldi kitabın. Düşünebiliyor musun? Bu diziden çıkacak hepsi. Daha enteresan bir şey söyleyeyim. Beklemediğim, başvurmadiğim insanlardan da kitaplar geliyor. Bu beni daha da çok sevindiriyor tabii.

Y.A.: Bu bir düşünce hareketi mi?

A.İ.: Benim gördüğüm kadarıyla böyle bir planları yok. Siyasi olarak meşru müdafı etkisine girmiş Türkiye. Onun için hangi aklı başında aydınla konuşsam, "A tabii çok güzel, ben de bir şey yazayım" diyor. Bana telefon edip "Böyle bir şey yapacağından niye haberdar etmedin" diyenler var. Düşündüm düşündüm neden bu kadar ilgi gösteriyorlar, buldum nihayet. İlgi derken edebiyatçı olarak ilgi gösteriyorlardı. Şimdi iş onu aştı. Bir gün içinde Anadolu'dan 5 üniversiteden davet alıyorum. Kitap imzalamaya gidiyorum, akla ziyan bir kuyruk oluyor. Herkese kompleks getiriyor. Peki ben bu lafları yıllardır ediyorum. Şimdi bu kadar etkilemesi neye bağlı? İki şeye bağlı: Bir tanesi, benim 30 sene önce yazdığım sözlerin ve tahminlerin hepsinin doğru çıkması. Biliyorlar ki Attila İlhan, "Sovyetler Birliği dağılacak demişse 30 sene evvel, o dağılmıştır. Bu adam söylüyorsa, bu adamın bir bilgisi var. Halk da kendi sözlerine uygun sözleri söyleyen adamları arıyor. Türk halkının sezgileri bu. Türk halkının sezgisi işlerin kötüye gittiği yönünde. O sezgiler olunca, müdafıaya geçiyor. İkinci nokta; beni siyasi bir platformda okuyor. Ben siyaset yapmıyorum ama o öyle okuyor. Kendim için hiçbir şey istemiyorum. Türkiye'de böyle bir aydın yok. Kendim için hiçbir talebim yok. Çünkü daha çocukluğumda hareketin içinde ilk öğrendiğimiz şey şu olmuştu, tamamen uygulamam: Para, şöhret ve kadın bize işlemez.

Y.A.: Bunların içinde kadını ayartıcı olarak mı görüyorsunuz?

A.İ.: Tabii , ben görmüyorum, bana öyle öğretili ve bunu da yaşadım. Belirli şeyleri yazmaya başladıktan sonra etrafımda birtakım hatunlar belirdi. Çok vaatler, sözler söylediler. Tabii kurcalayınca bir yere ulaştı.

Y.A.: Konu kadınlara geldiği için sormak istiyorum. Kitapta 17 yazarın içinde tek bir kadın yazar var. Kadın konusuna çok sıcak bakmayışınızın etkisi var mı bunda?

A.İ.: Hayır, hayır. Onunla hiçbir ilgisi yok. O son dakikada vazgeçtiğini söylediğim arkadaş da bir hanımdı.

Y.A.: O zaman da 15'e 2 olacaktı.

A.İ.: On beşe iki. Tabii öyle olacak. Kadınların bir kısmı ihtiyatlı. Bunun ne olacağı belli değil havasına girip katılabilirim, bekleyebilirim biraz diyorlar. Nitekim sonra bana serzenişte bulundu bir kadın yazarımız. Dedi ki, haberim olsaydı ben de bir yazı yazardım. Ben de ikinci partiye saklamıştım seni dedim.

10 kitap olduktan sonra 11. kitap -yine böyle bir kitap- katılımlarla çıkacak.

Y.A.: Kitaptan yola çıkarak birlikte hareket etmek, bir yol arkadaşlığı beklenebilir mi?

A.İ.: Hayır. Bu tamamen tesadüf. Ve kesinlikle bir planım yok. Ben 'kesinlikle bu işleri yapalım, sonunda politika çıkar bir birlik kurarız' diye düşünmedim. Böyle bir şey yaparlarsa da ben katılmam. Benim derdim o değil. Ben bazı gerçekleri halka duyuralım istiyorum. Çünkü basınımız maalesef görevini yapmıyor, tam tersini yapıyor. Yani bundan 20 sene evvel olsaydı mesala Kadıköy mitingini hepsi manşetten verirdi. Bir tek Cumhuriyet verdi.

Bu kadar utanılacak bir haldeler. Onlara bir şeyleri duyurmak lazım. "Bir Millet Uyanıyor" adını da ben bulmadım. Bu bizim İstiklal Savaşı için yapılmış bir filmin adıdır. Bunu oradan kullandım. "Dip dalgası" lafı da benim değil. Tevfik yazmış. O da İlya Ebranburg'dan. O da tam yerine oturuyor. Bana gelen elektronik postaları bir görsen... Şöyle böyle falandır dedikten sonra altına da dipten gelen dalgayı yazıyor. İmzayı böyle atıyor çocuk. Bunları gördüğüm zaman millette güveniyorum. Bilmiyorlar. İstanbul'u Türkiye sanıyorlar. Türkiye başka bir yerde.

Y.A.: Okur ilgisini ve satış sayısını, milletin uyanıp uyanmama isteğinin bir göstergesi olarak kabul edecek misiniz?

A.İ.: Böyle bir kitabın çok büyük bir ilgi görmesi beklenemez diye düşünüyordum. Görür ama aile çevresi görür gibi. İlk günün akşamı telefon ettiler Ankara'dan. Birinci baskı bitti, ikinciye basıyoruz diye. İlk basım 2.600'dü sanırım. İkinci basımı yaptılar. Onun da ucuna geldik ki daha aslında reklam yapılmadı doğru dürüst. Birkaç reklam da yapılacak sanıyorum. Bu gidişle daha yayılacağını sanıyorum. Daha da ilginçini söylüyorum. Görev vermeye, tez yaptırmaya başlıyorlar. Yani bizim medyamız için pek iç açıcı haberler değil bunlar. (Gülerek söylüyor bu sözleri...)

Y.A.: Sayın İlhan eklemek istediğiniz bir şey var mı?

A.İ.: Beklemediğim kitaplar geliyor. Ordudan emekli bir askerden bir kitap geldi. Bir tarikat mensubu olduğunu hissettiğim başka bir arkadaş kitap getirdi.

Y.A.: Kitap dışında merak ettiğim bir şeyi sormak istiyordum. Şairliğiniz, yazarlığınızı kıskanıyor mu?

A.İ.: Yoo. Ben hep böyle bir adamdım. Bilmiyorlardı.

"Kimi Sevsem Sensin"i son şiir kitabı olarak yayınladım ve ilan ettim. Zannettiler ki ben artık şiir yazmayacağım. Bu, o demek değil. Çünkü benim kitaplarımı okuyanlar bilirler. Benim şiirlerim çeşitli yollardan akar. Kimisi klasik şiir tarzındadır, kimisi şehir şiiridir, kimisi köy şiiridir. Bunlar her kitabın içinde ayrı bölümler halindedir. Düşündüm ki bundan sonra yazdığım şiirler hangi bölüme katılacaksa, bunların içine koyarım. Böylelikle de 12'de kalır bu iş diye düşündüm. Bir 13. çıktı aslında ama satılmadı. Bu İş Bankası Kültür Yayınları'nın bir teklifi üzerine oldu. "Bir Avuç Kivılcım" adını da koydum. Üniversitelilere hediye olarak dağıtıldı, satılmadı.

Şairliğimi etkilemez. Çünkü ben kendimi başından böyle hazırlamıştım. Yavaş yavaş ortaya çıktı diğer özelliklerim benim. Çünkü şöyle düşündüm: 1960'ta yani İsmet Paşa BM'ye girebilmek için demokratikleşme hareketine başladı, demokrasiye geçiyoruz oldu. Ve ilk hamle bizi ümitlendirmişti. 141,142'nin havasını değiştirecek bir madde ortaya çıktı. O zamana kadar sınıf esaslı üzerine dernek ve cemiyet kurmak yasaktı. Yani bir işçi partisi, bir komünist parti kuramazdın. Zannediyorlardı ki bu kaldırılınca muhtemelen böyle bir parti kendiliğinden kurulmaz. Üç tane parti kuruldu, birden pat diye ortaya çıktılar. İslam Demokrat Partisi, yanlış hatırlamıyorsam birisinin ismi Emek Partisi'ydi. Birisinin ismi Sosyalist Parti.

Ben Sosyalist Parti'nin üyesiydim. Ben gazeteciliğe o partinin yayın organı olan "Gerçek"te başladım. Ben bu işe çok küçükken başlamış oldum, 17 yaşında. Bunların benim şairliğim üzerinde çok olumlu etkisi olduğunu söylemek zorundayım. Bunları yazmak zorunda değilsiniz. Şaka olarak söylüyorum biraz da. Eğer o zamanda bu sıkı disipline girmeyi, şair olmadan önce öğrenmeseydim herhalde ben de meyhanelerden çıkmayabilirdim. Olabilirdi.

Y.A.: Bohem hayatınız da oldu bir süre...

A.İ.: Ben bohem hayat sularına kapılmayan biriyimdir. Çünkü çalışmak önemlidir, bir eser vermek önemlidir. En önemlisi halkla bunları paylaşabilmektir. Bu benim 1941 senesinde İzmir Cezaevi'nde Tornacı Ömer'den aldığım derstir. Böyle olmak lazımdır dedi. Ben hâlâ öyleyim. Yani öyle komik bir şey çıkıyor ki onu da söyleyeyim, şaka gibi oldu bu iş. Şimdi daha çok para kazansam da harcamıyorum (gülüyor). Çünkü hayatım hep aynı sürüyor, katiyen hayatımı değiştiremiyorum. Kız kardeşim Çolpan "Ağabey sen araba almalısın, artık yaşlandın" diye tutturdu. Ben araba almayı hiç düşünmedim. Hatta ben evlendim bir defa ya. Evlenirken karıma şartlarımdan biriydi araba maraba almam diye. O kızcağız da kabul ettiydi. Ben arabayı ne yapacağım ki... Yani benim hayatımda arabalık bir şey yok. Çünkü ben evden çıkıyorum buraya geliyorum yürüyerek, bayıldığım bir şey. Eve gidiyorum yürüyerek. Bir tarafım eşşek yorandır, bayağı yürürüm. Sonunda Çolpan dedi ki: "Kalp hastasıysın yahu, niye bunu hesaba katmıyorsun?" Ve onun zoruyla bir araba aldım. O olmasa araba da almayacaktım ben. Bunlar hiç aklıma gelmez. Benim dünyada çakılı bir bezim yok. Gazetelerde mal beyanı istiyorlar ya. Benim malım falan yok.

Y.A.: 70. yaşınızda sizinle ilgili çıkan iki kitap var. Kısa bir dönem bohem hayatı yaşadığınızı biliyorum. Bir de düşüncede sınır tanımayan birinin ne kadar disiplinli bir yaşamının olduğunu

da öğrendiğimde bu bana şaşırtıcı gelmişti.

A.İ.: Doğrudur, dediğin doğru. Yine bir sır vereyim. O zamanın yani 50'li yılların sonu, 60'lı yılların başı. Solculuk vatana ihanet sayılıyordu. İkinci Paris dönüşümden sonra Mavi Dergisi etrafında gençlerle faaliyete geçtik. Bilir misiniz ki o zaman Demokratlar iktidarda ve onların basın organlarının başyazısında Moskova ajanı olarak ilan edildim. Halbuki ben o sırada partili arkadaşlarımla kavga edip buraya gelmiştim. Sovyetler Birliği'ni eleştirdiğim için birbirimize girmiştik. Şimdi öyle bir ortam içerisinde daha öncesini düşünürsen 40'lı yıllarda, Avrupa seyahatlerinde, o yarı bohem gibi görünen hava, başka bir şeyi örtmek içindir. Böyle bir hava yaratınca, öküzün altında buzağı aramazlar. Nitekim öyle de olmuştur. Çok bilinçli yapılmıştır. Ama yaşamadım değil, o doğru. Beş parasız Paris'e gittim. Orada her şeye rağmen bir sürü arkadaşım oldu, tutuklandım. Ama sabahlara kadar içmedim. Hiçbir zaman böyle bir şey olmadı. Zaten içkiyi enfarktüsten sonra reçeteyle içmeye başladım. Her akşam bir kadeh içeceksin dedi doktor. Yahu tahta kurusu kokuyor bu, istemiyorum dedim. En iyisi bu dediler.

Aslında benim babam akşamcıydı. Çolpan içmez, o da benim gibidir. Fakat öteki kardeşim o da akşamcıdır, İzmir'de avukat olan kardeşim. Yani içkiye yabancı değiliz. Ama Fransa'da ben bayağı ders gibi çalıştım içkiye. Niye? Çünkü bir kız arkadaşım oluyor, bir yere gidecek oluyorsun. Her yemekle de başka bir şarap içiliyor. Yanlış şarabı söylersen garsonlar alaycı bir edayla "Mösyöye falanı tavsiye ederim" diyor hayvan. O yüzden onları çalıştım.

Y.A: Brecht, "Alttakiler, 'alt'ın ne olduğunu /Düşünmedikçe/Yükselemezler" diyor...

A.İ.: Aslında şu var: Halka temas ettikten sonra çok açık olarak ortaya çıktı. Halk terk edilmişlik hissi içindeymiş. Bir kere partilere bütün güveni silinmiş. Orduya olan güvenini de, ordu gecikiyor, bir şey yapmıyor diye herhalde kaybediyor. Veya yaptıklarını az görüyor. Çünkü ben bu işte herkes gibi düşünemem. Mustafa Kemal Paşa eğer askerlere güvenseydi, Cumhuriyet'i askerlere emanet ederdi. Bu çok önemli bir laftır. Bu bakımdan ben öyle düşünmem. Ama halkta böyle bir ümit var. Öyle bir şey çıkıyor ki halk zaten belirli bir yere gelmiş. Sen o lafı söylersen tabii seviniyor ve seni seviyor. Durum bu. Ama çok açık ve seçik söyleyeyim, önceden hiçbir hesap yok. Politikada hiçbir hesap yok. Sadece aydınlık vazifesini yaptım.

Sabah

Attila İlhan 80 yaşında

Eserleri aşk ya da memleket acısı yaşayan yürekleri ferahlatan Attila İlhan "Hayatının yarısından fazlasını takiplerde geçirdiysen ölmek sıradan bir şeydir" diyor.

Kadından, paradan ve şöhretten uzak duracaksın

Esince yaz sıcağını dağıtan İzmir'in meltemi gibi, eserleriyle Türk edebiyatını serinleten aşk ya da memleket acısı yaşayan yürekleri ferahlatan Attila İlhan 80 yaşında.

İki kişiydik söyleşiye başladığımızda, iki saat sonra yüzlerce kişi... 80 yılını; şiiri, aşkı, mücadeleyi ve politikayı yoğuran dolu dolu bir hayatı anlatırken Attila İlhan, The Marmara Hotel'in kafesinde, yanımızdaki masa birden kalabalıklaşmaya başladı. "Ellerini tutabilsem eksiksiz ölürdüm" dediği Pia da oradaydı, "Süheyla değildi başkaydı adın" diye direktip "Gözlerindeki mavi kimin gökyüzü" diye sorduğu kadın da. Tüm içtenliğiyle "Hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim" itirafında bulunduğu Aysel ise masanın en baş köşesinde, kendinden emin sonradan gelenleri gözetliyordu. Tam o sırada "Kallavi Sokağı'nda gördüğü", Belma Sebil adını yakıştırdığı kadın, siyah saçları ve mavi gözleriyle çıkageldi. Hennelise ise Paris'ten

getirdiği yağmur damlalarından şöyle bir silkelenerek kurtuldu ve masaya yaklaştı. Yine de kendilerine en çok güvenen "çarpılmışım başım sersem" diye seslendiği "jilet yiyen kız" gibi geldi bana... Masanın tüm sakinleri kadın değildi elbette, "Hayırsızın biriydi fikrimce" mısrasında kendisine haksızlık edildiğini durmadan tekrarlayan "Üçüncü şahıs" vardı ve başkaları da... Sadece bu kadar da değil, edebiyatın hemen her alanında eserler veren, senaryolar yazan, televizyon programı yapan, gazeteciliğini her fırsatta dile getiren İlhan'ın kahramanları doldurdu kafeyi... O, günlük yürüyüş güzergahının son noktası olan kafede, köşedeki masasında portakal suyunu yudumlarken anlatmaya başlayınca, pür dikkat kesildi hepsi...

- Bu yıl 80. yaşınızı kutluyorsunuz. 80 yıl sizin için rakamsal ya da yaşamsal olarak ne ifade ediyor?

- Hiçbir şey ifade etmiyor. Benim için 80 yaşımla 25 yaşım arasında hiçbir fark yok. Ne çalışma düzenimde ne hayata bakış açımda bir farklılık oldu. Asyalılar ölümü keşfedeli 3 bin sene oldu diye düşünüyorum. Bizde ölüm esastır. Ahmet Gazali ne demiş; 'Dünyanın bir tek gerçeği var, o da ölüm.'

ÖLÜM ÇOK SIRADAN

- Ölümü Doğu ve Batı toplumlarını birbirinden ayıran bir kavram olarak görüyorsunuz. Siz nasıl yaklaşıyorsunuz ölüme?

- Bütün Doğulular gibi... Ölümün mevcudiyeti insanlığı dengeye götürüyor. Bir an şunu düşün; ölüm kalktı, isteyen yaşayabilecek. Her isteyen yaşatacaklar mı, besleyebilecekler mi? Ölümü, hayatın diyalektik bir sonucu olarak alıyorum; hayat varsa, ölüm de var. Eğer 17 yaşında cezaevine girdiysen ve hayatının yarısından çoğunu takiplerle geçirdiysen ölmek sıradan bir şey...

- Yaşlılık ve gençlik nedir o halde size göre?

- İnsanın içindeki bir sorun bu. Biyolojik olarak yaşlanırsın; hoş onda da tereddütlerim oluyor benim. En son hastaneye gittiğimde, bütün iç organlarımla resimlerini çektiler. Çeken adam dehşet içinde, 'Siz 21 yaşında falansınız' dedi. İçerisi o kadar net, temiz. Temiz ama aksıyor (kalbini gösteriyor).

- Sağlıklı olmanızda sporun payı büyük olmalı...

- Futbol büyük bir hastalığımdı, 100 metre koşardım, iyi yüzerdim. Hiçbir zaman deforme bir vücut taşımadım. İkincisi, yaşarken riskli şeylere alışırsan daha tedbirli oluyorsun. Benim hayatımda iki kural hükmetmiştir. Bir; kendin için bir şey istemeyeceksin. İki; kadından, şöhretten ve paradan uzak duracaksın.

- Bunca aşk şiiri yazan biri olarak Kadından uzak duracaksın' demeniz şaşırtıcı...

- Kadından uzak durmam şöyledir... Ben burada otururken bir kadın gelir 'Ben size hayranım' der. Ben birtakım duygularla, bazı çağrışımlarla bir şey yazarım. Ama sen ondan kendine pay çıkarma. Onda başka birinin payı var. İkincisi fevkalade müşkülpesentimdir o konuda. Yani,

kadınlara zaafim yoktur...

- Ailenizdeki çocuklar hep güzel sanatlarla ilgili; Çolpan İlhan sinema sanatçısı, Cengiz İlhan hikayeci, siz birçok dalda eser veriyorsunuz. Nasıl bir ortamda yetiştiniz?

- Bizde çocuklar hakimdi eve. Babamız 'Çocuğa dokunmayın' derdi. Olmadık edepsizlikler yapardım oysa. Çok yaramazdım.

- Bütün oyuncaklarınızı kırıyormuşsunuz...

- Kıramadıklarımı da Emine Nine'ye kırdırırdım. Babam çok iyi para kazanan bir avukattı. Çocukluğumuz İzmir Karşıyaka'da 10-12 odalı yalılarda geçti. O zamanlar benim merakım, futboldu. Sanat nereden çıkıyor peki? Babam, zıfıf gecesinde anneme Nedim divanından şiirler okumuştur. Annem birçok Nedim gazelini ezberden bilir. Babamın yayınlanmış birkaç şiiri var, Nijat B imzasıyla. İzmir'de yayınlanan Hizmet Gazetesi'nin mesul müdürüydü. Hapse de girdi. Kadere bak, sonra ben babamın yattığı o cezaevinde yattım... İlkokul üçteyken, 'İlkbahar' diye bir şiir yazdım.

- Çocukluğunuzun ikinci bölümü nasıl geçti?

- Babam bize hiçbir şekilde sebebini izah etmeden, Dahiliye Vekaleti'ne başvurmuş kaymakamlık istemiş. Bir gün denizden çıkmıştım yalıya geldim. Annem 'Çocuklar, Konya'ya gidiyoruz' dedi, 'Konya'nın İlgin kazasına'. Çolpan henüz doğmuştu, o İzmir saltanatını yaşamadı. Anadolu çocuğu olarak büyüdü, bizden gerçekçidir mesela. O zamana kadar hep "Sen ne güzel bulursun gezsen Anadolu'yu" diye öğrenmişiz biz ama hiç de şen bulmuyoruz! Sokağa ilk çıktığımızda çocuklardan korktuk. Ben futboldan bahsettim. Bilmiyorlardı. Onlara futbolu öğrettim.

YAKIN TARİH UYDURUK

- Son dönemlerde şiirden çok romana yöneldiniz. Neden böyle bir tercih yaptınız?
- Tercih yok. Ben uzun süredir gazeteciyim ama ciddi şekilde politikayı son zamanlarda yapıyorum. Yakın tarihimiz baştan aşağı efsanedir, uyduruktur. Bunları inceledikçe çıkıyor. Bunu da "Aynanın İçindekiler" diye roman olarak yazıyorum. 1890'lardan, 1960'lara kadar gelen bir seri. Tarihi kurcaladıkça öyle şeyler çıkıyor ki karşıma, dehşet içinde kalıyorum.

- O yüzden mi şiir geri planda kaldı?

- Öyle, çünkü doğru düzgün bir şey yazmam lazım. Kafadan atıp olmaz ki. Mustafa Kemal Samsun'a çıktıktan sonra Havza'ya geçmiş, orada bir şey olmuş. Kurcaladıkça enteresan şeyler çıkıyor. İçine girdiğin zaman politik bakımdan bazı şeyleri söylemek zorunda kalıyorsun. Özellikle İsmet Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın hedefini saptırmak için elden gelen yapmış.

- Son dönemlerde yazdığınız bir şiir var mı?

- Var; bir tanesi klasik şiirlerimden biri, harp yılları ile ilgili, diğeri de ölümle.

Halime S. Kahveci

Tempo Dergisi

11.Ekim.2005

Nuray SOYSAL

Şair-Yazar Attila İlhan, Mustafa Kemal Atatürk'ün iç ve dış politikasını anlattı

"Gazi ölene kadar yüzünü Doğu'ya döndü"

Attila İlhan diyor ki: "Gazi Mustafa Kemal, asla Garp demedi, muasır medeniyetler dedi." Gazi'nin ölene kadar Batı'yı düşman bildiğini öne süren Attila İlhan'la son dönemde sıkça yazdığı, Atatürk-Lenin ilişkilerini konuştuk.

Attilâ İlhan, Bilgi Yayınevi adına hazırladığı, 'Bir Millet Uyanıyor' dizisinin ilkinde, 17 aydının kaleminden Cumhuriyet'e yönelik tehlikeleri, çözüm önerilerini derledi. Kitapta, birbirinden çok farklı siyasi görüşlere sahip Cüneyt Akalın, Sina Akşin, Necla Arat, Ataol Behramoğlu, Arslan Bulut, Tevfik Çavdar, Barış Doster, Alpaslan Işıklı, Halit Kakinç, Yıldırım Koç, Erol Manisalı, Mehmet Bora Perinçek, Vural Savaş, Necdet Sevinç, Sadi Somuncuoğlu ve A. Altay Ünaltay'ın yazıları yer alıyor. 'Bir Millet Uyanıyor' dizisinin bugünlerde dördüncü kitabı basıldı. "Dönem Sevr dönemi. Bize düşen Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığını yapıp, her türlü dünya görüşüne sahip insanı vatan için bir araya getirmektir" diyen Attilâ İlhan'ın dizisinin arka kapaklarında ise "Parola Vatan, İşaret Namus" ibareleri yer alıyor.

Son dönemde, Cumhuriyet'teki köşe yazılarında da Kurtuluş Savaşı tarihinin aslında bildiğimiz gibi olmadığını anlatan ve Mustafa Kemal ile Sovyetler Birliği'nin kurucusu Vladimir İlyiç Lenin arasındaki ilişkileri yazan Attilâ İlhan'la hem Mustafa Kemal'in iç ve dış politikasını konuştuk hem de Avrupa Birliği, Kürt meselesi gibi güncel konuların tarihteki izlerini sürdük. "Bugün Mustafa Kemal Paşa'yı iki lafa indirdiler: Yurtta sulh, cihanda sulh. Ben sporcunun zeki çevik ve ahlaklısını severim" diyen Attilâ İlhan, büyük kırılmanın İnönü ile yaşandığını anlatıyor.

Atatürk'ün politikasında Batılılaşma olmadığını söylüyorsunuz. Batılılaşma ne zaman başladı?

Gazi'nin ölümünden itibaren Kemalizm bitmiştir. Bunun ispatı çok basittir. Mustafa Kemal Paşa ölünceye kadar Batı'daki hiçbir ülkeyle hiçbir anlaşma yapmadı. İngiliz kralı ayağına geldi, anlaşmadı. Gazi'nin ölümünden 144 gün sonra, İngilizlerle anlaşma imzalandı. Gazi, Batı'yı düşman bilir. Haklıydı da...

Neden?

İstiklal Savaşı'ndan sonra, Lozan kararları, Lozan'dan sonra kapitülasyonlar 1928'e kadar devam etmiştir. Mustafa Kemal Paşa Sovyetlerle, Karadeniz'in sahil dar ülkelere ait olacağına dair bir anlaşma yapmıştır. Bu, Boğazların Türk Boğazları olmasını sağlıyordu. Bunun için üç maddelik bir karar alınmıştır:

1- Karadeniz bütün kıyılar ülkelere aittir; 2-Türkiye Cumhuriyeti, Boğazları tahkim edebilir; 3- Barışta ve savaşta yolcu gemileri Boğazlardan geçebilir ama askeri gemilerin geçişi Türkiye Cumhuriyeti kararına bağlıdır. İsmet Paşa gitti İngilizlerle başka bir anlaşma imzaladı ve bu anlaşma çöpe gitti. Bunları söylemiyorlar. Saklananlardan biri daha Kerkük meselesidir. Mustafa Kemal başından itibaren Süleymaniye, Kerkük, Musul için ısrar etti. "Misak-ı milli sınırları içindedir" diye ısrar etti. Lozan'da bunun savaşı verildi. Bir yıl sonra İstanbul'da Haliç Konferansı oldu. Bu konferansta petrol ve su meselesini halletmek için İngiltere ile Türkiye masaya oturdular. Burada oyuna geldik. İngiltere'nin teklifi şu: Milletler Cemiyetine götürelim, onlar ne kadar verirse, o karara uyalım. Milletler Cemiyeti aleyhimize karar verdi. İngilizler de çok rahat oraya el koyacağını zannetti. Bunun üzerine Türkiye başvurdu ve dedi ki, "Orası benimdir". İngiltere çok şaşırды ve ültimatı verdiler. "Vermezseniz savaş çıkar" dediler. Gazi ne dedi? "Çıksın." İngiltere savaşa cesaret edemedi. Ondan sonrası ise, Şeyh Sait İsyanı, Nasturi İsyanı, Dersim olayları...

Şeyh Sait isyan mıydı?

Şeyh Sait tamamen bir İngiliz oyunudur. Esas mesele hiçbir şekilde Kürtçülük değildir. Şeyh Sait isyanı şeriat içindir. İngilizler diyor ki: "Halifeyi yeniden getirirsem bütün İslam'ı yeniden toparlarım." Nasturi İsyanı ise bir Hristiyan isyanıdır.

Kemalist-Komünist anlaşması

Bunları gören Mustafa Kemal Paşa da, Sovyetler Birliği ile yakınlaşmayı tercih etti...

Mustafa Kemal Paşa şu gerçeği gördü: Batı bir buçuk asırdan beri Türklerle Rusları birbirleriyle savaştırdı. Bunun çok basit ve çok anlaşılabilir bir sebebi var: Batı, bu iki büyük devletten korkuyor. "Bunlar Avrupa'nın içlerine girilirse ne yaparım" diyor. Ruslara demişler ki: "Sen in sıcak denizlere." Bu tarafa diyorlar ki: "Onlar sizin denizlere saldıracaklar." Mustafa Kemal Paşa bir anlaşma yapıyor: Ben buna, Kemalist-Komünist anlaşması diyorum. Bu anlaşma yapıldığı andan itibaren, Doğu Akdeniz de bir demir perde oluyor. Demir perdenin bu tarafı Batı'nın müstemlekeleri... Bu yolu kesiyorlar. İki ülke bir araya geldi mi, Kıbrıs ve Süveyş tehlikeye giriyor. İngilizlerin telaşı bu. Bunun için zaten Sevr'i bir kenara atıp Anadolu hareketini destekler gibi görünmüşlerdir. O set kurulmuştur ve gazi ölene kadar devam etmiştir.

Lenin'in daha sonra, emperyalizmle mücadelede Asya ülkelerini sattığını düşünüyor musunuz?

Hayır. Mustafa Kemal Paşa'nın söylev ve demeçlerinde Amerikalı General McArthur'un Türkiye ziyaretinde, Gazi'yle konuştuğu ve Gazi'nin şöyle söylediği anlatılır: "Ruslar tüm dünyaya hâkim olmak istiyorlar. Bunlar bizim düşmanlarımızdır." Ama bu doğru değil. General 1930'da geliyor.

1933'te Türkiye'nin onuncu yılı kutlanıyor. O kutlamaları bir araştırın bakalım. Batı'dan bir tek kişi yok. Sadece Sovyetler Birliği var. O zamanki musiki muallim mektebi öğrencileri Rus temsilcilerin önünden enternasyonalî söyleyerek geçiyorlar. Durum bu. 1933'te bu tavrı olan bir adamın, 1930'da böyle bir şey söylemesi mümkün değil. Bu kanıtlandı. Yıllar sonra Mustafa Kemal Paşa'nın bütün söylev ve demeçleri tam olarak yayımlanıyor. Önce yayımlananlar hep hilelidir. Türk Tarih Kurumu'nun söylev ve demeçleri 3 cilttir. Kaynak Yayınları'nın yayımladığı Söylev ve demeçler 17. ciltte ve daha 1922'de. General McArthur meselesine gelmiş takılmışlar. Onlar da aynı mantıkla. Dışişleri Bakanlığı'na soruyorlar; cevap, böyle bir evrak yok. Amerikan Büyükelçiliği'ne soruyorlar, öyle bir buluşma var ama ayaküstü geçmiş. ABD Dışişleri Bakanlığı'na soruyorlar, yok. O zaman dikkati şu çekiyor: Bu haber nerede çıkmış? Bu haber, Soğuk Savaş'ın en belalı zamanında CIA'nın Azerbaycan'da ve Kafkaslarda kargaşa çıkarmak için Almanya'da yayınladığı bir dergi var, orada çıkmış. Ölüncüye kadar Mustafa Kemal'in Batı'ya en küçük bir sempatisi yok.

Mustafa Kemal nasıl bir dış politika izledi?

Mustafa Kemal Paşa, kuzeyini Sovyet dostluğuyla, gerisini İran dostluğuyla garantiye almış. Güney için iki tehlike vardı: Fransa ve İngiltere. Çünkü onlar eski Osmanlı topraklarını müstemleke yapmışlardı. Bunları önlemek için Türkiye, Irak, İran, Afganistan'la Sadabat Pakti'nı imzaladı. O sırada Batı'da Hitler tehlikesi beliriyordu. Bunun üzerine Mustafa Kemal Paşa, Balkan Antantı'nı yaptı. Balkan Antantı ile Sadabat Pakti'ndaki devletlere bak, eski Osmanlı topraklarıdır. Batı'yla hiçbir şey yapmamıştır, çünkü tehlikenin Batı'dan geleceğini biliyordu. Çünkü Gazi'nin sağlığı süresince onunla Batı arasında çıkan itilaf en az dört. Batı Türkiye'de en az üç isyan çıkarmıştır. Hatta komik bir de fıkra vardır. Diyarbakır'ı Şeyh Said'in alacağından o kadar eminler ki, Kürdistan Dışişleri Bakanlığı diye oraya evrak göndermişler. Gazi'nin konuşmalarına bakın. Gazi hiçbir yerde Garp demez, muasırlaşmak der. Muasırlaşmak demek çağdaşlaşmak demek, Garplılaşmak demek Batılılaşmak demek. Gazi Batılılaşmayı düşünmüyor. Gazi çağdaş bir ülke olmayı düşünüyor. Biz çağdaş olmakla mükellef bir ükeyiz.

Gazi: İlle de demokrasi

Gazi'nin sağlığında herhangi bir muhalefet yaşandı mı İnönü ile?

Bunu nasıl atlıyorlar? Gazi görevden aldı İnönü'yü... Çünkü İsmet Paşa, 1930'lardan itibaren, Gazi ile itilaf halindedir. 1930'lara doğru, Mustafa Kemal Paşa her zaman yaptığı gibi İsmet Paşa'yı muhalefetsiz bırakmaz. Başlangıçta hükümeti kurduruyor İsmet Paşa'ya, ondan hemen sonra İsmet Paşa'nın başına bela olan bir kadro hareketi var. Kadro hareketini Gazi besliyor. Başında Yakup Kadri Bey var ve kadrocular kendilerini birinci sınıf Atatürkçü sayıyorlar ve onların savunduğu Atatürkçülük, Gazi'nin savunduğu Atatürkçülüğe daha yakın. İsmet Paşa başından itibaren buna kıl oluyor ve sonunda kıyameti koparıp Kadro dergisini kapatıyorlar ve Kadrocuları dağıtıyorlar. Yakup Kadri Bey bundan sonra 'Zoraki Diplomat' diye bir kitap yazmıştır. Yakup Kadri Bey'i bu işi bıraksın diye Kabil Büyükelçiliği'ne gönderiyorlar. Bu bittikten sonra, Gazi bakıyor ki İsmet Paşa tek başına diktatörlüğe doğru gidiyor, Serbest Fırka'yı kuruyor. Birçok yakın tanıdığı Serbest Fırka'dadır. Gazi ille Türkiye'de demokrasi olsun istiyor. İsmet Paşa kıyameti koparıyor. Bir müddet sonra da Serbest Fırka'da tehlike çanları çalınca partiyi dağıtmıştır. İşte orada çok önemli bir olay oluyor. O zamana kadar Cumhuriyet Halk

Partisi'nin adı sadece Halk Fırkası yani Halk Partisi'dir. Cumhuriyet Halk Fırkası olunca "Yeni bir nizamname çıkaralım" diyorlar. Bunun üzerine İsmet Paşa, genel sekreterini Avrupa'ya gönderiyor; "Oradaki partileri incele, modern diyebileceğimiz bir partinin tüzüğünü hazırlayalım" diyor. Hazırlıyorlar. İsmet Paşa imzalıyor, ondan sonra Çankaya'da Hasan Rıza Bey'e veriyorlar. Hasan Rıza Bey de bunu Paşa'ya veriyor. Paşa çok kızıyor, çünkü İsmet Paşa sekreterini iki ülkeye göndermiş. Biri İtalya, diğeri Almanya. Sekreter, Nasyonal Sosyalist Parti ile Mussolini'nin partisini incelemiş gelmiş. Araları nasıldı demek bile yanlış. Yoktu. Türk halkını uyuttular kızım onun için bunun başına bir millet uyanıyor diyorum.

Enver Paşa kartı

Bolşeviklerle ilişkiler İttihat Terakki döneminde başlıyor değil mi?

Bizde İttihatçılar Alman ajanıydı. Bunu Gazi açıkça söylüyor: "Almanlar, Türkiye'ye gitmek üzere gelmemişti" diyor. Çok da güzel bir yalan bulmuşlar, "Türkiye'nin parçalanmasına karşıyız" diyorlar, çünkü hepsini birden yutmak istiyorlar. Harp kararı bakanlar kurulu kararı olmadan çok önce alınıyor. Lenin'in Sovyetler Birliği'ne gidişyle Enver Paşa'nın Sovyetler Birliği'ne gidişyle paraleldir. Alman istihbaratı savaşın kaybedileceğini anlayınca Rusları devreden çıkarmaya uğraşiyor. Bunun için de orada bir ihtilal çıkması gerekiyor. Rusya'daki önce ihtilal değildir, herkes ihtilal sanıyor. Bu doğrudan doğruya halk isyanıdır. İsyen eden halk, Saint Petersburg'da kralın kışlık sarayını işgal ediyorlar. Bunlar arasında Bolşevikler çoğunlukta. Fakat ortada ne Kızılordu, ne doğru dürüst bir parti, ne de lider var. Bunun üzerine Lehistan üzerinden oraya gönderiyor. Bunu yapan da Almanlar. Enver Paşa kaçtıktan bir süre sonra Cihan İslam İhtilali diye yeni bir örgütün başına geçti. Osmanlı tarihinin son dönemlerinde Pavlus Efendi vardı. Pavlus Efendi Osmanlı iktisadı üzerine fikirler beyan eden, aslında Alman. Savaş bitip biz yenilince Almanya'ya gitmiş ve Enver Paşa'yı bulmuş. Enver Paşa'ya demiş ki, "İnsanlar ayağa kalkarsa imparatorluk kurtulur. Sen halifenin damadısın." Bunun üzerine Enver Paşa Rusya'ya gitmiş. Ruslar önce Enver kartını oynuyorlar.

Mustafa Kemal'le ilk kez nerede görüşüyorlar?

Mustafa Kemal Paşa Anadolu'ya geçip, Havza'da bir buluşma ayarlıyor. Bu, kilit bir olay. Bunu Saadettin Bey'in hatıralarında buldum. Saadettin Bey diyor ki, "Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a geldikten bir müddet sonra Havza'ya gitti." Halbuki bizim tarihler bunu söylemiyor. Dibini kurcalarken, bir telgraf geçti elime. Gazi'nin Saray'a gönderdiği telgraf: "Samsun'da lüzumundan fazla İngiliz askeri var. Havza'ya geçmeyi daha emniyetli buluyorum." Saadettin Bey'in verdiği bilgiye göre, burada bir Sovyet heyetiyle temas ediyor. İki soru: Biri hakikaten Ruslar orada mıydı ve konuşuyorlar mı?

Mustafa Suphi'nin Yeni Dünya gazetesinde yazdığı baş yazıları buldum. Onları okurken tek cümle çok şeyi aydınlattı: 1920 tarihli bir yazı: "Geçen sene Mustafa Kemal Paşa ile mutabık kalındığı üzere..." Bu, çok önemli. Nerede mutabık? Bir yıl öncesi 1919. Bundan sonra Mustafa Kemal Paşa'nın görevden alındığına şahit oluyoruz. Muhtemelen İngiliz istihbarat servisleri haber almıştır. Ama göreve devam eder. Böylece Rusların elinde iki kart olur. Enver Paşa ve Mustafa Kemal. Sakarya Savaşı'na kadar durum askıdadır. Her iki tarafı da kolluyorlar.

Mustafa Kemal Paşa 1920'nin 23 Nisan'ında Meclis'i açıyor. Bir-iki gün sonra gizli toplantı yapılıyor. O toplantıda izahat veriyor o zamana kadar yapılan faaliyetler hakkında. Bu toplantıda Kafkasya'daki İngiliz setlerini yıkmak lazım geldiğini söylüyor. İngiliz setleri Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan. Önce Gürcistan ve Ermenistan geçiyor.

O toplantıların akabinde, Mustafa Kemal Paşa'nın Vladimir İlyiç Lenin'e çektiği bir telgraf var. Açık seçik diyor ki: "Sizinle aramızda bir dava ortaklığı var. Siz de anti emperyalistsiniz, biz de anti emperyalistiz. Şu şartlar altında özgürlük için savaşacağız ama mühimmatımız ve silahımız yok. Şu kadar silah, şu kadar top, para istiyoruz." Eğer Havza'da bir görüşme olmasaydı, bunu yapamazdı. Muhtemelen orada karşılıklı yardım mevzuunda bir anlaşma oldu. Yalnız mutlak zaferi bekliyorlar. Mutlak zafer Sakarya savaşındır.

En başa dönersek, bugünkü Sevr koşulları neler?

Soğukkanlı ve mantıklı bakan herhangi bir tarihçi ve tarih meraklısı Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Batı'nın tavırlarını gözden geçirirse, bir devlet değişikliğiyle olayın aynı olduğunu görür: İngiltere yerine Amerika geçmiştir. Nerede güçlü ve başına bela olacak ülke varsa, kontrolü ele geçirmeye çalışır. 1960'larda Fransa'daydım. 1968 hareketi bir Amerikan hareketidir. Fransız Komünist Partisi çok güçlü bir hareketti. Komünistleri bölmek gerekiyordu. Bir Maoculuk icat ettiler ki, bundan Mao Tze Tung'un haberi olduğundan bile emin değilim. İkincisi cinsel devrim ortaya çıktı. Üçüncüsü de çevreciliktir. Çevrecilik sayesinde Batı'da kaç komünist ve sosyalist parti bölünmüştür.

Attila İlhan, Mustafa Kemal'i Anadolu'ya gönderme talimatının İngilizlerden geldiğini söylüyor

"Vahdettin hain kere haindir"

Mustafa Kemal'e Saray'ın gizli destek vermesi diye bir şey yok. Sadece Sovyet desteği var. Onlar da vaat ettiklerini göndermiyorlar. Daha çok vaat ediyorlar ama onların da gücü var. Vahdettin'in tutulur tarafı yok. Hain demek az, hain karesidir, çünkü Anadolu hareketini örgütleme işi ona verilmiştir. Arkadaşlar orada yanılıyorlar. Mustafa Kemal Paşa'yı üçüncü ordu müfettişliğine tayin ediyor; ama talimatı veren İngilizler. İngilizler talimatı veriyorlar ki, gitsin, Sevr Anlaşması'ndan vazgeçilsin, yekpare Anadolu çıksın. Çünkü Bolşevikler vaziyete hâkim oldular, biz de önüne set çekebilelim. Mustafa Kemal Paşa bundan yararlanarak oraya gidiyor ve sonra onlara da karşı çıkıyor. Olay bu. Tek yardım, Mustafa Kemal Paşa'ya verilen maaş. Yalnız heyeti askeriyedeki çeşitli kumandanlar Gazi'nin yapmak istediği şeyi hissediyor.

Türkçe Yaşam Kulübü / İÜ Hukuk Fakültesi

'Biz Cumhuriyet çocuklarıyız siz demokrasi çocuklarısınız'

Şair-Yazar Attila İlhan, Türkçe Yaşam Kulübü'nün İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde düzenlediği söyleşide öğrencilerle bir araya geldi. 27 Mayıs günü gerçekleştirilen söyleşide, cumhuriyet ve demokrasinin farklı şeyler olduğunu vurgulayan İlhan, "Biz cumhuriyet çocuklarıyız, siz demokrasi çocuklarısınız" dedi. Demokrasinin Protestan ve Anglo-Sakson ülkelerde görüldüğüne dikkati çeken İlhan, "Bir ülkede cumhuriyet varsa, cumhuriyetin de kendi içinde bir sistematiği vardır. Bunun üzerinde de devlet vardır. Cumhuriyette devlet, halkına sahip çıkar" diye konuştu. Çocukluk yıllarında Sivas'a demiryolu vardığında büyük bir sevinç yaşadıklarını ifade eden Attila İlhan, "İşte cumhuriyet böyle bir espri içinde yetiştirir insanı" dedi.

Bir zamanlar öğrenci olarak yarıda bıraktığı Hukuk Fakültesi'ne ünlü bir yazar olarak dönen İlhan, fakülteyi bırakma nedenini şöyle anlattı: "Benim gitmeyi düşündüğüm bölüm Matematik-Astronomi'ydi. Astronomiye merakım vardı. Lisede okurken Ay'ı gözlemleme şansına sahip oldum. Babam hukuka girmemi istiyordu. "Hukuka gir, astronot olursun" dedi. Hukuk fakültesi birincisi olmuştum. Ancak politik nedenlerden dolayı hakim veya savcı olamayacağımı biliyordum. Avukatlığı ise istemiyordum ve gazeteci olmaya karar verdim."

Öğrencilerin büyük bir kısmının hâlâ ne okuyacaklarına karar veremediklerini ifade eden İlhan, "Bizi sizlerden iyi yetiştiriyorlardı. Lisede matematik ve astronomi derslerinin yanı sıra ciddi bir felsefe eğitimi görüyorduk. Şimdi hepiniz beleşten geçiyorsunuz" dedi.

Attila İlhan, Türk insanının Avrupa konusunda yanılgıya düştüğünü belirtirken, şunları kaydetti: "Kendi kafamızda bir Avrupa tasarlamışız ve içine girdiğimiz zaman bir hayal kırıklığına uğrarız. Biz Batı'yı medeni insanlar olarak biliriz. Ancak Batılılar duygusuzdurlar. Kendi çıkarlarından başka hiçbir şeyi düşünmezler. Bizim kendimizi onlara beğendirmeye aptallığımız var. Buna gerek yok. Yeni nesilde Avrupa Birliği ve Ortak Pazar için büyük bir heves görüyorum."

Avrupa'nın Roma esasına göre kurulduğunu dile getiren İlhan, Avrupalıların kendilerini yönetici, diğer toplumları ise uşak olarak gördüğünü ileri sürdü. İlhan şöyle konuştu: "Biz Avrupalı değil, Asyalıyız. Kafa Roma kafası; dilini, dinini kabul edeceksin. Ancak bundan sonra hâlâ ikinci sınıf vatandaş olarak görüleceksin. Biz kendi elimizle, ipi boynumuza geçiriyoruz. Batılı olmak fikrini, medeni olmakla bir tutuyorlar. Bunun aksine Mustafa Kemal, Batılılaşma kelimesini bir-iki yer hariç kullanmamıştır. Gazi, muâsir ve çağdaşlaşma kelimesini kullanırdı. O bir tek şey istiyordu Batı'dan; o da rasyonalizmdir. Biz 'pisi pisi' deriz, onlar 'kiri kiri'. Onların metodunu değil, bulunduğu toplumu taklit edersen, sen artık sömürgesin. Mustafa Kemal, Anadolu şiiri, Anadolu müziği ortaya çıkarmak istiyordu. Ancak var olan aydın kesimi, Batı kafasına sahipti."

Anadolu ihtilalinin sürdüğünü ve de bitmeyeceğini söyleyen Attila İlhan, sözlerini şöyle sürdürdü: "Aydın kesimimiz ulusal değil. Eğer sen ulusal aydını yetiştiremezsen, ulusal kültür oluşturamazsın. Batılının davulu ile oynarsan, onlardan olursun. Aydın memleketine çözüm üretilmiyorsa yararlı olamaz ülkesine. Dil bunda çok büyük bir rol oynar. Türk çocuklarının Osmanlıca'yı bilmesi gerekir. Avrupalılaşyoruz derken yozlaşıyoruz, soysuzlaşıyoruz. Türkçe düşünüyorsan, o Türk şiiridir. O ses bizimdir. Biz ulusallığı sentez hâline getiremiyoruz. Bari yeni nesil uyansın da bir şeyler yapsın."

Haziran 2005

Yarın Dergisi

Kasım 2004

'Maarif, Ekonomi ve Savunma Millileştirilmeli'

Küreselci saldırganlığa karşı Avrasya da somut bir alternatif ortaya çıkmadı. Ancak Asya, Doğu ve Avrasyalı kimlik tanımları giderek daha bir öne çıkıyor. Özellikle din(ler) ve uygarlık ilişkisinin altı çiziliyor. Biz, Türkiye olarak nerede duruyoruz?

Biz tabii ki, Asyalıyız. Her açıdan Doğu'ya aidiz. Huntington'ın 'Medeniyetler Çatışması' isimli kitabının ikinci başlığı, "Dünyanın Yeniden Düzenlen-mesi". Yani dinler çatışacak da dünya yeniden düzenlenecek, diyor. Doğrusu ben de uyanmamıştım önce. Burada Katolik-Ortodoks farkına da vurgu var. Yani bunlar, Rusya'yı da yola getirmek niyetindeler aslında. Çünkü Rusya kontrollerinden çıktı. Yeltsin varken her şey yolundaydı, Putin tamamen kontrollerinden çıktı. Bir de orada Avrasya kuruluyor, bu çok tehlikeli, bunun çaresini arıyorlar. Bunun birinci çaresi Ortodoks nüfusu üzerinde kontrol sağlayabilmek. Bunu da Ruslar Moskova Patriği saye-sinde engelliyorlar. Rusya'da Ortodoks patrikhanesi var, bütün Ortodoksların hamisi olduğunu iddia ediyor. Bizde de Fener var, aynı iddiada. Dolayısı ile, biz bu işe yalnız Ortadoğu dolayısıyla değil, Rusya dolayısıyla da taraf oluyoruz. Çünkü patrikhane burada, patrikhane burada olduğu için buradan Rusya'ya yönelik de hareket yapıyorlar. Aynı planın iki kolu birden burada çalışıyor, iki türlü, daha çetrefilli çalışıyorlar. Rusya tarafıyla ilgilenmiyoruz, çünkü Ortodokslarla ilgilenmeme gibi bir yanlışımız var. Ortodokslar bizim en yakınımız aslında, kafa olarak da bize en yakınlar. Çünkü onlar Hiris-tiyanlıkta öbürleriyle anlaşamıyorlar. Bundan dolayı onlarla anlaşabiliriz ama biz uzak duruyoruz onlara. Çünkü Amerika'nın tercih ettiği, Rusya'nın Ortodoksluğu değil, ki o mistik ve Asyalı. Amerika'nın tercih ettiği, Yunanlıların Ortodoksluğu, o ise mistik değil ve Avrupalı. Çünkü Avrupalı'nın mantığı, ticaret, kâr esası üzerine kurulmuştur.

Bir Osmanlı-Rus ortak kültür havzasından mı bahsediyorsunuz?

Evet. Biz aynı ortak kültür havzasındanız. Asyalıyız. Mesela bakın, bizim siyasî hayatımız Ruslarınkinden farklı değil. Bizim imparatorluğumuzda bakıyorsun, padi-şahımız aynı zamanda halife. Halife ama halifeliği icra etmez, halifeliği Şeyhü'l-İslam'a bırakır ve Şeyhü'l-İslam onun emrindedir. Yani bizde dinin devlete hakim olması diye bir şey hiç olmamış. Bu Asya'da olmuyor, Asya halkı başka. Bizde yok, ben merak ettim öbürlerini kurcalıyorum, Ruslara bakıyorum onlarda da yok. Mesela bizde ırk tefriki, ırkçılık yoktur. Arap gelir, yanına oturur ya da zenci gelir oturur, hiç mesele değildir. Rus da hiç aldırıyor. Bakıyorsun Cengiz Han Moğol'dur ama orduları Türk. Mete Han Türk'tür, ama orduları Moğol'dur. Şimdi Ruslar, mesela... Sovyetler Birliği Ortodoks. Rus diye hesaplanıyor, ikinci Dünya Savaşı'nda en iyi ordu onlarınkiydi, Kızılordu. Yarısından çoğu Türk'tü onların, Türkler savaştılar. Hepsinde madalyalar var, görüyorsun, takıyorlar. Bu Asya'ya mahsus bir şey, yani Asyalıların formasyonu Avrupalılardan çok farklı. Devlet anlayışları da farklı, oradan incelemeye başlayınca çok enteresan bir şey çıkıyor.

Bu yüzden Amerikalılar Ortadoğu'da tutunamayacaklar. Neden? Hesaba katmadıkları bir gerçek var; Asya gerçeği. O da nedir? Asyalılar ölebilme kabiliyetine sahip. Halbuki Avrupalılar ve Amerikalılar o kabiliyete sahip değil. Amerikalılar henüz ölümü bile bilmiyorlar. Avrupalılar biraz öğrendiler. Ama ölüm Asya'da bilinir. Bin bir türü ile. Ölümle yüzleşilmiştir. Ölümünden korkulmaz.

Bir bakıyorsun, Asyalılar bomba haline geliyor, gidip oraları uçuruyor, buraları patlatıyor. Ve sonunda Batıların büyük bir cesaretle ve hakimiyetle dünyaya ilan ettikleri bir gerçeğin aksini kanıtlıyorlar.

İki farklı uygarlık mıdır; Asya ve Avrupa?

Mesele şu: Zannediyorum ki Avrupa'nın devlet anlayışı ile Asya'nın devlet anlayışındaki büyük farklılıktan doğuyor iş. Çünkü Avrupa'nın devlet anlayışına baktığın zaman Roma'ya dayanıyor. Avrupa'daki bütün büyük devletler Roma'ya heves ediyorlar. Hepsi zamanında bir yerlerde Roma ismini almışlar. Roma, oligarşik bir devlet, tamamen kâra, paraya, avantaja ve fethe dayanıyor. Bunların demokrasisi var. O demokrasiye bakı-yorsun, Yunan Demokrasisi. Yunan Demokrasisine bakıyorsun; demokrasi yalnız zenginler için. Diğer insanlar için demokrasi filan yok, köleye yok, kadına yok, çocuğa yok, yabancılara yok. Sadece orada doğmuş erkekler için demokrasi var. Yani tam bir oligarşi, Yunanistan.

Peki bu bunu nerden almış? Kurcaladığın zaman görüyorsun ki Mezopotamya'dan almış. Mezopotamya nerden almış? Eski Mısır'dan. Şimdi burada bir kapalı devre var. Bu kapalı devre Avrupa'yı yapıyor. Bunlar tam manasıyla oligarşik; bir azınlık hakimiyeti üzerine kurulu ve tamamen her şeyi kâr açısından düşünen kişiler. Bunlar ganimet peşinde, ortalığı dağıtmak, yemek peşinde insanlar. Halbuki Asya böyle değil. Asya ölümü üç bin sene evvel keşfetmiş. Dünyanın asıl kralı ölümdür, diyor.

Bir kere onu aşmış. İkincisi, servet duygusunu aşmış. "Mal sahibi, mülk sahibi, hani bunun ilk sahibi / Mal da yalan, mülk de yalan, var biraz da sen oyalan" diyor. Asya için aslanan dünyadaki hayatını doğru dürüst yaşayıp, çekip gitmek. Asyalılar böyle bakıyor. Rus da böyle bakıyor, Türk de böyle bakıyor, Çinli de böyle bakıyor, hepsi böyle bakıyor. Asya'nın yapısında var bu. Onun için Birleşik Amerika Vietnam'da kaybediyor, onun için Pakistan'da, Afganistan'da kaybediyor, onun için Irak'ta rezil oluyor. Nereye düşse rezil olacak, çünkü oradaki halk o geldiği zaman birden aslan kesiliyor. Çocuklar bile bombayı alıp uçuyor, onları da uçuruyor. Netice tamamen Amerika'nın aleyhine dönecek. Bir kere Asya'da henüz pekişmemiş, yerleşmemiş olan üniter devlet fikrini sağlamlaştıracaklar. Bu sayede taş gibi olacak Asya, çünkü bizde bile görünmeye başladı.

Batıda ise, sistem aynen Roma gibi gidiyor. Roma nasıl çalışıyorsa, Batı dediğimiz sitem aynen, aslında Mısır gibi demek daha doğru olur. Orada başlamış. Yani köleler olacak, onların üzerinde halk ola-cak, onların üzerinde asıl yönetici olacak.

Halka yaptıklarına baksana sen, halkı özellikle cahil yetiştiriyorlar. Amerikalılar cahil, cahil insanlar. Bilmiyorlar, ama bilsinler istenmiyor ki! Bilecek olanlar ayrı yere alınıyor, onlarla ayrı yaşıyor, onlara ayrı para veriliyor. Bir oligarşi olacak, bir para oligarşisi dünyaya hükmedecek, bunların mantığı bu. Ama hataları oluyor. Hataları hep olur, çünkü bir şeyi hep unutuyorlar. Büyük fatihlerden Asya'ya gidip de başarı kazanan yok. Ne İskender, ne Napolyon! Hiçbiri başaramamıştır. Asya'ya girdin mi, kayıpsın. Asya öyle bir yer. Bu mantığı göremiyorlar. Asya'nın çok başka bir kavim olduğunu, Asyalıların çok başka insanlar olduklarını, olaylara başka türlü baktıklarını göremiyorlar. Hakikatten de öyle bakıyorlar. Bana bir arkadaşım çok enteresan bir şey anlattı, Ruslarla benzerlik hakkında. Solcu bir arkadaş orada iş yapıyor, dedi

ki: "Ticaret Bakanını görmem lazım geldi, Ruslar çok bürokrattır, bu işlerde çok zorluk çıkarırlar, bakanlarının burnu büyüktür diye biliyoruz hep. Ben kaygılar içinde gittim. Bir kız karşıladı beni, 'Bakan bey sizi bekliyor' dediler. Beni hiç bekletmeden Bakanın yanına aldılar, içeri bir girdim, adam ceketini sandalyeye asmış, oturmuş mandalina soyuyor. Beni görünce 'Gel gel, mandalina çok güzel sana da vereyim' dedi. Birden kendimi İstanbul'da, Türkiye'de hissettim."

Yani mentalite aynı, bunları ciddiye almıyor Doğu. Doğu dünyevî şeyleri ciddiye almıyor, çünkü geçici olduğunu biliyor hepsinin. Şöyle demiş Dugin, Bak ne diyor: "İstanbul Türklerin eline geçinceye kadar Roma ile Konstantinopol iki ayrı ve farklı dünya idi. Yani Roma ile Bizans. Jeopolitik, siyasî, iktisadî ve kültürel çıkarlarıyla olduğu kadar bütün entelektüel inanç mutlaklığı ve mantıksal bağımlılığı ile de böyleydi bu. Böylece kiliselerin farklılığını önceden yansıtan ve belirleyen, teville mahal bırakmayacak şekilde önceden tespit edilmiş iki büyük Hristiyan alan oluşuyordu." Birbirlerinden ayırıyor. Bunlar birbirlerinden farklı şeyler. "Batı, Thomas Aquinas'ın akılcı, rasyonel teolojisine dayanmaktadır. Doğu ise Aziz Gregory Palamas'ın metinlerinde parıldayan mistik teoloji çizgisine dayanmıştır. Palamas'a karşı Thomas Aquinas. İşte Hristiyan Doğu ile Hristiyan Batının jeopolitik ikiliğinin iç yüzünü yansıtan gerçek. Teolojik bir formül.

Ortadoğu ve yerel kiliselerin vaazlarındaki yorumlar ve buna karşılık Katolik yani rasyonel bir teoloji. Avrupa krallarının dünyevî işlerinde Papalığın diktası ve tek kutsal ayin dili olarak Latince'nin egemenliği. Çok net görüyor, kendilerini katiyen onlardan saymıyorlar. "Böyle bir alakamız yok, onlar çok başka" diyorlar. Çünkü burada Roma ağır basıyor.

Avrupa Birliği zaten Roma ile kendine bir geçmiş kurguluyor..

Evet. Avrupa'ya baktığınız zaman Roma'yı görüyorsunuz. Hatta ben bunu bir yerde daha söyledim; AB, aslında Roma Germen imparatorluğu. Onu yapıyorlar. On iki tane de yıldızı koydular oraya. On iki tane azizleri vardır.

AB'nin ilk anlaşması yapılırken ben hasbelkader Paris'te idim. Anlaşma Almanya ile Fransa arasında çelik üzerine bir anlaşmaydı, yalnız ikisi. Bir tarafta Alman Başbakanı Adenauer, diğer tarafta Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman, ikisi de Hristiyan Demokrat, ikisi de Vatikan'dan emir alır. Bunu o zaman Komünist Partisi yazdı "Katolikler birleşiyor" diye. Yani neticede, nereden bakarsan bak, aynı yere geliyorsun. Batı aslında bir kere laik değil. Esasında bir tek Fransa laik. İngiltere'de laik değil, Almanya'da laik değil aslında. Bir tek Fransa sahiden laik.

AB; Roma-Germen imparatorluğunun projesidir. Bu nedenle kendisinden olduğunu kabul ettiği ülkeleri devletin içine alacaktır, kendisinden olmadığını düşündüğü ülkeleri de periferik devletler diye etrafına yerleştirip onlarla iş görecektir. Türkiye onlardan biri. Sen orada duracaksın, onların pazarı olacaksın, ne isterlerse yapacaksın, onlara işçi vereceksin ama onların devletine giremeyeceksin. Rusya'yı hiç düşünmüyorlar, Ukrayna da şüpheli. Ukrayna belki olabilir çünkü onlar Katolik sanıyorum, onların biri, Katoliktir.

Avrupa da farklı din, ırk ve kültürlere dönük hazımsızlık çok açık. Bizde de benzer öteki düşmanlığı yok mu?

Yoktur. Kesinlikle yoktur. Biz büyük bir imparatorluk kurduk, kısa bir zamanda nasıl kurduk? Çünkü Türkler girdikleri yerde kimsenin dinine, diyanetine karışmadı. 'Ne isterlerse yapsınlar' dedik. Baskı yapmadık, tepelerine binmedik. Baskı yapmayınca onlar bir müddet sonra kendiliğinden bize sadakat göstermeye başladılar. Hatta biliyorsun Boşnaklar, kendi arzularıyla Müslüman olmuşlardır. Halbuki Batı öyle değil, Batı bir yere girdiği zaman dinini değiştirmeye kalkıyor, dilini değiştirmeye kalkıyor, her şeyini değiştirmeye kalkıyor. Tabii o zaman da o halkın içerisinde şu kadarcık bir ulusal bilinç varsa hemen sivrilir. Örneğin Kuzey Afrika aşağı yukarı 3-4 asır bizim elimizde kaldı. Osmanlı'nın mülküydü taa Fas'a kadar. Osmanlı'ya isyanları yoktur. Sonra son 150 senede Fransızlar aldılar bizden onları ve sonunda Cezayir'le boğaz boğaza geldiler. Tunus'ta hareket başladı, neden? Çünkü onların bir kısmını Katolik olmaya mecbur ettiler, yıkdılar misyoner mekteplerini, diğer yandan ülkede Fransızca'yı mecburî kıldılar, Senegal'de çocuklara okutulan Fransızca tarih ders kitabı şöyle başlıyor: 'Atalarımız Galyalıları uzun boylu sarışın adamlardı.' Zencilere bunu okutuyorlar. Bu kadar ahmakça yapıyorlar, eninde sonunda bu, reaksiyonu çekiyor tabii. O yüzden Cezayir'de savaş oldu.

İngiltere, Hindistan'ı kaç asır esir tuttu, ne oldu sonra? Hintliler, silah atmadan bağımsız oldular. Kendilerini aç bırakarak bağımsız oldular. Bu başka bir insan yapısı ve Batılı kültürden tamamen farklı. Aslında Batılılaşmak demek mekanik hale gelmek ve paradan başka bir şey düşünmemek demek. Çünkü öbürleri 'kültür' dedikleri şeyleri kendileri beynelmilel ilan ediyorlar. Mesela diyor ki: Batı klasik müziği enternasyonal, evrensel bir müziktir. Kendileri söylüyor bunu.

Hepsini toplasan bunların nüfusu 500 milyonu geçmiyor, 6 milyarlık dünya bu. 6 milyarlık dünyada 5.5 milyar insan başka müzik dinliyor, dümtek dinliyor yani. Senin müziğin hiç umurlarında değil.

Bir yerde konuşuyorduk, Amerikalılar güçlerinden bahsediyorlardı: "Biz şöyle güçlüyüz, böyle güçlüyüz, asarız, keseriz" falan diyorlardı. "Yaparsınız" dedim, "ama kalıcı olamazsınız. Bizim tarihimizde 17 tane devlet var, bunların dışında da vardır ama onları saymıyorum. Şu anda dünyada 6 tane Türk devleti var. Bunun dışında, bizim hayatımızda insanlar yaşarken başka amaç peşindedirler, sizde başka amaç peşindedirler. Ama sizin bütün tarihiniz 250 sene, bu bizim yıkılma tarihimizdir. Biz 250 senede zor yıkıldık. Sizin bütün tarihiniz 250 sene" dedim. Sen 250 senede ne yapabilirsin ki? Zaten o yapılanların büyük bir ekseriyetini beyin göçünden yapıyorlar. Gelenlerin çoğu yabancı, yine bizden, bizim gibi yerlerden gidenler yapıyorlar, Hintliler, Araplar...

Şöyle söylemek lazım, tabii bunun vadesini tayin etmek mümkün değil ama yeryüzünde 17. yüzyılda başlayan Batı hakimiyeti sonuna gelmiştir. Bundan sonra artık Batı yeryüzüne hakim olamayacaktır. Avrasya, uygarlığın yükselen beşiğidir, arkadan Afrika gelebilir. Ama şimdi sıra Avrasya'dadır, Avrasya yükseliyor. Japonya ortada, Çin ortada, Rusya ortada. Bunlar bir asır evvel böyle değildiler. Şimdi dünyada sözü geçen ülkeler halindeler. Şimdi dünya politikasına ağırlıklarını koyabiliyorlar ve karşı taraf arpacı kumrusu gibi düşünüyor. Bunların diğerlerinden farkı şu: Avrupa ülkeleri birer avuçluk nüfuslardır. Küçük ülkelerdir hepsi, onun için birleşmeye kalkıyorlar. Amerika da kendinden ibarettir. Halbuki Çin'i bir düşün, üç tane Amerika eder. Bunlar bitmeyen kaynaklara sahip çok güçlü ülkeler, kullanılmamış çok zenginliği var bu kıtanın. Yalnız bizim Müslüman ülkelerin altında yatan petrol en az 100 sene daha dünyayı geçindirir deniyor. Bu kadar petrolü olan bir yer. Hepsi nükleer güç, Çin de nükleer güç, Hindistan da

nükleer güç, Rusya da nükleer güç. Eskiden sadece Amerika nükleer güçken hadi korksunlar. Ama şimdi korkmuyorlar ki onlarda da var. Sen fırlat bir füze, bu defa o da sana atacak, iş tabi çok zorlaşacak.

Batılılaşmanın nihai hedefi olduğu söylenen Avrupa Birliğine giriş süreci ve ABD küreselciliğinin programı ile birlikte topyekün bir batı kuşatması altındayız. Peki kendi kimlik, tarih ve iddialarımız ayakta kalabilecek mi?

Türkiye'de ilk olarak yapılacak üç şey var. Bunu yapmadıkça bu işler olmaz. Maarif, ekonomi ve savunma millî olacak. Bunları sen kumanda edeceksin, el aleme kumanda ettirsen böyle olur. Biz savunmayı NATO'ya vermişiz, ekonomiyi Amerika'ya vermişiz. Bakın Mustafa kemalin ağzından hiçbir zaman 'Garplılaşacağız' lafı çıkmıyor. Gazi, bütün nutuklarında 'muasır millet olacağız' diyor. Muasırlaşmanın muadili çağdaşlıktır, batılılaşma değil. İsmet İnönü ile birlikte başlamıştır bu batıcı değişim.. Oysa Cumhuriyet kurulur kurulmaz Mustafa Kemal'in ilk işlerinden biri Türk dil ve tarih kurumlarını kurmak olmuştur.

Dil devrimi bir doğudan ve tarihten kopuş adımı değil miydi?

Dil meselesi Gazi'nin yanlış yaptığı iki işten biridir. Ancak o müthiş gerçekçiliğiyle daha sonra yanlıştan dönmüştür. Fakat sonra gelenler sanki o bu işten vazgeçmemiş gibi kaldığı yerden devam ettiler.

Ben ilkokulun üçüncü sınıfındayken ilk önce Osmanlıca-Türkçe kılavuz geldi. Bundan sonra böyle bir dil konuşulacak denildi. Biz ufacık çocuklar bu işi alaya aldık. O zaman Cumhuriyet Halk Partisi diyecek yerde 'Kamul Buyrul Tüz Bölemi' diyorlardı. CHP'nin özleştirilmiş hali; böyle bir sululuk çıktı ortaya. Gazeteler dalga geçti. Hele Atatürk'ün o günlerde verdiği bazı demeçleri var böyle laflar kullanmış, birden bire Kamul Buyrul Tüz Bölemi demeye başladı, ona hiç yakışmıyordu. Sonunda halkın konuştuğu dil Türkçe'dir diye karar verildi. Üniversitelerde Fransızca ve diğer dillerde eğitim veriliyordu, kaldırdılar. Böylece Mustafa Kemal bir yanlıştan dönmüş oldu.

İsmet Paşa Cumhurbaşkanı olana kadar oldu. Herkes sanıyor ki İsmet Paşa Atatürk'ün kaldığı yerden devam etti, hayır! Mustafa Kemal Paşa hayatı boyunca bağımsız bir Türkiye savaşı verdi. Hiçbir zaman batıyla ittifak yapmadı. Batılılaşma diye bir kelimeyi ağzına hiç almadı. Oysa İsmet Paşa iktidara gelir gelmez batıyla ittifak anlaşması yaptı. O anlaşmanın gizli olarak neler içerdiği sonradan meydana çıktı. 1940'lı yıllarda ben lisedeydim, o zaman birden bire Yunan Latin temeli üzerinde bir kültür devrimine kalkıştılar. Biz liselerde Yunan Latin eserlerini ders gibi okumaya başladık. Hatta Latince okutan liseler açıldı.

Bir Batı-Hristiyan kültür dairesi var. Bu dairenin içinde bütün diller Yunan-Latin esası üzerine kurumsallaşmıştır. Bütün Avrupa dilleri Yunan-Latin sözcükleriyle dolu. Doğu'ya baktığımızda ise çok net olarak görüyoruz ki bir Doğu-İslam kültür dairesi var. Bu dairenin içinde Afganistan'dan Boşnaklara kadar bütün diller İslam dininin kökenlerini oluşturan Arapça ve Farsça üzerine kurulu. Bizim Arapça ve Farsça kelimeleri dilden kazımaya çalışmamız çok büyük bir yanıltı.

Bu yanlış şiddetli bir şekilde 10 yıl sürdü; gençlerde çok hasar yaptı. Çünkü o zaman CHP iktidar

partisiydi. Onun sözcülerinden birisi Nurullah Ataç'tı. Nurullah Ataç'ın Vatan Gazetesi'nde 'Biz Yunanca Latince öğrenemediğimiz için geri kaldık' diye yazılar bulursun. Alenen devletin resmi fikri olarak söyleniyordu bu. Batı Hristiyan kültürünün tamamen adaptasyonu. İsmet Paşa zamanında bir seçkinler oligarşisi oluştu Türkiye'de. Türkiye'de ilericilik kültür bazında konuşulur halbuki ilericilik iktisat bazındadır.

Bu batıcı kültür yozlaşmasına karşı öneriniz var mı?

Batılı çocuklar kendi dillerinden 16.yüzyılda yazılmış bir eseri okuyup anlıyor, ben bile 16.yüzyılda yazılmış Fransızca bir eseri okuyup anlıyorum. Ama kendi dilimden Divan Edebiyatını anlayamıyorum. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gelip 'tedrisatta ne yapmak lazım?' diye sordular. Onlara da söyledim. Osmanlıca bütün liselerde mecburi ders olarak okutulmalı. Arapça ve Farsça'da ihtiyari olarak okutulmalı.Eğer bu yapılmazsa 20 yıl sonra Türkler geçmişlerinden hiçbir şey okuyamayacak hale gelecekler. Ve Türkiye ya Türkiye olacak ya bitecek.